LUIS ALBERTO URREA

MK
MERKEZ KİTAPLAR

Sinekkuşu'nun Kızı

ROMAN

Çeviren: Kıvanç GÜNEY

LUIS ALBERTO URREA

1955'te Tijuana'da doğdu, *The Devil's Highway*, *Across the Wire* ve *By the Lake of Sleeping Children* adlı kitaplarıyla Amerika'nın önemli yazarları arasına girdi. Lannan Vakfı Ödülü, Christopher Ödülü, Batı Eyaletleri Kitap Ödülü ve Colorado Kitap Ödülü'ne layık görüldü. Latino Literary Hall of Fame üyeliğine kabul edildi. Şiirleri *The Best American Poetry* toplamasında yayımlandı, hikâye kitabı *Six Kinds of Sky*, 2002 yılında *ForeWord Magazine* tarafından, "Editörün Seçtikleri" dalında "Yılın Kitabı" seçildi. Illinois Üniversitesi'nde yaratıcı yazarlık dersleri veren Urrea, eşi Cinderella ile Chicago'da yaşıyor.

KIVANÇ GÜNEY

Ankara'da doğdu. T.E.D. Ankara Koleji'ni ve Hacettepe Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. Çeşitli işlerde çalıştıktan sonra 2002 yılında Irvine Welsh'in *Porno* adlı romanını Türkçeye çevirerek edebiyat çevirisi alanında çalışmaya başladı. Diğer çevirileri arasında, yine Irvine Welsh'in *Olağanüstü Üç Kimyasal Romans* (Ecstasy) adlı öykü kitabı, Jonathan Gould'un *Bartimaeus Üçlemesi* adlı çocuk romanları, Hari Kunzru'nun *Gölgenin Gölgesi* adlı romanı, James Baldwin'in *Bundan Sonrası Ateş*'i sayılabilir. Ankara'da yaşıyor.

ÖZGÜN ADI Hummingbird's Daughter
© 2005, Luis Alberto Urrea / Little, Brown and Company (Inc.), New York, New York, USA / Aslı Karasuil Telif Hakları Ajansı / Merkez Kitapçılık Yayıncılık San. ve Tic. A.Ş. (2005)

Her hakkı saklıdır. Tanıtım amaçlı kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmadan hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Genel Merkez: Barbaros Bulvarı, No: 125, Kat: 3,
34349 Beşiktaş / İstanbul
Yayınevi: Şehit Muhtar Cad. No: 56, Kat: 6, Taksim / İstanbul
Tel: 0212 237 45 02-03 Faks: 0212 237 45 04
www.merkezkitapcilik.com.tr

Genel Yayın Yönetmeni İlknur Özdemir
Editör Elif Kolcuoğlu
Düzelti Devrim Yalkut

Kapak Tasarımı Melis Rozental
Kapak Uygulama Gamze İçhedef
Grafik Bilgi Erdoğan
Birinci Basım Aralık 2006, İstanbul
Genel Yayın 72 *Edebiyat Dizisi* 43
ISBN 975-9174-73-1
Basıldığı Yer Şefik Matbaası (0212) 472 15 00

Merkez Kitapçılık bir CİNER GRUBU kuruluşudur.

Luis Alberto Urrea

SİNEKKUŞU'NUN KIZI

Roman

Çeviren
KIVANÇ GÜNEY

MK
MERKEZ KİTAPLAR

Cinderella için...

Gerçek her şeydir.

Gerçekten hiçbir korkum yok.

Gerçekten hiç utanmam.

TERESITA URREA

Gerçek, zorbalar için, tüm bağların içinde en fecisi ve acımasızıdır; göğüslerine değen kor bir demir gibidir. Hatta kızgın demirden daha ıstırap vericidir, çünkü o yalnızca etinizi yakarken, gerçek, ruhunuzu delip geçer.

LAURO AGUIRRE

Birinci Kitap

HAYALCİLERİN İNİSİYASYONU

Amapola'nın kızı, Marcelina'nın kızı.
Marcelina Tula'yı doğurdu, Tula Juana'yı doğurdu.
Juana Anastasia'yı, o da Camilda'yı doğurdu. Camilda de Rosalio Nicolasa'yı, Nicolasa Tolomena'yı, Tolomena Rocio'yu doğurdu. Rocio Dolores'i, o da Silvia Maria'yı. Silvia Maria Dominga'yı, o Epifania'yı, Epifania Agustina'yı, Agustina ise Maria Rebeca'yı, o da şu Cayetana puta'sını[1] ve o da Teresa'yı, şu "Cabora'lı" dedikleri.

BRIANDA DOMECQ,
La insólita historia de la Santa de Cabora

Bir

Cayetana Chávez'in bebeğini ışığa çıkardığı serin ekim sabahı, Sinaloa'daki yazın nemli sancılarının, sonunda esintilere ve dökülen yapraklara yer açtığı, ağıllar boyunca küçük kırmızı kuşların uçuştuğu ve köpeklerin yeni tüyler çıkardığı o mevsimin başlangıcıydı.

Büyük Santana rancho'sundaki[2] ahali asfalt yollar, sokak lambaları, troleybüs ya da gemi görmemişti hiç. Basamaklar şeytan işi gibi görünen bir icattı, merdivenler el işi tahta merdivenlerin kötü kuzenleriydi ve mutlaka uzağında durulmalıydı. Ahalinin belli pazar günleri hacienda'nın[3] güvenliğinden ayrılıp ayine katılmak için uzun bir geçit töreni oluşturduğu Ocoroni sokakları bile asfalt değil, toprak ya da arnavutkaldırımıydı. Ahali bütün büyük şehirlerin sokaklarında domuzlar ve –çılgın eşekarısı sürülerini kendine çeken– katır sidiğinden gölcükler olduğunu, her yerin toprak ve samandan yapıldığını sanırdı. Küçük Cayetana'ya anadildeki karşılığını kullanarak Sinekkuşu derlerdi: Semalú.

O ekim günü, ayın on beşinde, ahali çoktan Ölüler Günü için hazırlık yapmaya başlamıştı, yalnızca iki hafta vardı. Ölmüşlerin en sevdiği mezelerden oluşan tabaklar hazırlamaya başlıyorlardı: Neredeyse unutulmuş ölü amcalar, sıcak ve sinekler yüzünden kısa sürede daha da yeşillenecek olan, en sevdikleri yeşil tamalé'lerini hâlâ yiyebilirlerdi. Küçük bardaklara ölülerin sevdiği marka tekila, rom ya da rompope'ler[4] konmuştu: Tío,[5] Pancho bira severdi, onun için kil bir sürahi dolusu sulu Guaymas birası, aile sunağındaki vakur resminin önünde gazını kaçıracaktı. Çiftlikte çalışanlar şekerli tatlı patatesler, kaktüs ve guayaba şekerlemeleri, mango reçelleri, kurutulmuş keçi etleri, sularını akıtan beyaz peynirler ayırmışlardı bir kenara, hepsi kendilerinin de yemek isteyeceği şeyler; ama huzursuz ruhların açlık çektiğini biliyorlardı ve hiçbir aile kendi açlığını dindirmek için ölülere saygısızlık etmeyi göze alamazdı. Aman aman! Ölü olmanın tepenizi çok kötü attırabileceğini herkes bilirdi

Ahali mısır kabuğundan, ölünün en sevdiği sigaraları sarmaya başlamıştı çoktan; tütün alacak parası olmayanlar sigaraları machuche ile sarıyordu, o da tütün kadar iyi yanar ve bir

tek içeni biraz öksürtürdü. Büyükannenin yüksüğü, büyükbabanın eski mermileri, anneyle babanın resimleri, tığ işi bir kesede bir bebeğin göbekbağı. Somunlarla hayalet ekmeği ve alınlarında mavi kremayla onurlandırmak istedikleri ölülerin isimleri yazılı şekerden kafatasları almak için centavo'larını biriktirmişlerdi, kafataslarını okuyamasalar, şekerciler de okuyamasa bile; baş aşağı giden bir alfabe. Rancho'nun efendisi Tomás Urrea kiralık kovboylarıyla birlikte şekerden kafatasları üstündeki gramer felaketlerini okumayı komik bulurdu: Martía, Jorse, Octablio. İçlerinden çoğu da okuyamadığı halde, vaquero'lar[6] da pis pis gülerdi. Don Tomás'ın bruto,[7] hatta daha kötüsü pendejo[8] olduklarını düşünmesine asla izin veremezlerdi.

"Bir şiir!" dedi Tomás yüksek sesle.

"Olamaz," dedi en iyi dostu büyük mühendis Don Lauro Aguirre, düzenli olarak yaptığı ziyaretlerin birinde.

"Bir delikanlı vardı Guamúchil'li," diye okumaya başladı Tomás. "Adı Pinche Inútil!"[9]

"Ve?" dedi Don Lauro.

"Daha bitirmedim."

Çiftliğini mavi ve soluk griye çeviren buzlu yıldız ışığı altında müthiş siyah aygırına binmişti Tomás, gökyüzünden esen pudraşeker, mangolarla meskitlerin üzerine serpilmişti sanki. Sinaloa şehrinden olanların çoğu 100 milden daha uzağa gitmemiştir; Tomás herkesten daha çok seyahat etmişti, 107 mil; o ve sağ kolu Segundo'nun silahlı bir öncü kuvvet birliğine Los Mochis'e, oradan ötesindeki Cortez Denizi'ne kadar rehberlik ettiği, beş gün önce gerçekleşen epik bir yolculuk. Hepsi, gemiyle ta Mazatlán'dan gelen ve yanında çiftlik için aldığı malzemeleri getiren Don Lauro Aguirre'yi almak için. Malzemelerin süvari eşliğindeki bir yük vagonunda güvenli teslimatı için önceden sözleşme imzalanmıştı.

Los Mochis'te "deniz" denilen o efsanevi nesneyi görmüştü Tomás.

"Maviden çok yeşil," diye belirtmişti yanındakilere, ilk görüşte çoktan bir uzman kesilerek. "Şairler yanılıyor."

"Siktiğimin şairleri," demişti Segundo, nazımcıların ve ilahicilerin hepsine nefretini kusarak.

Mühendisi karşılamak için rıhtıma doğru devam ettiler. *Bon ami tres enchante*'ının rustik kollarına bir kez daha atılmanın

sevinciyle öylesine doluydu ki, gemiden resmen dans ederek indi Aguirre. Kendi kolunun altındaysa, Maxwell'in, özenle muşambaya sarılmış, deri ciltli bir *Treatise on Electricity and Magnetism*'ini tutuyordu sıkı sıkı. Aguirre'ye sorarsanız, bu İskoç bir klasik yazmıştı! Elektriğin, bu büyülü gücün ve ruha ait bir güç olduğu ortada olan manyetizmanın, insan ruhunun yerinin saptanmasında ve hatta etkilenmesinde kullanılabileceğine dair, yakasını bırakmayan bir şüphesi vardı Don Lauro'nun. Cebindeyse, daha da büyük bir mucize saklıydı: Bir paket Adams' Blackjack sakızı – meyankökünün o tarif edilemez lezzeti.

Gemi, bir sürü balık yedikten sonra gri kanatları suda süzülen tombul bir kuş gibi göründü Segundo'ya. Bu fikir öyle hoşuna gitti ki, gemiyi işaret edip buckaroo'lardan[10] birine şöyle dedi: "Tombul kuş. Balık yemiş. Öyle yüzüyor." Küçük bir sigar yakıp sırıttı, dişleri ve dişetleri tütün parçalarıyla kaplıydı.

Segundo'da bir Aztek heykelinin yüzü, bir Çinli'nin gözleri ve eğimli bir Maya alnı vardı. Burnu, sarkık bandido[11] bıyığının üstünden geçen kocaman kıvrık bir hançerdi. Kendini yakışıklı bulurdu. Ama Aguirre de kendini yakışıklı bulurdu zaten, Urrea klanının laneti olması gereken tombik yanak özelliğini miras almış gibi görünmesine rağmen. Yanaklarını içe çekmeyi unutmamaya çalışırdı, özellikle de arkadaşı Tomás Urrea ile karşılaştırıldığı durumlarda. Tomás'ın yanakları nereye gitmişti ki böyle? Güçlü ışık altında, elmacık kemiklerinin Kızılderili bir savaşçı gibi gölgeler yarattığını görebilirdiniz. Ve o gözler! Urrea'nın gözlerinde göz kamaştıran keskin bir parıltı vardı. Erkekler bunu sinir bozucu bulurdu ama kadınların büyülendiği ortadaydı. Aguirre'nin hayatında gördüğü tek yeşil gözlü insandı.

"Yapılacak çok işin var, seni pis tembel," dedi Tomás.

Urrea klanı detaylı hidrolojik tesisat ve inşaat projeleri yoluyla, eğitimini uygulaması için Aguirre'ye iyi para veriyordu. Evin içine kurulması bir devrim niteliğinde olan tuvaletin kokularını dışarı atması için bir ızgara sistemi tasarlamıştı. Hatta suyu yokuş yukarı taşıyan bir boru tesisatı tasarlayarak herkesi şaşkına çevirmişti.

Akıllarına sıvılar gelince, adı çıkmış El Farolita cantina'sını bulmaları uzun sürmedi. Orada, limon suyu ve sıcak sos dalgaları ve adamların dişleri arasında kıtırdayan koca tuz kristalleri altında hâlâ soluyan deniz böcekleri yediler. Çıplak kadınlar

bir tuba ve davul ikilisinin müziği eşliğinde kıvrılıp bükülüyordu. Aguirre'nin suçluluk duyma çabalarına karşın, diğer erkekler bu gösteriyi sevinçle karşıladı. Yük treninden sorumlu Teğmen Enriquez de masada onlara katıldı.

"Teniente!" diye bağırdı Tomás. "Ne haberlerin var?"

"Beyler," dedi Enriquez, oturmak için kılıcını ayarlayarak. "Mexico City'de karışıklık var."

Baskıcıların adamı olmasına rağmen, bu askerin madalyaları ve tüniği üstündeki parlak pirinçten o tertibatla çarpıcı bir tip olduğunu itiraf etmek zorunda kaldı Aguirre.

"Ne gibi sorunlarmış bunlar, efendim?" dedi, hükümetin düştüğünü duymaya her zaman hazır bir halde.

Enriquez yukarı kıvrık bıyıklarının ucunu burup, önüne köpüklü bir bira koyan barmene başını salladı.

"Protestocular," diyerek içini çekti. "Santa Ana'nın bacağını yine kazıp çıkarmışlar."

Herkes kahkahalara boğuldu.

Eski diktatörün bacağı bir zamanlar bir top ateşinde kopmuş ve eksiksiz bir askeri törenle başkente gömülmüştü.

"Her sene birileri yerinden çıkartıp soytarı ediyor," dedi Enriquez.

Tomás bira bardağını kaldırdı.

"Meksika'ya," dedi.

"Santa Ana'nın bacağına!" dedi Teğmen Enriquez.

Herkes bardak kaldırdı.

"Kanadalılar," dedi Enriquez, kendine bir bardak bira daha koyarken, "atlı polis gücü kurmuşlar. Kızılderilileri kontrol altında tutuyorlar."

"Ya haydutlar?" diye araya girdi Tomás.

Tomás Urrea'nın kendi babasının yolu Palo Cagado'ya giderken haydutlar tarafından kesilmişti. Durango tepelerinden inmiş bir avuç çapulcu olduğu söylenen haydutlar gümüş peşindeydi. Tomás'ın babası Don Juan Francisco'nun, kardeşinin Culiacán'ın güneyindeki yüz dönümlük hacienda'sında çalışan üç yüz işçinin maaşını ödeyebilmek için fıçılarla gümüş para taşıdığını bilmeyen yoktu. Haydutlar gümüş bulamayınca, Don Juan Francisco'yu bir alamo ağacının önüne dikip doksan yedi mermilik bir yaylım ateşiyle kurşuna dizmişti. Tomás o zaman dokuz yaşındaydı. Bu yüzden haydutlara duyduğu nefret, büyük çiftlikte büyüdüğü yıllar boyunca artmış ve yaşam boyu sü-

recek bir tutkuya dönüşmüştü. Hatta kimileri Tomás'ın kendisinin de artık bir bandido olmak istediğini söylerdi.

"Söylemeye bile gerek yok, caballeros.[12] Haydutlar!" dedi Enriquez. "Ayrıca, kendi kanun kaçaklarımızı yakalamak için, Meksika'da da çoktan kendi korucu polis programımızı başlattık."

"Gringo'lar![13] Yine bizi taklit etmişler," dedi Tomás.

"Los rurales," diye devam etti Enriquez. "Atlı korucu polis gücü."

"Rurale'ye," dedi Tomás.

Bardakları kaldırdılar.

"Haydutlara," dedi Segundo.

"Ve Apaçilere," dedi Enriquez, "bana iş yarattıkları için."

Sıcak birayı içtiler, arka kapıdan dışarı işediler ve dansa devam etmeleri için kadınlara bozukluk attılar. Tomás birden bir gitar alıp öğretmenine âşık ama söyleyemeyecek kadar utangaç olan bir oğlan hakkında bir balada başladı. Onun yerine, her gün bir aşk mektubu yazıp bir ağaca saklıyormuş. Bir gün, son itirafını saklarken, ağaca bir yıldırım çarpmış ve yalnızca zavallı çocuk ölmemiş, içindeki aşk mektuplarıyla birlikte ağaç da yanıp yerle bir olmuş. Öğretmen bu felaketi görmek için tam zamanında ağacın yanına koşmuş. Şarkı, hüzünlü öğretmen, yalnız ve sevgisiz, lambasını söndürüp tek başına uyuyacağı bir gece daha geçirmeden önce, saçlarını fırçalayarak çocuğun okunmamış mektuplarına ait külleri temizlerken bitiyordu. Çıplak dansçılar örtünerek gözyaşı döktü.

Ertesi sabah erkenden, fırtına gibi akşamdan kalmalığıyla barmeni ve dansçıları geride bırakıp, tepelerin yükselmeye başladığı ve iguanaların çıngıraklı yılandan daha uzun olduğu ülkenin içlerine doğru uzun yolculuklarına başladılar. Denizin rengini unutmaya başlamışlardı.

*

Cayetana o şafağı kahve çekirdeği ve kavrulmuş mısır tanelerinden bir karışımla karşıladı. Işık doğudaki denizden akarak bir kıyıdan öteki kıyının pencerelerine vururken, Meksikalılar da yataktan kalkıp milyonlarca mutfağa ve yemek ateşine giderek paylarına düşen ilk kahveleri fincanlara koydu. Doğudan batıya doğru tüm ülkeye, ocaklardan fırınlara, mağaralardan

gölgeliklere kadar yükselip alçalan bir kahve dalgası çarptı. Kimileri kahvelerini kalın bardaklardan içti. Kimileri renkli su kabaklarından; kilden yapılma, içerken eriyen kaba çanaklardan, muz yaprağı külahlardan yudumladı. Café negro. Canela'lı[14] kahve. Keçi sütlü kahve. İçinde kara bir sele kapılmış piramit gibi eriyen altın gibi parlak kahverengi piloncillo[15] külahıyla kahve. Şekerkamışından yapılmış rom kütlesi zehirli bir yılan gibi tropikal kahvenin içinde kıvrılırken. Kanı yoğunlaştıran acımsı dağ kahvesi. Sinaloa'da; sıcak sütlü kahve; cansız zar şeklindeki yanık kaymak, soyulmuş bir yara kabuğu gibi üstünde yüzerken. İleri derecede miyop olanlar gözlerini ellerindeki fincandan yuvarlak aynaya dikip kendi karanlık yansımalarına baktı. Cayetana Chávez de kendi fincanını kaldırdı, kahvesi dünkü telvelerden ve mısır artıklarından tekrar kaynatılmış, kaşık kaşık şekerkamışı şurubuyla tatlandırılmış, patrona ait ineklerin birinden kaçamak birkaç sıkışla sağılmış sulu sütle yumuşatılmıştı.

O batıya doğru uzanan uzun sabahta, bütün Meksikalılar hâlâ aynı şeyin hayalini kuruyordu. Meksikalı olmayı hayal ediyorlardı. Bundan daha büyük bir gizem yoktu.

Korkunç gerçeği öğrenebilecek kadar uzağa yalnızca zengin adamlar, askerler ve birkaç Kızılderili gidebilmişti: Meksika fazlasıyla büyüktü. Çok fazla rengi vardı. Hiç kimsenin hayal edemeyeceği kadar gürültülüydü ve Atlantik'in sesi Pasifik'in sesinden daha farklıydı. Biri keskin, kaygılı ve talepkârdı. Öteki fırtınalı, kolayca köpürüp taşabilecekmiş gibi. Doğunun yemyeşil, havasının olgun meyve ve çiçeklerden, ölü domuzlar ve tuzdan, ter ve çamurdan gelen yoğun kokuyla yüklü; batınınsa mor bir isyan olduğunu bilen çok az kişi arasında zengin adamlar, askerler ve birkaç Kızılderili vardı. Llano'lar[16] ve her yere yayılmış ormanlar arasında piramitler yükseliyordu. Karayolları kadar uzun yılanlar uslu uslu kanoların yanında yüzerdi. Volkanların kardan şapkaları vardı. Kaktüs ormanları ağaçlardan daha yüksekti. Şamanlar mantar yiyip uçardı. Güneydeki bazı kabileler hâlâ yarı çıplak dolaşıyor, saçlarına kırmızı çiçekler takıp mavi etekler giyen kadınları, memelerini ortada sallıyordu. Koca Mexico City dışındaki adamlar, yeterince çabuk çiğnemediğiniz takdirde elinizden uçup giden, kanatlıkarıncalardan yapılmış taco'lar yiyordu.

Öyleyse kendileri neydi? Her bir Meksikalı, Cayetana'nın fin-

canındaki kahve gibi, süt tarafından istila edilip seyreltilmiş bir Kızılderili'ydi. "Fetih"ten ve engizisyondan sonra, kendi kahverengi paketlerinin korkusundan, yüzlerini pudralarla renklendirmiş; tenlerini parfümlerle, Avrupa ipeklileriyle ve Amerikan alışkanlıklarıyla kaplamışlardı. İşte bütün o fötr şapkalarına ve vualetlerine rağmen, büyük şehirlerin o kibar sakinleri kutsal quetzal tüyleriyle boy ölçüşebilecek hiçbir şeye sahip olmadıklarını biliyorlardı. Jaguar postlarıyla kaplı tapınakların tepesinde duran cacique'leri[17] yoktu. Tel çemberli etekler, yelekler. Operalar, Aşa-yı Rabbaniler, kaldırım pastanelerinde küçük porselen fincanlarda sütlü kahveler. New York pantolonları ve Paris jüponlarıyla tanrıları boğmaya çalışıyorlardı. Kovulmuş varlıklarsa köşelerden ve bodrumlardan fısıldamaya devam ediyordu hâlâ. Mexico City'de, yüce ve düşmüş Tenochtítlan'da, Güneş Piramidi'nin taşlarından yapılmış sokak ve binalar arasında yürüyen beyefendilerin başları hafif yana eğik, sanki bu hayaletlerin anlaşılmaz mırıltılarını dinler gibi hafif öne uzatılmıştı.

Hâlâ binlerce lisanda konuşuyorlardı –tabii, İspanyolca da, orası kesindi– ama bunun yanında melodilerden ve gramerlerden oluşmuş kördüğüm bir çalılık daha vardı. Meksika, harabelerdeki rüzgârın sesi. Meksika, kıyıya çarpan dalgalar. Meksika, kum tepeleri, kar tarlaları, uyuyan Popocatepétl Volkanı'nın buharı. Meksika, marihuana tarlaları, domates fidanlıkları, avokado ağaçları boyunca, Tekila köyündeki agave.[18]

Meksika...

Tüm çevrelerinde; küçük korularda, mağaralarda, bakır ülkesinin sarp kanyonlarında, bataklık ve kavşaklarda, haşin Eskiler toplanmıştı. Meksikalılar, gözyaşından tatlı yudumlarla onu beslemek için artık çocuklara işkence etmiyor diye susuzluktan dudakları kavrulmuş yağmur tanrısı Tlaloc. Rahipler kurbanların derisini canlı canlı yüzüp üstlerine giyerek dans etmiyor diye soğuktan titreyen Xipe Totec, Derisi Yüzülmüş Olan. Dağının doruklarından bizzat Tanrı'nın Anası, Guadalupe Bakiresi tarafından kovulmuş Tepeyac tanrıçası Tonántzin. Korkunç ve acımasız savaş tanrısı, Sinekkuşu solunda, Huitzilopochtli. Koca kulaklarıyla sırtüstü uzanmış, dünyadan tanrılar diyarına geçerken umutlarıyla hayallerini çanağında taşımayı ve tüylü rahiplerin dönüşünü sonsuza kadar boşuna bekleyen Meksikalıların dostu Chac Mool bile yalnızdı. Öteki Es-

kiler, kendi yıkık tapınaklarının taşlarından İspanyolların yaptığı katedrallerdeki heykellerin ardına gizlenmişti. Taşlar arasından süzülen kurban kanı ve kopal kokuları, tütsü ve mum kokularına karışıyordu. Ölüm yaşıyor, diye fısıldıyorlardı. Ölüm yaşamın içinde yaşar, kemikler bedenin içinde dans ederken. Dün bugünün içindedir. Dün asla ölmez.

Meksika. Meksika.

*

Cayetana Chávez karnındaki sancıyla yerinden sıçradı. Fincanını yere düşürdü. Çocuk hareketlenirken midesinden aşağı çağlayan sıvıları hissetti. Karnı!

Burıldu. Hopladı. Buruldu.

İlk başta, kirazlardan sandı. Daha önce hiç yememişti. Onu chorro[19] edeceklerini bilseydi...

"Ay," dedi. "Dios."[20]

Bir koşu çalılığa gitmek zorunda kalacağını sandı.

Önceki gün onu bulmaya gelmişlerdi. Chávez kızlarını herkes tanırdı. Santana Çiftliği iki yuvarlak bölgeye ayrılmış olsa da –ekinler güneye, büyükbaşlar kuzeye– çalışanlara ait sadece elli ev vardı ve bu sayıya çocuklarla yaşlılar da eklendiğinde, yüz elli işçiden fazla etmiyorlardı. Cayetana'nın ablası Tía'ya bulaşmaktan herkes kaçınırdı. Aman aman Tía'nın kapısına gitmektense bebeklerinin beşiğindeki bir çıngıraklı yılanı sopayla çıkarmayı tercih ederdi ahali. Onun için Chávez kardeşlerin kuzenlerinden birinin kendini öldürdüğü haberiyle rancho'nun kuzey tarafından geldiklerinde, doğrudan La Semalú'yu sormuşlardı.

Ay, *Dios*. Cayetana daha on dördündeydi ama hayatın temelde bir dizi sorun demek olduğunu çoktan öğrenmişti. Böylece rebozo'sunu[21] başına sarıp huarache'lerini[22] ayağına geçirerek gün doğmadan karanlıktaki ağır aksak yürüyüşüne başlamıştı.

Yürürken de, ahalinin neden ona Sinekkuşu dediğini düşündü. Ufak tefek olduğu için miydi? Eh, onların da *hepsi* ufacıktı. Semalú'ların duaları Tanrı'ya taşıyan kutsal kuşlar olduğunu herkes bilirdi. Ayrıca kendisinin kötü bir üne sahip olduğunu da biliyordu, demek ki ona Semalú denmesi bir çeşit şaka olabilirdi. Dalga geçmeyi çok severlerdi. Cayetana tükürdü:

Ortada komik bir şey olduğunu sanmıyordu. Özellikle de şimdi. Zavallı kuzeni. Kendini başından vurmuştu. Kendi annesiyle babası da ölmüştü, Tehueco topraklarındaki bir ordu akınında vurulmuşlardı. Amcası ve halası kaçak Yaquiler zannedilerek askerler tarafından El Júpare yakınındaki bir mango ağaçlığında asılmışlardı. Erkekler pantolonları ayak bileklerinde ipe çekilmişti. Hem erkekler hem kadınlar çırılçıplak meyveler gibi sallandırılmıştı. Bazı Meksikalılar kafa derisi biriktirirdi. İçini çekti. Kardeşi olmasa, şu dünyada yapayalnızdı. Kuzey yolu boyunca yürürken ellerini karnına koydu. Büyükbaş tarafına üç mil kalmıştı. Bebek tekmeledi.

Daha değil, daha değil.

Ona Sinekkuşu denmesi umurunda değildi.

Saatler sonra, kuzenine ait jacal'ın[23] çürük kapısını itip içeri girdi. Çocuk hâlâ toprağın üstünde sırtüstü yatıyordu. Birisi yüzüne bir bandana örtmüştü. Huarache'leri yamulmuştu. Ayak parmakları griydi. Yerdeki kan kararmıştı. Daha kokuşmamıştı ama koca sinekler üstünde uçuşuyor, arada durup ellerini birbirine sürtüyordu. Yerdeki pisliğin içinde, elinden birkaç santim uzakta paslı bir tabanca vardı.

Komşular çoktan kulübesini basmış ve bütün yiyeceğini almıştı. Cayetana tabancayı çukur kazmayı kabul eden bir adamla değiş tokuş etti. Adam çitin yanındaki bir maguey bitkisinin yanına çukur kazdı ve cesedi içine yuvarladılar. Toprağı üstüne yığıp, köpekler kazmasın diye mezarı kayalarla kapladılar.

Cayetana kulübenin içinde bir sandalye ve ahşapla sicimlerden yapılmış bir yatak altlığı buldu. Yatağın altında bir pala vardı. Uzaktaki Escuinapa'dan gelmiş bir kız kapının önünde bekliyordu. Cayetana kızı tanımıyordu ama dışarıda doğururse bebeğini çakallara kaptırmaktan korktuğu için girmesine izin verdi. Kızın hayır dualarını kabul edip palayı birkaç kez salladı. Bu büyük bıçağı sevmişti. Evè doğru yürümeye başladı.

Güneş çoktan batmaya başlamıştı. Bundan hoşlanmadı. Karanlıktan korkuyordu. Hem bu yol da ürkütücüydü. Siyah kavaklarla gri söğütlerin arasından geçiyordu. Cırcırböcekleri, kurbağalar, gece kuşları, yarasalar, çakallar ve çiftliğin köpekleri – sesler karanlığın içinde ona eşlik etti. Çişini yapması gerektiğinde –ve çocuk içinde filizlendiğinden durmadan işemesi gerekiyordu– yolun ortasına çömelip, üstüne atlamaya cesaret edecek bütün iblislerle haydutları öldürmeye hazır halde, palayı başının

üstünde tuttu. Arkasındaki bir ağaçtan bir baykuş öterek acele etmesini sağladı.

Bir dönemece gelip yolun yan tarafında küçük bir kamp ateşi gördü. Güney tarafındaydı. Bu iyiye alametti, kuzey ölümün yönüydü. Yoksa o batı mıydı? Ama güney iyiydi işte.

Ateşin yanında, elinde ahşap bir kâseyle, bir adam duruyordu. Bir şeyler çiğneyerek yaklaşan Cayetana'yı izledi. Omzunun üstünden bakan bir at, Cayetana'dan çok kâseyle ilgili. Midesi gurulduyor, ağzı sulanıyordu. Bütün gün bir şey yememişti. Keşke çalılara saklansaydı ama çoktan fark edilmişti bile.

"Buenas noches," diye bağırdı.

"Buenas."

"Çok karanlık."

Adam karanlığı yeni fark ediyormuş gibi havaya baktı.

"Öyle," diyerek onayladı. Sonra: "O palayla bana vurma."

"Vurmam."

"Gracias."

"Bu bandido'lar için."

"Ah!"

"Son cabrónes,"[24] dedi. "Bana elini sürmeye kalkışanı hemen öldürürüm."

"Mükemmel," dedi adam.

"Hayaletleri de."

Adam ağzına bir şeyler attı.

"Bir hayaleti öldürebileceğini sanmam," dedi.

"Görürüz bakalım," dedi Cayetana, palasını parıldatarak.

Küçük ateş çıtırdadı.

"Ne yiyorsun?" diye sordu.

"Kiraz."

"Kiraz mı? O da ne?"

Adam kirazlardan birini gösterdi. Soluk alev ışığında, içi kan dolu minik bir kalbe benziyordu.

"Bunlar ağaçtan gelir," dedi adam.

"Son malos?" diye sordu Cayetana. "Kötü görünüyorlar."

Adam güldü.

"Kötüdürler," dedi.

"Ben eve gidiyorum," dedi Cayetana.

"Ben de."

"Bu senin atın mı?"

"Öyle ama yürümeyi severim."

"Ayakkabıların sağlam olmalı."

"Ayaklarım sağlamdır."

Çekirdeği tükürüp ağzına bir kiraz daha attı adam. Çenesi çalışırken yanakların şişmesini izledi Cayetana. Tükürüş. Bir kiraz daha yiyiş.

"Tatlı mı?" diye sordu.

"Sí."

Adam bir çekirdek daha tükürdü.

Midesinin guruldadığını duydu.

"Yakında ışığa bir çocuk çıkartacaksın," dedi adam.

"Evet."

"Bir kız."

"Bilmiyorum," diye yanıtladı.

"Kız olacak."

Kâseyi Cayetana'ya verdi.

"Ye," dedi.

Cayetana'nın ağzındaki kirazın suyu koyu ve kırmızıydı, daha önce yediği hiçbir şeye benzemiyordu.

Çekirdeğini tükürdü.

"Artık gitmem lazım," dedi, "geç oldu."

"Adios," dedi adam.

Cayetana anadilinde yanıt verdi: "Lios emak weye." Tanrı yanında olsun. Gecenin içine yürüdü. Komik adam. Ama şimdiye kadar öğrendiği bir şey varsa, o da bütün erkeklerin komik olduğuydu.

Suçunu yabancının meyvesine attığı karın ağrısıyla, huzursuz bir gece geçirdi. Şimdiyse sabah, içindeki kargaşayı iyice artırmıştı. İşçilerin köyüyle efendilerin uyuduğu büyük ev arasına Tomás'ın yaptırdığı bir dizi helaya kadar gidebileceğini düşündü Cayetana. Ama içindeki çocuk doğma zamanının geldiğine karar vermişti, helalara giden yolun yarısında haberi ilan ettiğinde; Cayetana acıdan dizleri üstüne düştü ve o garip su içinden koparak toprağa yayıldı.

İki

Ayağa kalktığında dizlerinin çıtırdamasından nefret ederdi Huila. *Kırt! Kırt!* Bir çıra demetinin çıkardığı sese benziyordu.

Haç çıkarttı, önlüğünü takıp çiftesini eline aldı. Huila'nın şifalı otlar, paçavralar ve bıçaklarla dolu heybesi her zamanki gibi doldurulmuş ve hazırdı. Sicimden sapını sol omzundan geçirdi. Piposuna tütün doldurdu, adak mumlarından birinden kırmızı uçlu bir kibrit yakıp alevini içine çekti. Don Tomás'tan biraz roma yatırılmış kaliteli tütün çalmıştı, kütüphanesini temizlerken. Çaldığını o da biliyordu, çok kereler, burnunun dibinde içmişliği vardı.

Efendiler ona María Sonora derdi, ama ahali onun Huila olduğunu bilirdi, Sıskacık Kadın, ebeleri ve şifacıları. Efendilere Yori derlerdi, bütün beyazlar Yori'ydi, ahali arasındaki en ağır küfürse Yoribichi, ya da Çıplak Beyaz Adam. Huila, Büyük Yoribichi için çalışırdı. Tomás'ın evdeki çalışanları yönettiğini zannettiği, ahalininse varlıklara hükmettiğine inandığı, patronun mutfağı arkasındaki bir odada yaşardı.

Önlüğünün cebinde ilaç kesesini arandı. Kesenin deriden yapıldığını herkes bilirdi; insan derisinden, derlerdi, bir tecavüzcünün testis torbasından alınma. Söylentiye göre kendi köyü El Júpare'de deriyi kendi kesmişti. Kendisinin ya da kızlarının etrafında çalışan pendejo'lardan biri canını sıktığında, o kararmış, berbat, siğilli gibi görünen torbayı önlüğünün cebinden çıkartır, atıp tutar, atıp tutardı, ta ki adam sesini kesip bakmaya başlayıncaya kadar. Sonra da şöyle derdi: "Bana bir diyeceğin mi vardı?"

Etrafı kolaçan ederek mutfağın arkasındaki odasından çıktı, kızların tavukları doğradığı büyük teneke masanın kenarından dikkatle ilerledi ve arka kapıdan dışarı çıktı. Yaratan'a bir dua sunmak için bir an durdu. María Sonora olarak Dios'a dua ederdi; Huila olaraksa Lios'a. Dios'un güvercinleriyle kuzuları vardı, Lios'un geyikleri ve sinekkuşları. Huila için hepsi birdi. Çabucak evin etrafından dolaşıp, Cayetana'nın kulübesine yollandı.

*

Cayetana at üstündeki adamların kahkahalarını duyuyordu. Sesler ön kapı görevini gören yırtık pırtık battaniyeden içeri giriyordu. Dört ayak pozisyonunda durmuş, bir köpek gibi hızla soluyordu. Suyu kalçalarından aşağı sızıyordu. Köyden iki kız kapıya diz çökmüş, alnını okşuyor, saçlarını parmaklarıyla geriye tarıyor, Cayetana'ya yudum yudum su içiriyorlardı.

"Acıyor mu?"

"I-ıh."

Havadan sudan söz edecek halde değildi.

"İyi olacaksın, Semalú."

Geri yatırdıkları döşeğinde vücudundan ter boşandı, sıkı sıkı kendine sarılarak inledi. Kızlar daha önce kimsenin apış arasına bakmamıştı, Semalú da gözlerinin önüne neler serdiği konusunda endişelenemeyecek kadar kendini kaybetmişti. Oyuklarının içine bakarak bebeğin kafasını çıkartıp kızacağından korktular. Kendi alınlarına ve Cayetana'nın göbeğine haçlar çizdiler.

Cayetana hırıldadı.

"Bunun çok güzel bir şey olacağını sanmıştım," dedi kızlardan biri.

Cayetana'nın göbeğine jarrito'dan[25] su damlatmak yardımcı olur diye düşündü. Cayetana sıçradı. Tekmeler attı. Ellerini okşadılar.

"Huila geliyor. Merak etme, compañera,[26] Huila geliyor."

*

Huila artık adamları görebiliyordu, şafağın yetersiz ışığında, atlarının üstünde upuzun. Şey, yok: Patron uzun boyluydu. Öteki atlılar yanında bücür gibi kalıyordu. Burro'ların[27] arasında bir zürafa gibiydi. Hepsi de budala. Ahali Tomás'a, El Rascacielos derdi: Gök Kaşıyan. Ve işte orada, ana kapının önünde, geri zekâlı arkadaşı Aguirre ve pinche dalkavuğu Segundo ile durmuş malzemeleri bekliyordu. Eh, malzemeler Huila'nın umurunda değildi. Leylaklı sabun severdi, dişlerini fırçaladığı yeni diş tozlarını severdi, bir de teneke kutudaki kahveleri ve naneli şekeri. Bir şat bardağından bir dikişte içilen anasonlu içkiyi severdi, pamuklu iç çamaşırlarını severdi. Ama jujube[28] sevmiyordu. Gök Kaşıyan'sa bayılırdı, kocaman rengârenk levhalar halinde alır, küçük parçalar halinde kesip atlarına yedirir-

di. Huila'ya göreyse, jujube ancak dişlerinizi sökmeye yarardı ve emdiğiniz zaman iğrenç bir şey olurdu, dilinizin üstündeki bir salyangoz gibi etli ve kaygan. Kahrolsun jujube! diye son kararını verdi.

Cayetana'nın eğri büğrü ve bomboş görünen ramada'sının bulunduğu alçak ve kurumuş dere yatağında ilerledi. Burada güzel bir kızın yaşadığını bilmeseniz, bir virane diye parçalar, duvarlarını ateş yakmak için kullanmak isterdiniz. Güzel bir kız, üzerinden geçilmiş ve unutulmuş. Huila piposundaki kızgın kömürü silkeleyip, fikirlerine şunu da ekledi: Kahrolsun erkekler!

Ürkünç battaniyeyi kenara çekip, eğilerek kulübeye girdi. Ufaklıkların her gelişinde soluduğu o aynı kokuyla karşılandı. Pişirilmiş yemeklerden kalan duman, ter, bok ve her türden ekşi koku sarmıştı ortalığı. Lios'a şükürler olsun ki çürüme, enfeksiyon ya da ölüm kokusu yoktu. Ebeler işlerini birçok şekilde, kendi tarzlarına göre yapar, ama Huila için, iş her zaman burunda başlardı. Bu kulübelerin içinde korkunç şeyler görmüştü Huila, gördüğü her seferindeyse, ilk önce ölümün kokusunu almıştı.

İki maymun kız annenin yanında birbirlerine yanaştılar.

"Sen," dedi Huila. "Bana temiz su getir."

Kızlar itişerek dışarı çıkıp koşturdu.

"Korkma çocuğum," dedi Huila. "Huila geldi. Huila anneni dünyaya getirdi ve Huila seni de dünyaya getirdi. Senin bebeğini de Huila dünyaya getirecek."

"Ben korkmuyorum."

Huila heybesini toprağa bıraktı. Dizlerinin üstüne çöktü. *Kıtırt! Çıt!*

"Evet," dedi, "korkuyorsun."

Üç

Tomás cep saatini açıp konuştu: "Nerede kaldı bu lanet olası tren?"

"Gelecek, patron," dedi Segundo.

Segundo, Ojo del Buitre olarak tanınırdı. Şahin Göz. Hatta o sarkık gagasıyla, daha çok bir akbabaya benziyordu. Sıradan

ölümlülerin göremeyeceği mesafedeki şeyleri seçebildiği söylenirdi. Tomás sık sık uzaktan ağaç ya da inek olabilecek bir noktacık görürdü, Segundo da ona işin doğrusunu söylerdi: "Aman, o ihtiyar Maclovio, yine o aptal kırmızı şapkasını takmış!" Veya: "Şu Kızılderililer Apaçi olabilir."

Ojo del Buitre. Sanki yeterince çok ismi yokmuş gibi. O Antonio Agustín Alvarado Saavedra, Hijo'ydu. Hijo da, tabii ki, "İkinci". Segundo takma adı da buradan geliyordu. Don Miguel Urrea'nın büyük rancho'sundaki caballero de estribo'nun, baş adamın oğluydu; babası yüzlerce işçi kadını büyük adamların leziz odalıklarına çevirmişti. Segundo'yla Tomás birlikte büyümüştü. Böyle bir şeyi ikisi de asla itiraf etmezdi ama kardeş gibiydiler.

"Buitre," dedi Tomás. "Görüyor musun?"

"Daha değil."

Don Lauro atının üstünde deliksiz bir uykuya dalmıştı. Sağa doğru kayarak, kırk beş derecelik bir açıya yaklaşmaya başlıyordu.

"İnşallah bu cabrón atından düşmez."

"Olay olurdu," diye yanıtladı Segundo. "O kafayla yeryüzünde bir delik açardı."

"Bak, bak," diye söylendi Tomás.

Tomás hayatında at üstünde uyuyakalmamıştı. At üstünde yemek yemişti, ayağa kalkmıştı, at üstünde kusmuştu ve 1871'de bir kez at tırıs giderken sevişmişti. Ajúa! Viva el amor! Bir gün bunu dörtnala giderken deneyecekti.

Bölgedeki en iyi binici olduğunu herkes söylerdi. Amcası Miguel'in yüz dönümlük çiftliğinden Ocoroni'deki lokantalara kadar herkes Tomás Urrea ve atlarından bahsederdi. Özellikle bu bindiği at, El Mañoso,[29] hırçınlığıyla bir efsaneydi. Aslında, daha o sabah, ahırda dişlerini gösterip dizini ısırmaya kalkıştığı için Segundo'dan başına bir tekme yemişti. Tomás atına âşıktı, Segundo'ya olan nedensiz nefretini yanlış bir yorumla kendine sadakat olarak görüyordu. Kendisini ısırmaya hiç kalkışmamıştı, sonuçta.

"Buitre! Ojo!" diye bağırdı Tomás. "Şimdi ne görüyorsun?"

Segundo omuz silkti.

"Vagon nerede?"

Segundo tembel tembel bir sigara sarıyordu.

"Kim bilir, patron," dedi.

Şapkasını düzeltip gözlerini kıstı. Boğazını temizleyip raporuna başladı.

"Bir tavşanla yer sincabı görüyorum. Yer sincabı bir tohum alıyor. Tam yokuşun dibinde yolun ortasında at bokundan bir yığın var ve bana sorarsan koca bir sinek bunun fazlasıyla tadını çıkartıyor." Şapkasının bandından bir kibrit buldu, eyerinde çakıp sigarasını yaktı. "Los Mochis'in tepesinde de güneye uçan bir pelikan var."

"Seni pis palavracı."

"Pardon, patron. Pelikan kuzeye uçuyormuş."

Segundo bir nefes duman üfledi. Yüzünde insanı çileden çıkaran uysal bir ifade vardı. Patronu siyah aygıra bir daire çizdirdi.

"Her gün böyle saygısızlıklarla uğraşıyorum," dedi Tomás, Aguirre'ye, şekerlemesinden uyanmış, ağzından akan salyalar sakalında birikmiş.

Uzaktan boğuk, tiz bir çığlık geldi. Kafalarını çevirdiler.

"Bu da neydi böyle?" dedi Don Lauro.

"Gidip bakalım," diye yanıt verdi Tomás.

Segundo bacağını kaldırıp El Mañoso'yu durdurmak için çizmesini siyah göğsüne bastırdı.

"Durun," dedi. "Kızlardan biri bebek doğuruyor, o kadar."

Tomás dizginleri çekip aval aval ona baktı.

"Bunu nasıl anladın?" diye sordu. "Sakın gözlerin kadar keskin çakal kulakların olduğunu söyleme bana."

Segundo sırıttı.

"Şu ihtiyar ebenin arkamızdan geçtiğini gördüm," dedi.

Tomás uzaktan Cayetana'nın ramada'sını görmüştü.

"Huila," dedi.

"Sí."

"O kimin kulübesi?"

"Quién sabe?" diye yanıtladı Segundo. Kim bilir?

Tomás öğrenmek istedi. Her şeyi bilmek isterdi. Özellikle kadınlar söz konusuysa.

Bir insan yavrusunun doğumunu hep görmek istemişti, örneğin. İneklerin ve atların, domuz ve köpeklerin annelerinden kayarak çıkışını seyretmişti. Bir kadın, elbette ki, bu kadar kan akıtamazdı, değil mi? Ocoroni'deki doktor görmek istemeyeceğini söylemişti ona, sonra sonsuza kadar kadınlardan korkarmış. Doktorun önünde el parto yapanlar da yalnızca fakir ka-

dınlar ve Kızılderililerdi. Bayan Urrea gibi Yori kadınları doğum yaparken doktorun kendisi bile holde kalır, olanları kapıdan dinleyip talimatlarını içeri seslenirdi.

"O kimin kulübesi?" diye tekrar sordu Tomás.

"Küçük bir dişi köpeğin." Segundo omuz silkti. "İşçiler. Durmadan bebek yaparlar."

Tomás bu adamları bırakıp Huila'nın ne yaptığını görmek için gitmek isterdi. Ama Segundo koluna vurup şöyle dedi: "Patron, vagonların bayırdan indiğini görüyorum."

"Unutma, Lauro," dedi Tomás. "Kadınlara bakmalısın. Göz teması, işin sırrı bu."

*

Urrea vagonuna Teğmen Enriquez ve bölüğü eşlik ediyordu. Düşünceli teğmen, Tomás ve beyleri görünce, elini tüniğine sokup bir matara ikram etti. Tomás ve Segundo da kendi mataralarıyla karşılık verdi. Aguirre, içlerinde, yanında alkol taşımayan tek kişiydi.

"Santa Ana'nın bacağına!" diye haykırdılar, keskin yudumlar almadan önce.

Cayetana'nın feryatları batıdan gelerek başlarının üstünden geçip gitti.

"Bugün kırbaçlama mı var?" diye sordu Enriquez.

"Yo," dedi Tomás, elini sallayarak. "Bir çocuk doğuyor."

"Ha. Peki." Enriquez doğan çocuklarla ilgilenmiyordu.

Tren on iki vagon uzunluğundaydı.

"Hiç kadın yok mu?" dedi Tomás.

"Kadın!" Enriquez şapkasını çıkartıp alnını koluna sildi.

"Dostum mühendis hayatının aşkını arıyor da."

"Ah."

Aguirre'ye aşk konusunda, ilk kez on bir yaşındayken, Culiacán'daki yatılı okulda nasihat vermişti Tomás. Caimanero'dan bir grup sert çocuk, o zamanlar sıska bacak ve ufak tefek bir öğrenci olan Aguirre'nin gözlüklerini yere atıp ite kaka şehir merkezindeki meyve tezgâhlarının arkasına sürüklemişti. Açık hava pazarından daha yeni şekerli patates aşıran Tomás da, katedralin dışında bir-iki seçmece iltifat sunabileceği, kilise okulundan kızlar var mıdır diye sokakta geziniyordu. Önce Aguirre'nin hıçkırıklarını duymuş, sonra da köşeyi dönüp bir

kenara sinmiş çocuğu tekmeleyen Fausto Hubbard ve Popo Rojas'ı görmüştü.

İki çocuğu üst üste koysan Tomás yine daha uzundu. Don Miguel'in hacienda'sında öğrendiği şeylerden biri de zayıfları koruması gerektiğiydi. Don Miguel'in zayıfları umursadığından değil, bunu söyleyen ahali arasındaki birkaç eski topraktı ve kendinden küçüklere tekrarlanabilecek bir şey gibi gelmişti kulağına. Üstelik, Tomás lanet olası ahaliye öylesine düşkündü ki, Don Miguel onu takma bir isimle vaftiz etmişti: Tomás'ı Nariz de Apache diye çağırırdı, Apaçi Burun. Daha ne olsun.

Tomás oğlanlara girişip ikisini de pataklamış, kıçlarına okkalı tekmeler savurup kaçmalarını sağlamıştı. Kurtardığı şeyin ne olduğunu da ancak o zaman fark etmişti: Kısa pantolonu ve kepiyle çürük portakallardan bir pürenin ortasına serilmiş, burnunu çeke çeke ağlayan Aguirre.

Aguirre, yeşil gözleri ve alnının üstündeki yatmayan bir tutam inatçı kumral saçıyla, başını kaldırıp ona bakmış ve şöyle demişti: "Nesin sen, Alman mı?"

Enteresan, diye düşünmüştü Tomás. Bu çocuk iyi bir dövüşçü olmayabilirdi ama kurtarıcısından başka kimsenin farkında olmadığı bir gerçeği hemen fark edivermişti: Tomás bir Vizigot olduğunu bir şekilde biliyordu. İspanya'ya sarı saçı getirdikleri dışında, Vizigotların ne olduğunu bilmese de. Aradaki bağlantı çok açıktı.

"Kalk," demişti.

Aguirre'nin utanç verici kısa pantolonundaki çekirdek ve kabukları temizledikten sonra, onu katedrale götürmüştü.

"Şimdi," diye açıklama yapmıştı, "kadınlara bakmaya gidiyoruz."

*

"Kadınlar mı?" Enriquez başını çevirip trene baktı. "Burada mı?"

"Bu vagonlarda mutlaka kadın vardır!" diye ısrar etti Tomás. "Aguirre bakir olarak mı ölsün isterdin?"

"Durun bir dakika..." diye yaygarayı bastı Aguirre, ama onu duymazlıktan geldiler.

"Şu arkada," dedi Enriquez. "En son vagonda bir Arap var. Onun bir kadını vardı, galiba."

"Fantástico!" Tomás meraklanmıştı. "Haydi gidelim."

Culiacán Katedrali merdivenlerinde Aguirre'ye öğrettiği şuy-

du: Karşılaştığı bütün genç kızların yüzlerine bakacaktı. Göz teması, işin sırrı buydu. Bir kız gözlerine bakar bakmaz, gülümsemesi talimatı verilmişti Aguirre'ye. Eğer o da gülerse, gerçek aşkını bulmuş demekti. Yalnızca on bir ve on iki yaşlarındaydılar; ama mavi etekleriyle beyaz bluzları içindeki on altı, on yedilik Katolik kızların gizemli duru gözlerine hiç çekinmeden gözlerini dikmişlerdi.

Bu stratejiyi on beş yıldır uyguluyordu ama gülümseyenlerden hiçbiri daha bir öpücük bile vermemişti.

Vagonlardan aşağı tırıs gittiler.

Yük treninin arkasında, içinde Meksikalılardan daha kara bir adam olan vagonu buldular.

"Baş belası Arap," dedi Enriquez.

"Bir Arap!" diyerek yutkundu Aguirre. "Ne kadar etkileyici."

"Ben Antonio Swayfeta," dedi Arap. "Teksas, El Paso'ya gidiyorum. Dünyanın en güzel şehrine."

Swayfeta'nın yanına çömelmiş duran oğlu omuzlarını silkti. El Paso, Culiacán, onun için hepsi birdi. Vagonun gerisinden baştan aşağı siyahlara bürünmüş gizemli bir şekil yükseldi birden, bir gündüz hayaleti. Atlar geriye kaçtı.

"Caray!" diye bağırdı Tomás.

Bu hayalet, kumaştaki yarıklardan onlara bakıyordu.

Aguirre kadının alev alev yanan kara gözlerine gülümsedi.

Hayaletin kaşları kendisi için kalkıp indiğinde hayretler içinde kaldı.

"El Paso, demek," dedi Aguirre, Swayfeta'ya; adamın gözleri önünde zina işleyip işlemediğinden pek de emin değildi.

"Evet, evet! Sokaklar. Trenler. Gringo'lar. Para."

Hayalet, kumaşın kıvrımları arasından bir el çıkartıp kırışmış bir yeri düzeltti; koyu ten, pembe tırnaklar ve bakır bir bilezik. Bileziğin bir çeşit mesaj içerdiğini hissetti Aguirre. El gözden kayboldu.

"Hiç gitmiş miydiniz?" diye sordu, yaptığı casusluğu kamufle etmek için.

"Hayır."

"Nerede olduğunu biliyor musunuz?"

"Hayır."

"Mükemmel!" dedi Tomás.

"Yolunuz açık olsun," dedi Aguirre, atını geri çekerken.

"İnşallah," dedi Swayfeta.

"Pendejo," dedi Segundo.

Yük treni kuzeye doğru gürüldeyerek kapısından uzaklaşıp, trenden ayrılan kendi yük vagonu kapıdan içeri girerken, tek bacağını eyer kaşından aşırtıp eyerinden uçan Tomás, elleri havada yere indi. Mutluluk içinde el çırptı. Her gün ne mucizelerle doluydu! Burada, Ocoroni dışında bile! Her gün kimin öldüğünü, neler olduğunu, hangi işçi kızın etek kaldıracağını, hangi haydudun linç edildiğini, hangi gringo ya da asker ya da savaş kaçağının –düşünsene bir Arap!– çiftliğinden geçeceğini görebilmek için yataktan çıkmayı dört gözle bekliyordu. Bu sıkıcı gün çoktan mucizelerle dolmuştu bile! İlk vagonunu çeken kişiye üstündeki bezi açıp malzemeleri göstermesini emretti.

Bir Singer dikiş makinesi.

Teneke teneke şeftali, armut ve kuru erik kompostosu.

Top top kumaş.

Bir sandık yeni makineli tüfek.

Bin adet uzun makineli tüfek mermisi.

Hafifçe çürümüş bir çuval dolusu yeni Burbank patatesi.

Mumlu kâğıda sarılı jujube'ler.

Beş koca teneke dolusu domuz yağı.

Bir teneke Nestlé bebek maması: Gelişmiş bilimin en müthiş yeniliği!

Urrea'nın karısı Loreto için pamuklu adı lazım değiller, güneş şemsiyeleri, çoraplar, mendiller, kenarı ipek güllerle süslü hasır bir şapka, üç elbise ve beş çift kısa Fransız çizmesi.

Şikago'dan en yeni on adet dikenli tel modelini gösteren bir numune tabelası

Jambon.

Kahve.

Yemek pişirmek için mavi tencere ve tavalar.

Beyaz torbalarda Pilsbury'nin "XXXX" unu.

Bir Montgomery Ward kataloğu.

Koyu renk bira şişeleri, şeffaf tekila şişeleri, rengârenk şişelerde çeşitli içkiler ama özellikle konyak; uzun yemeklerden sonra bütün Sinaloa'lı beyefendiler konyak yudumlardı. Şeytan işi pulque[30] ve mezcal dolu titrek görünümlü kil fıçılar. Büyük bebek bezlerine benzeyen kumaşlara sarılmış kokulu dev tütün yaprakları.

Deniz tuzundan kocaman bir kristal parçası.

Öteki küçük kutuların, torbaların ve sandıkların arasında

Tomás kendi küçük hazinesini buldu. Jules Verne'in büyük maceralarından oluşan kutulu bir set: *Vingt mille lieues sous les mers* (Denizler Altında Yirmi Bin Fersah) ve en yeni kitabı, *Voyage autour du monde en quatre-vingsts jours* (Seksen Günde Devriâlem).

"Sen tercüme edeceksin," dedi Tomás, bir jujube levhasını dişiyle koparmaya çalışan Aguirre'ye.

"Claro que si,"[31] diye yanıt verdi Aguirre de, Cayetana'nın ıstırap sireni yükselip alçalır, atların kulaklarını kıpraştırırken. Ta uzaklarda, Swayfeta'nın özenle sarmalanmış gelini elini kaldırıp salladı.

*

Huila avuçlarını ısıtmak için hızla birbirine sürtüyordu. Bu işkolunda iyi bir iş çıkarmak istiyorsan ellerin sıcak olmalıydı.

Cayetana çırılçıplak uzanmış, göbeğinin üstü boydan boya çöldeki ölü nehirler gibi kırmızı lekelerle kaplanmıştı. Cayetana gibi iki bin tanesini görmüştü Huila. Sıcak ellerini kızın göbeğine koyunca, Cayetana yutkundu. Huila ovuşturdu.

"İşte," dedi. "İyi geliyor mu?"

Cayetana yalnızca bir homurtu çıkarabildi.

Huila başını salladı.

"Calma,"[32] dedi. "No te apures." Ürkmüş atlarla konuşur gibi konuşmanız gerekirdi bunlarla. "Hiçbir sorun yok," diyerek güvence verdi Huila. "Endişelenecek bir durum yok."

"Kardeşim," diyerek yutkundu Cayetana, "bana puta diyor."

"Puta mı!"

"Orospu diyor bana."

"Hım." Huila arkasına uzanıp soğuk ve ıslak yapraklardan sulu bir yığın alarak Cayetana'nın açılan deliğine bastırdı. "Keşke olsaydın. Biraz para kazanırdın. Bundan daha iyi bir evde yaşıyor olurdun hiç olmazsa!"

"Öyleyse puta değil miyim?"

"Sen puta olduğuna inanıyor musun?"

"Hayır."

"Öyleyse puta değilsin. Ikın."

"Ay!"

"Ikın."

"Ay, ay!"

"Dinlen."

"Ama Huila..."

"Dinlen şimdi."

"Huila... ben kötü bir şey yaptım."

Huila burnundan sesler çıkartarak güldü.

"Hangimiz yapmadık ki?"

"Rahip günahkâr olduğumu söyledi."

"Kendi de öyle. Şimdi dinlen."

Bu kızlar; acı başladığında, nasıl da çeneleri düşerdi!

Altıncı ya da yedinci bebeklerini iten yirmi dokuz ya da otuzundaki yaşlı kadınları tercih ederdi Huila. Onlar genelde sessizdiler. Acıyı ilk kez keşfetmiyorlardı. Bu küçük kızlar, en ufak sancıda kendilerinin ilk olduğunu zannederlerdi! Acı onları çılgına çevirirdi. Ay Dios. Huila yaşlandıkça bunlardan bıkmaya başlıyordu.

Dışarıdan bir şamata duyuldu, kahkahalar atan, şarkılar söyleyen erkek sesleri. Tren tekerlerinin raylarda gidişi. Cayetana başını arkaya uzatıp baktı.

"Yalnızca adamlar," dedi Huila. Cayetana'yı usulca geri yatırdı. "Yalnızca şu lanet olası erkekler. Onlara aldırış etme." Ellerini tekrar ısıtıp daireler halinde çocukcağızın göbeğinde gezdirdi. "Bir gün," dedi, "dünyayı kadınlar yönetecek ve o zaman her şey farklı olacak."

Bu yorum iki gözlemciyi doğumun kendisinden daha fazla sarsmıştı.

"Affet beni!" diye uludu Cayetana.

"Ne için?"

"Günahlarım için."

"Ben rahip değilim. Bunun için kiliseye git. Şimdi, haydi bir bebeğimiz olsun."

"Huila!"

Huila ellerini Cayetana'nın altına koydu ve iki bininci kez bunun tavuktan çıkan taze yumurtayı yakalamaya benzediğini düşündü.

"Bebeğin," dedi, "işte burada."

Ve sonsuza kadar sürmüş, hatta hiç yaşanmamış gibi gelen bir an boyunca, Teresita dünyaya düşerek geldi. Ağlamadı. Huila yüzünü silerken, hep yapması gerektiği gibi, çok yakından bebeği inceledi. Son zamanlarda çok az işaret görmüştü ve bu zavallı küçük Sinekkuşu'nun yoksul kulübesinde de bir işaret görmeyi beklemiyordu. Ama bebeğin alnında kırmızı bir üçgen

vardı. Kırmızı üçgenlerin, güçlü olanlarda bulunduğunu bilirdi Huila. Aynısından kendinde de vardı.

Teresita gözlerini açıp yaşlı kadına dikti.

"Merhaba," dedi Huila. "Annene git."

Genç annenin bacakları arasına kaynatılmış şifalı otlara batırdığı bezler koydu. Bezler pembeleşince Huila onları alıp yenilerini koydu. Cayetana'nın rahim ağzını temizlemek için manzanita çayı vardı. Kanamayı yavaşlatmak için de pamuk kökünden bir matara tentürü. Mine çiçeği kararmış meme uçlarını açardı. Ve şimdi, bebeğin ağzı annesinin göğsünü aranırken, Huila yeni annenin vücudunu yatıştırıcı yerba mansa'yla siliyordu.

Huila toprağa oturarak mochilla'sını karıştırıp bulduğu bir muzu soydu. "Ah," dedi, "bir muz." Koca bir ısırık alıp mutluluk içinde çiğnemeye başladı. Daha sonra, Tanrı'ya ve koruyucu azizlerine şükran dualarını sunacaktı. Ama şimdi, kahvaltıya ihtiyacı vardı.

"Mutlu musun, çocuğum?" diye sordu Huila.

Öteki iki kız Cayetana'nın tepesinde bitmiş bebekle cilveleşiyordu.

"Mutluluk?" Bu sözcüğün kendisiyle ilgili olabileceğini daha önce hiç düşünmemişti Cayetana. Mutluluk? Mutluluk neye benzerdi ki?

"Herhalde," diye yanıtladı sonunda. "Galiba öyleyim... mutlu."

Huila, Tomás'ın çikolata siparişi vermeyi unutup unutmadığını merak etti. Cómo me encantan los pinches chocolates! diye düşündü. Dünyayı kadınlar yönettiğinde, saraylar çikolatadan yapılacaktı!

Kırmızı üçgenden hiç bahsetmedi.

Dört

Zaman. Ay, Dios. Cayetana zamanın nereye gittiğini sorup duruyordu kendine. Bu yıl, o yıl, neredeyse iki yıl geçmişti. Artık doğum yaptığını bile hatırlamıyordu, bir daha asla yapmamaya karar verdiğini hatırlasa da. Huila'nın köklerden damıttığı rahmini boş tutmaya yarayan ilaçları almaya çok özen gösteriyordu.

On altı yaşında, evlenmek ve yirmili yaşlarının ürkünç ihtiyarlığıyla yüzleşmek için yeterince büyüktü. Ama yine de, kendi kaderi neredeyse ikinci sırada geliyordu. Eski topraklar yeni yüzyılın ve onunla birlikte tüm dünyanın sonunun geleceği konusunda uyarıyordu herkesi. 1900! Cayetana böylesine korkutucu bir tarih hayal edemiyordu, bütün o boş sıfırlar. Lutherci misyonerler İsa'nın kendisinin de kızgın bir at üstünde cennetten çıkmak üzere olduğunu ve anlaşılan o ki, bütün ölülerin yerden sıçrayıp herkesi öldüreceğini söylüyordu. Gezgin bir Lipan Apaçisi ahaliyle kısa bir toplantı yapıp sonun farklı olacağını söylemişti: Beyaz adamların hepsi ölecek ve ölmüş yerlilerle bufalolar geri gelecekti. Huila'ya üç tane bufalo dişi verip bu korkunç hayvanların geri geleceğine dair söz vermişti. Ahali bufaloyu hiç duymamıştı. "Biz gittiklerini de bilmiyorduk ki," diye belirtmişti Don Teófano Maroyoqui.

"Ya bizim gibi mestizo'lar?"[33] diye sormuştu Don Nacho Gómez-Palacio. Lipan düşünüp taşınıp demiş'i ki: "Büyük ihtimalle yarınız ölecek." Günün sorusu, bu beyanattan sonra, şu olmuştu: Hepimizden yarısı mı ölecek, yoksa her birimizin yalnızca yarısı mı ölecek? Alt yarılarının yaşayacağı düşüncesi erkekleri rahatlatmıştı.

Cayetana yüzyılın bitişini görecek kadar uzun yaşayacağını sanmıyordu, ne kadar kalmıştı? Parmak hesabı yapmaya başladı, sayıları karıştırıp, "Uzun zaman," dedi. Toprak zeminde emekleyen kızı sesini duyup en sevdiği sözcüğü söyledi: "Kedi!"

"Sessiz ol," dedi Cayetana.

"Kedi!"

Çocuk erken konuşmuştu, konuştuğunda da, neredeyse hep bu sözcük. Cayetana'ya kedi diyordu, domuzlarla ağaçlara kedi diyordu, alaycı kuş da bir kediydi.

"Kedi! Kedi!" diye bağırdı bebek.

Dört aylıkken, keşfe çıkmak istemiş ama bir tek geri geri emeklemeyi becerebilmişti. Suratı kıpkırmızı, alnındaki kırmızı üçgen harcadığı çabayla pembemsi kızıl, göbeği üstünde, sonra sırtı üstünde yuvarlanıp ramada'dan çıkar ve kendini dışarıda bulurdu, sonra da yırtınmaya başlardı. Cayetana kendini tutamazdı. Çok komikti. Sonunda gülebilecek bir şey bulmuştu kendine.

Ama çiş, kaka –önce siyah, sonra yeşil, sonra sarı– ve kusmuk. Por Dios! Fúchi! Çocuk uzun şapırtılı seanslar boyunca

memesini emiyor, sonra başını çevirip sütün kaynar suyunu Cayetana'nın üstüne başına kusuyordu. Bu hiç hoşuna gitmiyordu. Ve emzirmek! Ay, ay ay! Qué barbaridad! Meme uçları yara olmuş, çatlamıştı. Sertleşen göğüsleri sürekli ağrıyordu. Ve hain çocuk neredeyse hemen küçük dişler çıkartmış, Cayetana'yı bütün gücüyle ısırmaya başlamıştı. Ve sütün utanç vericiliği, bazen fark etmesine bile fırsat kalmadan iki uzun leke boyunca önünden aktığında, adı kadar emindi ki, herkes bıyık altından gülüyordu. Bebek, bebek, bebek; hep bebek. Uy, la niña! Nasıl da tatlı. Nasıl da güçlü. Bak nasıl gözlerini dikmiş bana bakıyor! Şu minicik kafasındaki minik kırmızı üçgene ne demeli! Semalú'ya tek bir laf yok; ne bir günaydın, ne bir nasılsın, iyi misin.

Cayetana battaniyeden kapıyı aralayıp çiftliğe baktı. Görebildiği kadarıyla mısır ve maguey'ler yeşermişti. Uzaktaki pamuk, balkabağı ve fasulye tarlaları zümrüt yeşiliydi, beyaz balıkçıl ve parlak ibisler minik kar taneleri gibi aralarında yürüyordu. Tabii ki, hiç kar görmemişti ama birilerinin kardan bahsettiğini duymuştu, bu yüzden akıllı ve bilgili görünebilmek için mümkün olduğu kadar sık tekrarlıyordu bu sözcüğü.

Dışarıda olup çili toplamayı ve ellerini şişiren biber suyunun yakışını hissetmeyi nasıl da isterdi. Günç denen kâbus ve gözlerinizin yanması annelik denilen kölelik kadar kötü değildi. Tekrar kızına bakınca kalbi yumuşadı. Çocuk orada yatmış mutlu mesut havayı tekmeliyor, elindeki bezden bir topa bir şeyler anlatıyordu.

Bazı zamanlar, bir duygunun pençesine düşüyordu, ağlamak ister gibi bir his ama üzüntüden değil. Emzirirken oluyordu, acıdan irkildikten sonra, çocuk gözlerini yumup, küçük yumruklarını sıkarak memesini emerken. Ama mutluluk gibi, sevgi de ancak tahmin edebildiği bir şeydi Cayetana'nın.

Bebeğine Rebecca adını vermişti. İsimler, herkesin de kabul ettiği gibi, önemliydi; Segundo'ya baksanıza. Cayetana, dualar gibi, isimlerin de tanrısal diyarlara giden ruhsal merdivenler olduğunu düşünüyordu, yani yeterince çok isminiz olursa, Segundo gibi, siz de kolayca güçlü bir konuma yükselebilirdiniz. Kızı için kusursuz bir uzun isim bulmuştu ama henüz vaftiz ettirmediği için, ayrıca yazmayı bilmediği için, ismi kendi kendine sürekli tekrarlıyordu ki unutmasın.

Niña García Nona María Rebecca Chávez.

"Afuera?"[34] dedi çocuk. "Sí?"

"Dışarı çıkmak yok."
"Afuera? Afuera!"
"Sus."
"Kedi?"
"Hayır," dedi Cayetana.

Kızının saçında yol yol açık renk –neredeyse sarı– çizgiler oluşu onu dehşete düşürüyordu.

Cayetana, ilk başlarda, bütün açık renk saçları yolmayı denemişti, ama daha da yayıldılar, yabani bir ot, bir suç delili, annesinin obsidyen bukleleriyle Tomás'ın altın rengi ve kestane düz saçlarının bir karışımı. Tomás bu zavallı piç kızı fark ettiği takdirde başına neler geleceğini hayal bile edemiyordu Cayetana. Daha da kötüsü, ya Doña Loreto, o şık ve zarif karısı fark ederse?

Küçük Kaktüs Meyvesi, La Tunita olarak da bilinen Chela, güneşteki çalılara çamaşır asıyordu.

"Tunita," diye seslendi Cayetana.

"Que hubo, Semalú?" dedi Tunita. Onun da üç kızı vardı.

"Çocuğa bakarsan, çamaşırlarını ben toplarım," dedi Cayetana.

Tunita elinin tersiyle alnındaki teri silip, "Olur," dedi. Bir koşu Cayetana'nın kulübesine yolladığı kızlar küçük ördekler gibi ciyaklayarak Cayetana'yı itip geçtiler.

"Gracias," diye bağırdı Cayetana, kuru dere yatağına inip çaydan geçerken. Ağılların yanındaki büyük bir kayısı ağacının arkasına süzülüp Tomás ve vaquero'ların ringde bir pinto'yu[35] çalıştırmalarını izledi. Çiftlikteki erkekleri sık sık gizlice seyrederdi; konuşmalarını, sigara içmelerini, kahkaha atışlarını. Tozlu böğürtlen çalılarının içine çömelip, küpeler gibi üstünden sarkan taş gibi, küçük, yaramaz kayısılarla dolu bir dalı önünden itti.

Segundo peşinde şapkasız ihtiyarla öne çıktı.

"Jefe,"[36] diye bağırdı.

Pinto bir vaquero'yu daha sırtından atarken çitin üstünde oturan Tomás kahkahalarla güldü. Bu at tam ona göreydi.

Loreto bacaklarının alt tarafına gümüş düğmeler dizili şık bir siyah pantolon giydirmişti Tomás'a. Kısa bir deri yelek ve beyaz gömlek giymişti, siyah çizmelerinde gümüş ve altından mahmuzlar ve at hırsızı haydut, Sinacloa'lı Yıldırım Heraclio Bernal'ı yakalamak için bir grup adamla boş yere peşine düşen bir buckaroo'dan satın aldığı Montana tarzı koca bir gringo kovboy şapkası.

"Bugün," dedi Segundo'ya, "dik başlı bir ata binmek için fazla iyi görünüyorum."

"Patron, burada biri var."

Tomás yaşlı adama baktı. Zavallı bir durumdaydı. Köylü pantolonu yırtık pırtık, dudakları güneşten yanmış ve soyulmuştu. Gömleğinin sırtı simsiyahtı.

"Bu cristiano daha iyi günler de görmüş," diye bir saptamada bulundu Tomás.

Çitten atlayıp öne doğru ilerledi. Yaşlı adamdan gelen leş gibi koku onu geri itti.

"Ona hikâyeni anlat," dedi Segundo.

"Ay Señores," dedi ihtiyar. Güçlü hacienda patronlarından merhamet dilenmeye o kadar alışkındı ki, elleri, önünde olmayan bir şapkayı sıkıyordu. "Benimkisi keder dolu bir hikâye." Başı titriyordu ve gözleri vaquero'lara yarı çılgın gibi göründü. Cayetana huzursuzca yerine yerleşti. Bir hikâye!

Tomás adama kısa ve zoraki bir tebessüm yolladı.

"Ve?"

Sonora sınırından oraya yürüyerek gelmişti. Doğduğundan beri, yani altmış altı senedir, Yaqui Nehri yanındaki rancheria'sında yaşıyordu. Bir gün ellerinde resmi bir belgeyle gelen asker adamlar toprağının bir gringo yatırımcıya satıldığını ve adamın arazide koyun yetiştirip Yaqui Nehri'nden su alan şeftalileri toplamaya niyetli olduğunu söylemişti. Karşı çıkınca, bir çite bağlanıp kırbaçlanmıştı yaşlı adam. Karısıyla birlikte binek verilmeden oradan atılmışlar ve rancheria'sı şimdi Şikagolu bir İrlandalı'nın evi olmuştu.

Tomás'la Segundo birbirlerine baktılar.

"Sonora'dan buraya yürüdün mü?"

"Ehui."

"Ehui?" dedi Segundo.

"Bu evet demek," dedi Tomás. "Onların dilinde."

"Kızılderililer." Segundo tükürdü.

"Kaç gün sürdü?"

"Çok fazla."

"Yemek yedin mi?"

"Günlerdir yemedim."

Tomás ellerini beline koydu.

"Peki ya karın, ihtiyar?"

"Öldü, Señor. Onu üç... yo, dört gün önce geride bıraktım."

Tomás bir ıslık çaldı. Şapkasını çıkartıp ihtiyar adamın başına geçirdi. Kulaklarının altına kadar düştü şapka.

"Üzüldüm," dedi.

Tomás ihtiyar adamın kolundan tuttu; kol, üstüne az pasta kreması sürülmüş bir sopa gibiydi.

"Bana yardım edebilir misiniz?" diye sordu ihtiyar.

"Tabii, tabii. Çiftliğe hoş geldin."

"Yaralarım, efendim..."

Tomás adamı döndürdü, kararmış gömleğine baktı.

"Bir bakalım," dedi.

Segundo ile ikisi gömleği kırbaçtan kalan izlerden ayırırken etten hafif bir sökülme sesi geldi, havaya berbat koku bulutları yayıldı ve gömlekten bir çağlayan halinde tombul beyaz kurtçuklar döküldü.

Segundo geriye sıçradı.

Tomás, "Aman Tanrım!" dedi.

Dizleri üstüne çöken ihtiyarın yaralarını kapalı tutan tek şey gömlek ve kurtçuklarmış gibi, o diz çökerken kan sırtından akarak yere damlamaya başlamıştı.

"Çocuklar," dedi Tomás. "Bu yolcuyu Huila'ya götürün hemen."

"Ölecek," dedi Segundo.

"Eğer ölürse –ama sen ölmeyeceksin, değil mi dostum, ölmeyecek kadar güçlüsün, bu kadar yolu geldikten sonra ölemezsin, cabrón–, ama eğer ölürse, onu iyi gömün ve... şapkamla beraber gömülsün!"

Vaquero yatakhanesinde ya da işçilerin köyünde ihtiyar adamın sırtından dökülen kurt salgını karşısında olduğundan daha fazla ilgi uyandıracak bir jestti bu.

Buckaroo'lardan ikisi bir el arabası getirip mırıldanarak adamı yüklediler: "Tamam, işte oldu, viejo."[37] El arabası eve yollandı ve yaşlı adam güçsüz eliyle şapkasını sallayarak bağırdı: "Gracias! Gracias!"

"Şu İrlandalı'yı bulmak isterdim," dedi Segundo.

"Yalnızca bir gringo kırbaçlamak istiyorsun," dedi Tomás.

"Doğru," dedi Segundo.

Tomás'ın başına iğneler batıyordu. Gelini Loreto, evdeki kızlarla bir olup, saçına limon suyu sürerse güneşte daha da sararacağına garanti vermişti. Ama şimdiye kadar elde ettiği tek şey, tahriş olmuş bir kafa derisiyle bir salatanın keskin kokusuydu.

"Saçlarım hiç sararmış mı?" diye sordu.

"Pek değil," dedi Segundo.

"Negatifleşme."

Şimdi de, batıdan bir binici geliyordu. Neredeyse koni biçiminde hasır bir şapkası ve kalın sicimle sırtına bağlanmış zavallı eski bir tüfeği vardı. İpten sandallar.

"Şimdi ne var?" diye haykırdı Tomás.

Cayetana, her hareketiyle çalılıkta esinti varmış gibi hışırtılar çıkartarak, bir sonraki gösteriyi seyretmek için kıpırdandı.

"Bu adam katıra binmiş," dedi Segundo.

Hasır şapka ve katır: Bu, vaquero'lar için garantili bir kalıkaha tufanı demekti.

"Don Tomás Urrea!" diye seslendi adam.

Tomás öne çıktı.

"Hizmetinizdeyim, caballero."

Çocuklar kıkırdamaya başladı. Atlıymış. Hah! Katırlı dese, belki. Tomás onları susturmak için arkaya kaçamak bir bakış attı.

"Amcanız Don Miguel Urrea'dan bir mesaj getirdim."

"Evet?"

"Rurales yaklaşıyor."

"Rurales?"

"Meksika atlı korucu polisi, efendim!"

"Bakalım daha neler göreceğiz!"

Adam başını salladı

"Sen buralı değilsin," dedi Tomás. "Aksanın var."

"Pátzcuaro civarındanım," diye yanıtladı adam.

"Hangi kasaba?"

"Parangarícutirimícuaro, efendim."

Kıkırdayan abaza kovboyların hepsi susup bakakaldı.

"Efendim?"

"Parangarícutirimícuaro," diye yanıt verdi adam.

Bunun üstüne adamlardan toplu bir alkış koptu.

Adam katırıyla birlikte Ocoroni'ye doğru yola çıkarken, Tomás da en sevdiği konudan bahsetmeye başladı. Her zaman gözde bir konusu olurdu. Bugünlerdeyse, arılara takmıştı.

"Ootah diyarındaki," dedi Segundo'ya, "bu Mormonlar."

Tanrım, diye düşündü Segundo, gene mi arılar.

Tekrar çitin üstüne tırmandılar. Vaquero'ların ateşli pinto poni'ye çektirdikleri eziyet yeniden başladı. Sanki deminki iki hayalet hiç belirmemişti.

"Evet," dedi Tomás, "arılar."

Arılar kimsenin umurunda değildi.

"Onlar arıları evcilleştirdi."

"Doğrudur."

"Evcilleştirilmiş arılar, bir inek kadar uysal. Bize bal veriyorlar, görüyorsun; ve balmumu. Evciller. Herhalde Mormonların bir ıslığına geliyorlardır."

"Tam bir mucize," diyebildi Segundo.

O anda, yolda iki atlı belirdi. Ocoroni, diye düşündü Tomás derin derin, tüm dünyanın birleştiği kavşak olmalı.

"Ah! Los rurales, sonunda!" dedi Tomás.

Tam görülecek manzaraydı, bu ikisi. Kızıl doru dev gibi atların üstünde yaklaşırken, süslü eyerleri güneşin altında gümüş pırıltılar saçıyordu. Baştan aşağı charro[38] kıyafetleri giymişlerdi; dar bej pantolon, dar bej ceket, kırmızı bandana ve gümüş iplikle işlenmiş geniş Meksika sombreroları.[39]

"Bu pendejo'lar ne yapacak böyle, bize serenat mı yapacaklar?" dedi Tomás. Göğüslerine çaprazlama asılmış fişeklikleri ve sırtlarında Winchester'ları vardı. Mahmuzlarının hayatında gördüğü en büyük mahmuzlar olduğunu düşündü Segundo.

"Selamlar," diye seslendi Tomás.

Dizginleri çekip yukarıdan patrona baktılar.

"Biz rurale'yiz," dedi biri. "Ben Gómez, bu da Machado."

Tomás başını salladı.

"Demek siz cesur rurale'lersiniz," dedi. "Süvarilerden Teğmen Enriquez bir gün geleceğinizi söylemişti. İki yıl oldu, dostlarım."

"Şimdi Yüzbaşı Enriquez oldu," dedi Gómez. Machado atının üstüne tünemiş susuyordu. "Bizi görmemek daha iyidir," diye böbürlendi Gómez. Machado zoraki sırıttı.

"Enriquez için iyi olmuş," dedi Tomás. "İnmez misiniz? Biraz su için, ya da tekila? Bir şeyler yiyin."

Gómez koca sombrerosunu salladı.

"Görev başında içmeyiz," dedi tekdüze bir sesle. "Ve rurale'ler yarenlik etmez."

Yarenlik mi, diye düşündü Tomás. Bu kelimenin ne anlama geldiğini bile bilmiyordu.

"Bir tutsağa eşlik ediyoruz."

"Ha?" dedi Tomás, etrafa bakınarak.

"Gelecek," dedi Gómez. "Bir at arabasıyla."

"Kimmiş?"

"El Patudo." Koca Ayak.

Adamlar birbirlerine baktı. El Patudo. Meşhur haydut El Patudo yakalanmış mıydı?

"Bu koca ayaklı herif nerede saklanıyormuş?" diye sordu Tomás.

"Guamúchil."

Patronun taşlamasını hepsi bilirdi: *Bir delikanlı vardı Guamúchil'li, adı Pinche Inútil.* Rurale'lerin şaşkın bakışları altında, bütün adamlar kahkahalara boğuldu. "Viva Guamúchil!" diye bağırdı içlerinden biri. Gómez kendine güldüklerini zannedip elini tabancasına attı. Tomás'ın, "Gómez, dostum, El Patudo bizi Parangarícutirimícuaro'dan mı selamlıyor, dedin?" diye sorması da durumu kurtarmaya yetmedi.

Vaquero'lar tekrar gülmeye başladı.

"Ben ortada gülünecek bir şey görmüyorum," dedi Gómez.

Bu Urrea'nın limon gibi koktuğunu düşünmeye başlıyordu.

"Son pendejos, estos cabrones," dedi Segundo.

Gómez bunu anlamıştı: Segundo ile ikisinin aynı kumaştan biçildikleri açıktı. Zengin adamlar ve kovboyları. Sırıttı.

"Bunu görebiliyorum," dedi.

*

Çok geçmeden, at arabası dönemeçten belirdi. Şişko bir rurale banka oturmuş, başları her toynak atışta sarsılan, kamburu çıkmış, acınacak haldeki iki katırın dizginlerinden tutuyordu. Katırların çektiği düz bir at arabasıydı ve arkasına bir şey bağlanmıştı ama üstünde ne bir kafes ne de zincirli bir tutsak vardı.

"Zalim adamımız nerede?" diye sordu Tomás, kurtlanmış yolcunun ziyaretine rağmen neşesinden hâlâ bir şey kaybetmeden.

"Arabada," dedi Gómez, bir moronla konuşur gibi. "Kavanozun içinde."

"Vay," dedi Segundo.

"Kavanoz mu... herhalde dalga geçiyorsunuz?" dedi Tomás.

"Ben hiç dalga geçmem, Bay Urrea. El Patudo'nun başını kesip cam bir kavanoza koyduk. Romun içine." Yamulmuş bir sigara yaktı. Sigara içemeyeceğini söyleyen bir talimatname yoktu. "Onunla çevreyi dolaşıyoruz. Ders olsun diye."

Vaquero'ların hepsi arabanın başına toplandı. Daha önce

hiç kesik bir baş görmemişlerdi. Ceyatana başını çevirmek istedi ama bütün Meksikalılar gibi o da ölümü ürkünç derecede teskin edici ve avutucu buluyordu.

Gómez devam etti: "İnsanlar ciddi olduğumuzu görsünler diye. Haydutlar da."

Araba yaklaştı ve çaprazlamasına iplerle bağlanmış, bir Rus kilisesinin sivri ucuna benzeyen kapağıyla, camdan yapılmış bir eczacı kavanozunu açık seçik görebildiler. İçinde, soluk altın rengi rom ve El Patudo'nun kalkıp inen siyah kafasından korkunç bir çorba.

"Altından et sarkıyor!" diye bağırdı çocuklardan biri.

Haydudun ensesi hâlâ onlara dönüktü; El Patudo sanki geldiği yola bakıyormuş, sevgi dolu bir geçmişe özlemle Ocoroni'yi hatırlayarak bir gün geri dönmeyi umuyormuş gibiydi. Kütük gibi boynundan, lime lime olmuş etten pembe ve gri kıvrımlar bir dantel gibi sarkıyordu.

At arabası durdu, katırlar titredi, rom taştı ve kelle Rancho Santana'yı selamlamak için ağır ağır onlara döndü. Cayetana küçük bir çığlık attı. Bu yıllar önce o gece gördüğü kirazlı adamdı.

"Peki," dedi Tomás nihayet, "bu zavallı adamcağız Koca Ayak diye tanınıyorsa, bize ne demeye kellesini getirdiniz ki?"

Beş

Tomás ofisinde oturmuş maaş bordrolarını hesaplarken –bu kadar insanı doyurmasını nasıl beklerlerdi?–, tombul hesap defterinin bir sayfasını çevirip yeni gözde kelimesini yazdı: *Parangarícutirimícuaro*. Bu en baş dersleriinden biri olacaktı: Çocukları bu sözcükten yıllar boyu çekecek, güzel konuşma becerilerini geliştirdiklerini Tomás'a kanıtlamak için duraksamadan kelimeyi tekrarlamak zorunda kalacaklardı. Had safhada gülünç bir şiir yazdı.

Bir delikanlı vardı Parangarícutirimícuaro'lu
Aman boş ver.

Hizmetçi kızlardan biri kapıdan seslendi:

"Patron? Akşam yemeği hazır."

"Akşam yemeği mi!" Pencereden dışarı baktı. Hava çoktan kararmıştı! Bir gaz lambasının titrek ışığında gözlerini kısmış orada oturuyordu ve bunun farkında bile değildi.

"Allí voy," dedi.

"Sí señor."

Kız arkasında küçük bir tarçın bulutu bırakarak gitti.

Tomás duvardaki kancadan güzel bir ropdöşambr alıp lavabosundan yüzüne biraz su çırptı. Limonlu saçlarını geriye yatırıp favorilerini düzeltti. Aile yadigârı bir copa'ya, kellesi uçurulmuş haydut onuruna, rom doldurup yemek salonuna yürüdü. Salonda, uzun masanın tek kişi için hazırlandığını görüp irkildi.

"Ya gelinim?" diye seslendi.

Tarçınlı kız çıkıp, "Kendini iyi hissetmiyordu, efendim," dedi. "Kadınlık halleri."

Bilgiç bilgiç başını salladı. Bu kadınlık halleri berbat ve önceden kestirilemeyen hallerdi, anlaşılan. İçindeki bebek onu sarsmıştı, hiç şüphesiz. İlk çocuğu yanları turuncu deniz kabuklarıyla süslü açık maviye boyalı ve denizin yatıştırıcı dalgalarını taklit eden küçük, şirin sallanan beşiğinde çoktan uykuya dalmıştı. Bir tek geceleri oturup çocuğu sallasın diye Leyva'dan gecekondulu bir kız tutmuşlardı.

Tomás akşam yemeğine baktı. Kız mumları yaktı. Tomás romunu yudumladı. Sırtı kurtlanmış ihtiyar adamın hayatta kalıp kalmadığını merak etti, Segundo'ya sormayı unutmuştu.

Hizmetçilere, aşçılara, boş salona ve uzun masaya baktı Tomás.

Bardağını hepsine birden kaldırdı.

"Şerefe."

*

Çocuk bir rebozo'ya sarınmış, toprak zemindeki hasır döşekte uyuyordu. Cayetana kulübenin ortasına büzüşmüş, tahta bir kaptan biraz pilavla tavuk boynu yiyordu. Her omurun içindeki minik et parçasını teker teker kemiriyor, muhteşem bir doğum günü partisindeki küçük hediyeler olduklarını hayal ediyordu. Çocukken tavuk boyunları hacienda'lar, kendisiyse dişleri arasında çığlık çığlığa bağıran Yorileri çekip yiyen bir devdi.

Çocuğuna bir göz attı. Eğer şimdi yapmazsa, asla yapamayacaktı.

Yemeği bitirdiğinde, ellerini eteğine sildi ve tahta kâseyi vaquero'lardan birinin kendisi için yaptığı kaba ahşaptan masaya bıraktı. Amerikalı kovboyların Meksikalı vaquero'lara "buckaroo" dediğini yeni öğrenmenin travmasını atlatamamıştı çocuk. Bu onu hüzünlü, hatta filozof kılmış, geçici bir hayırseverliğe kapılmasını sağlamıştı.

Cayetana'nın eşyası ramada'nın kapısı görevini gören eski püskü battaniyeye bohça yapılmıştı. Mumları üfleyip çocuğunu kollarına aldı. Etrafa bakınmadı bile, görülecek bir şey yoktu. Bir koşu kardeşinin evine gitti.

*

Tomás bağırdı: "Bakar mısınız?"

Kızlar bakmak için mutfaktan fırladı. "Efendim!" diye haykırdılar panik içinde. Ya et bozuk çıktıysa? Tortilla'lar soğuksa? Ya kahve açık olduysa?

"Huila'yı çağırın, tamam mı?"

"Efendim!"

Hemen mutfağa dönüp Huila'nın kapısını çaldılar. Kadının küçük odası arka girişin hemen yanındaydı.

"Ne?" diye bağırdı içeriden.

"Patron," dedi tarçınlı kız. "Seni çağırdı."

Huila odadan çıkıp hafif topallayarak masaya gitti. Kalçası alevler içindeydi. Kemikleri zihninde görebiliyordu: Şömine demiri gibi kıpkırmızı parlıyorlardı. Aman! Tepeler de yaşlıydı ama hâlâ çiçek kaplıydılar.

"Ne istiyorsun?" dedi.

Tomás gülümsedi. Kadının saygısızlığını her nasılsa hoş ve yerinde buluyordu.

"María Sonora," dedi.

"Huila."

"Evet, tabii, Huila. Çok yalnızım."

Huila kalçasını kaşıyıp, "Hah," dedi. Masadaki bütün o yemeklere baktı. "Böyle yemeye devam edersen, çok geçmez, hem yalnız hem de şişko bir adam olursun."

"Bana katılır mısın?"

Huila bir sandalyeyi yere sürterek çekip üstüne çöktü.

"Bir tabak daha," diye bağırdı.

Sendeleyerek gelip çin porseleni ve gümüşleri önüne koyan kız telaşla salondan çıkarken neredeyse yere düşecekti.

"Benden çok senden korkuyorlar," dedi Tomás.

Huila kendine biraz kahve koydu. Beş kaşık şeker, bir dökümlük kaynar süt.

"Bana *saygı* duyarlar," dedi Huila.

Rom bardağını işaret edip parmağını kıvırdı. Tomás bardağı uzattı. Huila bir yudum aldı.

Tomás sırıtıp Huila'nın tabağına bir kaşık bezelye koydu.

"Y yo?" diye sordu. "Bana saygı duymuyorlar mı?"

Huila çatalını servis tabağındaki ince bifteklerden birine batırdı, bir parça kesip tortilla'ya sardı. Yedi. Bir tortilla dürümünü çorbasına batırdı, ucunu ısırıp çiğnedi. Kahvesini höpürdetti. İki parmağıyla bir sarı çili alıp dişledi: Alnından anında boncuk boncuk ter boşandı. Bir tabak beyaz keçi peyniri keşfedince zevkten dört köşe oldu, içinden küçük bir pirami: koparıp akan suları silkerek ağzına atıverdi. Bir kaşık çorba: Muzlu! Limon, çili ve tavuk suyuna! Hırıldadı.

Biraz daha kahve.

Sonunda Tomás'a baktı.

"Saygı duyulacak bir şey yaptın mı hiç?" diye sordu.

"Kurtlu yolcuyu kurtardım," dedi Tomás.

"E, onu bana gönderdin. Kurtaran bendim."

Tomás çiğneme sesinden nefret ederdi ve Huila bir makine gibi çiğniyordu.

"O nasıl, bu arada?"

"Kokuyor."

Huila kahvesini höpürdetti, arkasına yaslandı ve gazı yılana benzer bir tıslamayla dişlerinin arasından salarak, neredeyse duyulmaz bir sesle, geğirdi: "Tıssssss!"

"Peki sen," dedi, "yaşlı bir ranchero'nun yaşayıp yaşamamasıyla neden ilgileniyorsun? Ahaliyi neden bu kadar seviyorsun? Kızların dışında tabii. Kızları neden sevdiğini herkes biliyor."

Tomás boğazını temizledi. Bu kız meselesini yanıtsız bırakmak en iyisiydi. Ama geriye kalan. Nihayet! Konuşacak bir şey!

"Ahali!" dedi.

"Ben ne dedim? Sağır mısın?"

"Don Refugio," diye yanıt verdi sonunda Tomás.

*

Don Refugio Moroyoqui kendinden hiç bahsetmezdi. Bir halatın nasıl bağlanacağını, rüzgârda kopmuş çatal dallardan nasıl tabanca kabzası yapılacağını, ya da daha sonra machaca ziyafetleri çekmek için güneşte nasıl et kurutulacağını küçük Tomás'a öğrettiği zamanlarda, konuşurken bile sessiz kalırdı. Belli bir düğüm ancak tek bir şekilde atılabilirdi. Ağacı damarından keserek tıraş olabilirdiniz. Bazı yollar, öyle görünmese de, tek yöne giderdi. Kurumuş nehir yataklarından bahsetmezdi Don Refugio.

Yaşlı Indio'nun peşinden hiç ayrılmadan garip yöntemlerini öğrenirdi Tomás. Basit sorular sormayı öğrenmişti. "Bu nedir?" *Metal çekici*. "Bu mavi yumurtalar nereden geldi? *Bıldırcın*. "Kızılderililer suya ne der?" *Bampo*.

Büyük patron Don Miguel de inek bağlamayı 1820'lerde bir Indio'dan öğrenmesine rağmen, durumu biraz garip buluyordu. Hangi erkek çocuğu bildiklerini yaşlı bir Kızılderili'den öğrenmemişti ki? Hangi kıza otlardan çay yapmayı yaşlı bir çamaşırcı kadın öğretmemişti? Kim bilir kaç hacienda bebeği Guasave ya da Tehueco dadılar tarafından bakılmıştı. Üstelik, çiftlikle ve kendi çocuklarını yetiştirmekle Tomás'ın ne işler çevirdiği konusunda endişelenemeyecek kadar meşguldü Don Miguel. Yaşlı Kızılderili Tomás'ı ayak altından çektiği sürece, Don Miguel minnettardı.

Hiç kimse, hatta Don Miguel bile, hiçbir şekilde, kendinden bahsetmesini söyleyemezdi Don Refugio'ya. O Bácum'dan kurtulmuştu, bunu bilmek Don Refugio'dan çekinmeleri, hatta korkmaları için yeterliydi. Neredeyse on yıl olmuştu ama o çığlıklar hâlâ vadilerde yankılanıyordu sanki. Katliam yeni bir şey değildi ama bu seferki leş kokusunu ve çıldırtıcı seslerini yıllar boyu ahalinin rüyalarına sokabilecek hastalıklı bir dehaya sahipti. Don Refugio ufak tefek ve eski bir ceviz ağacı kadar siyahtı, karman çorman karlı saçları vardı ve ağzının üstünden sarkan beyaz bıyıklarının ucu sigaradan sarımsı kahverengiydi. Çelimsizdi belki ama, ayakta kalmayı başarabilmişti.

Küçük Tomás, her zamanki gibi, şafaktan önce kalkıp keşfe çıkmıştı. Bir rulet arabası hâlâ evin önüne park etmiş duruyordu, üstüne monte edilmiş alet, ahşaptan koca bir yelpaze gibi dimdikti. Beyaz bir bezle yalnızca yarısı örtülmüştü ve büyüleyici bir şeydi: Her çeşit makine hâlâ bir mucizeydi. Arabanın etrafında sigara izmariti ve konyak şişelerinden bir çöp yığını oluşmuştu. Tomás şişeleri topladı: Biri kırmızı, ikisi yeşil

ve biri de mavi. Mavi şişenin içinden dünyaya baktı. Öğle yemeğinden sonra Segundo'yla paylaşmak için cebine birkaç izmarit sakladı.

Bu rulet arabaları hacienda'dan hacienda'ya dolaşır, içkisini ve kumarını da yanında taşırdı. Karanlıkta boş kırlarda yol almaya cesaret edemezlerdi. Kasaları ölümcül derecede dikkat çekiciydi ve her an her yerden eşkıya çıkabilir, silahlar patlayabilirdi. Bu yüzden arabalar bir çiftlik evinin önüne bağlanır ve eğlence bütün gece sürerdi.

Işıkları görüp kargaşayı duyduklarında şehirden birkaç tutsakla birlikte oradan geçen süvarilerin subayları, şimdi patronun divanlarında horlamakla meşguldü. Küçük, pislik atları başları yere sarkmış ayakta dikiliyor, kuyruklarıyla durmadan ısıran sinekleri kovuyordu. Süvarilerden biri atının üstüne binmiş, uyukluyordu. Boyundan boyna geçen bir zincirle birbirine bağlı kadın tutsaklar, toprağa çömelmiş oturuyordu. Şallarına sarınmışlardı, bu yüzden küçük yumrular, ya da pazara götürülmeyi bekleyen bir çeşit büyükbaş hayvan sürüsü gibi görünüyorlardı. Tomás mavi şişenin içinden onlara baktı. İdam edilmek için kuzeydeki Guaymas'a ya da güneydeki Culiacán'a, ya da bir tarlaya sürüklendiklerini biliyordu. Dünya böyle bir yerdi işte, onlar için üzülmeyi henüz bilmiyordu Tomás.

Mavi ışıkta kamburu çıkmış şekillere bakarken, Don Refugio'nun uzun adımlarla yaklaştığını gördü.

Don Refugio bütün gece şamatayı dinlemişti, lanet olasıca Yorilerin aptalca bağırtılarını ve zorlama kahkahalarını. Don Refugio bağırış çağırıştan hoşlanmazdı. Bu şekilde eğlenen Yori'lerin kolayca sapıtabileceğini ve onlardan sakınmanın en akıllıcası olduğunu bilirdi.

Bácum'da askerler şehir halkını silah zoruyla bir araya toplamıştı. Ahaliyi tekmelemiş, itip kakmışlardı. Kilise kapıları açıktı ve ahali İsa'ya güvenirdi, bu yüzden sığınabileceklerini düşünerek kiliselere girmişlerdi. Askerler garip şakalar yapmıştı: "İsa'ya şükredin," demişti içlerinden biri. Kalabalığın öteki tarafından bir anne çocuğunun çığlıklarını engelleyememişti. Küçük oğlan avaz avaz tepiniyordu. Askerlerden biri bağırdı: "Silencío!"[40] Ama çocuk bağırmaktan vazgeçmiyordu. Asker öne çıkıp annenin suratını dipçikledi. Kadın ipten kurtulan bir çamaşır gibi yere düştü ve çocuk, birden susarak, eğilip annesinin kıpırtısız bedenini dürtükledi.

"Yüzbaşı? Şu çocuğu tutayım da kaçmasın," demişti Don Refugio.

Yüzbaşı da eliyle bir hareket yaparak, tutmasını söyledi. Don Refugio çocuğu kollarına aldı. Arkalarındaki kaktüsten çitin ardına çekildi, on metre yüksekliğinde nopale'lerden sağlam bir duvar, sessizce, tek bir dikene takılmadan ve çocuk kucağında orada durup askerlerin kapıları çarparak hepsini içeriye çivileyişlerini, içerideki insanların kaderlerini anlayıp bağırmaya başlamalarını ve kovalarca yanan ziftin kırılan pencerelerden içeri dökülüşünü, içerideki dört yüz elli kişi alev alırken bağırtıların çılgınca çığlıklara dönüşmesini, insanların delirmiş gibi kapılara hücum edişini izledi.

Tomás'a sık sık Bácum'un ona tek bir ders verdiğini söylerdi: Kaderi yanmak olanlar yalnızca gühankârlar değildir.

Ama Don Refugio Tomás'a daha çok çekiçlerle nallardan bahsederdi.

Yaklaştı. "Muchacho," diye seslendi. "Qué hay aquí?"

Tomás omuzlarını silkti.

"Nada,"[41] dedi.

Genç kızlar ayağa kalktı, atlar gibi onlar da, boyunlarındaki zincirle sendeleyerek, şıkırdayıp ayak sürüyerek, bakışları yerde. Don Refugio hepsinin sol kolunda pis sargılar olduğunu gördü, keçeleşmiş ve kesik kolun ucuna yapışmış. Jesucristo! Bundan bahsedildiğini duymuştu. Kafa derileri, kulaklar, burunlar, eller. Bunlar tuzlanıp ahşap sandıklar içinde bir yere gönderiliyor, ama kimse nereye gittiklerini bilmiyordu. Ordudaki ofislerden birinde bir köpoğlu hesap defterini açıp kolları birer birer sayıyor ve yanlarına kırmızı kalemle küçük birer çarpı atıyordu. Kuşkusuz el yazısı çok güzeldi. Don Refugio tükürdü. Bir küfür savurdu.

Hızla yürürken Tomás da peşinden seğirtti.

"Defol."

"Niçin?"

"Git başımdan."

"Neden?"

Don Refugio kulübesine girip, çürük bir ahşap iskemleyi yerde sürüyerek geri çıktı. Elinde küçük, kırmızı bir teneke kutu vardı.

"Kutunun içinde ne var?"

"Git."

"Ben sana ne yaptım ki, ihtiyar?"

"Git dedim."

"Niçin kızdın bana?"

"Sana kızmadım."

Don Refugio cılız, yaşlı bir kavağa gidip iskemleyi altına yerleştirdi. Tomás, Don Refugio'nun ne yaptığını zannettiğini merak ederek, yanında oyalandı. İşe başlama zamanı geliyordu. Ağaç altında oturulacak zaman değildi.

"Ne yapıyorsun?" diye seslendi.

"Hiçbir şey. Oturuyorum. Bir de sigaram olsaydı," dedi Don Refugio. "Sende var mı?"

"Var."

Süvarilerin yere attığı izmaritlerden birini cebinden çıkardı.

"Çalmak kötüdür," dedi Don Refugio. "Sigara da içmemelisin. At buraya."

Tomás kimseye çaktırmadan fırlattı. İzmarit toprağa düştü, Don Refugio ayağa kalktı, eğildi, izmarite baktı, üstünden biraz toprak silkeledi. Islak ucunu koluna sildi.

"Yori salyası," dedi. İğrenmiş gibi suratını buruşturdu. Tomás güldü.

Don Refugio kırmızı kutunun sıkışmış kapağını açıp gazyağını başından aşağı boca etti. Üstünden keskin bir ardıç ve ateş kokusu çıktı. Sigarayı ağzına aldı. Bir kibrit çıkardı. Çoktan bağırmaya başlayan Tomás'a baktı. "Sen, evlat," dedi, "sakın babalarına benzeme." Kibriti çakınca üstünde alevler parladı.

Sıcaklık Tomás'ı yere devirdi. Oturup Don Refugio'nun kıpırdamadan yanışını ve havada kalan elinde tuttuğu kibritin kömüre dönüşünü izledi. Kavak da alev almıştı, gövdesi kararıyor, Refugio'nun başı üstündeki dallar çıtırdayarak kıvılcımlar saçıyordu. Ürken çekirgeler alevler içinde patlayıp, kuyrukluyıldızlardan bir hale şeklinde ağaçtan yükseldi.

Tomás ayağa kalkıp bağırdı. Ama horozlar ötüyordu. Tavuklar, ördekler ve hindiler sabah bağırtılarına başlamıştı. Köpekler havlıyor, burro'lar anırıyordu. Kargalar gaklıyordu. Ahalinin duyması uzun zaman aldı. Büyük evin içindeki patron ve konukları uyanmadılar bile.

*

Huila'nın kahvesi soğumuştu. Ağzı hafif aralık Tomás'a bakakalmıştı.

"Puta madre," dedi.

"Bu hikâyeyi kimse bilmez," dedi Tomás. "Dostum Aguirre bile."

Sandalyesinde kıpırdandı, gözlerini sildi.

"E!" dedi. "Ne düşünüyorsun?"

Koluna vurdu Huila.

"Tatlı olarak ne var?" diye sordu.

Altı

Rancho'daki kızlar Huila'yı sayardı. Onun kızı olmak için hepsi de can atardı ama Huila çocuksuz ve erkeksiz olmasıyla ünlüydü. Nişanlısını büyük katliamlardan birinde kaybettiği söylense de işin gerçeğini bilen yoktu, çünkü kimse sormaya cesaret edemezdi. Yürüdüğü zaman gölgesi bütün çiftliği kaplar, o geçerken yalınayaklarını serinletmek isteyen çocuklar karanlığına koştururdu.

Sarı şalı, çiftesi ve o gizemli önlüğünün içindeki bir buckaroo'nun taşlaşmış toplarıyla bu kutsal kadının, yalnızca Tomás ve Doña Loreto'nun bir hizmetkârı olması ahaliyi her gün yeniden şaşırtmaya devam ederdi. Rahimdeki bebekleri dünyaya getiren, bir yumurta ve biraz dumanla çılgınların içindeki kötü ruhları çıkartabilen, domuzları hadım eden ve tenyaları o denli rahatsız edip insanlarla ineklerin bağırsaklarından sapır sapır döktüren çayları yapan o kutsal ellerin, nasıl olup da Urrea tabaklarını topladığını, Urrea gömleklerini yıkadığını, ya da evin içindeki affedersiniz tuvaletinden tomar tomar kirli tuvalet kâğıdı taşıdığını hayal bile edemezlerdi. Kibar Loreto Urrea'nın o yüce kadına emir verdiği düşüncesi o kadar derinden yaralayıcıydı ki, ahaliden hiç kimse bu konuda fazla düşünmeye cüret edemezdi. Burro olmak için doğduysan, derlerdi göğüs geçirerek, kartal olamazsın.

Karanlıkta yürürken Cayetana da Huila'yı düşünüyordu. Kollarındaki bebek çok ağırdı ve bir ara burnunu çekip silkindi. "Uyanma," diye fısıldadı Cayetana. "Lütfen uyanma!"

Domuz ahırının ilerisindeki sazlıkları itip geçti. İhtiyar dişi domuz ayağa kalkıp Semalú'nun geçişini izledi. Yuvarlak düz

burnunu oynatıp, havayı kokladı. Kendisi de dünyaya yüzlerce domuzcuk getirmiş olan dişi domuz, geçenlerin bir anneyle bebeği olduğunu anladı. Alçak sesle bir selam homurdandı.

Cayetana kardeşinin kapısı önünde durup kendine çekidüzen verdi. Kapı yere sürtünerek açıldı ve küçük yeğenlerinden biri aralıktan ona baktı.

"Anneni çağırsana," dedi.

Ev yalnızca tek oda olmasına ve Cayetana kardeşini rahatlıkla görebilmesine rağmen, Tía kapıya seslendi:"Quién es?"

"Soy yo," diye yanıt verdi Cayetana. "La Semalú."

"Pinche Cayetana," diye bir küfür savurdu Tía yavaşça, bu küçük sürtüğün yine ne saçmalıklar zırvalayacağını düşünüp çoktan tepesi atmıştı.

Tía kapıyı sonuna kadar çekip ona baktı. Yalnızca yirmi üçünde olmasına rağmen, çoktan yaşlanmıştı. Kendisinin de üç çocuğu vardı. Dişleri kötülemeye başlamıştı ve sürekli ağrıyordu. Eline geçen her sigara ve sigar parçasını içerdi. Bu kadar çok sigara içen birini görmemişti Cayetana. Ve sigaraya hiç doymayan Tía, Cayetana'yı hem büyüleyen hem de dehşete düşüren bir alışkanlık edinmişti. Kendi ağzını kül tablası niyetine kullanıyordu, önce bir ozanın hikâyesindeki acayip bir canavar gibi burun deliklerinden duman salıyor, sonra ağzını açıp sigaranın ucunda yanan külü içine silkiyordu. Kül tıslayarak sönüyordu.

"Tía," dedi Cayetana, derin bir soluk alıp sırtını dikleştirerek. "Beni çalışmak için çiftliğe çağırdılar."

"Çalışmak mı? Şimdi mi?"

Tía içine biraz duman çekti, sonra sigarasının ucunu inceledi: Anlaşılan, henüz yeteri kadar lezzetli kül birikmemişti.

"Evet. Hamile bir... inek varmış, anlarsın ya. Yardıma gitmem lazım."

Tía külleriyle ilgilendi: *Tısss!*

"Yalancı."

"Hayır, doğru!"

"Ne zaman döneceksin?"

"Sabaha. Söz veriyorum."

"Ver şu kızı."

Tía bohçayı Cayetana'dan alırken kazara sigarasını düşürdü. Yalnızca eski bir el sarması ve yalnızca bir izmaritti ama kâğıdı açıldı ve tütünler ayaklarının dibine saçıldı.

"Kahretsin!" diye bağırdı Tía. "Bebeğin yüzünden düştü!"

"Özür dilerim."
"Yaptığını gördün mü, pendeja!"
"Özür dilerim, özür dilerim."
"Çalışmayacaksın. Orospuluğa gidiyorsun."
"Ben..."
"Bu sefer kimi götüreceksin? Bir Yori daha mı?"
Cayetana bir adım geri çekildi.
"Ben..."
"Lárgate," diye şarladı kardeşi, ahalinin en ağır *defol* deme şeklini kullanarak.

Yürürken, durup domuz ahırının ötesine sakladığı kendi bohçasını aldı Cayetana. Yol korkutucuydu ama daha önce de yola çıkmıştı. Huila'ya şükranlarını sundu, yürürken kendini korumaları için ruhlara yakardı. Çocuğu için bir dua okudu. Çitlere ulaştığında, büyük kapıya kadar takip edip Ocoroni'ye giden yola süzüldü.

Hızla yürüdü. Arkasına hiç bakmadı. Düşünebildiği tek şey kirazlardı. El Patuto'nun başı. Ölüler. Artık hiçbir şey düşünemeyinceye kadar yürüyecekti.

Yedi

Rancho'nun çocukları Huila'dan önce ayaklanmıştı, kapı önlerindeki serin toprağa oturmuş, bilyeleri varsa onlarla, yoksa küçük taşlarla oynuyor, bayat bir tortilla'nın çıtır kabuğunu kemiriyor, Tanrı'dan ya da ruhlardan bihaber, mısır kabuğundan yapılmış şirin küçük bebeklerini tutuyorlardı; ya da taş ve sapanlarla güvercin öldürüp katledilmiş kuşları annelerine götürüyor, anneleri de onları bir güzel yolup pişiriyordu. Yağlı tabaklardaki güvercin göğüsleri yağmacı rurale'lerin kestiği Kızılderili burunları gibiydi. Urrea çocukları ve Doña Loreto en son kalkanlar oldu.

Güzel, aydınlık bir gündü; esinti yükseklerden mavi karınlı şeftali rengi bulutlar taşıyor ve tuz kokusu ta görünmeyen denizden ahaliye kadar sürükleniyordu. Huila uzak tepeleri aşan tayflar, eve yürüyen dizi dizi ölüler görmüştü. Ötekiler tepelerden geçen bulut gölgeleri görmüş olabilirdi ama Huila buna kanmazdı. O gölgeler üzgün at hayaletlerinin önünden yürüyen

ölü Komançiler, ölü gringo'lar ve birkaç Meksikalı'ya aitti. Bu zavallı piç kurularından bazıları cehenneme giden yolu bulacaktı. Ah, çok yazık; babalarınız için daha iyi evlatlar, çocuklarınız için daha iyi birer baba olmanız gerekirdi. Cabrones! Ay Dios! Bir portakalı dörde bölüp özel ağacının altına bıraktı Huila. Yaratan'a bir meze tabağı bırakmanın, mesela, bir sakıncası yoktu. Çöpe atacağınız çürük soğanları da! Dualarını bitirip oradan ayrılır ayrılmaz bir çakalın mideye indirmesini de umursamazdı. Tanrı'nın kendine sunulanları çiğnemek için çakalın dişlerini kullanmadığını söylemek ne haddineydi?

Ağrıyan kalçası içinde şarkılar söylerken, büyük evdeki saatin sarkacı gibi sallanarak yürüdü. Rebozo'su başına örtülmüştü, beyaz şimşeklerle çizilmiş gür siyah saçları çevrilip sımsıkı topuz yapılmıştı, saçlarını açıkken gören hiçbir erkek yoktu. Bu geçkin yaşında, bu sıskacık haliyle, kaya gibi olmuş kalçalarının önünden gevşek ve bomboş sarkan göbeğiyle bile, açık saçlarını uçuşurken gören her erkeğin kendisine karşı duyacağı tutkuya yenik düşeceğini bilirdi Huila. Hiçbir zaman bitmeyebilecek bir aşk. Bola de bueyes! Rancho'daki kızlar Huila'nın saçlarında yıldızlar görebileceğinizi söylerdi. Huila bu mahva neden olabilecek sırrını başkalarına iyilik olsun diye saklıyordu.

Ah, çitlerden geçmek için eğildiğinde sırtı nasıl da ağrıdı.

Neredeyse iki büklüm eğilip, hem bacağını çitten geçirip hem de vaqureo'lar bakıp donunu görmesin diye eteğini aşağıda tutarken, toprağa uzanmış yatan uzun boylu kızı gördü. Kızın yanına gidip aşağı baktı. "Çocuk," dedi.

Kız başını kaldırıp ona baktı. İşçilerin köyündeki her çocuk gibi yalınayaktı. Bacakları eski sinek ısırıklarından ve kaşınmaktan yara kabuklarıyla, keneleri söküp aldığı yerler de oyuklarla doluydu. Yedi yaşını geçmeyen hiçbir çocuk iç çamaşırı giymez, olduğu yere çöküp kaba elbiselerini yanlara açarak toprağın içinde küçük gölcükler oluştururdu.

"Ne yapıyorsun?"

"Karıncalar!" dedi kız. "Karıncaları seyrediyorum!"

Gözlerini kısan Huila sonunda karıncaları gördü. Al bakalım, gözleri de zayıflamıştı işte. Karıncaları fark etmemişti bile.

"Mochomo," dedi Huila.

"Ehui," diye yanıt verdi kız.

Demek anadili de biliyordu.

"Kızılderili gibi görünmüyorsun, çocuk."

"Kızılderililer nasıl görünür?"

Huila güldü.

"Bizim gibi," dedi.

Kız omuz silkip karıncalara döndü.

"Annen kim senin?" diye sordu Huila.

"Sinekkuşu. Buralardan gitti."

"Ah! Sen Nona Rebecca Chávez'sin."

"Ben Teresa'yım."

Huila yukarıdan kıza baktı. "Ben başka bir isim hatırlıyorum."

Teresa sırtüstü dönüp Huila'ya baktı. Önü kirlenmişti, çenesinde kum vardı. "Huila," dedi.

"Evet."

"Seni kilisede görüyorum."

"Ha?"

"Peder bize Azize Teresa'yı anlatmıştı. Kilisede. Hatırladın mı?"

"Evet. Şu uçan kadın, değil mi? Çiçek gibi mi kokuyordu?"

"Tanrı'yı dünyadaki herkesten çok seviyordu, Tanrı da mucizeler yaratmasına izin verdi. Şimdi ben de Tanrı'yı dünyadaki herkesten çok seviyorum. Azize Teresa'yı seviyorum. Ben o olacağım."

Huila gülümsedi.

"Tanrı'yı benden çok sevemezsin," dedi Huila.

"Tanrı beni de seni sevdiği kadar seviyor," dedi Teresita. "Ama ben O'nu senden daha çok seviyorum. Seviyorum."

"Mira, nomás,"[42] dedi Huila. "Pues, qué bueno."[43]

"Evet, güzel."

"O zavallı karıncaları öldürme, o zaman."

"Oh Huila! Öldürmüyorum. Onlar için dua ediyorum."

Huila güldü.

"İyi, o zaman," dedi. "İyi şanslar."

"Teşekkür ederim."

Teresita yeniden karıncalara döndü.

"Bana Azize Teresa'dan çok Aziz Francis gibi görünüyorsun," dedi Huila.

"Hayır," dedi Teresita. "O erkek. Ben kızım."

Huila yürümek için arkasına döndü, durdu: "Kaç yaşındasın, çocuk?"

"Altı."

"Peki La Semalú gittiğinden beridir iyi misin?"

"Değilim, Huila." Bu hayatın tadını çıkarmamız değil, çile doldurmamız gerekiyor, diye düşündü Huila. Zevk zengin adamlar ve Yoriler için. Rebozo'sunu iyice sıktı. Çivi olmak için doğduysan, çekiçlenmen gerekirdi.

"Güçlü ol... Teresa."

"Öyleyim."

Huila yürüyüp gitti, arkasına bakmak için sadece bir kez durdu.

*

Tía'nın tek bir yumurtası vardı. "Bütün şişko domuzlar için bir tek boktan yumurta!" diye bağırdı. Çocukların hepsi, "Sí, Mamá," demeleri gerektiğini öğrenmişlerdi. Urrea'ların iguanalarından birini çalması için oğlunu mango huerta'sına yolladı. Herhalde kırbaçlanabilirdi, bilmiyordu; ama tavuk çalmak kadar kötü bir şey olmasa gerekti. Başka ne yapabilirdi ki? Ve oğlan kıvrım kıvrım kıvrılarak kuyruğuyla hepsini kırbaçlayan yeşil bir kertenkeleyle geri dönüp, Tía kertenkelenin boynunu kesmek için paslı kasap bıçağını aldığında, Teresita küçük köşesinden toparlanıp kapıya koşturdu. Mangolar ve şeftaliler, kaktüs meyveleriyle erikler ve buckaroo'ların teneke tabaklarındaki artık fasulyeler varken, Tía'nın nasıl olup da yiyecek bir şey bulamadığını anlamıyordu. Hatta koca haşin vaquero Segundo, bir seferinde, yenebilecek çiçekleri bile göstermişti ona. Bahçelerden balkabağı çalmasına izin yoktu ama ağzını sarı taç yapraklarla doldurmasına kimse bir şey demezdi. En fazla gülüp geyiğe benzediğini söylerlerdi.

Cayetana'dan haber beklemeyi uzun zaman önce bırakmıştı Tía, bir gün içi para dolu bir mektup gelmesi umudunu da yitirmişti. O küçük orospu! Bu kırma sürtüğü evine terk etmiş ve bir kutu fasulye ya da bir tavuk bırakma inceliğini bile göstermemişti. Sıfır. Ne yapması gerekiyordu, taş mı kaynatsaydı?

Teresita kapı aralığından bakıp Tía'nın bir tencereyi karıştırdığını gördü. Tía sigarasından sallanan külü inceleyip diline silkiverdi. *Tısss!* "Ne istiyorsun?" dedi.

"O iguana mı?" diye sordu Teresa.

"Sen ne olduğunu sanmıştın, geri zekâlı? Burada başka yemek görüyor musun? Seni doyurmak için kendi çocuklarımı öldürüp yahni mi yaptım sence?"

"Hayır, Tía."

"Hayır, Tía."

"Ben Kızılderili miyim?"

"Biz ahaliyiz."

"Ama ben neyim?"

"Doymak bilmeyen küçük bir domuz."

"Tía..."

"Aptal sorularınla canımı sıkma. Neyim ben, neyim ben! Bu ne saçma salak soru böyle?"

"Yalnızca bilmek istiyorum, Tía."

"O kadar merak ediyorsan, git en iyi arkadaşın Huila'ya sor! İşim var, görmüyor musun?"

Tısss!

"Tadı güzel mi, Tía? Sigaranın?"

Tía eğri büğrü sigarayı inceleyip gülümsedi.

"Bu mierda[44] hayatımdaki tek güzel şey."

*

Teresita geceleri bedenini uykuya yatırmayı öğrenmişti. Uzandığında şaplakları ve bereleri sızlıyordu; Tía poposuna vurmayı severdi, tahta kaşığı kullanmaktan da pek çekinmezdi. Teresita uyku saatinde sessiz kalmayacak kadar yaramazlık eden isyankâr bölgelerinin kontrolünü ele almak zorundaydı. Her gece, önce kayalarda ve sıcak toprakta yürümekten yorulmuş, ağrılı ayaklarına yoğunlaşıyordu. Emir veriyordu: *Ayaklar, uyuyun*. Ayaklar sorunlarının en küçüğüydü, ayaklarınızı her zaman uyutabilirdiniz. O altın ışıltının parmaklarından başlayıp tabanlarına yayılışını ve acının, yerini uykunun o hafif uyuşukluğuna bırakışını hissedebiliyordu. Bir kez ayakları yatıştıktan sonra, ışıltıyı bacaklarına yükseltip, ağrıyan yerlerine bir krem gibi yayıyordu. *Kalçalar, göbek, uyuyun*. Ve artık ışıltı içindeydi, eksiksiz bir öğün kadar sıcak, bağırsaklarında ağırlığını hissettirerek, kalp atışlarıyla birlikte nabız gibi hafif hafif atıyordu. Bu şekilde yukarı kadar çıkıp kollarından aşağı iniyordu. En çok sorun çıkartan elleriydi, yaramazlık yapmak için hep birbirini kışkırtan o kötü ikizler. Onlara engel olması gerekirdi; kıpırdanmaktan, tüy yolmaktan ve kaşımaktan vazgeçmeleri için biraz azarlaması. *Eller! Uyuyun, dedim size!* Eller onu öyle uğraştırırdı ki, daha sonra, yorgun ve mutlu bir miskinlik içinde, hemen uykuya dalardı.

*

Kim olduğunu keşfe çıktığı o gün, şans eseri bir zamanlar annesinin yaslandığı o aynı ağacın yanına gitti Teresita. Elleri Cayetana'nın ağaca ilk dokunduğu noktaların aşağısına gitti ve Tomás'ın aynı vaquero'larla aynı çitin üstünde oturduğu, o aynı ağıla baktı. Segundo zorlu küçük bir bronco'yu kırmaya çalışıyor, vaquero'lar kahkahalar atıp bağırıyor ve at çite fazla yaklaştığında şapkalarını sallıyorlardı. Teresita'nın başı üstünde, azgın ağustosböcekleri ağacın tepesindeki dallara saldırıp, tüylü kürecikleri okşamaya başladılar.

Günün bir sonraki gelişmesi, kendini bir tıslama şeklinde gösterdi.

"Pışşşşt!"

İlk başta, Tía'ya yakalandığını ve kadının kül yediğini düşündü. Etrafa göz attı, sulama teknesinin ucunda gri bir kovboy şapkasının ucu belirdi. Kendi başına havada süzülüyor, ya da bir hayalet tarafından havada tutuluyor gibiydi.

"Hey!" dedi şapka.

"Ne?"

Sonra o kafanın üstünde gülünecek kadar büyük görünen şapkanın altından leylek gibi bir boyun ve çilli bir yüz belirdi. Şapkanın boynuna kadar inmesini engelleyen tek şey çocuğun kepçe kulaklarıymış gibi geldi Teresa'ya.

Çocuk başıyla bir selam verdi, sonra yüzünü ağıla çevirerek, ağzıyla "O"ya benzer bir şekil yaptı.

"Ne?" diye tekrarladı Teresa.

Çocuk kaşlarını oynattı, sonra çenesiyle ağılı işaret etti.

Teresa ilgilenmiyormuş gibi burnunu çekip ağacın kendinden tarafına geri döndü. Ne garip ve kaba bir çocuktu! O yine Don Tomás'a bakmak istiyordu. Onunla hiç konuşmamıştı ama kiliseye yürürken bir seferinde göz kırpmıştı Don Tomás. Kendisi hiç kiliseye gelmezdi, ama güzel karısıyla çocuklarına kapıya kadar eşlik eder, sonra bütün sabahı Ocoroni'deki küçük plazuela'da[45] oturup, mumlu kâğıttan külahlardaki çili tozuna batırdığı dilimlenmiş meyveleri yiyerek geçirirdi.

"Oye, tú!"

"Ne?"

"Kızım!"

Ağaçtan başını uzatıp baktı. Çocuğun başı, yalağın yeşil suyunda şapkanın yansımasını yaratarak, kalkıp indi. Bir çeşit kukla gösterisi gibi görünüyordu.

"Bu o mu?" dedi.

"O?"

"Bu o mu, dedim. O. Bilirsin, Gök Kaşıyan. Patron."

"O," dedi Teresita.

"Biliyordum."

Oğlan gözlerini tekrar Tomás'a çevirip iyice bir baktı. Teresa hiç böyle bakış görmemişti. Araştırmaya karar verdi.

Yalağa kadar yürüyüp yanına diz çökerek bir dirsek attı.

"Hey!" dedi çocuk. "Dikkat etsene."

Bir-iki santim uzaklaştı.

"Buradan değilsin," dedi kız.

"Tanrı korusun. Buradan değilim. Hiçbir yerden değilim."

"Ocoroni?"

"Yok."

Tükürdü.

"Yani resmen... vahşi misin?"

Sevmişti çocuğu.

"Öyle," diyerek dudak büktü çocuk. "Ben vahşiyim, aynı şu bronco gibi; ve bunu sakın unutma."

Kovboyları birlikte seyrettiler.

"Neden buradasın?" diye sordu Teresa sonunda.

"O. Urrea." Çocuk ağzına sigara gibi ince bir dal alıp şunları söyledi: "O orospu çocuğu benim babam."

"Yo!"

"Evet."

"Yo!"

"Salaklaşma."

Teresa tekrar Tomás'a baktı. Tomás tek bacağını çitin üstünden aşırıp aşağı atladı, elleri havada yere indi ve kovboyların alkışları arasında bir reverans yaptı. "Ahora, chavos,"[46] diye anons etti. "Minik bir şişe bira ve minik karımın minik dudaklarından tatlı bir minik buse almak için minicik yuvama gidiyorum."

"Tam minik malafatına layık," dedi Segundo.

Tomás yürürken çocuklar arkasından ıslık çaldı.

"Burada kal," dedi Teresita, şapkalı sıska çocuğa.

Teresita'nın elli metre ötesinde, görüntüde küçülen Tomás, oyuncak bir bebek gibi görünüyordu. Elini kaldırıp gözlerini kıstığında avcunun içindeymiş gibi göründü. Teresa gülümsedi.

Tomás endişeliydi. Bunu tüm bedeninin çevresinde görebiliyordu. Bazı insanların çevresinde, bir tek yanlamasına baktığında yalnızca çok belirsiz bir renk görebiliyordu. Bazen böyle oluyordu ama bu penumbra'ları neden gördüğünü Tía'ya sorduğunda, aldığı yanıt bir tekme ve kızgın bakışlar olmuştu. Konuyu bir daha açmamıştı.

Endişe, Tomás'ın şapkasının altından sanki buhar gibi sızıyordu. Bu mor bulutların yanında, açıklayamadığı nedenlerle bir limondan geldiğini hissettiği, bazı kararsız titreşimler vardı. Tomás şapkasını tutup birden başından çıkarınca, rengârenk ve kocaman bir hortum dönerek gökyüzüne yükseldi. Kolunu alnından geçirirken titreşti, sonra sundurma basamaklarından hızla çıkıp büyük evin gölgeleri içinde kayboldu. Kapı çarpıldı.

Peşinden gitmesine izin olmadığını biliyordu. Evin içinde yakalanacak bir tarla işçisinin başına ciddi bir bela açılacağını biliyordu. Ama oraya çalmak için gitmeyecekti ki. Bir tek kapıdan girip Tomás'a seslenecek, o geldiğinde de Huila ile konuşması gerektiğini söyleyecekti. Aynı Tía'nın dediği gibi.

Yalın ayağını ilk basamağa basıp denedi. Yeterince sağlam görünüyordu. Şimdiye kadar tırmandığı tek merdiven kiliseye çıkan sağlam taş merdivendi. Çıktı, çıktı; ve kazasız belasız sundurmaya ulaştı. Kapı kolunun teknolojisi Teresita'yı büyüledi. Tartışmasız çok güzel bir nesneydi; parlak pirinçten bir şey ve ya taş, ya dev bir inci, ya da fildişi dedikleri o şeyden yapılmış yumurta şeklinde bir şey daha. Kolu tutup itti. Bir şey olmadı. Çekti. Çevirmeyi denedi ve gelen tıkırtıyla tetiğe geçti, kapı sanki kendi iradesiyle, yağlı menteşeleri üstünde sessizce kayarak içeri doğru açılırken o da kapıyı takip etti ve böylece içeri girmiş oldu.

Patronun toprak zemini olmaması onu hayrete düşürdü ve büyülenmiş gibi ahşap zeminin üstünde durdu. Köydeki gerçekten iyi ev sahipleri, tozu tutsun ve her şey güzel koksun diye yerlere limon suyu serperdi. Ama bu döşeme bütün limon sulu toprakların ötesindeydi. Üstelik de, üstünde incecik bir tabaka dere suyu varmış gibi parlıyordu.

Ve havada limon değil parfüm kokuları vardı. Teresita kapıyı itip sessizce kapatarak önünde duran bir sürü muhteşem eşyanın envanterini çıkardı. Pencerelere asılı uçuşan beyaz şeylere Yorilerin ne dediğini bilmiyordu ama tülden yapılmışlardı ve

sanki güve kanadı ya da kül gibi, içlerinden geçen ışığı görebiliyordu.

Duvarlar beyazdı. Üzerlerinde dolaşan soluk yeşil gecko'lar[47] bir dizi çerçevelenmiş burro tablosunun ardında kayboluyordu. Bunlar Doña Loreto'nun melankolik eserleriydi; her bir burro'nun hüzün ve daha iyi zamanlara duyulan özlemle dolu kocaman, yaşlı gözleri vardı. Öğle vakti olmasına rağmen, mumlar ve gaz lambaları titreşiyordu. Patronu gaz ve yeni fitil parasından kurtarmak için hepsini üflesin mi bilemedi Teresa.

Ayağını uzatıp kalın bir halıya dokundu. Hayatında hiç böyle bir şey hissetmemişti. Üstüne basınca parmakları o görkemli yüzeye gömüldü. Kenarlarında altın rengi ve kırmızı desenler kıvrılıyordu, ortadaki canlı mavi bölümdeyse bir şekilde üstüne işlenmiş gül ve sarmaşıklar vardı.

Canından bezmiş gibi görünen bir kadın birden ortaya çıkıp konuşmaya başladı: "Sen, çocuk, şunu döküp yerine koy!" İçi çalkalanan bir lazımlığı eline tutuşturup koridorda gözden kayboldu. "Fúchi!" diyen Teresa, elindeki şeyi en yakın divanın üstüne bıraktı.

Sessiz bir kalp atışı dikkatini çekmişti. Etrafa bakınıp sesin kaynağını arandı. Bir köşede ahşaptan uzun bir kule gördü, önünde cam bir kapısı, içinde sallanan parlak bir altın sarkacı vardı. Bu kare şeklindeki garip ağaca doğru yürüyüp yüzüne baktı. Yüz yuvarlaktı ve içindeki mavi ay, peşinde dönen sarı bir güneşle birlikte, dolanıyor gibiydi. Rakamları bilmiyordu, bu yüzden yüzün üstündeki işaretler bir anlam ifade etmedi. Ellerini ahşap sütunun üstüne koyup tiktaklarını hissetti. Böylesine mucizevi bir şeyi dinleyebilmek için kulağını dayadı.

Tomás kayarak durup Teresita'yla büyük saatini kucak kucağa gördüğünde, başının üstünde bir kredi mektubu sallayarak Segundo'nun bulunması için çoktan bağırmaya başlamış halde telaşla odasından çıkmış, sonra da mahmuzlarının hâlâ ayağında olduğunu ve Loreto'nun evde mahmuz takılmasına izin vermediğini hatırlamıştı.

"Sen, nasıl oldu da, buraya girebildin?" diye diklendi.

Teresita huzur içinde ona baktı. "Seni takip ettim." Tekrar saate döndü. "Bu saatin bir kalbi var," dedi.

Tomás gözlerini kırpıştırdı. Kıza daha yakından baktı. Daha önce de gördüğünden emindi. Loreto o kirli çıplak ayaklarını halının üstünde bir görse... ah!

"Acaba, ne yaptığını, sorabilir miyim?"

"Bu ağaçla konuşuyordum ama bana yanıt vermiyor."

Tomás gülümsedi.

"Çok kaba bir ağaç olmalı," dedi.

Bir kahkaha attı.

Bir adım atıp saate baktı. "Sanırım haklısın," dedi. "Saatler kabadır."

"Bu bir saat mi?"

"Evet, öyle. Bir büyükbaba saati."

Teresa bunu öğrendiğine sevinmiş gibiydi.

Tomás kızı kırbaçlatması falan gerektiğini düşünüyordu ama onun yerine elini yeleğinin cebine soktu. Nedenini bilmeden. Cep saatini çıkarıp kapağını açtı. Saat Mozart'tan küçük bir melodi çaldı. Teresita nefesini tuttu.

"Bu da torun saati!" diye çığlığı bastı.

Tomás bir kez daha güldü.

"Müziği tekrar çalsana."

Tomás kapağı çat diye kapayıp yeniden açtı.

"Dikkatli ol," diye uyardı Teresa. "Dedesi gibi büyüdüğünde, artık cebine sığmayacak."

Ne eğlenceli bir ufaklık, diye düşündü Tomás.

Teresita gözlerini odada gezdirdi.

"Patron?" dedi.

"Evet?"

"Tavuklarını nerede tutuyorsun? Burada mı uyuyorlar?"

"Yok, yok. Onlar tavuk kümesinde uyur."

"Tavuklarının kendine ait evleri mi var yani?" diye fısıldadı Teresa.

Tomás divanın üstündeki ürkünç lazımlığı fark etti. Ev ahalisi dökülüyordu, anlaşılan. Bu küçük işgalci meselesini halleder etmez hizmetçilere bir çift lafı olacaktı. İki kez ellerini çırptı. Canından bezmiş kadın fırtına gibi koridordan çıkarak seslendi: "Sí, señor?"

"Bu küçükhanım," dedi Tomás, "yanlışlıkla eve girmiş görünüyor. Ona bir bardak meyve suyu verip yolcu eder misin?"

Hizmetçi hayretler içinde Teresita'ya bakakaldı.

"Meyve suyunu çok severim," dedi Teresita.

Hizmetçi Teresita'yı kolundan tutmak için öne atıldı.

"Efendim?" dedi Teresita.

Tomás ona baktı.

"Huila burada mı yaşar?"

Tomás ona doğru eğilip konuştu: "Huila mı? Ne işin var Huila'yla?"

"Ona bir şey sormam lazım."

Tomás mahmuzlarındaki dikenli topları kalçasına batırmamaya dikkat ederek, Teresa'nın önünde çömeldi.

"Ona ne sorman lazım?"

"Ben kim olduğumu bilmiyorum," dedi Teresita. "Teyzem ancak Huila'nın bileceğini söyledi."

Tomás gözlerini bu garip küçük kızın yüzüne dikti. Sonra başını kaldırıp hizmetçiye baktı. Sonra tekrar Teresita'ya.

"Adın ne senin?" diye sordu.

"Teresa."

"Pekâlâ, Teresita," dedi Tomás, ayağa kalkarak. "Gidip sana Huila'yı bulalım. Kimmişsin bir öğrenelim bakalım."

Elinden tutup koridordan mutfağa doğru götürdü.

"Kurabiyeniz var mı? Kurabiyeyi çok severim," dedi Teresa.

Tomás yine güldü.

*

Mutfak duvarlarındaki kancalardan sarkan koca koca siyah tencereleri görmek Teresita'yı şaşkına çevirdi. Tía'nın bir tek büyük tenceresi, bir tane yamuk yumuk teneke kabı, bir de küçük tavası vardı. Buradaysa, boy boy tavalar, kahve fincanı kadar küçük ve banyo küveti kadar büyük tencereler vardı. Tavana metal bir çember asılmıştı, üstündeki kancalardaysa bir sürü tencere daha vardı.

Tomás etrafa bakınıp sordu: "Carmela nerede?"

"Aşçı Carmela mı, efendim?" diye sordu kızlardan biri.

"Evet. Hasta mı?"

"O artık burada çalışmıyor, efendim," dedi kız. "Üç yıl önce bizden ayrıldı."

Tomás öylece dikilip şaşkınlığını gizlemeye çalıştı.

"Ha."

Teresita ağzı beş karış açık etrafa bakındı. Demir bir kancadan sarkan filenin içinde, donyağı kadar sarı soğanlar vardı. Bu tavalar ve soğanlar galaksisinin altındaysa beyaz metalden bir masa duruyordu. Kızların duvara çakılmış dizi dizi çivilerde asılı kasap satırlarını kullanarak tavukları ve etleri doğradığı yer de burasıydı işte.

Masaya bir sandalye çekip Teresita'nın üstüne çıkmasına

yardım etti Tomás. Koridordaki bitkin kız kil bir fıçıdan kepçeyle bir ölçü demirhindi suyu alıp bardağa döktü. Bardağı Teresita'nın önüne koydu.

"Gracias," dedi Teresita.

"Kurabiye, lütfen," dedi Tomás.

Katlanmış kumaş bir peçetenin üstüne konan tabağın içinde şişko domuzcuk şeklinde iki kurabiye vardı. Zenginler arasında, yemeklere bile battaniye örtüldüğünü görmüş oldu Teresita. Domuzlardan birinin bacağını ısırıp çiğnedi.

"Teşekkür ederim," dedi Tomás'a.

"Ah, benim için zevkti," diye yanıt verdi o da.

El sıkıştılar.

"Benim işe dönmem lazım," dedi Tomás. "Ama kızlar seninle ilgilenir. Kızlar? Huila, lütfen." Teresita'nın omzuna vurup, "Tekrar görüşelim," dedi.

Koridordan geri giderken şıkırtılarını dinlediler.

Hizmetçi kız Teresita'ya burun kıvırdı, sonra da Huila'nın mutfağın arkasındaki kapısına gidip kapıyı çaldı.

Sekiz

Bir seferinde, kahvaltı ederken, Huila'ya önceki gece gördüğü rüyayı anlatmıştı Tomás: Çiftlik ambarının çatısından düşmüş, sonra tam yere çarpacakken uçmaya başlamış. Uçuşu da şöyle bir uçuşmuş, sanki sığ sularda seğirtir gibi yerden sadece bir metre yüksekte ve bir tek, arada bir tekrar hız almak için parmak uçlarıyla toprağa dokunarak. Sonra, domates ve pamuk tarlalarının üstünde kayarken, kırmızı eteği dışında bembeyaz giyinmiş dev bir kadına rastlamış, eteğinin altından dalıp dev beyaz bacaklarından yukarı süzülmüş. Loreto üst kattaydı, o yüzden böyle müstehcen bir şeyi rahat rahat anlatabiliyordu: Müstehcenlik Sinaloa'nın nüktedan erkekleri arasında güzel sanatların bir dalıydı sonuçta.

Huila esas rüyanın kanlı canlı dünya, uyanışınsa ölüm olduğuna dair ürkünç kanıtlar sunan afallatıcı bir hikâyeyle yanıtlamıştı Tomás'ı, sonra da –yağda yumurta yerken bunları konuşmaya pek gönüllü olmasa da– ayrıntıları öğrenmek konusunda ısrar etmişti: Tomás dev kadının tenasül organına kadar girmiş miydi; ve eğer girdiyse, içerisi etli miydi, yoksa yıl-

dızlarla dolu karanlık bir boşluk muydu? Taviz vermiyordu Huila. "Rüyayı gören ben değilim," demişti, "çilisi elinde çiçekten çiçeğe bal alan da ben değilim." Tomás o anda ağzındaki kahveyi neredeyse geri püskürtecekti, "Huila!" diye haykırmıştı, en incinmiş ses tonuyla. Bu isyanına karşı sağır görünen Huila, yaşamında dört ve altı sayılarının işaret olarak belirdiği yerlerin bir listesini vermesi konusunda üstelemişti.

Bu olaydan sonra, Tomás rüyalarını sonsuza kadar kendine saklayacağına yeminler etmişti.

Şimdiyse, kurabiye yiyen çocuğu seyredip nasıl ilerlemesi gerektiği konusunda iki kez düşünüyordu Huila. Ah, Azize Teresa'nın ta kendisi. Urrea evinde yerin kulağı vardı. Bu çocuğun saçlarını Sinekkuşu'ndan aldığı –aradaki sarı çizgilere rağmen– ilk bakışta görülse de, geriye kalanı tamamıyla Tomás'tı. Çalışan kızlar çocuğa bakıp, birbirlerine kaş göz ediyorlardı. Çocuğun poposunun dövülmesi, büyük eve girmesine izin veren ailesinin de cezalandırılması gerektiğini düşünüyorlardı şüphesiz. Yanı başlarındaki Ocoroni'de yer alan bazı hacienda'larda haneye tecavüz edenler vurulurdu, hatta anne ve babalarıyla birlikte.

Çocuğun dışarı atılmadan mutfağa kadar nasıl gelebildiğine Huila'nın kendisi de şaşmıştı. Tomás çok yufka yürekli, diye düşündü. Belki de, bir şekilde kuşkulanmamıştı, kızın kendi çocuğu olduğunu anlamamıştı bile. Dikkatli bakmış olsa, gözlerinin içine bakan gözlerin kendi gözleri olduğunu görebilirdi. Ama bu Yoriler, burnunun dibindeki şeyleri bile fark etmezdi. Ufuğun ötesine bakmakla fazla meşgullerdi.

"Teresita," dedi.

"Efendim?"

"Kurabiyeleri beğendin mi?"

"Güzel."

"Yo," diyerek düzeltti Huila. "Bir büyüğün sana böyle bir soru sorduğunda, kibarca yanıt vermeli ve teşekkür ederim, demelisin." Çocukların işi öğrenmekti.

Teresita, Huila'nın dudaklarına baktı, burnunun altına kadar çıkan dikey kırışıklıkları gördü.

"Kurabiyeler çok güzel, teşekkür ederim," dedi.

"Aferin."

Huila kahvesini bitirdi.

"Bir ısırık da bana ver," dedi. Teresita kurabiyesini yaşlı kadının dudaklarına uzattı. "Gracias," dedi Huila.

"De nada,"[48] diye yanıtladı Teresita, ilk dersini çoktan sindirmiş olarak.

"Seninle konuşabilir miyiz?" diye sordu Teresita.

"Haydi biraz yürüyelim," dedi Huila.

*

Huila hasırdan büyük bir sepet taşıyordu.

"Canım agua de jamaica çekti," dedi.

Ağaçlara doğru yürürken adımlarını adımlarına uyduruyordu Teresita.

"Ben hiç agua de jamaica içmedim."

"Hiç mi?"

"Evet."

Bu insanlar hiç mi bir şey öğretmemişti bu kıza?

"Tía'nın evinde ne içiyorsunuz?" diye sordu Huila.

"Su. O kadar."

"Kim olduğunu bilmemene şaşmamalı," dedi Huila. "Ahali çok sever." Bir çitin parmaklıklarından eğilip işaret etti. "Amber ağacı." Ağaca gittiklerinde Huila şöyle dedi: "Çiçeklerden topla. Sepeti dolduracağız, sonra da çiçekleri kuruması için güneşe sereceğiz."

Teresita en alttaki daldan kırmızı bir amber koparttı. Çiçeği dibinden deldi. Boncuk kadar nektarı altından emdi. Huila gülümsedi. Küçük bir kızken o da böyle yapardı.

"Çiçekler kuruyunca," dedi Huila, "şekerle birlikte kaynatırız. Agua de jamaica buna denir."

"Ne kadar şeker?"

"Sen ne kadar istersin?"

"Çok."

Huila gülümsedi.

"Ben de," dedi. "Öyleyse biz de çok şeker koyarız! Şekere ihtiyacı vardır. Bu pinche yaşam gibi, anlarsın ya; fazla acı. Ağzına batar. Tatlısını almak için ağzının içinde dilinle ovalamalısın."

Bu Teresita'nın ikinci dersi oldu.

*

O gün daha sonra, Teresita tekrar Tía'nın kulübesine yollan-

dı. Teyzesi için ayırıp cebine koyduğu kurabiye ufalanmış olsa da hâlâ bütün halindeydi. Yorgun pamuk toplayıcılar, sertleşmiş kanlı-kabuklu elleriyle, ağır pamuk zarfı çuvallarını tozlu tarlaların dışına çekiyordu. Çili toplayanların kızarmış gözleri ve akan burunları vardı, biberin yakıcı suyundan göz kapakları şişmişti. Kasaplar hep birlikte bir söğüdün gölgesine uzanmış, etrafa kan ve yağ kokuları yayarak bir sigarayı ve kil bir sürahi dolusu pulque'i elden ele geçiriyordu. "Adios!" diye seslendiler, "Adios!" diye yanıtladı Teresita da. Bu Sinaloa'lılardan başka kimse birbirini gördüğünde merhaba yerine hoşça kal demezdi.

Tamir işlerine bakan ve arada katır derisi yüzen Don Teófano, yaşlı omzunda üç kalas taşıyarak patikada yürüyor, kalasların ucu hopladıkça o da hopluyor, yürürken bütün vücudunu sarsan bir ritim tutturmuş gidiyordu. "Adios," dedi Teresita. Adam tek elini kalaslardan kaldırdı, sonra omzundan kaymaya başladıklarında hemen geri koydu. Keskin ter kokusu tıpkı taşıdığı yapışkan çam keresteler gibiydi ve Don Teófano bir neftyağı ve asfalt bulutu içinde uzaklaştı.

Teresita kendinden büyük kızları izledi: Başlarının üstünde su testilerini dengelemiş kızlar; yorgun çamaşırcı kızlar, sabun ve tuz kokulu, haşlanmış elleri ve ayakları mantar gibi beyaz, sıkı sıkı bağlanmış eşarpları altından çıkan saçları; büyük eve doğru giden gece aşçısı, sırtında en iyi kilise giysileri ve ayağında yıpranmış huarache'leri, tek iyi ayakkabıları aceleyle işe giderken parmaklarından sarkıyordu. "Adios!" Teresita aşçının erkek arkadaşını tanıyordu, Segundo'nun buckaroo'larından biri, gece onda kızı işten alıp Tía'nın yedi ev aşağısındaki evine kadar birlikte yürüyecekti.

"Adios!"

İnsanlar hasta çocuklarını ve bir ayağı çukurda yaşlılarını tatlı günbatımına çıkarmışlardı. Tüm gün boyunca boğucu evlerinde kapalı kalmış olanların serin bir esinti hissedebilmek için bu ilk fırsatıydı. Şalına sarınıp el arabasına kıvrılmış yaşlı bir kadın, tıpkı bir kuklaya benziyordu. Keten kenevirinden sicimlerle iskemlelere bağlanmış kıvranan delikanlılar, inme inmiş ellerini kaldırıp kıvrık parmaklarıyla kuşları gösterdiler Çenelerinden gürül gürül salyalar akıtarak kargalara, eşeklere, koşturan çocuklara, kızaran güneşin muhteşemliğine karşı çığlıklar atıp kahkahalarla gülüyorlardı. Anneleri arapsaçına dönmüş saçlarını sert kıldan eski fırçalarla açıyordu. "Adios!" diye bağırdı Teresita on-

lara da; ve onlar da "Os!" ve "Dos!" ve "Awoss!" diye karşılıklar verip ona doğru uzandılar.

Segundo da oralardaydı, atının üstünde kaykılmış, bütün bu olan biteni dudaklarında hafif bir tebessümle izliyordu. "Adios!" diye bağırdı koca vaquero'ya. Segundo'nun kara şapkası ona doğru döndü, tek parmak kalkıp şapkanın kenarına dokundu.

Teresita, Tia'nın annesine orospu dediğini anlatmıştı Huila'ya. "Bu doğru değil," demişti Huila. Tía, Teresita'ya da orospu derdi. "Çok günah," demişti Huila.

Teresita kulübenin yamuk kapısını itip içeri girdi. Tía küçük masasındaki tek sandalyede oturuyordu. Teresita'nın döşeği duvara dayanmıştı. Tía'nın çocukları hâlâ dışarıdaydı.

"Keşke bir sigaram olsaydı," dedi Tía. "Dışarılarda hiç izmarit gördün mü?"

Teresita başını iki yana salladı.

"Hayır, Tía. Ama sana başka bir şey getirdim."

Cebinden kurabiyeyi çıkardı, üstündeki pamukçuğu silkeleyip teyzesine uzattı.

"Öyle mi?"

Tía bir an için resmen gülümsedi. Kurabiyeyi alıp başından ısırdı ve gözlerini kapattı. Geri kalanını çocuklarına saklaması gerektiğini biliyordu. Hangi anne olsa böyle yapardı. Bir ısırık daha aldı. Çocuklar küçüktü, ondan daha az kurabiyeye ihtiyaçları vardı. Bunu hak etmiyor muydu? Göğüs germesi gereken onca pislikten sonra bir parçacık kurabiye. Son bir küçük ısırık ve –ah cabrón!– kurabiye gitmişti.

"Başka var mı?"

"Yok, Tía."

Tía parmaklarını masaya tıklattı.

"Nereden buldun?" diye sordu. Aklından belki La Tunita'da bir sigara olabileceği geçiyordu. Sigara almak için vaquero'lara öpücük veren kızlar olduğunu biliyordu ama o böyle bir şey yapmazdı. Öpüşmek olmaz.

"Huila verdi," dedi Teresita.

"Huila'yı nerede gördün?"

"Onu bulmaya gitmiştim."

"Ne demek onu bulmaya gitmiştim?"

"Kim olduğumu gidip Huila'ya sormamı söyledin, ben de öyle yaptım."

"Ne demek onu bulmaya gitmiştim? Çalıştığı yere mi gittin? Birisini mi ziyaret ediyordu?"

"Yok."

Tía onu biraz korkutmaya başlamıştı. Kurabiyenin kırıntıları hâlâ dudağının kenarındaydı. Gözleri fazla parlaktı. Teresita'ya eğilip kollarından tuttu.

"Ne demek istiyorsun, o zaman? Ne demek bu?"

"Tía, Tía, dur. Oraya gittim. Eve."

Tía resmen taş kesildi. Bakışları sanki Teresita'yı delip geçiyordu. Sonra tekrar gözlerine odaklandı.

"Eve," diye fısıldadı.

Teresita'yı bıraktı. "Seni Allah'ın belası geri zekâlı," dedi. "Of, seni küçük salak."

"Ben..."

"Kes sesini!" Tía kendi saçlarına yapıştı. "Kes sesini!" Sanki duvarlarda gizli bir kapı aranırmış gibi, oraya buraya döndü. "Allah seni kahretsin!"

Kapıdan oğlu girdi. Çocuğa doğru dönüp çığlık çığlığa bağırdı: "Dışarı! Hemen, pendejo!" Çocuk bir kez Teresita'ya bakıp dışarı kaçtı.

Tía o ağır tahta kaşığını aldı.

"Seni aptal küçük bok," dedi.

"Tía?"

Tía kaçmaya çalışan Teresita'yı saçlarından yakaladı, elini içinde kıvırıp, Teresita'nın kafa derisini geren, canını acıtan bir düğüm yarattı.

"Ay!" diye bağırdı Teresita. "Ay, ay!"

Ve kaşık indi.

*

Teresita yere düşünce uyandı.

Tía onu dışarı sürükleyip domuz ahırındaki çitin tepesinden aşağı yuvarlamıştı.

"Domuz gibi davranacaksan, o zaman domuzlar gibi yaşa. Seninle işim bitti artık!"

Ahali bir şey yapmadı. Kulübelerine geri çekilip battaniyeden kapılarını indirdiler. Tía çocuklarını içeri kışkışladı. Teresita yüzüstü dönüp dizlerinin üstüne kalktı. Domuz boku yara izlerini yakıyordu.

Tía kulübeden geri çıktı.

"Ve sakın öleyim falan deme!" dedi. "Duydun mu? Zaten bir bu eksikti, başıma daha fazla bela!"

Uyduruk kapı çarpılarak kapandı.

Teresita altın karıncaların üstüne hücum edişini hissetti. Kollarıyla bacaklarından hızla yukarı çıkan gıdıklanma hissi, dokularını gitar teli gibi tıngırdatan acımasız ayaklar.

Sonra düşmeye başladı. Topraktan aşağı, taşların arasındaki boşluklardan, gökyüzünün daha derin hiçliğine. Düştü, gökyüzünün kendisi de yeniden küçülüp kendi gözünün içine sığana kadar. Gözünden aşağı rüyaların taşlaştığı ve yeryüzü olduğu yere kadar düştü.

Alevden koridorlar.

Obsidyen odalar.

Çevresinde günleri belirdi, rahimden oyun zamanına, bu andan çok ilerideki Teresita'ya kadar: Kadınlık ve aynalar. Bilmediği evlerin içinden ışık halkaları indi. Kendi içinde kıvılcımlar saçtı, beyni bir havai fişek gibi saçıldı, girdap, ateş, girdap, kıvılcımlar...

*

... tarçınlı çörek gibi sımsıkı sarılmış rebozo, başının üstünde, üstünde dengelenmiş ağır su testisi, eşeğe biner gibi tepesine binmiş...

*

... tombul mermiler, kertenkele kadar soğuk, soğuk ve yağlı, soğuk ve yağları içinde tüfeklerin karşısındakilere doğru kayan; ve eller, esmer eller, kovanları boşaltan...

*

... çamaşırlar, nehrin taşları üstüne gerilmiş, nehrin aşağısına, ta aşağısına doğru sürüklenen köpükler, beyaz köpük adacıkları, aşağı sürüklenen...

... top gibi mısır hamuru, kadınların elinde yoğrulan, şekillenen, güneşin yuvarlağı, güneşin bedeni...

... aşağı...

... aşağı doğru uçuşan
kavak pamuğu...

Huila yürürken
ağaçlar arasında...
aşağı...
... Sinekkuşu, Sinekkuşu'nu gördüğünü hiç hatırlamasa da, kim olduğunu biliyordu. "Anne," diye fısıldadı, Sinekkuşu çalkantılı bir denizin üstüne yağan yağmuru seyrederken, düşerken aşağı.

*

Rüyasında, çok uzaklara seyahat etti.

Dokuz

Huila bir kayanın üstüne oturmuş, küçük bir bıçakla portakal soyuyordu: Kabuk kıvrılarak, kesintisiz tek bir parça halinde yere düştü ve Huila konuşmaya başladı. *Senin annen, çocuk, çiftliğin en güzel kızıydı. Kuşları parmaklarına kondurabilirdi. Doğru. Ve ona Sinekkuşu derlerdi, Semalú, anadili konuşurdu ama sorunlar başlayıp ailesi dağıldığında Yorice de öğrendi. Anneannen ve deden iyi insanlardı. Yoksul insanlar. Anneannen komik kadındı ve yeteneğini kendi annesinden almıştı. Ne yeteneği mi? Tanrı'nın bize verdiği tek yetenek, çocuk. Doğum yaptırma ve bitkilerin dilinden anlama. İşte bu yetenek. Deden Katolik'ti, anneannense eski öğretileri takip ederdi. O Mayo'ydu, senin annense Yaqui. Deden Tehuecho'ydu ve askerler sen gelmeden önce onu bir ağaca astılar.*

Baban? Ah, baban. Bu hikâyeyi duymak için şimdi çok gençsin. Ama daha sonra Huila'yı bul, Huila'nın söylediklerini duyabileceğin zaman, sana baban hakkında her şeyi anlatırım. Onun bir prens olmasını mı isterdin, çocuk? Kral mı? Sana şu kadarını söyleyeyim, baban kötü bir adam değil. Yalnızca budala. Bütün erkeklerin budala olduğunu çok geçmeden öğrenirsin. Hatta papazlar bile budaladır. Ama senin baban iyi kalpli bir adam, birçok güzel özelliği var, hatta bir gün senin olabilecek birçok harika şeye sahip.

Ve çok, çok yakışıklı.

Teresita, dişi domuzun kokulu böğrüne yaslanmış yatıyordu. Yaşlı domuzun geniş yüreği, büyük evde gördüğü büyükbaba saatinin durmak bilmez tiktakları gibi, ta derinlerinde bir yerde atıyordu. Sanki bu haftalar önceydi. Yanındaki yaşlı domuz on dört memesini bu küçük insan yavrusuna tembel tembel sunuyor ve

midesiyle yan tarafında çocuğun sıcaklığını hissederek mutluluk içinde uyukluyordu. Rüyasında yolun karşısındaki büyük ambarda kırık bir kapı bulunca tek bacağı hafifçe seğirdi, yüzlerce kayıp domuzcuğu etrafında toplanıp bulduğu tatlı patatesleri mideye indirirken seğirme hızlandı.

Teresita yaralarının acısını durdurmak için uyku ışımasını çağırmayı denemiş ama bir işe yaramamıştı. Bacaklarına yığınla sivrisinek konuyor ama o üstünden beslendiklerini bile hissetmiyordu. Çevresindeki yoğun hava meleksi ışığı boğuyordu ama batıya doğru, görünmeyen denizin üstünde nabız gibi ağır ağır atan kırmızı ve altın rengi şimşekler vardı. Ay da çıkmıştı, uzak ve turuncu, parıltısının yanında tek başına yanan bir yıldız. Teresita domuzun üstüne iyice uzanıp hayaletleri görmeye çalıştı –göz ucuyla görülebileceklerini söylerdi yaşlı kadınlar– ama gördüğü titrek gölgelerin yalnızca yarasa olduğu sonucuna vardı.

"Hey!"

Karanlıkta etrafına bakındı.

"Oye, tú!"

Domuzun üstünden baktı.

"Kim o?"

"Benim."

"Kim?"

"Ben!"

Çocuk ayağa kalktı. Yalağın yanında karşılaştığı o kocaman komik şapkalı sıska çocuktu.

"Ben!" dedi. "Buenaventura!"

Teresita tutulmuş kollarıyla bacaklarına ve hırpalanmış bedenindeki sızılara rağmen, kıkırdadı.

"İyi Şanslar da ne biçim isim öyle?" dedi.

"*Benim* ismim," dedi çocuk.

Otlarla küçük çalıların arasında dururken, şapkası ay ışığı altında gri gri parlıyordu. Kolları gömleğinin kollarından daha uzundu, bilekleri yıpranmış uçlardan aşağı fırlıyordu.

"İyi misin?" diye sordu.

Teresita ağlamaya başladı.

"Ah, böyle yapma ama," dedi çocuk.

Adım atmaya kalkıştı ama bir ağaç dalı şapkasını yere düşürdü. Hırsla geri alıp, küt diye kafasına geçirdi. Bu Teresita'yı tekrar güldürdü. Hem gülüp hem ağlıyor, burnunu elbisesine siliyordu.

Çocuk çitin yanına çömelip içerideki Teresita'ya baktı.

"Leş gibi kokuyor."

"Biliyorum."

"Buradan çıkman lazım."

"Nereye gideceğimi bilemiyorum."

Buenaventura kollarını çite dayadı.

"Neler olduğunu gördüm," dedi. "Buradan çıkman lazım, kalkıp tekrar gelebilir."

"Sen de mi oradaydın?"

Çocuk küçük ve incecik bir tabanca çıkardı. "Bir dahaki sefere onu vuracağım."

"Yo, İyi Şanslar, yo."

"Ben kanunsuzum, biliyorsun. İnsanları vurmaktan korkmam!" Silahı sallayıp haşin görünmeye çalıştı. "Soy un pistolero!"[49]

"Yo."

Silahı tekrar kemerine soktu.

"Öldürmemi istediğin cabrone'ler olursa bana haber ver," dedi. Sırtını çite dayayıp oturdu. "Me los acabo!"[50] dedi havalı havalı.

Teresita da çitin kendinden tarafına oturup sırtını çocuğunkine yasladı, aralarında yalnızca bir kalas vardı. Yine ağlamaya başladı.

"Pinche hayat!" dedi çocuk. Omzunun üstünden Teresita'ya baktı. "Senin adın ne?"

"Teresita."

Omzunun üstünden elini uzattı. "Tamam, Teresita, bunu dene."

Teresita uzandı. Çocuk avcuna bir köpekayası şekeri bıraktı. Orada konuşmadan oturup şekerlerini emdiler.

"Çalmıştım," dedi çocuk sonunda.

Ve, biraz sonra: "Pinche sivrisinekler! Haydi gidelim buradan!"

"Ayağa kalkabilir miyim bilmiyorum."

Çocuk ayağa kalkıp çitin üstünden atlayarak aşınmış çizmesiyle domuzu dürtükledi ve Teresita'ya baktı.

"Ben de çok dayak yedim. Seninki yalnızca birkaç şaplaktı. Tabii ki kalkabilirsin!"

"Yapamam."

"Pekâlâ."

Teresita'ya doğru eğilip yerden kaldırdı ve omzuna aldı. Burnundan nefes verdi.

"Altına işemişsin!"
"Üzgünüm."
Şapkasını ona verdi.
"Al şunu."
Teresita'yı düşürmeden çitten geçmeyi becerebildi.
"Gurt?" diye sordu domuz.
"Seni nereye götürüyorum?"
"Bilmem."
"Karar versen iyi olur."
"Huila'ya götür."
"Cadıya mı?"
"O cadı değil."
"O bruja desgraciada,"[51] diye üsteledi çocuk.
Teresita kendi şapkasıyla poposuna vurdu.
"O cadı değil!"
"Ih," diye inledi çocuk yürümeye başlarken.
Teresita baş aşağı omzundan sarkarken, o da koca ellerini baldırlarına sarmıştı.
"Şişko şey," dedi.
Teresita şapkayla tekrar poposuna vurdu.
"Seni vurmam için beni zorlama," diye bir uyarı aldı.
Şeftali ağaçlarının derin gölgesi altından geçtiler.
"Keşke ölsem," dedi Teresita.
"Hayır istemiyorsun," diye bir yanıt aldı.
"Mamá'mı istiyorum. Papá'mı istiyorum."
"Onu herkes ister."
Ev gecenin içinde koca bir tümsekti. Pencerelerde yanan ışık yoktu. Çocuk eğilip Teresita'yı bir fasulye çuvalı gibi omzundan kaydırdı.
"Pederin evi," dedi. "Ona selamlarımı ilet."
Peder? diye düşündü Teresita.
"Gitme!"
"Kalamam."
"Bir dakikacık."
Buenaventura yanına çömelip eve baktı.
"Bu zengin adamlar," dedi. "Ne seni ne beni takarlar."
"O öyle biri değil."
"Bunların hepsi öyledir."
Yerden biraz çakıl taşı aldı.
"Bu cadı nerede uyuyor?"

Teresita gösterdi. Çocuk arka kapının yanındaki kara pencereye gitti. Şapkasına dokunup Teresita'ya selam verdi ve bir avuç çakıl taşını fırlatıp camı tıkırdattı. Eğildi ama bir şey olmadı. Biraz daha taş attı. Tık yok. Daha büyük bir kaya parçası alıp tüm gücüyle fırlattı: Kaya camın yanında duvara çarpıp tüfek atışından pek de farkı olmayan bir ses çıkardı. "Orospu evladı!" İçeriden Huila'nın sesi duyuldu. "Penceremdeki hangi hijo de la chingada!"[52] Buenaventura bir avuç dolusu çakıl taşı daha savurdu ve içeride bir kibrit yandı, perdelerin ardından gaz lambasının titrek ışığı belirdi. "Dur orada, cabrón! Orada dur! Çiftemi aldım, iki namluyu da alnında patlatacağım!" Buenaventura iki elini de midesine koyup öne arkaya eğilerek, gülmekten katılacakmış gibi bir hareket yaptı. "Orada bekle, buey![53] Geliyorum! Şimdi dışarı çıkıyorum, çıktığımda da, sana gününü göstereceğim!" Buenaventura maymun gibi koşuşturup Teresita'yı güldürdü. Arka kapının kilidi gürültüyle tıkırdayana kadar bu küçük dansına devam etti. Sonra neredeyse iki büklüm olup bir dalga gibi çalıların içine koştu.

Kapı sertçe açıldı ve Huila göründü, vahşi saçları karman çorman, bir elinde lamba, ötekinde çiftesi, her yeri gözden geçirdi.

"Çık ortaya, desgraciado!"

Teresita seslendi.

"Huila!"

Tüfek ona doğru çevrildi. Huila lambayı kaldırıp gözlerini kıstı.

"Kim o?"

"Buradayım," dedi Teresita.

"Quién es?"

"Benim, ihtiyar," diye bağırdı Teresita. "Sinekkuşu'nun Kızı."

Huila tüfeğindeki çifte horozu düşürüp duvara dayadı. Küçük sundurmadan inip, "Çocuk?" dedi.

"Buradayım."

Lambayı kaldırıp ona doğru yürüdü Huila.

"Oh, yo," dedi. "Ne yaptılar sana böyle?"

"Dayak yedim."

"Evet," dedi Huila. "Evet, öyle görünüyor."

Teresita'yı yukarı çekip tek koluna aldı. Teresita bacaklarını yaşlı kadına sarıp, kalçası üstünde eve doğru gitti. Çalılıktan gözetleyen Buenaventura, kapı çarpılarak kapanıp ışık yandı-

ğında başını salladı. Sonra sundurmaya koşup Huila'nın geride bıraktığı tüfeği çaldı.

*

"Anlaşılan," dedi yaşlı kadın, "senden kurtuluş yok."

Teresita'yı mutfaktaki metalden beyaz masaya oturtmuştu. Dokununca soğuktu ama yara berelerine iyi geliyordu.

"Sen altına mı işedin?"

"Sí, Huila."

"Ay, niña," dedi Huila, başını sallayarak. "Başına ne gelirse gelsin, sakın altına işeme. İşediğinde kazandıklarını anlarlar. Kazığa bağlandıklarında, korkuyla bacaklarından aşağı işeyen koca koca adamlar gördüm. İlmik boyunlarına geçince, suyu salıverenleri gördüm. Korku seni iki kez öldürür ve düşmanlarına haz verir." Kilden kapların kapaklarını açıp içlerini kokladı. "Pinche köpekleri bu yüzden sevmem! Sırtüstü devrilip, efendinin sen olduğunu göstermek için, kuyruk sallayarak kendi üstlerine işerler. Pöh! Bizim efendimiz falan yok!" Parmağını Teresita'ya doğru tuttu. "O yüzden işemek de yok!"

"Söz veriyorum."

"Güzel."

Huila bir kovadan biraz su alıp ateşe gitti, nabız gibi atan kömürlerden bir yığın. Suyu bir tencereye döküp, tencereyi siyah demirden bir kancaya astı, sonra altında çıralardan ufak bir piramit kurdu. Üflediğinde ateş hemen parladı.

"Hiç kimse yaşlı Huila gibi ateş yakamaz!" dedi.

Doña Loreto, Guaymas'tan kirazlı turtalar ısmarlamıştı. Düz tahta kutular içinde gelmişlerdi ve kutuların yalnızca biri hasarlıydı; ince kutunun içi kurtçuk kaynıyordu ve Loreto hemen domuz ahırına yollamıştı. Ama öteki altı turta iyi durumdaydı ve şimdiyse Huila büyük bir bıçak alıp turtadan ağızlara layık bir dilim keserek tabağa koyup, tabağı Teresita'nın önüne bırakıyordu. Yanına da bir çatal koydu.

Teresita turtayı kokladı. Rengi kırmızıydı. Anlayamadığı bir nedenle, annesine özlem duymasını sağlamıştı.

"Ye."

"Sí, Huila."

Çatalı yumruğunda sıkıp turtadan koca bir parça kopartarak ağzına tıkıştırdı Teresita.

"Tanrım," diyerek içini çekti Huila.

"Ne?"

İhtiyar çatalı Teresita'nın elinden alıp yumruğunu açtı ve çatalı tekrar eline verip parmaklarında dengeledi.

"Çatal böyle tutulur," dedi.

Ve: "Bütün turtayı tek lokmada yemene gerek yok! Kimse gelip elinden almayacak."

Ve: "Çiğnerken ağzını kapat. Eşeklerle beraber yaşamak istiyorsan, eşek gibi ye. İnsanlarla olmak istiyorsan, insan gibi ye. Tereyağı yapan bir yayık gibi çiğniyorsun."

"Sí, Huila."

"Süt?"

"Evet, lütfen."

"Biraz daha turta?"

"Evet, lütfen."

"Eh, ben de küçük bir parça alabilirim."

İkisi birlikte, turta kutusunun dibini kazıdılar.

*

"Acıyor," dedi Teresita.

"Doğrudur."

Huila yaraların üstündeki kara domuz pisliğini temizliyordu. Ufaladığı cuasia'ları bir tülbende sarmış, sonra kancadan sarkan tenceredeki suya batırmıştı.

"Kıpırdama."

"Ay."

Huila'nın hissettiği... neydi öyle? Parmak uçlarında hissettiği şey de neydi? Altın rengi kıvılcımların çakışı gibi bir şey. Teninin üstüne ani bir sıcaklığın yayılması.

"Şunu tekrar yapsana," dedi.

"Bir şey yapmadım ki," diye yanıt verdi Teresita.

Huila tülbendini bırakıp, yumruklarını bir an için ağrıyan kalçasına bastırdı.

"Bana ellerini ver," dedi.

Teresita, avuçları aşağıda, ellerini uzattı. Huila kendi avuçlarını Teresita'nınkilerin altına koydu.

"Isıt onları," dedi Huila. Teresita düşünmedi bile. Avuçlarına ısınmalarını söyledi ve Huila'nın uzanmış elleri üstünde hemen ısındılar.

"Mira, nomás," dedi Huila.

Bir sandalye çekip oturarak Teresita'ya baktı. Önlüğünü karıştırıp bir sigar izmariti çıkardı ve kırmızı uçlu bir mutfak kibritiyle yaktı.

"Benim ellerim hep sıcaktır," dedi Teresita.

"Anlıyorum."

Huila gülümsedi. Armağanın nerede ortaya çıkacağını hiç bilemiyordunuz. Tanrı'nın da, kendine göre, bir mizah anlayışı vardı..

*

Loreto mutfağa göğsü dantel farbelalı uzun beyaz bir gecelikle geldi, gür saçları başının etrafında hırçın bir yağmur bulutu, kokuları sahilden gelip Teresita'nın burnuna kadar ulaşan bir sis gibi: Portakallar, leylaklar, zencefil. Teresita hiç bu kadar beyaz dişler görmemişti.

Huila başı önde ayağa kalkarak, "Doña," dedi.

Tomás'a karşı acımasız davransa da, Loreto'yu hiçbir erkeğin anlayamayacağı türden bir aşkla kayırırdı. Gün ortasında ilaçsız kalan kadınlara dayatılan kuralları bilirdi Loreto; erkeğinin, hiçbiri kendisi kadar sevecen, güzel, disiplinli ya da temiz olmayan, yüzlercesinin daha erkeği olduğundan kuşkulanmanın sonsuz azabını ve doğum yatağının sancılarını çok iyi bilirdi.

"Sesler duydum," dedi Loreto, saçını geriye atarak. "Bir an için evde bir hayalet ya da haydut var zannettim."

Teresita bu hayale gülümsedi.

"Merhaba," dedi Loreto.

"Dişlerini mi fırçalıyorsun?" diye sordu Teresita.

Loreto ne diyeceğini bilemedi, o yüzden bir tek, "Evet," demekle yetindi.

"Küçük bir sorun yaşadık," dedi Huila.

Loreto, Teresita'nın yaralı baldırlarına eğildi.

"Ay, Dios," dedi. "Bunu kim yaptı?"

"Teyzem," dedi Teresita.

"Peki ne demeye böyle bir şey yaptı ki?"

"Bu sabah sizin evde yakalanmıştım," dedi Teresita.

Huila sessiz kaldı. Çocuğun çenesini kapalı tutmasını isterdi. Ama bu sahneyi Tanrı ayarlamıştı ve sonuçları için kendi planları vardı. Kaderin müdahele edilmeden akmasına izin vermeyi hâlâ öğreniyordu Huila.

Loreto, Huila'nın sandalyesine oturdu.

"Bence çok yaramazlık etmişsin," dedi. "Davet edilmeden içeri girmek de nesi oluyor?"

"Beni arıyordu," dedi Huila. Loreto kaşlarını kaldırıp Teresita'ya doğru eğildi.

"Zaten," dedi, "Huila da çok, çok yaramazdır. Başının derde girmesine şaşmamalı."

Teresita kıkırdadı. Loreto gülümseyerek gözlerini bu ilginç gözlere dikti. Uykulu gözkapaklarına, hafif aşağı düşük sol gözüne baktı. Öyle tanıdık geliyorlardı ki. Ve o sivri uçlu burun, o hafif somurtuk dudaklar.

Huila'ya döndü. Ağzı kapalı kalsa da, yüzü çok şey anlatıyordu. Huila elbisesinden biraz ateş külü silkti, mutfağa bakındı, göğüs geçirdi. Nihayet Loreto'yla göz göze geldiğinde, omuzlarını silkti.

Urrea'ların yüz çizgilerini biliyordu Loreto. Tomás'ın yalnızca karısı ve aşkı değildi. Hacienda'larda soyun temiz tutulması gelenektendi ve genelde kuzenler kuzinlerle evlenirdi. Kadınlar iyi kısraklar gibi, soylarına ve görünüşlerine göre seçilirdi. Büyük aile reisi Don Miguel, soyları her iki taraftan Urrea olan kusursuz Urrea cinsleri döllemeyi hayal ederdi. Hayali şu şekilde okunacak vaftiz sertifikalarıydı: Fulano Urrea Urrea Urrea Urrea! Loreto hem kuzin hem de eşti. Hayatı boyunca bu dudaklara bakmıştı.

İçinde korkunç sorular alevlendi, berbat şüpheler ve ağır hüzünler; ve onları dile getiremezdi, üstünde düşünemezdi bile.

Ayağa kalktı. Teresita'nın başını okşadı. Oturduğunda olduğundan beş yaş daha yaşlanmıştı.

"Elbette," dedi, "bizimle kalırsın. Ben sana bir gecelik bulayım. Sonra da hep birlikte uyuruz. Geç kalkalım, güzelce bir kahvaltı edelim ve bu gece olan her şeyi unutalım."

Mutfağı terk ettiğinde, havada asılı kalan kokusu yavaş yavaş yokluğa karıştı.

*

Teresita yatarken pembe elbise giyildiğine inanamıyordu ve külodu onu şaşkına çevirmişti. Huila vücudunu süngerle temizletmiş ve nalga'larıyla fundillo'suna[54] özel dikkat göstertmişti. Teresita'nın ayaklarını Huila kendisi yıkamıştı. Huila'nın işi bit-

tiğinde leğenin içindeki suyun çikolatalı köpük gibi göründüğünü görmek Teresita'yı afallatmıştı. Bu kadar kirli olduğunu hiç bilmiyordu.

Bacakları hâlâ ağrıdığı ve titrek olduğu için onu yatağa Huila taşıdı. Teresita daha önce hiç çarşafa dokunmamıştı. Ellerini üstünde dolaştırdı, beyazlığının keyifli serinliğinde bacaklarını kaydırdı. Huila yatağın altından lazımlığı çıkartıp şöyle dedi: "Çişin gelirse, buraya yaparsın. Kakan gelirse, o zaman dışarı çık. Bütün gece kaka koklamak istemiyorum!" Mumu üfledi. "Sabaha ne kaldı ki," diye homurdandı.

Yatağa yattığında yaşlı kadının ağırlığı Teresita'yı ürküttü. Yatak çökerek gıcırdadı. Teresita kırılacak mı diye bekledi ama kırılmadı. Huila yan döndü. Teresita sırtüstü uzandı.

"Yastık iyi mi?" dedi Huila.

"Evet," diye yanıtladı Teresita. "Çok yumuşak."

"Bana sorarsan iyi bir yastık gibisi yoktur," dedi Huila. Sonra da, hemen horlamaya başladı.

Teresita bir bulutun üstündeymiş gibi uzandı.

Uyanık olduğunu sanıyordu ama değildi.

Bu kez mavi çiçeklerle dolu büyük bir tarla gördü rüyasında. Yalınayaktı. Uzaktan onu izleyen üç ihtiyar adam vardı. Ahaliden adamlar. Onları fındık kahverengisi tenlerinden ve beyaz elbiselerinden, hasır şapkalarından tanıdı. Adamlardan biri elini kaldırıp bir kez ona doğru salladı. Sesi incecikti, zar zor duyabildi. Gizemli bir sözcük söylemişti: "Huitziltepec."

Sonra bir şey gösterdi.

Teresita dönüp tomurcuklarla dolu bir tepe gördü. Tepeyi tırmandı. Yerdeki çakıl taşları ayağına batıyordu. Sonra patika bir su akıntısına dönüştü ve su ayaklarını serinletti; kayalar sarı ve mor, yumurta gibi yuvarlaktı. Merhameti için toprağa şükretti.

Zirvede, beyaz bir kaya keşfetti.

Oturdu.

Başının üstünde bir vızıltı duydu. Yukarı baktı: Gökyüzünden yapılmış bir sinekkuşu cennetten aşağı iniyordu. Görülemeyecek kadar küçük olsa da o görebiliyordu. Mavi göğsü aşağı inerken dünyayı yansıtıyordu. Kanatları beyazdı, yazıdan yapılmıştı. Okumayı bilmese de, kelimeleri tanıdı. Sinekkuşunun kanatları tüy bir kalemle yazılmıştı.

Kuş dizine kondu. Sırtı ona dönüktü. Sola döndü. Yüz yüze geldiklerinde, ağzında küçük ve beyaz bir tüy vardı. Teresita eli-

ni uzatması gerektiğini biliyordu. Kuş, tüyü avcuna bıraktı.

Çok geçmeden, horozlar ötmeye başladı.

*

Teresita gözlerini açtı.

Huila duvarın yanına kurulmuş bir sunağın önünde diz çökmüş dua ediyordu. Sunağın üstünde Guadalupe Bakiresi'nin bir resmi, bir de ahşaptan uzun bir çarmıha gerilmiş İsa vardı. Taşlar, deniz kabukları, birkaç deste adaçayı ve tütsü otları, bir sarıca arı yuvası. Haçın iki tarafında Huila'nın azizlerine ait küçük heykeller. Teresita Aziz Francis'i tanıdı, çünkü omuzlarıyla başında güvercinler vardı. Sunağın bir tarafında tek başına bir bardak su duruyordu.

"Huila?" dedi.

İhtiyar, parmağını kaldırdı.

Teresita bekledi.

Huila duasını bitirip sunaktan destek alarak ayağa kalktı.

"Efendim, çocuk?"

"Su ne için?"

"O ruhtur," dedi Huila. "Günahlardan arınmış ruh."

"Senin ruhun mu?" diye sordu Teresita.

"Keşke olsaydı, çocuk." Gerindi. "Keşke olsaydı."

Teresita'nın çamura batmış elbisesini kaldırdı. Bu sabah ışığında berbat, yırtık pırtık ve leş gibi görünüyordu. Teresita birden utandı.

"Bu işe yaramaz," dedi Huila.

Odadan çıkıp eve girdi. Teresita yataktan aşağı kayıp çarmıhın üstündeki İsa'ya baktı. Çekinerek Guadalupe'nin elbisesine dokundu. Su bardağını kaldırıp, güneş ışığında çevirerek içine baktı. Bardağı çevirirken öne arkaya hareket eden, benek benek tozlar gördü.

Huila geri geldiğinde, "Sanırım birkaç günahı gözden kaçırmışsın," dedi Teresita.

Huila, Loreto'nun kızından aldığı bir elbiseyi getirmişti. Elbiseyi Teresita'nın başından geçirdi.

"Qué bonita," dedi.

Teresita poz verdi.

Huila fırçasını alıp, bütün itirazlara rağmen, Teresita'nın saçlarındaki düğümleri açtı.

Sonra Teresita'ya zorla bir çift huarache giydirdi. Teresita sandaletlerden nefret etti. Ama Huila ısrarlıydı.

"Hanımefendiler," dedi, "ayakkabı giyer."

"Öyleyse ben hiçbir zaman hanımefendi olmak istemiyorum."

Huila başını salladı.

"İstemeyeceğin tek şey, çocuk, Huila gibi yaşlı bir hanım olmaktır."

Teresita, kil seramikten zeminde ayaklarını sürterek, sandaletleri denedi.

"Huila?" dedi. "Kaç yaşındasın?"

Huila düşündü.

"Sanırım... sanırım şimdi elli yaşında olmalıyım."

Teresita bu yıllardan koca kule karşısında hayretler içinde kalmıştı ama sesini çıkarmadan ihtiyarı mutfağa kadar takip etti.

Huila bir fincan kahve koyup beş kaşık şekerle biraz kaynar sütü içine karıştırdı. Kendine de aynısından yaptı. Kahvelerine batırarak yuvarlak bolillo'lar yediler. Kahve ekmekleri yumuşak bir puding haline getiriyor, Huila kendininkini yalaktaki bir katır gibi höpürdetiyordu.

Huila cebine bir bolillo atıp, "Haydi dua etmeye gidelim," dedi.

"Daha demin dua ettin."

"Ah," dedi Huila. "Dualar asla bitmez."

Arka kapıyı açıp orada durdu.

Bir saniye sonra, yırtınmaya başladı: "Hangi Allahın belası aldı benim tüfeğimi?"

*

Kutsal yerde, Teresita'ya adaçayı ve tütsü otlarının nasıl yakılacağını ve dumanı dört yöne sunarken ne taraftan dönüleceğini gösterdi Huila. "Sabahları dua etmek kolaydır," dedi. "Bu sayede hep doğudan başlayabilirsin, sonraysa tek yapacağın, her dua edişte soluna dönmektir."

Huila'nın dumanını kabul eden Itom Achai o gün havasında görünüyordu.

Ekmeği ikiye bölüp kayanın üstüne bıraktılar.

"Tanrı'ya kahve getirmemiz gerekir miydi?" diye sordu Teresita.

Bu soru Huila'yı hazırlıksız yakalamıştı. Tanrı kahve alır mıydı? Ve eğer alırsa da, sade mi isterdi, yoksa şekerli ve sütlü mü severdi; bunların hepsi de kendisinin, bir tek kendi bildiği nedenlerle, yarattığı şeyler değil miydi? Tanrı'nın şarabı sevdiği ortadaydı –sadece kırmızı şarap– ama kahve, başlı başına bir gizemdi. Ve Tanrı'nın tekila kabul ettiğini de herkes bilirdi –maguey'e bayılırdı sonuçta– ve tekila Bakire Meryem'e sunulan dualarla birlikte yapılırdı, sular hâlâ sütlü ve kutsanmış beyaz kumaşlarla arıtılırken –ayrıca tekila duru ve temizdi, Tanrı'nın sembolik gücü nedeniyle güzel, arı bir sıvıyı sevdiğiniyse herkes bilirdi– ama kahveyi araştırmak lazımdı.

Huila o gün en nadir itiraflarından birini yaptı: "Bilmiyorum."

Birlikte işçilerin köyüne yürüdüler. Ahali çoktan evlerinden çıkmıştı. Huila'nın yanında –daha dün gece domuz bokunda yatmış, şimdiyse göz alıcı bir Yori elbisesi ve *ayakkabılarla*– Teresita'yla geldiğini görünce tekrar evlerine girip kapıları kapattılar.

"Bekle," dedi Huila.

Tía'nın kapısını çaldı.

Tía kapıyı açıp Huila'yı görünce, birkaç adım geri gitti.

"Günaydın!" diye kükredi Huila, kapıyı itip içeri girerken, sonra da çarparak kapattı.

Biraz sürdü. Teresita bekledi. Koca dişi domuz tirizlerden burnunu uzatıp Teresita'nın elbisesini kokladı. Teresita hayvanın ıslak burnunu kaşıdı.

Huila tekrar dışarı çıktığında tatlı tatlı gülümsüyordu. "İyi günler!" diye seslendi kulübeden içeri, sanki oturup birer bardak çay içmişler gibi. Teresita'nın omzuna vurup, "Yapmam gereken işler var," dedi. Kendi kendine şarkı söyleyerek, yürüdü gitti. Teresita tekrar eve doğru baktı. Tía bembeyaz bir yüzle kapının önünde duruyordu. Dudağının üstü boncuk boncuk terli; göz kapakları, sanki gözünde sert rüzgârlar esermiş gibi, seğirerek.

"Bir şeyler..." diye söze başladı Tía. "Bir şeyler yemek ister miydin?"

"Hayır, teşekkür ederim, Tía," dedi Teresita. "Büyük evde kahvaltı ettim."

Teyzesini iterek geçip eve girdi.

Ahali gözünü Tía'ya dikmişti.

"Bakmayın öyle!"dedi Tía.

Ama Huila tarafından lanetlendiğini biliyordu ve bundan sonra sonsuza dek ona bakıp hiçbiri tek laf etmeyecekti.

On

Mühendis Don Lauro Aguirre bir toz ve tıngırtı fırtınası içinde geldi. Güzel siyah bir atın çektiği üstü açık şık bir arabaya binmişti. Çifliğin kapısından girdiğini gören Gómez ve rurale'leri, pusuya düşürülecek avarelerin peşinde, yollarına devam ettiler.

Tomás eski dostunu dev palomino'sunun üstünden selamladı. El Tuerto. İsmi öyle olsa da, tek gözlü olmayan El Tuerto'nun tek gözü kaymasını önleyebilmek için kapatılmış, kahverengi ve feci ölçüde şaşı gözlerinden yalnızca birini kullanması sağlanmıştı. Bu çözüm göz bandını taktığı zamanlarda sağ tarafının kör olmasına neden olmuş ve Tomás tepelerden devrilmesin ya da çamurların içine düşmesin diye mahmuz kullanmadaki becerisine güvenmek zorunda kalmıştı. Ama bir kez kontrol altına aldığınızda, El Tuerto muhteşem bir aygırdı, çiftlikteki bütün atlardan daha iriydi ve bir Fransız saraylısının saçlarına sahipti. Başka bir çiftçi olsa, El Tuerto'yu sabana koşar ya da vururdu ama Tomás atın görkemini ilk bakışta görmüştü. "Eğer kadın olsaydı," derdi Segundo'ya, "onunla evlenirdim."

"Tabii, patron," derdi Segundo. "Sarışınları herkes sever."

Aguirre küçük faytonu eve doğru sürdü, Tomás da atla yanında gidip yaşamının gündelik mucizelerini anlatarak onu eğlendirdi. "Evet, evet," diye tekrarlıyordu Aguirre. "Evet, evet." Kolunun altında yeni çiftesiyle önünden geçen Huila, Aguirre'ye bir kez olsun bakmadan, ağır ağır uzaklaştı.

"Curandera,"[55] diye laf attı Segundo.

"Öyledir."

"Huysuz görünüyor."

"Ne zaman değil ki?"

"Söylesene, sevgili cabrón Urrea. Sana sormak istiyordum. Buralarda Kızılderili var mı? Yanında hiç kırmızı adam çalıştırıyor musun?"

"Claro," diye yanıtladı Tomás. "Burası onların toprağı." Bu yorumu bir kez daha düşünüp düzeltti: "Toprağıydı."

"Apaçiler?"

"Yok."

"Yaquiler?"

"Çok az. Yaquiler için fazla güneydeyiz."

"Kimler, o zaman?"

Tomás pöfledi.

"Quién sabe. Bakalım; Ocoroniler, birkaç gezgin Pima, galiba, ya da Seri, buradalarsa evden çok uzaktalar demektir. Aralarında Tehueco ve Guasaveler olduğunu biliyorum. Guasaveler Culiacán'dan iş aramak için gelmişlerdi. Mayolar var."

"Mayalar mı?" diye haykırdı Aguirre. "Mayaların ta güneyde olduğunu sanıyordum! Orman kaçkınları! Bunlar barbar Chichimecaların diyarından değil mi? Tapınaklarla piramitleri pislikle dolduran Köpek İnsanlar? Burada Maya harabeleri mi var?"

Bu boktan nutuklar.

"Maya değil, pendejo. Mayo. O! May-*o!*"

Aguirre büyük evin önünde durup dizginlerini koltuğa bırakarak frene bastı.

"Tanrım," diye burnunu çekti, "alınganlık yapmaya gerek yok, ahbap."

Tomás düşüncelerini toparlayıp Aguirre'yi tekrar aşağılamaya hazır olduğunda, mühendis evin kapısını çalıp Loreto'ya seslenmeye başlamıştı bile.

İçeride, Loreto çoktan çocuklarını sıraya dizmişti. Çok fazla oldukları dışında, çocuklardan pek haberdar olduğu söylenemezdi Aguirre'nin. Onları hiç saymamıştı ve isimlerini de hatırlayamazdı. "Evet, evet, sizleri görmek güzel, nasılsınız?" diyordu tekdüze bir ses tonuyla, ayinden sonra ekmek dağıtan ya da el sıkışan bir rahip gibi. Çocuklar, evet, tabii. Loreto'ya kadar gidip ellerine yapışarak haykırdı, "Baharda tomurcuklanan şeftaliler gibisin her zaman!" Sonra İtalyancaya geçip, *fiore di pesca* diye tanımlayarak, hem şaşırttı hem de keyiflendirdi Loreto'yu. Fırsattan istifade tenini koklayarak ellerindeki ellerini kaldırıp öptü. Loreto! Sıcak şeker tomurcuğu! Üstüne tarçın ve vanilya serpilmiş! Loreto! Ocoroni meleği!

"Vay," dedi Loreto.

"Aguas," diyerek uyardı Tomás. Bu onlara gözünden hiçbir şeyin kaçmadığını gösterme şekliydi. İberya'daki İspanyol hizmetçiler lazımlıkları pencereden dökmek üzereyken kullanılan tarihi ve onurlu uyarı sözcüğünü kullanarak.

"Kusuruma bakmayın," dedi Aguirre, son bir kaçamak nefes çekerek: Sarımsak ve jambon! "Senin bu tatlı gelininle ne zaman karşılaşsam kendimi kaybediyorum." Loreto utançla karışık bir sevincin hücumunu hissetti, güzelliği karşısında güçsüz kaldığını öne sürerek, kendisini ihanet suçundan temizlemekle kalmamış, aynı zamanda öylesine derin bir iltifat etmişti ki, Loreto bunu kendine bile açıklayamazdı; bu arada Tomás'a, bu göz kamaştırıcı akanyıldızın, lezzetli Loreto'nun üstüne ayak basmış adama da, bölgenin en maço erkeği olarak eşit derecede iltifat etmiş oluyordu! Aguirre bu küçük zaferin tadını çıkartarak doğruldu ve etrafa ışıklar saçtı.

Tomás sırtına vurdu, evin en uzak bölgelerine çekilmeleri için ötekilere verilen bir işaretti bu. "Seni kim suçlayabilir ki, benim sevgili orospu çocuğum?" dedi Tomás, dudakların elin üstünden başka bir yere değmesi halinde, aslında –sonsuza kadar– suçlayacağını da hissettirerek. Aguirre'yi çalışma odasına götürüp brendi koydu. Kütüphane rafının altındaki kırmızı-altın rengi bir sandalyeye oturup yaslanarak küçük içkisini kabul eden Aguirre, bardağı dostunun şerefine kaldırdı.

"Burada olmana sevindim, eski dostum," dedi Tomás.

"Partiyi kaçıracağım diye korktum," dedi Aguirre. "Yollar çok karışık."

"Haydut gördün mü?"

"Bir tek hükümet ajanlığı yapanları."

"Bu tür sözler boynunu vurdurabilir," dedi Tomás.

"Ha? Senin evde bile casuslar mı var?"

Tomás gülümsedi.

"Haydutların hepsi öldürüldü," diye haber verdi Aguirre. "Ve birçok Kızılderili. Americanolar Mexico City'den aldıkları tapularla Chihuahua ve Sonora'dan toprak elde ediyor." Elini yüzünün önünde şöyle bir salladı. "*Büyük mağazaları* var."

"O nedir?"

"Aynı dükkânın içinde ceket, iç çamaşırı ve tencereleri birlikte satan Almanlar."

"Et yok mu?"

"Yok."

"Biftek de mi yok?"

"Hayır! Hiç et yok!"

"Et satmayan mağaza mı olurmuş?"

"Tomás! Por Dios! Dikkatini ver! Mağaza dedim."

"Ne satıyorlar?"

"Ne sattıklarını daha demin söyledim."
"Et yok."
"Doğru."
"Alman donları."
"Yani. Mecazi anlamda."
"Ha."
"Eşya, başka bir deyişle."
"Ha!"
"Çok Kuzey Amerikan."
"Et yok," dedi Tomás. "Bu çiftçiliğin sonu olur."
"Yo, yo," dedi mühendis. "Et satan mağazalar da olacak!"
Tomás bardağını kaldırdı.
"Öyleyse şerefe kaldıralım, geleceğe!"
Bir kız flüt bardaklarda seviche'ler[56] ve pata de mula olarak bilinen lezzetli çiğ istiridyelerle dolu bir tepsi getirdi. Tomás bunları Los Mochis'ten ısmarlamıştı. Deniz ürünleri kenevir kumaşa sarılıp talaşa gömülü buz kalıplarının içine oyulmuş tünellerde gelmişti. Seviche'lerden başka cam bir kâsenin içinde kürdanlar, küçük bir tabak limon dilimi, dövülmüş tuzlarla dolu bir çanak ve bir kap salsa borracha[57] vardı.
Aguirre hemen bir istiridyeyi limona buladı, bir kürdana batırıp şiş yaparak boyun eğmez istiridyeyi yutmak için çiğnemek denen o uzun güreş müsabakasına girişti. Tomás da, altta kalmamak için, istiridyeyi ve kendi bardağındaki limon suyunu höpürdetti, sonra da salsa borracha'yı kaşıklayıp doğrudan ağzına attı. Suratı parlak kırmızı bir renk aldı ve burnu akmaya başladı. Seviche'ini salsayla doldurup taşıran Aguirre de koca bir ateş topu kaşıkladı. Gözleri yaşlarla doldu. İkisi de terden sırılsıklam olmuştu.
"Chingue a su madre," dedi Tomás, ama bunu erkeklerin söylediği gibi söylemişti, bir Asya narası gibi: "Hiing—yasumá!"
"Evet," diye onayladı Aguirre, "çok lezzetli."
Segundo odaya uğrayıp, "Pata de mula!" dedi.
Tomás, "Yumul," diyerek onu da davet etti.
Çililer diline değdiğinde, Segundo'nun soluğu kesildi: "Hijo de su madre."
Öyle acı vericiydi ki, mezelerin muhteşemliği konusunda daha fazla konuşamadılar.
Aguirre tekrar konuşana kadar uzun bir sessizlik oldu.
"Bu seçimler seni etkileyecek, pervasız dostum," diye bir kehanette bulunmuştu mühendis.

Tomás bunu sessizce sindirdi.

Meksika'nın büyük diktatörü, Ömür Boyu Başkan, Grand Don Porfirio, Kurtuluş'un eski kahramanı, üstelik bir de pinche Indio general büyük Benito Juárez'in müttefiki, General Díaz güç peşinde, dedi Aguirre. Uzak Tenochtitlán'daki başkanlık sarayına yerleşir yerleşmez beyazlaştığını, kötü bir akrebe dönüştüğünü söylüyordu ahali. Kızılderilileri ve isyancıları öldürmek için bölüklerini yollarken, ülkeyi de çuvallar dolusu Avrupa ve Yanki altınına satan Díaz, şimdi de yumruğunu Sinaloa çevresindeki eyaletler üstünde sıkıyordu. Hükümdarlığı o kadar yerleşikti ki, artık ilk adıyla anılıyordu: El Porfiriato.

Eyaletlerin kontrol altında tutulabilmesi amacıyla düzenlenecek seçimlerde yer almaları için kendi adamlarını göndermişti. Ama seçimleri, Tomás'ın ve masonların yardımıyla, Sinaloa'nın o anki valisi kazanmıştı. General, Aztek başkentindeki sarayından oyların tekrar sayılması için ordusunu yollamıştı. Oy pusulaları yeniden sayıldığında, sonuçlar büyü yapılmışçasına tersine dönmüştü.

"Sinaloa'yı Diáz aldı!" diye haberi verdi Aguirre.

"Emin misin?" diye sordu Tomás.

"Eminim."

"Başımıza bela mı aldık?"

"Öyle."

Segundo ikisine bakıp omuz silkti.

"Sert ceza uygulamalarına karşı," diyerek uyardı Aguirre, "hazırlıklı ol. İntikama. Bakalım belirsiz nedenlerle topraklara el konulacak mı. Bakalım muhalefetteki politikacılar Ocoroni ile Guaymas arasında kaybolacak mı; el altından yapılacaktır. Buharlaşıp şeffaf halde havaya karışan bir yolculuk. Talihsiz kazalar, ya da dış mahallelerdeki belirli evleri bir anda yıkıp geçen esrarlı haydut saldırıları."

Tomás yüzünü ovuşturdu.

"İyi," dedi. Başını salladı. Çiftliği batırmaktan her zaman için korkmuştu, şimdiyse, sonsuza kadar koruyacağına inandığı tek bir hareketle, her şeyi mahvetmiş olabilirdi.

Öne eğilip, aklında bir şey varmış gibi bir ses tonuyla sordu: "Senin şu mağazalar bal da satıyor mu?"

"Bal mı?"

"Claro que sí! Bal! Balarısı ve altın balla ilgili deneylerimden hiç söz etmiş miydim?"

Tomás çabucak masasına gidip, boylu boyunca küçük altıgenlerle süslenmiş bir mum çıkardı.

"Bal peteği!" diye haykırdı.

"Küçük bir burrito gibi sarılmış," diye görüş belirtti mühendis.

"Balcılık büyük bir sanayi," diyerek içini çekti Tomás, tekrar yerine oturarak.

Bir süre sonra, yeni ve bilimsel bal petekleri için tasarımlar çizmeye başladılar, içtikleri brendi tüm çizgileri eğri büğrü ve mümkün kılıyordu.

On bir

Çiflikte ne zaman bir şamata olsa, Teresita da nedense hep ortasındaydı. Küçük canavarlardan oluşan bir çeteyle dolaşıyor, otlaktaki boğalara işkence ediyor, ağaçlara tırmanıyor, çalılıklara saklanıp rurale'lere taş yağdırıyorlardı. Buckaroo'ların eyerlerine oturarak bile olsa, ata binmeyi çoktan öğrenmişti. Hepsi de onunla arkadaşlık etmekten hoşlanır gibi görünen kovboylar gitar çalarak ayıp corrido'lar öğretiyordu Teresita'ya. Gitar tıngırdatabiliyor –bu konuda çok kötüydü– ve yalnız ineklerle haydutlar, Yucatan'dan Nogales'e kadar sayısız cantina'da sarhoş ve kalbi kırık sevgililer bırakmış vicdansız kentli kadınlar hakkında şarkılar söyleyebiliyordu. Son zamanlarda Teresita'nın en sevdiği oyun, hayat yorgunu bir eşeğin üstüne altı çocuk bindirerek arkasından kayıp sonra tekrar eşeğin üstünde en arkaya geçme oyunuydu. Eşek miskin miskin hepsini tepip çitin üstünden fırlatmanın nasıl bir zevk olacağını hayal ederken, onlar da bu şekilde neşeli dakikalar yaşıyordu.

O sabah, Huila, Teresita'ya uğradığında, güneş hâlâ doğmamıştı. Elinde yeni çiftesi, önlük cebinde eşyası vardı: Tütün, bir çakı, insan derisinden kıyamet günü kesesi, kırmızı uçlu kibritler, bir tomar adaçayı, bir kemik ve üç bufalo dişi. Don Tomás'ın verdiği bir pipoyu tüttürüyordu; likör yatırılmış tütünün tadı onun için bir pasta kadar lezzetliydi.

Tía'nın kapısına gelip üç kez vurdu.

"Quién es?" diye seslendi Tía.

"Huila."

Sessizlik.

"Ne istiyorsun?"

"Kızı."

Yine sessizlik.

Kapı yere sürtünerek açıldı ve Teresita dışarı çıktı.

"Zamanı geldi," dedi Huila.

Teresita elinden tuttu ve yürümeye başladılar.

Yoldaki eşek sidiğinden bataklıklı havuzu geçtiler. Oraya buraya dağılmış işçi kulübelerinin arasından sessizce yürüdüler. Huila'nın tüfeği kraliçe arının antenleri gibi önünde ileri geri gidiyor, kötü adamları arıyordu. Çevrelerinde, karanlık evlerin içinde uyanan kadınların boğuk sesleri; mumlu kâğıttan ya da kasap kâğıdından, en fakir olanlarınsa muz yapraklarından zarflarını açışları. Yeşil kahve çekirdeklerini alıp, artık ellerinde varsa, bir avuç şekerle birlikte kızdırılmış tavalara atışları; şeker yanıp çekirdekleri iyice kavurarak kahverengine dönüştürsün diye.

Bütün bu kadınlar, diye düşündü Huila: Tanrı'nın Anneleri. Şu bir deri bir kemik, şu kirli ve dişsiz, şu hamile ve ayakkabısız olanlar. Şu kanama sorunu yaşayanlar ve şu memeleri emilmemiş, çocukları mezarda üşüyenler. Çalışamayacak kadar güçsüz, unutulmuş ihtiyarlar. Bütün gün süt veren şu şişkolar. Şu yataklarına bağlanmış üşütükler, şu kısırlar, şu evli olanlar, terk edilmişler, şu orospular, şu açlar, şu hırsızlar, şu sarhoşlar, şu mestiza'lar, şu başka kadınları sevenler, şu Kızılderililer ve bilinmez yarınlarla karşı karşıya olan en küçükler. Tanrı'nın Anneleri. Eğer böyle düşünmek günahsa, Tanrı'nın karşısına çıkıp, neden, diye sorardı.

"Bakire ilk senin insanlarına gelmişti," dedi Huila.

"Benim insanlarım mı?"

"Evet ya. Mayoları La Virgencita'yı rahipler gelmeden önce gördü."

Teresita durup başını kaldırarak karanlıkta öğretmenine baktı.

"Neler olmuştu?"

Huila piposunu tüttürdü. Güzeldi. Çok, çok güzeldi.

"Bu çok öncedendi. Senden ve benden önce."

Bu açıklama Teresita'yı şaşırttı: Demek Huila'dan önce de bir zaman vardı.

"Tanrı'nın Annesi avlanmak için çöle çıkmış bir grup savaşçı-

ya göründü. Yukarı baktılar; ve işte orada, gökyüzünden aşağı iniyordu."

Teresita yutkundu.

"Sanırım, baştan aşağı morlar giymişti. Tanrı'nın Annesi moru çok sever! İşte böylece cennetten indi, hepsi şaşkına dönmüş ve korkudan tir tir titriyorlardı."

"Ne yaptılar?"

"Kaçıp çalıların arkasına saklandılar."

"O ne yaptı?"

"Şey, o bir kaza geçirdi."

"Nasıl oldu?"

"Bir kaktüsün tepesine iniş yaptı."

"Oh, hayır!"

"Oh, evet. Tanrı'nın Annesi koca bir kaktüsün tepesinde takılı kaldı, savaşçılar da taşlar ve oklarla ona saldırdılar ama vuramadılar Anlıyorsun ya, daha önce hiçbir Yori görmemişlerdi, uçan bir Yori'yse hiç görmemişlerdi, ya da onun gibi muhteşem bir yaratığı! Bu yüzden onu öldürmeye çalıştılar. Pendejos, los hombres!"

Teresita elleriyle yüzünü örttü.

"Peki sonra ne oldu?" diye haykırdı.

"Sonra Tanrı'nın Annesi kaktüsün üstünden savaşçılarla konuştu."

"Ne dedi? Ne dedi?"

"Dedi ki: 'Bana merdiven getirin!' "

"Ne!" dedi Teresita.

"Bana merdiven getirin, işte böyle dedi. Bizleri affetsin."

Teresita kahkahalara boğuldu. Huila da öyle.

"Bunlar doğru," dedi Huila.

Yürümeye devam ettiler.

"Onlar ne yaptı?" diye sordu Teresita.

"Merdiven getirmişlerdir, ne yapacaklar!"

Güneş doğuyordu.

"İşte," diyerek açıkladı Huila, "cennet bu şekilde işler. Onlar pratik varlıklardır. Biz hep ışın demetleri ararız. Şimşekler, yıldırımlar ya da yanan çalılar. Ama Tanrı da bizim gibi bir işçidir. Dünyayı o yaptı, çalıştırmak için yoksul Indiolar tutmadı! Tanrı'nın elleri işçi elleridir. Şunu unutma: Melekler harp taşımazlar. Melekler çekiç taşır."

*

Sabah güneşinde bir kayanın üstüne oturup Huila'nın hepsine bir şeyler mırıldanarak bitkiden bitkiye gidişini izledi Teresita. Zavallı küçük bir ayva ağacına resmen, "Günaydın!" dedi. Teresita kıkırdadı. Huila sert bir bakış fırlatıp tekrar ağaca döndü. "Meyveni ödünç alabilir miyim? Minnet duyarak yiyeceğime söz veririm, sonra çocuk ve ben tohumlarını senin için dere yatağının öteki tarafına dağıtacağız. Çocukların senden sonra da uzun süre yaşayacak!" Çakısını açıp olgun bir ayvayı kesti ve dilimlere ayırarak birazını Teresita'ya verdi. "Me gusta el membrillo," dedi, ekşi meyveyi yiyip dudakları büzüşürken. "Tohumları sakla. Bir anlaşma yaptım, onu onurlandırmalıyız." Bu Huila için pekâlâ bir gösteri olabilirdi ama işe yaradı.

"Bitkiler bizimle konuşur mu?" diye sordu Teresita.

Huila sırtını gerdi, yüzünü ekşitti. Turuncu güneş tepelerin ucunu kızgın bakırdan ince çizgilerle tutuşturmuştu. Çalılıktan bir bıldırcın koşturdu, peşinde tespih taneleri gibi görünen bebekleriyle.

"Her şey," dedi Huila, "konuşur."

"Ben hiç duymadım."

"Demek hiç dinlememişsin."

Piposuyla etrafı gösterdi.

"Yaşam. Yaşam. Yaşam," dedi. Her şeyi birden gösteriyordu: Ağaçları, tepeleri, kayaları.

"Kayalarda yaşam mı?" dedi Teresita.

"Her şey ışıktır, çocuk. Kayalar da ışıktan yapılmıştır. Elinin sudan geçtiği gibi, melekler de kayaların içinden geçer."

Teresita üstünde oturduğu kayadan geçen melek var mıdır diye meraklandı.

"Bütün kayalar Tanrı'dan gelir ve eğer O'na bakıyorsan, her kayada Tanrı'yı görebilirsin."

Bunlar oldukça tuhaf sözlerdi, Teresita'ya sorarsanız.

"Bir kayada."

"Evet."

"Peki... peki bir arıda?"

"Elbette."

"Taco'da?"

"Aman ne komik."

Sıkılmıştı Huila. Bir tortilla, kutsal mısırdan yapılmış; mısır, yağmur, toprak ve güneşten, güneşin kendisi kadar yuvarlak o tortilla! Tanrı yağmurda değil miydi? Mısır Tanrı'dan gel-

miyor muydu? Ya güneş? Güneş yalnızca gökyüzündeki anlamsız bir tesadüf müydü? Hiçbir anlamı olmayan, bir şey anlatmayan bir ışık topu? Yo! Ancak bir kâfir güneşte Tanrı'yı göremezdi!

Ve keçinin eti, keçinin yediği çiçekler, salsanın içindeki çililer, tortilla'ya şekil verip cızırdayan eti içine koyan güzel kadın elleri, ve ateş, ve ocak, ocağın yandığı ev, taco'yu yapan kadına kadar gelmiş geçmiş tüm nesilleri yetiştirmiş olan atalarımız. Ancak bir budala yemekteki Tanrı'yı göremezdi.

"Tanrının cezası bir taco'da Tanrı'yı göremeyecek kadar körsen," diye bağırdı, "*cidden* körsün demektir!"

"Öyleyse her şey Tanrı mı?" dedi Teresita.

"Putlaştırma," dedi Huila. "Tanrı her şey. Farkını öğren."

"Rüyalar görüyorum, Huila."

"Hepimiz rüya görürüz, çocuk."

"Gökyüzünden yapılmış bir sinekkuşu gördüm."

"Ha."

"Görülemeyecek kadar küçüktü ama ben görebiliyordum."

"Evet?"

"Sonra kondu."

"E, tabii."

"Ve bana döndüğünde ağzında bir tüy vardı."

"Tüy."

"Evet, Huila. Beyaz bir tüy."

"Beyaz olduğuna emin misin? Bu çok önemli, çocuk."

"Beyazdı."

"Peki ne tarafa döndü, sağa mı sola mı?"

"Sol."

"Oh!"

"Bu iyi bir şey midir, Huila?"

"Sol kalbin yönüdür. Bilmiyor muydun? Kalp soldadır."

"Ben kalbi ortada sanıyordum."

"Solda. Evlilik yüzükleri bu yüzden sol ele takılır, anlıyorsun ya. Kalpten tarafa."

"Neyse, sinekkuşu sola döndü işte."

"Peki beyaz tüyü ne yaptı?"

"Avcuma bıraktı."

"Evet. Güzel. Mükemmel."

"Bu ne demektir, Huila?"

"Şey... sinekkuşu Tanrı'nın habercisidir."

"Öyle mi?"

"Bunu bilmiyor muydun?"

"Yok."

"Sana kimse bir şey öğretmedi mi?"

"Bir tek sen, Huila."

"Ah, çocuk. Neyse, o habercidir. Cennetten biz dünyadakilere mesajlar getirir. Bizim dileklerimizi de Tanrı'nın kulağına ulaştırır. Anlıyor musun? O cennetten gelmişti."

"Peki ya tüy?"

"Tüyler kutsaldır. Beyaz bir tüyse, bence anahtardır."

"Neyin anahtarı?"

"Ne bileyim, çocuk, bir şeyin anahtarı işte. Ruhun. Cennetin. Ne olduğunu bilmiyorum. Bu, senin rüyan, benim değil."

Bir gün için bu kadar eğitim yeterdi.

Huila eve kadar onunla yürüdü.

*

Ertesi sabah, Teresita, Huila'nın yaprak ve saplar toplayıp omzuna asılı heybeye koyuşunu izledi. Yine mırıldanmalar. Bir clavo bitkisinden açgözlülüğü için kendini affetmesini dileyiş.

Bu iş bittiğinde, heybesini yere koyup, "Şimdi de, senin dersin," dedi.

"Ben hazırım, Huila."

"Şeylerin içindeki yaşamı hissetmeyi öğrenmelisin."

"Hissetmek mi?"

"Doğru. Bitkilerle çalışmak için, bitkileri bilmelisin. Ama ya bir bitkiyi önceden tanımıyorsan? O zaman onun yaşam gücünü nasıl hissedeceğini bilmen gerekir. O sana kim olduğunu söyler, ya da en azından kiminle ilişkili olduğunu."

"Niçin?"

"Ya zehirliyse? Ya, diyelim, şu Segundo piçi chorro olmuşsa?"

Teresita güldü. Huila ishal için köylülerin kullandığı deyimi kullanmıştı: Fışkıran akıntı.

"Zavallı Segundo'nun donunda bok var..."

"Huila!"

"... ve iyileştirmen için sana geliyor. Hemen dışarı koşup culo'suna mantar tıkayacak bir çay yapman için bitkiler bulman gerekiyor..."

"Ay, Huila!"

"... ama yeni bir yerdesin ve hangi bitkinin ne olduğunu bilmiyorsun. Anladın mı? Soracak kimse yok ve Segundo hasta bir inek gibi osurup duruyor..."

"Ay Dios, Huila!"

"... yani acilen bir bitki bulmalısın. Dışarı çıkıp onların yaşamlarını hissetmen lazım. Hangisinin yatıştırıcı olduğunu ve hangisinin onu daha da hasta edeceğini anlayabilirsin."

"Bunu kalbimde mi hissederim?"

Teresita ilahi bir ses tonuyla konuşmaya çalışmıştı.

"Ben papaz değilim," diyerek burnunu çekti Huila. "Rahibeler gibi konuşma. Hisset diyorum, *hisset*." Teresita'yı bileğinden tutup avcunun içinde parmağını gezdirdi.

"Nasıl?"

"Göstereceğim."

Eski pamuk bitkilerinin toplanıp sabanla sürüldüğü anızlı tarladan geçtiler. Bir creosote çalısına geldiler, kuzeydeki fazla uzak olmayan çöllerin bir habercisi. Ahalinin Leş dediği çalı, Hedionda.

"Alıştırma yapmak için Leş en iyisidir," dedi Huila. "İçinde çok güçlü bir yaşam vardır. Herkes hissedebilir. Hatta Yoriler bile."

"Sahiden mi?"

Huila başını salladı. "Sana öğreteceğim şeylerin tamamını asla bir Yori'ye öğretme. Bizden yeterince çok şey çaldılar. Ruhumuzu da onlara vermeyelim. Ama Yorilere bunu yapmayı öğretebilirsin. Bunu herkes yapmalı."

Teresita'nın bileklerini tutup ellerini çalının üstüne getirdi. Teresita yapraklara dokundu. Huila ellerini geri çekti.

"Dokunma," dedi.

Teresita sesini çıkarmadı, bazen, Huila'ya soru sormak pek de iyi bir fikir olmayabiliyordu. İhtiyar yeniden ellerini çalının on santim kadar üstüne yerleştirdi.

"Şimdi ne yapayım?" dedi Teresita.

"Bekle."

Birkaç dakika geçti.

"Ne kadar bekliyorum?"

"Akşama kadar bekleyebiliriz," dedi Huila.

Teresita içini çekti.

Huila sordu: "Ellerin ısındı mı?"

"Ellerim her zaman sıcak."

"Şöyle yap."

Huila ellerini üç kez çırpıp, avuçlarını hızla birbirine sürttü. Teresita onu taklit etti. Huila ellerini bitkinin üstüne koydu. "Şimdi," dedi.

Teresita ellerini uzattı. Bir şey olmadı.

"Gözlerini kapat," dedi Huila.

"Bir şey hissetmiyorum."

"Konuşma, hisset!"

"Ama Huila..."

"Hisset!"

Bitmek bilmeyen bir dakikanın sonunda, Huila ellerini tekrar çırpmasını söyledi. Ne kadar yorucuydu. Teresita üç kez çırptı, sürttü, ellerini uzattı, bu ihtiyar kaçığın elinden kurtulup, köydeki çocuklarla eşekten kaymaca oynamanın ne zevkli olacağını düşünmeye başlamıştı bile. Sonra, oldu.

Teresita nefesini tuttu.

O küçük çirkin çalı ellerini itmeye başlamıştı. Sanki yapraklardan serin bir duman yükseliyordu. Soğuk bir duman. Sis. Ve avuçlarından hafifçe kıvrılıyor, ellerini kaldırmaya çalışıyordu. Güldü.

"Hissettin."

"Ettim."

Gözlerini açtı. Ellerini göğsüne yapıştırdı. O gösterişsiz küçük hedionda çalısına baktı. Bir sürüsünden yalnızca biriydi, neredeyse görünmez, basit bir yabani ot. Her yerden bitiveren pis bir bitki. İnekler bile yemezdi. Dibinde, küçük otlar esintiyle titreşiyor, sarı kumun üstünde "Y" şeklinde bıldırcın izleri görülüyordu. Gölgesi altında minik mavi tomurcuklar, onların da ötesinde, kırmızı çiçekli kaktüsler. Arroyo'ların[58] aşağısında, sarmaşıklarını yaramaz mango ağaçlarına sarmış yabani kavunlar. Ayçiçekleri. Karahindibalar. Aval aval bakıyordu. Renkler başını döndürmüştü. Agua de jamaica gibi ağzına dolmuştu renkler.

"Her şey konuşur, çocuk," dedi Huila.

Teresita gülüyordu.

"Her şey şarkı söylüyor."

*

Huila'nın gizemli cümlelerinden biri şuydu: "Her zaman anlamak zorunda değilsin, yalnızca kabullen yeter."

"Ben anlamak istiyorum," demişti Teresita.

"Bir tek Itom Achai gerçekten anlar. Bizim işimiz merak etmektir. Merak ve itaat etmek."

Teresita anlamadığı bir şeye nasıl olup da itaat edebileceğini merak etmişti.

Huila, Teresita'ya kulaklarını delmesini söyledi. Kendisini güzelleştirmekle ilgilenmesi Teresita'yı hayretler içinde bırakmıştı. Ama güzel olup olmaması Huila'nın umurunda değildi. "Kulaklarını Tanrı'ya artık sağır olmadığını göstermek için delmelisin," dedi. "Yalnızca kör değil, aynı zamanda sağırdın da. Artık açıldıklarını ve dinlemeye hazır olduğunu Tanrı'ya göstermek için kulaklarına delikler aç. Tanrı güzel olduğunu düşünüp düşünmemenle ilgilenmez!" Yine de bu töreni gerçekleştirir gerçekleştirmez takması için altından güzel halkalar verdi.

On iki

Huila'nın buyrukları Teresita için ne kadar deşifre edilemezse, büyük evin gizemleri de ahali için o kadar anlaşılmazdı. Emirler, fikirler, plan ve kaprisler takımyıldızlar gibi başlarının üstünde dönüyordu. Yorilerin dünyası Huila'nın bile dönem dönem kafasını karıştırırdı. Kendi kavrayışı yetmediğinde bazen Segundo'ya bel bağlardı. İkisi kendi aralarında, belli bir anlayış geliştirebilmişlerdi.

Cumartesi sabahı, Segundo atıyla köye gelip sokağın ortasında durdu ve işçiler başına toplanıp aval aval bakmaya başlayana kadar sigara içti. Huila da kutsal yerinden yanına seğirtip ona bakmaya başlamıştı.

"Biliyor musunuz?" dedi Segundo.

Anında korkuya kapıldılar. Segundo neden onlarla konuşmaya gelmişti? Kırbaçlama mı olacaktı? Bir katliam mı olmuştu? Apaçiler geri mi geliyordu? Hepsi kovulmuş muydu? Yoksa savaş mı çıkmıştı? Mennonit bir misyoner çiftlikleri dolaşıp İsa'nın 1880'de dünyaya döneceğini anlatmıştı onlara ya, belki de erken gelmişti.

"Eşkıya gitti," dedi Segundo. "Bir tek kuzey dışında."

Kuzey. Kuzeyi kimse sevmezdi.

"Kızılderili savaşçılar da gitti. Bir tek..."

"Kuzey dışında," diye homurdandılar.

Segundo eyerinin üstünde kıpırdandı ve deriden üç yüz çeşit ses geldi. Teresita atın yanında durup Segundo'nun çizmesinden tutarak ona baktı. Mahmuzunu çevirdi. Noel çanları gibi bir ses çıktı.

Buenaventura kalın bir çalılığın ardına saklanmış, orasını burasını ısıran tombul karıncaları silkmeye çalışıyordu.

"Eşkıya. Bazen onları özlüyorum," dedi Segundo. "La Carambada'dan bahsedildiğini duydunuz mu hiç?"

"Hayır."

"Bu gerçek bir hikâyedir."

Tía ağzına kül silkip ayağını yere vurdu: Onun için tam bir zaman kaybıydı.

"İçlerinde en sevdiğim haydut oydu," dedi Segundo. "Trenlerle arabaların yolunu keserdi. Kırkbeşlik koca bir Colt taşırdı ve arabadaki adamları çıkartıp sıraya dizdikten, altınlarını, hatta pantolonlarını ellerinden aldıktan sonra, chichi'lerinden birini dışarı çıkartırdı." Kalabalık yutkundu. "Evet ya. Adamlara chichi'sini gösterirdi, sonra tabancayı başlarına dayayıp şöyle derdi: 'Beğendin mi, cabrón?' " Kalabalık huzursuzca birbirine baktı. Huila bunu aklının bir köşesine yazdı: La Carambada, Meksikalı kadın kahraman. Segundo güldü. "Düşünebiliyor musunuz? Doğru yanıt hangisi diye düşünen bütün o idiota'lar."

"İnşallah birkaçını da vurmuştur," dedi Huila.

Segundo gülümsedi.

"Ne kadındı!" dedi. "Belki kuzeyde ondan birkaç tane daha vardır."

Don Teófano konuştu: "Kusura bakma, ama yapacak işlerim var."

"Bugün hiçbir iş yapmıyorsun."

"Neden? Paskalya yortusu mu geldi?"

"Yok. Patron bugün hepinize izin verdi."

"Ne için?"

"Düşünmeniz için."

"Ne konuda?"

Segundo bir fiskeyle sigarasını fırlattı.

"Kendi kaderinize karar vermek zorundasınız."

"Kader mi?" dedi Teófano.

"Kader mi?" dedi Huila.

Son seçimler ve Sinaloa'lı adayın feci yenilgisiyle, Don Por-

firio Díaz'ın ellerindeki beklenmedik düşüşüne dair dallı budaklı hikâyenin kısa bir özetini verdi Segundo. Buenaventura yaklaştı; hikâyeden çok Segundo'nun mahmuzları, siyah eyeri ve pistola'larından etkilenmişti.

"Bunun ne alakası var," diye seslendi. "Bizim kaderimizle?"

"Don Tomás günlerdir Don Miguel ve Mühendis Aguirre ile toplantı halinde," dedi Segundo.

Aguirre. Segundo ve Buenaventura bu ismin söylenmesiyle birlikte karşılıklı dudak büktüler. Buenaventura'nın o kadar hoşuna gitti ki, az kalsın biraz dans edecekti.

"Ve çiftliğin tahliye edilmesi gerektiğine karar verdiler. Tomás'la Doña Loreto, sığır ve at sürüleri ve tabii vaquero'lar. Güvenli bir yere gitmek zorundayız. Patronumuzun peşindeler. Se lo van a chingar," diye anlattı Segundo.

"Gitmek mi?" dedi Huila. Bunların hepsini yeni duyuyordu. "Nereye gidilecek?"

Segundo eyerinin üstünde arkaya döndü, kalabalığa oyunculuk yeteneğinden bir kırıntı sunarak, uzaktaki büyük evin ötesine, ağaçların ötesine baktı.

"Sence?" dedi.

"Kuzeye!" diye bağırdı Teresita. Huila'ya şükürler olsun ki, hazırlıksız sınav sorularını yanıtlamaya artık alışkındı.

Topukları üstünde arkaya yattılar, ellerini kalplerine, alınlarına götürdüler. *Kuzey!*

Segundo aşağıdakilere başını salladı.

"Kuzeye, Sonora'ya. Bizimle gelip gelmeyeceğinize karar vermeniz gerek. Bugün ve yarın düşünebilirsiniz. Kiliseye gidin. Dua edin. Karar verin."

Atını döndürdü.

"Yolculuğa cesaret edenler Sonora'ya vardığımızda iş bulacak. Kalanlar yeni bir patronun emri altında olacak." Atını mahmuzlayıp, "İyi günler," dedi.

"Segundo!" diye seslendi Huila.

Segundo durup arkasına baktı.

"Sonora'da nereye?" diye üsteledi Huila.

"Don Miguel'in Alamos'ta büyük bir evi var. Bir şehir. Çocuklar oraya gidecek. Diğerlerimiz çiftliklerden birine gidecek. Büyük ihtimalle Cabora'ya."

Cabora!

Bu sözcüğü daha önce kimse duymamıştı.
Segundo giderken dillerini döndürmeye çalıştılar.
Cabora...

*

Segundo'yu dinlemeyenler olanları kahvaltıdan önce öğrendi. Çiftlikteki işçilerin hayatı, ilk kez olarak, değişmek üzereydi. Bunu bilmek, daha önce önem vermedikleri ayrıntılara karşı hepsinin içinde anında derin bir özlem yarattı. Bu bildikleri tek yerde, bildikleri tek yaşamdı ve şimdiyse değişmek zorundaydı.

Don Teófano, "Günlerimi boşa harcadım," dedikten sonra, düşünüp taşınmak için küçük göle gitti. Bir yusufçuğa bakmayalı otuz yıl olmuştu. Sonora'da yusufçuk olmadığından emindi.

Tía kulübesinde yere yığılıp titremeye başladı.

Huila uygun adım büyük eve gitti. Sonora! Tanrı da biliyor ya, Sonora'ya gitmeden önce yapılacak çok iş vardı. Azizleriyle otlarını paketlemesi, Tomás'tan biraz daha pipo tütünü çalması, çiftesi için daha çok mermi alması gerekiyordu. Sonora! Yaquiler!

Teresita, Buenaventura'yla dolaştı.

"Sen gidiyor musun?" diye sordu çocuk.

"Evet. Tabii."

"Ben de gidiyorum," dedi.

"Güzel."

Ahali, bütün çiftlikte, bebekler ya da küçük maymunlar kadar şaşkın görünüyordu. Vaquero'lar bile alışılmadık köşelerde görülüyor, çit kazıklarına kementler atıp, sanki çok eski geçmişin gizemli nesneleri haline gelmeleri kaderdenmiş gibi halatları okşuyorlardı. Segundo pazar günü birkaç küçük kızla birlikte seksek oynarken yakalandı.

Pazartesi, adamların çifliği kapatmaya çoktan başladığını görerek afalladılar. Patronlar çok hızlı hareket ediyorlardı! İşler sanki kendiliğinden oluyor, ya da bazı görünmez değişim ajanları tarafından yapılıyordu. Aletler ve malzemeler kutulanıyordu. Tohumlar çuvallara konuyordu. En sevilen meyve ağaçları sökülüp at arabalarına yüklenmiş, kökleri eski battaniyelere sarılıp kovalarca suyla ıslatılmıştı.

Kadınlar her şafakta, bunun dünyadaki son şafak olabileceğini düşünerek, toprak evlerini süpürüyorlardı. Toprak kapı-

lardan şefkatle dışarı süzülüyordu. Toprakla meditasyon yapıyorlardı. Tía bile, bir gün, demişti ki: "Toprak. Herhalde Mezmurlar'da bundan da bahsedilmiştir."

Padre Adriel o hafta sürahiler dolusu kutsal suyla gelip, bitkin düşene kadar her şeyi kutsamıştı. At arabaları ve iki tekerli arabaları kutsadı. Eşeklerle atları, katırlarla keçileri kutsadı. Hatta dişi domuzu bile kutsadı. Çapaları, kürekleri, dingilleri, çocukları, şapkaları, metate'leri,[59] ayakkabıları kutsadı. Pistola'ları kutsamasa da tüfekleri kutsadı. "Tüfekler geyik avlar," demişti, "ama pistola'lar insan öldürür." Günah çıkarmak isteyenleri çiftlik ambarında kabul etti.

"Sen de günahlarını itiraf etmek ister misin, hijo?" dedi, Tomás'ı gördüğünde.

"Padre," diye yanıtladı Tomás da, "yapacağım tek itiraf günah çıkarmaya inanmadığımdır."

Yumurta ve tortilla'lar yeni bir hayret konusu haline gelmişti. Sonora'lıların buğday unundan tortilla yemek gibi ağza bile alınmayacak bir abesle iştigal ettiğini duymuştu Sinaloa'lılar. Beyaz un! Tortilla'nın mısırdan yapıldığını her insan evladı bilirdi. Bu yüzden ellerindeki tortilla parçalarına hüzünle bakıyorlardı; hem kaşık hem çatal hem de peçete olarak kullanılabilen o sıradan küçük mısır tortilla'ları, gevşek kabukları ve o lezzetli yanık noktalarıyla, sonunda kendilerini erkek ve kız kardeşlerden daha sadık aile üyeleri olarak ifşa etmişlerdi. Erkek kardeşinizle ettiğiniz bir kavgadan çok sonraları, bir kız kardeşin cenazesinden çok daha sonraları, bir parça tortilla'yla biraz kavrulmuş fasulye alıp yiyebilirdiniz. Fasulyeniz olmadığındaysa, tortilla'nın içinde bir çimdik tuz harika bir yemek olurdu. Bir beyaz hamur yığınının içinde nasıl tuz yenirdi ki? Padre Adriel onların "dünyanın tuzu" olduklarını söylemez miydi? Ne anlama geldiğinden kimse pek emin değildi ama tortilla'yla bir ilgisi olduğu açıktı.

Bir süre için, erkekler köpekleri tekmelemeyi bıraktı. Bu sevecenliği göstermek için kendilerine izin verince, sayısız his göğüslerine bir sel gibi aktı. Bu duygular erkeklerden bazılarını kalp kurdu ya da nazar gibi ürkünç rahatsızlıklardan öleceklerine inandırdı. Kısa sürede, sevişmek öyle bir eziyet haline geldi ki, flütleri aşağı sarktı. Erkekler kadınlarının önünde ağlamaktan o denli korkuyorlardı ki, düdükleri ötmüyordu. Kadınlarsa, her ne hikmetse, her zamankinden çok sevişmek ister

oldu. Yuvalarından koparılıp alındıkları için, toprağa yapıştırılmak ve sacın üstündeki mısır hamuru gibi yoğrulmak, o gizemli anda yeryüzünün kayalık göğsünün yumuşayarak açılıp onları yutmasını istiyorlardı. Eteklerini başlarına kadar kaldırıp erkeklere bacaklarının şefkatini sunsalar da, etlerini ısıran tek şey pireler oluyordu. Erkekler yalnızca başlarını sarkıtıp köpeklerin kulaklarını okşuyordu.

Vaquero'lar fazla kaygılı değildi. Arada mahmuzlarını döndürüyor, yatakhanenin duvarlarına isimlerini kazıyorlardı. Köyün hayal kırıklığı içindeki kadınlarına hizmetlerini sunmaya da fazlasıyla gönüllüydüler. Gördükleri her köpeği zevkle tekmeliyorlardı.

İkinci Kitap

YAĞMURUN YAĞMAYI UNUTTUĞU YER

İnsanların dikkatini en fazla çeken şey kızın manevi ve aydın özellikleriydi. Bunlar erdemlerinin, ruhunun güçlerini yoğunlaştıran özelliklerdi; aynı zamanda, insanların onu bir azize, göksel bir haberci gibi görmelerine neden oluyorlardı. Bu manevi ve aydın olma özellikleri, içinde yetiştiği kötülük ve cehalet karşısında kanlı canlı ve somut bir tezat teşkil ediyordu.

LAURO AGUIRRE,
La Santa de Cabora

On üç

Büyük ayrılık için herkes hazırlandı.

Segundo, Buenaventura'ya elli pezo borç verdi. Çocuğa ayrıca tek ayağı tutkal fabrikasında sırtı göçmüş bir atla; inek, katır ve atların Sonora'ya giden uzun yol boyunca güdülmesi görevini vermişti.

"Tabancan bok gibi," dedi Segundo, Buenaventura'ya.

"Yenisini alacağım."

"Elli pezomu bana geri ödemek ve üstüne bir de yeni tabanca almak için bütün bir yıl çalışman gerekir," dedi Segundo.

"Çalışırım."

"Peki doğru dürüst bir tabanca için para biriktirene kadar ne yapacaksın?"

"Eğer ateş almazsa, ben de tabancayla kafalarına vururum."

Segundo güldü.

"Onlar!" dedi. "Kim onlar?"

"Herkes."

"Eres bien machito, cabrón,"[60] dedi Segundo.

Depodan pas lekeli bir Colt alıp boş tabanca kılıflarından birine soktu. Tabancayı Buenaventura'nın yıpranmış, eski eyerine doğru fırlattı.

"Şimdi," dedi, "iki sene çalışman lazım."

"Mermiye ihtiyacım var."

"İki buçuk sene."

Tomás ve Aguirre, Loreto ile çocukları Don Miguel'in evine gidecek bir arabaya bindiriyordu. "Sana yazarım," diye söz verdi Loreto, yazsa bile mektubu yollayacak bir yer olmadığından, sembolik olduğu apaçık ortada bir iyi niyetle. Ama Tomás gönül işlerinde tongaya basmazdı, karısıyla da olsa; o yüzden o da yemin etti: "Mektupların bana gelene kadar her gece uykusuz yatacağım, meleğim. Hatta geldiklerinde bile, uyumadan, senin kokunu içime çekip sayfalardaki değerli gözyaşlarını öpüyor olacağım!" Segundo dirseğiyle Aguirre'yi dürtüp başıyla tatlı dilli patronunu işaret etti: "Es suave, este hijo de puta,"[61] dedi.

Loreto'nun çıkardığı beyaz mendil burnunu çekerken tuzağa düşmüş bir güve gibi titreşti. İçten içe, heyecanlıydı: Atlardan ve sığırların pis kokusundan kurtuluyordu artık. Au revoir, pitoresk vaquero'lar! Domuzlara, Kızılderililere, akreplere ve toza, adieu! O ve çocukları bundan böyle, kaldırımları, işaret levhaları, okulları, mağazaları, güneş şemsiyeleri ve çin porselenleri olan bir şehirde yaşayacaktı. Lokantaları! Alamos'ta lokantalar olduğundan emindi! Etrafında Lauro Aguirre'nin, anlaşılmaz olsa da baş döndürücü tarzında konuşan insanlarla ferforje bir sandalyenin üstüne tünemiş, egzotik çayını yudumlarken hayal edebiliyordu kendini şimdiden.

Araba uzaklaşırken Loreto da hafifçe gözyaşlarını kuruladı. Tepenin üstünden aşana kadar görmeye devam eden Segundo dışında, ufukta küçülüp karşılıklı gözden kaybolana kadar herkes el salladı.

"Nihayet," diyerek mühendisi yerinden sıçrattı Tomás. "Özgürüz!"

Segundo bilgece bir beyanatla patronunun hislerine tercüman oldu: "Yolculuğun zorlukları kibar hanımlara ve çocuklara göre değildir."

Arkalarında, bir sürü kadın ve çocuğun küçük evlerini yıkıp zavallı döküntüleri iki tekerlekli arabalara bağladıklarının farkındaydı Aguirre.

*

Gidilecek yolu günler boyu incelemişlerdi. Don Miguel Mexico City'den büyük topografik haritalar ısmarlamıştı; güçlü kanat çırpma sesleri çıkartan yağlı kartonlar üstüne canlı renklerde basılmış haritaların uçları yemek odasındaki masanın kenarlarından sarkıyordu. Aguirre cetvellerle haritalara saldırmış, gümüş bir pusulayla gereksiz yarıçap hesapları yapmıştı. Tomás ve Segundo için rota yeterince açıktı. Sierra Madre'nin batı ucundan dolaşacak, sola dönüp madenci şehri Alamos'un güvenliğine ulaşıncaya kadar kuzeye gideceklerdi, ya da sağa dönüp Urrea rancho'larının daha vahşi topraklarına girebilirlerdi. Orada, Patrón Grande'nin daha haritalar gelmeden siyah yağlı kalemle işaretlediği, Kuzey Urrea konfederasyonunun belirsiz imparatorlukları vardı: Cabora, Santa María, Las Vacas ve Aquihuiquichi.

"Tanrım," dedi Aguirre. "Bütün dünya sana ait."

"Dört rancho!" dedi Tomás. "Dört tane rancho'm var!"

"Bir de maden ocağı," diye hatırlattı mühendis.

Aşçıların taşıyabildiği bütün mezeleri mideye indirmekte olan Segundo gülümsedi. Nachi'ler yiyordu, güneşte kurutulmuş balık, domuzcuk kurabiyeler, incecik kızartılmış taquito'lar, üstüne kırmızıbiber tozu ve tuz serpilmiş portakal dilimleri, kuru erikler, tavuk taşlığı. İki elinde birer fincan kahveyle ayakta durup, bir ondan bir ötekinden yudumlamaya başladı. Zengin olacaktı. Dört çiftlik! Birini olsun ele geçirmenin bir yolunu bulurdu mutlaka.

Aguirre'nin aklındaysa bir gümüş madeni vardı. Mühendislik dehası işin içine girince, yerin altından koca külçeler halinde maden cevheri çıkartırlardı! Güzel Alamos şehrine yerleşip, Loreto ile birlikte balolara katılacaktı. Sonra da zenginlerle birlikte devrimi finanse edecekti.

"Alamos," diyerek dudak büktü Tomás. "O şehir kadınlarla rahipler için. Bana atlar lazım."

"Atları çok sever," dedi Segundo.

"Zaten kendisi de at," dedi Aguirre.

"Madenler!" dedi Tomás. "Hayatımın geri kalanını bir deliğin içinde götümü havaya dikip geçirmeyeceğim! İnekler. Toprak. Boğalar."

"Evet, evet," dedi Aguirre, pusulasını haritadaki uzaklıklar üstünde gezdirip defterine notlar karalarken, başının üstünde elini sallayarak. "Atınla yekvücutsunuz. Sen bir Moğol'sun."

"Apaçi," dedi Segundo, mısırlı tortilla'ya sarılmış çikolata soslu kızarmış muzunu ısırırken.

*

Haritaların hepsi de çok detaylı olmasına rağmen, her birinin kuzeyinde silinmiş gibi görünen bol bol esrarlı bölge vardı. Kimileri o ürkütücü "Bilinmeyen Bölge" terimiyle işaretlenmiş, ürkütücü beyaz boşluklar. Kimi bölgelerse açık sarı renkteydi ve ötekinden pek de iç ferahlatıcı olmayan DESIERTO tanımlamasına sahiplerdi, hem çöl hem de terk edilmiş anlamında. Ve bütün haritaların üst bölümleri boyunca "Los Estados Unidos Norte Americanos"[62] olarak bilinen boş alan.

Yer isimleri bile rahatsız ediciydi. Dillerinin dönmediği tüy-

ler ürpertici kuzey isimleri şiddet dolu, şoke edici, eski Chichimeca'dan kalma tiksinç bir yıkıntı gibi geliyordu kulağa. Tekinsiz barbarları, insan ayağı değmemiş perili harabelerden çığlık çığlığa bağıran iskelet sürülerini getiriyordu bu isimler akla. Eski tanrıların kuzeyin acılar içindeki dağları altında uyukladığına şüphe yoktu, diri diri gömülmüş ama gazaplarını bir kez daha etrafa salmayı hayal eden, Hıristiyanlık öncesinden kalma korkunç hayaletler. Midesi bu klişeyi kaldırabilseydi, haç çıkartabilirdi Tomás.

Tomás'ın okuma yazma bilmeyen Segundo için yüksek sesle okuduğu isimler, havada eşekarıları gibi asılıyken, ezilmiş karıncalar gibi kâğıt üstünde kıvrıldıklarından daha korkutucuydular.

Bavispe.
El Júpare.
Cocorit.
Guatabampo.
Tomóchic.
Temosachic.
Tepache.
Teuricachi.
Nacatóbari.
Motepore.
Aigamé.

"Tiliche diye bir yer olmadığından," diye laf soktu Segundo, "emin misin?" Elbette bu adamları çok güldürdü, erkeklik organının bir diğer adı olduğu için.

Kahraman Aguirre şaşmaz bir harekât planı yaptı.

O pazartesi sabah erkenden yola çıkacaklardı; ilk gün yirmi mil yol almayı umuyordu.

"Yarın bir veda ayini olsun," dedi Aguirre.

"Ben kiliseye gitmem," diye yanıtladı Tomás.

"Ben de."

"Protestan canavarı."

"Zavallı kitapsız."

"Ben seks yapacağım," diye araya girdi Segundo.

Kuzeye, El Fuerte'ye doğru yol alacaklar, orada nehrin sığ olduğu yerden Río Fuerte'yi geçeceklerdi. Perili Mayo vadilerine girip, Yaqui topraklarının altından devam edecekler, dağ

eteklerindeki tepelerin batı paseo'larını[63] takip edeceklerdi. Sonra büyük bir nehri daha geçeceklerdi, Navojoa'yı.

Kuzeybatıdaki boş bozkırları kesen Guaymas yolundan güzelim Alamos şehrini geçeceklerdi. Orada, Alamos'tan kırk mil uzaktaki, Guaymas Limanı'nın kabataslak yüz elli mil güneydoğusundaki sulak bir vadide, Cabora rancho'sunu bulmaları gerekiyordu.

*

Ahali zavallı çıkınlarını bağladı. Zannettiklerinden daha az şeye sahip olduklarını görmek hayret vericiydi, neredeyse hiçbir şeyi toparlamanın nasıl olup da bu kadar uzun sürdüğünü anlamıyorlardı. Kadınlar titrekti, erkekler yenlerinin içine ağlıyordu. "Kuzey," diyorlardı, "hayaletlerle doludur."

Acıklı kuru fasulye paketleri sicimlerle eşeklerin sarkık sağrılarına bağlanıyordu. Orada bir fıçı sirke, burada tuz ya da şeker dolu yağlı bir torba. Bıçaklar. Eprimiş elbiseler.

*

Ahaliyle buckaroo'lar kilisedeyken, Tomás da şehir meydanında dolandı. Karaağaç ve alamo'ların gövdeleri yarıya kadar beyaza boyanmıştı. Kireçle. Banklar ve kayalar da beyazdı. Aguirre banklardan birinin üstünde uyukluyordu. Tembel teneke!

Tomás mumlu kâğıttan bir külah dolusu doğranmış mango, papaya, portakal ve tıraşlanmış hindistancevizi aldı. Üstlerine çili tozu serpip acı küpleri kürdana batırarak yedi. Kilise çanları çalıp ikiyüzlülerin hepsi dışarı akın ettiğinde artık yeterince sıkılmıştı; erkekler şapkalarını takıyor, kadınlar başörtülerini başlarından sıyırıyordu. En az içeri girdiklerinde olduğu kadar paragöz ve yüzeysel, kaypak insancıklar. Birbirlerine karşı dindar görünmeye çalışan yalancılar. Ve şu lanet olası Padre Adriel, rancho'nun genç kızlarını kesip o kadın işi cüppesinin altında kim bilir nerelerini karıştırıyordu. Zaten var olmayan bir tanrıyı aldatıp günahlarını hoş görsün diye yapılan koca bir şov. Mumlu kâğıdını buruşturup öfkeyle çalılara doğru atıp, o sinir bozucu papa hayranının Teresita'nın yanına çömelmiş olduğu kilise merdivenlerine yollandı.

"Huila ile mi düşüp kalkıyorsun, çocuğum?" diyordu Adriel.

"Düşüp kalkmak?"

"Sana bir şeyler mi öğretiyor?"

"Evet, Padre."

"Dikkatli ol, evladım," diye uyardı peder. "Bu işler tehlikelerle doludur. Birçokları meleklerle yürüdüğünü zannedip şeytanlarla uyanmıştır."

"Efendim?"

"Anlıyorsun ya, Şeytan bir canavar değildir. Geldiğinde onu tanımayız, çünkü güzelliğiyle göz kamaştırır."

"Efendim?"

"Şeytan da bir ışık varlığıdır, sonuçta. Sabah Yıldızı. Şeytan'ın güzel yönüyle seni baştan çıkarmasına izin verme."

"Huila şeytan mı?" diye sordu Teresita.

"Huila güzel mi?" diye araya girdi Tomás.

Adriel ayağa kalktı.

"Ah, Tomás."

"Propagandaya devam mı, Padre?" dedi Tomás. "Bu küçükhanımın beynini yıkamak için ayin yeterli olmamış anlaşılan!"

Teresita ağzı beş karış açık ikisine bakakalmıştı.

"Git oyna," dedi Tomás.

"Peki."

Teresita fırladı.

"Masumları Şeytan'dan koruyorum," diye yanıtladı Padre Adriel.

Tomás omzuna bir şaplak attı.

"Çok asilce!" dedi. "Bana verilecek tüyonuz var mı?"

"Aynaya bakma," diye yanıtladı Padre Adriel.

Tomás bir kahkaha attı.

Elini uzattı.

Adriel bir an eline baktı, sonra sıktı.

"Seni özleyeceğim, pinche Padre," dedi Tomás.

"Ben de seni."

"Sonora'ya gelmek ister miydin?"

"Oh yo," dedi Adriel. "Orası Cizvit bölgesi. Sizinle İsa'nın cemaati ilgilenir."

Tekrar el sıkıştılar, sonra başları önlerinde durdular.

"Eh!" dedi Tomás, sonunda.

"Evet!"

"Sanırım zamanı geldi."

"Evet, öyle. Tanrı'yla ol."

"Sen de, Padre. Sen de," diyerek rahibi şaşırttı Tomás.

Sağ elini uzatıp rahibin koluna koyarak hafifçe sıktı.

Sokağın ortasında durup arkasına döndü. Basamakları tekrar çıkarak genç rahibin yanına gidip, "Padre?" dedi.

"Evet?"

"Sana bir soru sorsam, dürüst olarak yanıt verir misin?"

Bunun da numaralarından biri olup olmadığını anlayamadı Adriel.

Yine de, "Yapabilirsem," dedi. "Tabii."

Tomás içini çekti.

"Bütün bunlar...," dedi. "Yani sen hiç..."

"Ne, Tomás?"

"Dinden hiç sıkılmıyor musun? Bütün bunlar çok yorucu değil mi?"

Padre Adriel bir an Tomás'ı inceledi. Kollarını kavuşturdu, sonra parmağını dudaklarına götürdü.

"Dostum," dedi, "hiç kimse dinden bir rahip kadar sıkılamaz."

Tomás irkildi. Gülümsedi. Başını salladı.

"Teşekkür ederim," dedi.

"Kimseye söyleme."

Tomás merdivenden inmeye başladı.

"Aklına gelirse," dedi, "bizim için dua et."

Adriel yürüyerek uzaklaşmasını izledi.

Tomás omzunun üstünden bağırdı:

"Tanrı'ya benden söz edersen, biraz insaflı ol!"

*

Ve çöle gidecek kişiler ve çöle gidecek şeyler şunlardı:

Tomás.

Mühendis Lauro Aguirre.

Huila.

Üç aşçı, iki hizmetçi ve bir sütçü kız. Üç çamaşırcı kadın. Bunların çocukları.

Kovboy ve kiralık silahşorlardan oluşan tam bir kadroyla Antonio Alvarado Segundo. Ayrıca, olur da Tomás yeni bir girişimde bulunmaya karar verir diye, Rosario'dan iki madenci, Guerrero ve Millán. Ödünç aldıkları atlara binmişlerdi. Millán yakışıklılığı ve sertliğiyle, Guerrero bütün Kızılderililerden da-

ha uzun olduğu söylenen uzun saçlarıyla ünlü; ve ikisi de sarhoştu.

Buenaventura sırtı çökmüş beygirinin üstünde.

En iyi atlardan kırkı ve üç yüz baş sığır, yirmi üç köpek, arabada yolculuk eden bir kedi, on üç domuz, bir çobanın güttüğü yirmi koyun ve arkadan takip eden altısı daha, altı Brahman boğası, inatçı katırlardan bir ordu, neşeli burro'lar, sersem öküzler, ördekler, hindiler, tavuklar ve hasır kafeslerde horozlar, huysuz ve yarı kel bir kuğu, banyo leğeninin içinde bir kaplumbağa ve kimsenin nereden çıktığını bilmediği bir lama. Ve ahali.

On dört

Büyük evin at arabasını çiftlik arabaları, onları da elliden fazla aşırı yüklenmiş el arabası izliyordu. Katırı idare eden Don Teófano'nun sürdüğü Huila'nın arabası da dahil, bütün at arabaları ve arabaların birer sürücüsü vardı. Arabalardan birinde, beklenmedik durumlarda ev çalışanlarına yardım etmesi için tutulmuş bir aşçı daha vardı.

At arabalarında yataklar, fırınlar, dikiş makinesi, silahlar; tuz, kurutulmuş biftek, buğday, mısır, birkaç yüz kilo fasulye, tuzlu morina balığı, kurutulmuş karides, çili, torba torba kahverengi şeker; tencereler, tavalar; sabun; leğenler; su, sirke, zeytin, pirinç, yeşil muz, limon, portakal, şekerleme, tütün; ilaçlar, Huila'nın geniş şifalı otlar koleksiyonu; soğan, sarmısak; giysiler, gitarlar, uzun bıçaklar, trompetler; kafesinde papağanlar; bez bebekler, huarache'ler, külotlar; dürbünler; aşk mektupları, Tomás'ın sandıklara doldurulmuş kütüphanesi; kazmalar, kürekler, tırpanlar, bileğitaşları; yularlar, koşum takımları; bir sallanan koltuk ve büyükbaba saati vardı.

Bu hareketli bitpazarının arkasından at binmeyi bilen paspal çocuklar geliyordu, kimileri ponilerle, bir-ikisi saban süren atlarla, birisi koca bir domuzun, Teresita'ysa bir burro'nun üstünde.

Gün uçlarından cıva akıtıyor, tepelerin üstünden, hepsini yakıyordu.

Konvoyun en başında, atının üstünde upuzun oturmuş giden Don Tomás, çalışanlarının sırtına odaklanmış tüm bakış-

larını oklar, kurşunlar gibi hissediyordu. Kendini hiç bu kadar yalnız hissetmemişti.

Hepsinin en arkasında, sürücüsü tül bir tentenin altında oturan düz bir at arabası. Parangarícutirimícuaro'lu adam. Onun da arkasında, homurdanıp vızıldayan, arılarla dolu yedi kovan. Tomás kovanların içine marihuana dumanları üfleyen bir alet icat etmişti, bu nedenle sakinleşen arılar yolculuğun tadını çıkartıyordu. Arabayı süren adamın kırmızı gözleri, yüzünde salakça bir sırıtış vardı ve arada eğilip kendi suratına da mavi-beyaz bir duman bulutu pompalıyordu.

Düşüşler, sonra. Tökezleyen atlar, arabalardan düşüp başlarını yaran peone'ler.[64] Kaçıp fırtına gibi söğütlerin arasına dalan on inek. Tekeri yerinden çıkan bir at arabası.

Öğleyin, kovboyların çoğu kuru bir akıntı yatağından aşağı tek başına koşan bir çakal görüp peşine düştü ve sanki Şeytan'ın bizzat kendisini öldürecekmiş gibi tüfeklerini ateşledi. İnekleri ürkütüp, yine de duramayarak, manyaklar, gözü dönmüş köpekler gibi tepelerin üstünde uçuştular; ve sonunda başları önde, kuyruklarını kıstırmış halde, tırıs tırıs sahiplerine döndüler. Çakalı hiçbiri vuramamıştı.

Çiftlik gözden kaybolana kadar tepelerin üstünden gittiler. Herkesin aklında en çok sevdiği şey, hepsi de onu sonsuza kadar kaybettiğine inanmış. Taze mango. Ocağın altısı, Üç Kralın Günü. Ölüler Günü. Tejuino, mayalı mısır birası. Kavrulmuş kahve çekirdekleri. Şekerpancarı tarlasında seks. Çiftlik ambarında seks. Göl kenarında seks.

O ilk gün yalnızca dokuz mil yol yapabildiler ama, durduklarında en az yüz mil gitmiş gibiydiler. Eve kadar yürüseler, gece yarısından önce orada olurlardı, ama yine de en tanımadıkları topraklarda başıboş kalmış gibi hissediyorlardı kendilerini. Tekerlerden çıkan tozdan solgun ve keyifsizdiler, geldiklerini müjdeleyen koca toz bulutu akşam esintisinde ta ötelerine kadar ilerliyor, kendi gidebildikleri yolun üç katı yol kat ediyordu.

Koku ve kargaşaya çekilen kargalar, ağaçların tepesinden gözetliyor, ağaçtan ağaca atlıyor, yıpranmış yapraklar arasından onları dikizliyordu. Ve akbabalar, kanat çırpan kargalara çekilmiş, altlarında devinip duran onca etten hipnotize olmuş halde, kokuşmuşluk ve ölümü, çürümenin lezzetini hayal ederek tepelerinde dönüyordu. Bilmedikleri ve görmedikleriyse, konvoyun kuzeyinde ve çiftlikten yalnızca beş mil ötede, topra-

ğın altında sırıtan üç ölü adam olduğuydu; üç-beş altın ve çizmeleri için rurale'ler tarafından vurulmuş, çabucak gömülmüş, böcekler ve tarla fareleri, tünel açan yaban kedileri ve tilkiler tarafından yarı yenmiş bu üç köselemsi yolcu, insanlar geçerken yeraltında titreşiyor, sarı ağızları o dişli hayhuy içinde kocaman açılmış, mütevazı mezarlarında sanki kahkaha atar, kıkırdar gibi sarsılıyordu. Ve en yaşlı ağaçların gövdelerinde, dere yataklarındaki taşların arasında, toprağın altına gömülü, atların bir kenara sıçrattığı küçük taşların arasına uzanmış, uzun zamandır unutulmuş avcıların ok başları, sıcak bir sabahta hedefi şaşmış ok başları, Guasave bir akıncının göğsünden geçmiş ok başları, şimdi usta okçunun kendisi gibi toprağa karışıp dağılmış, geyikleri avlayıp kadınlarla çocukları beslemiş ok başları ve artık hepsi gitmiş, toprağa karışmış, esen rüzgârla birlikte gözlere giriyor ve Teresita'nın yanaklarından akan yaşlara karışıyordu. Tomás, ta ileride, yorgun ve sıkkın, başı önünde dikilmişti. Tek elini havaya kaldırınca grup etrafında toplanmaya başladı. Segundo ile kovboylar otomatik olarak sürüyü çevreleyip karşı koyan hayvanları güneydeki tarlanın küçük akıntısına sürdü. Vagonlar patronun etrafında toplandı: Aşçı, Loreto'nun eski arabasının yanında, en ortada durdu. Büyük vagonlar çember oldu, ardından arabalar, hepsi de Tomás'ın çevresini sardı, dünyayı dışarıya kapatan ev katmanları. Ve dışarıda, arabalardan çemberin ötesinde, hareketlenip kovanlarından çıkan arılar, tarlalardaki çiçeklerin üstüne zarif bir akın düzenleyip, çimenlerin ortasındaki yeşil çizgilerden sularını emdi. Herkes aşağı iniyor, herkes soruyordu: "Neredeyiz?" Ateşler çoktan yakılmış, her yerden dumanlar yükseliyordu; gitarlar çalmaya başlamış, karanlık bastıracağını hissettiriyor, tepelerden inen hafif bir gölge batıdan yaklaşıyor ve gökyüzünün dokusundaki bir çürük doğudan başlayarak yayılıyordu.

*

Çocuklar kendi küheylanlarını kamp yerinin en dışta kalan bölgelerine yerleştirdi. Hayvanları ağaçlara ve vagonlara, kendilerini koruyacağını düşündükleri şeylere bağladı. Ötekiler dizginlerle halatları bırakıp, ağlayıp sızlanarak annelerine gidip yemek dilendi. Güneşten yanmış, toz yutmuş, susamışlardı ve kıçları ağrıyordu.

Küçük eşeği Panfilo'ya binmekten bitkin düşen Teresita zar zor yürüyebiliyordu. At arabalarının arasından geçti, aileleri dikizleyerek, arkadaşlarına selam vererek, köpeklerin başını okşayarak, kokuları alarak. Labirentin içinden geçip Huila'nın kampını buldu. Huila sandalyesine oturmuş, poposunun altına kabartılmış bir minder koymuştu. "Nalga'larım ağrıdı," dedi. Teresita ayaklarının dibine yığıldı. Küçük bir kamp ateşi yakan Don Teófano beyaz benekli mavi bir kapta kahve pişiriyordu.

"Neden acı çekmemiz gerekiyor?" diye sordu kadının biri.

"Eğer bir örs olmak için doğduysan, bütün vuruşlara dayanman gerekir," diye yanıtladı Don Teófano.

Herkes bilgece tavırlarla başını salladı.

"Eğer çivi olmak için doğduysan, çekici suçlayamazsın," dedi tekdüze bir sesle.

Yine sallanan başlar.

"Eğer..."

"Ya pues, hombre!" diyerek azarladı Huila.

Ayağıyla Teresita'yı dürttü.

"Git bana testiyi getir."

"Ne testisi?"

"Benim istediğim testi. Görünce anlarsın."

Teresita kalkıp arabanın içine baktı. Testi bir battaniyenin köşesi altında duruyordu. Alıp yaşlı kadına götürdü.

"Hayattaki her kötü şey için, biraz mezcal." Huila testinin mantarını açtı. "Ve her güzel şey için de."

Ahali gülüşüp, "Ay, Huila!" dedi.

Bir yudum alıp testiyi geçirdi. Kahkahalar hızla çoğaldı, Don Teófano da içinde bol bol keçi sütü ve şeker olan bir fincan kahve verdi Teresita'ya. Çevrelerinde ateşler çıtırdıyordu. Teresita sırtüstü yatıp, herkesin diline dolanmaya başlayan özlü sözleri dinledi: *Biraz zehir kimseyi öldürmez*; ve *Endişeli ve zengin olmaktansa, mutlu ve fakir olmak yeğdir*; ya da *Bal eşekler yesin diye yaratılmamıştır.*

Kampçılar arasında bir kıpırdanma oldu ve Tomás aniden ortalarında belirdi.

"İyi miyiz?" diye sordu. "Herkes tek parça halinde mi?"

"Sí, señor," diye yanıt verdi ahali, başlarını çevirerek. "İyiyiz, Tanrıya şükürler olsun."

"Huila," dedi, kadını gördüğüne sevinerek. "Senden ne haber?"

"Benim için endişelenme," dedi Huila.

Tomás elini Teresita'nın başına koydu.

"Senin saati paketledim," dedi.

Teresita güldü.

"Sevindim."

"Eh," dedi Tomás, "sonraki arabaya geçelim."

"İyi geceler," diye seslendiler. "Buenas Noches" ve "Adios."

Buenaventura'yı Tomás'ın peşinde görmek Teresita'yı şaşkına çevirdi. Bütün gün onu aramış, akın akın insanın içinde bulamamıştı.

"Buenaventura, ne yaptın sen?" dedi.

Hayatında gördüğü en korkunç takım elbiseyi giymişti. Pantolonu çok kısa, önü ilikli ceketi çok dardı. Başının üstüneyse kirli bir kaplumbağaya benzeyen melon bir şapka tünemişti. Cidden fazlasıyla şok ediciydi.

Şapkasına dokunarak selam verdi.

"İşe girdim," dedi.

Teresita bir şey diyemedi, ağzı açık kalmıştı.

Buenaventura sırıttı. Sonra ona doğru eğilip fısıldadı: "İçeri sızdım."

"Seni çiftliğe mi aldılar?"

O aptal küçük beyefendi ceketinin kollarını çırptı.

"Bilirsin işte."

Ceketinin altından bir oyuncak bebek çıkartıp Teresita'ya attı.

"Çaldım."

Huila bunu duymamış gibi davrandı.

Teresita'nın etrafından dolaşıp at arabaları arasındaki karanlıkta ilerledi. Başı bir kez daha ışık altında kaldı, Teresita'ya bir işaret yaptı. Sonra göz kırptı. Ve gitti.

*

Tomás ateşin yanına bir döşek sermişti. Eyerine yaslandı, çizmelerini çıkarmıştı, çorapları kömürlerden ısı emiyordu. Brendisini yudumlayıp bir puro içerken, Aguirre'ye bakıp başını iki yana salladı. "Ne yaptık biz?" diye sordu.

"Ne yapman gerekiyorsa onu yaptın," dedi mühendis.

Tomás dostunun bardağına bir fırt daha brendi koydu.

"Salud, cabrón," dedi.

"Salud," dedi Aguirre, kupasını Tomás'ınkine vurarak.

"Yeni bir yaşama, Lauro."

"Yeni bir Meksika'ya."

Segundo yanlarına gelip çömeldi.

"Mühendis," dedi. "Patron."

"İyi akşamlar."

"Buenas."

Tomás bir içki teklif etti. Segundo şapkasını geriye itip gülümsedi. "İçmemem gerek," dedi. "Ama içeceğim." Şişeden bir fırt çekti. Hafifçe nefes aldı. "Ah. Çok sert." Şişeyi patrona geri verdi. "Her şey halledildi," dedi sonunda. "Gözcülük etsinler diye nöbetçi koydum. Gece yarısı ben devralıyorum. Ahali yerleşti. Todo'sta bien."[65]

"Teşekkürler, Segundo," dedi Tomás.

"Görevimiz," diye yanıt verdi Segundo. Ayağa kalktı, pantolonunu silkeledi ve "Bana ihtiyacınız yoksa, artık uyuyacağım," dedi.

El salladılar.

"Renkli rüyalar," dedi Aguirre.

Segundo arkasına dönüp, "Sabah çizmelerinizi unutmayın. Akrepler," dedi.

Ve çok geçmeden, şişenin dibine darıyı eken iki eski dost, battaniyelerine sarınıp, derin ve sızılı bir uykuya daldı.

On beş

İkinci gün ilkinden daha yavaştı. Yorgun, somurtuk, korkmuş, sıkıntılı, uykulu, dişlerini sıkmış, çöp ve sidikten anıtsal boyutlarda bir koku yayarak, yağ ve teri boşa harcayarak, domuz kokusu, at kokusu, memeli nefesinin kokusu, köpek postu, her renk ve boyutta hayvan dışkısı, yanan çöpler, fasulyeler ve mangal kömürüyle, kaçış yolculuğu başladığından daha da yavaş sürdü. At arabaları gıcırdayarak, diğer at arabalarına çarparak sıraya girdi. Çocuklar yerlere düştü, eyerlerinden kayan akşamdan kalma vaquero'ları atları tepti. İnekler Ocoroni'ye geri dönmeye kalktı. Bütün topluluk başsız bir yılan gibi bocaladı.

Üçüncü gün iyi başlasa da, Río Fuerte'ye geldiklerinde bir kaosun içine düştüler. Adı gibi güçlü bir nehirdi. Yazın bol bol yağan yağmurdan, beklenmedik şekilde yükselmişti ve durarak çamura saplanan el arabalarıyla at arabaları, daha sonra akıntıya kapılıp ters dönmeye başlamıştı. Vaquero'lar ıslık çalıp ürküterek hayvanları karşıya geçirmeyi başardı ama arabalar yolda kalmıştı. İnek ve atlar nehrin karşı tarafında yarım mil aşağıda toplandı. Aguirre iki taraftaki kavaklara bağlanmış palamarla çekilen bir salın sahibinin yardım etmesini sağladı. Sal bir seferde tek bir at arabası taşıyabiliyordu. Tomás salcıya para, fasulye, bir katır ve bir tüfekle ödeme yaptı.

Zaten bitkin düşmüş insanlar, nehrin kenarına oturup, tüm gün tüm gece bir o tarafa bir bu tarafa geçen salı izledi. Hep birlikte karşıya geçmeleri yirmi beş saat sürdü; yolculuğun son iki saati, Aguirre ve Tomás'ın salcıyı arı kovanını taşıyan arabayı ölmeden karşıya geçirebileceğine ikna etmeye çalışmasıyla geçti. İş yapmak için arıların marihuanasından bir miktar isteyen adam ağır çadır bezi ve ağlı peçesiyle tam takım bir arıcı giysisi giymekte ısrar etti.

"Saldan düşecek olursan," diyerek uyardı Aguirre, "garanti boğulursun."

Ama ne düşen ne de boğulan oldu.

Birer ikişer kamp kurup, Río Fuerte'nin çikolata rengi sularını yanlarında haykırıp anlaşılmaz sesler çıkarırken uykuya daldılar. Çılgın, cinli bir sesti. Suyun sesi daha önce ahaliye hiç bu kadar şeytani gelmemişti.

*

Tomás daha uyuyamadan, iki rurale tarafından kaldırıldı. Kampta doktor olup olmadığını sordular. Huila vardı, ki bu da yeterince iyiydi. Teófano huysuz katırlarını yeniden ayaklandırdı, Huila arabaya bindi ve Aguirre ile Segundo'yu da yanlarına alarak, hep beraber batıya doğru yola çıktılar.

Orada, güneşin en son kırmızı patlamaları altında, San Xacinto isminde minicik bir köy buldular. Köy, dağınık birkaç kulübe ve bir zamanlar değiş tokuş dükkânı olarak kullanılan kerpiç bir yapıdan ibaretti. Şimdiyse, çökmek üzere ve kömürleşmiş bir harabeydi. Siyah çardakların parçalanmış çamurdan duvarları ufalanıyordu.

"Apaçiler," dedi rurale.

"Vahşilerin yapabildiklerine bakın," dedi Tomás, duygusuz bir sesle.

San Xacinto'nun ilerisinde, tozlu bir mile yayılmış yedi kulübelik bir köyün dış bölgeleri olabilirse, dış bölgelerinde; damı galiba kalas, palmiye ve muz yapraklarından yapılmış, çamurdan tek başına bir baraka vardı. Evin önündekileri fasulye çuvalı zanneden Huila çok geçmeden ceset olduklarını anladı.

Segundo bir ıslık çaldı.

Huila başını eve soktu. İçeride, beyazlaşmış mangal kömürüyle dolu, dumanı hâlâ tüten bir mangal duruyordu. Başını iki yana salladı. Haç çıkardı.

Rurale'yle konuştu.

"Efendim," dedi. "Şifacı, limpia[66] yapmaya çalışmış."

"Limpia ha!" dedi adam. "Herkesi öldüren bir temizlik olur mu?"

"Eh, kömürün onları zehirleyebileceğini fark etmemiş. Siz geldiğinizde ev kapalıydı, değil mi?"

"Kapalıydı."

Huila ellerini havaya kaldırdı.

"Onları temizlemek istemiş ama öldürmüş."

"Umarım iyi ödeme yapmışlardır," dedi rurale. "Bu ailenin artık hiçbir kaygısı olmayacak."

Kampa dönerken yol boyunca ölüler ve beceriksiz curandero[67] için dua etti Huila. Cehenneme gidip gitmeyeceğini söylemek ona düşmezdi. Ahalinin çoğu, öldükten sonra geri gelindiğine inanırdı. Bunu aklının bir köşesinde tutacaktı, bakalım geldiğinde onu tanıyacak mıydı.

*

Huila Teresita'ya rüya görmeyi öğretmeye çalışıyordu.

Rüya görenler, diyordu, değerli bilgiler elde eder ve şifacılığın büyük bölümü rüyalarda öğrenilir. Ama rüya görmeyi öğrenmek zordu, ya da en azından bir çoban rüyasının sınırları ötesine geçebilmek. Tabak tabak yemekler, ya da tepeler boyunca sizi ağır ağır takip eden canavarlar, ya da tembel bir kelebek gibi uçtuğunuzu görmek gibi bir şey değildi bu. Hatta kiliseye elbisesiz gittiğiniz ve herkesin poponuza baktığını fark ettiğiniz ama rahibin henüz fark etmediği ve o fark etmeden

kaçmayı umduğunuz bir rüya da değildi; bu rüyaları herkes görebilirdi.

Huila'nın bahsettiğiyse tamamen farklı bir şeydi, yarınlara yürüyebileceğiniz, ya da uzak şehirleri ziyaret edebileceğiniz, hiç kimsenin açıklayamayacağı türden rüyalar. Hiç şehir görmemiş olan Teresita, bir tek kuvars dağları gibi yüksek ve parlak olduklarını hayal edebiliyordu, hiç tren de görmemişti ama trenlerin etrafında koşuşturan bir sürü Yori olmalıydı. Öküze benzerler, demişti Huila, sadece karanlık ve korkunçturlar, çın çın öten zilleri ve ateş dolu mideleri vardır, çığlıklar atıp duman ve kıvılcım tükürürler.

"Ben rüya görüyorum," diye sızlandı Teresita.

"O rüyalardan değil."

"Ne çeşit rüya olduğunu nasıl anlayacağım?"

"Çocuk," dedi Huila, "rüya olmayan bir rüya gördüğünde, bunu anlarsın."

Rüya olmayan bir rüya görmek, diye düşündü Teresita. Huila'nın bilmecelerinden biri daha. Hiçbir anlamı yoktu.

"Bu rüyalar," dedi Huila, "herkese verilir. İnanmayanlara bile. Senin öğrendiğin şeyleri öğrenmeyenlere bile. Hatta Yorilere bile verilir bu rüyalar! İşin sırrıysa, rüyanın içine girip onu anlayanlardan olabilmektir. Yapmalıyız, başka seçeneğimiz yok. Çok basit: Rüyalar olmadan, sırlarla konuşamayız."

Sırlar mı? Ne sırları?

Ağlayarak uyandığında, dedi Huila, oraya gitmişsindir. Gülerek uyandığında. Ölüler sana geldiğinde. Düşük yapmışsan ve rüyanda sık sık sana doğru uzanıp dokunan garip bir genç görürsen, oraya gitmişsindir. Yalnızca oraya gitmemiş, aynı zamanda çocuğunun ruhuyla karşılaşmışsındır. Sinekkuşları gördüğünde. Sevgilin senden uzaktayken, bir an için gözlerini açıp onun uyuduğu odayı görürsen, gitmişsindir. Ataların sana gelirse ve onlarla birlikte başka bir şehre gidersen. Ölmüş baban seni affettiğinde, ölmüş annen kucakladığında. Uyanıp odanda yabancı bir koku duyduğunda, garip bir parfüm, ya da duman, ya da bilmediğin çiçeklerden gelen bir koku, o zaman oraya gitmişsin demektir. Eteğinde çiy, ellerinde tüylerle uyanabilirsin. Dudaklarında hâlâ bir öpücüğün tadı olabilir.

"Melekler bu bölgelerde dolaşır," dedi Huila. "Ve ruhlar. Orada Tanrı seninle konuşabilir."

"Ya da Şeytan'ın kendisi," diye uyardı Don Teófano.

Huila başını salladı.

"Ya da Şeytan."

Bu Teresita'ya fazlasıyla karmaşık gelmişti. Bir kez daha, Huila'nın kendisinden çok fazla şey beklediğini hissetti. Küçük bir kız olduğunu unutmak istemeye başlıyordu, keşke şifacı falan olmasaydı. Vaquero'lardan biri gibi giyinip bütün gün ata binmenin ne kadar eğlenceli olacağını düşünerek aylaklık ediyordu, çitlerden atlamanın, haydutlarla hadım öküzleri kovalamanın, nehirlerden geçmenin, güven veren altıpatlarıyla ateş etmenin.

Kendini suçlu hissetse de, bir gün boyunca Huila'nın arabasından uzak durdu. Annesinin eski arkadaşı Juilana Alvarado'yla mutluluk içinde sarmaş dolaş, annesinin eski maceralarını dinleyerek, Antonio Alvarado Cuarto'nun ailesiyle yemek yedi. Aile olmak böyle bir şey midir, diye düşündü.

*

Ve şimdi Fuerte'nin kuzeyinde, canlarını bunca sıkan topraklarda dehşet verici bir ders almışlardı: O kadar korktukları manzara tıpkı geride bıraktıkları topraklar gibi görünüyordu. Dağlar yavaş yavaş kendini gösterdi. Yolculuk etmeyi öğreniyorlardı, bu yüzden sabahları daha hızlı, ilerleyişleri daha kendinden emindi. Yeryüzü şekilleri değişmeye başladığında, daha hazırlıklıydılar, atlıların nerede konuşlandığının, ya da nişancıların nerelerde ilerlediğinin oldukça farkında, çember yapıp kamp kurma konusunda oldukça idmanlılardı.

Yine de, arabalar uluyarak inliyor, cehennemde yanan ruhların bağırtıları gibi feryat eden sesler çıkarıyordu. Nehirde şişen dingiller sürekli olarak ahşap çerçevelerine sürtünüyor, yağ azaldıkça, berbat gıcırtılar daha da yükseliyor ve daha uzun sürüyordu. Arabaların arasında mavi bir pus yayılmaya başladı ve birisi, "Yanık kokusu alan var mı?" diye sordu. En sondaki büyük vagonun arkasında tıngırdayan dağınık araba kümesinin içindeki üçüncü araba, dingili fazla ısındığı için alevler içinde yanmaya başlamıştı. "Caray!" diye bağırdı sürücüsü, oturağının üstünde ayağa kalkıp ateşi göstererek. "Caray!"

"İnsene, salak!" diye bağırdı, ilk önce alevlerin üstüne mataralarından su savurmaya çalışıp, sonra da şapkalarıyla taşı-

yacak su aramak için atlarıyla daireler çizen kovboylar. Sürücü öküzünü çözüp, vagon bir şenlik ateşiyle patlarken geriye kaçtı.

"Caramba," dedi başını sallayarak.

*

Bir yerde, Sonora'ya girdiler.

Çevrelerindeki hava değişti. Sinaloa'nın ağır rutubeti yavaş yavaş azaldı, ta ki, bir gün, öksürüp tıksırarak burunlarını sümkürmeye başlayıncaya kadar; mendillerinde kan vardı. Daha önce hiç bu kadar kuru bir hava solumamışlardı; kadınların saçları ve kedinin kürkü sanki hepsine büyü yapılmış gibi küçük şimşeklerle çıtırdıyordu. Segundo, Tomás'ın yanına sokulup şöyle dedi: "Patron, adamların, hepsinin burnunda kaya var."

"Bu rüzgâr," dedi Urrea, "insanın burnunu kurutuyor."

Segundo, her nasılsa, sırada ruhlarının olduğunu anladı.

Herkes her şeyi inceliyordu. Sanki tüm yaşamlarını gözü kapalı geçirmişlerdi. Yoldaki her kaya yaratılışın çamuru ve taşları kadar yeni görünüyordu.

Dev kadar büyük kaktüsler gördüler, kollarını Tanrı'nın merhametine kaldırmış araftaki ruhlar gibiydi şekilleri. Yolun kenarında saldırıya uğrayıp bir tek iskeleti kalmış, çürüyen at arabaları gördüler. Sefil durumdaki minik pueblo'ların içinden geçtiler ya da etrafından dolaştılar ve bu köylerdeki çıplak çocuklar ya dehşet içinde kaçtı, ya da aç oldukları için onlara koştu. Köpekler köpeklerine saldırdı.

Sığ bir akarsudan geçtiler, at arabalarının tekerlerinden kıvrılan su atların göbeğine oynak desenler yansıtıyordu. Teresita Huila'nın arabasında bir o yana bir bu yana sıçrıyor, çevresindeki topraklarda gördüğü her yeni ayrıntıyı heyecanla izliyordu. Sarı tomurcuklardan bir tarla. Atlardan daha uzun ayçiçekleri. Geniş bir hintinciri kaktüsü, ağaç kadar büyük. Huila ve Teresita aynı anda, "Bana merdiven getirin!" dediler. Bir çitin ardında güzel siyah boğalar. Ürkmüş bir geyik kaçarken, peşinde at koşturanları takip eden bir sürü köpek, canhıraş. Fasulye tarlalarından boyanıp beyaz kırıntılara ayrılmış bir rüzgâr gibi kelebek esintileri yükseldi.

"Otur, çocuk," diye azarladı Huila. "Senden başka kurtlar gibi oraya buraya sıçrayan çocuk var mı?"

Ve, daha sonra: "Teresa! Aşağı düşüp boynunu kıracaksın!"

Ama Teresita yerinde duramıyordu. Ayrıca Huila'nın kendisi de sabahın içinde kaybolmuş; arabanın sallantısından, çevresindeki tepelerin kalçaları ve göğüslerinden, güneşin ısısından hipnotize olmuştu. Huila, zihninde, on yedisindeydi. Daha şifacılık ve tedavi işlerinin yükünü sırtlanmamıştı. İlk aşkının kollarında dans ediyordu, yükselen ayın turuncu ışığı altında kulağını ısıtan nefesi. Purosunu tüttürüp ellerini düşündü, onu çıplak hayal etti, bacaklarının arasındaki koca bir kalp gibi içinde atışını... artık yoktu, bu upuzun otuz yıl boyunca onu kaybetmişti. Toz olup uçmuştu. Ama göğsünde yaşıyordu, bedeninin üstünde garip bir şekilde hayattaydı, dokunuşu teninde bir dövme gibi, hayalet aşkı.

"Kızım!" Purosundan bir nefes çekti. "Sana ne dedim?" Bir nefes daha. "Aşağı düşüp ölürsen, bana gelip ağlama!"

Huila. Etten bir lokomotif gibi sabahın içinden tekleyerek geçiyor, ardındaki cinli havada gri dumandan sarmallar bırakıyordu. Sonra binlerce vızıldayan kanadın yaklaşan uğultusunu duydular.

*

Huila'nın arabası bir dönemece gelip büyük bir yaygarayla karşılaştı.

Doña Loreto'nun arabası yolun kenarına çekilmiş, Don Tomás atının üstünde oturmuş, belli belirsiz bir merakla aşağı bakıyordu. Don Lauro Aguirre küçük gözlerinin önüne küçük bir gözlük tutmuş aşağıyı inceliyordu. Segundo da atından inip ayakta durmuş, belden aşağı öne eğilmiş, tepinip haykıran, kollarıyla başını sarmış toprağın üstünde yuvarlanan Buenaventura'ya bakıyordu.

Buenaventura küfürler savuruyordu: Meşhur yeni melon şapkası yere düşmüş, uzanamayacağı kadar uzak bir yerde duruyordu.

Hızla hareket eden bir sarı arı sürüsünün içine dalmışlardı. Eşekarıları vızıltılı, gelirken genişleyip daralan, altın bir bulut halinde inmişti yoldan. Her nedense, öndeki atlıların yanından genişleyerek geçmiş, sonra dev eller gibi Buenaventura'nın başında şaklamışlardı. Başını iğneleriyle sokup püskürerek ayrılmış, batıya dönüp hardal tomurcuklarının üstünden çark etmişlerdi.

"Arılar!" dedi Tomás. Omzunu silkti. "Beni haftada bir sokarlar."

Buenaventura hıçkırıklar içinde sövüp sayarken, Lauro'ya bir şeyler mırıldandı.

Huila, Teófano'ya arabayı kenara çekmesini söyledi. Yatağı gıcırdatarak kalkıp Segundo'nun elinden tutarak aşağı atladı.

"Artık güneşten daha yaşlıyım," dedi.

"Evcil arılar," diye söyleve başladı Tomás, "bir çocuğu böyle sokmamaları gerektiğini bilir."

Buenaventura kesik bir nefes alıp zavallı bir inilti çıkardı.

"Aman Tanrım," dedi Tomás, "gören de bu cabrón vuruldu sanır."

"O daha çocuk, compadre," dedi Don Lauro. "Yaraları ürtiker."

"Ne?" dedi Tomás.

"Ne dedi?" dedi Segundo.

Huila çocuğa doğru eğildi.

"Ellerini çek," dedi.

"Yo."

"Çek ellerini yüzünden."

"Yo!"

"Desgraciado," dedi Huila.

Buenaventura ellerini yüzünden çekti.

"Güzel," dedi Huila.

Eliyle çenesinden tutup başını yukarı aşağı hareket ettirdi. Yanakları ve dudaklarındaki yaşlarla sümükleri koluna sildi. Sokulan yerler kızarmıştı ve şişiyordu.

"Acıyor," dedi çocuk.

"Acı çekmek için doğmuşsun," dedi Huila. "Tek yapabileceğin dayanmak."

Tomás, Aguirre'ye kaşlarını kaldırdı. Aguirre onaylarcasına baş salladı.

Huila purosundan birkaç nefes daha çekti, sonra puroyu ağzından çıkarıp önünde tuttu. "Durma, ağla," dedi. "Bir şey olmaz." Sonra puroyu çocuğun yüzüne uzattı. Buenaventura panik içinde bağırdı. Atlar geri çekildi.

"Yakacaksın beni!" diye ciyakladı çocuk. Teresita arabada durmuş, tuhaf bir esrime içinde bu sahneye bakakalmıştı. Kıpırdayamıyordu. Nefes almayı unutmuştu.

Huila, Buenaventura'yı yakmadı.

Puronun tükürüklü ucunu birer birer sokulan yerlere bas-

tırdı, bir sonrakine geçmeden önce bir an orada tutuyor, her iğne izinin üstünde suluboyadan kahverengi çiçekler gibi küçük damgalar bırakıyordu.

Buenaventura anında ağlamayı kesti.

"Çok etkileyici," dedi Aguirre.

Buenaventura doğrulup ot rdu. "Acımıyor," dedi.

"Tütün suyu," dedi Huila, başını kaldırıp Don Lauro'ya bakarak. "Böcek sokmalarına karşı her zaman birebirdir." Yüzünü buruşturdu, ellerini beline bastırıp gerindi. Çıtırdadığını duydular. "Ay. Omurgalarım paslanmış."

Buenaventura sıçrayıp ayağa kalktı.

"Hey, acımıyor," dedi.

"Yüzünü yıkama," diye talimat verdi Huila.

Arabasına dönerken Segundo, Huila'ya kolunu uzattı.

"Koluma girer misin?" diye sordu.

"Neden olmasın ki," diye yanıtladı Huila.

Geçit töreni yeniden başladı.

*

Beyaz otlardan kavrulmuş bir tarlada, yüzlerce karga onları tekrar tekrar selamladı, gaklayarak, selamlayarak, üstlerinden geçti, tekrar tekrar.

Yolcular haç çıkardı.

Konvoyun ilerisindeki ağaçlardan birinde iplerden sallanan bir sürü sararmış ceset olduğu söylentisi yayıldı, kırılmış boyunları korkunç "L"ler yaratarak aşağı sarkıyormuş; ama böyle bir ağaç gören olmadı, bir tek paramparça olmuş bir kiliseye rastladılar, önünde çıldırmış yaşlı bir adam, beyaz gömlekli, pantolonsuz, önünden sarkan uzun ve göz kamaştırıcı cinselliği, göbeğine sıçrayıp kararmış kan ya da başka bir şey.

Sonra Sierralar doğudaki gökyüzünün tabanını kesti. Atlılar geyiği geri getirdi, eyerlerinin üstünde, bitkin ve kanlı. Huila dişi bir geyik vurup bir havuza varana kadar kan izini takip eden Yoem avcının hikâyesini anlattı, havuza vardığındaysa göğsü kendi okuyla delinmiş güzel bir bakire bulmuş. Ahali baş salladı, göğüs geçirdi. Doğru, doğruydu. Geyiğe eski ismini verdiler, eski dilde: Tua maaso.

Porsuklar gördüler, kayanın üstünde bir aslan. Kartal ve doğanlar korkunç kanyonlardan aşağı pike yaptı, harabeler çıngıraklı yılanlarla titreşti. Patronun coatimundis dediği kü-

çük iblisler cehenneme ait gözleriyle ateşler saçarak koşup kıkırdarken, dikenli kuyruklarını salladı. Ahali tekrar tekrar haç çıkardı. İnanılmaz yaratık ve varlıklar peşlerine düştü, gizlice izleyip hengâmelerinden kaçtı: Kırmızı tilkiler ve gri tilkiler, kıl torbası ayılar ve jaguarlar. Yanlarında katman katman dağlar yükseldi; Apaçilerle, ya da askerlerle, ya da eşkıyayla, ya da Amerikalılarla her an patlayabilecek dağlar. Daracık mağaralarda uyuklayan iblisler isimlerini fısıldadı, gecenin içinde inleyerek yarasa fırtınaları kustu. Kayalar maviydi, ya da kırmızı, ya da siyah veya altın rengi. Sonra yine mavi, kahverengi, beyaz... yoksa bu kar mıydı? Kar olabilir miydi? Uzaktaki Rosario'dan gelen madenci Millán, bunların deniz kuşlarının boku olduğunu söylese de, bağırtılarla susturuldu. Sierra Madre'de pelikanların ne işi vardı?

Arazi boyunca kuduz köpekler koşuştu, dönüp durarak hırıldarken, solgun toz bulutları yaratıp hızla yanlara dönerek köpüklü ağızlarıyla kendi böğürlerini parçaladılar.

Sarı uçurumlardan aşağı fal taşı gibi açılmış gözler baktı, taşa oyulmuş, ya da kırmızı kuşburnu boyasıyla çizilmiş, acımasız dudakları esnerken ya da öfkeli çizgiler halinde, yüzyıllarla birlikte solmuş, ama hâlâ telaşlı peregrino'ların[68] geçişinden küplere binmeye hazır.

Güneşte kurumuş bokları kırıp açtılar, kıllı dışkıları parçalara ayırdılar ve –uzun tüylerin ve alacalı kürklerin arasında– ufak kemikler buldular. Bir sincabın parlak turuncu dişi. Minik kafatasları. İnsan eline benzeyen beş parmaklı bir ayak, her parmakta, Huila'nın başparmağındaki tırnaktan daha küçük, uzun ve koyu renk tırnaklar.

"Çakal," dedi Huila, "bir şeytanı yemiş."

Telaşla uzaklaştılar, içinde kemikler kadar küçük dualar barındıran poflamalarla birlikte: "Jesús," diye yutkundular, "Ave María." Huila minik şeytanın elini alıp bir parça kâğıda sararak önlüğünün cebine attı.

Geceleri baykuşlar ziyaretlerine geldi. Kimileri baykuşların cadılar olduğunu düşündü. Kimileri ölmüşlerin melekleri olduğunu düşündü. Kimileri kutsal olduklarını ve Tanrı'nın lütfunu getirdiklerini düşündü. Kimileri ölmüşlerin huzursuz ruhları olduklarını düşündü. Kovboylar baykuş olduklarını düşündü.

*

Buenaventura bir gün Teresita'nın hayatında gördüğü en muhteşem şeyi getirdi. Tütün izlerinden koca çiller hâlâ yüzünde duruyordu. Yumruğunda küçük bir taş sıkılıydı, taşın üstündeyse bir balık resmi vardı. Teresita taşı eline alıp iyice bir baktı, ovalayıp yaladı.

"Taştan bir balık," dedi Buenaventura.

Huila da şöyle bir bakıp, "Bu Tanrı'nın bir mucizesi," diyerek, artık Çıkış'ın[69] en gözde hareketi haline gelmiş olan haçını çıkardı.

"Şeytan'ın işi," diyen Don Teófano da haç çıkardı.

İhtiyar adamlar Nuh Tufanı'ndan kalma olduğu konusunda ısrarlıydı.

Aguirre tarihi Chichimeca taş oymacılığının kusursuz bir örneği olduğunu beyan etti.

Segundo bir cadının yaptığı konusunda üsteliyordu.

Tomás sadece böyle saçmalıklarla canını sıkmamasını söyleyerek, sırtını dönüp yürüdü.

"Bence de bu bir balık tohumu," dedi Buenaventura.

"Ne!" diye gülmeye başladı Teresita.

"Bir şişe suyun içine koyup filizleniyor mu diye bakacağım."

"Balıklar filizlenmez!"

"Ya filizleniyorlarsa," diye ayak diredi Buenaventura. "O zaman zengin bir adam olurum."

"Sen zaten zenginsin," dedi Huila. "Farkında değilsin."

Buenaventura kırış kırış elbisesine bakıp yüzünü ekşitti.

"Ayakkabı giymek nasıl bir şey?" diye sordu Teresita.

"Ayakların hapse girmiş gibi oluyor," dedi Buenaventura.

Teresita da yüzünü buruşturdu.

Artık yalınayak yürümek zorunda olmayan Huila, "O kadar da kötü değil," dedi. "İsterse yerler yapış yapış olsun, hiçbir şey hissetmezsin."

Teresita gülümsedi.

"O iş için huarache'ler var."

"Doğru." Yaşlı kadın başını salladı. "Ama ayakkabılar daha sert. Parmakların da güvende olur, ayaklarının üstü de."

"Toynakların varmış gibi," dedi Teresita.

Sonra arabalara bindiler, Kızılderili ülkesine girdiler: Kırışık bir battaniyenin üstündeki pireler gibi ilerlediler. Río Navojoa, geniş olsa da, Fuerte'den daha sığdı ve Segundo yine bir salın yanında güzel bir geçiş noktası keşfetti. Kamp kurup at araba-

larının garip gemiler gibi sudan geçişini izlediler, buckaroo'lar da, sürülerini çalan Meksikalı bir hırsızdan onları geri almak için gelmiş küçük bir grup gringo at avcısıyla kâğıt oynadı. Başlarının tepesindeki sararmak üzere olan yapraklar tam görülecek manzaraydı. Sarı ve kırmızı, sonra güveler gibi düşüp, havada dönen yapraklar.

*

O geceki kamp kuru bir ovadaydı. Üç Kızılderili adam kampa girip Tomás'ı selamlayarak yemek istedi. Kalay tabaklarda fasulye, biftek ve kızarmış patates, yumurtalı kızarmış beyin verildi. Parmaklarıyla ve üçgen tortilla'larla yediler. İçtikleri kakao onları güldürdü. İşleri bittiğinde, erkeklerle birlikte tütün içtiler, sonra ayağa kalkıp, "Lios emak weye," deyip, başka bir şey söylemeden gecenin içine yürüdüler.

"Tanrı sizinle olsun," diye tercüme etti Teresita.

Tomás arkalarından seslendi: "Tanrı sizi korusun!" Ama yanıt alamadı. Omuzlarını silkti. "Eğer bir tanrı varsa, iyi tarafında durmaktan bir zarar gelmez."

Teresita ile Huila el ele tutuşup kendi kamplarına doğru yürüdüler.

"Casuslar," dedi Huila.

Doruklar geceyle yoğunlaşmıştı, uçları turuncu renkte parlıyordu, sonra imkânsız bir erimiş bakır rengi. Derin bir enfeksiyon gibi kıpkırmızı, ağır ve bir şekilde akışkan, uçurumlardan ve arroyo'lardan[70] aşağı sessizce süzülüyor, sonra tüm ovaya yaydığı morla at arabalarını birer birer boğuyor, sığ denizdeki dikdörtgen adalar gibi yalnızca sırtları ışıkta kalana kadar atların bacaklarından yukarı tırmanıyordu. Attan ata atlayarak, ovayı ele geçirdi gece. Ateşler göz kırparak hayata geçti ve çok geçmeden yukarıdaki yıldızlarla aşağıdaki ateşler aynı görünmeye başladı, sanki gökyüzünden bir dilim sabah, yemek için kurutulmak üzere bir gergiye takılmış gibi.

Urrea çiftliği tüm llano'da, çadırlar dikip kendilerinden önce gitmiş hayaletlerin gölgeleri üstüne battaniyeler sererek kamp kurdu. Aguirre, ne yaptığını bilmeksizin, Glanton çetesinin bir zamanlar güneşte kurutmak için bir dizi kafa derisi serdiği noktaya uzandı; Cortez Denizi'nden deniz kabuğu tacirlerinin 1764'te uyuduğu yere ve sol ayağının yakınında bu grubun lide-

rinin üçüncü geliniyle sessizce çiftleştiği noktaya; hiçbir şeyden habersiz bir Yaqui sağanağının içine dalıp, delik deşik edilip doğranarak, ateş, bıçaklar ve karıncalarla ölümüne işkence görerek ölmeden hemen önce, El Dorado'yu arayan İspanyolların dinlendiği aynı nokta.

Yolculukta Tomás'ın mutfağı işlevini gören Loreto'nun güzel çadırı, öksürten hastalıktan ölüp Cizvit misyonerlerce buraya gömülmüş bebeklerin mezarı üstüne kurulmuştu. Eski bir tuvalet çukurunun üstünde uyuduğunu bilse, Segundo kendini çok a ağılanmış hissederdi. Battaniyelerini temiz bir toprak parçasıra seren bir tek Huila vardı: Ne kemik, ne hayalet, ne çiftleşme, ne de toprağın üstünde boşa harcanıp terk edilmiş bayat rüyalar.

Tomás genç bir kadını elinden tutup dağın yamacındaki tepeye götürdü. Kızla patronu tanıştıran Rosario'lu Millán artı puanları kazanmaya başlamıştı. Aptal bir adam değildi. Ve kız da aptal değildi, önünde diz çöküp yalayarak kalçalarından yukarı çıkan Tomás için eteklerini kaldırdı; kahverengi ve şeker kadar tatlı, aynı zamanda keskin ve tuzlu, mis gibi, o sıcak havada ipeksi ve serin, öğrenciyken Culiacán'da yaladığı şerbet kadar canlandırıcıydı. Vücudundaki o küçük parçanın büyük patronun önünde diz çökmesini sağlayışı kızı büyülemişti. Bütün ovadaki belki de en güzel kızdı, ama Tomás ismini bilmiyordu ve sorma gereği de duymamıştı. Yüzünü kızın yakıcı kokusuyla dolu iç çamaşırına bastırdı ve pamuklu kumaşı, kalçalarının parlak noktaları, göbeğinin gölgeli bombesi üzerinden, ay ışığında yumuşacık, tekrar kıza doğru eğilirken yüzünü gıdıklayan siyah kıllardan o sis belirene kadar aşağı çekti. Dudaklarını tümseğe bastırdı, kızı içine çekerek, bir köpek gibi tadına bakarak, eteği başından aşağı düşüp parmakları başını iyice kendine bastırırken, karanlığın içinde bacakları ayrıldı, güzelliği çevresine yayıldı; ona en büyük armağanı, bu tat, bu koku, kadınlığın gizemiydi işte.

*

Teresita, Huila'nın ayağından beş metre kadar uzakta yatmıştı. At arabası yaşlı şifacı kadının üstünde dünyanın en büyük yatak başı gibi yükseliyordu ve döşeği yeryüzünün kendisiydi. Horlayan tepecikler çevresinde burun çekip kıpırdanıyordu.

Teresita uzanıp battaniyeyi çenesine kadar çekti. Yolculuğun ilk günlerindeki kadar olmasa da, poposu ağrıyordu. Baldır ve uylukları burro'nun kürküne çıplak sürtünmekten yanmıştı. Boynu ve yanaklarıysa güneşten. Yer sırtını acıtıyordu.

İçini çekti.

Sıkça yaptığı gibi bacaklarına yoğunlaştı ve o ışıltı, kimsenin nereden çağırdığını bilemeyeceği o altın bal hissi orada yavaşça parladı. Bacaklarının alt tarafını onunla doldurarak ağır ağır yukarı çekti, ılık bir ürperti, vücudundan sıkılıp atılan acıyla, ışıltı vücudunun tüm dokularına nüfuz etti.

Rüyanın ne zaman başladığını bilebilmenin bir yolu yoktu. Hatta gerçekten rüya görüp görmediğini bile bilmiyordu. Gözüne bir şey takıldığında bir süredir orada yatıp yıldızları seyrediyormuş gibi geldi Teresita'ya. Yukarıda, ta uzakta, tuhaf ve ufak bir titreşim, yıldızların arasında bir parça gri.

O bakarken, benek daha büyüdü, daha da katılaştı, iyice renklendi, ta ki onun gökyüzünü merdiven gibi kullanarak aşağı inenin Huila olduğunu fark edene kadar.

Oturup gözlerini ovuşturdu.

Huila'nın eteği ardında uçuşuyordu; tüttürdüğü piponun kuru dumanı bir esintiyle kesilip arkasında kayboluyordu. Gecenin içinde çok uzak bir yerden gelerek aşağıya doğru bir spiral çizerek inerken, Teresita'yı görüp gülümsedi.

"Huila!" diye fısıldadı Teresita.

"Çocuk."

"Sen ne yapıyorsun?"

"Uçuyorum."

Teresita elleriyle ağzını kapattı.

"Beni izlememen gerekirdi. İnsanları uçarken seyretmek ayıptır," diyerek payladı Huila, Teresita'yı. "Şuraya bak."

Teresita çadırlara doğru bakıp, uyuyan insanların birinden ötekine koşturan beyazlar giymiş, sıska adamlar gördü.

"Bunlar kim?" diye sordu.

Huila at arabasının üstünde süzülüp, yerde uyuyan kendi bedenine baktı.

"Son los Yaquis," dedi Huila. "Kızılderililer yine bizi rüyasında görüyor."

Huila aşağı eğilip kendi omuzlarını kavradı. Soğuk suya girmiş gibi bir kez ürperdi ve kendini kendi bedeninin içine çekti. Beden bir kez tekme atıp yan yattı. Huila, Huila'nın içinde gözlerden saklanmıştı. Teresita uyuyuşunu izledi.

Sonra beden, "İyi geceler, kızım," dedi.

"İyi geceler, ihtiyar," dedi Teresita. Sonra: "Bu o rüyalardan mı?"

"Öyle."

Huila horlamaya başlamıştı.

Olanların garipliğini hissederek oracıkta oturup düşündü Teresita. Ovaya bakındı: Çıtırdayan ateşlere, titreşerek gözden kaybolan Yaqui rüyacılara, uyuyan bedenlere, çadırların soluk beyaz baklava desenlerine. Dönüp gözünü bir yere dikti. Havada ışıltılı küçük bir yama vardı, pus gibi. Orada insanlar gördü, ellerinde kitap ve gazeteler. Okuyan... ve kendisi hakkında okuduklarını bildi. Işığa doğru eğilip yüzlerine baktı. Okuyanlar uzağındaydı, yine de yanı başındaydılar. "Merhaba?" dedi. Ama onu duyamayacak kadar uzak bir zamandalardı.

Sonra, uyandı.

On altı

Güzel bir vadide kamp kurdular. Dağın eteklerinden gelen bir akarsu kavaklarla gölgelenmişti. Düşen bir ağaç gövdesi suda bir baraj oluşturmuştu, arkasındaki havuz yeşil ve soğuktu. Devrilmiş ağacın dalları kendi başlarına bir yaşam kurmuş, çürümekte olan barajın üstünden bir dizi ince ağaç daha çıkmıştı. Yeşil havuzda şişman, siyah balıklar gizleniyor, barajdan taşan su, ot ve yaban çiçeklerinden geniş bir yeşilliği suluyordu.

Teresita burro'sunu Aguirre'nin atının yanına çekip başını kaldırarak ona baktı.

"Mühendis?" dedi. "Hangi yıldayız?"

"1880," dedi Aguirre.

"Bu iyi bir sayı mıdır?" diye sordu Teresita.

Yorilerin rakamları ahali gibi saymadığını, dörtlerle altılara, yedilerle dokuzlara önem vermediğini henüz bilmiyordu.

Aguirre bir an düşünüp, sonra yanıt verdi: "Bu Çıkış yılıdır!" Verdiği yanıttan fazlasıyla memnun kalmıştı. Teresita bu sözcüğün anlamını sormak için Huila'ya gitti.

Yolculuk ettikleri her gün yaşamları değişiyordu. Aynı zamanda çevrelerindeki dünyanın da değiştiğini bilmiyorlardı. Kuzeyde, canından bezmiş General Sherman, daha yeni, "Sa-

vaş cehennemdir," buyurmuştu. Oklahoma eyaletine yerleşenler de, Meksika'daki Yoriler gibi, Kızılderililerden toprak çalmaya başlamıştı. Kızılderili topraklarını zimmetine geçirmekle meşgul olmayan Amerikan şirketleriyse güneye yönelip Díaz rejiminden geniş araziler satın alıyordu.

Thomas Edison uzun süre yanabilen filamanlarla deneyler yapıyordu. Indiana'daki Wabash, son günlerde elektrik ampulleriyle aydınlatılan ilk şehir olmuştu. Bir yıl içinde, New York da onu takip edecekti. George Eastman ilk film şeridinin patentini almıştı. İrlandalılar dünyayı *boykot* sözcüğüyle tanıştırmıştı. Fransa Tahiti'yi almıştı. Singer eski modellerinin yerini alacak 539.000 dikiş makinesi satmıştı ve bunlardan biri Alamos'taki büyük evde şimdiden Doña Loreto'yu bekliyordu: Uzaktaki Arizona'da yaşayan Urrea'lardan bir hayırlı olsun hediyesi. Alexander Graham Bell ilk telefon görüşmesini yapmıştı.

New York'ta, Thomas'ın İngiliz Muffin'leri kurulmuştu. Buzun tonu 56 dolardı ve Meksika gibi tropikal ülkelere 890.364 ton buz satılıyordu. Philadelphia krem peyniri icat edilmişti.

Ahali hacıları ilk yeşil alabalık havuzunun yanında fark etti. Don Tomás hayvanları besleyip su vermek, dingilleri onarmak ve biraz da avlanıp balık tutmak için iki günlük tatil ilan etmişti. Buckaroo'lar hemen geyik, bıldırcın, kaplumbağa ve balık katliamına girişti. Hemen her kamp ateşinde uyduruk şişler üstünde duman duman cızırdayan etler dönüyordu. Şarkılar ve kahkahalar sığırların böğürtüsüne karışıyordu. Tomás da yatay kavaklığın gölgesine uzanmış, aylak aylak yükselen dumanları seyrediyor, şamatacı çiftliğinin ninni gibi gelen müziğini sindirirken bir alabalığın leziz etini kemiriyordu.

"Truchas," dedi Huila, bir sağa bir sola tükürerek. "Kılçık dolu."

Kamptan küçük gruplar halinde yayalar geçiyordu. Hiçbiri de konuksever ikramları kabul etmiyordu. Romunu ve fasulyesini geri çevirenlere, yabani piç kuruları, dedi Segundo. Onuncu grup da seğirterek geçtikten sonra, korkutmak için köpekleri üstlerine salıp tüfeğini onlara doğrultmaya başladı.

"Biz mesihe gidiyoruz!" dedi pasaklı bir Kızılderili, sanki bu her şeyi açıklarmış gibi.

"Mesih mi!" diye böğürdü Segundo. "Ne mesihi?"

"Chepito!"

"Chepito da kim, anasını satayım?"

"Niño Chepito, mesih!"

Huila büyük bir ilgiyle söylenenleri dinledi.

Niño Chepito, ha?

"Gidip şu mesihe bir bakacağım," diye kararını bildirdi.

"Ay, Huila," dedi Tomás. "Öteki pendejo'ları büyülü numaralarıyla heyecanlandıran yeni bir pendejo daha işte."

"Görmem gerek," dedi Huila.

"Bir mesih mi?" diye sordu Aguirre. "Bir kâfir denebilir, belki. Bir deccal! Sadece bir tek mesih vardır."

Huila ona bir bakış fırlattı.

"Her neyse, artık," dedi.

Rancho'nun bazı üyeleri çoktan dağ eteklerine yürümeye başlamıştı bile. Daha Chepito'yu görmeden ona inanmışlardı. Tomás olanları kaygıyla izledi.

"Neden gidiyorlar?" diye sordu Huila'ya.

Huila omuz silkti.

"Meraktan," dedi. Sonra: "Onların yerinde olsan, böyle yaşamak ister miydin?"

"Nasıl yaşamak?" diye sordu Tomás.

Huila başını salladı.

"Yarın dönerim," dedi. "Bensiz gitmeyin."

Yürüyüş için heybesini hazırlamaya gitti, tüfeğiyle birlikte birkaç deniz kabuğu aldı. İhtiyar Teófano da tüfeğini doldurup, dürülmüş battaniyeleri omzuna attı. Teresita da, davet edilmediği halde, onlara katıldı.

"Nereye gidiyoruz?" diye sordu.

"Tepelere," diye yanıtladı Huila. "Sal Si Puedes dedikleri bir yere."

Çıkabilirsen Çık. Duyduğu en zekice yer ismi gibi geldi Teresita'nın kulağına.

Teófano yüzünü buruşturup başını iki yana salladı. "Bu çöl ve dağ insanları aklını kaçırmış," dedi. "Sinaloa'da mesih falan yok!"

Otların arasından hacılarca açılmış belirgin patikayı izlediler. Yolda çeşit çeşit ilginç şeyler vardı. Atılmış bir huarache. Kanlı bir bez. Ağaca bağlanmış uzun bir tutam saç, azizlerden birine "adak" olarak bırakılmış; kadının biri bir çocuğun sağlığı, ya da bir dostun güvenliği için uzun yelesini değiş tokuş etmiş. Ahalinin daha önce yüz çevirdiği mesihlerin oraya buraya atılmış dini tasvirlerini gördü Huila.

Bir ateşin çevresinde yedi Meksikalı'nın toplandığı küçük bir kampa rastladılar. Çocuklarıyla birlikte çömelmiş oturan Tía'yı görmek Teresita'yı hayrete düşürdü.

"Teyzeciğim!" diye haykırdı.

Tía gülümsedi.

"Ne harika değil mi?" dedi.

Teresita teyzesinin çok tuhaf göründüğünü düşündü. Gözleri bir rüyadaymış gibi Teresita'nın omzunun üstünden bir yere bakıyordu. Tía'nın neye baktığını görmek için arkasına döndü ama baktığı bir şey de yoktu.

"Harika olan nedir, teyze?" diye sordu.

"Kurtuluş!"

Tía'nın yanına çömelmiş hacılar kahkahalar atıp el çırparak, "Amen," dedi.

Tía ayağa kalkıp sigara malzemelerini ateşe attı.

"Kurtuluş," diye tekrarladı.

"Adios!" diyen Huila, Teresita'yı patikanın ötesine doğru çekiştirdi. "Está loca.[71] Arkana bakma, çocuk. Gidip kendimiz bir bakalım."

"Geri dönmeliyiz," dedi Teófano.

"Korkaklık etme," diye homurdandı Huila.

Yokuş yukarı çıktılar, sonra patika ikiye ayrılarak dik bir kanyona çıktı. Kampı görmeden önce kokusunu aldılar. Kanyondan ter ve duman karışımı pis bir koku yükseliyordu. Küçük piñon çamlar öğleden sonrası ışığında bükülmüş, duman dallar arasında küçük flamalar gibi kıvrılıyordu. Farkına bile varmadan yaklaştılar, ağaçların arasından geçip kampa giriverdiler. Büyük bir kamp değildi ama berbat durumdaydı. Kanyonun dibini kırık dökük arabalar ve bağlanmamış katırlar doldurmuştu, paramparça at arabalarına dayanmış kulübeler ve sarkık çadırlar dokunsan yıkılacakmış gibi görünüyordu. Yalnızca üç yüz kadar hacı toplanmıştı. Huila gözlerini zorlayıp düzensiz kalabalığın ortasındaki küçük bir sahnede oturmuş Vaat Edilmiş Olan'ı gördü. Bir yastığın üstünde bağdaş kurmuş şişko bir oğlana benziyordu.

Teresita'yı elinden tutup kalabalığın içine çekti, tüfeğini göğsünde çapraz tutan Don Teófano arkalarında tetikteydi. İnsanlar kolayca yol açtı; saadet ve huşu dolu gözlerle, mırıldanıp topukları üstünde sallanıyor, sessizce "Amen," diyerek, arada gülme krizine yakalanıyorlardı. Teresita'nın ensesindeki tüyler diken diken olmuştu.

Sahnenin yakınında, bir grup dansçı fırıl fırıl dönüyordu. Üç adam yüzüstü toprağa yatmış, içlerinden birinin vücudu vahşi bir rüzgârla kırbaçlanıyormuşçasına seğirip titriyordu.

"Bu adamın yardıma mı ihtiyacı var?" diye sordu Huila.

"Hayır, hermana"[72] dedi kadının biri. "O, Tanrı'yı gördü!"

"Ah, cabrón," dedi Huila.

Niño Chepito biçimsiz bir ağacın gölgesindeki minik bir halı parçasına oturmuştu. Üstünde oturduğu zemin diğerlerinin başlarından iki metre yüksekteydi. Uzun saçları başının arkasında toplanmış ve kırmızı kurdelelerle bağlanmıştı. Gösterişli bir gıdısı vardı. Beyaz çoban pantolunu ve işleme desenlerle kaplı parlak renklerde bir bluz giymişti: Kuşlar, kaktüsler, siyah dağlar, geyikler.

"Tanrı her yerdeyse, çocuklarım," diyordu, "demek ki her şeyin de içindedir. Her şeyin içindeyse, demek ki benim de içimde ve ben O'yum. Ve ben Tanrı'yım."

Kavallar şakıyordu. Davullar sonsuz bir kalp atışı gibiydi.

"Ben bu dünyanın Tanrı'sıyım, çocuklarım. Son gelişimde, beni çarmıha germiştiniz. Size gerçeği göstermek için bu bedende geri geldim."

Dansçılardan biri çığlık atıp sırtüstü yere düştü, ayakları toprağı tekmeleyip dövüyordu.

"İşeyecek," diyerek görüşünü bildirdi Huila.

Adam işedi.

Chepito lafı dolaştırmaya devam etti. Saatlerdir konuştuğu belliydi. Belki de günlerdir. Etrafındakiler ayakta uyuyordu.

"Tanrı Tanrı değildir. Tanrı benim. Bu dünyayı yaratan Tanrı, şimdi size hükmeden Tanrı, Yori Tanrısı, O şeytan olandır. Bu dünya bir aldatmaca. Bu şeytani reenkarnasyona ancak Niño Chepito'ya kendinizi adayarak son verebilirsiniz! Beyaz adam ölecek! O zaman ölüler dirilecek! Dünyayı bir sel kaplayacak ve on beş metre derinliğinde yeni bir topraktan yeni mısır ve çiçekler filizlenecek! Size tufandan bahsetmedim mi? Tüm ölüleri yeniden bedenlendirmeye söz vermedim mi? Çiçekleri yiyerek semirecek olan geyik tüm gerçek inananlara tatlı etini sunacak!"

"Niño Chepito!"

"Chepito, Chepito."

"Yori ölmeli. Mestizo'lar ölmeli. Melekler bu ruhları yiyecek, çünkü Niño Chepito kurtuluşları için rehberlik etmeyecek, çocuklarım. Hayır."

"Artık gidebilir miyiz?" diye fısıldadı Teófano.

"Ölüm yaşamdır," dedi Chepito. "Görüyor musunuz? Ölüm yaşamdır. Ölüm yaşamdır. Ölüm yaşamdır."

Davullar hızlandı. Sesler Chepito'yla birlikte tekrarlamaya başladı.

Huila bir an yukarıdaki mesihe gözlerini dikti, sonra başını salladı. "Gidelim," dedi.

Kalabalığı ittirerek geri dönerlerken, insanlar dokundu, hafifçe giysilerinden çekiştirdi, "Nereye gidiyorsunuz?" dediler. "Kara melekler sizleri yemek için bu vadinin dışında bekliyor."

Tía'nın açık açık ağladığını, ellerini güneşe doğru kaldırıp, "Ölüm! Ölüm! Ölüm!" diye bağırışını görmek Teresita'yı korkuttu.

Tía da Teresita'yı görüp yanına koşturdu, sarılıp yanaklarından öptü.

"La muerte!" diye tısladı. "Niño Chepito nos lleva a la muerte!"[73]

Kendini teyzesinin ellerinden kurtarıp Huila'nın arkasından koştu Teresita.

Arkasına baktı. Tía dizlerinin üstüne çöküp başını toprağa dayayarak öne arkaya salladı. Davullar yavaşlayarak kalp ritmini aldı ve Chepito'nun sesi uzaklardaki bir karganın seslenişi gibi incecik ve kupkuruydu.

Tía'yı bir daha görmedi.

On yedi

Bazıları saadet içinde kalsa ve Niño Chepito'nun İsa kampındaki peregrino'larla birlikte kurtulsalar da, ahalinin geri kalanı formda ve yolculuğa devam etmek için hazırdı. Yola, toprağa ve açık havaya alışmışlardı. Disipline girmişlerdi; ilk ışıklarla hemen uyanıyor, bir sürü ateş yakıp her gün daha çabuk yemek pişiriyor, at arabaları ve el arabalarına atlayıp konuşmadan sıraya diziliyorlardı. Bir sınıftaki çocuklar gibi, birçok pozisyon arasından hepsi de kendi yerini bulmuş ve bundan şaşmıyordu. Bu yeni örgütlenme hissinden zevk alıyorlardı. Urrea çiftliği, bir kez daha, kıvrılıp duran ve sonra açılarak kamp yerlerinden ilerlemeye başlayan uzun ve sürekli bir akış

halini alan o sabah spiraline dönüştürmüştü kendini. Karıncalar kadar eşzamanlı hareket ediyorlardı.

"Belki de," diye bir laf attı ortaya Don Teófano, "Cabora'da süt bal kadar tatlıdır."

"Peki ya," diye başka bir laf attı ihtiyar kadının biri. "Balın tadı süt gibiyse?"

"Bundan hoşlanacağımı sanmam, comadre," dedi Teófano.

Oybirliğiyle karar verdiler: Tatlı süt, süt gibi baldan daha iyidir.

"Bu süt ve bal diyarı nereden çıktı?" diye sordu Teresita bir gün arabadayken.

"İncil'den," dedi Huila.

"Okuyabilir miyiz?"

"Papaz okuyabilir," dedi Huila. "Biz okuyamayız."

"Neden?"

"Öyle de ondan."

"Rahipler," dedi Teófano, "o kitabı okumak için okula giderler."

"Biz neden gidemeyiz?" diye ısrar etti Teresita.

"Biz rahip değiliz," dedi Huila.

"Ama kutsal bir iş yaptığımızı söylemiştin. Şifa veriyoruz ve azizlerle bakireye, dört yöne dua ediyoruz."

"Başımı şişirme, çocuk."

"Biz rahiplerle aynı değil miyiz?"

"Kim?"

"Curandera'lar!"

"Sen curandera değilsin, çocuk."

"Şifacı kadınlar!"

Huila güldü.

"Kadınlar," dedi. "Sen daha bir filizsin ve kadın olduğunda da, *o kitabı okumayacaksın!*"

"Neden?"

"Ay, niña! Kadınlar *rahip* değildir. Artık kes şu saçmalığı."

Teresita orada öylece oturup gözlerini Huila'ya dikti.

"Sen okuyor musun?"

"Sen delirdin mi, çocuk? Neden okuyacakmışım ki?"

"Ama..."

"Okumak," dedi Huila, "erkek işidir. Nasıl bebekler kadınlar içinse, kitaplar da erkekler içindir."

"Beyaz erkekler," dedi Don Teófano. "Ben okumuyorum."

"Zengin erkekler," diye düzeltti Huila. "Lauro Aguirre de senden daha beyaz değil!"

"Doña Loreto?" diye sordu Teresita. "O okuyor mu?"

Huila başını iki yana salladı.

"Ona patron okur. Anlayabileceğini düşündüğü şeyleri kitaplarla gazetelerden okur."

Teresita kahkahalarla güldü. Bu çok salakçaydı.

"Bilmen gerekenleri öğreniyorsun," dedi Huila. "Kitaba kimin ihtiyacı var? Yori saçmalıklarını öğrenmeyi kim ister ki?"

"Ben istiyorum."

"Neden?" İhtiyar güldü. "Cumhurbaşkanı mı olacaksın?"

"Neden olmasın?" diye ısrar etti Teresita. "Olabilirim."

"Ah benim dertli başım," diyerek içini çekti Huila.

Tanrı'dan bu kadar bahsettikten, kutsal sırları öğrenebilmek için bunca çabadan sonra, işte Tanrı'nın araştırsınlar diye kendileri için yazdığı bir kitap vardı ve onu okumaması gerektiğini mi düşünüyorlardı? Gözlerini Huila'ya, tanıdığı en mükemmel ihtiyar kadına dikti. Huila, purolu, çifteli, önlüğünde erkek testisinden o korkunç keseyi taşıyan kadın. Huila, gücün kaynağı. Ve her şeye rağmen yine de eksik, bir Yori adamın kurallarıyla aptallaştırılmış; Teresita adamı hayal etti, artık her kimse, bahsettikleri hayalet trenlerden birine binmiş, kurallar koyup gazete okurken. Huila'nın gözlerinin içine baktı, dönüp at arabasının kenarından dışarı tükürdü.

"Çocuk!" dedi yaşlı kadın, ama Teresita çoktan at arabasından aşağı atlamıştı.

Ayaklarını sürüyerek arabanın yanında ilerledi ve burro'sunu çözdü. "Benim Panfilo kadar salak olmamı istiyorsun!" diyerek eşeğine bindi. İsmini duyan burro, kulaklarını oynatıp yan yan at arabasından ayrıldı. Teresita arabaların, atlıların, yayaların, ineklerin arasından, en yavaşlarının yanında gidip vaquero'lardan biri olduğunu hayal edebileceği büyük sığır sürüsünün yanına doğru sürdü eşeği.

"Ben okuyacağım," diye haykırdı.

Burro'sunun kaburgalarını topukladı: Panfilo şaha kalkıp, uzun kulaklarını kütük gibi kafasına yapıştırarak öne atıldı. "Yürü, Panfilo!" diye emretti.

Çok geçmeden Segundo'yu buldu. Eşeğiyle yanında giderken başı ancak çizmelerine kadar varıyordu. Segundo aşağı bakıp kendisine bakan Teresita'yı görünce irkildi.

"Ne?" dedi.

"Kitapların içinde ne var?"

Segundo başını kaşıdı. Omzunu silkti.

"Hikâyeler, sanırım. Şiirler belki? Böyle şeyler işte."

"Ben okumak istiyorum!" diye bağırdı.

Segundo güldü.

"Sen kızsın," dedi. "Ayrıca, *ben* bile okumayı bilmem. Okumak bizim gibi insanlar için değildir."

"Hımm." Teresita dörtnala uzaklaştı.

Kitaplarmış, diye düşündü Segundo. Daha neler.

Teresita, Buenaventura'yı bulduğunda, okumak istediğini ona da söyledi. "Sen yalnızca bir Kızılderili'sin," dedi çocuk. "Kızılderililer okumaz! Beyaz kızlara okumayı öğretmiyorlarsa, küçük bir Kızılderili'ye öğreteceklerini de nereden çıkardın?"

Eliyle bir hareket yapıp Teresita'yı başından savuşturdu.

Küçük Panfilo'sunu yavaşlatıp tekrar yan tarafa doğru sürerek kalabalıktan ayrıldı. Halattan dizginlerini gevşetti ve burro bir an için ne olduğunu anlamayarak öylece dikildi. Artık dizginlenmediğini anlayınca, başını mutlu mesut patikanın yanındaki çimlerle yabani otlara gömdü. Saadet dolu uzun bir iç çekişten sonra ağızlar dolusu karahindiba koparmaya başladı.

Teresita'ysa üstünde oturup geçen konvoyu izledi. Huila'nın büyük at arabası çoktan dönemece gelmişti. El arabaları, atlar ve at arabaları tıngır mıngır gidiyordu. Ağlamayacaktı. Orada öyle bekleyip açlıktan ölecek, cesedini akbabalara bırakacaktı. Ona neler olduğunu kimse bilmeyecekti.

Ya da belki bir savaşçı çıkagelirdi.

Evet, şu amansız kuzey kabilelerinden bir savaşçı. Herhalde onlara katılabilir, İspanyolca bildiğini sonsuza kadar unutabilirdi. Avlanmayı öğrenirdi. Kabileden bir delikanlıyla evlenirdi. Kaybolurdu. Kimin umurundaydı ki zaten?

Bütün sığır sürüsü yoldan inene kadar Panfilo'nun üstünde oturup küçülmelerini izledi; sonra dönemeci dönüp gözden kayboldular, geçişlerinden geriye bir tek toz bulutları ve uzaklaşan sesler kaldı. En son gözden kaybolan arı arabası oldu. Rahat bir açıyla arkasına yaslanmış mutlu arıcı yuvarlanıp giderken el salladı. Panfilo başını kaldırıp etrafa bakındı. Başını arkaya çevirip Teresita'ya baktı. Anırdı.

Bir süre sonra, arazi sessizleşince, Teresita dizginleri alıp topuklarıyla burro'yu dürttü. Panfilo başını gönülsüzce otlardan

kaldırıp, her adımda başı sallanarak, yoldan aşağı yürüdü. "Onlara göstereceğim," diye söz verdi Teresita. "Herkese göstereceğim."

Hedionda çalılığından bir çakal uluyarak şarkı söyledi.

Panfilo tırıs gitmeye başladı.

*

İleride, Teresita ve Panfilo'nun en az yedi mil ötesinde, Tomás, Mühendis Aguirre'nin yanında at sürüyordu.

"Söylesene," dedi patron, "dünya gezgini."

Aguirre bu yakıştırmayı *Pöh!* benzeri bir sesle geri çevirdi. "Teksas," diye sözünü kesti. "Ve Mexico City pek dünya sayılmaz!"

"Bizim amacımız için yeterince dünya sayılır," dedi Tomás. "Benim merak ettiğim şey Sinaloa ile kuzey arasındaki farklar. Bir fikrin var mı, benim hijo de puta'm?"

"Fikir repertuvarım konusunda oldukça ünlüyümdür."

Tomás gülümsedi. "Dayanılmaz ve sinir bozucu olduğun doğru olsa da, iflah olmaz kasıntılığın ve o içi boş en iyisini ben bilirimciliğinle haklı bir üne sahip olsan da..."

"Piç!"

"... yine de sana sormak istiyorum: Senin deneyimine göre, bizimle lanet olası kuzey arasındaki bazı farklar nelerdir?"

"Ah!" dedi Aguirre, bu tartışılamayacak kadar geniş bir konuymuş gibi. "Farklılıklar." Ellerini kaldırıp teslim olmuş gibi yaptı. "Nereden başlasam ki?"

"Bir yerden başla işte."

Aguirre düşünceli düşünceli Tomás'a baktı.

"Hiç fark ettin mi, sevgili Urrea," dedi, "siz Sinaloa'lılar taşralı kazmalarsınız."

"Hayır."

"Evet ya, hödüksünüz. Sorduğuna göre, bir örnek vereyim. Senin de fark etmiş olabileceğin gibi, Sinaloa'da insan isimlerinin önüne 'el' veya 'la' öneklerini getirirsiniz. Mesela, sevgili gelinine 'La Loreto' dersin."

"E?"

"El Lauro," dedi Aguirre, elini göğsüne koyarak.

"E?"

"La Huila, El Segundo. Şu tuhaf küçük kıza, La Teresita."

"E?"

"E'si bu, yanlış. Doğru değil. Aslında, uygunsuz. Sanki hepiniz kendinize krallara yakışır bir biriciklik atfediyorsunuz. The Tomás Urrea geldi. The Lauro Aguirre gitti."

"Herkes böyle konuşmaz mı?"

Aguirre başını iki yana salladı.

"Sen hiç kitap okumadın mı?" diye sordu.

"Kitaplar başka şey," diyerek burnunu çekti Tomás. "Konuşmak başka. Kitaplarda hiç 'chingado' denmez, mesela. Aguirre chingado."

"Bekle de gör, seni embesil. İnsanların zihinleri özgürleştikçe o da olacak. Ama kimse kimseye 'The Tomás' demeyecek. Pendejo."

Düşüncelere dalan Tomás'tan bir süre nal sesinden başka bir şey çıkmadı.

"Çok ilginç," dedi.

"Ben de öyle düşünmüştüm," diye yanıtladı Don Lauro.

Klik klak, klik de klak.

"Ama Kuzey Amerikalıların dilinde," diye bombayı patlattı Aguirre, "cinsiyet yoktur."

Tomás dehşet içinde ufak bir pof sesi çıkardı.

" 'El' yok mu?" dedi. " 'La' da mı yok?"

Yarattığı son sarsıntıdan oldukça hoşnut olan Aguirre, "Hayır," dedi. " 'The' kelimesi var."

"Tea gibi mi?"

"Té değil! The!"

"Erkek de yok, dişi de yok?"

"The!"

"C'est bizarre, mon ami!"[74]

"Los gringos," diye teessüf etti Aguirre, "çift cinsiyetlidir."

Son birkaç mildir, önlerindeki tepelerin üstünden sütun sütun yükselen İncil dumanlarını fark etmişlerdi.

"Nedir bu sence?" diye sordu Tomás.

Durup küçük haritalarını açarak ufku incelediler.

"Volkan?"

"Haritada yok," dedi Aguirre. "Belki otlar yanıyordur."

Şimdi, ilerledikçe, dumandan sütunlar koyulaşıp yoğunlaşıyordu. Bu sütunları herkesten millerce önce görmüş olan Segundo, atıyla yanlarına gelip parmağıyla şapkasına dokundu.

"Beyler," dedi.

"Bizim eski Şahin Göz," dedi Tomás. "Ne rapor edeceksin?"

"Şu dumana bakıyordum da," dedi Segundo.

"Ne görüyorsun?"

"Duman."

"Engin bir bilgi dağarcığısın," dedi Aguirre. Beygirini durdurup çantasından kalınca ve büyük bir harita çıkardı. Diğer ikisi atlarını yanına sürüp, kendi şapkalarının yarattığı birer gölge havuzunda oturdu. "Şuraya bakın," dedi Aguirre. "Çiftliğin yakınındayız."

Segundo uzaklara bakıyordu.

"Kargalar," dedi. "Dumanın etrafında dönen bir sürü karga var."

"Cabora burası mı?" diye sordu Tomás, mühendise.

"Önümüzdeki şu vadi." Arkadaşı başını salladı. "Sanırım eve geldik."

Tomás eyerinin üstünde dönüp arkalarındaki mesafeye baktı.

"At arabalarından biraz uzaklaşmışız," dedi. "Çiftliğe onlarsız girmeyi hiç istemem."

"Yetişirler," dedi Segundo.

Rüzgâr ince bir şeridi tepenin üstünden kırbaçladığında dumanın kokusunu aldılar.

Aguirre söze girişti: "Haydi oraya gidip bakalım," dedi. "Muhteşem Cabora'yı bir görelim. Şu yangın neymiş bir anlayalım."

Tomás dizginleri bir kez silkti, koca siyah küheylanı başını bir kez sallayıp hızla atıldı.

"Gidelim," dedi.

"Jefe!" diye seslendi Segundo. "Silahşorlardan birkaçını toplayayım. Burası Yaqui bölgesi, dikkatli olmalıyız."

"Silahşora ihtiyacımız yok," diye seslendi Tomás. "Kaç gündür yollardayız? Rastladığımız Kızılderililerin hepsi ya dilenci ya çocuktu. Burada tehlike falan yok!" Atının içinde yumuşak bir vites var gibiydi, yağ gibi kayarak, eğimlere yaklaşırken yavaş yavaş hızlandı.

Aguirre de peşinden gitti.

"Yanımıza silahşor almalıyız," dedi Segundo.

*

Teresita yolun kenarına çekilmiş bir at arabasına rastladı. İçinde oturan şişko katırcının salpa şapkası, içine göçmüş bir çikolatalı pasta gibi başına oturmuştu, lime lime olmuş gölgeliği yüzünden aşağı dökülüyor ve terine yapışıyordu. Altı tane katır başlarını sallayıp kişniyor, koşum kayışlarından birbirlerini ısırmaya çalışıyordu. Katırcının arkasındaki tozlu malzeme tepeciklerinin üstü katranlı muşambayla örtülmüş ve her yerinden silahlar çıkmıştı: Kucağında bir çifte duruyordu, Teresita göğsünde çapraz fişeklikler gördü, bacağının yanındaki büyük fren kolunun oradaysa kılıfının içinde bir tüfek vardı.

Yana doğru eğilip tütün tükürdü.

"Bu kadar mı?" diye sordu.

"Ne?"

"Şu desgraciado sığır sürüsü. Bu kadarla bitiyor mu?"

"Sí, señor. Ben sonuncuyum."

Eşeğinin üstünde oturup, gözlerini adama dikti.

Katırcı kemerinden uzun bir bıçak çıkartıp tütününden koca bir parça keserek ağzına attı. Dudaklarını ve ağarmış sakalını kahverengi salya kapladı. Uzanıp tükürdü: Tükürük Teresita'nın burnunun dibinden geçti. Sağ yanağı kaşından çenesine kadar uzanan kırmızı bir yara iziyle ikiye bölünmüştü. İz fırça gibi bıyığın altında kayboluyor, kaybolduğu yerdeyse, bıyıklar beyazlaşıyordu.

Koca bıçağı kaldırıp, "Böööl" dedi.

Güldü.

"Korkmadım," dedi Teresita.

Adam biraz daha güldü.

Bıçağı ona doğru salladı.

"Ay!" dedi. "Ay! Ay!"

Teresita'ya göre aptalca davranıyordu.

Bıçağı yerine soktu.

"Nereye gidiyorsunuz?" diye sordu.

"Cabora."

"Cabora mı? Hiç duymadım Cabora'yı."

"Bizim yeni çiftlik."

"Lanet olası bir çiftliğin falan yok senin, seni küçük pinche Kızılderili kızı. Nesin sen, Kızılderili mi?" Bıçağı tekrar çıkardı, kafa derisine tutup haykırdı: "İiii!"

Yine güldü.

"Kızılderili," dedi. "Sen Kızılderili'sin, değil mi?"

"Hoşça kalın, efendim," diye yanıtladı Teresita.

Yetişkinlerin nasıl davranılacağını bilmesi gerekirdi.

"Hey," diye bağırdı adam. "Şunu gördün mü? Gördün mü?" Yüzünü işaret etti. "Nesin sen, Apaçi mi? Yaqui mi? Şu yüzü gördün mü? Yüzüme bunu Yaquiler yaptı. Nasıl, beğendin mi?"

Ağzından kesiş sesleri çıkartarak, bıçağı yüzünün üstünde aşağı yukarı oynattı.

"Yaquiler!" dedi. "Gözümü istediler!" Tükürdü, tükürüğü Teresita'nın başı üstünden uçup yere yapıştı. "Sen nesin, Yaqui mi?"

"Hoşça kalın, efendim," diye tekrarladı Teresita. Küçük Panfilo'yu kaburgalarından topukladı ve eşek anırarak hayata dönüp yürümeye başladı.

"Yaquiler!" diye bağırdı katırcı arkasından. "Adamların ayaklarını kesip kan kaybından ölene kadar yürüttüler! Seni küçük vahşi! Gel buraya! Yaquiler adamları baş aşağı asıp, tepelerinde ateş yaktı. Gördüm! Beyinlerini kızarttılar! Gel buraya, seninle işim bitmedi!"

Teresita dizginleri silkip burro'yu koşturmaya başladı.

Katırcıdan son duyduğu şey adamın kahkahalarıydı. Huila'ya yetiştiğindeyse halinden gayet memnundu.

*

Aguirre ve Segundo kendisine yetişmeden önce Tomás çoktan zirveye ulaşmıştı. İlk başta, ne gördüğünden tam emin olamadı. Ama yavaş yavaş anlamaya başladı. Aygırı daireler halinde döndü. Tomás atı durdurmak için onunla boğuşmak zorunda kaldı.

Şapkasını çıkarıp, duman kokusunun birazını olsun kendinden uzaklaştırmak için, boş yere yüzünü yelpazeledi. Sağ bacağını eyer kaşından aşırıp aşağı kaydı, sonra tek dizi üstüne çöküp ileriye baktı. Bir çimen sapı kopartıp dişlerinin arasına aldı.

Segundo dörtnala gelip bir toz bulutu içinde atından indi.

"Tanrım," dedi.

Aguirre de yanlarına gelip ufak bir çığlık attı.

"Bir yanlışlık olmalı!" dedi. "Burası herhalde... yanlış vadi...?"

Tomás ayağa kalkıp çimen sapını yere attı.

Tabancasını kılıfından çıkardı, silindiri çevirdi: Kurşunlar tamam. Segundo'ya baktı. "Git bana silahşorları getir," diye emir verdi.

On sekiz

Atlılar dağın sırtı boyunca yayıldı, hem vaquero'lar, hem de ellerinde Winchester'larıyla kiralık silahşorlar. Birinin, bir Fransız'ın, taşıdığı uzun menzilli koca Henry'nin sekiz köşeli namlusu güneşin altında mavi ışıklar saçıyordu. Segundo tüfeğin dürbününden vadiyi inceledi ama artık çok geç olduğunu zaten görmüştü bile.

Cabora hiçbirinin göremeyeceği kadar uzaklara yayılan bir ovaya açılan geniş bir vadideydi. İşlenmiş tarlalar ve sığır otlaklarından yamalar çölün kahverengi ve sarılarına yer açıyordu. Doğuda dağlar, batıda ve kuzeyde tepeler vardı. Yeşil dere yatakları araziyi çaprazlamasına bölüyordu. Ve merkeze doğru, üstünü kaplamış kıvranan dumanın altında, topraktaki karanlık bir yarığın yanında, çiftlikten geriye kalan enkaz yatıyordu.

Sinaloa'dan gelen at arabaları atlıların arkasında kalan bayırda durup, oyuklarda su gibi toplandı. Hayvanlarının arasında bir anafor oluşturan ahali hep birlikte kıvranıp duran duman sütunlarını seyretse de, tepelerinde ne olduğunu hiçbiri bilemedi. Haç çıkardılar; baltalara, kasap bıçaklarına, eski tüfeklere sarıldılar. Dönemeçten dönemece dönüp, tepeden aşağı inen söylenti çok geçmeden aralarında süzülmeye başladı. "Çiftlik gitmiş," diyorlardı. "Cabora yok olmuş."

Tepelerinde, Tomás tekrar atına bindi.

Peşinden Aguirre, Segundo'yla birlikte vadiye indi. Atlılar, ateşe hazır, dağınık halde arkalarından gitti.

Ana binalar uzakta hâlâ için için yanıyordu, duvarları çoktan yanıp kül olmuş, ovanın üstünde kömürden bir baca dışında bir şey kalmamıştı. Çitler devrilmişti, etrafa dağılmış birkaç çiftlik hayvanı hâlâ otluyordu. Ambarlar yanmıştı, işçi kulübelerinden duman tütüyordu. Vurulup yol kenarında bırakılmış köpekler, alacalı ve yumuşamış kayalar gibi yatıyordu. Ölü bir adam bir çit direğinin üstünden çamaşır gibi iki büklüm sarkıyordu; üstü başı yoğun ve pıhtılaşmış siyah kan içinde, pantolonu parçalanıp

makatına bir ok sokulmuş. Sinekler rüzgâra kapılmış bir tel gibi şakıyordu, tiz bir ses, ürkünç bir ilahi.

Tomás parmaklarını şıklatıp adamı gösterdi.

"Alın onu oradan," dedi.

Bir domuz pislik içinde kıvranıyordu, bir avuç okla delik deşik edilmiş, bir ıstırap kirpisine dönüştürülmüş domuz inleyerek sürüklenirken, oklar hışırdayıp takırdıyordu. Segundo tabancasını çıkarıp bir kez başına ateş etti. Aguirre yerinden sıçradı. "Por Dios," dedi.

Segundo atlılardan birine domuzu aşçının at arabasına taşımasını söyledi.

Yanmış kulübelerden ilkinin yıkıntıları içinde kömürleşmiş bir cesede rastladılar. Siyah, kırmızı, kahverengi, sarı ve beyazdı; ama daha çok siyah. Ağzı sessiz bir çığlıkla açılmıştı, ya da esneme diye düşündü bazıları, kimileri de kahkaha; pençeleriyse taştan oyulmuş kadar sertti ve gökyüzüne kaldırılmıştı, kara kemikten bacakları duman sütunlarından yukarı koşup cennete girebilirmiş gibi havada kalmıştı.

Atların hepsi gitmişti.

Kuyu çökmüş, kenarındaki taşlar boğazından aşağı yuvarlanmıştı. Büyük evin enkazına en yakın kavaktan çelenk gibi bağırsaklar sarkıyordu ve orada asılıp güneşte çıtır hale gelmiş iç organların bir hayvana mı yoksa insana mı ait olduğunu hiç kimse anlayamadı. Yel değirmeniyse her şeye rağmen, dönmeye devam ediyordu, pervanesi menekşe rengi fonda bir tablo gibi, vadinin koca sessizliğinde ürkütücü ritmik gıcırtı. İçin için yanan saman balyaları. Batmak üzere olan güneşte leylak rengi tepeler, uzaktaki ekinler neredeyse simsiyah. Erkekler ağız ve burunlarını ölümün leş kokusuna karşı bandanalarla örttüler.

Tomás atından atlayıp çökmüş ambarın üçgen köşesine doğru seğirtti. Kollarında bir çocukla dışarı çıktı. Çocuk kanlar içindeydi. Yumuşak bir kumaştan yapılmış gibi görünen başı omuzlarından aşağı sarkmasına ve eski bir yara sert bir kabuğa dönüşmüş olmasına rağmen, yaşıyordu.

Tomás'ın, "Huila'ya götürün," demesi üzerine atlılardan biri çocuğu özenle ceketine sarıp dönerek uzun vadide gerisingeri dörtnala gitmeye başladı.

Sığırlar gitmişti.

Aguirre işaret etti: Boş bir takım elbise, sanki birisi kendi elbiselerinden kaçmış gibi yerde duruyordu.

İçinde kırık bir süt şişesiyle bir kadın ayakkabısı.

Ölü bir adam memleketini hayal eden bir denizci gibi göldeki bir döşeğin üstünde yüzüyordu. Döşeğin yan yatıp batışını, adamın kasılmış elinin bir kez sallanıp kara sulara gömülüşünü izlediler. Kurbağa seslerini duyunca irkildiler. Tamamıyla sessiz olacağını düşündükleri vadi seslerle capcanlıydı. Bir yerlerde bir köpek havladı. Sinekler tiz seslerini yükseltti. Birden tavukları duydular. Bir sürü ateşin çıtırtısını. Cırcırböceklerini. Kumrularını. Kızarmış etleri tıkınan, ağaçlardan kahkahalarla gülen bir sürü tombul kargayı. Sonra, yavaş yavaş, insan hıçkırıkları duyuldu.

*

Kurtulanlar tek tek ve çiftler halinde yanlarına geldi. Birkaç ölünün arasında hiç Urrea yoktu, aile Tomás'a yer açmak için çiftlikten ayrılmıştı. Yo, çiftliklerinin tahribinden habersiz, şehirdeki büyük evde rahat rahat bekliyorlardı. Cabora'da onları bekleyen aile fertleri yalnızca şiddet içinde mezarlarından atılmış eski hayaletlerdi.

Sol gözü olmayan bir adamın sendeleyerek göldeki sazlıklardan çıkışı Tomás'ı afallattı. Günler önce yolda gördükleri deli adam gibi, bunun da pantolonu yoktu ve beyaz gömleğinde eski kan lekeleri vardı. Ama kanın altındaki farklı bir yüzdü, boş göz yuvarının damga gibi oyuğuna güneş vurunca, adamın başının içini gördü Tomás. Yüzünü çevirip eliyle ağzını kapattı.

"Yaquiler!" diye ağlandı adam. "Şeytan gibi topraktan çıktılar!"

"Bu adama yardım edin," dedi Tomás.

Bir kadın, nasıl olduğu anlaşılamadan, bir kavak gövdesinden ayrılarak öne çıktı. Önce kolu belirdi, sonra gövdesi, sonra bacakları. Bacaklarının önünde, el ele tutuşmuş iki çocuk bedenlendi. Onları ilk görenler kafalarını sallayıp gözlerini ovuşturdu. Bu oğlanla kız hep orada mıydı? Etraflarındaki büyük yıkım yüzünden görünmez mi olmuşlardı? Yerdeki tekerlek izlerinden, küçük bir meyve bahçesinden, tavşanlar ya da armadillo'lar gibi büzüştükleri agave bitkilerinin ardından, kesik nefesler alıp toprağa tutunarak, toprak rengi birçok insan daha çıktı.

"Yaquiler," dediler.

"Llegaron con el amanecer, gritando como diablos. No mon-

taban caballos. Vinieron corriendo, a pie, brincando como venados, volando como buitres."[75]

Ahşap ve kireç badanalı kerpiçten inşa edilmiş çiftlik evi büyük bir yapıydı. Duvarlar çatlayarak içe göçmüş, alevlerin korkunç siyah gölgeleriyle oyulmuştu; eğri büğrü kırmızı kömürlerden gelen ısı o kadar şiddetliydi ki atlılardan hiçbiri yanına yaklaşamadı. Çökmüş sundurmadaki bakır ve pirinç gölcükler kapı kollarının eridiği yerleri gösteriyordu.

"Şuraya bakın," diye seslendi Aguirre.

Evin içindeki her şey parçalanıp etrafa saçılmıştı, ağaca asılı iç organlar gibi onlar da, yağmacılar artık gitmiş olmasına rağmen hâlâ korkutan bir çeşit öfkeyle kırılıp dökülmüş, yerlere atılmıştı. Paramparça camlar, kırılmış çanak çömlek, kırık sandalye ve masalar ve tüylerini rüzgâra öksüren deşilmiş minderler, hayalete benzeyen boş elbiseler, katliamdan geçirilmiş gecelikler. Katledilmiş kitaplar yerde kanat çırpıyordu.

Aguirre üstü tıka basa doldurulmuş büyük bir koltuğun yanında durdu. Büyük evden toplanmış bütün haç ve çarmıha gerilmiş İsa heykelleri koltuktaydı. Aile İncil'i ve Guadalupa Bakiresi'nin bir heykeli de, Aziz Francis'in küçük bir heykeliyle birlikte oraya yerleştirilmişti.

"Dini eşyaların hepsini kurtarmışlar," dedi Aguirre.

"Bunlar Katolik," diye yanıtladı Tomás.

"Ciddi misin?"

"Evet."

Tomás kurtulanlardan birinin yanına gitti.

"Bütün kovboylarım nerede?" diye sordu.

"Kaçtılar."

"İşçilerimin hepsi nerede?"

"Kaçtılar."

"Başlarında kim vardı?"

"Kimse yoktu."

"Bana anlatacak bir şeyin yok mu?"

"Yayan geldiler. Sığırları, atları aldılar. Kadınlardan bazılarını."

"Yaquiler mi?"

"Yaquiler, patrón, Yaquiler." Adam doğuyu işaret etti. "Tam şurada yaşarlar, on mil kadar ötede."

"Ne? Onları tanır mıydınız?"

"Ah evet. Çok iyi tanırdık."

Aguirre araya girdi. "Ama neden?" dedi. "Bunu neden yapsınlar?"

Adam omzunu silkti.

"Aç olduklarını söylediler," dedi.

Tomás koluna vurdu.

"At arabaları geliyor," dedi. "Size yiyecek verirler."

"Efendim?" dedi adam.

"Evet?"

"Görevimden istifa etsem, bana kızar mıydınız?"

Tomás bir şey demeden yürüyüp gitti.

Segundo isimsiz Urrea'lardan birinin kömüre dönmüş çerçeveli resmini yerden aldı.

"Daha neler olacak?" diye sordu, kime sorduğunu bilmeden.

*

At ve el arabaları yavaş yavaş dağdan aşıp gıcırtılarla vadiye inmeye başladı. Huila kendi at arabasında diz çökmüş, peltek boyunlu bebeği katlanmış battaniyelerin üzerine yatırmıştı ama çocuğun gözleri çoktan bulutlanmış ve morarmıştı, titreyerek son bir nefes verdi ve kendini bıraktı. Yatağa serilen bir çarşafı düşündü Huila, tepeye kadar şişip, sonra havası kaçtıkça alçalan. Dümdüz. İşte çocuk dünyadan böyle ayrıldı.

Ardında kaç ölü bırakmıştı? Sayısını bilemiyordu. Yori hapları olmadığı için yüksek ateş ve su çiçeğinden ölen onca insan. Çığlık çığlığa ölen üzgün anneler ve içlerinde cansız bebekleri. Kalplerinde kurşunlarla ölü kovboylar. At arabasındaki minik cesede bakan Teresita'yı izledi ve dua etti, kız o korkunç gerçeği şimdi öğrenecekti; herkesi kurtaramazsınız –yalnızca çok azını kurtarabilirsiniz–, geriye kalanların yazgısı da, sizin yazgınız gibi, daha hazır olamadan toprağa uzanmaktır. Bebeğin yüzüne bir örtü örttü.

Yeniden inşa işi çoktan başlamıştı. Çiftlikte, erkekler mezar kazıp acılar içinde kömürleşmiş cesetleri toprağa gömüyordu. Korkunç ovada, Huila aşçıları çoktan organize etmiş, Segundo'ysa Tomás'ın yanına dönmeden önce bütün gece tüfek omuzda çadırın yanında bekleyecek iki nöbetçi dikmiş, Teresita savaşçıların dönme ihtimaline karşı Huila'nın yanına yerleş-

tirilmişti. Aşçılar uzun ateşlerin yanındaki düz kayalarda dengelenmiş demir tavalarda domuz yağı eritiyor, su kaynatıyordu. Akşam yemeğinde caldo de ajo yediler, sarımsak çorbası: Domuz ya da keçilere gitmeyen bayat ekmeklerin hepsi, tuzlanıp biberlenmiş, içinde küçük balıklar gibi yumuşak sarımsak dişleri dolaşan biftek suyunda yüzüyordu. Ve arroz con pollo yediler, vaquero'ların o gün ve bir gün önce vurduğu yaban kuşları taze tavuklarla birlikte, pirinç ve bir çimdik safranla haşlanmıştı. Sabahleyin, kunduz kuyruğu kaktüsünün soyulup doğranmış yemişleri, domuz yağında kızartılmış fasulye ve son yumurtalarıyla kahvaltı edeceklerdi. Havada bayram kokusu vardı.

Büyük evin kömürlemiş ön merdivenlerinde duran Tomás, adamlarının uzaktaki araziye yayılmış kamp ateşlerini görebiliyordu. Aşağı inip, kuruyan rüzgârda sızlanarak gıcırdayan yel değirmeni iskeletinin yanından kıvrılan taş bir duvarın ötesinde kazmaya başladıkları mezarlığa doğru yürüdü. Yeraltının yuttuğu yeşil bir su, demir bir borudan tükürülüp, atların içmek için başını gömdüğü paslı yalaklara akıyordu, toprağın tozun içinde birer ikişer başıboş dağılmış, sanki çiftlik evinin kaderiyle ilgilenir, savaşı merak eder gibi atlar.

Çevresindeki adamlar kan istiyordu. Havada intikam kokusu vardı. Söylenip küfürler savuruyor, öfkelerini kusuyor, pislik Indiolardan, vahşilerden söz ediyorlardı. Tomás'sa hâlâ neden daha fazla ceset olmadığını merak ediyordu. Yaquiler bu kadar çok kişinin kaçmasına neden izin vermişti?

Cabora Ovası bomboş, kupkuruydu. Sinaloa'lılar ilk çöllerini görüyordu ve çöl onları korkutmuştu. Sığınacak yer yoktu; çorak bozkır tek tük birkaç ağaç bozuyordu ve ötesinde yeşilin yumuşatamadığı vahşi ve sert doruklar vardı. Element renkleri, bakır ve kan haykıran canlı renkler. Burası kötü bir yerdi, bundan eminlerdi, buysa yalnızca ilk saldırıydı. "Savaş," diyordu herkes.

Tomás bir vaquero'nun, "Kadınlarla çocukları öldürelim," diye bağırdığını duydu.

Basamaklarda Aguirre de ona katıldı.

"Que en Paz descansen," dedi. Huzur içinde yatsınlar. Standart bir hayır duası.

Tomás başını salladı.

"Kara bir gün, amigo," dedi Aguirre.

Tomás elini öne doğru uzattı.

"Dört mezar," dedi.

"Evet."

"Dört."

"Evet, dört."

"Neden on değil, Lauro? Neden yüz tane değil?"

"Ben..." diye söze başladı Aguirre, sonra sustu. "Bilmiyorum."

"Bu Yaquilerin savaş partisiydi," dedi Tomás. "Bütün ovayı dümdüz edebilirlerdi, bundan eminim."

"Bilemiyorum. Bu konuda uzman sensin. Yaquiler?" Aguirre omzunu silkti. "Bilmem."

Sigara sarıp içtiler. Bitirdiklerinde, Lauro konuştu.

"Nesi var bu Yaquilerin? Katolik olduklarını söyleyip dalga geçtiğinde neredeyse inanacaktım."

"Ben dalga geçmiyordum." Tomás elini eski dostunun omzuna koydu ve yürürlerken ona bir hikâye anlattı.

*

İspanyolların Azteklerle işi bittiğinde, senin de çok iyi bildiğin gibi, kuzeye gittiler. Kutsal inancı yaymak istiyorlardı ama esas istedikleri altındı. Ve Sinaloa'da çok mutlulardı, yanlış anlama. Altın olmazsa, o zaman gümüş. Rosario ve Escuinapa civarında gümüşten okyanuslar bulundu. Ama elbette, Andlar'dan ta kuzeye kadar aradıkları Yedi Altın Şehri'ni de keşfetmek istiyorlardı. Cíbola'yı.

Tomás çizmesinin burnuyla mezarlardan birinin üstüne bir taş itti. Öylesine yapılmış, sevecen bir hareketti. Aguirre derin bir sevecenlikle dostunu izledi.

Er ya da geç, bu tarafa geleceklerdi. Bu kaçınılmazdı. Altın şehirleri olmadığını öğrenebilmeleri üç yüz yıllarını aldı. Ama bu Kızılderililer çok kurnazdı. Böylece güneydeki kederli ve yoksul Guasaveler İspanyollara şöyle dedi: "Ha evet! Altından yüce tapınaklar! Kuzeyde! Mayoların topraklarında!"

Ve tabii *Mayo* kulaklara *Maya* gibi geldi, bu yüzden İspanyollar da piramitlerle heykellerin hayalini kurarak yola koyuldu. İşte Mayoları da o zaman buldular. İspanyollar yedi yüz tanesi birden, zırhlı, silahları kuşanmış ve bir, ya da iki, belki de üç sene boyunca banyo yapmamaktan etrafa leş gibi kokular yayarak çıkageldiklerinde Mayoların ağzı beş karış açık kaldı. Onlar da mantıklı olan tek şeyi yaptı, Guasaveler gibi yalan söylediler. Ku-

zeyi gösterip, "Ah evet, altından yüce tapınaklar!" dediler. "Ama onlar bir tek Yaqui topraklarında bulunabilir. Yaquiler'e gidin, kardeşlerimiz, bu vadilerin ötesinde, Río Yaqui'nin ilerisinde, onlar altınlarını sizinle paylaşır!"

İspanyollar da gitti.

Yaquilerse, tabii ki, Mayoların kuzenleriydi. Aynı lisanın bir çeşitlemesini kullanırlardı. Ama bu iki kabile siyah karıncalarla kırmızı karıncalar gibiydi. Siyah karıncalar barışçıl ve çalışkandır. Kırmızı karıncalar da çalışkandır ama yuvalarının üstünde durduğunda, dışarı üşüşüp seni öldürmek için ne gerekirse yaparlar. Neyse, İspanyollar Río Yaqui'ye doğru ilerledi. Dosdoğru Yaquilerin beklediği vadiye yürüdü. Ve İspanyolların lideri tarihe mal olmuş şu sözleri söyledi: "İspanya kralı adına ve Her Şeye Kadir Tanrı'nın gücüyle, size Efendimiz İsa Peygamber'in İncil'ini getirdik. Ha, bu arada altınlar nerede?" Yaquiler de kırmızı karıncalar gibi dışarı koşturup hepsini öldürdü.

Tomás güldü.

Aguirre bunun hiç komik olmadığını söyledi.

"Eğer bir Yaqui'ysen çok komik."

Güneş hızla batıyordu.

Aguirre etrafına bakındı. Sol elinde bir haç tutuyordu, sağ eliniyse kemerine sıkıştırdığı tabancanın kabzasına koymuştu. Çevrelerindeki yalçın kayalıklar ve tepeler, ona sorarsanız, Yaqui kaynıyordu. Komançi. Korkunç Siouxlar bile oralarda bir yerlerde olabilirdi. Birden tüm kıtayı silip süpüren, bütün Kızılderililerin katıldığı bir savaş partisi hayal etti, toprakların temizlenmesi kendisiyle birlikte başlamak üzereydi.

"Bu insanları seviyorsun," dedi.

"Onlar harika insanlardır."

"Ama katiller."

"Biz de katiliz."

"Ama..."

"Bir misyonerden daha ölümcülü yoktur, ha Aguirre?" Dostunun sırtını sıvazladı. "Kiliseden daha tehlikelisi de."

"Katolik olduklarını söylemiştin," diye mırıldandı Aguirre.

"Ah, öyleler. Anlarsın ya, Yaquiler, her nedense, Cizvitlerin bu bölgelere gelmesine izin vermiş. Sekiz tane Yaqui merkezi varmış, Cizvitlerin misyon haline getirdiği kasabalar. Ve –belki de Tanrı denen o yaşlı düzenbaz, sonunda cidden kolları sıvamıştı– Cizvitler kabilenin Romalıların yeni ulvi zamazingolarıyla birlikte kendi ritüellerini gerçekleştirmelerine de izin vermiş. Düşünse-

ne Lauro, Aşa-yı Rabbani'de geyik dansçılar. Yerli paskalya yortusu!"

"Bunu dine aykırı bulanlar da olabilir. Günah."

"Bokumun günahı!" Tomás hızla yürüdü, Aguirre yetişmek için acele etmek zorunda kaldı. "İbrani dinine Romalı ritüeller katmak neden günah olmuyor? Bir tanrı varsa bile, onun Latince konuştuğuna sen inanıyor musun? Ne seas tonto.[76] Bu insanları bu şekilde kazanmak Cizvitlerin dehasını gösterir. Cizvitler Meksika'dan atıldığındaysa, geride dinlerini bıraktılar. Şimdi de geri döndüler."

Kovboy sürüsünün içine doğru yürüyüp, huzursuz karanlıkta kıpırdanan kokulu atlarla tokuştular. Tüfek yağının kokusu hayvanların böğürlerinde asılıydı, adamların üstünden türlü çeşit ter ve korkunun kokusuyla birlikte keskin bir deri kokusu da sigara dumanı gibi yükseliyordu. "Patron," dediler. Tomás aralarından kayıp geçerken kimileri irkildi. "Çocuklar," dedi Tomás, atlarının üstünde oturanların bacaklarına, dizlerine dokunarak. Adamların ortasına geldiğindeyse, durdu. Herkes durdu. Beklediler.

Sonunda konuşan Segundo oldu.

"Peki," dedi. "Ne yapıyoruz?"

"Ben, kendi adıma," dedi patron, "uyumaya gidiyorum."

On dokuz

Ertesi sabah, Don Tomás herkese vereceği emirleri hazırlarken, Teresita da kamptan kampa yürüyüp, ahalinin kahvaltı hazırlayışını izledi. Huila harabeye dönmüş çiftlik evindeki adamlara fasulyeyle dolu kil çömlekler ve hintinciri kaktüsleriyle kızartılmış yumurta göndermişti. Cabora'lılardan bazıları ortaya beyaz undan garip ve kocaman tortilla'lar çıkarmıştı, büyük evin enkazı içindeki adamlarsa fasulyelerini kendilerine ıslak çamaşır gibi gelen bu bezlerin içine dürüm yapıyordu. Segundo bu harina'dan tortilla'ları sünger gibi ve had safhada yakışıksız bulmuştu ama üçüncü fasulyeli-kaktüslü burrito'sundan sonra, hoşuna da gitmeye başladı. Domuz yağının akıllara ziyan kokusu lezzetli ve kaygan gelmeye başlamıştı damağına.

Tomás küçük mısır tortilla'larına sadık kalmayı tercih etti. El norte'ye[77] o kadar da fazla ödün verecek değildi.

İnsanların çoğu fasulye yedi. Kızarmış, ya da bir tomar kıkır-

dağımsı tuzlanmış domuz etiyle haşlanmış. Kimileri bolillo'larını kahveye bandı. Rosario'nun gümüş madenlerinden gelen iki işçi –Guerrero ve Millán– küçük yeşil muzlarından geriye kalanı kızarttı. Millán bir tanesini pantolonunun önüne tutup yanından geçenleri onu ısırmaya davet etti. Ve erimiş domuz yağına çarparak, taşların üstüne dökülen su gibi cızırtılarını at arabaları boyunca yayan yumurtalar. Tüm dünya yemek kokuyordu ve Teresita gözlerini kapatarak şarkılar söyleyip guruldayan bir mide, açlıktan ürperen bir çeneyle bir lezzet bulutundan ötekine atladı.

Dizlerinin üstünde dengelediği teneke bir tabakla Huila'nın ateşi yanında çömelip, iri tortilla parçalarıyla yapışkan kaktüs ve yumurtalar avladı. Sağ elindeki üçgen katlanmış tortilla kaşık, solundaki kaba üçgense tabaktan seçtiği parçaları ayıran bir çatal görevi görüyordu. Daha önce çatal kaşık kullanmıştı ama çok sık değil.

Huila, Teresita'nın önüne bir bardak kahve koydu – kaynamış sütün ince kaymağı buharla yükselip, ortada bir tümsekçik oluşturmuştu. Teresita bardağı iki eliyle kaldırıp yudumladı. İhtiyar geleneksel beş kaşık şekerini koyup çoktan karıştırmıştı. Teresita kaymağı dişleriyle tırmıklayıp çiğnedi. Kahvaltıdan sonra bulaşıklara yardım etti. Sonra battaniyeleri dövüp elbiseleri silkmeye koyuldu. Öğle yemeğine kadar çalıştı ama daha ne yiyeceklerini görmek için kızartma tavalarına bakamadan, atlılar çıkageldi.

İşte yine Segundo geliyordu, yanındaysa, Don Tomás. Mühendis ekose bir takımın üstüne en aptal fötr şapkasını takmıştı. Peşlerinde iki vaquero daha vardı.

Tomás eyerinin kaşında dengelediği boş bir kâse taşıyordu.

Huila ayağa kalktı.

"Buenos días," dedi. "Kahvaltıyı beğendiniz mi?"

Tomás kâseyi yanındaki işçilerden birine attı.

"Güzeldi," dedi. "Gracias."

Huila başıyla afiyet olsun dedi.

"Neye karar verdin?" diye sordu.

Tomás parmaklarıyla favorilerini taradı.

"Kalıyoruz," dedi. "İnşaat başlayacak."

Dehşet mi yoksa uzlaşma belirtisi mi olduğunu kimse pek anlayamasa da, genel bir mırıltı yükseldi.

"Bazılarımız burada kalmak istemiyor. Burası perili," dedi Huila.

"Ay, María Sonora," diyerek içini çekti Tomás. "Sonora'da her yer perili değil mi sence? Sinaloa'dan buraya gelene kadar garip garip şeyler görmedik mi? Periymiş!" Bir kahkaha attı. Yanındaki atlılar da kahkahalar attı, ahali hiç gülmedi. "Birkaç çiftliğim daha var. Bazılarınız çalışmak için Aquihuiquichi ve Santa María'ya gidebilir. Tamam mı?"

Huila başını salladı.

Mırıltılar arttı.

"Sense Cabora'yı yeniden inşa ediyor olacaksın," dedi Huila.

"Yakında," diye yanıtladı Tomás. "Yakında. Ama benim yokluğumda çiftlik yönetimi mühendiste olacak. Ona tam yetki veriyorum; emirlerini, sanki ben vermişim gibi, sorgusuz sualsiz yerine getireceksiniz."

"Peki sen?" diye seslendi Huila. "Sen nerede olacaksın?"

"Ben mi?" dedi Tomás. "Ben Yaquilerle konuşmaya gidiyorum."

*

Şimdiyse, tepelere doğru tek başına at sürerken, korku çığlıklarını hatırlıyordu Tomás, tartışıp bağrışmalarını. Huila karşı çıkmıştı, ahaliyse gitmemesi için yalvarmıştı. Ama o zaten bütün gece Aguirre ve Segundo'yla savaşmıştı. Vaquero'larının iradesine ve uykusunu berbat eden sonu gelmez tartışmalarına göğüs germişti.

"Tanrı aşkına, seni aptal, yanına atlı silahşorlar al bari!" diye haykırmıştı Aguirre.

"Olmaz."

"Bu intihar olur, patron," diye karşı çıkmıştı Segundo. "Yalnız gitme. En azından, bırak da ben de seninle geleyim."

"Olmaz."

"Seni öldürürler," diye bağırmıştı Aguirre.

"Sanmam."

Etrafında kiralık silahşorlar olmadan kendini ortalarına attığı takdirde, Yaquilerin cesaretine saygı duyacağını hissediyordu Tomás. Bundan etkilenmeseler bile, daha fazla adamının öldürüldüğünü görmek istemiyordu. Ayrıca, Yaquiler, Apaçi ya da Komançiler kadar iyi at binemezdi; peşine düşecek bütün savaşçıları geride bırakabileceğinden emindi; ayrıca yanına iki tabanca almıştı, eyerinin her iki tarafındaki kılıflarda da bir çifteyle bir Winchester vardı. Gerekirse ateş açıp kaçabilirdi. Ya da atından inip ateş açardı.

"Ben iyi bir Katoliğim" diye takılmıştı. "Birlikte tespih çekip dua ederiz."

*

Ayrılışı hemen hemen sessiz olmuştu. Tabancalarını ve büyük bir bıçağı kemerinin arkasına takmıştı Tomás. Yanları gümüş düğmeli siyah pantolonunun üstüne işlenmemiş inek derisinden tozluklar giymiş, başına koca bir sombrero geçirmişti. Eyerinin çantalarında kaçırılmış kadınların fidyesi olan altın pezolarla dolu iki torba vardı. Doğan kırmızı güneşin en ucundan kamptan çıkmıştı.

O öğleden sonra Alamos'a vardığında; cantina, lokanta ve ağaçları görmek keyfini yerine getirdi. Bir ağaç hatminin üstüne tünemiş koca beyaz papağana birkaç fıstık verdi. Chorizo[78] ve yumurta yedi, calabaza ve papaya, domates sosunda pişirilip üstüne kırmızı soğan serpiştirilmiş bir kâse arroz, kahveyle sıcak süt ve üç çörek. Chorizo bağırsaklarını bozabilir diye botica'ya gidip biraz mide tozu aldı, bir de yedi puroyla bir teneke tütün, Kızılderili cacique'lerin tütünü sevdiğini okumuştu bir yerlerde. Atını bir ahıra bırakıp plazuela'dan[79] uzak bir otele gitti. Buharlı suyun içine gömülüp, vücudunu ovalayarak inek kokularını çıkardı. Ayağa kalktığında, bir maşrapanın içindeki fasulye çorbasına benziyordu su.

"Ben bir domuzum," dedi.

Mochila'sından temiz bir pantolon ve beyaz bir gömlek çekerek, aynaya bakıp saçlarını arkaya taradı. Aşağıya inip, bir şat tekilayla bir dilim limonun tadını çıkardı, sonra bir poker oyununa oturdu. Şantöze üç şarkılık para ödedi. Sonra da çay içmek için kuzenlerinin evine uğrayıp dizinde çocuk hoplattı. Gece yarısı odasına çıkıp kuştüyü yatağa serilerek yorgun bir melek gibi uyudu. Şafak sökünce giyinip meyve, domuz biftekli sandviç ve üç yumurtayla kahvaltısını yaptı. Sağlam çizmeler aldı, saçını kestirdi ve telgraf ofisinin açılmasını bekledi. Don Miguel'e kısa bir not yolladı: "Cabora yandı! İnşaata başlıyoruz. Hainlerle görüşmeye gidiyorum. Rancho, Aguirre ve Segundo'nun yönetiminde."

Şehirden çıkarken, Urrea'ların büyük evi La Capilla'da durup, içerideki güzelliklere bir göz attı. Hizmetçiler telaşlanmıştı. Nogales'li küçük tatlı bir yeniyetmeye göz kırpıp, "Seni mutlaka tekrar göreceğim," dedi. "Adın nedir?"

"Yoloxochitl," diye yanıtladı kız.

İsmi muhteşem buldu, eyerine atlayıp çoraklığa doğru ilerledi.

*

Cabora'daki işçiler savaşçılara ait köyün on mil ötede olduğunu söylemişti ama hangi yönde olduğunu sormayı unuttuğunu o anda fark etti. Önündeki seçenekler neredeyse yetmiş millik bir kavis çiziyordu. Atını Alamos dışında tek uygarlık merkezi olan küçük madenci kasabasına, Bayoreca'ya doğru sürdü. En azından bir başlangıç olurdu. Yollardaki Kızılderili görünümlü yayalara sordu. Hangi Yaqui topluluğunun saldırdığını kimse bilmiyordu, ne de küçük pueblo'larının adının ne olabileceğini. Bayoreca'da bilen birilerini bulabileceği söylendi. Hatta yağmacılardan bazılarını bile bulabilirdi, çünkü Yaquiler genelde madenlerde çalışır, müthiş fizik güçlerini maden arabalarının raylardan itilmesi işinde kullanırdı.

Bir günlük yoldu ve Tomás dürülmüş döşeğini arkasında taşıyordu. Yanındaki tedarik çiliye yatırılmış kuru et, ağzı mantarla tıkanmış bir sürahi fasulye, bolillo'lar, deri bir torba dolusu haşlanmış pirinç, mumlu kâğıda sarılmış kalın bir dilim jambon ve birkaç şişe biraydı. Kavrulup ezilmiş kahve çekirdekleriyle dolu çuval bezinden bir torba da taşıyordu. Eyerinden aşağı üç matara sarkıyordu. Arkasında tavalar, tabaklar ve bir cezve tıngırdıyordu. Yeteri kadar mermi. Sevgili jujube'leri.

Çevresinde, dünya sessizdi. Sessiz ve engin. Sığırların ve peşindeki çiftlik işçilerinin ağırlığı olmaksızın, serbest, bir tüy kadar hafif hissediyordu kendini. Rüzgâr iyice bir esse, uçabilirdi de. Ülkenin ne kadar büyük olduğunu hiç düşünmemişti. Gökyüzü daha da büyüktü. Bütün muazzamlığına rağmen, yeryüzü bir pastanın üstündeki karamel tabakası gibiydi ve gökyüzü, parlak bir kubbe içinde yükseliyor, sonsuza kadar yayılıyordu.

Uzaktaki kuzgunlar sigarasından dağılan küller kadar minik görünüyordu. Gaklayışlarını zar zor duyabiliyordu. Sesleri rüzgârın tıslaması ardında gizlenmiş, katlanıp gökyüzünün bir köşesine tıkıştırılmış gibi geliyordu.

Sonra yukarı: Toprak yol dağ eteğindeki tepelere tırmandı. Agave'ler, ocotillo'lar, creosote'ler, meskitler. Sert bir rüzgâra kapılmış gibi eğik, derme çatma kulübeler gördü. Alkalik to-

zuyla kaplı beyaz popolu çıplak çocuklar. Yolun kenarında üç mezar; üstünde bir şey yazmayan beyaz taştan haçlar, üstüne üstlük bir de beyaza boyanmış, sanki sıcakta karlanmış gibi. Gözlerine, burnuna sinekler musallat oldu. Bandanasını yüzünün üstüne çekti, geçtiğini gören zavallı eciş bücüş adamlar korkuyla saklanmaya çalıştı, bu uzun boylu haydudun kendilerini günahları içinde gafil avladığından emindiler; mala hora sonunda gelmişti, başlarını omuzlarına gömüp kurşunlarını beklediler. Ama o en yeni siyah aygırı El Cucuy'un üstünde gelip geçti, geçişinden geriye yalnızca toynakların taktukları kaldı: Ne bir mermi, ne bir söz.

Dağdan arabalar indi; makine ve alet edevatla aşırı yüklenmiş dizi dizi burro'lar, çadır bezi altında yığılı yükler. Elleri değnekli bezgin küçük adamlarca sürülen arabalar, dişsiz adamlar, kararmış tenleri, kızarmış deri gibi görünen yayvan ve biçimsiz ayakları, toz toprak içinde sarı ve çatlamış. Geçerken başlarıyla Tomás'a selam verdiler, kaçamak bakışlarla silahlarına bakıp, çabucak gözlerini kaçırdılar.

"Daha çok var mı?" diye sordu.

"Az kaldı," dedi içlerinden biri.

Bayırı aştı ve Bayoreca pueblo'sunun karman çorman viranesine baktı. Duman ve toz kasabası. Maden artıkları, dar sokaklara paçavralar gibi saçılmış ayyaşlar, ölü köpekler, çamaşır. Kasaba dökülüyordu. Kokusunu yolun iki mil aşağısından alabiliyordu.

Yirmi

Tomás, Doña Loreto için ayrılan çadırı çiftlikte bırakmıştı, Huila ve ev çalışanları da içine yerleşmiş, battaniyelerini portatif yatakların üzerine sermişti. Don Lauro enkaz halindeki büyük evin yanındaki kavağın altına bir yatak kurdu. Demir yatak başını ayaklara monte edip, yatağın yanına da küçük bir masayla bir gaz lambası koydu, yatak başından sarkan bir tabanca kılıfı, yatak başıysa çubukları ve çaprazlarıyla aslında siyah demirden bir çite benziyordu daha çok ve gecenin serinliğinde orada huzur içinde uyudu. Sabah uyandığında, tepesindeki yatak başına tünemiş tavuklar yavaşça gıdaklayarak semiz kediler gibi mırlıyordu.

Cabora'daki işçiler Yaqui saldırısından sonra kaçmıştı, Sinaloa'dan gelen işçiler de ağıl ve ambarların ötesindeki boş kalan küçük kulübelerle sarsak barakaları dolaşıp kendilerine ev beğendi. Bu köy geldikleri köyün neredeyse aynısıydı; arkalarındaki ince panelden kokuşmuş helalarıyla iki sıra salaş kulübe dolu bir alan, bunların arkasında da küçük domuz ahırları. Küçük sokakta bile eşek sidiğinden o aynı çamurlu gölcük vardı. Eski köyde yaşadıkları düzende bu evlerin içine taşındı ahali. Huila'nın yardımcısı ve katır sürücüsü Don Teófano, yerleşimi sokağın sol tarafından, yani en batısından başlattı. Uyandırmak için kapısının önünde bir dinamit lokumu patlatmanız gerekse de, köyün gözcüsü ve hamisi olarak görüyordu kendini. Aileler alçakgönüllülükle eğilip alçak kapılardan içeri girerek hasır döşeklere uzandı ve eski ev sahiplerinin pirelerini devraldı. Çok geçmeden bu mahalleye de eski mahallelerinin adını verdiler: El Potrero.

Bu sokağa sığmayanlar –kovboylar ve kulübe bulamayanlar– yangından sağlam çıkmış küçük ahırlara sığındı, ya da at arabalarının altında, içinde ve yanında uyudu. Teresita, Huila'yla uyudu. Geceleyin, palmiye yapraklarının ve eski işçilerin damlara ördüğü otların arasından sessizce çıkan akrepler aşağı indi. Bir de kertenkeleler indi duvarlardan; gecko'lar ve birbirlerine karşı şınav çeken rengârenk minik, komik yaratıklar, sonra da şiddetli savaşlar yaparak ahşap ve tuğlalar boyunca seğirtti.

Cabora'nın yönetimini Mühendis Aguirre devraldı. Büyük evi kerestesiz nasıl yeniden yapacaklardı? Kerpiç. Killeri vardı; ve toprakları, çamur ve samanları. Bazı viga ve kirişler, kömürleşmiş ama hâlâ dayanıklıydı. Kas, el ve ayaklar.

Büyük evden kömürleri ve enkazı temizlediklerinde, temelin iyi durumda olduğunu görmek keyfini yerine getirdi. Tuğlalar ateşe dayanmıştı, sert tahtadan destek ve payandalarsa yanmayacak kadar sıkıydı. Sundurma ve merdivenler iyi durumdaydı, şömineler ve baca hâlâ yerindeydi. Aguirre'nin ekibinin yarısı, yanmış evden kurtarabileceklerini kurtarırken, diğerleri de çitlerden, en yakındaki ambardan ve parçalanan iki atölyeden sökülmüş panelleri kullanarak kerpiçten uzun tuğlalar dökmek için kalıplar yapıyordu. Tuğlalar çikolatalı kekler gibi yerlere serilmişti. Teresita da diğer çocuklar gibi bu kil saman karışımlarını fıçılara atarak oyunlar oynadı, çamur ayak parmaklarının arasından kıvrılıp geçti.

Parçaladıkları atölyelerde bir sürü bakır boru buldu mühendis ve öğleden sonralarını hemen yel değirmeninin yeşil suyunu sığırların yosunlu yalaklarından El Potrero'nun merkezine ve evin yakınına getirecek bir sistemin tasarımına adadı. Borular sonunda döşendiğinde, yerde çocukların seksek oynayabileceği ızgaralardan dev bir alan oluşturmuştu. Su, El Potrero'nun toprak yolunun yakın ucundaki fıçılara düzenli olarak akmaya ve Aguirre'nin yatağının yanındaki kilden koca bir kavanoza dökülmeye başlayarak, Huila'nın sivrisinek kovan güneşlik çiçeği merhemiyle kaplanıp okumak için uzandığında, keyifli ve tazeleyici bir ortam yarattı. Lambasını üflediğinde, canlı gökyüzünü seyrediyordu, mavi-beyaz yıldızların uçsuz bucaksızlığını, göktaşları gökyüzünün fermuarını açarken oluşan ışıktan tuhaf çizgileri. Kibrit alevinde küçük yıldızlar atlasına bakıp, burçlar kuşağının gizemli şekillerini araştırıyordu. Ay sıradağların ürkünç dişleri arasından yükseldiğinde, yatağının yanındaki masada duran uzun deri bir çantayı açıp çıkardığı pirinç bir teleskopla La Luna'nın gölgeli koyak ve kanyonlarına, kraterlerine ve derin, ölü okyanuslarına bakıyordu Aguirre. Avrupalılar ayda her zaman için bir adam yüzü görmüşlerdi, mühendisin El Paso'da öğrendiği bir şeydi bu. Ama onun anne babası ayın yüzünde hep bir tavşan görmüştü, Aguirre'nin de her gece gördüğü şey buydu, kulakları arkaya yatmış, bu hayalet uyduyu ucundan kemirir gibi arka bacakları üstüne kalkmış bir yaban tavşanı.

*

Kimi zamanlar, Aguirre'nin lambasından gelen ışığın kenarında duran Teresita, onun kitap okuyuşunu izliyordu.

Başının ve ayak parmaklarının üstünde tünemiş tavuklarla, her gece daha fazla sayıda yanında toplanmaya başlayan kamp köpekleriyle; beyaz gecelikleri ve dürbünüyle, kitapları ve bütün gece gürültüyle fokurdayan kil kavanozdan çeşmesiyle, Urrea'ların büyük yatağını alıp böyle dışarıda uyuduğu için ahali onun kaçık olduğunu düşünüyordu. Ambar kedisi Aguirre'yi herkesten çok sevdiğine karar verip, Aguirre de küçük canavarın yatağının ucunda uyumasına izin verdiğinde, bir skandal yaratmıştı. Teresita'ysa Aguirre'yi büyüleyici buluyordu.

Bazı insanların etrafındaki rengârenk aura'lar geri gelmişti, hâlâ soluk ama aynı zamanda, her nasılsa, daha belirgindiler. Huila'nın da göreceğini söylediği gibi, bir şeyler görmeye başla-

mıştı. Ama çoğu zaman büyülü bir şey olmuyordu bu, yalnızca daha önce fark etmediklerini fark edebilecek yaşa gelmişti. Son zamanlarda, örneğin, inekleri arkasından ittiren boğalar olduğunu fark etmişti. Sonra da kısrakları iten atlar görmüştü. Gördüklerini Huila'ya anlattığındaysa, onu ambarın arkasına çekip hayvanların yaptığı şeyin ne olduğunu anlatmıştı ihtiyar. Teresita da dehşetle karışık bir şaşkınlık çığlığı atmış ve birlikte iki küçük kız gibi kahkahalarla gülmüşlerdi.

Huila bir ineğin nasıl sağıldığını da göstermişti Teresita'ya, çünkü daha önce sadece keçi sağmıştı. "Senin memelerin yok," demişti Huila, "ama olacak. Benimkiler, ay mi hija, benimkiler şu ineğinkiler kadar sarkık! Önce büyük olurlar ama sonra uzarlar. Bendito sea Dios." Yaşlı kadının küfürlü konuşması Teresita'yı kıkırdatmıştı.

Çiftlikte ne kadar çok işçinin çürük dişleri olduğunu daha önce hiç fark etmemişti Teresita, ya da dökük dişleri, ya da yamuk çeneleri ve eskiden dişlerinin olduğu yerde içe göçmüş dudakları. Çevresindeki bütün o topalları görmemişti; sakat ayak ve bilekleri, kazadan ya da hastalıktan çarpılmış bacakları. El Potrero'daki üç adamın kolları sakattı; eğri büğrü dallar gibi yamuk iki kol ve kara bir pençe halinde kıvrılan parmaklarının yarısı eksik bir el. Eksik gözler, beyaz gözler, yerinde duramayan gözler ve şaşı gözler. Vaquero'ların yaraları vardı ve bazılarının başparmaklarıyla işaretparmakları kopmuştu. Hayretler içinde kalmıştı. Dünya daha önce hiç görmediği biçimlerde yaralıydı.

Köpekler üç bacak üstünde koşuyordu.

Bu da neydi böyle?

Kümeslerde ölü yatan piliçleri böcekler parçalara ayırıyordu.

Her kime sorduysa, ahaliden kaç kişiye sorduysa, hatta Huila, hatta Aguirre ve sözde her şeyi bilen kovboylar bile, dünyada ıstırabın, acının ya da ölümün ya da incinmenin neden var olduğunu açıklayamadı. Acı ve hastalığın "Tanrı'nın iradesi" olduğunu duymak, hayal kırıklığı içinde öfkeden kudurmasına neden oldu. Ya da kovboyların "hayat zordur o kadar" felsefesi; acıttığı zaman çirkeflik etmeden dişini sıkarsın ve çok kötüleşirse kırlara gidip yaralı bir çakal ya da dağ aslanı gibi geçmesini beklersin. Bu yanıtlar da onu hayal kırıklığına uğratıyordu. Huila içlerinde en beteriydi. Öldüresiye bir şok içinde, ihtiyarın her şey için bir cevabı olmadığını öğreniyordu Teresita. Aslında yaşlı kadın için fazla derin olan gizemler vardı ve bu bilinmeyenler karşısındaki dinginliği Teresita'yı hiç de rahatlatmıyordu. Dile getirmeye cesaret edemese de; adaçayı, tatlı ot ya da sedir yakmak ye-

terli değildi, diz çökmek yeterli değildi, alnına kutsanmış su sürmek, tespih çekip dua etmek ya da eski geyik şarkıları söylemek ya da dört yöne adaklar sunmak yetmezdi. Asla yanıtlanmayan sorular sormak Huila'yı delirtmiyor muydu? Ah, ama Huila'nın yanıtını biliyordu zaten, konuşmasına bile gerek yoktu: *Soramayacağın sorular vardır*, diyecekti Huila. *Sana yanıtlanmak üzere verilmeyen bazı sorular vardır.*

Görmenin sersemliğiyle ortalarda dolaşıyordu Teresita. Kumun üstündeki koca yatağında, küçük titrek ışıktan küresiyle, kitap yığınlarıyla yatan Aguirre, ne Cabora'daki ne de kapıların ötesinde yayılan büyük Sonora arazisindeki en şaşırtıcı şey sayılmazdı. Ama yeterince şaşırtıcıydı.

*

Bir sabah, Aguirre şafakla uyandı. Tavukları tepesinde nöbetteydi; gerileri öteki tarafa baksın diye demirin üstünde ters çevirmeyi çoktan öğrenmişti, yatağın öteki tarafında yer yoğun dışkıyla kaplıydı. Ayakucunda toplanan beş köpekse, birbirine sokulmuş sırtüstü uyuyordu; bacakları sarhoşlar gibi yayılmış, kulaklarıysa yumuşak kanatlar gibi birbirinin göğsünde çırpılıyordu. Üstlerinden sarkan keneler olgun böğürtlenlere benziyordu. Teresita da döşeğin üstüne oturmuş, kediyi okşuyordu.

Her nedense, Aguirre'nin ağzından şu söz çıktı: "Efendim?"

"Günaydın," dedi Teresita.

Aguirre yorganı göğsüne kadar çekti.

"B-buenos días," diye kekeledi.

"Geceleri ne okuyorsun?" diye sordu Teresita.

"Son günlerde, Quixote'yi tekrar okuyorum." Tavuklar gıdakladı. Köpekler kaşındı. Ne garip bir manzara, diye düşündü Aguirre.

"Görebilir miyim?" diye sordu Teresita.

"Kitabı mı?"

Teresita başını salladı.

Aguirre dik oturup elleriyle saçını yatırmaya çalıştı. Parmaklarıyla favorilerine dokundu. Sonra kilden bir kupa alıp içindeki suyu yudumladı. Kupayı bırakıp romanı aldı ve sanki çok iyi tanıdığı bir dostuymuş gibi kitaba bir kez gülümseyerek Teresita'ya uzattı.

Kitap eline ağır geldi. Cildi yumuşak deridendi. Parmaklarına dokunuşu hoşuna gitmişti. Harfler parlak altın rengiydi.

Parmaklarıyla başlığa dokundu.

"Bu?" diye sordu.

"Kitabın adı," diye açıkladı Aguirre. "*Don Quixote de la Mancha*."

Birinci, küçük sözcüğe dokundu.

"Bu?"

"Don."

"Don. Don Tomás gibi mi?"

"Veya Don Lauro," dedi Aguirre, kendi mevkiini de hatırlatmayı umarak. Bu çocuk garip şekilde tanıdık geliyordu. Pek saygılı da denemezdi.

"Don." Teresita gülümsedi. "Harfleri göstersene."

"D-o-n," dedi Aguirre çabucak, bu saçma sapan, küçük dersi gören biri var mıdır diye etrafa bakınarak.

"D!" dedi Teresita nefesini bırakarak. "O! N! Don."

Güldü. Bu ilk sözcüğüydü. Bir sözcük okumayı öğrenmişti.

Mühendis kitabı alıp sayfaları çevirdi. Durdu. "İşte," dedi. Sayfayı gösterdi. "Şuraya bak." Bir satırı işaret etti.

"Ne diyor?"

"Urrea."

"Nerede?"

Aguirre harfleri gösterdi.

"Bu Don Tomás mı?" diye haykırdı Teresita.

"Yo, yo. Bu yüzyıllar önce geçiyor. Ama Don Tomás'ın atası."

"Bu kitapta bir Urrea mı var?"

"Evet, var. Ve Don Quxiote onun oldukça güçlü olduğunu belirtiyor."

"Her kitapta bir Urrea var mıdır?"

Aguirre güldü.

"Şükürler olsun ki hayır!" dedi.

"Teşekkür ederim," dedi Teresita, yataktan atlayarak. "Kalkman lazım, Don Lauro. Geç oluyor."

Kitabı bıraktı, bir kez el salladı ve bir havlayan köpekler girdabı arasında koşup gitti.

Yirmi bir

Kırmızı ovada kaybolmuş gibi görünen yalnız atlı, uzun gölgesi acı ve ıstırap içindeki siyah kaktüs ve ocotillo'lara değerek çıkageldi. Sombrerosu yüzünün etrafında yoğun, oval bir

gölge oluşturuyor, kuyruksokumundaki kınından çıkan bıçağı etrafa kıvılcımlar saçıyordu. Yük kervanlarına rastladığında, şapkasına bir fiske atarak selam veriyor, öteki yalnız yolculara ya da küçük Kızılderili gruplarına yaklaştığındaysa, tüfeğini çıkarıp kucağında tutuyordu.

Dumanlı küçük bir çalı ateşinin çevresinde, Apaçi avcılardan oluşan küçük bir grupla birlikte bağdaş kurup çıngıraklıyılan yemişti Tomás. Adamların düşük ve bol pantolonları, başlarına sardıkları kırmızı bandanaları vardı. Kocaman gösterişli burunları ve kırışık gözleri. Yılanların derisi güneşe asıldı, açık eflatun ve pembe etleri çöp şiş yapılıp ateşte çevrildi. Bıçaklarıyla yiyor ve bıçaklarıyla Tomás'a el kol hareketleri yapıyor, bir ateşi bir onu gösterip kahkahalarla gülüyorlardı. "Sizi piç kuruları," dedi Tomás. Ateşe onu koyup eti cızırdarken seyretmenin ne muhteşem bir manzara olacağını, dile getirmeseler de hepsi biliyordu. Birbirlerine bir şeyler mırıldanıp kahkahalarla gülmüştü Apaçiler, bu aptal beyaz adama yüzlerini ovuşturup başlarını sallamışlardı. Onu sevmişlerdi. O da onlara kahve yaptı. Bundan da çok hoşlandılar. Ayrılma zamanı geldiğinde, tombul bir çıngırağı kayışa bağlayıp boynuna astılar. Çevresini sarıp bıçaklarıyla tehditler savurarak gülüştüler, Tomás da tüfeğini çıkarıp onlara doğrulttu. Bunu herkes aşırı derecede komik buldu.

Tomás o gece patikanın uzağında uyudu. Aygırını bir paloverde ağacına bağlamıştı. Bu ağaçları duymuş ama daha önce hiç görmemişti. Yaprak adına pek bir şey yok gibiydi. Gövdeleri yeşil ve yumuşaktı. Başparmağının tırnağıyla adının baş harflerini kazıdı: T. U. Etrafta olabilecek javelina ve çakalları korkutup kaçırmak için çıngırağını salladı. Sonra arroyo'da yarı mağara oluşturan bir girinti bulup, battaniyelerini bu sığınağın içindeki serin kumlara serdi. Çalı çırpı ve üstünde küçük pencereleri olan oyuk kütükler gibi görünen kurumuş cholla[80] iskeletlerini bir araya yığdı. Küçük bir ateş yakıp bir deliğe işedi ve vurduğu bir tavşanın butlarını pişirdi, koca arka bacakları uzun hindi butları gibi görünüyordu tavşanın. Kızaran ete tuz ufalayıp, ortası çiğ ve pembe kalmış olmasına rağmen, yedi. Kahve kaynatıp içine cömert miktarda rom döktü. Tatlı olarak jujube'ler.

Gökyüzünü seyrederek dua etmeye çalışsa da, kendini ikiyüzlü hissetti.

Ertesi gün patikada ilerlerken bir hacienda'ya rastladı, La Paloma. DON WOLFGANG SIEBERMANN, ÇİFTLİK SAHİBİ,

yazıyordu levhada. SIĞIR, MAGUEY, HENEQUEN. PAMUK. Yolun ötesindeki üstüne bir ineğin kafatası çivili uzun çapraz iskelete kadar gitmeyi göze aldı. İki direğe de at nalları dizilmişti. Don Miguel'in Siebermann'lardan bahsettiğini duymuştu Tomás; Don Wolf'un arkasından herkes El Alemán derdi.

Tomás uzaktan bir grup vaquero gördü, çıplak tozdan kör edici bir yamanın içinde içi kaçmış atlarla çevrili.

Atını onlara doğru sürdü.

Dönüp baktılar.

On adam. Altısının elinde kürekler. Aralarında, taze topraktan bir tümsek ve onun yanında, derin bir çukurdan sonra, ikinci bir tümsek daha.

"Buenos días," diye seslendi Tomás. "Ben Tomás Urrea, Cabora hacienda'sından."

Adamlar ona bakıp kollarını küreklerine dayadı.

"Don Tomás," dedi içlerinden biri ve başını salladı.

Garip biçimde öfkeli olduklarını düşündü Tomás.

"Alçak Yaquilerin peşindeyim," dedi.

Herkes birbirine baktı.

"Yaquiler mi?" dedi liderleri. "Çok berbat bir iş."

"Çiftliğimi yaktılar," dedi Tomás. "Dikkatli olması için Don Wolf'u uyarabilirsiniz."

"Uyarınız için teşekkürler, señor."

Gözlerini ona dikmişlerdi.

"Biz hiç Yaqui görmedik ama."

Tomás çukura baktı.

"Başka bir şey var mıydı?" dedi adamların başı.

"Yo... yo." Tomás gözlerini kıstı. Çukurda bir şey kıpırdanmıştı. "Gracias. Ben yoluma gideyim."

"İyi günler," diye yanıtladı adam.

Çukur kazanlar yeniden küreklere asılıp işe girişti.

"Ne yaptığınızı sorabilir miyim?" diye sordu Tomás.

"Don Tomás," dedi başlarındaki adam. "Şafaktan beri çukur kazıyoruz." Alnını sildi. "Sen bir patronsun. Nasıl olduğunu bilirsin. Patron emir verince, hepimiz itaat eder ve soru sormayız."

"Övgüye layık bir tutum," dedi Tomás. "Peki ne emir aldınız? Sormamın sakıncası yoksa."

Adam küreğini bırakıp atına gitti. Eyerinden matarasını alıp bir yudum sıcak su içti.

"Eh," dedi, "iş iştir. Hiç bitmez."

"Ya lo sé." Tomás başını salladı. "İş bitmez!"

"Sí, señor. Şey, bilirsiniz..." Ağzını sildi, bir yudum daha aldı, içini çekip mataranın mantarını taktı. "Don Wolf çok katıdır, bu insanlara karşı böyle olmak gerekir. Kaypak ve güvenilmezdirler. İlmeği gevşetirseniz, başınıza belayı aldınız demektir."

"Doğru," diye ekledi küreklilerden biri. Bir kürek dolusu toprağı çukura attı: Çukurdan koca bir toz bulutu yükseldi.

"İşçilerden ikisi birbirine âşık oldu," diyerek devam etti adam. Omzunu silkti. "Hayvanlar gibi kızışır bu peone'ler. Ama sürüleri Don Wolf idare eder; inekleri de atları da, ayrıca işçileri de. Bu yüzden evlenme zamanı geldiğinde, Don Wolf en sağlıklı çiftleşmeleri ayarlar, anlarsınız ya. En uygun eşleri seçmede yanılmaz bir yeteneğe sahiptir."

"Çiftleştirmede!" diye seslendi çukur kazıcı.

Çukura toprak atıldı.

"Bu ikisinin evlenmesi yasaklanmıştı. Ama ni modo, señor. Yine de evlendiler."

Tomás sırtının ürperdiğini hissetti.

Adam uzaktaki tümseği işaret etti.

"Şuradaki dişisi."

"Don Wolf," dedi kazan adam, "erkeğin onu gömülürken görmesini istedi."

"Kendisi gömülmeden önce."

Tomás ancak o zaman gördü: Çukura toprak atılırken güçsüzce tekmeleyen bir ayak.

"Onları canlı canlı mı gömdünüz?" dedi.

Adamların hepsi çalışmayı bırakıp boş gözlerle ona baktı.

"Sí, señor."

"Önce kadın gitti. Adam köpekler gibi karşı koydu," dedi liderleri. "Ama onun için çok fazlaydık. Uzun zaman aldı. Kadın gömüldüğünde, yere yığıldı. Dişisini gömdükten sonra, erkeğini çukura atmak daha kolay oldu."

"Bu adamın sözleşmesini ben satın alamaz mıyım?" diye sordu Tomás.

"Onu kurtarmak mı istiyorsunuz?"

"Param var. Ödeyebilirim."

Adam başını iki yana salladı.

"Hayır," dedi. "Hayır. Sanmıyorum."

"Ayrıca," dedi çukuru kazan, içine bakarak. "Tekmelemeyi kesti. Öldü sanırım."

"Görüyorsunuz ya," dedi başlarındaki. "Çok geç, señor."

Tomás arkasına dönüp atını ağır ağır kapıya doğru sürdü.

"Gerçek aşk!" diye seslendi kazıcı. "Artık sonsuza kadar birlikteler!"

Kürekler yalnız mezara çakıl yüklerini dökerken gümüşsü sesler çıkardı.

Tomás ellerini tüfeğine götürdü, sonra vazgeçti ve dizginleri yumrukları arasına alıp atını mahmuzlayarak, solgun yoldan olabildiğince hızla kötücül Yaqui tepelerine doğru sürdü.

Yirmi iki

Birkaç gün sonra, Segundo at arabalarında kereste ve atlarla katırların üstünde bir düzine yeni adamla tıngır mıngır çiftliğe döndüğünde, Tomás'tan bir haber alan olmamıştı. Yeni eve ait duvarların alt kenarları çoktan sicimlerle belirlenmiş, güneşte kurutulmuş birkaç tuğla içlerine dizilmişti. Aguirre sundurması verandaya dönüştürülecek, iki katlı büyük bir kerpiç evin planlarını çizmişti. Bir arroyo'nun yanındaydı, Segundo geldiğinde de, elinde bir kalem ve çizim defteri aynı yerdeki taşma savağı ve lağım hattını işaretliyordu cingöz mühendis. Bakır borular, çözümün bu olduğundan emindi!

Segundo yeni adamlara iş dağıttı; tamir edilecek çitler vardı, bakılacak inekler, kazılacak çukurlar. Tomás yeni bir göl kazılmasını istemişti ve Segundo'ya kürek tutturmanın hayatta bir yolu yoktu ama Alamos'tan gelen bu çocuklar kazmaya hazırdı. Zaten çoğu da madenciydi. Buna alışkınlardı.

Aguirre çağrıldı ve kolayca derinleştirilip genişletilebilecek bir meyil bulana kadar, birlikte ağır adımlarla El Potrero'nun ilerisine yürüdüler; meyilin doğal duvarları üçgen bir gölün kıyılarını oluşturacaktı. Kazılacak yerin güney ucunda, küçük derelerini baraja dönüştürecek bir set yaratmaya karar verdiler, bir taşma savağıyla eski göle bağlanacaktı. Aguirre hemen yel değirmeninden gelecek olası akıntıyı hesaplamaya girişti. Defterindeki sayfaların köşelerine rakamlardan sütunlar karaladı; bu göle levrek, ya da rengârenk trucha'lar koysaydı, ne olurdu? Her cuma hep birlikte taze balık ziyafeti çekmezler miydi?

"Kafası," dedi Segundo, artık köpeklerinden biri gibi Aguirre'nin peşinden ayrılmayan Teresita'ya, "çok meşgul."

"D-o-n," dedi Teresita, " 'Don' diye okunur."

"Fíjate nomás," dedi Segundo, bu onun *İyiymiş* deme şekliydi. Ambara doğru yollandı. Sıcak çoktan bastırmış olmasına rağmen, çizmelerini fırlatıp bir saman yığınına yığılmayı planlıyordu. Durdu. "Hey niña," dedi

"Efendim?"

" 'Segundo' nasıl yazılırmış, öğren bakalım."

"Sorarım."

"Bueno," dedi. Yürüyüp gitti.

Teresita tekrar Aguirre'ye koştu.

"Mühendis," diye seslendi. "Bana yeni bir kelime öğretsene."

"Hangi yeni kelimeyi öğrenmek istemiştiniz?" dedi Aguirre, bitmez tükenmez hesaplarından başını kaldırmadan.

"Kendi adımı."

Teresita'ya baktı. Israrcı küçük velet. Yine de, yeterince makul bir istek gibiydi.

Eliyle çağırdı. Bir sopa alıp çömeldi. "Buraya bak," dedi. Kumun üstüne koca bir "T" çizdi. "T," dedi. Teresita tekrarladı. "E." İsmindeki bütün harflerin üstünden geçtiler.

"Te-re-sa," dedi Teresita. "Şarkı gibi."

"Sanırım öyle."

"Don Teresita."

"Yo yo yo. *Doña* Teresita. Anladın mı?" Sözcüğü kumun üstüne çizdi. "Sen hanımsın. Erkek değil. Doña."

Bu ikisini de güldürdü, çünkü saygıdeğer bir hanımefendiden başka her şey olduğunu ikisi de biliyordu.

"Don Lauro," dedi elini uzatarak.

"Doña Teresita," diye yanıtladı Aguirre, parmaklarını parmaklarına değdirip reverans yaparak.

Huila arkalarındaydı.

"Siz ne yapıyorsunuz?" diye sordu.

Aguirre nedenini bilmese de, paniğe kapılıp bir adım geriye sıçramasına neden oldu bu.

"Ben...!" dedi.

"Bana bir kelime öğretiyor," dedi Teresita. "Kendi ismimi yazdım."

Huila yerdeki çiziklerin yanına gelip baktı.

"Buradan tavuklar geçmiş gibi görünüyor," dedi. İsmi ayağıyla sildi. "Sen," dedi Aguirre'yi işaret ederek. "Okuma biliyorsun."

"Evet."

"Öğretebilirsin."

"Sanırım. Resmi olarak hiç ders vermedim ama..."

"Yarın pazar," dedi Huila. "Sen, Lauro Aguirre, bize vaaz vereceksin."

"Madam, ben papaz değilim!" diye karşı çıktı Aguirre.

"Okuyabilirsin... papazın kitabını oku."

Teresita'yı elinden tutup götürdü Huila.

Masonik Metodist Aguirre böylece Cabora'nın geçici papazı oldu. Ahali bank ve kayaların üstünde toplandı, oturacak yer bulamayanlarsa yere bağdaş kurdu. Aguirre'nin yirmi üçüncü bölümden okuması ahaliyi rahatlatsa da, koyunları çok az bildiklerinden sığır terimleriyle açıklamasını istediler. Kutsal Kitap'ı yanılmaz şaşmaz bir tarihi metin olarak kabul etmese de, yeni baştan yazma düşüncesini biraz utanç verici bulan Aguirre, hevesle böğürdü: "Efendim, buckaroo'mdur!"

Don Lauro'dan bekleneceği üzere, ahalinin papazı olma rolüne çabucak kapıldı Don Lauro. Öğleden sonraları, tarihi ve felsefi konularda konuşmalar yapabileceği bir toplantı başlattı. Her gün saat üçte, yatağının yanındaki büyük ağacın altında toplanıp, hayvan manyetizması, burçlar kuşağı, Díaz rejiminin siyasi dolapları gibi konularda konuşmasını dinlediler. "Moctezuma'nın Kız Kardeşi Papantzín'in–Bizim Cennet Olarak Bildiğimiz–Yaşam Ötesinde–Katoliklerce İsa Olarak Adlandırılan–Büyük Mimarın Kendisi Eşliğinde, Yaşadığı Garip Ama Gerçek Maceralar" başlığı altında verdiği bir derste, Aztek rahiplerinin dünyanın sonunun geldiğine dair işaretler gördüğü günleri anlattı. Gökyüzünde kuyrukluyıldızlar, sokaklarda uluyan ruhlar vardı o günlerde; aslında, diye açıkladı, Meksikalı korkunç hayalet La Llorona, ürkünç görüntüsüyle ilk kez Aztek sokaklarında belirmiş ve ilk olarak onları korkutmuştur. Takvimleri döngüsel sonuna gelmişti; çağlar arasındaki çağ, dehşet verici Nemontemi başlamıştı. Ve kıyıdan korkunç havadislerle gelen haberciler okyanusta yatan dev gibi beyaz deniz kuşları olduğunu, bu beyaz kanatlı kuşların üstündeyse Quetzalcoatl'un hizmetkârlarının durduğunu, sakallı tanrıların gündoğumu ülkesinden geri döndüğünü söylüyordu. Bugünse, o kuşların gemiler, üstlerindeki tanrılarınsa yalnızca İspanyollar olduğunu anlamayan kalmamıştı. Ama o eski günlerde, Tek Dünya'nın Merkezi Tenochtitlán'daki korku büyüktü.

Ve Kral Moctezuma'nın kız kardeşi Papantzín, ateşli hastalıklar içinde gücünü yitirerek yatağa düşmüştü. O denli güçsüzdü ki ölüverdi ve öldüğünde, kendini cennette buldu.

Teresita, her zamanki gibi, kalabalığın en önünde oturmuş, anlatılanları dinlerken çenesini yumruklarına dayamıştı.

"Papantzín daha sonra Moctezuma'ya gördüklerini anlattı, çünkü Papantzín ölüler arasından geri döndü! Ya evet, Papantzín cennetten bir uyarıyla geri gönderilmişti, haksız yönetimin verdiği zarardan çıkar sağlayanlara karşı bir uyarıyla!" Aguirre boğazını temizleyip devam etti: "Papantzín'i ölüler diyarında beyaz cüppeli kumral bir adam karşıladı." Ahali haç çıkardı. İsa'dan dolaylı bahsedildiğinde bile bunu anlarlardı. "Gezdirildiği vadi ve ovalarda, nehirler ve güvercinler gördü." Herkes başını salladı. "Ama İsa onu karanlık ve korkunç bir vadiye götürdü. Ve bu vadi kemiklerle kaplıydı." Ahali yutkundu. "Kemikler! İnsan kemikleri! Kafatasları! Ve İsa, 'Bak, senin insanların,' dedi. Halkının kendi cehaleti yüzünden yok olacağı konusunda uyardı. İnancı mahvına neden olacaktı. Ve Papantzín mezarında uyandı."

Başlar öne eğildi.

"Düşünebiliyor musunuz? Uyandığında Aztek deisidaimonia'sının ne halde olduğunu gözlerinizin önüne getirebiliyor musunuz?"

Kral ne demiş? diye sordular.

"Önce, kimse mezara yaklaşamamış, onun bir hayalet, kendilerine zarar vermek için yollanmış bir iblis olmasından korkmuşlar."

Teresita avuçlarını yüzüne bastırdı.

"Ya sonra?" diye haykırdı, ama yanıt gelmedi; çünkü ahali ayağa kalkıp arkaya bakmaya başlamıştı; sonra at kişnemeleri ve nal sesleri duyuldu, sonra da herkes kalkıp patronu görmeye koştu.

Aguirre kitabını indirdi: "Bak, bak."

Arkadaşının, görünüşe göre tek parça halinde geri dönmesi içini rahatlatmıştı. Ama konuşmanın yarıda kesilmesi de biraz sinirine dokunmuştu. Tomás'ın peşinden çiftliğe giren Kızılderilileri görünceyse paçaları tutuştu.

*

Tomás atının üstünde oturup herkese gülümsedi. Hem kendisi hem atı tozdan sarı ve gri bir renk almıştı. Daha sonraları, gelen patronun gidenden farklı biri olduğunu söyleyecekti ahali.

Tek başına at sürdüğü o günlerde içinde bir şeyler değişmişti.

Arkasındaki Kızılderililer sıkkın ve sessizdi; onların arkasındaysa, esir aldıkları kadın ve çocuklar, önlerinde dans edip neşe içinde bir aşağı bir yukarı zıplayan ahaliye karşı bağrışıp çağrışmaya başladı. Başlarına kötü bir şey gelmemiş olmasına, kalabalığın içinde tanıdık bir yüz görememelerine ve kendi kulübeleri artık yabancıların evi olmasına rağmen, atlarından atlayıp, eller havada, dağılan civcivler gibi insanların arasından uçuştular. Eve dönmüşlerdi ve o anda önemli olan tek şey buydu. İnsanların arasına karışıp onlarla bütünleştiler. Vaquero'lar dörtnala ovalarda at koşturdu, köpekler havladı. Aguirre bu cümbüşün arasından kendine yol açarak Tomás'a uzanıp elini sıktı.

"Hoş geldin," dedi.

"İyi görünüyor." Tomás, Cabora'ya göz atarak başını salladı. "İyi iş çıkarmışsın."

"Claro que sí," diyerek, hafif bir baş hareketiyle teşekkür etti Aguirre.

Çoktan bir emir patlatmıştı: Adamlar at arabalarının birinden çektikleri yatağı, Aguirre'nin büyük kavak altındaki yatağının yanına kurmaya başlamıştı bile. Yatağın yanına serin değirmen suyuyla dolu kil bir jarrito yerleştirdiler, Tomás en sonunda lambanın ışığında yatağa yattığı zamansa, küçük masaya suyun yanında bir tabak tatlı patates şekerlemesi ve kaktüs jölesi koyulacaktı.

Tomás hepsinin ötesine, Sierra'ya baktı. Başını sallayıp bakışlarını aşağı indirdi.

"Huila," dedi patron.

"Señor." Huila başını salladı. "Hizmetinizdeyim."

"Ve sen," dedi Teresita'ya.

Teresita parmaklarını oynattı.

At binmekten çarpılmış bacaklarıyla yürürken sallanan bir gemideki denizciye benzeyen Segundo, yaylana yaylana yanlarına geldi.

"Patron," dedi.

Tomás gülümsedi.

"Gittim geldim," dedi.

"Evet, öyle." Segundo başını salladı. Yüzünde görebiliyordu. "Hoşuna gitmiş."

"Ah!" dedi Tomás.

Bütün yolculuğunu anlatmaya niyetliydi. Onu savaşçıların

köyüne götüren kaçık Kızılderili'yi. Başına geyik boynuzları bağlamış, çığlıklar atıp zırvalayarak çırılçıplak koşturan adamın kahkahalar atıp, nasıl geri geri kaçtığını. Koşucunun hızlanıp durarak nasıl domaldığını ve kıçını ona doğru açıp seslerin en edepsinizi çıkardığını. Nasıl yola işediğini, sonra da ellerini göbeğine koyup kahkaha atarmış gibi Tomás'a nasıl da abartılı hareketler yaptığını. Sonra, kahkaha atmaktan sıkılınca, nasıl ağlama taklidi yaptığını, gözlerini yumruklarıyla ovuşturup, sonra da Tomás'ı işaret ederek, açık açık *Yori sümüklüsü!* dediğini.

Koşucunun köy yolunu nasıl gösterdiğini ve insanların silahlarıyla çıkıp koşucuya nasıl bağırdığını, koşucunun hoplayıp zıplayarak, köy boyunca koşturup dans ederek gözden kaybolmadan önce bir tek Tomás'a kıçını sallamak için biraz durup, sonra da öteki taraftan çıkıp gittiğini.

Atını ortalarına sürdüğünde hayretler içinde kalakalan savaşçıları anlatmak istedi, bazılarının ona doğru koşup sopalarıyla vurarak bıçaklarıyla tehditler savurduğunu. Atın bu vurdu kırdı içinde nasıl kıpırdamadan durup, sonra da yerinde dans etmeye başlayarak, yanlara ve arkaya doğru hareketlerle, pueblo'nun ortasında kusursuz kareler çizdiğini ve savaşçıların bu çılgın Yori ve şeytan atından yarı korkmuş yarı hayran halde nasıl geriye kaçtığını. Köyün caciqe'i ihtiyar adamın, boynunda bir haçla nasıl öne çıkıp İspanyolca konuştuğunu ve bahsettikleri bir sürü şeyi anlatmak istedi.

Onlara yıldızları anlatmak istedi. Cehennem mezarları içindeki âşıkları. Apaçileri ve çıngıraklıyılan ızgarasını.

Birden anlatmayacağını anladı Tomás. Kendini ehlileştirilmemiş bir adam olarak düşünmüştü hep, şimdiyse yarı çakal olduğunu keşfetmişti. Son haftalar boyunca, nihayet, ehlileştirilmemiş olmanın nasıl bir şey olduğunu gerçekten tatmıştı. Bu çakalın kaderinde sosyal durumunun kafesi içinde yaşamak vardı. Kendini nasıl özgür kılabileceği hakkında hiçbir fikri yoktu Tomás'ın.

Yaquilerin de bir yardımı olmuyordu. Atından iner inmez içindeki çakalı tanımışlardı. Bu adamlar da yarı kartaldı zaten, yarı sinekkuşu ve yarı yılan. Kadınlarıyla hiç konuşmamıştı, çünkü Yaquiler onun içini okuyordu, onları sevdiğini de biliyorlardı, gece çöküp kızlar evlerine yürüdüğünde sevgisinin ne anlama gelebileceğini de. Artık öldüremeyecek kadar hoşlanmışlardı ondan, ama kadınlarını da bir Yori'yle evlenmelerine izin veremeyecek

kadar seviyorlardı, ne kadar zengin de olsa. Bu yüzden onunla birlikte oturup yaşamlarını anlattılar. Topraklarının yıkımını, Yori istilalarını ve yaşlılarını zayıf düşürüp çocuklarını hasta eden açlığı, katliamlarla adam asmaları, işkence ve saldırıları. Meksikalı askerlerin tümden boşalttığı köyleri, uygun adım denize yürüyen aileleri, ağaç dallarına geçirilip çürümeye terk edilen, atlar üstlerinden geçtikten sonra köpekbalıklarına atılan çocukları. Yalnız yolculardan toplanıp ikramiye karşılığı devlete satılan kafataslarını. Korkuyu.

Onları anladıktan ve rehinelerin serbest bırakılmasını garanti altına aldıktan sonra, ahalinin önünde kendilerini anlatabilsinler diye içlerinden birkaçını Cabora'ya getirmeye karar vermişti. Tomás'a gelince, o kendini anlatmaya çalışmayacaktı. Onu kim dinlerdi ki? İçlerinden hangisi anlayabilirdi?

Bir hareketle, Yaquileri atlarından indirdi Tomás. Hep birlikte inip, toprağın üstünde dikildiler. İhtiyar adam öne çıktı. Tomás da atından aşağı kayıp adamın yanında durdu.

Ahali sustu. Teresita kendine yol açıp ilerledi ve Huila'nın kalçasına yaslanarak olanları izledi. Köyün yaşlı lideri kıza bakıp, eski dilde, "Seni tanıyorum," dedi. "İhtiyar kadın uçarken görmüştüm seni." Teresita kaşlarını havaya kaldırdı.

İhtiyar adam boğazını temizleyip İspanyolca konuşmaya başladı: "Çiftliğinizi yaktığımız için özür dilerim." Ahali birbirine baktı: Huila Segundo'ya, Segundo Aguirre'ye, Teresita Tomás'a. Sonra Huila Don Teófano'ya baktı, Teófano da başka birine.

"Sizinle," diye devam etti ihtiyar adam, "savaşta olduğumuzu sanmıştık."

Omzunu silkti.

"Herkesle savaştayız."

Kollarını kavuşturdu. Kırmalar, mestizo'lar ve Yorilere bu kadar dil dökmek. Pöh!

"Cahita dilini konuşmayan herkesle savaştayız, anlarsınız ya. Bazılarınız gerçek insanlar gibi konuşuyor ve onlarla bir savaşımız yok. Çiftliğinizi tekrar yakmaya gelsek bile sizleri öldürmeyeceğiz."

"Çok rahatladım, cabrones!" diye çıkıştı Huila.

Herkes güldü, yaşlı Yaqui lideri bile.

"Bu Gök Kaşıyan'la savaş halinde olduğumuzu zannettik. Bütün bu Yoriler. Hepsi aynıdır sandık."

Tomás bir puro ikram etti. Adam alıp Segundo'nun kibritiy-

le yaktı. Başıyla sert bir hareket yapıp teşekkür etti.

"Bizi neden yağmaladınız?" diye sordu Aguirre.

"Açtık."

"İnekler," dedi bir diğeri.

"İnekler!" dedi Segundo.

"Açtık," diye tekrarladı ihtiyar. Adamın huysuz olduğunu düşündüler. Kimileri aptal buldu. Ama Yoribichilerden özür dilemek için fazla nefes tüketmek istemiyordu, o kadar.

"Aguirre," dedi Tomás. "Rahipler aşar vergisi olarak bizden ne kadar talep ediyor?"

"Gelirinin yüzde onunu fakirlere vermeni öneriyorlar, sevgili Urrea," dedi Aguirre.

"Yüzde on," diye tekrarladı Tomás. "Bundan sonra, Cabora'daki hasatın ve hayvanların yüzde onu Yaquilere verilecek. Yüz ineğimiz varsa, onunu siz alacaksınız," dedi.

İhtiyar kendi insanlarına baktı. Başlarını salladılar. Purosunu ağzından çıkarıp, "Bueno," dedi.

"Biz burada olduğumuz sürece insanlarınız aç kalmayacak," diyerek devam etti Tomás. "Ve Urrea çiftlikleri sizlere sığınak olacak. Cabora'da, Aquihuiquichi'de, Santa María'da. Siz bizi Kızılderili saldırılarından, biz de sizi askerlerden koruyacağız."

İhtiyar başını salladı. Tomás'la el sıkıştı.

"Size bir şey göstermek istiyorum," dedi Tomás ahaliye.

Yaqui grubunda bir kadın vardı. Tomás'a sorarsanız oldukça güzeldi ama gördüğü hemen her kadını oldukça güzel bulurdu zaten. Grubun arkasından atıyla gelmiş ve Tomás'la tek kelime etmemişti. Uzun ve düz tuttuğu saçları yüzünün her iki yanını örtüyordu. Şimdiyse, atından inmiş, Yaqui erkeklerinin arkasında sesini çıkarmadan duruyordu. Kadının ahalinin anlamasını sağlayacağını biliyordu Tomás.

"Chepa," dedi, "por favor."

Tek elini ona doğru uzatıp bir adım attı.

"Bu Chepa," dedi.

Köyün lideri ihtiyar kadına bir şeyler mırıldandı, kadın başını salladı ve adam yavaşça saçlarını yukarı kaldırdı. Kadının iki kulağı da kesikti. Saçının altında lime lime ve beyaz, ürkünç yumrular vardı.

"Beyaz adamlar," dedi Yaquilerin yaşlı lideri.

Sonra kadının saçlarını indirdi ve arkasını dönüp yürüme-

ye başladı. Kızılderililerin hepsi de dönüp adamı takip etti. Tomás ve ahali durup sıcak ovada yürüyüşlerini izledi, çalıntı atları geride bırakmış, hafif dalgacıklarla birlikte titreşerek, küçülüp parçalanıyormuş gibi bir görüntüyle, başları, sonra kalpleri cıvadan gökyüzüne damlayıp, minik karabiber tanecikleri haline gelerek gözden kayboldular.

Daha sonra sonsuza kadar, kim ne derse desin, Meksika devriminin o gün, oracıkta doğduğunu söyleyecekti Aguirre.

Üçüncü Kitap

BAL VE KAN

Kızılderili baskını tehdidinin sona ermesiyle birlikte, amcasından aldığı yüklü borçların da yardımıyla, Don Tomás dikkatini çiftliklerin geliştirilmesine çevirdi. Bir iş canavarına dönüşüp günlerini eyer üstünde geçirerek, şaşırtıcı bir enerjiyle inşaat ekibine önderlik etmeye başladı. Cabora'daki gelişmeler Arroyo Cocoraqui'nin altı-yedi metre yüksekten sarp bir kayalığa bakan güney tarafında kaydedildi... arazinin bu bölümü arroyo yatağı boyunca kurulan birçok alçak su bendiyle sulanabilecekti... Kızılderililerden arazinin temizlenmesinde kullanılıp, sonra da Lauro Aguirre'ye gönderilecek olan oldukça büyük bir ekip kurmuştu Don Tomás...

WILLIAM CURRY HOLDEN,
Teresita

Yirmi üç

Cabora'nın güney sınırı boyunca geniş bir kavis şeklinde dizilmiş otuz kovandan dışarı arılar uçuşuyordu. Aquihuiquichi'nin ana çiti dışında bir on kovan daha vardı. Bu kovan kutuları çamdan yapılmış, beyaza boyanıp kalın meşe ayaklar üstünde yerden yükseltilmişti. Eğimli çatıları tenekeden yapılıp, hacienda'nın büyük inşaatından kalan kerpiç tuğlalarla rüzgâra karşı sabitlenmişti. Kovanların altı çürümeye dayanıklı sert bir ahşaptandı. Her kovanda birer buçuk santim aralıkla dizilmiş dokuz panel, panellerin üstündeyse yavaş yavaş balla dolan balmumundan altıgenlerle kaplı duvarlar vardı.

Serin günlerde, evlerinin kapısında bitkin çeteler halinde asılı kalan arılar, işe koyulmak için büyük bir isteksizlikle kapılardan sökülüp uçmaya başlıyordu. İlk başta, balözü ve polenleri almak için nereye gideceklerini görmek zor olabilirdi. Yukarıdan bakıldığında, Cabora çöl gibi görünüyordu. Ancak arroyo'nun ötesindeki ovalar bentlerden gelen suyla yeşillenmişti. Orada uzun mısır dizileri yetişmişti; koçanlar ve tamale'ler, bebekler ve sigaralar için püsküller ve kabuklar. Mısır üç yüz işçinin tortilla istihkakını karşılıyor, artanlar domuz ve ineklere veriliyor, ondan da artanlar yakın köy ve çiftliklere satılıyordu. Hasat zamanı, Tomás'la ittifak yapmış Yaqui ve Mayo köylerine vagonlarla mısır taşınacaktı. Ahali mısırı mayalayarak tejuino dedikleri pis kokulu bir lapa yapıyor, sonra da içip kavga ediyor, birbirini bıçaklıyor, toprağa kusup yerde yüzüstü sızıyordu.

Mısır dizilerinin yanında uzun, canlı alfalfa ve yonca çayırları vardı. Bu ekinler de, yine, atlara ve çiftlik hayvanlarına yediriliyor, çiçekleri yerinde duramayan arıları besliyordu. Bezelye ve tatlı fasulyeler de sırıkları üstünde çiçeklenmişti. Guava ağaçları. Jamaica.

Tüm Río Yaqui boyunca, şeftali ve kayısı ağaçları vardı. Ayva ağaçları. Birkaç elma ağacı. Meskitler çiçek açmıştı. Cabora'nın güneyine, bir dönüm lavanta ekmişti Tomás. Lavanta bala tat veriyordu, Tomás bir de o garip kokusunu bir merhem ve damıtılmış yağda kullanmak için deneyler yapıyordu. Son

projesi beş dönümlük çilek ekmekti. Hemen her evin önünde paslanmış eski konserve kutularından kırmızı, pembe ve beyaz sardunya bahçeleri patlamıştı.

Yıldızçiçeğinin arıları çektiğini okumuştu Tomás, bu yüzden tatlı deliotu, latinçiçeği ve gündüzsefalarının yanına yıldızçiçeği de ektirdi; ve tabii, koca duvar ve çitler hanımelleriyle kaplandı. Yıldızçiçeğinden bal yaptıkları zamanlar bunu anlayabiliyordu, çünkü koyu ve topraklı bir kokusu vardı. Şeftali ve yoncadan gelen bal tatlı oluyordu. Hanımeliyse, bir sürü kutsal sinekkuşunu kendine çektiği için, ahaliyi özellikle mutlu ediyordu: Etrafta uçuşan sinekkuşları olduğu sürece işler yolunda demekti.

Yine de, daha uzaklarda, arroyo ve yel değirmenlerinin kuru atıkları içinde, çöl çiçekleniyordu. Küçük peyote kaktüsleri bile çiçekleniyordu, hintincirleri ve büyük kuzeyin gözcüleri olan birkaç dev saguaro da öyle. Yaban çiçekleri Tomás'ın hiçbir yardımı olmaksızın yerden bitiverdi. Yazın, yağmurların gelmesiyle, kara kurbağalarının yerden fışkırması denen o sihirli olay bunları takip etti: Kurbağalar o mutluluk dolu sarı gözlerini kırpıştırıp, ilk yağmur damlalarının heyecanıyla yerden fırlamaya başlamıştı. Tabii yabani çiçekler de kurbağaları izledi. Önce kurbağalar, sonra çiçekler.

Çöl altıncıkları. İp yapraklı kanaryaotu. Soluk yüz çiçeği. Teksas gümüş yapraklısı. Çöl calico'su. Mor mat.

Nereye bakacağınızı bilirseniz, burası minyatür bir ormandı. Arılar nereye bakılacağını biliyordu. Huila da.

Fagonya. Ratany. Turnagagası. Kızılderili battaniyesi. Papatyalar. Fazelya. Boruçiçekleri. Mor keçiyemişi. Eşek kılı. Mormon çayı.

Arı kovanları kısa bir adam boyundaydı. Arıcının çok uzakta olmayan kulübesi ahalinin yaşadığı El Potrero'daki evlere benziyordu ama beyaza boyanmıştı ve arıları uzak tutmak için pencerelere tel takılmıştı. Elbiseleri kapının arkasındaki kancalara asılıydı, kenarlarına peçe takılmış şapkalar tezgâhlar üstünde yığılıydı. Dışarıdaki barakalarda, manivela çubukları ve tirizler, boş çerçeve ve balmumu plakaları, bıçaklar, eldivenler ve o garip, körüklü, küçük duman pompaları. Ve evin her üç yanında, canlı marihuana bitkileri.

Ama Tomás arılarını öyle iyi tanıyordu ve arıları tarafından öyle iyi tanınıyordu ki, peçe takmakla falan uğraşmıyordu. Yaqui köylerine at sürüp bir dönem başlattıktan sonraki yıllarda,

en çok arılarına güvendi. Alamos'taki gösterişli eve mutlu mesut yerleşmekten keyif duyan Loreto, dantel masa örtülerine, bağcıklı çizmelere ve oğullarına aptal bir peri masalından fırlama prensler gibi giydirdiği diz üstü çoraplara birer servet harcamaya başlamıştı. Cabora'ya gitme işini bir türlü ayarlayamamıştı Loreto. Atla yapılan yolculuğa dair inceliksiz ve şiddet dolu berbat hikâyeler duymak ya da topraklardaki vahşilerin ne kadar kötü durumda olduğunu öğrenmek ilgisini çekmiyordu.

Çiftliğin yeniden inşasından beri, Tomás'a beşinci bir çocuk doğurmuştu. Artık Urrea çocuklarının hepsi şehirde toplanmış, okuyup yazmayı, çarpanlarla bölenleri öğreniyordu. Ne bir ineği damgalamış ne de bir atı hadım etmişlerdi. Kimi zamanlar, Tomás buna şükrediyordu. Ama aynı zamanda yerde de uyumamışlardı, en büyük oğlu Juan Francisco II daha ateş etmeyi öğrenmemişti. Kızları Leticia ve Marcia ev işlerine yardım ediyorlardı ama bu işler çamaşırcı kızlar, aşçılar ve hizmetçiler tarafından ustalıkla görülüyordu zaten. Leticia bir güzellik yarışmasını kazanmıştı, solgun yüzlü Martita'nınsa kocaman berrak gözleri vardı. Alberto, Loreto'nun çok sevdiği mutlu bir oğlandı. Her yeri kastı: Onunla güreşip kendisini yerden kaldırmaya çalışırken gerilen gövdesini hissetmeyi seviyordu Tomás. Bebek Tavito etrafa sürekli gülücükler ve kahkahalar saçıyordu. Loreto'nun masasında akşam yemeği yiyenlere Tavito'nun gülerek doğduğunu anlatmayı severdi Tomás.

Ayda bir, atıyla Alamos'taki La Capilla olarak bilinen eve gidiyordu. Banyo yapıp, vücut yağlarına ve eau de toilette'lere bulanıyor, yağlı işadamları ve pudralı karılarıyla birlikte minik çatallar ve ince tabaklarda yenilen şık yemeklerin işkencesine katlanıyordu; yemeklerini yerken hepsi de serçeparmağını yukarı kaldırırdı bunların. Loreto'nun evinde kimse yemek için tortilla kullanmazdı. Ne domuz cipsi yenirdi ne bira içilirdi. Bu sonu gelmez akşam yemeklerinden sonra, Tomás bütün çocuklarını toplayıp iyi geceler der, sonra Loreto'nun zarif elinden tutup yukarı çıkarır ve üstüne çıkıp kocalık görevini yerine getirirdi. Hayatında ilk kez, başka şeyler düşünmeye başlamıştı gelinine hizmet ederken. Loreto yutkunarak, "Oh! Oh! Eres tremendo, mi amor!"unu fısıldadığındaysa, çoğu zaman gülmemek için başını çevirmek zorunda kalıyordu. Alamos'ta sanki her şey prova edilmiş gibiydi. Sanki o pudralı hanımlar Loreto'ya bir kurallar kitabı verip zarafet ve kusursuzluk öğretmişlerdi. Sonra

da, sanki sevişmenin günahını öder gibi, pazar günleri kiliseye sürüklüyordu Tomás'ı, Tomás'sa oğullarından daha isteksiz bir şekilde bu görevi yerine getiriyordu. Bir plan yapması uzun sürmedi: Segundo da ona eşlik edecekti, o La Capilla'da nükteli sözler söyleyip kur yaparken, Segundo şehirde sürtüp içki içecekti. Anlaşmaları Segundo'nun şafakla gelip çiftlikteki "acil" işler için Tomás'ı alacağı şeklindeydi. Buysa, tabii, kendini çok belli eden bir dolaptı ama yüksek sosyetenin bu türden yüzeysel şarlatanlıklarla işlediğini yavaş yavaş öğreniyordu Tomás.

Arıların dostluğu insanlarınkinden daha iyiydi.

Beslenme tepsilerini doldurmak için şekerli su dolu koca testilerle kovanlara gittiğinde, tanıyıp sevgiyle selamladıklarını söylüyordu kendi kendine. Heyecan içinde dışarı çıkıyor ve sanki tanırmış gibi kanatlarıyla yelpazeliyor, yüzünü kancalı ayaklarıyla şefkatle çekiştiriyorlardı. Hiç sokmazlardı.

Kızılderili köylerinin hepsine birer kilo bal götürdü. Zamanla, üç yüz kovanın hayalini kurmaya başladı. Beş yüz. Bir gün, atlar ve ineklerle işi bitecek, yalnızca engin arı dalgalarını güdecekti.

Altın haşhaşlar. Çöl gülhatmisi. Chihuahua keneviri. Buffalo sukabağı. Menodora. Çifte yaprak. Çöl altını. Hayalet çiçeği. Chuparosa.

Los vaqueros Tomás'ın hayatındaki bu çiçekli evreyi anlamıyordu, böceklereyse hiç güvenmezlerdi. Buckaroo'lar için arı demek, atlarla inekleri sağrısından sokan ve kaktüslerin dibine çılgınca saldıran zararlı küçük şeytanlar demekti. Arıların canı cehenneme, abi.

Kovanlardan dönene kadar onu bekler, ağzından sarkan iri balpeteği parçasıyla, çenesinden akan bal ve dudaklarına yapışmış ölü arı ve larvalarla yanlarına geldiğindeyse, hafif mideleri kalkmış halde gözlerini dikip bakarlardı. O da sıskacık bir ayı gibi geviş getirerek gözlerini kaldırıp onlara bakar, şöyle derdi: "Ne?"

*

Arı kovanları ve Arroyo de Cocoraqui arasında yan yana dizili saman, henequen ve domates tarlaları vardı. Bunların ilerisindeyse keçi ve domuz ağıllarıyla birçok alamos ağacı. Ağılların kuzeyinde büyük sığır ağılları ve ahır kompleksleri başlıyordu.

Batısında sığırların dolaştığı geniş ova vardı. El Potrero'ysa ağılların doğusundaydı. Ahırlarla büyün evin arasında vaquero'ların horlayıp kâğıt oynadığı uzun yatakhane vardı, mutfakları doğu tarafına eklenmişti. Yeni yağ fabrikası doğuda, kokuların büyük evi sarmayacağı kadar uzaktaydı. Bir domuz ve donyağı, mum, yağ ve zamk fabrikası kurmuştu Tomás. Büyük evin batı tarafında caballero de estribo'nun, çiftlik kâhyasının konutu vardı. Segundo'ya sorarsanız, orada sultanlar gibi yaşıyordu. Bir divan ve yataklar gibi müthiş şeylere sahipti, bir aşçı ve pantolonlarını kaynar suda yıkayıp kurutmak için dışarı asan bir kız. Segundo'nun sarayında emirler basitti: Gün boyunca, her saat kahve. Kahve, kurabiyeler ve bol bol fasulye. Bal yok. Bira çok. Baş belası Buenaventura kendini sık sık Segundo'nun evine davet ettiriyor, istenildiğine dair en ufak bir belirti bile olmadan misafir yatağında uyumayı beceriyordu. Çocuk onu eğlendiriyordu, yumurta çalan sahipsiz bir köpek gibiydi. Buenaventura'nın Urrea yüzünü dikizleyip karanlık düşüncelerine dalıyordu, ta ki bir gün birlikte şişelerce bira içtikten sonra çocuk sırrını itiraf edene ve Segundo kesinlikle şaşırmamış olarak uyumaya gidene kadar. Bu durum Segundo'yu mutlu etmişti. Gerçek bir erkek hiçbir şeye şaşmazdı.

Büyük ev arroyo'nun kenarındaydı. Kovanlardan tam üç mil uzakta olsa da, arılar duvarlarını bulmakta zorluk çekmiyordu. Kerpiç ve Chihuahua'daki Tarahumara dağlarından gelen çam keresteyle yeniden inşa edilen ev, çiftlikten ahşap bir çifte kapıyla ayrılmış taş avludan geçerek ulaşılan yüksek bir konuttan iki kanat doğuya ve iki kanat batıya uzanıyordu. Avlunun ortasına, daha yeni bir erik ağacı dikmişti Tomás. Ağacın çevresinde, Huila ve gelebilecek diğer ziyaretçiler için korunaklı bir oturma alanı oluşturan banklar ve bir çift küçük çeşme vardı. Sevgili kovanları gibi evi de beyaza boyatmıştı Tomás, çatıysa yağmur suyunu oluklara akıtmak için kıvrılan kırmızı Meksika kiremitlerinden yapılmıştı. Aguirre su oluklarını bütün köşelerde yer alan taştan büyük depolara boşalacak şekilde tasarlamıştı, yağmur zamanı her bir depoya birkaç gün içinde yüzlerce galon su birikebilecekti. Avlunun ağzından başlayarak uzanan kerpiç duvarın üstündeki saksılara, Huila sardunyalar ekmişti. Kapının batı tarafında dört buçuk metre boyunda büyük bir hintinciri yükseliyordu. Doğuda, yani girişin sol tarafında, hanımeli, tatlı bezelye ve acemborusu sarmaşık-

larını tutan bir dizi kafes vardı. İçerideki üç adet taş basamak, üstlerinde rölyef kabartmadan Urrea'ların meşe ağacı ve kurt arması olan ön kapılara çıkıyordu, kapıların her birindeyse içeridekilerin dışarıdakileri görebileceği ya da kendilerini göstermeden Kızılderili yağmacılara ateş edebileceği demir parmaklıklı küçük bir pencere vardı. Alamos'tan gelen büyük ve geniş yol kapıya kadar uzanacak şekilde genişletilmişti. Her yerde, tavuk kümesleri.

*

Huila da yaşlanmıştı. Başka ne yapabilirdi ki? Günler aynı zamanda hem daha kısa hem daha uzun gibi gelirken, o da kendini daha yorgun hissetmeye başlamıştı, öğleden sonrası sıcağında zaman geçmek bilmiyor ve yatağa yattığında iyi geçen sadece bir-iki saat kalıyordu geriye. Sırtındaki paslanmayı hissediyordu, kalçalarındaki cayır cayır acıyı, rahminin kupkuru kördüğümündeki hafif sızıyı. Gözleri hep kuruydu ama görüşü ıslaktı, sanki gözyaşlarına boğulmuş ya da üstleri bir çeşit filmle kaplanmış gibi. Hayat değişiyordu, olması gerektiği gibi.

Çölü inceledikçe, sunağına yeni kutsal nesneler eklemişti. Yerli şifacıların Şeytan'ın Pençesi dedikleri o şeyin tohumlu kabuğu vardı. İlk gördüğünde, uzun boynuzlu şeytanımsı bir farenin kafatası sanmıştı. Bulduğu mumyalanmış bebek bir çıngıraklıyılanı temiz bampo-su bardağının yanında tutuyordu. Böyle bir parça berrak ruh-özünün uzağında bırakılamayacak kadar güçlü bir tılsımdı o. Tomás Apaçilerden aldığı çıngırağı da ona vermişti. Buradaki bu Yaqui piçlerinin çıngıraklıyılanlarla bir çeşit anlaşması olduğunu biliyordu ve elinde bir muskası olduğu için memnundu. Yatağının yanında bir çömlek de Tomás'ın balından vardı ama bunun nedeni kaşık kaşık bal yemeyi çok sevmesiydi. Yine de, balın arılığı üzerinde meditasyon yapmaya ve dua etmeye değerdi; arı ve berrak bütün maddelerin, özellikle de bal gibi yapışkan ve tatlı, üstelik arılardan geliyorsa, gizli bir anlamı ve kutsal bir kullanımı olması gerektiğini biliyordu Huila. Yalnızca, bununla uğraşamayacak kadar yorgundu.

Sunağının önünde, çölden bulduğu kafatasları yerde duruyordu. Evlerinde insan kafatası tutan çılgın şifacılar tanıyordu ama bu iblis işiydi. Geceleyin uyurken şeytanın gelip düzmesi-

ne izin vermek! Cabrones! Yaptıkları işe bak! Yo, onun oldukça kutsal ve açıkgöz görünen bir çakal kafatası ve korkunç ön dişleri kemikli çenesinden turuncu turuncu yükselen bir de javelina kafatası vardı. Bu küçük leş kokulu domuzlar belki de bu toprakların gerçek ruhuydu, bu yüzden kafatasını sık sık inceleyip bir çeşit anlaşma yaratmaya çalışıyordu. Bir sabah yürüyerek çöle çıkmış, otlarını yakıp Itom Achai ile konuşabileceği kutsal bir yer arıyordu. Bir hediondа çalısına yaklaştığında, javelina'nın biri burnundan sesler çıkartarak ince dallar, ciyaklamalar ve tozdan oluşan bir girdap içinde gölgesinden dışarı fırlayınca, Huila da iki metre havaya sıçrayıp kıçının üstüne düşmüş, domuz kuyruğunu bir pervane gibi arkasında döndürerek canını kurtarmak için kaçarken arkasından küfürler savurmuştu. Domuz sürüsünden kurtulmak içim tam zamanında ayağa kalmış, kırk sekiz tane domuz birden arkasındaki çalılardan daha fazla gürültü çıkartarak kopup, kalbi yaşlı kaburgalarına çarparken onu yeniden yere devirmişti. Javelina kafatasını tutmasının altında belki biraz intikam isteği de yatıyordu.

Ve kız. Kızın tahta göğsünde tomurcukların açtığını görmüştü Huila. Dahası, açan tomurcukları buckaroo'ların da gördüğünü görmüştü. Onların arkasında ata binmiş, ranzalarında hoplayıp sıçramış, onların gitarlarıyla onların şarkılarını söylemişti Teresita. Onlardan birinin verdiği tütünü çiğnedikten sonra kusmaya çalışırken yakalamıştı kızı. Yüzüne gelince, her geçen yıl daha da çok pinche Tomás'a benziyordu. Huila bütün bu değişikliklerle nasıl baş edeceğini bilemedi, bu yüzden Teresita'yı, çiftliğin kuzeyindeki, atla yarım sabah uzaklıktaki Aquihuiquichi'ye çalışmaya göndermişti. Göz kulak olması için Teófano'yu da onunla birlikte yolladı. Teófano yeni kulübesini gönülsüzce bırakıp, kendisi için yemek yapmayı kabul eden bir yeğenini de yanına almıştı.

Huila'nın ay kanı gideli çok olmuştu. Ama kanın kızda canlandığını hissedebiliyordu, kan ve bütün gücü, arroyo'dan akan seller gibi kıza doğru akıyordu. Ay zamanının geldiğini bütün şifacılar anlayabilirdi. Kızların ışığı daha da parlardı. Nefesleri uzak ülkelerdeki çiçeklerin kokusunu taşırdı. Başlarının üstünde mavi, bakır ve ateş renkleri uçuşur ve bazıları yürürken çevrelerindeki dünyayı eğip bükerdi. Bükey bir camdan bakmak gibiydi. Kelebekler ve sinekkuşları, hatta arılar bile, bir kızın kutsal günlerine ne zaman girdiğini anlardı.

Huila her sabah Teresita için dua ediyordu.

Her şey yerli yerindeydi. Gözlerini ovuşturdu, yılan mumyasını eline aldı. Bir şey gelecekti.

Yirmi dört

La Capilla ve Alamos'la karşılaştırıldığında, rustikti Cabora. Cabora'ya göreyse Aquihuiquichi tarihöncesiydi. Büyük ev falan yoktu. Arazi kayalık ve zorluydu. Tek yel değirmeni gece gündüz gıcırdayıp inliyor, topraktan kahverengimsi bir sızıntı emiyordu; atlar, öküzler ve işçiler de çarpık çurpuk üç Meskit'in altındaki toprağa gömülmüş paslı yalaklardan bu suyu alıyordu. Vaquero'ları işbaşında tutacak bir Segundo'ları olmadığından, binalara ya da ilkel ahırlara bakan yoktu. Keçiler kulübelere girip çıkıyordu. Binalar arasında yığılı çöplerin içinde gezinen domuzlar, çöp kokusuna kendi kokularını da ekliyordu.

Teresita, Don Teófano ile yeğeninin kulübesinde uyuyordu. Bunu bir sürgün olarak görüyordu. Diğer on iki evden yüksek bir bayırdaydı kulübe. İki dev kayanın arasındaydı ve bunlar günün büyük bölümünde evi güneşten koruyordu; bunun bir iyiliği, Don Teófano'nun yaşadığı yeri tertemiz tutması dışında, gecenin serinliğinin bu düzenek sayesinde sabahları uzun süre devam etmesiydi. Kışları, çöl soğuduğundaysa, kayalar güneşin ısısını geceye yayardı. Ayrıca rüzgârın yönünü de değiştiriyorlardı. Teófano kulübeyi küçük bir kaleye dönüştürdüklerini söylerdi, Kızılderili ya da haydut baskınlarında sadece ön ve arka duvarlardan ateş açmak zorunda kalacaktı çünkü. Elbette bu kayalar aynı zamanda çıngıraklıyılanların da yuvasıydı ve Teresita ön kapıdan çıktığında adımlarına dikkat etmeyi öğrenmişti. Sabahları evin her iki tarafındaki yüksek kayalarda tembelce güneşlenen üç-dört yılan bulmak alışıldık bir durumdu.

Don Teófano kulübenin kendi tarafıyla, yeğeni ve Teresita'nın tarafı arasına eski bir battaniye asmıştı. Teresita soyunduğunda dışarı çıkmaya özen gösteriyordu. İçeri girip huarache'lerini çıkarmadan önce, evin önünde Teresita'nın mumlarını üfleyip yatağa girmesini bekliyordu gece vakti. Kendisi pantolonu ve gömleğiyle uyurdu. Banyo günleri, yani ayda bir fa-

lan, yeğen su kaynatıp bir tekneye dolduruyor, Teresita da Teófano'nun içeride çırılçıplak olmasından mahcup bir halde dışarıda duruyordu. Bu durum gülme krizleri geçirmesine neden oluyordu.

Süt sağmak ve fasulye tarlalarında çapa sallamaktan kolları kaslanmıştı Teresita'nın, kendini sancı döneminde bulan hamile bir ahır kedisi sayesindeyse doğum yaptırmaya karşı yeteneği olduğunu keşfetmişti. Teófano kediyi boğmak istese de, Teresita küplere binip kediyi altına alarak korudu ve sonra da kulübenin kendi tarafına aldı. Teófano o denli sarsıldı ki, yeğenini de alıp hemen bayırın dibinde, bir zamanlar fasulyelerin tutulduğu, barakadan bir depoya taşındı. Yeğeni bir buckaroo'yla ilişki yaşamaya başlayınca, adam yanlarına taşındı ve Teófano da karanlığın içinde onların aşk dolu itişip kakışmalarını duymanın onur kırıcılığına katlanmak zorunda kaldı.

Kedinin dünyaya beş bebek getirmesine yardımcı oldu Teresita. Birkaç ay içinde, çakallar hepsini yiyince, kedi de fareleri öldürüp samanlığa hükmeden yaşlı tekirle savaşmak üzere ahıra geri döndü. Ama böylece Teresita da bir arzusunu keşfetmiş oldu. Ne iş yapacağını merak eder dururdu. Huila bütün o şeyleri öğretip, sonra da toz toprak içinde bir köylü gibi çalışması için onu başından savmıştı. Yalnız bırakmıştı. Ama artık değil. Artık yalnız değildi. Yönünü yitirmiş değildi.

Tayların doğumuna eşlik etti. İnekleri elleyip buzağıların dölyataklarındaki sıska bacaklarını düzeltti. Dişi keçilerin kaygan ve kanlı bebeklerini ıkınmalarına yardımcı oldu. Kendi bedeni doğurgan yıllarına hazırlanırken, Aquihuiqichi'li kadınlar zor görevlerini yerine getiren ebelerle birlikte oturmasını istemeye başlamıştı. Las parteras bacaklar arasında meydana gelen "mucize"yi ona gösteremeyeceklerini biliyordu, daha değil. Yoksa Huila kellelerini uçururdu. Ama acıya tanık olmasına, doğum anının kokularını tanımasına, ya da rahimden yeni çıkarılmış parıldak bebekleri tutmasına izin vermekte bir sakınca görmediler.

Sonunda Teófano da katırına binip Cabora'ya gitti. İçeri girmeye korkarak, büyük evin kapısı önünde dikildi. Şapkası elinde, ön kapıya bakarak, girişin önünde tam iki saat bekledi. Kapı açıldı. Elinde bir tava sabunlu suyla bir kız belirdi. Suyu erik ağacının köklerine döktü. "Señorita," diye seslendi Teófano. Kız eliyle gözlerini güneşten koruyarak ona baktı. "Huila,

por favor." Genç kız tekrar içeri girdi. Bir yirmi dakika daha geçtikten sonra, Huila dışarı çıktı. Teófano'yu görünce kaşları çatıldı. Bunun, Huila'nın en sıcak karşılama şekli olduğunu biliyordu Teófano.

"İçeri gelsene."

"Yok, yok."

"Gir içeri, adam. Kahve iç."

"Yok, yok," dedi Teófano. "Ben gelmeyeyim."

Huila basamakları indi.

Önlüğünün cebinden küçük siyah bir puro çıkarıp ikram etti. Teófano gülümsedi. Puroyu ağzına aldı. Huila duvarda kırmızı bir kibrit çakıp purosunu yaktı.

"Gracias," dedi Teófano.

Bir süre sonra, Huila konuştu. "Evet?"

"Kız," diye yanıtladı Teófano. "Doğumlara katılıyor."

"Şimdiden mi?"

"Sí."

Huila içini çekti.

"Sıçayım."

*

Pazar sabahı, atla uzun bir yolculuk daha yapmaktansa uyumak için daha uygun bir zaman gibi görünüyordu. Yaşlı bir kadın ya da bir mısırcı gibi arabaya binemeyecek kadar onuruna düşkün bir erkekti Tomás. Ama geçen hafta Loreto ve çocukları ziyaret etmeyi atlamıştı ve eğer uyuyup kalırsa, bu ikinci atlayışı olacaktı.

Şafak öncesi rutinini yarı uyanık yerine getirdi. Aguirre tasarımı hayret verici tuvaleti ziyaret ediş: Suyun tavandan akıp klozeti temizlemesini ayarlamıştı Aguirre. Sıcak su için sesleniş, elinde bir testiyle gelen alı al moru mor kız. Usturayı kayışına sürtüp küçük yuvarlak aynada tıraş oluş. Alt kata kahvaltıya. Kahve.

Çalınan kapı.

"Ben bakarım!" diye bağırdı.

Gelen Segundo'ydu.

"Gitmeye hazır mısın?" dedi Tomás.

"Patron," dedi Segundo.

"Ne var?"

"Patron."

"Ne var?"

"Bilmiyorum."

"Bugün senin neyin var, anasını satayım?"

Segundo etrafa bakındı. Tomás dışarı avluya baktı. Buenaventura denen şu küçük sokak köpeği kamburunu çıkarmış orada öyle dikiliyordu.

"Patron, sana her şeyi bildirmemi söylemiştin bir seferinde."

"Doğru. Y ese cabrón?" diye sordu Tomás. "Qué trae?"

Segundo göğüs geçirdi.

"Her şeyi, değil mi?"

Tomás başıyla Buenaventura'ya selam verdi.

Çocuk çenesini bir kez hoplattı.

"Patron," dedi Segundo. "Ne zaman ne olacağı belli olmaz, değil mi?"

Tomás, Segundo'yu şöyle bir süzdü.

"Segundo?" dedi. "Qué chingados dices?!"

"Her şey hem iyiyi hem kötüyü içerir. Çiftliğin iyiliği için."

"Güle güle," dedi Tomás, bu zırvalardan sıkılıp kapıyı Segundo'nun suratına kapatmaya yeltenerek.

Segundo verandaya çıkıp Tomás'ın kulağına fısıldadı. "Onun adı Buenaventura... Urrea."

"Mierda!"

"Yok, doğru."

"Kahretsin."

"Kendisine sor."

Tomás ateş saçan gözlerle çocuğa baktı.

"Annen kim?" diye şarladı.

"Quelita."

"Hangi Quelita?"

"Ocoroni'den tortillacı kız, Angelita."

Tomás gözlerini kırpıştırdı.

"Ah cabrón!"

"Ona on altı yıl önce kur yapmıştın."

"Ay chingado," dedi Tomás.

Quelita'yla ne zaman çıktığını çok iyi biliyordu.

"Mavi bir evde yaşardı," dedi Buenaventura.

Tomás saklanmaya değer bir hediye olarak Segundo'ya en zehirli bakışını fırlattı.

Sonra Buenaventura'ya, "Lanet olası evi hatırlıyorum," dedi.

"Üzgünüm, patron," dedi Segundo.

Her birinin gözü başka bir yönde, uzaklara bakarak orada öylece dikildiler.

Birkaç dakika sonra, Tomás içini çekip yüzünü ovuşturdu. "Sanırım," dedi, "siz caballero'lar içeri gelip birer kahve içmelisiniz."

Yirmi beş

"Şu haline bak," dedi Huila kulübeye girerken.

Teresita masasında yerinden sıçradı. Masada titreşen bir mumun ışığında bir yaprak kâğıt ve tombul bir kalem duruyordu. Huila gidip kâğıda baktı. Üst üste, özenle, birçok kez yazılmış harfler: T E R E S I T A.

T E R E S I T A.

"Öğreniyorum," dedi Teresita.

Huila kâğıda dokunup oturdu.

"Suyun var mı?" diye sordu. "Çok susadım."

Teresita'nın getirdiği kil kupadan suyunu yudumlarken, evdeki sunağı arandı ihtiyar. Ama yoktu. Santo'lar yoktu. Bir tek demir ağacı dallarından yapılmış sade bir haç.

Çatıdaki kirişlerden adaçayı sarkıyordu. Başka otlar da.

"Şu nedir?" diye sordu.

"Lavanta."

"Lavanta ne işe yarar?"

"Güzel kokuyor."

Huila'nın kaşları havaya kalktı. Suyunu yudumlamaya devam etti.

"Bir ayağa kalksana," dedi.

Teresita kalktı.

"Büyümüşsün."

"Evet."

Teresita kalemini alıp tekrar kâğıdına eğildi. Sayfayı daha çok Yori harfiyle doldurdu. Masanın üstünde ters çevirip Huila'ya gösterdi. İhtiyar eğilip gözlerini kıstı. H U I L A yazıyordu.

"Bu nedir?"

"Senin ismin" dedi Teresita.

Önce, kâğıdı kapıp buruşturmak istedi Huila. Ama bir an daha baktı. Parmağını üstüne bastırdı.

"Şu ne?" diye sordu, "H" harfine dokunarak. "Merdiven gibi görünen?"

"O, H," diye açıkladı Teresita.

"Bana merdiven getirin," diye mırıldandı.

Güldüler.

"Çok ilginç," dedi Huila. "Bende kalabilir mi?"

Teresita başını salladı. İhtiyar kâğıdı katlayıp, önlüğünün cebine, bufalo dişi, küçük kemik ve mermilerin arasına soktu.

"Doğumlara katılıyormuşsun," dedi.

"Sí."

"Partera'larla birlikte."

"Sí."

"Ne hissettin?"

Teresita gözlerini yumup gülümsedi.

"Hem... muhteşem hem de berbat. Anneleri seviyorum, o korkunç karınlarını, güçlerini. Bebekleri seviyorum."

"Korkmuyor musun?"

"Oh sí, Huila. Claro que sí."

"Kan."

"Korkunç."

"Acı."

"Korkunç."

Huila başını salladı.

"Yapmak istediğin bu, o zaman," dedi. "Dünyaya bebekler getirmek."

"Hayır," dedi Teresita. "Sanmam."

"Ne, öyleyse?"

"Acıyı dindirmek istiyorum."

Huila avuçlarını masaya bastırdı.

Uzun süre bakışıp, ortada bir neden olmadan gülümsediler. Mum alevi azaldı. Odanın bir bölümünü turuncu ışık doldurdu, köşeleri kahverengi gölgeler sardı.

"İyi o zaman," dedi Huila sonunda. "Öğretmene gitmeliyiz."

"Benim öğretmenim sensin."

"Burası farklı bir toprak, çocuk. Bu çölleri koruyan başka bir melek. Gidip bu toprakların öğretmenini bulmamız lazım. Sabah olunca gideriz."

"Peki," dedi Teresita.

"Bana verecek yatağın var mı?"

"Benimkini al."

"Ya sen?"

"Ben yerlerde yatarak büyüdüm, Huila."

Birlikte diz çöküp mumun alevi sessizce ölürken dua ettiler ve Teresita, Huila'nın küçük yatağa yatmasına yardım etti.

*

Loreto, Tomás'a bir tokat attı.

Buenaventura'yı da yanında getirmeye karar vermişti Tomás. Geçmişteki hataların temizlenmesi herkes için iyi olur, gibi aptalca bir fikre kapılmıştı. Bir hesaplaşma. Aklındaki anlayış ve affediş sahnesi beklenmedik şekilde paramparça oluyordu.

"Nasıl *yaparsın*!" diye hıçkırıp odasına kaçtı Loreto. En büyük oğlu Juan Francisco, aldatılmış ve öfke dolu gözlerini ona dikmişti. Babasına sırtını dönüp uzun adımlarla odadan çıktı.

"Çocuk!" diye böğürdü Tomás. "Hemen buraya gel."

Ama Juan odadan çıkıp sokakta paldır küldür yürümeye başlamıştı tabii.

Loreto tekrar gelip Tomás'ın kitaplarından onunu yere fırlattı.

"Mi amor," dedi Tomás. "Bir düşüncesizlik anıydı."

"Piç kurusu!"

"Bunu nasıl yaptım bilmiyorum."

"Hayvan!"

"Hiçbir anlamı yoktu..."

"Nasıl *anlamı yoktu* dersin! Beni bir *hiç* için mi aldattın?"

"O zaman anlamı var sanmıştım ama..."

"Ha! Demek senin için bir anlamı *vardı*? Ona âşık mıydın? Küçük Kızılderili orospuna âşık mı oldun?"

Bir çay fincanı hızla uçarak duvara çarpıp, çin porseleni kırıklarından büyük bir yıldız patlaması yarattı.

"Bilmiyor muyum sandın!" diye hırladı Loreto.

"Neyi bilmiyormuşsun?"

"*Ben.bilmiyor.muyum.sandın*. Senin orospularını! Bacaklarını açan her bitli köylüyle yaşadığın sonu gelmez maceralarını!"

"Loreto, lütfen. Bu nasıl konuşma tarzı!"

"İneklerle domuzlara da el attın mı, seni cabrón?"

"Loreto... diline hâkim olmalısın!"

"Dilime ha! Ya senin dilin neredeydi? Köylü bir karının culo'sunda mı?"

"Loreto, Loreto, sen hiç böyle değildin."

"Sahtekâr!"

Kötü bir zamanlamayla kollarını uzatıp sarılmaya çalıştı Tomás.

Loreto bir tokat daha attı.

"Bütün bu utanç!" diye ciyakladı. "Hayatımın her günü beni utandırdın!"

"Utançmış!" Tomás bir anda kükreyerek kendini bile şaşırtmıştı. "İstediğin her şeyi sana kim aldı?"

"Miguel amca," diye yanıt verdi Loreto, küçümseyerek. "Urrea," diye de ekledi, sanki Tomás kimden bahsettiğini anlamamış gibi.

Tomás afallamış halde bir sandalyeye oturdu.

"Bu haksızlık."

"Bana aksini kanıtla, Tomás."

Kollarını kavuşturup biraz önce aslan vurmuş bir avcının hoşnutluğuyla Tomás'a baktı.

"Ben çalıştım," diye sızlandı Tomás, "canım çıkana kadar."

"Evet, bütün gün borç dilenmekten dizlerin yara içinde kaldı."

"Tanrım."

Başını ellerinin arasına aldı.

"Beni kullandın," dedi Loreto. "Rahmimi de kullandın, seni zavallı."

"Tanrım, Tanrım."

"Büyük patron! Hacienda'nın efendisi! Ne hoş bir eşi var. Çocukları ne şeker. Bu arada, *çiftlikteki bütün bitli orospuları da s..iyormuş*, duydun mu?"

"Bu kadarı da fazla artık!" diye ültimatom verdi Tomás.

"Yo, yo." Loreto başını iki yana salladı. "Yo, yo, aşkım. Daha yeni başladım."

"Niyetin nedir?" diye haykırdı Tomás.

"Şu andan itibaren," diye yanıtladı Loreto, yüzü koyu kırmızı bir renkte yanarken burun deliklerini görkemli bir şekilde titreştirerek, "divanda uyuyabilirsin. Bacaklarımı görüyor musun?" Eteğini havaya kaldırdı. "Gördün mü? Tomás bu berbat sahneyi dikizleyen birileri var mı diye etrafa bakındı. Ama ev ahalisi mutfak kapısının öteki tarafında toplanmış, yumruklarının içine kıkırdıyorlardı. "Bu bacaklar," diye fısıldadı Loreto. "Senin için bir daha asla açılmayacak."

Tomás başını sarkıttı.

"Yalan söyleyebilirdim," dedi. "Çocuğu bir sır olarak saklayabilirdim."

Loreto eğilip gözlerinin içine baktı.

"Kendi hatan."

*

Üç atlı şehir dışına doğru yollandı. Tomás'ın yüzü asıktı. "Güzel bir gün, ha, babalık?" dedi Buenaventura. Eyerinin üstünde rüzgâr gibi dönüp bağırdı Tomás: "Kapa gaganı, küçük piç kurusu!" Buenaventura, Segundo'ya dönüp incinmiş ve şaşkın bir yüz ifadesi takındı. Segundo susması gerektiğini bilecek kadar akıllıydı. Bir kez başını sallayıp ileriye baktı.

Kasvetli havayı çok geçmeden atlar da sezdi, başlarını sarkıtıp zavallı bir hızla tırıs gitmeye başladılar. Hüzünle uzun uzun içlerini çekiyor, yol kenarındaki çiçeklere arada şöyle bir bakıyorlardı. Lezzetli çiçeklere ısırık atamayacak kadar sıkkınlardı.

"İyi olmaya çalışırsın," dedi Tomás, "cezalandırılırsın."

Uzun bir nefes verip dudaklarından çıkarttığı sesle atı da hüzünle onayladı bu sözlerini.

"Kadınlar!" dedi Tomás.

"Tanrının cezası kadınlar!" dedi Buenaventura.

Tomás tabancasını çıkarıp ona doğrulttu.

"Tek bir laf daha edersen."

Tabancayı kılıfına sokup yoluna devam etti.

Alamos sapağına vardıklarında sabah bitmek üzereydi. Cantúa'nın lokantasını gölgeleyen uzun kavaklara baktı Tomás.

"Yemek yiyelim," dedi. "Hayat devam ediyor."

Zamanlaması her zaman mükemmel olan Segundo, bu bilge sözü tekrarladı: "Hayat devam ediyor, patron."

"Evet... evet... ediyordur herhalde."

Buenaventura atıyla yanlarına gelip gülümseyince, Tomás tek parmağını dudağına bastırdı: "Hışşt."

Atlarını bağlayıp içeri girdiler. Küçük lokanta, yeşil sinekler dışında bomboştu. Sandalyesinde uyuklayan Señor Cantúa içeri girdiklerinde horlayarak uyanıp ayağa fırladı.

"Don Tomás!" dedi sevinçle. "Varlığınız bizi şereflendirdi!"

"Mallarının bir tadına bakmadan," dedi Tomás, tekdüze bir sesle, "Cantúa'nın önünden, öyle geçip gidemezsin."

"Çok iyi, çok iyi," diye saçmaladı Cantúa, bir masayı silerken.

"Çok naziksiniz."

Oturdular.

Tomás arkasında bir ses duyup dönünce, çat diye açılan mutfak kapısından dışarı bakan muhteşem bir göz gördü. O kirpikler! Gözün önünden dalgalı saçlardan bir tutam geçiyordu. Göz kırpıldı. Bahçe gibi kirpikler! Kapı çarpıldı.

Segundo masanın altından ayağını dürttü.

"Evet?"

"Señor bir şey söylüyor da," dedi Segundo.

"Evet?"

"Daha bu sabah sizin çiftlikten bir araba daha geldi, yemeklerini çabucak yiyip gittiler, ben de ne tesadüf diyordum yalnızca."

"Araba mı?" dedi Tomás. "Benim çiftlikten mi? Hangi araba?"

Cantúa omuzlarını silkti.

"Bir araba. Şu çılgın ihtiyar. Cadı."

"Huila? Arabada mıydı?"

"Ha evet, ta kendisi. Huila."

Tomás, Segundo'ya baktı.

"Çok garip," dedi.

"Alamos sapağından döndüler," dedi Cantúa.

"Yanılmış olmalısın, maestro," dedi Tomás. "Biz o yoldan geldik ve kimseyi görmedik."

"Ah, affedersiniz. Kuzeye gittiler demek istemiştim."

"Ne!"

"Arizona'ya doğru."

"Ah cabrón," dedi Segundo.

"Yanında kim vardı?"

"Arabayı süren yaşlı bir adam."

"Teófano," diye tahmin yürüttü Segundo.

"No sé," dedi Cantúa. "Adamı tanımıyorum. Bir de kız ve iki vaquero."

"İki vaquero'yla Arizona'ya mı gitti?" dedi Tomás. Yüzünü ovuşturup ellerini havaya kaldırdı. "Of, neyse. Huila'nın neyi niçin yaptığını kim bilebilir. Şu anda bununla uğraşamayacağım."

Cantúa bekledi.

"Neyiniz var?" diye sordu Segundo.

"Çok lezzetli bir cosido'muz var."

"Güzel," dedi Tomás. "Yanında da bol bol tortilla getirin."

"Claro."

Cantúa başıyla hafif bir selam verip mutfağa doğru seğirtti. Tomás da boynunu uzatıp kapı çarpılarak kapanmadan önce genç kızın kalçalarından küçük bir kare yakaladı.

"Cosido nedir?" diye sordu Buenaventura.

"Çorba, buey," dedi Segundo.

"Bana buey deme!"

"Pinche buey!" dedi Segundo.

"Pinche buey pendejo," diye genişletti Tomás.

Buenaventura tepesinden buharlar saldı.

"Ben çorba sevmem."

"İçinde etle patates var," dedi Tomás. "Beğenirsin."

"Ben çorba sevmem."

"Havuç! Soğan! Koçanlı mısır!"

"Nefret ederim."

"Oye, baboso," dedi Segundo. "Cahillik etmeyi bırak."

"Cahillik etmeyi seviyorum!" diye ilan etti Buenaventura.

Tomás parmaklarını masaya tıklattı.

"Huila araba almış," diye mırıldandı.

"Kadınlar," dedi Segundo.

Cantúa kilden bir kahve kabıyla yanlarına geldi.

"Söylesene, maestro," dedi Tomás. "Şu mutfaktaki kim?"

Cantúa gülümsedi.

"Mutfaktaki mi, señor?"

"Haydi ama. Kimden bahsettiğimi biliyorsun."

"Benim mutfağımda mı?"

"Evet, o kız. Senin mutfağındaki."

"Ah..." Tedirgin bir tebessüm.

"Ay, Señor Cantúa. Yalnızca kızın ismini sordum. Amacım saygısızlık etmek değildi."

"İhtiyar," dedi Buenaventura birden, "Tomás Urrea hanımlarla nasıl konuşulacağını bilmiyor mu sizce?"

"O ağzını bir daha açarsan," dedi Tomás, "kırbaçlarım seni."

Señor Cantúa küçük beyaz havlusuyla alnını sildi.

"Mutfaktaki o kız benim kızım olsa gerek, Gabriela."

"Gabriela!" dedi Tomás, hayranlıkla. Sonra kıza seslendi: "Gabriela! Biraz buraya gelir misin?"

Señor Cantúa içini çekti. Don Tomás gönül işlerinde çok ünlüydü. Yüzüne bir gülücük yapıştırdı. Artık iş Tanrı'ya kalmıştı.

Gabriela kapıyı açtı. "Papá?"

"Bir şey yok, Gaby," dedi Cantúa. "Gel biraz."

İncecik beline sarılmış bir havluya ellerini silerek salona girdi Gabriela. Buenaventura ıslık çaldı, Segundo dirseğiyle dürtüp başını sarstı.

"Sen Gabriela'sın," dedi Tomás, ayağa kalkıp başını hafif öne eğerek.

"Evet."

"Bir melek ismi,"[81] diye mırladı Tomás, "melek gibi bir küçükhanım için."

Gabriela gülmeden ona baktı.

"Tomás Urrea ben."

"Evet, biliyorum."

"Öyle mi?"

"Sizi hepimiz tanırız, Don Tomás."

"Peki ben seni neden tanımıyordum?" Señor Cantúa'ya parmak salladı. "Bu meleği bir sır gibi saklamışsınız, maestro."

"Burada yoktum," dedi kız. "Okuyordum."

"Okula mı gittin?" dedi Tomás.

"Evet, Don Tomás. Modern bir çağda yaşıyoruz. Artık kadınlar da okula gidiyor."

Hafif tebessüm etti.

"Müthiş," diye mırıldandı Tomás.

"Özür dilerim," dedi Gabriela. "Yapılacak işlerim var."

Tomás tekrar başını eğdi. Kız salondan çıkarken Buenaventura ile Segundo ayağa kalktı.

"Chingado, Cantúa," dedi Segundo. "Qué guapa!"

Señor Cantúa başını salladı, bir kez daha içini çekti.

"Çorbanızı getireyim," dedi.

Sonra da getirdi.

Uzun dönüş yolunda, ara sıra şöyle sayıkladı Tomás: "Gabriela!"

Segundo ve Buenaventura da, akıllarını başlarına toplayıp, bir tek kafalarını sallamakla yetindiler.

"Allí viene el hechicero,"[82] dedi Huila.

Hepsini kuzeye, Pinacate Çölü'ne götürmüştü. Silahlı iki atlı sürekli şaşkınsa da, çivi çakıp çit yapmaktan, ölü inekleri leş kokulu fabrikanın teknelerine sürüklemekten uzaklaşmış olmak hoşlarına gidiyordu. Çiftlikteyken buckaroo olduklarını bile unutmak üzerelerdi neredeyse. Don Teófano arabayı Huila'nın söylediği yere sürüyordu. Alev alev yanan çorak topraklardaki dal ve çamurdan yapılmış kulübelerde yaşayan köylülere sorular sorup anayoldan ayrılarak, arabanın dingillerini kırmakla tehdit eden dar patikalarda ilerlerken, sanki rüyalardan ve hikâyelerden oluşan görünmez bir haritayı takip eder gibiydi Huila. Don Teófano su konusunda kaygılıydı ama Huila, sonunda bir yusufçuk görene kadar, kelebeklerle sinekkuşlarını takip edip bir tanque buldu. Demek Huila'nın haritaları, diye bir keşif yaptı Teresita, aynı zamanda gökyüzüne de çiziliydi.

Tenini Huila ve Teófano'nunkinden daha kolay yakabilen güneşten pek hoşlanmasa da, yolculuk Teresita'nın hoşuna gitti. Sarı rebozo'sunu başına sarıp patikanın her iki yanındaki roadrunner'ların,[83] tarantula ve kelebeklerin tadını çıkardı.

Öğretmenin evini bulduklarında –Teófano'ya zavallı dal kulübelerden biri gibi görünmüştü–, "Geldik," diye haber verdi Huila. Evde kimse yoktu. Kulübenin yanında kamp kurup –silahlılara kutsal adamın evinden uzak bir tepede kamp kurmaları talimatı verilmişti– iki gün beklediler. Huila doğuyu gözlüyordu. "Güneş doğarken gelecek," demişti.

Şifacı adam üçüncü sabah geldi.

Güçlü poni'si altında minik sert bir nokta gibi, safran rengi bir toz bulutunun içinde onlara doğru koşturuyordu. Isı dalgaları görüntüsünü titreştirip yok ediyor, sonra tekrar beliriyordu. Bazen atı hareketli bir ışık içinde kayboluyor, yalnızca adamın bedenini görebiliyorlardı, uzaktan minicik, kırmızı gömleğiyle sanki havada uçan bir zıpkın gibiydi. Tozdan tüyleri bir çayır yangınının dumanı gibi ardında yükseliyordu.

Dizginleri çekerek aniden durdu ve toz bulutu peşinden yetişip bir perde gibi aralanırken atından indi.

"İsmi Manuelito," dedi Huila.

Saçları omzunun altına kadar uzanıyordu. Uzun boylu olduğunu görmek Teresita'yı şaşırttı, Don Tomás kadar uzundu. Ahalideki domates işçileri gibi küçük, kambur birini bekliyordu oysa. Gömleği kırmızıydı, alnından geçen kumaş parçası da kırmızıydı. Sol kulağından bir küpe sarkıyordu, ucunda altın külçesiyle sallantılı bir zincir. Boynunda diş ve boncuk dizili deri ipler ve gümüş haçlı bir zincir vardı. Beline koyu mavi bir kumaş sarmıştı. Siyah çizmeleri dizlerine kadar çıkıyordu. Belindeki deri kemere taktığı uzun bıçak, mavi kumaştan öteki kemerinin altında gözden kayboluyordu.

Kırmızı bandanasını çıkarıp saçlarını savurdu.

"Manuelito," dedi Huila.

Adam atını sıvazladı. Başından çıkardığı bezle terini sildi.

"Ben Huila. Cabora rancho'sundan."

Öğretmen başını salladı.

"Huila," dedi. "Sıskacık Kadın."

"Artık o kadar da sıska değilim," dedi Huila.

Adam güldü.

"Geldik," dedi Huila.

Öğretmen başını salladı. Atını sıvazlayarak etrafında dolaştı.

"Ne için?"

"Öğretmenliğine ihtiyacımız var."

"Kimin için?"

"Kız için."

Öğretmen, Teresita'ya baktı.

"O beyaz."

"Ben Kızılderili'yim," dedi Teresita.

"Kızılderili falan değilsin!"

Öğretmen sırtını döndü. Huila âdetleri bilirdi. Şifacılar sizi hep reddederlerdi. Genelde üç kez sormak gerekirdi.

Manuelito, Teresita'nın yanına yürüyüp gözlerini kıza dikti. Saçlarını kaldırıp ışığa tuttu. Elini eline aldı; hareketi sert ama dokunuşu yumuşaktı.

"Beyazsın," dedi. "Sahip olduğun azıcık Kızılderili kanı da ilk aybaşında akıp gider."

Teresita ayağını yere vurdu.

"Ben birçok şeyim," dedi. "Ama bilmek istiyorsan, çoktan aybaşı oldum ve hâlâ Kızılderili'yim!" Parmağını öğretmenin yüzüne doğru kaldırmıştı.

Manuelito başını salladı.

"Sana öğretebilirim," dedi. "Yemek ister misin?"

*

Kulübenin içi duvarlardaki rengârenk battaniyelerle döşenmişti. Kuru challo ve saguaro parçalarından yapılmış koca bir haç battaniyelerin arasına asılıydı. Haçın tek ucundan bir atmaca, öteki ucundan çizgili bir baykuş tüyü sarkıyordu. Yer de kilimlerle kaplıydı. Raflara ahşaptan oyulmuş kuşlar dizilmişti. "Kuşları severim," dedi Manuelito. Masanın ortasında, yine oyma çiçekli bir kaktüs, yeşile boyanıp dikenleri beyaz çiziklerle belirtilmiş. Tepesinden çıkan tek çiçeğin beş taçyaprağı kırmızı, ortasıysa sarıydı. Üstünde uçan mavi sinekkuşu, ince gagasından çiçeğe bağlıydı. Altı tane kanadı vardı. Manuelito kanatları işaret etti: "Ahşapla hareketi göstermenin bir yolunu bulmam lazım." Gülümsedi. "Bu iyi bir oyma."

Yatağında bir gitar duruyordu. Teresita gitarı eline alıp tıngırdattı.

Keçi eti, çöl kökleri ve adaçayından yapılmış lezzetli bir yahni ikram etti Manuelito. Don Teófano kendininkini o kadar hızlı yedi ki midesi ağrıdı. Manuelito fincanlarına nane çayı koydu.

"Ne öğrenmek istiyorsunuz?" diye sordu.

"Bitkileri," dedi Huila. "Şifa vermek istiyor."

Manuelito arkasına yaslanıp midesini ovuşturdu.

"Bitkiler çok büyük bir sorumluluktur. Kaç bitki tanıyorsun?"

"Otuz tane bitki tanıyorum," diye böbürlendi Teresita.

Öğretmen içini çekti.

"Bitkilerle şifa veren iyi bir doktor yüzlerce bitki bilir. Bir hechicero'nun en azından bin tane bitki bilmesi gerekir."

Teresita afallamıştı.

"Bu ne kadar sürer?" diye sordu.

"Çok değil. Bir buçuk yaşam süresi sana yeter."

"Daha yahni?" diye sordu Teófano.

"İstediğini al."

"Ama ben zekiyim," dedi Teresita.

"Zeki olmak ruhsal konularda her zaman işe yaramaz," dedi Manuelito.

"Sen güçlü bir kızsın," diye de ekledi, "ve vahşi bir erkek çocuğusun."

Vahşi bir erkek çocuğu! Teresita öylesine şoka uğramıştı ki, ancak kızarmış bir yüzle bakakaldı. Bu nasıl bir hakaretti böyle?

"Kendini aşağılanmış mı hissettin?"

"Hayır," diye yalan söyledi.

"Sen bir erkeksin. Bunu bilmiyor muydun?"

"Nasıl erkek olabilirim ki?" diye sordu, ayak parmaklarını poposunun altında kıvırarak.

"Saçlarım neden uzun?" dedi Manuelito.

"Bilmem."

"Tahmin et."

"Kızılderili'sin."

"Ayrıca bir kadınım." Çayından koca bir yudum aldı. "Saçımızı neden böyle uzatıyoruz sence? Benim insanlarım arasında, erkekler kız kardeşlerimizi ve içimizdeki kadınları onurlandırmalıdır. Dünyadaki en acımasız savaşçılar olduğumuzu da biliyorsun! Benim kardeşlerim bir düşmanın bağırsaklarını canlı canlı deşip, köpekler yerken ona seyrettirmekten mutluluk duyar!"

"Dios mío!" dedi Don Teófano. Lanet olası Kızılderililer!

"Sonra da onu ateşe verip çığlıklarına kahkahalarla gülerler."

"Umarım biz buradayken ziyaretine gelmezler," dedi Teresita.

Manuelito güldü.

"Yine de," dedi. "Yine de, hem erkek hem kadınız. Benim kardeşlerim annelerin bebeklerine gösterdiği şefkati gösterebilir. Kadınlarımız kaplanlar gibi dövüşebilir. Görüyor musun? Hepimiz her ikisinin de karışımıyız. Güç, uygun dengeyi bulduğunda başlar. Kadın tarafının daha iyi olduğunu söylersem, bana inan. Ama aynı zamanda da erkeksin."

Elini Teresita'nın yüzüne koydu.

"Tabii bu güzel olmadığın anlamına gelmez."

Teresita, Manuelito'ya âşık olmuştu.

*

İki hafta orada kaldılar. Başkalarıyla neleri paylaşabileceğini, neleri paylaşamayacağını anlattı Manuelito. Oradan atla üç gün mesafedeki bir rancheria'da yaşayan bir karısı ve iki oğlu

olduğunu anlattı, ama şifacılık işi karısına göre değildi; bu yüzden –kendisinin La Espina del Diablo dediği– bir sıradağın eteklerindeki küçük gölün yanında annesi, anneannesi ve onların kocalarıyla birlikte yaşıyordu.

"O gün oradan mı geliyordun?"

"Evet."

"Ben de savaşa, ya da bir yağma partisine gittiğini sanmıştım."

"Çikolatalı pasta yiyip kaymaklı süt içiyor, üçüncü bir çocuk yapmaya çalışıyordum."

"Kız olsun."

"Bir kızım olmasını çok isterdim! Geri dönmek için sabırsızlanıyorum! Görülecek bir işim var!"

"Manuelito," diye uyardı Teresita, bir anlığına onun öğretmeni olarak, "buna iş dediğini karın sakın duymasın."

Güldüler.

Birlikte yürürken Manuelito hikâyeler anlattı. Bu arada, Huila ve Teófano da, tembel tembel tütün içip, birbirlerine yalanlar atarak kâğıt oynadılar. İki silahşor günlerini tavşan avlayıp uyuyarak geçirdi. Çantalarına sakladıkları birkaç şişe tekila uyumak için birebirdi.

Teresita'yı sarı çiçekli cılız bir ağacın gölgesine götürdü Manuelito. Taşlıkta otururken, başlarından aşağı minik yapraklar ve taçyaprakları yağdı. Ağacın üstü arı kaynıyordu. Manuelito bir şey demedi. Teresita da. Manuelito kaşlarıyla arıları gösterdi. Teresita dinledi. Arıların çiçeklere sürtünüşünü duyabiliyordu. Bir süre sonra Manuelito kıkırdamaya başladı. Teresita da ardından. Çok geçmeden, arıların vızıltısı hayatlarında duydukları en komik şey gibi gelmeye başladı. Orada oturup kahkahalarla güldüler. Arada birbirlerini dürtüp neşeyle yere devriliyorlardı. Gözlerini silip biraz daha güldükten sonra, nefes alabilmek için yerlerde kıvranmaya ve katılana kadar gülmekten ağlamaya başladılar. Sonunda, sırtüstü yatıp ağrıyan kaburgalarını tutan Manuelito, "Geçtin," dedi.

Adımlarını Manuelito'ya uydurup ağır ağır yürümeyi öğrendi Teresita. Günlerini çölde gezinerek geçirirken, Manuelito da karşılarına çıkan her bitkiyi ve nasıl bir şey olduğunu, neler yapabileceğini, öteki bitkilerden hangisini sevip, hangisinden nefret ettiğini anlatıyordu. Akrabası olan bitkileri. Hangi bitkilerin çılgınca rüyalar görmemize neden olduğunu. Şifa veren bitkilerin yanında öldüren bitkileri de öğretti. Genelde yalınayaktı.

"Annemle temas halinde olmayı severim," diye açıklamıştı bunu.

Teresita da kendine ait gizli bir silahla Manuelito'yu şaşırttı: Kurşunkalemler ve Aguirre'den aldığı birkaç defter. Defterlere bitkilerin resmini çizip, yanlarına da isimleriyle ayrıntıları yazıyordu. Manuelito hayretler içinde kalmıştı. Kendi ismini yazmayı öğretmesini isteyince, Teresita harfleri gösterdi. Manuelito kalemi yumruğunda tutup sarsak harfler çizdi, işi bitince de ışıklar saçarak ismine baktı. Kâğıdı evinin duvarına astılar. Teresita'nın dersleri bittiğinde, defterlerinde iki yüz bitki listelenmişti.

*

"Kulağımı neden deldim?"

"Biliyorum! Bunu biliyorum! Huila söylemişti!"

"Evet?"

"Artık sağır olmadığını Tanrı'ya göstermek için kulağını delersin! Dinlemeye hazır olunca!"

Manuelito şaşırmıştı.

"Çok güzel," dedi. "Şimdi, sana başka bir soru. Neden sol kulağım?"

"Hatırlamıyorum."

"Çünkü sol kalbin tarafıdır."

"Kalbin tarafı olduğuna göre..."

"O zaman Yaratan'a gerçekten, gönülden dinlediğimi gösteririm."

Teresita başını salladı.

Manuelito devam etti: "Hıristiyanlar sol tarafı sevmez, ama Kızılderililer sever. Hıristiyanlar kalplerini unutmuşlar. Şifacı bir kadın sana sarıldığında, bunu içinden gelerek yapıyorsa, seni yan tarafa çekip kalbini kalbine bastırır. Huila böyle mi yapar?"

Teresita güldü.

"Huila kucaklaşmaz."

"Huila için çok kötü. Ona öğretmelisin."

Yürüdüler.

"Yorilerin," diye sordu Manuelito, "nasıl kucaklaştığına dikkat ettin mi?" Teresita'nın dilindeki sözcüğü kullanmıştı. "Kalplerini hiç birbirine bastırmazlar. Öne eğilip göğüslerinin üstünü şöyle bir dokundururlar, götlerini de bayıra açarlar ki ayıp

yerleri birbirine değmesin. Sonra da elleriyle birbirinin sırtına vururlar. Pat-pat-pat! Bir-iki-üç! Sonra da dönüp kaçarlar!"

O günden başlayarak, insanları sol göğsüne bastırarak kucaklamaya, dokunması gerekiyorsa da ayıp yerlerin dokunmasına takmamaya başladı Teresita.

*

Ayrılma zamanı geldiğinde, Manuelito evinin önünde bağdaş kurup toprağa oturdu ve gitarının üstüne mavi çiçekler boyadı. Ve gitarı Teresita'ya verdi. Teresita da gitarı kollarının arasına alıp ağladı.

"Ağlayacağını söylemiştim."

"Sen çok kötü bir adamsın," dedi Teresita.

"Doğru."

Manuelito zincirli haçını çıkarıp Teresita'nın boynuna astı.

"Beni unutma," dedi.

Teresita gitarı bırakıp adama sarılarak hıçkırmaya başladı.

"Seni özleyeceğim," diye haykırdı.

Koca kırmızı elleriyle saçlarını okşadı Manuelito. Saçlarında hareket eden elleri koca sopalar gibi göründü gözüne. Teresita'nın başı göğsünün ortasına dayanmıştı.

"Bu aşk mı?" dedi gömleğinin içine.

"Sí."

"Nasıl anlaşılır?"

"Kalbimi dinle."

Başını çevirip kulağını koca göğsüne dayadı. Bağırsaklarının guruldayıp lıkırdadığını duyabiliyordu. Kahvaltıda kavrulmuş fasulye yemişlerdi. Güldü.

"Teşekkür ederim," dedi.

Manuelito başına vurdu.

"Artık git," dedi.

Arabaya binerlerken, Huila, "Gracias," dedi.

Öğretmen elini salladı.

"Ödeme yapabilir miyiz?" diye sordu Huila.

Manuelito başını iki yana salladı.

"Aklınıza geldiğinde benim için dua edin."

Teófano arabayı çevirdi.

"Ve," dedi Manuelito, "sevecen ol."

"Ha?" dedi Huila.

Teresita bağırdı: "Seni tekrar görecek miyim?"
Yanıt gelmedi.
Don Teófano, "Andale!" dedi ve katırları ileri fırladı.

Yirmi yedi

Mühendis Aguirre çatıya kazan levhasından büyük bir tank yerleştirmişti. Avlunun yanındaki bir kuyudan çıkan boru tanka bağlıydı ve tulumbanın sapıyla her sabah yapılan enerjik bir pompalama harekâtı sonucu lıkır lıkır bir akıntı yukarı çatıya çıkıyordu. Mutfaktaki kızlardan biri güne tulumbada çalışarak başlayıp, günü tulumbada çalışarak bitiriyordu. Tankın dolduğunu anlamanın tek yolu taşıp kiremitlerden aşağı Aguirre'nin su oluklarına akmasıydı; taşan su daha sonra evin her bir köşesine önceden yerleştirilmiş tanklara doluyordu. O zaman, otlar, çiçekler ve bulaşık için gerekli su ahşaptan bir musluğun çevrilmesiyle kolayca alınabiliyordu. Cabora'daki büyük ev bir mühendislik harikasıydı.

Çatıdaki su tankından çıkan üç boru yılan gibi evin içine uzanıyordu. İkisi o inanılmaz bilimsel tuvaletlere, biriyse mutfaktaki lavaboya kadar gidiyordu. Tuvalet kullanılacağı zaman, saatin ters yönüne çevrilen bir kolun yardımıyla tuvaletin üstündeki sifona su dolduruluyordu. Daha sonraysa, eski zincirin çekilmesiyle klozete akan muhteşem sel atık borusuyla arroyo'ya akıp, oradaki kurbağa, semender ve yılanlara güzel bir ziyafet çekiyordu. Nasıl olduğunu kimse anlamamıştı ama bir yayınbalığı tuvaletin gölcüğüne kadar ulaşmış, evin bağırsak atıklarını yiyerek iyice semirmişti. Birkaç haftada bir, set kapağını açmaya gönderilen talihsiz bir işçi biriken çamurumsu suyu temizliyordu. Ancak dev yayınbalığı, her nasılsa, yerinde kalmayı beceriyordu; kendine yağlı bir kuyruk bulmuştu ve arada açılan kapaktaki akıntıya kapılıp, böylesi sürekli ve enfes bir ziyafetten vazgeçmeye niyeti yoktu.

Ne kadar semirirse semirsin, onu pişirip yemeyi kimse aklına bile getirmedi.

Buenaventura bir gece, bir öfke nöbeti sırasında tulumbanın kolunu kırmaya çalışırken enselendi. Tomás evliliğini mahvettiği için çocuğu asla affetmemişti. Büyük evin içine girme-

sine izin vermiyordu patron. Avlunun kapılarından geçmesine bile izin yoktu ve bu durum onu çılgına çeviriyordu, Tomás'ın ağacından erik yiyebilmeyi çok isterdi çünkü. Tomás'ın onu doğduğu için cezalandırdığını biliyordu.

Buenaventura'yı yakaladıklarında, kulağından tuttukları gibi ön kapıya sürüklediler. Tomás gözlerinden kıvılcımlar saçarak birkaç saniye ona baktı, sonra bir ay süreyle Cabora'dan uzaklaştırıldığını ilan etti. Kurduğu cümle Eski Ahit'teki krallara layıktı: "Sürün Aquihuiquichi'ye!" Vaquero'lar onu hemen atına bindirip dörtnala sürgün yerine yolladı.

Segundo bütün gösteriyi kaçırmıştı. Altın rengi ipek bir sabahlık ve yumuşak deriden terlikler giymiş, küçük evinde oturuyordu. Bu halini gören olsa, pistola'sını çıkarıp oracıkta vurması gerekirdi. Ama kimse görmüyordu. Böğürtlenli brendisini yudumladı. Bunu da gören olmadı. Tadına baktı –ve beğendi–, cidden çok beğendi: Yudumlarken serçeparmağını havaya kaldırdı. "Leziz, şekerim," dedi yüksek sesle. "Bu aperatif mükemmel. Bir paté almaz mıydın?" Ahır kedilerinden biri küçük divana oturmuş, bezgin sarı gözlerle onu izliyordu.

Piç oğlunu sürgün eden Tomás, daha sonra Aguirre'yle masaya oturdu. Köy kahvaltılarından biri daha. Yumurtalardan, bifteklerden, fasulye ve tortilla'dan sıkılmıştı Tomás. Fransa'da ya da şu son keşif Japonya'da neyle kahvaltı ettiklerini merak ediyordu.

"Sevgili Mühendis," dedi.

"Can kardeşim, Tomás!"

"Me caes bien, pinche Lauro."

"Ben de, dostum, ben de seni çok seviyorum!"

"İyi uyuyabildin mi?" diye sordu Tomás.

"Ölü gibi!" dedi Aguirre canlı bir sesle.

Eskiden Loreto'yla olduğu gibi, şimdi de Aguirre'yle cilveleştiğinin az çok farkındaydı Tomás.

Onlar oturup mühendislik ve siyasi durumdan bahsederken, kızlar da yumurtayla kızartılmış balkabağı çiçeği getirdi. Üstlerine beyaz keçi peyniri ufalanmış ve tabaklara domuz sucuğunun turuncu yağı yayılmıştı. Kırılıp domuz yağında kavrulmuş frijole.[84] Kaçınılmaz tortilla tepecikleri.

"Nefis!" dedi Aguirre.

"İyi besleniyoruz," diye onayladı Tomás da, sarı bir çiliden kocaman kıtır bir ısırık alarak. Anında gözleri kızardı ve sonra

da hapşırmaya başladı. Çili üst üste hapşırmasına neden oldu: *Hapşu-hapşu-hapşu!* "Hijole!" *Haapşuu!* "Çok iyiydi." Alnı çili terinden sırsıklam olmuştu.

Çilisini tekrar kıtırdattı.

Haaap-şuuuuu!

Huila dışarı seğirtti, berbat görünüyordu.

"Çok yaşa," diye mırıldandı.

"Sen de gör."

Peçetesini bıyıklarına sürterken kadının saçlarını fırçalamayı unuttuğunu fark etti Tomás.

"Burnum aktı!" diye rapor verdi.

"Bu çililer," diye beyanat verdi Huila, kayıtlara geçmesi için, "insanın burnunu akıtır."

Büyük evdeki sohbetler genelde bu saçmalıkta gelişiyordu. Aguirre'nin ziyaretlerini dört gözle beklerdi Tomás. Çevresindeki diğer insanlar kahve sıcaktır türünden hayranlık uyandırıcı gözlemlerde bulunuyordu yalnızca; tabii soğuk değilse!

*

Manuelito mucizesinden sonra, bir şekilde, tekrar barakasına sürgün edilmekten daha iyi bir şey bekliyordu Teresita. Huila gözünü kırpmadan onu geri yollamıştı. Ve işte yine oradaydı.

Otlara bakıp kendi çizimleriyle karşılaştırarak çifliği dolaşıyordu. Teófano'nun yeğeni korkunç aybaşı kramplarıyla ona geldiğindeyse, notlarına başvurup ilk ilacını hazırlama fırsatını elde etmiş oldu.

Menstruación difícil:
Abrótano
2% dem
yapraklar ve sap
15 dakika demlenmeye bırak
günde 3 bardak

"Abrótano, abrótano," diye tekrarladı etrafta doşalırken, sanki ismini tekrarlamak bitkiyi yoktan var edecekmiş gibi. Kaktüs ormanlarında üç mil at sürerek görmeye gittiği, Ojo del Chivo köyündeki yaşlı bir curandera, sonunda ona bir torba abrótano sattı. Yeğen içerken yüzünü buruşturdu ama üçüncü

dozdan sonra kramplar çözülmeye başladı. Ertesi sabahsa, tümden kesildi ve kan sular seller gibi dışarı aktı.

İki doğuma daha katıldı Teresita. Kızlardan birinin göbek deliği öyle dışa fırlamıştı ki, kahverengi bir parmak gibi görünüyordu. Vücudunu tam ortasından kesen koyu kahverengi bir çizgi vardı ve karnı neredeyse bir piramit gibiydi, çok kötü şişmişti. Bebek gelmiyordu. Zavallı kız, ebe ayakucunda uyuyakalıncaya kadar, yirmi saat boyunca kıvranıp ağladı. Teresita horlayan partera'yı kenara çekip acılar içindeki dölyatağının ağzına baktı. Kız sancıdan iki dünya arasında kalmış, yavaşça inliyordu. Teresita ne yapacağını bilemiyordu, bu yüzden ellerini kızın bacaklarına koyup içeridekini görmek için bacakları ayırdı. Minicik beyaz bir ayak görünce hayretler içinde kaldı. Bunda bir terslik olduğunu biliyordu. Parmaklarını içeri ittirip annesinin karanlığına geri çekilen küçük bacağa dokundu. Elinden gelen tek şey dua etmekti.

İhtiyar partera uyandığında, güneş yeniden doğmuştu. Teresita'yı annenin bacakları arasına diz çökmüş, gerçekleşmeyecek bir mucize için dua ederken buldu. Sonunda artık hiç uyanmayacağı bir uykuya dalmıştı anne.

Kızı yıkayıp sardılar ve başında dua ettiler. Kocasına Teresita gitti, adam Palo Cagado ahalisinden, Ocoroni'den oralara kadar gelmiş bir işçiydi. Adama sarılıp kötü haberi fısıldadı, o da başını omzuna dayayıp hıçkırıklarla ağladı. Teresita'dan on yaş büyüktü. Anneyi hep birlikte gömüp, üstüne ahşaptan iki haç diktiler.

Bu kötü olaydan sonra, Teresita eve kapandı. Topladığı bitkileri kurutuyor, kayalardaki çıngıraklı yılanların gözlerine bakıyordu. Annesini düşünüyordu, o günlerde. Aklına annesinin gelmesini garip buluyordu. Ama Cayetana'nın nerede olduğunu, neler yaptığını merak ediyordu. Sonunda, gece rüyasında görene kadar onu düşündü. Geniş kenarlı, büyük bir hasır şapka takmıştı Cayetana. Elinde bir güneş şemsiyesi vardı. Ve büyük bir şehirde, sokakta yürüyordu. Karşıdan karşıya geçmek için beklerken tramvaylar tıngırdadı. Çevresinde yüksek binalar vardı ve hışırtılı büyük girdaplar halinde güvercin sürüleri uçuşuyordu.

Huila'nın uyardığı türden rüyalardı bunlar. Bunu biliyordu, çünkü yüzünde yaşlarla uyanmıştı. Yine, biliyordu, çünkü daha önce hiç şehir görmemişti, ne bir tramvay, ne de yüksek bir

bina. Ama rüyasında görür görmez ne olduklarını anlamıştı.

*

Buenaventura çıkageldiğinde, zevkten dört köşe oldu Teresita.

"Hey," dedi çocuk, "büyümüşsün."

"Sen de." Teresita gülümsedi.

Buenaventura dişlerinin arasından bir ses çıkardı.

"Burada uyuyabilir miyim?"

"Uygun olur mu?" diye sordu Teresita.

"Neden olmasın?" diye sordu çocuk, atından atlayarak. "Pinche Urrea beni sepetledi. Sağ olasın, Papá!" Eve doğru yürüdü.

"Dedikodu yaparlar."

"Neden ki? Sen benim kardeşim değil misin?"

Teresita başını kapıya çarptı. "Ne dedin sen?"

"Bilmiyor muydun?"

Şapkasını tek eliyle havada tutmuş, Teresita'nın yatağında yatıyordu.

"Çok salaksın, kızım. Babanın kim olduğunu herkes biliyor!"

Şapkayı gözlerinin üstüne koydu.

"Git de bir aynaya bak."

Horlamaya başlaması uzun sürmedi.

Teresita da Teófano'nun kulübesine gitmek için iyi bir zaman olduğuna karar verdi.

Teófano kapının önündeydi.

"Cabora'yla ilgili benim bilmediğim bir şey var mı?" diye sordu Teresita.

"Ne gibi?" dedi adam.

"Kimsenin bana söylemediği bir sır, mesela."

Teófano ağzını açtı.

Sonra kapadı.

"Kastettiğini zannettiğim şeyden mi bahsediyorsun?" diye sordu.

Teresita kollarını kavuşturdu.

"Ay Dios," dedi Teófano.

Yirmi sekiz

On yaşlarında sümüklü bir çocuk büyük yoldan atıyla bir bağırış girdi: "Arılar! Arılar!"

Dizginleri çekip bir kişneyişle durarak haykırdığında, Tomás yolda dikilmiş komşusu Segundo'yla sohbet ediyordu. "Arılar!"

"Ne arısı?"

"Cañtúa'nın yerinde!" diye bağırdı oğlan. Beyaz gözlü atı çılgınlar gibi yolda tepindi. "Muchas abejas!"[85]

"Neye benziyorlar?" diye sordu Tomás.

"Kocaman kapkara arı öbekleri! Çatının bir köşesinde! Lütfen, gelmenizi rica ediyor! Hemen!"

Tomás ellerini çırptı.

"Bir sürü!" diye bağırdı. Segundo'nun kolunu tutup tekrarladı: "Cantúa'nın yerinde vahşi bir arı sürüsü var!"

"Ne mucize," dedi Segundo tekdüze bir sesle.

"Git!" diye seslendi Tomás çocuğa. "Geleceğimi söyle! Ha..." Cebini karıştırıp altın bir bozukluk buldu. Çocuğa attı. "Al bakalım."

"Gracias!" diye bağırdı çocuk, atını çevirerek kopup giderken.

"Şu ufak piç kurusunun gidişine de bak!" dedi Tomás.

Eve koşturup pantolonunu değiştirdi, çifte kabzalı kemerini (Gabriela bundan etkilenebilirdi) ve şık Teksas şapkasını taktı. Dev bir Meksika sombrerosu maceraya biraz fazla operet havası katabilirdi.

"Aguirre!" diye seslendi. "Aguirre!"

"Ha?"

"Kalktın mı?"

"Qué?"

"Arılar!"

"Ne?"

"Arılar! Vahşi bir sürü!"

Aguirre yanıt veremeden kapıdan dışarı fırladı. Yakınlarda yalnızca bahçıvanın erik ağacı ve sarmaşıklardan kestiği dalları yüklediği bir burro vardı. Tomás eşeğin sırtındaki yükü indirip üstüne atladı. Hayvanı mahmuzlayıp ağır bir eşkin gidişle arıcının uzaktaki kulübesine sürdü. Ayakları toprakta sürün-

mesin diye eşeğin göğsüne kaldırdığı uzun bacakları havada deliler gibi zıplıyordu.

Önceki gece bir torba marihuana tomurcuğu bitirmiş olan Parangarícutirimícuaro'lu arıcı hâlâ uyuyordu. Tomás adamı rahatsız etmeden, arı arabasının içine boş bir arı kovanıyla körüklü duman pompası attı. Olur da gerekirse diye, eldivenlerle, bir de peçe ekledi. Sığır ağılındaki iki vaquero'ya bir ıslık çalıp araba için bir beygir getirtti. Koşum kayışlarını beyaz bir yük beygirine bağladılar, Tomás da arabanın içinde ayakta durup tırıs gitmeye başlayana kadar atı kırbaçladı. Evin önünde durmuş, gözlerini ovuşturan Aguirre, Tomás hızla geçerken geriye sıçramak zorunda kaldı.

"Arılar," diye seslendi Tomás omzunun üstünden. "Arılar!"

Yolda tangur tungur giderek Cantúa'lara varıncaya kadar hiç yavaşlamadı. Vardığında, vahşi saçlarını arkada at kuyruğu yapmış Gabriela'nın elinde beyaz havlularla evin epey uzağında durduğunu görünce çok sevindi. Yanına ne zaman bir arı yaklaşsa havluları deli gibi başının etrafında sallıyordu. Öyle bir dehşet içindeydi ki, kelebeklerle yusufçukların da ödünü patlatmaktan geri kalmıyordu. Saçları kalçasına kadar uzanan kocaman haşin bir çağlayandı.

Tam bir şeftali gibi, dedi Tomás içinden.

Señor Cantúa binanın köşesinde durmuş, yalnızca üç metre yükseklikteki çatıya bakıyordu. Başının çevresini bir arı bulutu sarmıştı ve Tomás vızıltıları yoldan bile duyabiliyordu. Cantúa içine düştüğü endişeyle ortadan ikiye çatlamış gibi, keskin bir açıyla öne eğilmişti. Elleri bükülmüştü.

"Çok arı var," dedi Gabriela.

Tomás arabadan atlayıp, Señor Cantuá o tarafa bakıyor mu diye bir göz atıp, çabucak eğildi ve kızın eline uzandı. Gabriela havluyu öteki eline geçirdi. Zarafet! diye düşündü Tomás. Parmaklarını avcuna alıp öptü.

Karamel!

Tarçın!

Dulce de leche![86]

"Bu güzel gün," dedi, "şimdi seni görünce bir anda daha da güzelleşti."

Bu piropo olarak bilinirdi. Sinaloa'lılar bu konuda uzmandı. Birçok gönül ilişkisi uygun şekilde düşünülüp söylenmiş piropo'lar yoluyla başlamıştı.

Parmaklarını bir an avcunda tutan Gabriela, sonra yavaşça çekti. Parmaklar parmaklarının üstünde süzüldü.

Aha!

Kurum kurum kuruldu!

"Çok hoşsunuz," dedi Gabriela.

"Ben zarafetten uzak bir adamım," diye itiraz etti Tomás. "Eğer bir parça zarif davranabildiysem, senden aldığım ilhamladır."

Kız gülümseyip yere baktı.

"Ben sıradan bir aşçıyım," dedi, Tomás yiğitliğini gösterebilsin diye otomatik bir kur ritüeli tepkisi göstererek.

Pekâlâ, pekâlâ, buna göğüs gerebilirdi Tomás.

"Sen baharın kadın şekline bürünmüş özüsün," dedi. "Senin bakışların kadar saf ve arı bir şey daha görmedim. Bir parça zarafetim varsa, bu ancak senin yansıman olabilir."

Gabriela bir nefes alıp gözlerini kırpıştırdı.

Cantúa oraya geliyordu.

Her şeyi riske atma zamanı:

"Gabriela, cüretimi bağışla. Seni pek tanımıyorum." Baba gittikçe yaklaşıyordu! "Ama seni gördüğüm zaman, en sonunda Tanrı'ya inanmak için bir nedenim olduğunu hissediyorum tüm içtenliğimle."

Kız elini kalbine götürdü.

"Kutsa beni," diye şakıdı Tomás.

"Don Tomás!" Señor Cantúa böğürmüştü. "Duvarlarımın üstünde onlarca kilo arı var!"

Çıldırmış gibiydi.

Tomás adamın elini sıkıp, "Sevgili ve asil Señor Cantúa," dedi, Gabriela'nın hatırına. "Bu türden bir sorunda zaten hemen beni aramalısınız. Gündüz gece, her saat; size ve değerli azizemiz Gabriela'ya göz kulak olmak benim için bir şereftir." Yüzü hızla kızaran Gaby'ye bir selam çaktı. "Ben silahlı Yaqui kamplarına tek başıma girdim, sevgili Señor Cantúa. Sinaloa'dan yüzlerce mil uzağa at sürüp, yoldaki tehlikelere göğüs gerdim. Üstelik arı yetiştiriyorum! Korkum yok. O yüzden izin verin sizi kurtarayım."

Tekrar Gaby'ye döndü.

"Ve seni," diye mırladı.

Binanın gölgeli köşesine kadar onu takip ettiler ve orada, garip bir lav akıntısı gibi, birbirinin üstüne yığılıp duvara ya-

pışmış bir arı keşmekeşiyle karşılaştılar. Koca böcek yığını kendi ağırlığıyla ahşap duvardan aşağı kayıyor, en alttaki arılar tutunabilmek için deliler gibi çırpınıyordu. Düşenlerse yeniden başa geçip yığına katılıyordu.

"Bu bir sürü," diye şakıdı Tomás. "Bu koloninin merkezinde, bir kraliçe bulacağız. Yeni bir kovan başlatmak için oyuk bir ağaç ya da boş bir ambar arıyorlar. Çok uzaklardan buralara uçmuşlar ve gece iyice bir dinlenmek için sizin duvarda yatmayı düşünüyorlar."

"Çok zeki," diye fısıldadı Gabriela, babasının kulağına.

"Ancak," diye devam etti Tomás, "bu iş için pekâlâ lokantanın içini de seçebilirler, işte o zaman başınız belada demektir. Şu anda, arılar sizin misafiriniz ve ona göre davranacaklar. Ama bir kez içeri girdiler mi, korkunç ev sahipleri olabilirler."

"Neler olur?" diye sordu Señor Cantúa.

"Lokantayı yakıp yıkmak zorunda kalırsınız, korkarım."

Cantúa küçük bir çığlık attı.

"Umutsuzluğa kapılma, dostum," dedi Tomás. "Ben varım."

Güvenilir marihuana pompasını ateşleyip, fazladan kovanı açtı. İçinde, yeni bir koloninin yerleşmesine hazır, birçok petekli çerçeve vardı. İğnelerden korumak için, atının üstüne katranlı muşamba örttü. Arabayı, binanın sürüye kolayca ulaşabileceği köşeye çekti. Birkaç mutluluk verici duman bulutu gönderdi. Güzel kokuyordu. Tanrım! Çok güzel kokuyordu. Ciğerlerini dumanla doldurdu. Ne mükemmel bir gün! Enfes dumandan kocaman süslü kıvrımlar körükledi.

Cantúa'lara gülümsedi.

Sıkıcı bir öğretmenin donunu çekermiş gibi, ellerini özenle sürünün içine soktu Tomás.

Gabriela, "Dios!" diye haykırdı.

Cantúa haç çıkardı.

"Hiç böyle şey görmedim!" dedi. Tomás uyuşmuş arılardan koca bir parçayı peteklere tutup kapaktan içeri kaydırdı. Aynı işlemi tekrarladı, ama bu kez iki elini birden Gaby'ye sundu, kızcağız da hayranlık dolu bir dehşetle ciyaklayıp babasının arkasına kaçtı. Dünyanın hâkimi Tomás artık gülüyordu –bu duman cidden çok hoştu!– ve yeni arıları da diğerlerinin yanına koydu. Şapkasını kullanarak sürüden ayrı kalanları duvardan fırçaladı ve hepsi birden düşüp tembel tembel uçarak açık kovanın ağzındaki kardeşlerini buldu.

"Çok becerikli," dedi Gabriela.

"Kraliçelerinin kokusunu aldılar," diye not düştü Tomás. "Şimdi ona gidecekler."

Tepedeki kapağı ayarlayıp, hâlâ dönüp duran şaşkın arılar girebilsin diye, alttaki giriş kapısını açtı.

"Bir saat içinde hepsinin girmiş olması gerekir," dedi.

Cantúa korkuyla karışık bir saygıyla Tomás'ı inceledi.

"Size yemek ikram edebilir miyim?" diye sordu.

"Belki biraz kahve," dedi Tomás.

Kapıdan girerlerken, "Bu hayatımda gördüğüm en cesurca şey," dedi Gaby.

"Sana bir zarar gelmesin diye," dedi Tomás, "ben her şeyi yaparım."

"Ay, Don Tomás. Ne güzel şeyler söylüyorsunuz."

"Bu sınav yeterli gelmedi mi? Bana inanmalısın, Gaby. İstediğin sınava sok beni." Şapkası elinde ayakta dururken öylesine uzundu ki, başı neredeyse tavana sürtecekti. "Her şeyi," dedi, "seni onurlandırmak için."

Señor Cantúa kahveyi getirdi. Kaşları çatmak için çok geçti. Artık yapabileceği tek şey orada onlarla oturup birbirlerinden uzak durmalarını sağlamaktı.

Tomás bıyıklarını okşayıp boş boş gülümsedi. Bu marihuana, diye düşündü, güne ayrı bir anlam kazandırıyor!

"Biliyor musunuz?" dedi birden. "Sonunda acıktım. Hiç çöreğiniz kaldı mı?"

Gaby ayağa fırladı.

"Ben getiririm, Papá."

Giderken Tomás'a bir bakış fırlattı ve kapıdan girerken eteğini şöyle bir savurmayı başardı.

"Tanrım, Cantúa," dedi Tomás.

Cantúa ellerini havaya kaldırdı.

"Lütfen," diye yakardı, "bir beyefendi gibi davranın."

*

Aguirre lokantaya vardığında, Tomás bütün çörekleri bitirmiş, koca bir tabak machaca'yı silip süpürüyordu. İnce ezilmiş bifteği yumurtayla kızartan Gaby, machaca tepeciğinin yanına da kızarmış nopalito'ları yığmıştı.

Aguirre hızla içeri girince, Tomás bağırdı, "Mühendis! Bir beyaz tortilla al!"

"Kahvaltı etmemiş miydin?" dedi Aguirre.

"Birden acıkıverdim."

Tomás ne yapıp edip iki kemancıyla bir bajo'cu bulmuştu, onlar tıngırdatıp gıygıylarken köşedeki yaşlı bir kadın da eteğini kaldırmış dans ediyordu. Señor Cantúa mavi-beyaz bir servis kaşığıyla müziği idare ediyordu. Gaby bir tavuğu ön kapıdan dışarı kışkışladı.

"Ayrıca," dedi Tomás, "Gabriela'mın elinden çıkmışsa, nasıl yemem ki?"

"Ay, Tomás," dedi Gaby.

Gabriela'm? diye düşündü Aguirre. Ay, Tomás? diye düşündü bir de.

"Arılara ne oldu?" diye sordu.

Tomás eliyle bir hareket yaptı.

"Arılar kovanlarının içinde güvende, Aguirre! Artık tarihe karıştılar! Şimdi bir parti veriliyor. Her şey benden."

Sabahki sümüklü oğlan elinde bir kâse fasulyeyle mutfaktan çıktı.

"Yesene, cabrón," dedi Tomás. "Hayat çok güzel."

Aguirre oturdu.

İçeri giren beş yolcu Tomás'ın bir hovardalık krizi anında ısmarladığı yemeklerin içine düştü.

Aguirre, Gabriela'ya gülümsedi.

"Su, lütfen," dedi.

Gabriela burun kıvırıp mutfağa gitti.

"Ne burun ama, ha, Mühendis?" dedi Tomás.

"Çok," diye yanıtladı Aguirre, doğru tanımı bulmaya çalışarak, "dilbaz bir burnu var."

Yaşlı kadın Aguirre'yi dansa kaldırdı. Dehşet içinde deliler gibi elini kolunu sallarken, Tomás arkasından itip ayağa kaldırdı. Elleri kadının pençelerine yakalanmış, ayaklarını sürüyerek daireler çizerken salonda kopan şamata Aguirre'yi pek de mutlu etmedi. Gün gibi ortada olan rahatsızlığı kahkahaların daha da artmasına neden oldu.

Cantúa'nın yerinde öyle bir curcuna vardı ki, Cabora'ya giderken önünden geçip giden Doña Loreto Urrea'nın bütün çocuklarını, rahibi ve kendisini taşıyan arabaların tekerlek gürültüsünü kimse duymadı.

Ağır ağır ve –her zamanki gibi– dikkatle geri döndüler.

Sinaloa'daki parlak kırmızı bacaklı tarantulalar kederli ve tombuldu. Bu norteño[87] tarantulalarsa kahverengi ve cılızdı; sinirli görünüyorlardı. Yeni nesil vinegarroon ve akreplerin yaşam bulduğuna tanık olmuştu Tomás; kıskaçları, şişkin dişleri ve berbat kokularıyla ürkünç yaratıklar. Alamos yolundan sebatla karşıdan karşıya geçişleri Tomás'ı sık sık hayrete düşürüyordu. Ahali gibi, onun da, "niños de la tierra" dediği rüzgâr akrepleri, Kudüslü cırcırböcekleri gibi her yerleri sarı, turuncu ve siyah, ama koca dişleri ve hazımsız tabiatlarıyla bu küçük pislikler resmen ön bacaklarını kaldırıp yürekten gelen tehditler savurarak koyu renk kıskaçlarını gösteriyor, Tomás ne yapacaklarını görmek için etraflarında dolaşırken onu yakalamak için daireler çizerek dönüyordu.

"Senin şu lanet arıların inşallah beni sokmaz," dedi Aguirre.

Arkadaki arabadan memnun mesut bir mırıltı geldi.

"Arılar duman altı oldu," diye teminat verdi Tomás. "Ehlileştirildiler."

"Arılara güvenmiyorum."

"Arılar insanlardan daha iyidir."

Parçaları beceriksizce eyere bağlanıp atının tepesine yığılmış gibi incelikten uzak hareketlerle hoplayıp sıçrayan sakallı arkadaşına baktı Tomás. Aguirre'nin şapkası bile, kaynayan bir tencerenin kapağı gibi, hoplayıp sıçrıyordu.

"Arılar," dedi Tomás, "kusursuz mühendislerdir, hatta senden bile iyiler. Canlarını dişlerine takıp çalışırlar; benim içim çalışan şu tembel pisliklerden daha çalışkan oldukları kesin. Kızılderili savaşçılar kadar cesurdurlar. Üstelik bal yaparlar. İnsanlardan çok daha iyiler, dostum."

Aguirre gözlerini ileriye dikmişti.

"Bu da ne?" dedi. Tomás'ın böcekbilim üstüne verdiği vaaz yarıda kesilmişti.

"Ha?"

Tomás yolun aşağısına baktı. Büyük evin önüne park edilmiş iki araba var gibiydi.

"Her gün," diyerek içini çekti, "enteresan bir şey olmasa olmaz."

At arabasını hızlandırıp çevik bir tırıs gidişle sürmeye başladığında, Segundo'yu yolda görmek endişe vericiydi. Sıkıntılı görünüyordu Segundo. Tomás dizginleri bırakıp ayağa kalkarak bağırdı: "Qué pasa aqui?"[88] Segundo çenesiyle evi işaret etti.

"O," dedi.

"O kim?" diye seslendi Aguirre.

"Büyükhanım," dedi Segundo.

"Loreto," diye ilan etti Tomás, başı çoktan öne sarkmış.

"Ve öteki hanım," diye ekledi Segundo.

"Kim?"

"O."

Tomás eve doğru baktı.

Huila erik ağacının yanında Teresita'yla oturuyordu.

"Huila mı?" dedi. "Yoksa küçükhanım mı?"

"İkisi de."

Buenaventura ıslık çalarak yolda bitiverdi.

"Şimdi," dedi Tomás, "her şey tamam oldu."

"Ne istiyorsun?" diye sordu çocuğa.

"Nada."

"Niye geldin?"

"Meksika özgür bir ülke."

"Burası benim çiftliğim."

"Bana kalacak!" Buenaventura omuzlarını silkti. "Kendi arazimle neden ilgilenmeyeyim?"

"Chingado," dedi Tomás. "Çekil yolumdan."

Buenaventura yanıt vermeye yeltendi ama Tomás'la birlikte atından inip kapıya yönelen Aguirre parmağını dudağına götürüp onu susturdu.

Avluya girdiklerinde, "Kızın seninle konuşması gerek," dedi Huila.

Teresita ayaklandı.

"Şimdi olmaz," dedi Tomás, kapıya doğru giderek.

Teresita tekrar oturdu.

"İyi günler," dedi Aguirre.

Teresita yine kalktı.

"Buenos días," dedi.

Yine oturdu.

"Aguirre," dedi Huila, "Don Tomás'a onunla hemen konuşmamız gerektiğini söyle."

Aguirre geçerken şapkasına dokundu, bu Huila'nın da ne kadar küstah olduğunu düşünerek.

İçeride, Doña Loreto salonu inceliyordu. Tomás'a bir bakış atıp eldivenli bir parmağın ucunu göstere göstere raflardan birinin üstünde gezdirdi. Parmak ucu tozdan simsiyah oldu. Loreto başını sallayıp parmağı temizlemek için avuçlarını birbirine vurdu. Eldivenlerini çekip çıkardı. Çocuklar fırtına gibi merdivenlerden inip çıkıyor, Yaqui işgalciler gibi haykırıp çığlıklar atıyordu.

"Lütfen!" diye sızlandı Tomás.

Juan Francisco tırabzandan kayıp, sonra tekrar yukarı fırladı. Şimşek gibiydi. Öteki çocuklar mobilyalardan havalanıp yatakların üstüne uçarken üst kattan feci takırtılar geldi.

"Ne kadar," diyerek içini çekti Loreto, "köylü işi."

Mühendisin bir masanın üstünde duran dergilerinden birkaçını karıştırdı.

"Tu casita silverstre."[89]

Bu son burnu havada sözler, küçük kır evine, küçük kır kulübesine sokuşturulan bu laf, hedefi tam on ikiden vurmuş, bir kâğıt kesiği gibi kan çıkartmıştı.

Sıska bir papazın, elindeki çörek yığınını kemirerek mutfaktan çıkışıyla birlikte, Tomás'ın günü artık iyice dayanılmaz hale geldi.

"Evladım," dedi papaz.

"Sen de kimsin?"

"Padre Gastélum," dedi papaz. "Vengo de Zaragoza!"[90]

Ama Kastilya şivesiyle konuşuyordu ve son sözcüğü peltek peltek söylemişti: *Tharagotha!*

İspanyol bir rahip, bir bu eksikti! Cebinden bir bandana çekip alnını sildi Tomás. En düşmanca davranan Kızılderili köyünden bile daha kötüydü bu.

"Şimdi neden geldin?" diye sordu Tomás, Loreto'ya. "Daha önce çiftliğimize en ufak bir ilgi göstermemiştin!"

"Orospularını eve de yerleştirdin mi diye bakmaya geldim," diye yanıtladı Loreto, tatlı tatlı.

Bunlar bir papazın önünde söylenemeyecek kadar ağır sözlerdi ama Tharagotha'lı Gastélum hiç istifini bozmadan üç pezo değerindeki hamur işini çiğnemeye devam etti.

Mühendis Aguirre bir manevra yapmayı denedi: Loreto'nun elini eline alıp, sevinçli bir sesle, "Loreto," dedi, "her zamanki gibi bir bahar sabahı kadar tazesiniz." Sonra parmaklarının kıvrım yerini dudaklarına değdirdi.

"Siz Katolik değilsiniz," dedi Gastélum, mühendisin şovalye tatbikatını geri püskürterek.

"Efendim?"

Loreto elini kurtarıp kötü bir kurbağa sürüsünden kaçar gibi geri çekildi.

"Kayıtlara geçmesi için, sizin bir Katolik olmadığınızı söylüyordum yalnızca," dedi rahip. "Bir saptama. Raporlarım için."

"Raporlar mı?"

"Ah, evet," dedi rahip, "ben Vatikan'ın Sonora'daki gözü kulağıyım. Bilmiyor muydunuz? Siz Protestanlardan farklı olarak, bütün çocuklarının iyiliğiyle ilgilenen bir Kutsal Babamız vardır bizim. Rapor vermek benim görevim. İsimler verip hikâyeler anlatmak." Gülümsedi. Yemeye devam etti.

"Kutsal Baba mı?" dedi Aguirre, bir şey demiş olmak için.

"Papa, pendejo," dedi Tomás.

"Biliyorum!" diye çıkıştı Aguirre.

Ama Tomás, Loreto'nun peşinden salonu terk etmişti.

Peder Gastélum devam etti: "Mexico City'de, belki o kadar kutsal olmayan –heh, heh, ufak latifemi mazur görün– ikinci bir babamız daha var. Öhö."

İki adam gözlerini birbirine dikti.

"Siz de raporlar yazıyorsunuz?" dedi Aguirre.

"Öyle."

"Porfirio Díaz için."

"Önderimiz."

"Diktatör için."

"Tehlikeli sözler."

"Gerçek bu."

"Gerçeği açıkça görebiliyor musun, evladım?"

"Mexico City'deki o katil söz konusu olduğunda, evet!"

"Bunu da not edeceğim."

"Beni tehdit mi ediyorsunuz?"

"Ben yalnızca Tanrı'ya hizmet ederim... ve devlete."

"Ben Tanrı'ya ve özgürlüğe hizmet ederim."

"Ah, özgürlük. Evet, Şeytan ve cennetten atılan melekleri de buna benzer bir şey söylemişti."

"Cehenneme giderim, daha iyi!"

"Belki de," dedi rahip. "Geçip geçemeyeceğinizi görmek için gelecekte gözüm cehennem kapılarında olacak."

Aguirre'nin yüzüne kan hücum etti.

"Peki bu devrimci görüşlerinizi," diye sordu rahip, "Don Tomás da paylaşıyor mu?"

Buna yanıt vermenin fazla tehlikeli olacağına karar verdi Aguirre.

"Anlıyorum," dedi rahip.

Aguirre söyleyecek bir şey bulamadı.

"Sessizliğinizi bir itiraf olarak alıyorum," dedi Gastélum, bir sır verir gibi. "Çok ilginç."

Sonunda, "Biraz daha çörek alın," demeyi becerebildi Aguirre.

"Ay, sí."

"Kahve de alın."

"Gracias, mi hijo," diye şakıdı rahip. "Sanırım alacağım."

Evin başka bir yerindeyse, acıklı olaylar dizisi devam ediyordu:

"Loreto!" diye haykırdı Tomás.

Loreto alt kattaki banyoda durmuş, o harika sifonlu tuvaleti inceliyordu. Zinciri çekip suyun klozette dönüşünü izledi.

"Ne hoş, değil mi?"

Çocuklar herhalde ellerine geçen her şeyi kırıyordu. Üst kattan korkunç bir şangırtı ve çatırtı geldi.

"Kahretsin!" diye böğürdü Tomás.

Fırtına gibi merdivenlerden çıktı.

"Juan! *Juan!* Juan Francisco!"

"Sí, Papá?"

"Buraya gel! Ötekileri de getir! Şimdi!"

"Sí, Papá."

Ve işte geldiler, alı al moru mor bir çocuklar geçidi: Juan, Łety, Martita, Alberto ve Tavito.

Babaları alev saçan gözlerle onlara baktı. Şu canavarlara da bak.

"Dışarı!" diye yırtındı Tomás.

Tabur halinde kapıdan çıktılar. Huila onları görünce, Teresita'ya, "Burada bekle," deyip, telaşla eve girdi. Çocuklar erik ağacının etrafında dikilip Teresita'ya baktı.

Buenaventura şeytan işi bir kukla gibi birden ortaya çıkıp, "Qué hubo, tú pinche puto?" dedi.

"Ben mi?" dedi Juan Francisco.

"Ben mi?" diye alay etti Buenaventura.

"Sözlerine dikkat et," dedi Juan.

"Sözlerine dikkat et."
"Dediğimi tekrarlama!"
"Dediğimi tekrarlama!"
"Aguas, cabrón!"
Teresita ayağa kalktı, ama artık durdurmak için çok geçti.

*

Padre Gastélum mutfakta oturmuş, sunulan çeşitli lezzetleri mideye indirirken soylu tavırlarla mutfak personeline hava atıyordu. Meksikalılar cennete giriş biletinin satın alınabileceğini çoktan öğrenmişti, bu yüzden üstünden yeşil çililer sarkan gevrek beyaz peynirler, kızarmış küçük flauta taco'ları, üstüne kırmızı toz biber serpilmiş portakal dilimleri, kaktüs şekerlemeleri, tatlı patates şekerlemeleri ve limon suyunda jícama'larla besliyorlardı sıska rahibi. Bir tepsi Fransız çikolatasıyla birlikte küçük bir bardak konyağı keyifle kabul etti peder. Bütün tabakların ve kendilerinin üstüne haç çizmesi kızları heyecanlandırdı. Kutsanmış Çikolata. Kutsanmış Keçi Peyniri. Kutsanmış Küçük Siyah Puro.

Başka bir odada, Loreto Tomás'a bir tokat attı.

Tomás yakası açılmadık bir küfür salladı.

Loreto öteki yanağını tokatladı.

Tomás elini kaldırdı.

Aguirre ayaklandı.

Olanları izleyen Huila yumruklarını sıktı; bu umduğundan da daha iyiydi!

Tomás elini indirdi.

Aguirre oturdu.

Loreto bir kahve fincanı alıp fırlattı.

Fincan tabağı duvara doğru yolculuk ederken Tomás hırladı.

Kollarından iyice sıkıp Loreto'yu bir kez sarstı.

Aguirre ayaklandı.

Huila oturdu.

Kollarını kurtaran Loreto limonata dolu kil bir sürahiyi kaptığı gibi, pembe sıvıdan fırıl fırıl büyük kavisler yaratarak vitrine fırlattı, Urrea'ların antika çin porselenleri bir patlamayla paramparça oldu.

Bir kahkaha attı.

Aguirre oturdu.

Huila ayağa kalktı.

"Gülüyorum!" diyerek dalaştı Loreto. "Gülüyorum!"

"Sen mi gülüyorsun? Esas gülen *benim*!" diye kükredi Tomás. "Ha! Ha! Ha!" Ellerini göbeğine koymuştu. "Duyuyor musun? Kahkahalarla gülüyorum! Ha! Ha! Ha!"

"Canavar!"

Loreto hıçkırdı.

Aguirre tekrar ayaklandı.

Huila, Loreto'nun yanına gitti.

Aguirre, Tomás'ı azarladı.

"Cidden yani."

"El amor," diye ilan etti Tomás. "Es una guerra!"[91]

"Hayvan!" Loreto, Huila'nın omzuna yaslanıp hıçkırdı.

Huila pis pis Tomás'a baktı.

"Sen de mi?" dedi Tomás.

Evin önünde koca bir curcuna koptu. Feryatlar ve yumruklar. Segundo bir yerlerden çıkıp böğürdü: "Çabuk, patron!"

"Şimdi ne var?" diye bağırdı Tomás.

Dışarıya koşturup, Juan Francisco ve Buenaventura'yı azılı bir güreş kündesi içinde, yolda bir aşağı bir yukarı yuvarlanırken buldu. Arada biri elini kurtarıp bir yumruk çakıyor, sonra yine derdest olup yuvarlanmaya başlıyorlardı. Vaquero'lar ve oğlanlar yolda dizilmiş, tezahürat yapıp el çırpıyordu. Her yer toz dumandı. Juan, Buenaventura'nın pantolonunun sol bacağını yırtmayı başarmıştı, bir şekilde. Buenaventura da Juan'ın küçük ceketini lime lime etmişti. Hangisiyle daha çok gururlandığını, ya da hangisine daha çok öfkelendiğini bilemedi Tomás. Güçbela kavganın içine ilerleyip iki oğlanı yakasından tuttuğu gibi ayırdı. Tekmeler ve küfürler savurup tükürerek ayrıldılar, Tomás'ın elinden kurtulur kurtulmaz da, tekrardan fırlayıp dövüşen kediler gibi toz toprak içinde pençeleşmeye başladılar.

Tomás yeniden kavgaya karıştığında burnuna bir yumruk yedi. Göz ucuyla, şu bir işe yaramaz buckaroo'ların bahse tutuştuklarını fark etti.

"Ya, pues, cabrones!" diye hırladı, oğlanları sertçe ayırarak. Burnundan akan kan bütün bıyığını kaplamıştı.

"Oğluma hakaret edemezsin!" diye ültimatom verdi Loreto.

"Kesin kavgayı!"

"Oğluma zarar verme!" diye yırtındı Loreto. Tomás'ın sırtını yumruklamak için öne atıldı.

"Segundo!" diye haykırdı Tomás.

Segundo öne çıkıp Loreto'yu tuttu, hacienda'nın hanımına dokunma şansını bir daha elde edemeyeceğinin fazlasıyla farkında olduğundan, sonradan çocuklara anlatabilmek için ellerini göğüslerinin üstünden geçirmeyi başardı. Kumru gibi öterek Loreto'yu geri çekti, "Hanımım, hanımım. Sakin olun, hanımım."

Oğlanlar soluk soluğa kalmıştı. Eğilip, kanlı ellerini dizlerine dayadılar. Buenaventura yere upuzun pembe bir şey tükürdü. İkisi de katıksız hiddetten ağlıyordu.

Juan, Buenaventura'yı gösterdi.

"O başlattı."

"Siktir."

"Hey!" diye bağırdı Tomás.

Buenaventura tekrar tükürdü. "Siktir git, sikik!"

Tomás boynundan tutup sarstı.

"No más!" diye uyardı.

Buenaventura silkinip geri çekildi.

Segundo'nun ellerinden kurtulan Loreto oğluna koştu. Juan Francisco kendini annesinin boğucu şefkatinden kurtarıp tekrar Buenaventura'yı gösterdi.

"Senin oğlun olduğunu söyledi!" diye haykırdı.

Herkes hayretler içinde suspus oldu.

Loreto'nun gözleri evin içinde olduğundan daha da süzgünleşti.

"Artık herkes biliyor," diye ilan etti. "Utancım şimdi tamam oldu."

Oh yo, dedi içinden Tomás.

Hacienda'nın hepsi orada toplanmış gibiydi. Huila yan tarafta duruyordu, kadının ağzını beş karış açık görmek Tomás'ı daha da endişelendirdi.

Kötü adamın en bildik tepkisini verdi Tomás: Kahkahalarla güldü.

Aguirre yüzünde derin bir yas ifadesiyle görüş alanına girdi.

"Baba," dedi Juan Francisco, "nasıl yaparsın?"

Küçük Juan birden en yakındaki arabaya sıçrayıp dörtnala gitmeye başladı. Sonuna kadar yiğit Aguirre de atına atlayıp peşine düştü.

Buenaventura, Teresita'yı gösterdi.

"Bir tek ben değilim!" diye haykırdı. "Ona bir baksanıza!"

Loreto, Teresita'ya döndü.

Elinden gelse, bir çukur kazıp içine girecekti Teresita.

Buenaventura hepsiyle alay ediyordu: "O da onun kızı! Onun kızı! Onun kızı! Buna ne dersiniz?"

"Başından beri biliyordum," dedi Loreto.

"Aman Tanrım!" dedi Tomás.

"Seninse," dedi Loreto. "Seninse haberin bile yoktu!"

Tomás bir sigarası olmasını diledi, keşke yine Cantúa'nın yerinde Gabriela'yı seyrediyor olsaydı. Ellerini cebine soktu.

"Artık umurumda bile değil," dedi.

Loreto civcivlerini toplayıp arabasına doğru koşturdu. Kadınlar arası dayanışma Yori felaketinden alınan zevke bir anda galip geldi ve Huila da onlara doğru koşturup, Loreto atını kamçılarken arabaya atladı. Juan Francisco'yla Aguirre'nin ardından hızla uzaklaşmalarını izledi Tomás. Yolun ortasında yapayalnız kalmıştı.

Birden, Peder Gastélum da haykırarak kapıdan dışarı fırladı: "Ne! Ne!" Gözlerinden Tomás'a kıvılcımlar saçıp çabucak arı arabasına tırmanarak yorgun beygiri Loreto'nun arkasından kamçıladı. "Arılarım!" diye bağırdı Tomás.

Bir anda saygılı olmaya karar veren Segundo vaquero'ları dağıttı.

Tomás paldır küldür avluya girip bir saksıyı tekmeledi, saksı bir toprak ve sardunya yağmuru içinde patladı. Deli gibi dönen kolları ve bacaklarıyla bir öfke nöbetine yakalanıp, saksılarla bankları tekmeleyip, önüne çıkan her şeyi parçalarken küfürler savurdu. Ağacın dallarındaki erikleri tokatlayıp evin kerpiç duvarlarına yapıştırdı. Artık takati kalmadığında, başı aşağı sarkmış, yüzünde saçlarla, soluk soluğa orada öylece dikildi.

Ciddi bir yüz ifadesiyle bankının üstünde oturan Teresita'yı fark etti.

"Sen hâlâ buradasın," dedi.

"Sí, señor."

"Bir tek sen kaldın."

"Galiba, efendim."

Tomás doğrulup yüzündeki saçları geriye çekti.

"Gerçekten kızım mısın?" diye sordu.

"Öyle diyorlar."

Ayaklarını sürüyerek banka kadar gidip Teresita'nın yanına yığıldı.

"Annen kim?"

"Sinekkuşu Cayetana."

Yüzünü ovuşturup homurdandı Tomás.

Taş avludaki katledilmiş sardunyaları inceleyen yalnız bir arıyı işaret etti. "İnsanlardan daha iyiler."

"Ah," dedi Teresita.

Oturdular.

"Sence geri dönerler mi?"

"Daha değil."

"Bence de."

Bir süre sonra, "Kızım," dedi Tomás.

Teresita ona doğru döndü.

"Evet?"

"Sana kızım diyebilir miyim, yoksa sen de mi bana kızgınsın?"

"Diyebilirsin." Sonra: "Kızgın değilim."

"Çok rahatladım," dedi Tomás. "Herkes bana kızgın."

Teresita dizine vurdu.

"Endişelenme," dedi. "Bu tür şeyler geçicidir, yaşam normale döner."

Tomás içini çekti.

"Haklısın," dedi.

Teresita ellerini kucağında kavuşturdu.

"Çok kötü şeyler yaptım," dedi Tomás. "Kötülük etmek istemedim ama hatalı davrandım."

"Evet," dedi Teresita. "Gördüm."

"Şimdi ne yapacağız?"

"Bilmem ki... Baba. Sana baba diyebilir miyim?"

"Neden olmasın." Tomás ellerini başının üstünde döndürdü. "Neden olmasın ki, anasını satayım."

Ayağa kalktı.

Elini uzattı.

"Bir tek sen ve ben kaldığımıza göre," dedi, "neden içeri girip küçük köy evimin keyfini çıkarmıyoruz?"

Teresita elinden tuttu, Tomás da, her beyefendinin yapacağı gibi, küçükhanımın kalkmasına yardım etti. Daha önce kimse elini uzatmamıştı Teresita'ya. Soğuk parmaklarıyla tutup ayağa kalktı.

"Gracias."

"Büyükbaba saatin hâlâ bende duruyor," dedi Tomás, basamakları çıkarlarken. "Ve kurabiyelere bayılmaz mıydın?" dedi.

"Kurabiyeleri çok sevdiğini hatırlar gibiyim," dedi büyük kapı arkalarından kayarak kapanırken.

Otuz

Tomás'ın kızından belli talepleri vardı. Çalışma programı daha ilk günden belirlendi.

A Maddesi: Banyo

Teresita için banyodaki büyük teneke küvette hemen bir banyo hazırlattı Tomás. Mahremiyete aldırmadan Loreto'nun Ocoroni'den oralara yolculuk etmiş sandıklarından birkaçını açtı. Aşçıyla birlikte buharlı odaya giden Teresita'ya sabunlar, şampuanlar, losyonlar verdi. Daha önce derin bir küvette sıcak su banyosu yapmamış olan Teresita, suyun tüm bedenini kaplamasından şoka uğrasa da, yine de keyif aldı. Suya atılan banyo tuzlarıyla çiçekli pembe yağlar mucivezi baloncuklar yaratmıştı. Bacaklarının köpüklerden bir sıradağın altında gözden kayboluşunu izledi.

Aşçı başından aşağı bir sukabağı suyu boca edip uzun ve güçlü örümcek parmaklarıyla saçına Fransız şampuanını yedirdi.

Tomás kapıdan içeri seslendi: "Bir hanımefendi haftada bir banyo yapar!"

B Maddesi: Saç ve Vücut Bakımı

Aşçı elindeki saç fırçasıyla Teresita'ya yarım saat işkence etti. Saçları kırmızı ipek kurdelelerle arkada at kuyruğu yapıldı. Kollarını kaldırtan aşçı koltuk altlarına parfümlü pudradan koca bulutlar ponponlayıp, sonra da aynı şeyi ayıp yerlerine yaptırdı. Bir diş fırçasıyla Londra'da üretilmiş gri diş tozundan küçük bir teneke kutu verildi. Dişlerini bir parça odunkömürü, bal ve nane yapraklarıyla temizlemeye alışkındı Teresita. Dişlerini ovuşturup tükürdüğünde, aşçının köpüklü ağız suyuyla

dolu kabı alıp dökmek için arroyo'ya götürmesi onu utandırdı.

Yanaklarına sürülen ruj sanki sirkte çalışırmış gibi görünmesini sağladı. Krem ve pudralar beyaz bir kıza benzetti. Gözüne çekilen rastıksa bir hipnotizmacıya.

C Maddesi: İç Çamaşırı

Loreto'nun iç donlarıyla tanışmak Teresita'yı rahatsız etti. O gülünç uzun donları giymeye razı oldu ama iç eteklik giymeyecekti. Ya biri ya öteki. Sonuçta, bu onun kendi bedeniydi.

D Maddesi: Uygun Elbiseler

Loreto'nun sandıklarında elbiseler de vardı. Evdeki kızlar bunları elden geçirdi. Sarı bir eteklikle beyaz bir bluz, omzu içinse açık yeşil bir şal seçti. Ancak şapkalardan hiç hoşlanmadı ve aşçının kendisi için bulup buluşturduğu minicik vualetli şapkayı elinin tersiyle geri itti.

"Örümcek ağıyla kaplı bayatlamış bir pastaya benziyor."

Hasırdan koca güneş şapkasına kahkahalarla güldü.

"Bu şapka da tam ayyaş mariachi'lere[92] göre," dedi.

E Maddesi: Ayakkabılar

Tomás onu gördüğünde, bir ıslık çaldı. "Müthiş!" dedi hayranlıkla. Ama pis huarache'lerinden fırlayan bakımsız parmaklarını görünce sinirlendi.

"Yo, yo!" diye haykırdı. "Genç bir hanım asla ayak parmaklarını göstermez!"

"Parmaklarımın nesi varmış?"

"Yo, yo. Yo, korkarım olmamış. Ayrıca şu huarache'ler!"

"Huarache'lerimin nesi varmış?"

"Berbat," dedi Tomás. "Berbat işte."

Gerisingeri giyinme odasına yollanıp ayaklarına çakılan sert ayakkabıların işkencesine katlanmak zorunda kaldı.

"Bundan hiç hoşlanmadım," diye anons etti.

Yere çarpan sert topuklar katır nalı gibi geliyordu kulağına.

Tomás ortalarda yokken, ayakkabılarını fırlatıp yalınayak gezmeye başladı Teresita.

F Maddesi: Sofra Adabı

Artık çatal bıçağını yumruklarında tutmasına izin verilmiyordu. Lokmasını çiğnerken ağzını kapalı tutacaktı. İçtiği şeyleri höpürdetmekten vazgeçecekti. İçeceğini yudumlarken serçeparmağını kaldırmayı reddetti, yine de.

G Maddesi: Düzgün Uyuma Alışkanlığı

Teresita'ya evin batı kanadındaki yatak odası gösterildi. Duvarlar herhalde örüldükleri sırada tasarlanmıştı, çünkü çekülden taşıyorlardı ve ayrıca yedi taneydiler, köşesi bol bir odaydı. Bazı duvarlar oldukça küçüktü, sanki yapanlar köşede birleşmeyen düzlükleri birleştirmek için şöyle bir kerpiç atıvermiş gibi. Kapısı ve kepenkleri maviydi. Bunu sevmişti.

Odada iki pencere vardı, biri güneye bakan duvarda, biri de batı duvarında. Küçük bir masayla iki sandalye. Tek başına duran bir dolaba yeni giysileri konacaktı, evinde köylüler gibi giyinip gezinmesine izin vermiyordu Tomás. Köşedeki bir kaidede üstünde pastoral İsviçre köylerinin resimleri basılı porselen bir lavabo vardı. Su dolu beyaz bir ibrik. Sabun.

Batı penceresinin yanında yatağı duruyordu. Yatak başı ferforje demirdendi. Koca yastık yığınları. Daha önce hiç iyi bir yastığı olmamıştı. Yatağa uzanıp döşeğin ne kadar yumuşak olduğunu hissedince bir kıkırdama krizine tutuldu. Ayakkabılarını fırlatıp çıplak ayaklarını pürüzsüz yatak örtüsünün üstünde kaydırdı.

Tavanı iki kare kiriş kesiyordu. Hafif daha aşağıda ve bir açıyla, esas yangından kurtarılan kömürleşmiş bir kiriş daha geçiyordu. Yatağın üstünde ayağa kalkıp kirişe asıldı, bacaklarını sallandırdı.

Pembe gecelikleriyle beyaz gecelikleri olmuştu. Herhalde rüya görürken çıplak olurlarsa, Kızılderililerin gizli yerlerini göreceğinden korkuyordu Yoriler.

Terlikler!

Geceleri bile ayakkabıların ıstırabından kurtulamayacaktı Teresita! Yoriler ayakkabılarıyla çizmelerini çıkarıp, ağrıyan ayaklarıyla inleyip sızlıyor, hatta ayaklarını tuzlu suya sokup hizmetçilerine ovduruyordu. Sonra da "rahat etmek" için başka bir ayakkabı giyiyorlardı!

Teresita akşam yemeği yenirken masada ebelik, kadın sorunları ve tıbbi detaylardan bahsetmeyecekti. Bu konular, sağduyuyu elden bırakmadan, Tomás'ın yemekten sonra götürüp brendi ya da konyağını yudumlarken Teresita'ya hikâye ve gazete yazıları okuduğu çalışma odasında konuşulacaktı. Sonuçta, Tomás da, tüm dünyadaki etekler altında neler olup bittiği konusuna karşı derin bir ilgi besliyordu. Kadın yaşamına dair en ufak ayrıntı gözlerinin parlamasına neden oluyordu.

Bir de Edgar Allan Poe'nun tuhaf hayal gücüyle ilgili sorular sorması bekleniyordu Teresita'dan. Ayrıca gündelik sorunlarla ilgili fikirlerini dinlemek de hoşuna gidiyordu Tomás'ın.

Evdeki ikinci gecesinde, Tomás kızına bir yudum brendi ikram etti. Teresita öksürüp brendiyi geri püskürttü. Tomás sırtına vurdu. Purodan bir fırt alma teklifini geri çevirdi.

"Bu akşamki konu," dedi Tomás, "Buenaventura. Onu bir ayakbağı olarak görüyorum."

"Neden, baba?"

"O kokuşmuş küçük bir pislik!"

"Zor bir hayatı olmuş."

"Bu da mı benim hatam? Sakın yanıt verme!"

"Ne yapacaksın?"

"Onu çiftlikten atacağım!"

"Öyle mi?"

"Onu Cabora'da istemiyorum!" dedi Tomás. "Önlemler alınması gerek!"

"Merhamet etmeyi denesen," diye önerdi Teresita.

Tomás purosunu tüttürüp ona baktı.

"Merhamet senin en güçlü özelliğin, baba. Yaquileri hatırla."

Tomás gülümsedi. Yaquiler.

"Hımm."

Bir yudum daha brendi aldı. Purosundan bir nefes alıp dumanı havaya üfledi. Büyükbaba saati çalmaya başladı.

"Pekâlâ," dedi Tomás. "Ama evime giremez. Benim için yalnızca vaquero'lardan biridir. Hiçbir şey ifade etmiyor!"

Teresita bunun palavra olduğunu biliyordu ama erkeklerin zırvalamasına izin vermeyi Huila'dan öğrenmişti.

Tomás deri ciltli bir kitap alıp, "Bu gece," dedi, "Poe'dan Arthur Gordon Pym'in Öyküsü."

Teresita bacaklarını altına aldı, biraz da çıplak ayaklarını saklamak için.

"Korkunç bir şey mi?" diye sordu.

"Ha evet! Oldukça."

I Maddesi: At Binmek

Artık eteklerini çekip bacaklarını ayırmak yok! Bacaklarını açıp ata bindiğinde Tomás şoktan bayılacaktı neredeyse. Bu kesinlikle *uygunsuzdu*. Teresita o saçma sapan ve aşağılayıcı ata yan binme yönteminde eğitildi, berbat iç etekliklerle kadife eteklerin ve diz altı çizmelerin sıkıcı bir gezinti atının kenarından bilincini yitirmiş eklemler gibi sallanıp sarkması utanç vericiydi.

Tomás ne zaman ortadan kaybolsa, eteklerini yukarı çekip Alamos yolunda Cantúa'ların dönüşüne kadar Segundo'yla yarıştı Teresita.

J Maddesi: Tükürmek ve burun karıştırmak kesinlikle yasak!

K Maddesi: Hiçbir zaman, hiçbir şekilde, ayın muayyen günlerinden bahsedilmeyecek.

L Maddesi: Evcil Hayvanlar

Yatak odasında yavru bir domuzla, daha sonra da ahır kedisi ve üç köpekle yakalanınca, evin içine hayvan sokması yasaklandı. Sahibini seven sadık domuz ön kapıdaki basamaklarda her sabah Teresita'nın çıkışını beklemeye başladı. Tomás işe küçük canavarı tekmelemekle başlasa da, sonunda o da sevmeye başladı. Çoğu sabah, kahvaltısından artanları ona veriyordu. Domuza General Urrea adını veren de Tomás'ın kendisi oldu zaten.

M Maddesi: Ahali

Tomás kızının işçilerle ve vaquero'larla olan derin bağını tak-

dir etse de, yatakhanede ya da işçilerin köyü El Potrero'da zaman geçirmekten kaçınmasını istedi. Patronun kızının o kulübelerde görülmesi yakışık almazdı. Teresita bu emri duymazdan geldi.

Tomás'sa için için bu durumdan memnundu.

N Maddesi: Aşk Meşk

Kesinlikle olmayacak!

O Maddesi: Hizmetçiler

Tomás ne kadar sövüp saysa da, kendi yemeklerini yapma alışkanlığından, hatta herkesi şoka uğratarak, hizmetçilerle aşçılara ikram etme alışkanlığından vazgeçiremedi Teresita'yı. Bulaşıklarını bile kendi yıkıyordu.

P Maddesi: Otlar

Kurutmak için mutfağa değil kendi odasına astığı sürece tekinsiz otları toplamasına izin verildi.

Q Maddesi: Kilise

"Vaaz mı?" diye haykırmıştı Tomás. "Kahretsin!"

Gastélum'un baş belası gezgin rahiplerinden birinin her pazar, ambarında vaaz vermesini ayarlamıştı. Teresita onun da katılmasını buyurdu ama Tomás pazar sabahlarını arılarıyla geçiriyordu. Hiç kimse ona bir ambarda diz çöktüremezdi! Sekse tövbe etmiş bir ucubeye asla!

Yine de, akşam yemeği sonrası yapılan edebi buluşmalarda ara sıra İncil de okunmasına karşı çıkmadı. Aguirre'nin ziyaretleri bu açıdan oldukça yararlıydı, görünüşe göre cehennemden çıkma kitabı mühendislik metinleri kadar iyi biliyordu, onlar Teresita'yla İlyas ve Elişa ve sayısız İbrani pendejo'yu tartışarak sıkıcı saatler geçirirken, Tomás da brendisini höpürdetip Gabriela'yı düşünüyordu.

R Maddesi: Huila

Loreto'ya destek olmak için giden Huila geri döndüğü takdirde, Teresita doğrudan ona bağlı olacaktı; Huila'nın günlük programı Tomás'ın öngördüğü angaryaların ve planların yanında öncelik kazanacaktı.

S Maddesi: Evlilik

Bir gün. Çok yakında değil. Ve organizasyonu Tomás yapacaktı. Damadın kim olacağı da dahil olmak üzere.

"Söz hakkım yok mu?" diye ayak diredi Teresita.

"Elbette," dedi Tomás: "Düğünde 'kabul ediyorum' diyebilirsin."

T Maddesi: Cahita

Tomás, Teresita'dan her zaman İspanyolca konuşmasını rica etti.

Teresita bunu yapamazdı.

U Maddesi: Alkol

Canı isterse, içebilirdi. Babasının yanında olduğu sürece.

Canı istemedi.

V Maddesi: Kütüphane

Teresita, Tomás'ın kütüphanesinde yer alan her şeyi okuma hakkı talep etti. Una infamia! Duyulmadık bir şeydi! Kızına okuma yazma öğretmeye başlayanın Aguirre denen o yılanın ta kendisi olduğunu öğrenmek Tomás'ı şaşkına çevirmişti. Talebini kabul ettirmek Teresita'nın üç günlük fırtınalı sessizliğine mal oldu. Okuduğu ilk kitap Bernal Díaz del Castillo'nun İspanyol işgali vakayinamesiydi. Tomás'ın sevgili Jules Verne'leri hiç ilgisini çekmiyordu. Tercüme edildiğinde bile, sıkıcı ve oğlanlara gö-

re kitaplardı ona sorarsanız. Postayla kitap sipariş etmeye başladılar. Juana Austen. Las Hermanas Brontë.

W Maddesi: Okul

Okul bir tek Alamos ve Tucson'da vardı. Teresita okula gitmeyi istemiyordu. Tomás da gitmesini. Aguirre'yle birlikte şifacılık ve rüya çalışmalarına eklenecek bir ders programı hazırlandı. Bazen, uykudayken, uzaklardaki kütüphanelerde kitap okuyordu. Rüyalarda Fransızca ya da Almanca okumak çok kolaydı.

X Maddesi: Rüyalar Hakkında

Daha da olağandışı ilgileri ve astral maceraları hakkında bir şey duymamayı tercih ediyordu Tomás.

Y Maddesi: Arkadaşlar

1) dişi, 2) yeni sosyal sınıfından olduğu sürece, istediği kişiyle arkadaşlık etmesine izin vardı Teresita'nın.

El Potrero'lu kızlar büyük eve davet edilmezdi. Ama civar hacienda ve köylerdeki kızlar edilebilirdi. Diyelim, bir Sioux ya da Cheyenne kabilesinin prensesi olan Kızılderili bir kız geleneksel merasim ve törenlerle eve kabul edilebilirdi, ama El Potrero'dan Kızılderili bir kız kapıdan içeri adımını atamazdı. İlk arkadaşı Josefina Félix, eve düzenli ziyaretler yapmaya başladı. Haftanın üç gecesi yatıya kalıp Teresita'yla aynı yatakta uyuyordu.

Teresita bir at gezisinden Gabriela Cantúa'yla beraber döndüğündeyse, Tomás neredeyse sandalyesinden devrilecekti.

"Yatıya kalabilir mi, baba?" diye sordu Teresita.

"Tanrım," diye yanıtladı Tomás.

"Arılarınız nasıl?" dedi Gabriela.

Z Maddesi: Loreto

Teresita'dan her zaman için içten ve saygılı davranması is-

tendi ki bu da hiç sorun değildi; çünkü o da, bütün ahali gibi, Loreto'yu candan seviyor ve Guadalupe Bakiresi benzeri bir Kutsal Anne gibi görüyordu.

Otuz bir

Teresita büyük yatağında Josefina'yla Gabriela'nın arasında yatıyordu.

On dokuzundaki Gabriela öteki kızlardan daha büyüktü. Josefina'ysa esmer tenli, burnunun altında minik bir beni olan tombik ve kikirdek bir on altılıktı. Artık on beşinde olan Teresita, annesinin kendini doğurduğu yaştan bir yaş daha büyüktü.

"Babana âşığım," diye itiraf etti Gabriela.

"Ben de!" diye baklayı ağzından çıkardı Josefina.

"Zaten herkes öyle," dedi Teresita, yorganların altına gömülmüş fısıldaşırlarken. "Ve Fina, zaten sen bütün vaquero'lara âşıksın."

"Ay evet!" diye onayladı Josefina.

"Hayır, Teresa," diye diretti Gabriela. "Yani ben onu *seviyorum*."

"Evet. Biliyorum."

"Seviyorum'daki, seviyorum mu?" dedi La Fina. "Yoksa seviyorum, ondan bebeklerim olsun İSTİYORUM mu?"

"Bebekler!"

"Ay Dios!"

"Ay!" diye haykırdı Teresita.

Gülüşmeler.

"Ne yapacağım ben?"

"Evleniver!" dedi La Fina.

"O zaten evli, tonta!"

"Ha. Unutmuşum."

Teresita içini çekti, Josefina'ya bakıp yüzünü buruşturdu.

"Gaby annem olacak," dedi.

Üçü birden kahkahayı bastılar.

Teresita Gaby'ye dönüp elini uzattı.

"Merhaba, anne, nasılsın?"

"Merhaba, kızım! Odanı topla!"

Kahkahalar arttı.

Tomás onları susturmak için aşağıdan kütüphanenin tavanına vurdu. Teresita'nın programına pazarlıksız bir uyku saati eklemesi gerekecekti.

Ellerini ağızlarına götürüp neşelerini bastırmaya çalışarak yutkundular. Tomás'ın merdivenlerden bağırdığını duydular:

"Yukarı mı çıkayım?"

"Oh lütfen çık," diye şakıdı Gaby. "Papasito!"

Yumruklarının içine çığlıklar atmak zorunda kaldılar ve yenilgiye uğramış Tomás'ın kapısını öfkeyle çarptığı duyuldu.

Bir süre sonra, durgunlaşıp sırtüstü yatarak evin çıt çıkmayan sessizliğini hissettiler. Üstlerine vuran ay ışığı karanlığın içinde yorganları gümüş rengine çeviriyordu. Batıdan bir esinti perdeleri şişirdi. Teresita sivrisinekleri uzak tutmak için küçük bir kapta bazı otlar kaynatıyordu. Ateşin küçük kırmızı titreşimlerinin duvarda yarattığı desenleri izlediler. Tepelerindeki ağır kare kirişlerden hoş kokulu şifalı ot demetleri sarkıyordu.

Bunlar hayatında yaşayacağı en güzel gecelerdi, iki dostunun arasında uzanmış, gelecek olanı hâlâ görmeden.

"Bizi yolculuğa çıkar," dedi Josefina.

"İstiyor musunuz?"

"Evet."

Gaby de başını salladı.

"Evet," dedi. "Çıkalım."

"Emin misin?"

"Ah, evet."

Bu kızlarla yatarken yeni bir yeteneğini keşfetmişti. Birkaç ay önce bir farkındalık olarak gelmişti. Bir gece, öylesine, rüyalarını etkisi altına alarak yönlendirebileceğini anlayıvermişti. Nasıl olduğunu, ya da nedenini açıklayamıyordu. Ama iyice yoğunlaşabilirse, sanki rüzgârla uçarmış gibi yolculuklara çıkartabiliyordu kızları.

"Nereye gitsek?" diye sordu.

Josefina beklenti içinde ürperdi.

"Bilmem ki!"

"Geçen sefer okyanusa gitmiştik," diye hatırlattı Gaby. "Işıklarla kaplı gemiler gördük."

"Ha, evet!" diyerek içini çekti Josefina. "İnsanlar dans ediyordu!"

"Ben okyanusu bir tek gece yolculuklarımızda gördüm," diye işin gerçeğini söyledi Teresita.

"Ben de," dedi Josefina. "Y tú, Gaby?"

"Ben denizi gördüm," dedi Gabriela. "Biz Guaymas'a çok sık gideriz. Aynı rüyadaki gibi. Havada tuz kokusu vardır. Esinti hiç bitmez."

"Gerçekten oradaydık," dedi Teresita. "Yalnızca bir rüya değildi."

"Sana inanıyorum," dedi Josefina.

"Belki de," dedi Gaby.

"Ben hiç şehir görmedim," dedi Teresita.

"Ben de," dedi Gaby.

"Ben gittim!" dedi La Fina.

"Hangi şehre gitmiştin?" diye zorladı Gaby.

"Alamos!"

Gaby güldü.

"Ay, cómo eres tonta, Fina! Alamos şehir değil ki. Es uno pueblo, şehir değil! Şehirler çok büyük olur! Şehir diye Paris'e denir!"

La Josefina göğüs geçirdi: Paris!

"New York, ya da Mexico City şehirdir."

Teresita gülümsedi.

"Şehirler," dedi, "bir araya gelmiş yüz tane kasaba gibidir."

"Bin tane kasaba!" diye fısıldadı Gaby. "Gördüğümüz gemiler gibidir şehir, göz alabildiğine ışıklar ve caddeler."

"Nereden biliyorsun?" diye sordu Fina.

"Biliyorum işte."

"Yüzlerce ışık," diye mırıldandı Teresita, gözlerini kapatarak.

Yorganın altından ellerini uzattı. El ele tutuştular. La Fina bacaklarını Teresita'nın bacağına sardı. Bu dokunuşu seviyordu, ama uçmaktan da korkuyordu. Teresita ne kadar güvence verirse versin düşmeyeceğine güvenemiyordu.

Üçü birlikte el ele tutuştu.

Teresita konuşmaya başladı: "Ayak, uykuya dal. Haydi, zor bir gün geçirdin. Uyu artık."

Bedenlerinde yukarı çıkarak çalışmaya devam etti ve o konuşurken uyuklamaya başladılar.

Yavaş yavaş, yumuşak döşek sanki dalgalanmaya, altlarında yükselmeye başladı. Hafiflediler. Önce, sırtlarında gerildi. Ama

çok geçmeden, çarşaf sabahleyin pencereden silkilirmiş gibi yataktan ayrıldı ve dalgalarla birlikte ilerlemeye başladılar.

"Yükseliyoruz, yükseldiğimizi hissediyor musunuz? Artık bir kavak pamukçuğu kadar hafifiz. Hissedin. Dünya ayrışıyor. Yeryüzünün tutsaklarıydık, şimdiyse bizi serbest bırakıyor. Evet. Evet. Hava bizi özgürce hareket ettiriyor. Hava su gibi. Biz suyuz. Bulutuz. Hava biziz."

Ve sonra dalgaların üstüne çıktılar. Ferahlığıyla ve sevgisiyle sarmalanmış, havadaydılar. Hava onları seviyordu; hissedebiliyorlardı.

"Melekler mi?" diye fısıldadı Josefina.

"Hişt," dedi Teresita.

Hava su gibi saçlarının arasından geçiyordu. İlerliyorlardı.

"Gözleriniz kapalı kalsın," diye fısıldadı. "Birazcık daha. Bakmayın."

Tüm çevrelerinde ve altlarında sesler genişliyordu. Odanın yakınlığı birden çözünerek rüzgârlara, yankılara ve altlarında bir yerde şırıldayan bir nehrin suyuna ayrışıyormuş gibi oldu. Köpek havlamaları cırcırböcekleri kadar minicikti.

"Güneye," dedi Teresita.

Bir korudaki taze bir pınarın suyuna kapılmış gibi güneye doğru sürüklendiklerini hissettiler.

"Şimdi bakın."

Gözlerini açtılar.

*

Kütüphane yağ lambalarının ışıltısında titreşen kırmızı, altın ve kahverengi gölgelerle doluydu.

"Âşık oldum," dedi Tomás, Huila'ya.

"Bana yeni bir şey söyle."

Huila, Tomás'ın purolarından birini tav kutusundan alıp izin istemeden yaktı. Tomás'sa Huila'nın tavırlarından şikâyet edecek halde değildi.

"Yo, ben ciddiyim."

"Tortillacı kız ve ondan önceki sütçü kız konusunda da çok ciddiydin."

"O... o aşk değildi."

"Evet, biliyorum," dedi Huila.

"Ne yapacağım şimdi ben?"

"Erkek adam ol."

"Ha?"

"Erkek adam ol. Eğer onu seviyorsan, bunun arkasında dur. Babasıyla da, karınla da yüzleş. Pinche bir kız çocuğu gibi zırlamayı bırakıp bir erkek gibi ayaklarının üstünde dur. Kızı almak istiyorsan, öyleyse sahip çık. Sonra da eskisinden daha iyi bir erkek olmayı öğren."

Tomás başını salladı.

"Çünkü, açıkçası," diyerek devam etti Huila, "bana sorarsan, bir erkek olarak tam bir başarısızlık örneğisin."

Odadan çıktı.

Tomás oturdu. Yukarıdaki kızların sesi kesilmişti. İstediği kadın piç kızıyla aynı yatakta yatıyordu.

İçini çekip gözlerini yumdu. Eğer bir tanrı varsa, cehenneme gitmesi işten bile değildi.

*

Gözlerini açtıklarında, yukarıdaki dev akıntıya bakıyorlardı. Gaby başını çevirip yanından süzülerek geçen bir bulutun ucunu gördü. Yüzleri dünyaya bakana kadar ağır ağır takla attılar.

Sierra taştan hafif mavi dalgalanmalar halinde alçalıp yükseliyordu. Sırtındaki karlar ay ışığında soluk menekşe renginde yanıyordu.

"Bakın."

Batıya serpilmiş gümüş bozukluklar Pasifik Okyanusu'ydu.

Bulutlara emildiler. Buğulu soğuk kulelerden geçip yeniden açık havaya fırlatıldılar. Göz kapakları ay ışığıyla parıldıyordu.

Güneye doğru sürüklendiler, sürüklendiler, o kadar yüksekteydiler ki altlarından akan köyleri yerdeki küçük ışık benekleri halinde görüyorlardı, sanki bir fincan mum alevi kırışık bir masa örtüsünün üstüne dökülmüş gibi. Uzaklarından bir göçmen kuş bulutu geçti, kelebekler gibi minicik, Meksika'nın derin karanlığı içinde gri. Başka bulutların içine ve sonra, bulut kümeleri ayrıldıkça, parıltıdan bir boşluğun içine. Baş döndürücü engin ışıklar. Sıra sıra binlerce, on binlerce minik ışık ve siyah dağa kadar uzanan geniş bulvarlar.

"Caddeler," dedi Teresita.

Evet, caddeler. Bulvarlarda nal sesleri arasında ilerleyen arabalar görüyorlardı şimdi. Binalar, evler, kanallardaki botlar.

Uzaktaki bir meydandan müzik yükseliyordu. Pişen yemeklerin dumanları. Şarkı kulaklarına kadar yükseldi. Sesler. Trom-

petler. Yeryüzüne düşerek şehir kokularının tuzağına düştüler: Parfüm, puro, kömür, buhar, çöp, su, atlar, carne asada.[93]

Ayakları ıslak kaldırımlara değdi.

"Mexico City," dedi Teresita.

*

Dostum, Cantúa...

Hayır, böyle olmayacaktı.

Cantuá, seni hergele!

Yo! Yo! Belki Aguirre'ye yazılan bir mektupta! Ama Cantúa'ya değil!

Kalemini tekrar mürekkebe batırıp işe koyuldu.

Çok sevgili ve muhterem dostum, aziz Cantúa,

Yaşamın ve insan yüreğinin sık sık yolculuğa çıktığı o açıklanamaz yönlerin pençesinde ve endişe içerisinde, burada kütüphanemde oturuyorum. Sizleri düzenli olarak ziyaret etmeye başladığımda ne size ne de güzel kızınıza hiçbir şekilde saygısızlık etmek istemediğimi söylerken, sözlerime lütfen inanın. Evet, itiraf ediyorum, kızınızda gözüm vardı. Beni affedin! Bu hatamı ancak bir aziz affedebilirdi! Ancak sevgili maestro, yeşil çilili burrito'ların ve carne adobada taco'ların efendisi! Siz, efendim, bir meleğin babasısınız! Ve ben, naçizane hizmetkârınız, onun büyüsüne kapılmış bulunmaktayım.

Ah, o el değmemiş lekesiz bakire saflığı! Onu en son nefesime kadar koruyacağım! Benim de bir baba olduğumu anlamanızı istirham ederim! Onun saçının bir teline bile dokunmayacağım, Tanrı'nın ve Bakire'nizin önünde yemin ederim!!!!

Ah, başım nasıl da zonkluyor ve kalbim nasıl acılar içinde. Keşke böyle olmasaydı, ama böyle. Ona âşığım, efendim. Gabriela'yı seviyorum. Seviyorum.

Açıksözlülüğümü bağışlayın.

Ama siz de yalnızca bir baba değilsiniz, efendim, aynı zamanda bir erkeksiniz de!

Acaba bu konuyu açıklığa kavuşturmak için en kısa zamanda görüşebilir miyiz?

Elbette, babası olmanıza saygı göstererek, sizin kararınıza riayet edeceğim. Ama elbette, ben, kendim de, bir babayım! Bunu unutmayın! Bu kutsal görev bize Kadiri Mutlak tarafından bahş edildi!

Cantúa ve Urrea aileleri arasında bir anlaşma yaptığımız tak-

dirde, şüphesiz, hacienda ayaklarınızın altında olacak, bütün zenginlikleri de sizin olacak.

Acil cevabınızı nefesimi tutup dizlerimin üstüne çökmüş olarak bekleyeceğim: Tek elim kalbimde, diğeriyse yakarıp dua ederek Tanrı'ya kaldırılmış!

Müşfik anlayışınızı ve merhametli kararınızı bekler, her zaman için, en içten ve samimi dileklerimi sunarım,

Müstakbel oğlunuz,

Don Tomás Urrea,

La Hacienda de Cabora, Sonora

Mektubu sabah Segundo'yla yollayacaktı.

*

Kızlar aval aval tramvaylara baktı. Ana meydandaki katedralin gölgesinde yürüdü. Gece geç vakit, Xochimilco'daki bir banka oturup ayaklarını Azteklerin tarihi su yollarına soktular.

Yirmi yıl sonra, ne Gabriela Cantuá ne de Josefina Félix Mexico City'ye hiç gitmemiş olmasına rağmen, gezindikleri çeşitli yerleri haritada gösterebilmekte hiç zorlanmadı.

Otuz iki

Çoğu lokantacı gibi Señor Cantúa da bir filozoftu. Kaderin önüne geçilemeyeceğinin fazlasıyla farkındaydı. Kalbin sırlarını, ya da tarihin sırlarını, ya da Tanrı'nın iradesine ait sırları kim bilebilirdi ki? İşin doğrusu Alamos yolundan bıkmıştı Cantúa, leş kokulu yolculardan ve keçi eti taco'larını yiyen berbat rurale'lerden bıkmıştı. Gabriela için endişelenmekten bıkmıştı. Sahile yakın memleketinde birçok çocuğu daha vardı ve o sahil şehri servet yapmaya çalıştığı bu pis cinli yerlerden daha güvenli olduğu için hiç görmediği bir karısı. Şimdiyse Tomás Urrea bir çeşit özgürlük fırsatı sunuyordu. Gabriela da, sonuçta, yaşlı bir kız sayılırdı!

Señor Urrea'nın adil bir başlık parası önereceğini anlamıştı tabii Cantúa. Belki de, Guaymas'ta açmayı gerçekten istedi-

ği o lokanta için yeterli bir para. Açık pencerelerden giren ferah deniz esintisi. Tonbalığı, karides, istiridyeler ve bira. Kızlarından biri bir hacienda'da mutluluk içinde; hacienda yöneten bir Cantúa! Beş ya da altı çocuk ve bir eş, mutlu mesut kumsalda. Herkes zengin!

O kimdi ki göklerden kendi kendine gelen mucizelerin önünde duracaktı?

Bir kalem alıp biftek bıçağıyla ucunu açtı.

*

Aziz ve muhterem, bağışlayıcı Efendimiz tarafından defalarca kutsanmış, halkımızın asil ve cesur lideri ve parlak örneği, Don Tomás.

Gönülden aşk itirafınız beni hem onurlandırdı hem kaygulandırdı.

Gerçek erkekler gibi buluşup kızım Gabriela'nın kaderini tartışmamız gerekiyor. O benim için bütün zenginliklerden daha değerlidir! Gerçek değerini hiçbir bedel karşılayamaz!

Ancak, onun ölümsüz güzelliğinin ve Tanrı vergisi altın değerinin en ufak bir yüzdesi olamayacak olsa da, yine de cömert olması gereken miktar üzerinde anlaşabiliriz. Eminim onaylıyorsunuz! Küçük bir servetten daha azı sevgili meleğime hakaret olacaktır! Ben sadece acılar içindeki annesini ve onun kendi iyiliğini düşünüyorum. Bana, her şeye layık gelinime ve canımdan çok sevdiğim çocuklarıma karşı ne kadar nazik olduğunuzu bildiğimden, Gabriela'nın gerçekten sevildiğini hissedeceğinden adım kadar eminim! Sizin tarafınızdan, sevgili Don Tomás! Gracias a Dios y Viva México!

Naçizane hizmetkârınız, dostunuz ve babanız, Señor Cantúa (lokantacı) (Gabriela'nın babası)

Not: *Onun o ışıl ışıl gözlerine tek bir bakış, dostum, cennetteki nektarlardan tatmışsınız gibi başınızı döndürecektir. Gaby için diğer tüm aşklardan vazgeçeceksiniz, Don Tomás. Size bu konuda güvence verebilirim.*

*

Tomás mektubu okumayı bitirdiğinde, Huila'yı çağırıp ona da okudu.

"Ne yapıyor bu böyle," diye sordu Huila, "at satar gibi?"

Bir saygı göstergesi olarak, Segundo ve Parangarícutirimícuaro'lu arıcıyla bifteğin taze tarafından, bir fıçı sabun, bir kasa mum, kil sürahilerde tekilayla yüklü bir araba ve ileriki kutlu haftalarda Cantúa'nın karşılaşabileceği masrafları karşılamak için bir kese dolusu altın yolladı Tomás.

"Ah cabrón!" diyerek kahkahalarla güldü Cantúa, ellerini çırparak. "Ah cabrón!"

Gaby, Cabora'ya giden arabaya binerken, orada kalacağını aklına bile getirmemişti. Ama Teresita'yla geçen bir akşam iki, sonra üç akşam oldu, sonra da Tomás yalnızca ona ait bir oda hazırlattı. Ve bir anda, işte oradaydı.

*

Bir hafta sonra, Gaby sanki hep oradaymış gibi hissetmeye başladı Tomás. Nihayet, gizlice, seviştiler. Sanki kızın kokusu, o ekşi çilek kokusu hep parmaklarındaydı, uzun saçları her zaman yastıklarının üstüne yayılmıştı ve lezzeti hep dudaklarındaydı.

Bir şeyler olacağını herkes biliyordu ama ne olacağını bilemiyorlardı. Loreto'nun gazabı ne saat, ne şekilde kendini gösterecekti; kimse bilmiyordu, ama er ya da geç, patlayacağını tahmin ediyorlardı. Çiftliğe yaptığı feci baskından sonraki aylar boyunca gazabın arttığını hissediyorlardı; şimdiyse, bu son hareketiyle, ölümcül bir fitili ateşlemişti Tomás.

Yoldan gelen arabayı ilk Huila gördü.

Bu gelişmeye tanık olmak istemeyen hizmetçiler eve koşturdu. Aguirre yine çiftlik dışında, kuzeye yaptığı bir seyahatteydi; öyle olmasa, gözlüklerini burnuna yapıştırıp olan biteni incelerdi. Loreto hâlâ bir mil uzakta olmasına rağmen, köpekler avludaki bankların altına sıvıştı.

Ovadan yaklaşan siyah arabayı izlediler. Bir toz bulutu içinde, çılgın bir karga gibi hızla geliyordu. Dizginleri tutanın Loreto olduğunu görmese de, herkes anladı. Hiddeti güçlü bir rüzgâr gibi arabanın ta tepesinde uçuşuyordu.

Tomás elini Gabriela'nın omzuna atıp büyük evin önünde durarak gözlerini arabaya dikti. Segundo gerisingeri fabrikaya yollandı. Çürüyen sığırların leş kokusunu Loreto'nun gazabına tercih etmişti. Artık hayal edebileceğinden çok daha yaşlı olan Huila'ysa, bir sene sonra koltuk değneği haline gelecek bir değ-

neğe yaslanmış, erik ağacının gölgesinde duran mavi sinekkuşlarıyla süslü sarı bir bankta oturuyordu: Señor Cantúa'dan bir armağan.

"Ay, ay, ay," diye inledi, değneğiyle taşların arasındaki toprağı eşeleyerek. Hafifçe sırıtmadan edemese de, söylendi: "Mira qué cosas."

Başını iki yana salladı.

Tabii ki, her zaman için, erkeklerin salak olduğunu düşünmüştü. Tomás'sa pendejo'ların önde gideniydi. Ama bir anda, aslında kadınların da salak olduğunu anlayıvermişti. Güneşin altındaki bütün insanların budalalığını. Yaşamların boşa harcandığını. Köpekler gibi birbirinin bacağını koklayıp, günleri boşa geçerken daireler çizerek debelendiklerini. Tüm yaşamın bir rüya olduğu öğretilmişti ona; insan bedeni ruhun uykusuydu. Tomás'ı severdi, Loreto'yu da severdi, şu yeni gelen, Gabriela'ysa, dilde kayan bal kadar tatlıydı. Ama eğer rüya buysa, uyanmayı dört gözle bekliyordu.

Loreto'nun gelişinden biraz korkan Teresita, geriye çekilip, herkesten uzaklaşmış, yaklaşırken hoplayıp zıplayarak parıldayan siyah aracı izliyordu. Üstündeki karanlık gökkuşaklarını görüyordu. Uzaktan Huila'yla göz göze geldiklerini zannetti. Huila sanki gülüyordu. Bu yeni bir gülüştü, yanmış kahve kadar acı.

Gabriela mahcup ama güçlüydü. Tomás'a âşıktı, o da ona; ve aşk kendini gösterdiğinde kimsenin yapabileceği bir şey yoktu. Çok hızlı gelmişti ve çok güçlüydü, eğer iyi bir şey olmasa, Tanrı bu denli güçlü olmasına izin vermezdi. Aşkı başını döndürüyordu, Tomás her kadının yüreğini hoplatacak sözler söylüyordu. "Çok tatlı konuşuyorsun," demişti bir gece yutkunarak; ve her nedense, bu Tomás'ı sevindirmişti. Bir bebek gibi memesini emmiş, şakıyarak şiirler okumuş, şarkılar söyleyip hikâyeler anlatmıştı. Onun dudaklarından her şeyi, ama her şeyi dinleyebilirdi. Kitaplardan bölümler, gazete haberleri, İncil'den pasajlar; hepsi kulağına müzik gibi geliyordu. O zarif aksanı, büyük lafları, daha önce hiç bilmediği kelimeler. Elbisesini çıkardığındaki o hayranlığı; göbeğini, göbek deliğinin yanındaki girintileri hissedişi, dudaklarıyla göğüslerine dokunuşu, belkemiği boyunca, bu arada, bu denli kutsal bir şeyin yakınında hiç bulunmamış gibi iç çekişi. Gaby'yi güldürüyordu; ve ağlatıyordu. Ve bedenine getirdiği o yakıcı hisler, midesinin buruluşu ve etinde çakan şimşekler, içindeki karanlık kahkahalarla gülerek

çığlıklar atarmış gibi, teni ve organları haykırırmış gibi: bunlar da ağlamasına neden oluyordu. "Oh sevgilim, sevgilim," diyerek gözyaşları döküyordu Tomás'ın omzuna, içinde tutamadığı bu denli derin bir hüzün aslında sevinçmiş gibi: "Hiç böyle şeyler hissedeceğimi sanmazdım. Es un milagro! Es tremendo este amor!"

Seviştikten sonra, birbirlerine sarılıp uyuyorlardı. Tomás'ın uzun kollarıyla bacakları bedenine sarınmış, vahşi saçlarını yumruğuna sarıp yüzünü oraya gömmüş, rüya görürken kokularını içine çekerek. Şafaktan önce, sevişerek uyanıyorlardı. Tomás çoktan içine girmiş, yavaşça hareket ederken, her ikisi de henüz uyanmamış bile. Ve uyandığında, Tomás da ağlıyordu.

Yalnızca birkaç haftadır orada yaşıyordu ama çiftlik çoktan onun olmuştu. Kazanmıştı. Tomás'ın yüzünde bunu görebiliyordu. Gülüşünde. Kahkahalarında. Üstüne çıkmışken yüzünde beliren o hazda. Aşkları kaderlerinde yazılıydı. Başı dikti. Karşısına çıkacak her türlü belaya göğüs germeye hazırdı. Yuvası için. Erkeği için.

*

Siyah araba tangır tungur, tekerlerinden taş parçaları saçarak, sağa sola kayıp sarsıldı. İki atın ağzından köpükler akıyor, kırbaçlanmış sağrıları ter içinde parlıyordu.

"Pislik!" diye haykırdı Loreto, sesi ürkmüş arazide yankılandı, kovboy ve inekler, alaycı kuş ve atlar, çocuklar ve köpekler bu patlamayla hayretler içinde kaldı. Saçları bir kördüğüm, başının etrafındaki bir infilaktı. Yukarı çekilmiş eteği beyaz bacaklarını gözler önüne seriyordu.

Huila değneğini, alkışlar gibi üç kez yere vurdu.

Loreto'nun kolu havaya kalktı. Kırbaç şakladı.

"Bunu nasıl yaparsın," dedi inatla.

Tomás ellerini ileri doğru uzattı.

"Bunu nasıl yaparsın!"

Parmağı düzleşip Gabriela'yı işaret etti.

"Bu o mu?" dedi.

Tomás kendini toparladı: "Mi amor..."

"*Benimle bu şekilde konuşma!*" diye bağırdı Loreto. "Onun önünde olmaz!"

Ellerini ağızlarına götüren kovboylar gülüşmeye başlamış-

tı. Erkekler için bu olay çakal vurmaktan, ya da eyersiz ata binen bir kovboyun yere serilmesinden daha eğlenceliydi. Rosario'lu eski madenci Millán apış arasını kavrayıp sıktı. "Sürtük," dedi yanındakilere. Yanındakiler uzaklaştı. Millán sinirlerine dokunuyordu.

Durumun kontrolünü ele geçirmezse, kovboylarının gözünden düşeceğini biliyordu Tomás.

"Patron benim!" diye böğürdü. "Canım ne isterse onu yaparım!"

Bağırırken deli gibi el kol hareketleri yapıyordu. "Yo soy que manda aquí!"[94]

"Emir veriyorsun, öyle mi?" diye yanıtladı Loreto. "Bu sürtüğe de yatağına girmesini mi emrettin?"

Tomás bağırdı. Loreto da ona bağırdı. Tomás yine bağırdı; karşılıklı suçlamalar havayı kirletti. Tomás adam değildi, Loreto kadın mıydı ki. Bir eş bile olamamıştı, Tomás asla gerçek bir koca olmamıştı. Doğru düzgün kadınlık yapabilseydi, o zaman Gabriela'ya ihtiyacı olmazdı. Tomás bir koca olabilseydi, erkek olsaydı erkek, Loreto da ondan uzaklaşmazdı. Kırbaç tekrar şaklayana kadar herkesin gözleri önünde böylece dans ettiler, sonra Tomás kırbacı yakaladı, Loreto'nun elinden çekti ve yere fırlattı.

Seyirciler etkilenmişti.

"Sen," dedi Tomás. "Defol arazimden."

"Tomás..."

"Arazimden hemen defol. Git. Bir daha da geri dönme!"

Ahali donakalmıştı. Bu hikâyeyi akşam yemeğinde, sabah kahvesi eşliğinde, tarlalarda, yatakta defalarca anlatacaklardı: Patron, Doña Loreto'yu çiftlikten attı. Cabora'ya girmesini yasakladı. Kilisenin ne dediği umurunda değildi. Cabora'da bir kez daha görsün, onu boşayacaktı. O bir maçoydu, sonuçta. Todo un hombre,[95] diyeceklerdi, daha önce hiç elde edemediği bir çeşit saygıyla. Keşke, diyordu erkekler, bir tane de geçirseydi. Kadınlar susuyordu.

Yüzü kırmızının daha önce hiç görmedikleri bir tonundaydı.

Gabriela bile, kendisini aşağılanmış ve korkmuş hissederek, eve çekilip odasına saklanmıştı. Huila ayağa kalkıp, "Tomás," diye mırıldandı ama o hiçbir şey duyacak durumda değildi. Atları geminden tutarak, sanki yere devirip bir kurt gibi dişlerini

gırtlaklarına geçirmek ister gibi, ileri geri sürükledi. Kırbacı kaldırıp Loreto'yu tehdit ederken neredeyse kadına vuracaktı, sonra da gitmesini, hemen gitmesini ve bir daha dönmemesini söyledi.

Kırbacı arabaya atıp atları tokatladı ve Loreto'nun dörtnala gidişini izledi.

Kimse yanına yaklaşmadı.

Kalabalık dağılırken, "Bugüne kadar taşaklı bir herif olduğunu bilmezdim," dedi Millán, Buenaventura'ya.

Buenaventura yürüyüp fabrikaya doğru gitti.

Millán kendi etrafında döndü, geri geri yürüyerek Teresita'nın eve girişini izledi.

Otuz üç

Çöl ırmaklarının kurak toprak boyunca ilerlemeye çabaladığı yerde, Gila'nın hiçliğe aktığı, Yaqui ve Mayoların Guaymas ve denize doğru amansızca kırıp geçtiği ve yaşlı baba Colorado'nun Cortez Denizi başındaki deltasına doğru yükseldiği o yerde, çöl yeşeriyordu. Üç yıl boyunca ekinler solup filizlenmiş, yapraklar açıp kapkara yanmış ve çürümüştü. Hep verimli ve canlı olan Yaqui topraklarına kargalar üşüşmüş, yeşillik dizileri arasında inekleri izleyen yılancıllar, sığırların sürekli otlayışından rahatsız böcekleri zıpkınlamıştı. Bir Yaqui sabanı nerede toprağı yarsa, çiftçiyi izleyen beyaz kuşlar karanlık kıvrımlı toprak dalgasındaki kazıcı çekirgeleri, solucanları ve bokböceklerini didiklemişti.

Kimi köyler her zaman yaptıklarını yapmaya devam etmişti; suyun yanına ekilen ortak mısır, fasulye, domates ve çili, kavun-karpuz, balkabağı tarlaları. Bu milpalar şafak vakti koyu yeşil titreşiyordu, altlarındaki toprak görevinin farkındaydı.

Ordu korunmasız köylerden topladığı Yaquileri denize doğru güdüyordu. Nereye gittiklerini bilen yoktu, bir gecede kaybolan aileler. Şeytan, diyordu çocuklar, gringo'dur.

Hikâyelerin doğru olduğunu biliyordu Tomás. Aquihuiquichi'yi geçip, ta kuzeye, ta Kızılderili topraklarının içine at sürmüştü. Orada, bir Yaqui sürüsünü çöle doğru götüren askeri bir devriye gördü. Süvariler arasında Yüzbaşı Enriquez'i seçip, atını eski dostuna doğru sürdü.

"Oye!" diye seslendi Tomás.
Enriquez eyerinin üstünde dönüp gülümsedi.
"Don Tomás!" dedi.
Eski dostlar el sıkıştı.
"Neler oluyor?" dedi Tomás.
"İşler kötü," dedi Enriquez. "Çok kötü."
"Bunları nereye götürüyorsunuz?"
"Sormasan daha iyi."
Tomás ayaklarını sürüyerek ilerleyen Yaquilere baktı.
"Peki ya toprakları?" diye sordu.
Enriquez tekrar etti: "İşler çok kötü, dostum."
Konuşmak istemiyordu.
Sonra alacalı atının üstünde bir adam geldi. Güderi pantolonu kir ve yağdan, ter ve kandan kararmıştı. Yaklaşınca, Tomás adamın kokusunu aldı. Uzun tüfeği önünde bir mızrak gibi yükseliyordu. Şapkası yırtık pırtık ve sarkıktı. Pasaklı atlının boynunda parmak kemiklerinden bir kolye vardı. Eyerinden rüzgârda tutam tutam saç püskürüyordu. Başıyla Tomás'a bir selam çaktı.
"Enriquez," dedi Tomás. "Bunlar..."
"Kafa derisi," dedi Enriquez.
"Por Dios!"
Enriquez dostunun kolunu sıktı.
"Evine git," dedi. "Evine git, Tomás. Bu berbat bir iş ve sen buraya ait değilsin."
Arkadaşının gözlerine baktı Tomás ve susuzluktan kavrulmuş ölü bir manzara gördü.
"Evine git. Kapıları kilitle."
Enriquez atını çevirip kafatası avcısının peşinden giderek Tomás'tan uzaklaştı.
Toprağa emilip artık görünmeyene kadar onları izledi Tomás.

*

Kayalığın altında, büyük evden gelen arroyo'nun karşısında, Huila yeni bir kavaklık keşfetmişti. Aguirre'nin adamları arroyo'nun o bölümünde bir baraj kurmayı planlamıştı ama Huila kazıkları yerinden söküp tellerini kesti, Aguirre şikâyete geldiğindeyse çiftesi ve tütün kesesiyle karşısına çıkıp bir Yoribichi ve orospu çocuğu olduğunu söyledi. Aguirre aptal değildi. Huila'ya boyun eğip baraj projesini akıntının aşağısına, su-

yun Huila'nın ağaçlarını basmayacağı bir yere kaydırdı.

Teresita'nın bu yeri ilk ziyaretinde, çalılardan ve ağaç gövdelerinden yılan gibi kıvrılan boru sarmaşıkları göstermişti Huila ona. "Sinekkuşları bunları çok sever," demişti. "Her sabah geliyorlar. Tanrı bana burada ulaşabilir."

İkinci seferindeyse, Teresita eteklerini yana çekip ayaklarını inceledi. Çorap ve ayakkabı giydiği bunca zaman içinde beyazlaşmışlardı. Yumuşak ve bir şekilde pişmemiş görünüyorlardı.

"Gücümüz dünyadan gelir," dedi Huila. "Itom Achai bize topraktan yaşam gönderir. Şu bitkilere bak! Neden kökleri var? Havada kök var mı hiç?"

Teresita gülüp başını sallamıştı. Huila'nın sözlerini uykusunda bile ezberden okuyabilirdi.

"Yorilere bir bak." Huila tükürdü. "Ayakkabılar, çizmeler, arabalar, ahşap zeminler. Toprağı hatırlamıyorlar."

Ayaklarını iyice açtı, dizlerini hafif büktü.

"Toprağın içinde dur. İçinde durduğunu hisset. Toprakla bir kez bağlantı kurdun mu, hiçbir şey seni yerinden oynatamaz. Ne bir kasırga, ne de binlerce kovboy."

Aşağı yukarı hareket etti.

Teresita'ysa Huila'nın iyi bir banyoya ihtiyacı varmış gibi göründüğünü düşündü.

"Haydi," dedi Huila.

Teresita parmaklarını toprağa geçirdi, topuklarını iyice yere bastırdı, sonra tabanlarını ve yan tarafları.

Huila bu en temel güç dersini daha önce de öğretmeye kalkışmıştı. İşe yaradığını görmüştü Teresita; Huila bazen kendini toparlar ve kendisini devirmeleri için vaquero'lara meydan okurdu. İki üç vaquero birden, omuzlarını dayayıp iter ama Huila yerinden oynamazdı. Bu durum çocuklarla ihtiyarları bayağı eğlendirirdi, kara kuru sıskacık kadının iriyarı silahşorlarla kovboyların saldırısına karşı koyuşunu seyretmek.

"Toprağın içindeyim," dedi Huila. "Söyle. Ben toprağın içindeyim."

"Ben toprağın içindeyim."

"Ve toprak benim içimde."

"Ve toprak benim içimde."

Nefes aldılar. Ciğerlerinin gökyüzüyle dolduğunu hissettiler ve içlerindeki karabulutların dışarı akmasına izin verdiler. Sonra toprakla bağlantıya geçtiler.

"Parmaklarını kaldırıp tabanlarını bastır."

"Kendimi salak gibi hissediyorum."

"Şifacı bir kadın olmanın bir yönü de kendini aptal gibi hissetmektir."

Huila'nın önünde durup, ayaklarını toprağa gömdü Teresita.

"Şimdi, ayağının içiyle toprağa bastır, ta topuklarına kadar. Topuklarında çatallar var, yaba gibi. İkisi iç tarafta, ikisi dış tarafta. İçteki ikisini toprağa sok. İçeri doğru bastır. Şimdi köklerin var, çocuk. Görüyor musun?"

"Kökler. Topuklarımda."

"Evet. Dik onları. Toprağın derinlerine. Senin köklerin."

Huila burnundan dönerek çıkan uzun bir ıslık çalarak nefes verdi.

"Dünyayı hisset, kalbinin bütünlüğünü koru. Omurganı dik tut. Bırak kalbin parlasın. Gevşe, kasılma. Beyaz adam hep kasılmak zorundadır. Kaslarını gerer. Yumuşak ol. Su gibi. Su yumuşaktır ve dünyadaki en kuvvetli güçtür."

Sonora güneşi dallar arasından geçip Teresita'nın başını pişirdi. Kargalar uzaktan hallerine güldü. Küçük beyaz bir balıkçıl, ziyaret edilecek bir sığır aranarak gökyüzünü kesti.

"Dizlerin biraz oynasın. İşte öyle, bağlantıyı kur. Toprağın gücü bacaklarından dönerek girecek, iç taraftan. Dizlerini birleştirdiğini hissedeceksin. Hissettin mi? Şimdi, ayaklarındaki dış kökleri hisset. Topuklarını olduğu gibi ittir. Artık dünyanın içinde duruyorsun. Bacaklarının dış tarafından yeni bir güç akımı gelecek. Döndüğünü hisset. Yakında, hiç kimse seni alt edemeyecek."

"Acı duymayacak mıyım?" dedi Teresita.

"Ben öyle demedim. Hepimiz acı çekeriz, çocuk. Hepimiz acı çekeriz. Benim dediğim şuydu: Seni alt edemezler."

"Sanırım anlıyorum."

"Pek sanmam."

Teresita başını salladı.

"Tamam, anlamıyorum."

"İnsanlar her zaman her şeyi *anlamak* istiyor," diyerek burnunu çekti Huila. "Güneşin nasıl doğup battığını anlıyor musun? Ama sen ister anla ister anlama, o her gün tekrar doğuyor. Sarmaşıktan nasıl üzüm çıktığını, üzümün nasıl şarap olduğunu anlıyor muyuz? Hayır. Bunların hiçbirini *anlamak* zorunda değilsin. Benim senden istediğim hatırlaman ve inanman."

"Hatırlayacağım."

"İnanıyor musun?"

"Bilmiyorum."

"İman budur," dedi Huila. "İman da, lütuf gibi, bir armağandır, anlıyor musun? Kimsenin *anlamadığı* o bilmecelerden biridir. Niña, Tanrı'ya inanma armağanını sana Tanrı verir. Tanrı'ya inanmazsan, imansız olduğun için Tanrı seni nasıl cezalandırabilir?"

"Bilmiyorum."

"Çok doğru, bilmiyorsun. Bu bir sırdır."

Teresita bir an düşündü.

"İman," dedi sonunda.

"Doğru." İhtiyar başını salladı. "İnan. Yanıtları asla alamayabilirsin."

"Eğer inanamazsam, o zaman ne olur?"

"O zaman," dedi Huila, "sana yardım etmeye çalışsınlar diye benim gibi salak moruklar yollar Tanrı."

El ele tutuşup rancho'ya geri yürüdüler.

*

Huila bir seferinde erkek kemiğinin kadının mağarasına nasıl girdiğini göstermişti Teresita'ya. "Meymenetsiz musibet bir şey," demişti. "Haşlanmış hindi boynuna benzer. Ama oyuğunun içinde olması güzel bir histir." Ve artık Teresita'nın doğum yaptırmaya hazır olduğunu biliyordu Huila.

Huila ve Manuelito zaten bütün bitkileri göstermişti, en temel bitkileri öğrenmişti. Ama işin bundan daha derin olduğunu biliyordu Teresita, çaylar hazırlamaktan, kökleri birbirine karıştırmaktan daha büyük bir işti. Bu iş için fazla genç olduğu konusunda ısrar etmişti Huila; o zamana kadar.

Teresita nedenini biliyordu. Huila yorulmuştu. Hayatında ilk kez yardıma ihtiyacı vardı. Büyük evde Gabriela nasıl gizemli bir şekilde Loreto'nun yerini aldıysa, kendisinin de gizemli bir şekilde Huila'nın yerine geçtiğini görüyordu Teresita.

El Potrero'nun dışında küçük bir barakaya yürüdüler. İçerideki kız, derisi yüzülürmüş gibi çığlıklar atıyordu, Teresita'nın tüyleri diken diken oldu. Dizlerini kıvırıp bacaklarını iyice açmış yatan kızın karnı inip kalkıyor, titreşiyordu. Huila vajinasını sarartan bir merhemle bacaklarının arasını ovuşturdu. Al-

tındaki döşek ıslak ve lekeliydi, kızın bacakları arasında çay kaynatmışlar gibi bir ısı yükseldi sıvı merhemden. Bebeğin başı kızı genişletip boşluğu siyah postuyla doldurana kadar fazla kıl yoktu. Kan.

Teresita yutkundu.

"Ay Dios!" diye haykırdı kız. "Acıyor! Acıyor!"

Uzanıp iki eliyle birden toprağa tutundu.

"Gördün mü?" dedi Huila. "Her zaman annemize tutunuruz."

Şarkılar söyledi, fısıldadı, çocuğu dışarı çağırdı. Kız çığlık atınca, ellerini üç kez çırpıp avuçlarını hızla birbirine sürterek ellerini ısıttı Huila. Avuçlarını annenin göbeğine koyup okşadı.

"Sakin ol, çocuğum, sakin ol," diye şakıdı. "Ellerimi hisset. Sıcaklığı hisset."

Başıyla bıçağını işaret etti.

Teresita, Huila'nın mochila'sına uzanıp ürkünç soğuk bir parıltıda bilenmiş uzun ince bir bıçak çıkardı. Annenin bacaklarını Teresita'ya tutturup iyice açtıran Huila, kemikli ellerinin iki hareketiyle, rahim ağzını kesip açtı. Püsküren kanla birlikte, ihtiyarın eline fışkıran berbat sıvılar arasında, bebek yüzüstü dışarı kaydı. Yüzdü, düştü, tırmandı. Ne yaptığını bilmiyordu Teresita, yalnızca vardı. Orada kıvranıyordu, yüzü kıpkırmızı, balmumuyla kaplanmış gibi, annenin ta derinlerinden gelen ıslak şeffaf bir merhemle kaplı, minik yumrukları çoktan yeni dünyaya savruluyordu. Anne ağlıyordu, Teresita ağlıyordu, Huila'ysa fısıldıyordu: "Hişt. Hişt. Haydi bakalım. Hişt."

Kendisi bebeği temizlerken Teresita'ya da rahim ağzına bir yara lapası bastırttı.

"Taşakların büyüklüğüne bakın!" dedi Huila.

Göbekbağını kesmek için doğum bıçağını kullandı, oğlanın göbeğinde kalan ucu düğümledi, kalanıysa beyaz bir beze sardı. Döl eşi berbat durumdaki döşeğe sızarken, ufaklık annesinin göğsüne verilmişti bile.

Ertesi gün, ikiz doğurttular.

Oracıkta Huila'nın yanına diz çöküp, acı ve mucize hakkında bilmesi gereken her şeyi öğrendi Teresita. Bağırış çağırış dehşet içinde geçen günler geceler, deri yırtılıp bağırsaklar boşalırken gelen o karanlık ve ürkünç sevinç ve doğumun kızlardan çıkan o etli kokusu. Annelerden o pembe-beyaz zarfları çekti, Huila'nın küçük bıçaklarıyla göbekbağlarını kesişini izledi, son-

ra da küçük bohçalar yapıp annelere hediye etti. Sır hakkındaki gerçeği öğrendi. Mucizelerin kanlı ve bazen de çamura bulanmış olarak geldiğini öğrendi. Kadınların erkeklerden daha cesur olduğunu öğrendi. Daha cesur ve daha güçlü. Bir gün kendisinin de bir pencere kadar açılabileceğini ve ölmeyeceğini öğrendi.

Bir noktada, göbekbağı şeritle bağlanıp balçık yaprak ve bezlerle silindikten sonra, Huila, Teresita'yı dürttü, Teresita da öne eğilip ilk doğum duasını etti, yıldızları ve ışıkları hâlâ hatırlayan yeni gelene fısıldadı: "Görevin hayatta kalmaktır."

Dünyayla bağlantıda, bu sözcüklerin anlamını kavradı. Korkunç ve gerçektiler.

*

Huila'nın kendi ritüelleri, işleri kendine göre halletme yöntemleri vardı. Garip ama, ruha, bitkiler ve şifacılığa karşı gün geçtikçe ilgisizleşiyordu. Vücudu ağrıyordu, düşünceleri dingin ve melankolikti. Sabrını kolayca yitiriyordu, değneğini kapıp aptalca davranan hizmetçilere vurması görülmedik bir olay değildi. Gabriela'ya kötü davrandığı zamanlar değnek Tomás'a da kalkıyordu. Daha derin sırların Teresita için hazır olduğunu biliyordu, Teresita buna tam hazırlıklı olmasa da. Bazı sabahlar, dünyanın yandığına kesin gözle bakıyordu, kahvesini yudumlayıp ekmeğini yiyene, çiçeklerini koklayana kadar. Yıllar önceki ölü âşığını hayal ediyordu. Elinde altı beyaz çiçekle ona geliyordu. Sinekkuşu yüzünün önünde uçuşuyordu, kanatlarıyla yelpazeleyerek; ve kanatlardan gelen koku yanan adaçayıydı, sedir tütsüsü. Annesinin önünden geçişini izliyordu, bir ırmağın karşı tarafından. Zamanı geliyordu Huila'nın. O mevsim duaları değişti, hatalarının bağışlanmasını, ölüme layık olmayı dilemeye başladı.

"Artık Teresita'yı hiç göremiyorum," diye şikâyet etti Tomás.

Kahvaltı zamanı en mutlu anlarıydı. Belli günlerde, bütün aileyi masaya toplardı. Kendisi masanın başında, Gaby sağ tarafında otururdu. Masanın öbür ucunda, genelde Mühendis Aguirre olurdu. Teresita'yla Huila masanın bir tarafında, Cantúa'yla Segundo'ysa karşı tarafta yer alırdı. Fina Félix de sık sık bu kahvaltılara katılır, bir köşeye sıkışıp Teresita'ya kaş göz ederdi. Buenaventura hiç davet edilmedi.

Tomás artık Büyük Hacendado olmuştu nihayet; kahve fincanları ve içinden fasulyelerle yumurtalar dökülen tortilla dü-

rümleriyle yaptığı abartılı jestler eşliğinde attığı palavralar ve anlattığı hikâyelerle eğlendiriyordu yeni ailesini. Çiftlik fazlasıyla başarılıydı, madenler kâr getiriyordu. Alamos'taki Loreto, bütün öfkesi ve utancına rağmen, kesin olarak ayrılmaya hazır değildi. Saygıdeğer rahipler lanetlenenin kendisi değil Tomás olduğu konusunda güvence veriyordu. Gaby de tabağındaki yemeği usulca didikleyip Fina gibi Teresita'ya kaş göz ederken mırıldanıyordu: "Ay Tomás," ya da "Ay mi amor."

"Meşgulüz," dedi Huila, dürümünü kahvesine batırarak.

"Meşgul mü? Ne işle?"

"Kadın işleri," dedi Huila.

Çiftlikteki büyük ev de yaşanan refahı yansıtıyordu, bölümler halinde tekrar tekrar inşa edilmişti. Aguirre'nin Yaqui saldırısından sonraki ilk projesi olan büyük salon, artık taş duvarlı büyük bir kaleydi. Batı kenarından yükselen yeni taş kulenin tepesinde Teresita'nın odası, kepenklerde keskin nişancıların ateş açması için yarıklar ve en yukarısında mazgallı siperler vardı. Aguirre her an bir hükümet darbesi olabileceğine ikna etmişti Tomás'ı. Díaz'ın güçlü bir hafızası ve uzun elleri vardı.

Şimdiyse evin ikinci kanadı neredeyse bitmiş, üçüncü kanat çoktan başlamıştı.

O refah içinde bile, aşkının kokusu parmaklarındayken ve kızının tuhaf mizah anlayışıyla güzel gitar çalışının tadını çıkarırken bile (verandada inekleri böğürtüp köpekleri ulutan düetler yapmayı seviyorlardı), Tomás her gün evin duvarları içinde boğuluyordu. Bırakın doğum kadar korkunç bir olaya tanıklık etmek için çevrelerindeki yabani topraklarda gezinmeyi, Teresita'nın yanında kendisi olmadan herhangi bir yere gittiğini hayal bile edemiyordu. Ama ihtiyar kadın pes etmek nedir bilmiyordu: Tomás artık sesini duymaya dayanamayıncaya kadar kudurdu, ayarttı, yalvardı, önerilerde bulundu, ısrar etti ve açıkladı. Yanlarına koruma ya da atlı almayı reddediyordu, güvenlik konusunda bir tek yaşlı Teófano'ya ayrıcalık tanıyordu.

"Zaten çiftlikten çıkmıyoruz," diye ayak diredi. "Çıkarsak da, Teófano bizi korur."

"Eğer ona bir şey olursa..."

"Hiçbir şey olmayacak."

Teresita, Huila'nın yanında durmuş, yere bakıyordu. Hem Aguirre hem Segundo aynı şeyi düşündü: Kesinlikle çekici bir kadın oluyor.

"Ya sen?" dedi Tomás. "Sen ne yapmak istiyorsun?"

"Gitmek istiyorum, baba," diye yanıtladı Teresita.

"Peki ya sen, mi amor?" diye sordu Gabriela'ya. "Senin görüşün nedir?"

"Ay, Gordo," dedi Gaby. Tomás'a Koca Oğlan demeyi alışkanlık haline getirmişti; o da Gaby'ye sık sık Flaca diyordu, Sıska Kadın. "Bırak gitsin. Bu onun kaderi."

"Kader," dedi Tomás.

Kader gibi şeylere inanmazdı. Batıl inanç. Yine de, Gabriela'yla arasında olan şey... kader olarak açıklanabilirdi. Başını ovuşturdu. İçini çekti. Teresita'yı sandalyesinin yanına çağırdı. Başından öptü.

"İşini yap."

"Bueno." Huila başını salladı. "Tamamdır."

*

Gittiler ve çalışırlarken, Huila öğretilebilecek tüm gizemleri öğretti Teresita'ya. Kanı ve kan zamanını, bunun gücünü öğretti, birlikte getirdiği kuvvet dalgasını. Karnı yaşam dolu olan gebe annenin sonsuz güçleriyla ikiz olan o garip çaresizliği öğretti. Gizli sözcükler öğretti Teresita'ya ve tehlikeli dualar. Çakılların üstüne beraber diz çöküp dua ettiler, şafak vakti kalkıp yine dua ettiler. Huila dumanlarla kutsadı Teresita'yı, yağlarla ovdu, yosundan yemyeşil ve bozuk para rengi minik balıklarla dolu bir çöl gölünde yıkadı. Gizli yiyeceklerle besledi, çıngıraklıyılanlarla konuşmaya götürdü.

"Senin gücün var," dedi Huila.

Genelde sırlarını kendine saklayan Teresita, itiraf etti: "Fina'yla Gaby'yi uçuruyorum."

"Ha?"

"Bazen şehirlere götürüyorum."

"Ha."

"Geceleri."

"Dikkatli ol," dedi Huila. "Tehlikedesin, etrafındakiler de tehlikede. Tehlikelerle dolu bir yol seçtin. Dikkatli ol."

Erkeklere dikkat et, karanlık varlıklara, güce. Bitkilere dikkat et, kendi hislerine dikkat et, gururun seni yanıltmasın. Şeytanlara, meleklere, yalanlara, yanılsamalara, sekse, Tanrı'nın kendisine karşı dikkatli ol. Babana karşı dikkatli ol. Bana karşı dikkatli

ol. Gabriela'ya, ahaliye karşı, Buenaventura'ya ve buckaroo'lara karşı tetikte ol. Kendinden sakın.

*

Teresita'ya ilk titreme de o günlerde geldi.

Her sabah gibi bir sabahtı. Geç yatmışlardı, Tomás, Gaby ile o kadar sık sevişiyordu ki bazı sabahlar ancak onda, on birde kalkabilecek kadar bitkin oluyorlardı. Hacienda kendi kendine dönüyordu; Segundo ne yapacağını biliyordu, işçiler ne yapacağını biliyordu, Rosario'lu Millán ne yapacağını biliyordu, hatta Buenaventura bile ne yapacağını biliyordu. Ahaliden bazıları Tomás'ın aşkından rahatsız olsa da, çoğu komik buluyordu. Özdeyiş şöyleydi: En son aşk ölür. Ama ahali şu şekilde değiştirmişti: Sabahları en son aşk kalkar.

Huila bile uykudaydı. Teresita'yla birlikte üç gün süren zor bir doğuma eşlik etmişlerdi. Anne öyle ıstırap içindeydi ki hiçbir şey işe yaramıyordu. Otlar, çaylar, karnını ovmalar, hiçbir şey. Huila'yla Teresita'nın ayakta uyukladığı korkunç, uzun bir doğumdu. Ve garip bir şey olmuştu, öylesine garip ki, Huila hâlâ uyumasına rağmen, Teresita'yı erkenden ayağa dikmişti. Uyanıp avluya çıkmış, erik ağacına bakarak dua ediyordu.

Önceki gece, annenin çektiği acıya dayanamayıp yataktan kesinlikle sağ çıkamayacağını düşünürken, o eski gece ışımasını ellerinde hissetmişti Teresita. Çok tuhaftı, ellerine uyumalarını söylememişti. Ama altındandılar. Isınmışlardı.

Birden ellerini annenin karnına koyması gerektiğini hissetti.

Avuçlarını annenin göbeğine koydu, anne yutkundu. Ellerindeki ısının arttığını hissedebiliyordu Teresita. Anne içini çekti.

"Ne yapıyorsun?" diye sordu Huila.

"Acısını alıyorum," dedi Teresita, ama ağzından çıkanlar kendi sözcükleri değildi, sanki onun ağzından bir başkası konuşuyordu.

Anne tekrar içini çekti.

"Güzel," dedi. "Evet, çok güzel."

İnledi.

"Sıcak. Bal. Üzerime sıcak bal akıyor!"

Sonra da bebek çıkıverdi.

Şimdiyse, bunun ne olduğunu merak ediyordu Teresita. El-

lerine baktı. Aynı görünüyorlardı. Bir tuhaflık yoktu, hiç karıncalanmıyordu. Kokladı, hafifçe birbirine sürttü, parmaklarını gerdi.

Sonra Tanrı konuştu.

*

Ses:

"Bana inanıyor musun?"

"İnanıyorum!"

Ses:

"İnanıyorsan, ayağa kalk."

Teresita kalktı.

Ses:

"Ben durmanı söyleyene kadar evin etrafında yürü."

Teresita kapıya gitti, doğuya döndü ve evin etrafında hızla yürümeye başladı.

*

Bir saat sonra, Huila dışarı çıktı. Kaşındı, olgun bir erik arandı, sonra kapının önünden geçen Teresita'yı gördü. Terlemişti, saçları alnına yapışmıştı.

Uzun bir an sonra, tekrar kapıdan geçti.

"Çocuk?" diye seslendi Huila.

Kapıya gidip bağırdı: "Çocuk!"

Teresita evin köşesinde gözden kayboldu. Evin etrafında koşturuyordu. Arkada arroyo'nun dar boğazından geçiyor olmalıydı. Huila yola çıktı. Birkaç dakika sürdü ama Teresita tekrar görünüp rüzgâr gibi üstüne geldi.

"Çocuk!" diye haykırdı Huila.

Teresita'yı yakaladı. İtiştiler.

"Bırak beni!"

"Ne yapıyorsun sen, çocuk?"

"Tanrı evin etrafında yürümemi söyledi!"

"Ne?"

"Tanrı evin etrafında yürümemi söyledi. Şimdi artık bırak!"

"Aklını mı kaçırdın sen?"

"Bırak beni."

İhtiyarın elinden kurtulmaya çalıştı ama Huila ondan daha

güçlüydü. Teresita'yi yoldan avluya çekip zorla bankın üzerine oturttu.

"Gitmem lazım, bırak beni!"

"Teresa! Dur!"

"Tanrı durmamı söylemedi daha!" diye bağırdı Teresita.

Sonra gözkapakları titreşerek kapandı ve kaskatı kesildi. Duvara yaslanıp, aniden soğuk bir rüzgâr çarpmış gibi, titremeye başladı.

"Tomás!" diye haykırdı Huila. "Lütfen! Yetişin!"

Teresita titremeye devam etti.

*

On gün sonra, Teresita büyük evin ön kapısında tekrar belirdi. Avlunun ışığı gözlerini kamaştırdı. Odasına kitlenip uyumuş, uyumadığında da sessiz kalmıştı. Delirdiğini ya da kötü bir varlığa kapıldığını düşünüyorlardı. Gabriela'yla Tomás karşılamak için yanına koştu ama sanki kör olmuştu ve onları görmüyordu.

"Tanrı benimle konuştu," dedi. "Sesi genç bir erkek sesiydi."

Huila yanağından öpüp tekrar içeri gönderdi.

Teresita merdivenlerden çıkıp odasına gitti. Huila, Tomás'la Gabriela'ya bakıp parmağını dudağına götürdü. Sessizce eve girdiler, hizmetçilerle aşçılara çalışmayı bırakıp gitmelerini fısıldadılar. Büyük evi sessizleştirdiler ve gece olduğunda, ses çıkarmadan erkenden yataklarına girip, kahkahalarını bastırmaya özen göstererek fısıldaştılar.

Teresita uyanınca, koca tabaklar dolusu yemeklerle beslediler. Süt ve demirhindi suyu içti. Biftekle kaktüs kızartması, tavuk suyunda haşlanmış fasulye ve patates yedi. Tortilla'lar, peynir, limon sulu taze marul. Sonra Huila da katıldı ve beraber pudingle pasta yediler.

"E!" dedi Tomás, "Tanrı sana ne dedi?"

Gözlerini kaçırmak zorunda kalana kadar ona baktılar.

Tomás, Teresita'nın yolculuğundan bir daha bahsetmedi.

Otuz dört

Belki de, kalbinin derinlerinde bir yerde, kendisi özgür olamayacaksa, kimsenin de çılgınca davranmasını istemiyordu Tomás. Şimdi bile, çoğu geceler, kavağın altında, küçük bir ateşin yanında, başını eyerine dayayıp Sonora toprağıyla arasında ince battaniyesinden başka hiçbir şey olmaksızın uyuyordu. Gabriela çağırdığında, elbette, tam bir beyefendi gibi davranıyor, antika Urrea yatağında onunla birlikte uyuyarak o güzel kokularını, sabunlu saçlarını içine çekiyordu. Onun o hafif horultularını ve iç çekişlerini dinliyordu. Genelde Huila'nın evin önündeki sarmaşıklarından kopartılmış bir çiçekle başlayan kurlarında, özellikle bir beyefendiydi. Küçük bir çiçek ve hafif bir sırıtış, Gabriela da ya, "Ay, Tomás," derdi, ya da, "Mi Chiquito" – miniğim. Aşk oyunlarında "Gordo" demenin pek yakışık almayacağını düşünüyordu haklı olarak.

Ne kadar yabanileşirse yabanileşsin, gün geçtikçe daha çok keyif almaya başladığı Alamos'a gittiğindeyse, daha bir kibarlaşıyordu. Sadık bir koca gibi Loreto'ya kavalyelik yapıyordu. Koyu renk takımlarla altın rengi yeleklerini giyiyor, dümdüz karnının üstünden saat zincirleri sarkıtıyor, bir bandido'nunki kadar gür ve kalın bıyıklarını briyantinleyerek yukarı doğru kıvırıyordu. Çizmelerini, her zaman için kilisenin oradaki köşede cilalattığı parlak kösele ayakkabılarla değiştiriyor, kendini iyi hissettiği günlerde gümüş başlıklı bir bastonla hava atıyordu.

Bu türden aksesuvarlarda kısıntı yapmak gerekmiyordu, Alamos gümüş ülkesinin merkezindeydi ve Urrea madenleri cevher kaynıyordu. Tomás Don Miguel'in kâr payını yolladıktan, madencilerin parasını ödedikten sonra bile, elinde fazladan gümüş kalıyordu. Ve altın. Santa María ve Aquihuiquichi'ye henequen ve mısır ekiliyordu, ineklerinin oluşturduğu hatırı sayılır sürüleri, Alamos ve Guaymas'a, hatta Amerikan sınırına kadar güden Segundo, Nogales ve Tucson'da, hatta ta El Paso'da, Arizonalı ve Teksaslı çiftçilere açık artırmayla inek satıyordu. Aguirre'nin projelerinde arroyo köylerinin hepsinden adamlar çalışıyor, Yaqui köylerinden adamlara da verecek iş kalıyordu. Kütükler tepelerden aşağı çekiliyor, kesilmiş hazır

paneller Teksas'taki imalathanelerden geliyordu. Aguirre'nin tasarladığı küçük barajlardan her birinin yanında geniş kerpiç yapılar yükselmişti.

Böylece, birkaç kısa yıl içinde, güç elde etti Tomás. Artık bir çocuk değil, gerçek bir patron, bir erkekti. Kütüphanesi vardı. Aguirre sağ olsun, beyaz sarayında akan suyu vardı. İyi bir hayatı vardı ve öldüğü güne kadar aynı şekilde sürüp gidecekti. Çok az değişiklik. Birkaç macera. Bir çiftliğin sıkıcı heyecanları hep olacaktı: Fırtınalar ve donlar, ısı dalgaları ve kuraklıklar. Atlar ve sığırlar çalınacak, çakallar keçileri kapacaktı. Adamlar sakatlanıp kimileri öldürülecek, zor doğumlar cins kısrakları tehdit edecek, El Potrero'daki Kızılderililer huzursuzluk çıkarıp huysuzlanacak, şeytanların eline geçip hastalanacaktı. Loreto'nun daha çok bebeği olacaktı. Gaby'sinin de bebekleri olacaktı. Teresita da, Tanrı esirgesin, kendine bir erkek bulup bebeklere bebek katacaktı. Ama bunların hepsi, zaten biliyordu ki, büyükbaba saatinin yüzü kadar alışıldık gelecekti. Hayat tik tak geçecekti, daireler halinde, ta ki bir katır başını tepinceye kadar, ya da kuştüyü yatağına son kez uzanıncaya kadar, ya da maaşından şikâyet eden sarhoş bir vaquero tarafından vuruluncaya kadar. Hepsi birdi, hepsi bir.

Sık sık içini çekiyordu, sık sık oturup gizemli Sierra Madre'ye bakarak bütün işi Aguirre'ye devretmenin hayallerini kuruyordu. Keşke vahşi Tarahumara yerlilerini görebilseydi, o destansı yüz mil yarışlarını –keşke bir ayı avlasaydı, yük katırından sarkan vahşi postu ekşi ve leş kokulu–, kartal tüyleri, aslan saldırıları olsaydı, keşke kırmızı kurt görseydi, silahlı çatışmaya katılsaydı. Ama Aguirre bu gereksinimleri anlamıyordu. Sürekli siyasal aktiviteden bahsediyordu, "gerçek macera" devrimdi. Berbat gerçeği görmesini bir türlü sağlayamıyordu Tomás: Meksika'da bir devrim olduğu takdirde, köylüler ilk önce onları avlardı. Urrea'nın başı da Aguirre'nin başı da kazıklara geçirilip güneşin altında kararmaya bırakılırdı. Gözleri devrimin ilk kargalarına yem olurdu.

Alamos'ta aydınlar, hatta sanatçılar vardı ama yeni girdiği sosyetesinde Loreto'yu utandırmayacağına söz vermişti. Özgür düşünce tartışmaları yoktu. İçki yoktu. Sevgililer yoktu. Alamos'ta kaliteli işadamını oynuyor, karısını koluna takıp İspanya'ya ait gibi görünen sokaklarda geziniyordu. Elinden gelen tek şey sokak lambalarına ateş etmekten kendini alıkoymaktı.

Alamos'ta hiç kimse, hatta karısı bile –hatta özellikle karısı– onu anlamıyordu. Peder Gastélum fikirlerini, şeytan işi değilse de, hükümet karşıtı buluyordu.

Cabora'daysa, Segundo kendi küçük dünyasına çekilmişti; Díaz'ın peşinde olduğundan her gün daha çok emin olan Aguirre, Teksas'ta saklanarak gitgide daha fazla zaman geçirir olmuştu. Gabriela'ysa bu vahşi konuşmalarını duymak istemiyordu, ne savaş, ne de macera arzusu ilgisini çekiyordu. İyi bir eve ve gerçek bir aşka gelmişti Gabriela, onun bu yabani konuşmalarını dinleyecek değildi.

Onun dostu Teresita'ydı. Bazen, bütün gün boyunca Díaz'dan, ya da çiftçilikten, ya da atlardan veya tarihten bahsediyorlardı. Aguirre'yle ikisinin Gaby'ye okuma yazma öğretmeleri, ilk başlarda Tomás'ı öfkelendirmişti. Bir kadının dünyaya bu şekilde girmesinin ne faydası olacağını hâlâ anlayamıyordu. Ancak şimdi, son çıkan şair ya da en son gazete skandalı hakkında tartışacak kimseyi bulamadıkça, Teresita'nın tepkilerine gitgide daha bağımlı hale gelmişti. Kütüphanesini inceleyerek saatler geçiriyordu Teresita ve gece geç vakit, Huila terliklerini getirmiş, Tomás brendisini yudumlarken, yağ lambasını yakıp bir tartışma başlatırdı, satranç oynar gibi. (Satranç! Ona satranç da öğretmesi gerekti.) Derdi ki: "Sor Juana Ines de la Cruz... bu erkeklere haksızlık, sence de öyle değil mi?" "Ay, Papá," diyerek yutkunurdu Teresita da, babasının aptallığına karşı uzun ve kızgın bir iç çekişle. "Bunu nasıl söylersin?" Böyle cilveleşirlerdi.

Teresita *Ivanhoe*'yla dalga geçiyordu. Tomás da Marcus Aurelius'a döndü ve Teresita, Mezmurlar kitabını savundukça onu alt etmeye çalıştı. Voltaire, Teresita'yı dehşete düşürüyor, Tomás'ı eğlendiriyordu.

Ah, bir de şu lanet olası ayakkabılarını ayağında tutturmayı becerebilseydi.

*

Ağılın çitinden atlayan Tomás, Teresita'yı ahırda en sevdiği demirkırı aygırını tımar ederken buldu.

"Condenada!" dedi.

Cehenneme inanmayan bir adam olarak, oraya gitmesini fazla sık söylüyordu.

Teresita kıkırdadı, Huila'yla Tomás'ın sevgilerini sayıp söverek gösterdiklerini anlamıştı artık.

"At bokuna bastın," dedi Tomás.

"Çıkar nasılsa."

"Jesús," dedi Tomás. "Seninle ne yapacağım ben?"

"Yakalayabilirsen yakala," dedi Teresita, sonra da atın yelesinden tutup kendini yukarı çekti. "Koca Oğlan!"

Eteği uygunsuz şekilde kalçasına kadar sıyrılmıştı.

"Yo!" diye bağırdı Tomás, çoktan gülmeye başlamış olsa da, bu da aralarındaki başka bir savaştı.

Bacakları müstehcen derecede açık ve at llano'da deli gibi dörtnala giderken yanlarına tutunarak giden Teresita ata erkek gibi binmekte hâlâ ısrar ediyordu. Eyer bile kullanmıyordu, nadir olarak kurallara uygun, yan oturup dizlerini bitiştirirdi.

Hanımefendiler dörtnala gitmezdi.

Hanımefendiler... *çitlerden atlamazdı*, ama o ne zaman Tomás'tan kaçsa aynı şeyi yapıyordu.

Aygırın boynuna doğru eğilen Teresita, ağılda dönüp duran atların arasından fırtına gibi geçti. Güçlü bineği öne doğru fırladı ve Teresita hayvanı havaya doğru sürdü, evin üstünden uçmaya hazır bir atmaca gibi çitleri aşıp hızla ilerlediler. İç etekleri güneşin altında bembeyazdı.

Dışarı koşan Tomás ıslıklar çalıp tezahürat yapan kovboylara ters bakışlar fırlattı.

"Embesiller!" diye hırladı.

Sonra en yakındaki vaquero'nun elinden atının dizginlerini kaptığı gibi bir tekmeyle kapıyı açtı ve çoktan tırıs gitmeye başlamış hayvanın üstüne bindi, tek ayağı üzengide, tek ayağıyla sekti, sekti, ata atlayana kadar toprağın içinde sıçradı ve Teresita'nın arkasından fırladı; kendini öyle kaptırmıştı ki, şapkası başından çıkıp rüzgârla dönerek düşüp ardında kaldı.

Olanları izleyen adamlar başlarını salladı, hepsi Teresita'ya âşık, hiçbir binicinin onu yakalayamayacağından emin.

*

Arroyo'da çalışan ekibin içinden gülle gibi geçtiler. Aguirre kıçüstü yere düştü, işçiler kudurmuş atların yolundan kaçışırken, saz ve çubuktan bir çerçeve yere devrildi.

"Cabrona!" diye böğürdü Tomás, Teresita'ya. Ve dörtnala devam ettiler, kurumuş dere yataklarından aşağı arroyo'lardan yukarı, küçük tepelerin üstünden hırpalanmış ve sıcaktan sol-

muş meyve ağaçlarının içine. Etraflarında, yerden hayvanlar püskürüyor, yuvalarından kaçıp çalılara koşturuyor, ya da kanatlanıp güneşe doğru fırlıyorlardı. Teresita'nın eteği müstehcen bir bayrak gibi arkasında yükseliyordu.

Yavaşladı, sonra, Tomás'ın yetişmesini bekledi, ama paylamasına fırsat vermeden, tekrar öne atıldı, Tomás da atını mahmuzlayıp huzurlu vadiyi yararak yanından gitti, atların koca göğüsleri ritmik olarak inip kalkarken, boyunları upuzun önlerinde, çılgın gözlerinin akı çıkmış. Ve Tomás kahkahalarla gülmeye başladı. Yarışırlarken güldü de güldü, Cabora artık tamamen gözden kaybolmuştu; önlerinde vahşi Sonora'dan başka bir şey yoktu, yukarıda dipsiz gökyüzü, baba kız dizginlerinden kopmuş, üstlerini toz toprak kaplarken ufukta küçülerek, geçtikleri yerlerde bıraktıkları tek iz tozdan bir buluttu; sessiz, kaybolmuş, toprağın üzerinde özgür.

Otuz beş

Artık bedeni gibi, güçleri de büyüyordu. Bu tuhaflıkların nereden çıktığını kimse bilemiyordu. Kimilerine göre Huila'yla yaptığı çöl ziyaretinde içinde yeşermişti. Kimileriyse başka bir yerden, içinde kimsenin dokunamayacağı derinlikte bir bahçeden geldiğini söylüyordu. Zaten hep oradaydılar.

Teresita'yla Huila kulübelerin içinde hep aynı manzarayla karşılaşıyordu: Dışarıda sigara içip kederlenen erkekler; içerideyse, canlı bir sehpa gibi ortaya yayılmış, koca karnıyla alev ışığında parıldayan annenin etrafında toplanmış kadınlar. Teresita öne doğru eğilip fısıldayarak dua ediyordu. Ellerini daireler halinde annenin karnında dolaştırıyordu, içe doğru daireler çizerek birbirine yaklaştırıyor, sonra dışa doğru, uzaklaştırıyor, sanki su karıştırır gibi fısıldayarak girdap gibi dönüyordu, sanki ellerini bir küvete sokmuş sıcak suyla soğuk suyu karıştırır gibi dönüyordu, fısıldarken parmakları sanki rahime girmek ister gibi aniden kıvrılıyor, ovuyor ovuyordu. "Evet," diyordu Teresita. "Evet." Ve anne yutkunup uzun bir nefes alıyordu. "Oh!" diyordu, sonra ellerini kendi bedenine koyuyordu, gergin karnına, kaburgalarına. "Oh." Elini karnındaki tepeciğe koyup soruyordu Teresita: "Acın geçti mi?"

"Evet," diyordu anne.

Anneler ona bayılıyordu. Kadınların kutsal sırrıydı ve ovadaki birçok kız çocuğuna Teresa adı verilmişti. Çok geçmeden, Teresita, Huila'dan daha çok talep görmeye başladı ve çocuğun yedeği olduğunu, programı dolmaya başladıkça katılmaya zaman bulamadığı doğumlara kendisinin çağırıldığını gören ihtiyar hayretler içinde kalıyordu.

Rahimdeki balın içinden yüz tane çocuk çıktı.

Doğum odalarının dışında da, Huila'nın çoğu numarasını öğrendiğini görüyordu ahali. Ayakta durup toprakla bağlantıya geçerek, kendisini devirmeleri için erkeklere meydan okuyordu Teresita. "Gelin bakalım, ufaklıklar!" diye satışıyordu. Çiftliğin öteki kızları etrafında toplanıp kikirdeşiyor, artık büyümeye ve onu arzulamaya başlayan oğlanlarsa, bir tek dokunabilmek için de olsa, arada bu meydan okumaya karşılık veriyordu. Buenaventura bütün bunlara burun kıvırıyordu, hiçbir şekilde etkilenmemiş ve canı istediğinde bütün ilgiyi üstüne çekmesine içerlemiş olarak uzakta durup alay ederdi.

"Devirebilen devirsin bakalım!" diye meydan okuyordu.

Segundo da belinden kavrayıp asılıyordu ama Teresita yerinden oynamıyordu. Segundo'nun artık büyüyüp serpilmiş ama hâlâ Teresita'dan kısa olan yeğeni küçük Antonio Cuarto da onlara katılıp kalçalarından sarılıyor, Segundo'yla beraber itip çekiyordu, fakat Teresita'nın ayağı bile kaymıyordu. İzleyen çocuklar, Segundo kıpkırmızı bir yüzle pes edip yerini bir başkasına bırakıncaya kadar gülüşüp alkışlıyor, yuhalayıp ıslık çalıyordu.

Millán herkesi ittirip öne çıktı. "Ben deviririm!"

"Koca Oğlan," diye dalga geçti Teresita, arkadaşlarıyla birlikte gülerek.

Millán yaklaşıp ellerini göğüslerine koyarak ittirdi. Teresita ellerini itti. Millán kaburgalarından tutup tekrar ittirdi, Teresita kazık gibiydi. Millán geri sıçradı. Sonra tekrar göğüslerinden tutup iyice dayandı.

"Kes şunu," dedi Teresita kulağına.

Millán güldü, geri çekilip yere tükürdü. Karşılığında, çocuklar da ona güldü, kızlar parmaklarını küçük bıçaklar gibi kıvırıp şarkı söyleyerek alay etti: "Lero-lero-le-ro!" Omuzlarını silkti.

Bu oyunları ve kadınların anlattığı hikâyeleri kovboylar da

biliyordu, bu yüzden katır teptiğinde, ya da çekiçler tırnaklarını yardığında, vurulduklarında veya bıçaklandıklarında, annelerine koşan küçük çocuklar gibi Teresita'ya geliyorlardı. Kırılmış kemikleri kaynatan ve kurşun yaralarını otlarla dolduran hâlâ Huila'ydı, ama gözlerine bakıp mırıldanan, alınlarının ya da kalplerinin üzerinden elini geçirip uykulu ve huzurlu hissetmelerini sağlayan Teresita'ydı.

"Zavallı çocuklar," deyip gülerdi. "Acıyı hiç sevmezler."

"Erkekler!" diyerek tükürürdü Huila da her seferinde. "Erkekler acıdan ne anlar ki!"

Acılarından kurtulan adamlar o kadar mutlu oluyordu ki, ellerine sarılıp öpüyorlardı. Bir seferinde, Señor Cantúa'yı korkunç bir sırt ağrısından kurtarmış, o da mutlu mesut arabasına binip, türkuvaz denizin yanında açacağı karides lokantasına doğru yola çıkmıştı.

Ama bu durumdan hoşlanmayanlar da vardı. Peder Gastélum geldiğinde ahırlarda günah çıkartanlar dindışı çalışmalarını, esrarengiz güçlerini fısıldadı. Aleyhtarlarından biri de Buenaventura'ydı. Bir din fanatiği olmasa da, Teresita'nın davranışlarını rezilce buluyordu. Kızılderili çocuklarla azıyor, sonra da ağızlarından salyalar akan vaquero'larla pis şarkılar ve adi baladlar söylüyordu. Ata uygunsuz şekilde biniyor, bir de eve yerleşen o Gabriela sürtüğüyle yatıp kalkıyordu. Cabora'daki büyük evde yaşayacak bir kadın varsa, o da kendi annesiydi. Adam yollayıp, onu Ocoroni'den getirtmeleri gerekirdi. Aslında, evin Teresita için özel yapılan kanadı onun olmalıydı. Kütüphane onun olmalıydı. Aşçı kızlar, hizmetçiler, yatakları yapan kızlar ve çamaşırcı kızlar onun olmalıydı.

Ötekiyse Tomás'tı.

Onun yerli kültürüne olan ilgisini ve Huila'yla yaptığı araştırmaları hep desteklemişti. Kızılderili eğitimi almasına izin vermemenin haksızlık olacağını düşünmüştü. Kütüphane de, yaptığı çalışmaları tamamlayacak makul bir istekti. Llano'daki çoğu erkekten daha iyi siyaset tartışıyordu. Tomás kızıyla gurur duyuyordu.

Ama şu öteki iş, bazılarının gösterdiği o garip saygı. Kesinlikle kabul edilemezdi. O spiritüel salon oyunları, erkeklerle uygunsuz şekilde senlibenli olması, Tomás'ı derinden endişelendiriyordu. Lanet olası yerliler mesihlerle kâhinlerin peşine takılmaya her zaman için hazır ve de nazırdı. Amerika'daki yer-

liler yeniden ayaklanıyordu, Apaçiler yola gelmiyordu; burada Meksika'daysa Yaquilerle bir savaş patlaması her zamankinden fazla an meselesiydi. Gastélum'un ya da başka bir Başkan Díaz yalakasının, Teresita'nın kendini bir çeşit kadın mesih gibi gördüğü haberini uçurması yeterdi. Her taraflarının casus kaynadığını anlamayı reddediyordu Teresita. Bir Urrea olmanın yükünü omuzlanmayı da beceremiyordu. Ellerini bebeklerle, otlarla ve aptalca büyülerle kirletemeyecek kadar özel biriydi o. Çiftliğin bir kadın tarafından yönetildiğini hayal etmeye başlamıştı. Teresita'yı büyük patrona olarak canlandırıyordu gözünde. Teresa Urrea, yüzlerce peone arasında aygırını sürerken, bir kraliçe kadar asil. Ailenin geniş mal varlığını yönetecek ilk kadın. Bunu *görebiliyordu*.

Olabilirdi, imkânsız gibi görünse de.

Son zamanlarda, sürülerin içinde ya da çitler boyunca ata binmiyordu Tomás, ne vahşi atları güdüyor ne de ponileri ehlileştiriyordu. Bir pistola'yla ya da kırbaçla, ya da bir aygırla yönetmiyordu çiftliği. Hatta Segundo bile artık içeriden çalışıyordu. Yo, Tomás, Cabora'yı tüy bir kalemle idare ediyordu. Sürüleri, kovboyları, tahıl hasatını ve peone'leri mürekkeple idare ediyordu; kalemi, hesap defterleri, sayı boncuğuyla. Hesap tutuyordu Tomás. Rakamlar işte bir değişiklik yapılması gerektiğini gösterince, bir adamını çağırıp ona söylüyor ve gerekli değişiklik yapılıyordu. Dönem dönem –bazen günler boyunca– başına güneş değmediği oluyordu. Bir kadın, diyordu içinden, bu işi bir kadın yapabilir. Gülümsüyordu. Bir kadın büyük ihtimalle kendisinden daha iyi yapardı.

Rüyalarında, özgür olduğunu görüyordu. Uzak seyahatlerden atıyla evindeki kadınlarına dönerken. San Francisco'ya yaptığı kısa bir yolculuktan dönerken, yanında Aguirre, hatta belki Segundo ve şu leylek gibi çocuk Buenaventura'yla birlikte. Cabora'nın kraliçesi kızı onu bekliyor, sevgili küçük Gaby'si göğsünde vârisiyle, şehirdeyse, Loreto. Bunun kokusunu alabiliyordu.

Teresita hakkında anlatılanlara inanmasa da, ahalinin inandığını biliyordu. Her nasılsa hepsini büyülemenin bir yolunu bulmuştu. Bir de, kızın enerjisini bu Kızılderili saçmalığı yerine, çiftliğin yönetimine çevirmeyi başarabilseydi. Bu endişeyle uykusuz geceler geçiriyordu. Gabriela'yla tartışıyordu. Gözünü bardağına dikip, gece geç vakitlere kadar içiyordu.

Gabriela'nınsa, çiftliğin yeni doña'sı olarak, çocuklarla, hayvanlarla ve gençlerle oynamasına izin yoktu. Teresita'yla birlikte vahşi doğada at binemiyor, göllerde ve arroyo'nun barajlı laguna'larında yüzemiyordu. Bir anne gibi, başkalarından daha şefkatli ve değerli bir kumaştan biçilmiş gibi davranmak zorundaydı. O gün olduğu gibi, sık sık, Huila horuldayıp erik ağacının gölgesinde burun çekerken, yelpazelenip dikiş dikmesi için avluda yalnız bırakılıyordu. Başkalarının korktuğu gibi Huila'dan korkmuyordu ama kadının kendisine hiçbir sır vermeyeceğini de biliyordu. Basit bir şifalı çayın nasıl yapılacağını bile asla öğretmezdi Huila ona. Gabriela görgü kurallarından, korselerden, çoraplardan ve sofra düzeninden daha fazla şey öğrenmek istiyordu. Kızlardan biri evden çıkıp sordu: "Efendim? Tavuklu pirinç çorbası mı, yoksa patates çorbası mı isterdiniz?"

Bir küfür savurmak istedi, aynı Tomás'ın yaptığı gibi, ama bu tür şeyler ona yasaktı.

"Tavuk çorbası," dedi bezgin bir sesle, "çok hoş olur."

Bahçe duvarları dışında Teresita'nın sesi yükseldi, bir grup çocuğa bir çeşit ilahi öğretiyordu.

*

Fina Félix ve Teresita bir grup çocuğu ambarın çevresinden, sonra da yıkık dökük çitlerin üstünden geçirerek yarıştırıyordu. Çocuklar at gibi atlıyor, sonra daireler çizerek dörtnala dönüyordu. Buenaventura da yüzünde pis bir sırıtışla onları izliyordu. Sırtını ambar duvarına yaslamış, sağ dizini kırıp çizmesinin topuğunu bir budak deliğine dayamıştı. Sigara içmeyi öğrenmişti. Dudaklarından sarkan mısır kabuğundan bir sigarayla duman üfleyip, "Aman Tanrım!" dedi kendi kendine.

"Kahrolası vahşiler," diye mırıldandı.

Çalışması gerekiyordu ama işin canı cehennemeydi. *Kız kardeşi* hiç çalışmıyordu. Tüm yaptığı salak gibi küçük Indiolarla dolaşmak, sonra da başlarını okşayıp kulaklarına saçma sapan şeyler fısıldamaktı. Başını salladı.

Teresita bir çeşit Yaqui zırvalığı öğretiyordu çocuklara.

Şarkı söylüyorlardı, Teresita da idare ediyordu.

"Ne şirin," dedi Buenaventura.

Teresita ona baktı.

"Savaşa giden Kızılderililer."

Teresita şarkı söylemeyi kesti.

"Selam, hermano," dedi.

Buenaventura'daki değişim Teresita'yı incitiyordu. Uzaklaşmıştı, ayrıca öfkeliydi ve Teresita nedenini bilmiyordu. Bazen onu korkutuyordu.

Kardeşi iki parmağını tüy gibi başının arkasında tuttu.

"Ugh-ugh!" diye şakıdı.

Çocuklar bir ona bir Teresita'ya baktı. Birkaçı gülse de, ötekiler ne yapacağını bilemeden gözlerini yere dikti.

"Kes şunu," dedi Teresita, hafifçe gülümsemeye çalışarak.

Buenaventura tek ayağı üstünde zıpladı.

"Ugh-ugh-ugh! Heya-heya!"

"Buenaventura..."

Fina Félix gülmekten vazgeçmişti. Ayağa kalkıp eteğini silkeledi. "Sen kötüsün," dedi. "Hem kötü hem aptalsın."

"Sen de şişkosun."

"Kes şunu!" dedi Teresita.

Sol elini başının üstüne koyup sağ elini yumruk yaptı Buenaventura. Ayağını sallayıp alay etti, bir çember çizerek dans edip bağırmaya başladı, "Ben Kızılderili'yim! Yaqui'yim! Ugh-ugh-ugh!"

Teresita elini ona doğru kaldırıp bağırdı: *"Kes şunu!"*

Ve Buenaventura donakaldı. Vücudu olduğu yerde kilitlendi. Sol kolu güneşe doğru kalkmış, öteki koluysa kalbinin üstünde acıyla kasılmıştı, havadaki bacağı inmiyordu ve tek bacağı onu taşıyamadı. Ağzı korkunç bir açıyla çarpılmış, yüzü o nefret dolu sırıtışta donmuş halde yere devrildi. Yerde kıvranıp tepindi, boğulurmuş gibi çığlıklar attı. Çocuklar bağrışarak kaçıştı. Gözleri fal taşı gibi açılan Fina, Teresita'dan uzaklaştı. Kütük kesilmiş nöbet geçiren Buenaventura yerde debelenerek, ağzından köpükler saçıyordu. Teresita yanında dizlerinin üstüne çöktü.

"Aman Tanrım!" diye haykırdı. "Aman Tanrım! Buenaventura! Ne yaptım ben?"

Buenaventura'nın gözleri yerinden fırlayacakmış gibi oldu, dehşet içinde Teresita'dan uzaklaşmaya çabalarken çoktan yaşlar akmaya başlamıştı. Yuvarlanıp tepindi, dili dışarı sarktı. Hırıldadı. Guruldadı.

"Huila'yı çağırın!" diye yırtındı Teresita. "Hemen Huila'yı çağırın!"

Fina Félix eve koşup Huila'yı sarsarak uykudan uyandırdı. Sonra avludan çıkıp koşmaya devam etti. Kendi evinin kapısını çarparak kapatıp yatağının altına saklanana kadar da koşmaya devam etti.

*

Herkes koşarak geldi, önce Tomás, hemen peşinden Gabriela. Huila artık koşamıyordu. Arkalarından olabildiğince hızla taktaklıyor, eğri büğrü zeminde koltuk değnekleriyle ilerliyordu.

Buenaventura'nın yanına diz çökmüş bağıran Teresita'ya doğru ilerlediler: "Üzgünüm! Üzgünüm!"

Çocuk tetanostan ölmek üzere olan birine benziyordu, belini gittikçe daha çok kaldırıyor, sırtıyla acı dolu bir kavis çiziyordu. Dehşet dolu gözleri yüzlerine bakındı, ağzında toprak vardı, dili çamurluydu. Yanaklarıyla dudaklarına küçük çöpler yapışmıştı. Saçından samanlar çıkıyordu. İnleyerek kişnedi.

Teresita gelenlere bakıp, "Onu düzeltemiyorum," dedi.

Tomás haykırdı: "Ne yaptın sen? Ne yaptın?"

"Bilmiyorum. Ben... hiçbir şey."

Gabriela elini boğazına koyup geriye çekildi.

Huila hepsini ittirip kol değneğini yere bıraktı ve inleyerek diz çöktü. "Çekil önümden," diyerek Teresita'yı kenara ittirdi.

Teresita hemen yerine dönüp Buenaventura'nın eline uzansa da, çocuk acıklı sesler çıkarıp irkilerek geri kaçtı.

Huila çatılmış kaşlarla ona döndü.

"Sana dikkatli olmanı söylemiştim," diye tükürdü.

"Ne yaptım ki ben?" diye yalvardı Teresita. "Ben ne yaptım?"

Tomás elbisesinin arkasından kavradı, yakasının bir bölümünü yumruğuna sardığı gibi yerden çekiverdi. Gabriela yırtılan kumaşın sesini duyabiliyordu. Sıkılmış dişlerinin arasından konuştu: "*Kardeşine ne yaptın?*" Yumruğunu vuracakmış gibi havaya kaldırdı ama Gabriela hemen atlayıp kolundan tuttu.

"Gordo!" diye bağırdı. "Gordo, yo!"

Teresita gözlerini kapayıp yumruğun gelmesini bekledi ama Gaby ile didişsin didişmesin, Tomás ona vuramazdı. Onun yerine, tekrar yere fırlattı.

"Senin neyin var?" diye bağırdı.

Teresita iki büklüm oldu, başını yere yaslayıp toprağı kavradı. Yerlerde sürünmeyi iyi bilirdi. Gözlerini sımsıkı yumup tekmelerin gelmesini bekledi.

Huila atıldı: "Bir kalas bulun. Onu içeri almamız lazım."

Olanları seyretmek için birçok çiftlik çalışanı toplanmıştı, Tomás adamlara işaret etti. İçlerinden ikisi Buenaventura'nın ağırlığını taşıyabilecek bir kalas bulmak için ambara koştu.

İki metre uzunluğunda bir duvar paneliyle koşarak geri geldiler. Toprağa bıraktılar, Huila'yla birlikte Buenaventura'nın gıcırtılı vücudunu kalasa yuvarlayıp, bir kemer ve Huila'nın önlüğüyle üstüne bağladılar. "Çabuk," dedi Huila. "Hemen eve götürün. Mutfağa. Koşun, kızlar su ısıtsın. Gidin!" Sedyeyi kaldırıp kasılmış bacağı atarken ahlayıp ohlayan çocuğu eve koşturdular. Huila zar zor ayağa kalktı. Tomás koltuk değneğini verdi. Gözlerinden kıvılcımlar saçarak bir an Teresita'ya baktı, sonra hızla eve yollandı Huila.

Tomás parmağını yerde oturan kızına doğrulttu: "Artık bu kadarı yeter! Duydun mu? Yeter!"

Teresita başını kaldırdı, yüzü toz toprak içinde, saçları darmadağın; ve Tomás irkildi, –yalnızca bir an için– bir hayvan gibi görünmüştü, yüzü çakala ya da bir tilkiye benziyordu, gözyaşları tozlu yanaklarında garip renklerde çizgiler çiziyordu.

"Artık bitti!" dedi. "Artık bitti! Ne gösteriler, ne büyü, ne de Kızılderili saçmalıkları yok. Anladın mı?"

Teresita başını salladı, yüzünü Tomás'ın hiddetinden sakladı.

"Buna daha fazla tahammül edemem! Sen *aklını mı* kaçırdın? Hükümet bize neler yapabilir, biliyor musun? Biliyor musun..?" Sırtını döndü. "Pendeja!" diye bağırdı, bu kadar sert olmak, bu kadar ağır bir sözcük kullanmak istememiş olsa bile.

Gabriela'yı kenara itti ve küfürler savurup başını sallayarak uzaklaştı.

Gaby ayakta dikilmiş Teresita'ya bakıyordu. Birden korkmuştu.

"Yardıma ihtiyacın var mı?" diye sordu.

Teresita başını salladı.

Ayağa kalkıp üstünü başını silkeledi. Avuçlarıyla yüzündeki yaşları ve tozu sildi. Sonra, sessizce, seyircilerin arasından geçip uzun avlu boyunca evin kapısına yürüdü.

*

Mutfaktaki büyük masanın üstünde bütün gece Buenaven-

tura'yla uğraştılar. Çocuk spazmlar geçirip sarsılırken korkunç çığlıklar attı. Huila üstüne soğuk su döktü, kollarıyla bacaklarını bağladı, ağzına zorla şifalı otlar tıktı. Çocuğun alnını okşadı, bacaklarını tuttu, Tomás ve Gaby de ona yardım etti. Daha önce kimse böyle bir şey görmemişti, vaquero'lar tarafından vurulmadan önce arroyo'ların orada çıldıran kuduz köpekler dışında.

Huila üzerinde adaçayı yaktı, başını yağlarla ovdu. Tespih çekerek bütün duaları okudu, eksiksiz bir limpia töreni yaparak kötülükleri bağırsaklarından söktürdü. Pantolonunu indirip bacaklarının arasını kahverengimsi sarı bir lapayla kapladı. Gabriela elleriyle yüzünü örttü.

Sonunda, güneş doğudan doğarken, durgunlaştı Buenaventura. Kasılmış eli gevşedi ve içini çekti. Sırtındaki acılı kavis yumuşadı ve sonunda sırtüstü masaya uzandı. Horlamaya başladı.

"Çocuk yaşayacak," dedi Huila.

*

Ertesi gün kimse yanına gelmedi. Ne kahvaltı etti ne de öğle ve akşam yemeği yedi. Bir tek odasındaki lavabodan su içip kepenklerinin içine hapsolmuş sıcakta ter döktü.

Kendisinin de hiçbir şekilde anlayamadığı bir kazaydı ve herkes sanki planlanmış gibi davranıyordu. Daha önce de ihanete uğramıştı, annesi tarafından, Tía ve kuzenleri tarafından. Ama bu; kendi kardeşi ve Huila, babası ve Gaby tarafından ihanete uğramak. Yüzünü hissediyordu, çok çirkindi. Çirkin ve yamru yumruydu. Vücudu bir kemik torbasıydı, solgun ve iğrençti. Göbeği sarkmıştı, kaburgaları görünüyordu, kalçaları bıngıl bıngıl ve Huila'nınkiler kadar çirkindi. İşte hepsi nasıl bir ucube olduğunu görmüştü. Onlar bir canavar olduğunu hep biliyordu. Bunu görmeyen tek kişi kendisiydi.

En kötü korkusunun gerçekleştiği gündü bu. Ne yaparsa yapsın, kaç kişiye yardım etse, ne kadar acı dindirirse dindirsin, ödüllendirilmeyecekti. Bu dünyada ne kadar iyilik yapmaya çalışırsa çalışsın, her zaman için yalnız olacağını gördü birden Teresita.

*

Şafaktan önce kalktı. Evdeki horultuları dinledikten sonra koridordan aşağı indi. Daha kimse uyanmadan ovaya çıkmıştı bile. Huila'nın kutsal kavaklığını boşverdi ve kendi başına küçük bir kutsal alan buldu. Tanrı'nın kulağına layık olmasa da, dua etti. Sinekkuşları uçuşmaya başlayana kadar bekledi, sonra onlara üzüntüsünü anlattı. Vızıldayarak başının çevresinde döndüler, vınlayıp şarkılarını söylediler, hiçbir insan kulağının duyamayacağı kadar hızlı şarkılar, Teresita'ya rüzgârdaki keskin öpücükler gibi gelen şarkılar. Arılar gözlerinin, dudaklarının önünde uçuştu. Rebozo'suna asılan çekirgeler küçük çanlar gibi çınladı. Yerden havalanıp kanatlarını çıtırdatan cicada'lar o yürürken etrafında çığlıklar attı. Çakallar takip etti. Yaban tavşanları creosote çalılarına saklanıp geçişini izledi. Önünde arkasında hızlı kuşlar koşuştu, bir muhafız alayı gibi, kuyruklarını sallayarak, çalıların arasından koşarlarken liderleri ikide bir dönüp ona baktı. Ayağının altında çöl capcanlıydı. Javelina'ların deniz kabuğuna benzer ayak izlerinden geçti, yılanların bıraktığı uzun kıvrımlı izlerden. Çıngıraklıyılanlar o geçerken başlarını kaldırıp dillerini çıkardı, ama çıngıraklarını çalmadılar. Yoncalar açtı. Ve yürüdü, saatlerce yürüdü; kardeşine ağlayarak, bağışlanmak için dua ederek, Tanrı'ya layık olabilmek için dua ederek yürüdü. Güneş başını döndürene kadar yürüdü, sonra bir meskit ya da paloverde ağacının altına uzandı, su gibi sıcak hava yutarak, sıkıntılı bir uykuya, yırtıcı rüyalara daldı.

*

Buenaventura yavaş yavaş iyileşti. Kolu başından aşağı inmiş olsa da zayıf düşmüştü ve elleri titriyordu. Sol bacağı ağrıyor ve topallıyordu. Daha sonra yıllar boyu topallayacaktı.

Sessiz ve nazikti. Tomás'a, "Efendim," Gaby'ye, "Doña," diye hitap ediyordu. Huila'yla konuşmuyordu bile. Teresita'yı görünceyse, başını önüne eğip odadan çıkıyordu.

Bir gün Tomás, Teresita'yı çağırttı.

Mutfaktaki kızlardan biri kapısını çalıp seslendi: "Teresita? Patron! Seni kütüphaneye istiyor. Por favor?"

Teresita kapıyı açtığında, kız ürküp çabucak mutfağa koştu.

Teresita merdivenlerden indi. Gaby gülümsedi. Uzanıp eli-

ni tuttu. Teresita bir rüyadaymış gibi süzülüp yanından geçti. Artık Gaby'yi odasına davet etmiyordu. O feci günden sonra Fina Félix'i hiç görmemişti. Bir daha asla yanında yatmayacaklardı. Gece uçuşları artık yapılmayacaktı.

Serin taş koridordan geçip kütüphaneye girdi. Küçük deri kanepede uyuklayan Huila'nın dizine dayalı değneği kaymaya başlamıştı. Tomás büyük koltuğunda oturmuş, küçük bir puro içiyordu. Buenaventura önünde ayakta duruyordu. En iyi kahverengi takımını giymiş, şapkasını iki eliyle önünde tutmuştu. Şapka titriyordu.

"Lütfen söylediklerini tekrarla," dedi Tomás.

Buenaventura boğazını temizledi.

"Efendim," dedi. "Aquihuiquichi'ye gitmek için izninizi istiyorum. Ben... ben çiftlikten ayrılmak istiyorum."

"Ah, Buenaventura," dedi Teresita. "Ne olur gitme."

Buenaventura bir adım geriye çekildi.

"Benim... durumum," dedi, "ata binmemi ve işimi... yapmamı zorlaştırıyor ve..." Yere baktı. "...sanırım, efendim, benim buradan gitmem en iyisi."

"Seni seviyorum," dedi Teresita.

Kardeşi şapkasını atıp titreyen ellerini kaldırarak önünde tuttu.

"Lütfen!" dedi.

"Tamam, tamam," dedi Tomás. "Yeter."

Parmağıyla Teresita'yı işaret etti.

"Bir daha asla," dedi.

Buenaventura'ya işaret etti.

"Git."

*

Yemeğini odasına götürüyordu. Bazen, herkes uyuduktan sonra, geceleri gizlice dışarı süzülüp ayın aydınlattığı tarlalar boyunca koşuyordu. Çakallar da yanından koşuyordu, tüm çevresinde görünmeyen çakallar ona sesleniyordu. Ve ölüler de, yanından koşuyordu. Ona haykırıyorlardı, kaybedilmiş büyükler ve öldürülmüş çocuklar, katliam görmüş büyükanneler ve katledilmiş savaşçılar, çakallarla birlikte şarkı söyleyerek ona sesleniyordu, bağışlayıcı karanlığın içinde ilahiler yükseliyordu, yapraklardaki uzak rüzgârlar gibi, durgun bir koyda dalgalanan su gibi, neredeyse unutulmuş göçmen kuşların sesleri gibi.

Tanrı'nın duyabileceğini düşündüğünde, O'na sordu: "Beni neden burada yalnız bıraktın?" Aldığı tek yanıt kavurucu gece yarısı rüzgârı oldu.

Dördüncü Kitap

KUTSALLIK FACİASI

Kızılderili bir kadın iyileştirmem için bana getirilmişti. Tek bacağı felçliydi ve bir senedir yürüyemiyordu. Ellerimi felçli bölgeye koyup yürümesini söyledim. Zavallı kadıncağız! Denemeye korkuyordu. Olduğu yere sinip ağladı ama ben ısrar ettim. Titrek bir adım attı, sonra bir daha ve bir tane daha. Yürüyebildiğini anlayınca, geri koştu, ellerini havaya kaldırıp bağırdı: "Santa Teresa!"
İşte ismimi böyle aldım.

TERESITA,
The New York Journal

Otuz altı

Dünya ileri doğru yuvarlanıyordu, ahali ve patron için, Kızılderili ve Yoriler için, geceleri baygın ve sonsuza kadar değişmek üzere.

Meksikalı süvariler, Cajemé'nin öğretilerinden ilham alan daha büyük bir Yaqui grubuyla birleşen, Moroyoqui'ya sadık küçük bir Mayo ordusunun peşindeydi. Bu takip süvari güçlerini Navojoa çevresindeki dağlardan geçirmiş, Cabora çevresindeki ovalara kadar getirmişti. Karanlık atlılar geceleri geç vakit şimşek gibi çiftlikten geçiyordu, ordu Tomás'ın düşmana yardım edip etmediğini anlamak için casuslar yollamıştı. Kızılderili gruplarına yiyecek verdiği görülmüştü ama Moroyoqui'nin yağmacılarının Cabora'yı ziyaret ettiği hiçbir şekilde kanıtlanamamıştı.

Ahalide söylentiler dolaşıyordu. Süvariler yedi atlı yakalayıp llano'da acımasızca işkence etmişti. Buckaroo'lar askerlerin eline düşen atlılarla ilgili korkunç hikâyeler anlatıyordu, koca bıçaklarını kullanarak Kızılderililerin ayaklarını kesiyor, sonra yere düşene kadar millerce kesiklerin üzerinde yürümeye zorluyorlardı. Neyse ki, artık yürüyemeyecek hale gelince insafa gelip vuruyorlardı.

Teresita, bu dehşet ve efsaneler bulutu içinde, eski gücüne kavuştu. Buenaventura çiftlikten gittikten sonra, kendini çalışmalarına vermişti. Huila'nın kutsal alanındaki dua ve adaklarından sonra, sabahlarını hastaları ziyaret ederek geçirmeye başladı. Öğlen erken saatte hafif bir yemek yiyor, bu arada Tomás ve Gaby ile hoşbeş ediyordu. Somurtkan ya da uzak görünmüyordu. Hatta her zaman ciddi ve ağırbaşlı da değildi onlara karşı. Yine de, artık vahşi at gezintilerine çıkmadığının ve mavi çiçekli gitarına elini sürmediğinin farkındalardı. Öğle yemeğinden sonraysa, bir siesta yapmak için kulenin tepesindeki odasına çekiliyordu.

Beyaz odasında neler düşündüğünü kimsecikler bilmiyordu. Onu aynasında yüzüne –görmek istemediği yüzüne– bakarken gören yoktu. Ya da saçlarına, o saçları Gaby'nin kıvrımlı şelaleleriyle değiş tokuş edebilseydi keşke. Tavana asılı otla-

rından kurumuş çiçek ve yapraklar koparıp parmaklarında ufaladığını, gözlerini kapatıp kokuların içine daldığını gören kimse olmuyordu.

Hiç öpülmemişti.

Ezici sıcaklığın altında yatağına uzanıp kalbini ve vücudunu sakinleştirmeye, sıcaktan silindirin vücudunu dümdüz etmeden geçip gitmesini sağlamaya çalışıyordu. Kapısını kilitleyip, göbeğinde ve göğsünde ıslak havlularla, çırılçıplak yatıyordu. Yelpazelenip rüya görmeyi deniyordu. Ama bu öğleden sonra şekerlemeleri hiç gerçekleşmiyordu. Aybaşı tomurcuklandığında, midesinde acıdan derin düğümler hissetti; bezler katlayıp, katların arasına lavanta sakladı ama acısı dinmedi. Böyle günlerde kendini görmek bile istemiyordu. Gözleri, çoğu zaman, hassas ve yorgundu. Işık bir işkenceydi; onların üstüne de, güneş ışığının girmesini önlemek için katlayarak, ıslak bir havlu koymaya başladı. Baş ağrıları başladığında ışıktan garip ağlar görüyordu. Başının içinde renk dalgalarından oluşmuş sesler. Bazen tuhaf kokular alıyordu ve eğer hareket ederse, ağrı kafatasını bir mengene gibi sıkıp midesine kadar ulaşıyor, yorgun gözleri sanki yuvalarından fırlayıp yanaklarından akacakmış gibi oluyordu.

Hiç tren görmemişti Teresita. Ama artık yüz yedi çocuk doğurtmuştu. Rüyaları dışında hiç şehir görmemişti ama beş anneyle ölü doğmuş üç bebeği toprağa vermişti. Var olduklarını duymuştu ve bir seferinde Tomás'ın Amerikan dergilerinden birinde, *Overland Monthly*'de, bir Afrikalı'nın fotogravürüne rastlamıştı ama ne bir siyah ne de bir Çinli görmüştü.

Kaldırım döşeli bir caddede hiç yürümemişti. Ocoroni'nin sokakları bile ya toprak ya da taştandı. Corrido'lar ve folk şarkıları ve bir keresinde, uzaktan duyduğu, eski çiftlikteki büyük evde çalan bir bando dışında müzik bile dinlememişti. Bir gün, ufak da olsa, bir yaşam sevinci gösterip hacienda'ya bir mariachi grubu çağırmasını teklif ederek Tomás'ı sevindirdi. El Mariachi Gavilán süslü püslü giysiler içinde verandada toplanıp öylesine inanılmaz bir yaygara başlattı ki, ahali ve mestizo'lar dönümlerce yoldan gelip verandanın önünde toplandı. Müzisyenlerin pantolonları boydan boya işlemeliydi, geniş sombreroları hayatınızda görebileceğiniz en büyük şapkalardı. Kahkahalarla gülen Teretisa eteğini kaldırıp babasıyla tepinerek dans bile etti.

"Görüyor musun? Düzeldi," diye mırıldandı Tomás, Segundo'ya.

Teresita tatlı omletin, yabanmersininin, dondurmanın, sakızın tadını bilmiyordu. Kök birası ve spagettiyi hayal bile edemezdi. Bir sıcak hava balonu görmemişti. Hiçbir teleskoptan bakmamıştı. Hayvanat bahçeleri, müzeler, kuzey kutbu gibi şeyleri hiç duymamıştı. Hiç büyük bir köprüden geçmemişti. Bütün hayatı boyunca onlara bakmış olsa da, hiç dağa çıkmamıştı.

Artık yıllar önceymiş gibi gelen ve neredeyse unutulan gece uçuşları dışında, hiç gemi görmemişti. Hiçbir doktorla tanışmamıştı. Hiç üşümemişti. İki kattan yüksek bir bina görmemişti hiç.

Bu kadar az şey bilirken, neredeyse hiçbir şey görmemişken, nasıl oluyordu da, rüyalarında ahali, ona Dünyanın Kraliçesi diyordu?

*

Ahali ve vaquero'lar, işten ne kadar bitkin ve beli bükülmüş olurlarsa olsunlar, cuma geceleri içip eğlenmeye başladı. Segundo yatakhanenin sundurmasında küçük bir cantina kurmuştu. Adamlar Cantúa'nın yol kenarındaki eski hanından (bir lokanta olarak uzun zamandır unutulmuş olan yer artık El Güero Astengo'nun yönetiminde bir cantina olmuştu, La Pulquería Alma de Mi Gente[96]) şişeler ve arada koca bir fıçı bira alıyordu. Birayı küçük bir kâr payıyla tekrar satıyordu Segundo. Önemli olan fiestaydı, para değil. Ama para acıtmıyordu, kanlı atına binmiş kurukafa avcısı, paralı asker, şeytan gringo'ya kafa derinizi kaptırmaktan, ya da haydutlarla rurale'nin saldırısına uğramaktansa, fazladan bir on centavo harcamak daha iyiydi. Bu dünyada neler olacağını kim bilebilirdi? Cabora hepsini barındırabilecek kadar büyüktü ve sıkıcı bir işyeri bile yakılan ateşlerle yeni, tekila ve birayla boyanarak taze görünebilirdi.

Cuma geceleri ağılların arkasında danslar ediliyordu. Tomás sık sık Gabriela'yı koluna takıp ahalinin toz bulutları kaldırışını izleyerek geziniyordu. İyi günündeyse, çalmaları için müzisyenlere para verirdi. Çoğu cuma günü, barbekü yapılması için bir buzağı yollardı. Tortilla yapanlar gölgeler içinde sıra sıra dizilir, durmaksızın pat pat vuran elleri sanki müziğin ritmine uyardı.

Bu göçmüş Sinaloa'lılar yeşil memleketlerini özlüyordu. Tütün tarlalarıyla marihuana tarlalarını, domates bahçelerini ve rüzgârda uçuşan yeşil sapları üstündeki hektarlarca parlak kırmızı ve sarı çilileri özlüyordu. Yağmuru özlüyorlardı. Aşkları özlüyorlardı, sevdanın Sinaloa'da bulabileceğiniz o aralıksız dansıyla boy ölçüşebilecek hiçbir şey yoktu Sonora'da.

Tüm Meksika'da belki de en romantik köy olan Rosario'dan Millán da her şeyden çok bunları özlüyordu. Sonora'daki kadınların farklı koktuğunu fark etmişti Millán. Koklamak için sık sık kulübelerden aşırdığı elbiseler kötü kokuyordu, sığır gibi. Böyle kokmalarının nedeni belki de yedikleri şeyler ve suydu. Kudretli dağ El Yauco'nun eteğinden yemyeşil akan çocukluğunun nehri Baluarte'nin akıntısı kadar saf bir şey yoktu elbette. Millán içtiği zaman geçmişe özlem duyuyordu. Beline yuvarlak taşlarla doldurduğu bir torba asmıştı. Ötekiler dans ederken, inek derisinden bir sapanla köpek ve kedileri öldürmek için karanlığa dalıyordu. Altı-yedi kafatası dağıttıktan sonra, kendini daha sakin, rahatlamış hissediyordu. Bundan sonra yeterince içerse, uykuya dalabiliyordu.

Tomás'a bir teklifle il'· gelen Segundo oldu.

"Patron, bir plazuela'ya ihtiyacımız var."

"Bir neye?"

"Bir plazuela'ya ihtiyacımız var."

"Ne için?"

"Aşk!"

Tomás'a başka bir şey söylemesi gerekmiyordu. Sinaloa'daki bütün küçük kasabaların çardağı ve kireç boyalı ağaçları olan bir plazuela'sı vardı. Her kasaba meydanının çevresinde bir gezinti yolu, yolun kenarlarındaysa beyaz banklar olurdu. Bu bankları genelde ağır ağır çöken gecenin, kilise çanlarının ve plazuela'nın titreşen gaz lambalarına çekilip gelmiş, uçuşan böceklerle kendine ziyafet çeken yarasaların keyfini çıkarmak isteyen ihtiyar adamlar kapardı. Sonora Çölü'nde şiddetle ihtiyaç duyulan şey bu plazuela'lardı işte. Gidilecek bir yer olmadan, o muhteşem ritüel nasıl başlayabilirdi ki?

"İşe başlayın!" diye havladı Tomás.

Segundo, Teófano, Culiacán'dan üç çocuk ve –eski evine temkinli bir keşif başlatmış olan– Buenaventura, bir zamanlar Aguirre'nin uyuduğu yer olan yeni burro ve katır ağılının çitlerini aşağı indirdi. Yaşlı ağaç gövdelerinin beyaza boyandığını ve engebeli geniş bir alana kireç boyalı kayaların yerleştirildiğini

gören ahali, neler olduğunu hemen anladı. "Una plazuela!" diye bağrıştılar. Yorgun adam ve kadınlar ağıllara koşup süpürdü, yabani otları temizleyip yerdeki eski sidik bataklıklarının üstüne küreklerle kum attı. Kırık araba tekerleklerini kullanarak yaptıkları saksıları kahve çekirdeği, yumurta kabuğu, toprak ve inek pisliğiyle doldurup içine güller, sardunyalar ektiler. Bir çeşit çardağa ihtiyaç olduğu çok geçmeden ortaya çıktı. Tomás ineklerle ilgilenen adamları bu işe verdi, evin odalarının ve eklerinin iskeletini kurmayı bitirmiş işsiz dolaşan marangozları da plazuela'ya aldı. Sicimleri Aguirre'nin öğrettiği gibi kullanarak, hemen bir gazebo temeli kurdular.

Mühendis bu çalışmanın zevkini çıkartamadı. Gazebo ortaya çıkarken, avlunun kapısında duran iki rurale, Tomás'ı çağırdı. Chorizo'lu –yumurtalı– peynirli enfes bir burrito'yu yarılamış olan Aguirre de kalkıp, ne diyeceklerini duymak için Tomás'ın peşinden gitti. Hiçbir zaman anlayamayacağı bir neden yüzünden, Tomás tam kapıyı açarken durdu. Havada berbat bir koku alarak koridora saklandı.

"Lauro Aguirre adında birini tanıyor musunuz, efendim?" diye sordu görevli rurale.

Tomás sabah güneşinin altında durup yalan söyledi: "Lauro Aguirre? Bir düşüneyim. Çok fazla misafirim geliyor!"

Aguirre duvara yapışmıştı.

Atlı boğazını temizleyip konuştu: "Biz bir tek Mühendis Aguirre'nin burada olup olmadığını merak etmiştik."

"Burada mı?" diye haykırdı Tomás. "Şimdi mi? Şu Aguirre? Sanmıyorum, memur bey!"

Aguirre kapıdaki küçük çatlaktan dışarı baktı.

"Nerede olabilir?" diye sordu rurale.

"Bilmediğimden eminim, efendim," dedi Tomás. "Sanırım sık sık Alamos'a giden bir Aguirre var. Bir mühendis. Hımm. Bence o türden adamları bir şehirde bulabilirsiniz, böyle mütevazı bir sığır çiftliğinde değil! Biftek isterseniz, bifteğim var! Bin baş sığırım var ama tek bir mühendisim bile yok."

Adamlar atlarının üstünden Tomás'a bakıyordu. Ona inanmamışlardı. Ama kafalarına estiği gibi evin altını üstüne de getiremezlerdi.

"Pekâlâ," dedi adam sonunda. "Bueno. Onu görürseniz, birini yollayıp rurale'ye haber verin. Onunla... konuşmak... istiyoruz."

Rurale'ler şöyle bir selam verdiler. Atlarını çevirdiler.

"İyi günler."

"İyi günler!" dedi Tomás sevinçle. "Y Viva México!"

Eve girip Aguirre'nin kollarını sıktı: "Ya te chingaron, paisano!"

Aguirre'nin çantalarını toplayıp komik bir buckaroo elbisesiyle, pullu, kocaman bir şapka giydirdiler; göze batmaması için Tomás'ın yanına verdiği bir grup atlıyla birlikte, karanlık bastıktan sonra Arizona sınırına doğru yola çıktı. Don Lauro Aguirre, oraya varınca, insan gibi giyinip El Paso'ya yapacağı talihsiz yolculuk için bir posta arabasına bindi. Belki de hayatının en sıkıntılı üç günüydü.

Zaman kaybetmeden bir gazete çıkarmaya başladı.

*

Gazebo, tepesindeki zavallı küçük damı dört kazığın tuttuğu bir kutucuktu sadece, ama o da, bir kez beyaza boyandığında, yeterli oldu. Bir öğleden sonra, sığ bir sazlıktan göç eden flamingolar gibi, akşam karanlığında kulübelerinden çıkan kızlar süzülerek meydana geldi. Alamos yolunun bir mil aşağısındaki Félix çiftliğinden kızlar da, her nasılsa, onlara katıldı. Banklardaki yaşlı adamlar günlerinin, en güzel giysilerini giymiş genç hanımlarla sonunda canlandığını görerek keyiflendi. Segundo'nun adamları bütün parkta meşaleler yakmıştı. Kızlar gülüşüp el ele tutuşarak yelpazelendi. Karahindiba püskülü gibi, soluk renk eteklerle gelmişlerdi. Refakatçi anneleri ve teyzeleri vardı, onların da, hepsinin, bu gezintiden başı dönmüştü.

"Adios!" diye seslendi beyler, daha on beş dakika önce gördükleri hanımlara, sanki haftalardır görüşmemiş gibi.

"İyi akşamlar." Teyzeler başlarını salladı. "Don Porfirio. Don Chentito. Don Teófano."

"Bu yeğenin mi?" diye gıdakladı eski topraklar.

"Evet, evet. Almacığım!"

"Benim küçük Emilita'm!"

"Es mi sobrina, la bella Iris Violeta!"

"Mucizeler hiç bitmeyecek!" diye böğürdü eski topraklar.

Her şey çok uygarcaydı!

"Adios!"

"Adios!"

"Sana da adios, Iris Violeta!"

"Adios'lar benden size, Don Fulgencio Martinez!"

Dünyada her şey yerli yerindeydi.

Kızlar ve refakatçileri, oğlanlar ortaya çıkıncaya kadar, saatin ters yönünde bir akışla gezinmeye devam etti; huarache'ler, çizmeler ve kilise ayakkabılarıyla gezinen kovboylar, sıska çiftlik işçileri ve ufak tefek Indio çili toplayıcıları. Erkeklerde bütün saçlar geriye yatırılmıştı: Başlar kömür yatağı gibi parlıyordu. "Allí vienen los pendejos!" diye bağırdı ihtiyar adamın biri, hep birlikte kahkahalar atıp yuhalayarak ayaklarıyla değneklerini yere vurdular.

Oğlanların ilk belirişiyle birlikte, sert bir ifade takınan teyzeler bütün akşam boyunca bir daha da gülümsemedi. Uygun davranış sınırlarını aşıp gözetimlerindeki kişiye karşı taşkınlık yapmasınlar diye bu itlerin eline gözüne hâkim olmak onlar için tadına doyulmaz bir zevkti. Erkekler, sanki genetik bir programlamanın itişiyle, dış tarafa gidip saat yönünde yürüyerek, sürekli yüzü kızarmış aşklarıyla karşılaşmaya başladı. Sürekli birbirlerine doğru yürüyüp, sürekli ayrılarak; kaçamak bakışlarla, aşk hikâyeleri başladı, yaşandı ve bitti.

Kim bilir nereden çıkıp gelen Yaquiler, çemberin en dışına dizilip, küçük kemanlarını tıngırdatmaya başladı. Aptalca şeyler için zamanı olmayan, arı gibi çalışkan iki kadın, Doña Maria ve Tía Cristina, parkın bir ucunda bir taco tezgâhı, öteki ucundaysa bir torta tezgâhı kurdu. Segundo bira zulasını plazuela'ya taşıdı.

Genç kızlardan –gezintiye katılamayacak kadar küçük– birkaçı limonata yapmalarına yardım etmesini istemese, Teresita hiç katılmayacaktı. Limonatayı kikirdek kızlar ordusuyla birlikte Tomás'ın mutfağında yapmıştı. İki bank dolusu eski toprağın arasında bir tezgâh kurmuşlardı. Bir saat kadar sonra, Fina Félix, Teresita'yı tezgâhtan çıkıp yürümeye ikna etti ve Teresita yürümeye başlar başlamaz gülümseyip Fina'nın kâğıt yelpazesiyle yellenmeye başladı. Flört ediyordu. Yürümeye başlar başlamaz ne yapması gerektiğini bilmişti.

Gezintideki ilk romantik iltifatlarını almak Teresita'yı hem keyiflendirdi hem de şaşırttı.

El Real de las Minas'tan Carlos R. Hubbard dedi ki: "Zambakların geceleri açmasına, Tanrı'nın izin verdiğini bilmezdim."

Meydanın öteki ucundan Piedra Castillo'dan Antonio de la Cueva dedi ki: "Muchachos, şu meleğin kanatları var mıydı, gördünüz mü?"

Genç bir Cizvit olarak eğitimine bağlı olmasına rağmen, Cé-

sar González şöyle buyurdu: "Canımı dişime takıp çalışırsam, Teresita, bir gün belki senin yürüyüşün kadar güzel bir şiir yazabilirim."

Fina, Teresita'yı dürtükledi. Öteki yanında yürüyen güzel Emilia Zazueta bir kahkaha patlattı.

"Ay qué muchachos."

"Tienes pegue," dedi Fina; tabii bunun anlamı, "Onları fena çarptın"dı.

Bu Teresita için büyük bir şaşkınlıktı.

Bir süre için, cuma ve cumartesi geceleri Cabora'da küçük bir fiesta yaşandı. Huila bunun gülünç olduğunu düşünüyordu, ya da öyle diyordu. Ama, öğleden sonraları güneş batıya hareket etmeye başladığında banklarda ilk yerini kapan da oydu.

*

Bu cuma ve cumartesi gecelerini iple çekiyordu Teresita. Bazen Gaby ile yürüyordu ama piropo'lar asla Gaby'den tarafa uçuşmuyordu; patronun kadınına şöyle olgun bir piropo yollarken yakalanmak intiharla eşdeğerdi! Bu yüzden La Fina'yla yapılan yürüyüşler daha eğlenceliydi.

Birbirlerine karşı hissettikleri romantik hislerle sarsılan çiftlik erkekleriyle ilgili alev alev yanan romanlar yazmadığı zamanlarda, çiflikteki kadınlara ayakkabı satan arroyo'lu çocuk da, sırf kovboylara bakabilmek için bu gezintilere katılıyordu. O bile Teresita'ya bir yarı-piropo atmıştı: "Kızlardan hoşlansaydım, kalbim senindi!"

Chihuahua'dan ziyarete gelen Doroteo Arango isimli genç bir at hırsızı (aslında rurale'den saklanıyordu) dedi ki: "Dudaklarından bir kez olsun öpebilmek için dokuz at, on inek ve bir kese dolusu altın verirdim!"

"Ay, tú!" diye azarladı La Fina onu.

Teresita, bazılarını tanımadığı için bu çocukların hepsine, "Pancho," diyordu ve "pancho" lafı Fina'ya komik geliyordu.

"Gracias, pancho!" diye seslendi arkasından.

Doroteo Arango şapkasına dokundu.

Uzaklardaki Llano Estacado'dan at almak için gelen Birinci Rudolfo Anaya şöyle dedi: "Seni kachina'lar[97] kutsamış, Teresita."

Teresita dönüp geri geri yürüyerek karanlığa karışmasını izledi.

"Gracias, pancho."

Fina güldü.

"Ne tatlı çocuk," dedi Teresita.

"Bunların hepsi tatlı!" dedi Fina Félix neşeyle.

"Eh, ben bu pancho'yu tekrar görmek isterdim."

Teresita daireyi dönerken Anaya'yı arandı ama çocuk kayıplara karışmış gibiydi. Onu bulmaya çalışırken Millán'la yüz yüze geldi. Adam yolunu kesince durmak zorunda kaldı.

"Memelerin şeker gibi, değil mi?" diye sordu Millán.

"Efendim?"

Teresita yarım tur yürüyüp Fina'ya yetişmeye çalıştı ama kendini kötü hissediyordu. Yoldan çıkıp Huila'nın bankına gitti, yanına oturup başını kadının omzuna yasladı.

"Piropo'lar," dedi, "çok salakça."

Tomás iş günlerinde plazuela'nın güvenliğini sağlamak için çiftlikte yeni bir pozisyon yaratmak zorunda kaldı: Don Teófano artık Plazuela'lardan Sorumlu Jefe'ydi.

Otuz yedi

Huila artık sabahları erken kalkmıyordu. Hayatında ilk defa, şafak zamanını uyuyarak geçiriyordu. Ne diz çöküp dua ediyor ne de Yaratan'a ve dört yöne şükranlarını sunmak için kavaklığına gidiyordu. Uyandığında, bazen bütün bir saat boyunca, sanki rüyaları onu fazlasıyla ele geçirmiş ve gitmesine izin vermiyormuş gibi yatağında yatıyordu. Sonunda kalkarkense, ağır ağır, sanki tuhaf bir trans halinde kalkıyordu. Her zaman için dırdırcı bir kadın olmuştu ama bu farklıydı. Artık yanına yaklaşılmıyordu.

Bir sabah, Teresita neredeyse kahvaltısını bitirmişken, Huila mutfağa girdi.

"Çocuk," dedi.

Sonra masanın öteki ucuna gidip kahvesine üç, dört, beş kaşık şeker koyup böldüğü bolillo'ları fincanına tıkıştırdı ve kahveyi çenesinden akıtarak yaptığı lapayı höpürdetmeye başladı. Huila'nın yüzünü silmesi için mutfaktaki kızlardan birini çağırdı Teresita. Kız elinde bir bezle ihtiyarın tepesinde dikilip,

bir kuş gibi dalarak çenesindeki kahve ve erimiş ekmekleri siliverdi.

"Yaşlandığımı düşünüyorsun," dedi Huila. "Rüzgâr da yaşlıdır," diye homurdandı, "ama yine de eser!"

"Tabii, Huila," diye yanıtladılar.

"Deniz de yaşlıdır," dedi Huila, "ama yine de dalgalanır."

"Ben hâlâ göremedim," dedi Teresita.

"Ni yo," dedi Huila.

Uyuyacak gibi görünüyordu.

Hâlâ yerinde duramayan Teresita'ysa yürümek için dışarı çıktı.

*

Cabora'da başkaları erken kalkıyordu. Tomás, artık şafağı selamlaması gerekmese de, alışkanlığının zorlamasıyla uyanıveriyordu; artık Gaby ile sevişmelerinin vahşi alevi de hafiflemişti, bütün alevlerin bir gün sönmesi gerektiği gibi, birazcık, ama hâlâ parlak, hâlâ sıcaktı, yalnızca artık evi yakıp kül etme tehlikesi taşımayan daha güvenli bir ateşti. Ne yapabileceğini düşünerek yatağında uzanıyordu. Kitaplarla defterler, atlarla ineklere benzemiyordu. Ne beslenmeleri, ne tımarlanmaları, ne su içmeleri, ne de sağılmaları gerekirdi. Ehlileştirilmeleri gerekmezdi, ya da koşturulmaları, ya da vurulmaları veya damgalanmaları. Defterler masaların üzerinde onun kalemini beklerdi.

Sık sık, Gabriela'nın tatlı kollarına geri dönüyordu. Tepelerde at sürermiş gibi kendini içinde kaybedebilirdi. Kokusu onu sakinleştiriyordu, yeniden uyuyabilmesi için yeterliydi neredeyse.

Vaquero'lar da erken kalkıyordu. Bir pazar sabahı tarlalarda çalışan bir kızın El Potrero'daki kulübesinde değillerse, dağılan karanlıkta çizmelerini çekiyor olurdu kovboylar. Çalışmaları gerektiği gerçeği ve yeni günün heyecanı yanında, yatakhanenin dumanlı kasvetinde yatıp başka adamların horlayıp geğirişini, esneyip küfredişini dinlemeye, kalıp gibi olmuş çoraplarından gelen peynir kokularını koklamaya hiç niyetleri yoktu. Üçer üçer dizilmiş ahşap ranzalarda, tek bir penceresi bile olmayan, bir tek ısırgan böcekleri ve sivrisinekleri dışarıda tutmak için kapatmak zorunda kaldıkları iki kepengi bulunan yatakhanelerinde uyanarak bacaklarını yere sarkıtıp ya da ha-

vaya kaldırıp çatlaklarla dolu eski çizmelerini çekiyor, ahşap zeminde takır tukur birbirlerine doğru sendeleyip sırtlarına birer şaplak atıyor ya da ters bir şeyler mırıldanıp birbirlerini itiyorlardı. Çenelerindeki sakalları kaşırmış gibi bir ses çıkaran kibritler çakılıyor, dışarıdaki şafağa yuvarlanıyorlardı; yemek yemeye hazır, çoğu kapının iki yanında toprağa işerken, yarısı çoktan yumruklarına sarılı halatlara düğüm atmaya ya da deri dizliklerini denemeye başlamış oluyordu. Yemekhane yatakhaneden elli metre ayak sürüme mesafesindeydi, yamuk yumuk kapıdan güreşerek geçer ve yontulmamış uzun masalara üşüşür, mavi tenekeden kahve fincanlarına, fasulye, yumurta, domuz eti, chilaquile, peynir ve meyve dolu mavi tabaklara sarkıtırlardı başlarını. Üçer tortilla yedikten sonra, böbürlenip yalan söylemeye başlayacak kadar ayılmış olurlardı artık.

Millán herkesten önce kalkardı. Onu diğerlerinden ayıran belirgin temizlik özelliğiyle gurur duyuyordu. Çiftlikte kolonya kullanan çok az erkekten biriydi ve kulübesi olan yaşlı kadınlardan birine para verip, kadının sıcak su doldurduğu teneke küvetinde banyo yapmayı alışkanlık haline getirmişti. İhtiyara cinselliğini göstermekten çekinmiyordu. Önünde durup kadıncağıza gülümser, kadının gözlerini kaçırışını, ama sonunda, önündeki sallantıyı görmekten kaçamayışını izlerdi. Elinin ayağına dolaştığını görmek onu mutlu ediyordu. Kadın odadan kaçmaya fırsat bulamadan pantolonunu sıyırır, kibarca yıkamasını rica ederdi; orasını tek eliyle yarı örterek pantolonu kadına uzatırken, aslında gösterdiğini o da ihtiyar da biliyordu. Pantolonu alıp çabucak dışarı çıkardı kadıncağız. Bazı günler, kadının kulübeye astığı battaniyenin ardından torunları dikizlerdi Millán'ı, Millán da onları görmemiş gibi yaparak kendini parmaklardı. Ufaklıklara şov yapmak heyecan vericiydi. Bir tanesi on bir yaşlarında görünüyordu. Onun için planları vardı.

O sabahsa, kedi öldürmek için yatakhaneden sıvışmış ve Gabriela Cantúa'nın çamaşır iplerine asılı iç çamaşırlarını görmek için büyük evin yanına süzülmüştü. Hizmetçiler kadının ayıp şeylerini uçuşan çarşaflardan bir duvarın arkasına asmıştı ama Millán'ın tek istediği şehvetini ateşleyecek küçük bir fotoğraf karesiydi. Gülümseyip pantolonunun üstünden kendini çimdikledi.

Patronun sürtüğünü beğeniyordu, tamam. Ama aklından çıkartamadığı esas Teresita'ydı. Herkes sarışın dese de, pinche

kız sarışın falan değildi. Saçları en az kendisininki kadar siyahtı. Cabrona. Urrea'nın kızı. Herkesten iyi olduğunu sanıyordu. Bir orospunun kızıydı, duyduğuna göre. Annesi hep derdi: De tal mata tal flor.

Bitkisi nasılsa çiçeği de öyledir.

*

Teresita'yı koruluğa kadar takip etti.

*

Toprağın, çalıların ve çıngıraklıların arasında, Teresita yeniden dua etmeye karar vermişti. Huila'dan birçok tütsü öğrenmişti. Adaçayını yakıp kendini tütsüledi, tatlı otu yakıp gökyüzüne sundu, tütün ve başka otları da ufalayıp, onları da sundu. Gabriela için, Tomás'tan çocukları olsun diye yanıp tutuşan sevgili arkadaşı için dua etti. Aile adını şehirde tek başına taşıyan Loreto için dua etti. Tomás için dua etti, yabancı kadınlarla dindirmeye çalıştığı o korkunç ateşten arınabilsin diye. İstirahat anına hızla yaklaşan Huila için dua etti. Yaşamları ve toprakları için savaşan ahali için dua etti. Ülke için dua etti. Buenaventura için dua etti. Kendisi için etmedi. Huila öyle öğretmişti: "Başkaları için dua ettiğinde kutsanırsın. Bencillik ve açgözlülük yüzünden dua etmek bir utançtır."

Üstelik, kendisi için ne isteyebilirdi ki? Bağışlanmayı zaten bir kez dilemişti, ikinci kez bağışlanmayı dilemenin Yaratan'a hakaret olduğunu söylemişti Huila. Bir erkek arkadaşı olması için dua etmenin iyi mi kötü mü olduğunu bilmiyordu, Huila'ya sormaya da korkuyordu. Yalnızlık bencilliğin ta kendisi miydi? Huila'nın böyle diyeceğinden korkuyordu. Kendini seven bir kız isteyen yalnız bir erkek için dua etmeye karar verdi: Bu çocuk tatlı bir çocuksa ve komikse, ayrıca gitar çalıp şarkı söyleyebiliyorsa ve mümkünse ata binmeyi biliyorsa, Yaratan onu da sevecek tatlı bir kız bulmasına izin versindi.

İşi bittiğinde, düz bir taşa oturup saçlarını açtı. Başkalarının yanındayken sıkıca örüyordu, ama burada, etrafta yalnızca kargalar, alaycı kuşlar ve deli sincaplar varken, saçlarını açıp rüzgâra salabilirdi. Esinti uzun buklelerin arasından kayarak kafa derisinde süzüldü. Ürpererek bu hissin zevkini çı-

kardı. Eteğini ve nefret ettiği iç etekliğini yukarı çekip güneşin çıplak bacaklarını yakışını hissetti.

Koruluğun içinden yılan inceliğinde bir dere akıyordu, çıplak ayaklarını suya yoktu. Parmaklarının arasından çıkan minik balçık bulutlarının akıntıya kapılışını, parlak taşların üstünden küçük yağmur bulutları gibi geçişini izledi. Toprağın üstünden geçen bir haziran fırtınasının üstünde karga kardeşle uçtuğunu hayal etti.

Bedenini yakan giysilerinden kurtulup çırılçıplak uzanmayı, suyun vücudundan geçişini hissetmeyi istedi. Buna izin yoktu, tabii. Böyle arsızca bir davranışta bulunan hiçbir kadın affedilemezdi. Kızlar nehre bir arada girebilirdi, gruplar halinde, kayaların üstünde ve ağaçlar arasında konuşlandırılmış, casusları değnekleriyle gebertmeye hazır kızgın teyzeler eşliğinde. Ama bu çıplaklık sadece banyo yapmak için olmalıydı, zevk için değil. Çıplak bir kadın, kendi bedensel zevkleri için soyunmuş... kimse onu görmese de, böyle bir şeyin sonsuza kadar bağışlanmayacağını biliyordu Teresita.

Aman, neyse. Suda böcekler yüzüyordu. Derenin kara kıyıcıklarına inmiş eşek ve balarıları balçıkları didikliyor, su emiyordu. Kelebekler taşlara dokunarak kanatlarını yavaşça açıp kapatıyor, dürülmüş dillerini açıp ıslaklığa batırıyordu. Teresita yonca sapları çiğniyor, ekşi suların vahşi keskinliğini dilinde hissediyordu.

Millán'sa onu izliyordu. Sırtına; oturduğu yerin itişiyle, avuçlayışıyla düzleşen kalçalarına bakıyordu. Teresita öne arkaya kıpırdarken, daireler, dikdörtgenler, meyve şekilleri oluşturan kalçalarını seyrediyordu.

*

Millán hep şöyle derdi: "Meksikalı kadınlar köpektir ama Kızılderili kadınları inektir."

*

Kahvesini yudumlayarak Gabriela'nın yemek yiyişini izliyordu Tomás. Gaby kavunundan dikkatle turuncu bir yarım ay kesip dudaklarının arasına aldı. Yumuşak dili dışarı fırlayıp kavunun soğuk içini alarak ağzının içine çekti. Onun gerçek ol-

duğuna inanamıyordu. Sanki bir rüya, yaşlıların gençlere anlattığı bir hikâye gibiydi. En ufak bir sırıtışı ya da somurtuşuyla onu aptala çevirebiliyordu. Onun yatağında uyuyordu, yanında değil *çevresinde*, mis kokulu kalçalarıyla bacakları her yerine sarılmış, o güzelim fırtına bulutu saçları yüzünde, göğsünde. Saçlarını öpüyordu. Yumruğunda sıkıp öpüyor, içine çekiyordu. İç çamaşırlarını yüzüne bastırıp, onları da öpüyordu. O banyo yaparken, giysilerini kokluyordu.

Başını küçük çiğneme işinden kaldırıp ona baktı ve gözlerini kırpıştırdı. Aman Tanırım! dedi içinden Tomás. Gabriela'da onu en çok çıldırtan şeyin ne olduğunu bilmiyordu: Göbeği mi yoksa uyluklarının hafif hışırtısı mı, beli mi yoksa koltuk altları mı.

Huila sendeleyerek bahçeden gelip büyük bir gıcırtıyla masadan bir sandalye çekti.

"Günaydın," dedi Tomás.

"Hınf," diye homurdandı Huila.

"Buenos días," dedi Gabriela. "Cómo amaneció usted?"[98] diye sordu.

Huila omuz silkti.

"Café," dedi.

Aşçılar telaşla fincanını getirdi. Tomás, Gabriela'ya bakıp tek kaşını havaya kaldırdı. Gabriela gülümsedi.

"Sohbetine de doyum olmuyor," dedi Tomás.

"Ay, Gordo," diye azarladı Gabriela.

Huila kahvesini höpürdetti. Elleri titriyordu.

"Lanet olası ekmeğim nerede?" dedi.

"Getirmiştik ya," dedi aşçı.

"Yine istiyorum."

"Geliyor," diye seslendi kızlardan biri.

"Huila," dedi Tomás. "Ben âşığım."

Gabriela'nın yüzü kızardı.

"Aşk da," dedi Huila, "kefen gibi cennetten gelir."

Tomás'la Gabriela birbirlerine baktı.

"Şey," dedi Tomás. "Güzel bir noktaya parmak bastın."

Kahvesini yudumladı.

"Her koyun kendi bacağından asılır," dedi Huila.

"Anlıyorum," dedi Tomás.

Huila ekmeğini kahvesine batırıp emdi. Gaby'ye işaret etti.

"Sen," dedi. "Kız nerede?"

"Teresita mı?"

"Nerede o?"

Gaby başını iki yana salladı. "Görmedim," dedi. "Dışarıda dua ediyor olmalı."

Huila başını fincanından kaldırdı. Gözleri dumanlı, kenarları mavi-beyazdı. Gaby'nin başı üstünden ileriye baktı. Bir kez gözlerine baktı. "Ay Dios," deyip yavaşça yere devrildi. Yere çarptığında, ambara atılan boş çuvallar gibi tok bir ses çıkardı.

*

Teresita avuçlarına aldığı suyu bacaklarından aşağı döktü. Dizlerinden kıvrılan su ince dereler halinde baldırlarından aktı. Soğuk ellerini diz kapaklarının üstüne bastırdı, uyluklarındaki su çok keyifliydi. Yutkunup gülümseyerek başını arkaya attı ve güneşi boğazında hissetti. Parmaklarını çoktan ısınmış toprağa gömdü. Derenin taşlık yatağındaki ayak parmaklarını büktü, su böceklerinin ayakları üstünde süzülüşünü, bileklerine çarpışını ve suya kapılıp gidişini hissetti.

Huila, dedi içinden.

"Bana merdiven getirin," diye fısıldadı. Bu onu güldürdü.

Yavaşça uzandı, sırtını sevecen toprağa bastırıp toprağın onu gökyüzüne doğru itişini hissetti. Toprak her zaman sizi gökyüzüne sunardı. Ahali istediği kadar aşağı çektiğine inansın, o sizi yükseltirdi. Yüzünün üstünde yükselen yonca başları ağaca benziyordu.

Huila, diye düşündü.

Gözlerin kapattı. Sinekkuşları bir yerlerde o öpücük seslerini çıkarıyordu. Vızıltılarını.

Huila.

Sonra tekrar: *Huila.*

Teresita gözlerini açtı.

"Huila!" dedi.

Ayakkabılarını kaptığı gibi ayağa fırlayıp büyük eve koşmak üzere arkasına döndü.

Millán ağaçlarla arasına dikildi. Teresita'ya gülümsedi. Teresita vahşi bir kedi gibi hissederek yarı çömeldi, adamın üstünden atlayabileceğine emindi, ağaçların içine atlayıp ondan

kaçabilirdi. Millán'ın soluğu hızlanmıştı. Gözleri sevinçle parlıyordu, kıkırdıyordu.

"Nereye böyle?" dedi.

Otuz sekiz

Kız hareketsizdi. Adam onu sarstı, sanki boynu kırılmış gibi kafası sallandı. Eteğini bacaklarından aşağı çekip omzunun üstünden arkasına baktı.

Para yok.

Kahretsin.

Topuklarının üstüne çömelip etrafa bakındı Millán. Bu hiç iyi olmamıştı işte, patronun kızını öldürmek. Cehennemin dibine. Ahıra giderse, iyi bir at alıp onlar gittiğini anlamadan Río Mayo yolunu yarılamış olurdu.

Kızı saklayacak kadar zamanı olmaması çok kötüydü.

*

Huila'nın düşüşü Cabora'ya bir korku dalgası saldı. Haberi duyan insanlar tarlalardan koşturdu. Çocuklarını toparlayıp kulübelere sakladı. Koruyucuları düştüğüne göre, dağlık doğudan gelen karanlık bir atlı var mı diye gökyüzüne bakındılar.

Huila düştüğünde, Tomás sandalyesini geriye itip yanında dizleri üstüne çökmüş, yaşlı başını elleri arasına alıp kaldırmıştı, sanki bakışlarıyla kadının yukarı kaymış gözlerine hayat verebilecekti. Gaby, elleri ağzında, ihtiyara değil dokunmak, yaklaşamayacak kadar korkmuş bir halde donakalmıştı. Aşçılar ağlayıp inlemeye başlamış, bazılarıysa Tomás'ın onları durdurmasına fırsat vermeden dışarı koşturup ahaliyi alarma geçirmişti: "Huila düştü!"

Sanki bir güneş tutulması yaşanıyordu, şeytan, ışığa olan açlığını artık bastıramıyormuşçasına, lokmalar ısırıyordu güneşten.

"Huila öldü!" diye bağrıştılar.

"Ölmedi, lanet olasıcalar!" diye bağırdı Tomás. "Yardım edin!"

Ama kim yardım edebilirdi ki? Böyle bir kriz anında çağırabileceği tek kişi Huila'ydı ve şimdi büyük hekimin kendisi yerde

hareketsiz yatıyor, ağzından salyalar akıtıyordu, saç örgüsü dağılmıştı.

"Ne yapacağız?" diye sordu kızlardan biri.

Tomás, Gabriela'ya baktı. Gaby deli gibi kafasını sallayarak, avuçlarını önünde açtı.

"Bilmem ki!" dedi.

"Bilmem ki," dedi Tomás.

"Ben de bilmiyorum," dedi kız. "Yüzüne su çarpayım mı?"

Tomás omuzlarını silkti.

"Üstünü örtün," dedi Gaby.

"İyi fikir, mi amor!" diye haykırdı Tomás. "Bana bir battaniye getirin!"

Kızlar telaşla mutfaktan çıkıp bir an sonra Huila'nın kendi rebozo'sunu yerde sürükleyerek geri geldi. Tomás şalı Huila'nın sıska göğsüne yaydı.

"Yatağına götürün," dedi Gaby.

"Sí, mi amor!" diye yanıtladı Tomás. "Yatak!"

İki kızla birlikte Huila'yı kaldırdı. Tavana kadar atıp tutabilirmiş gibi geldi, bir deste çıradan daha hafifti. Onlar sağa sola yalpalarken, yanlarından giden Gaby de, Huila'nın ikide bir açılıp kapılarla mobilyalara takılan kollarını toparladı. Sonra yatak odasının kapısını açık tuttu. Grup bir an orada durakladı, kızların hiçbiri daha önce bu kapıdan geçmemişti çünkü. Tomás da. Ama ileri atıldılar, kızlar sanki bir kiliseye girmiş gibi başlarını eğdi ve Huila'yı dar karyolasına yatırdılar. Başını yastığa yatırdıklarında bir kez gözlerini açtı ve boğazında guruldayıp hışırdayan balgamlı, ürkünç bir sesle nefes verdi.

Tomás ellerini ellerine aldı.

"Endişelenme," dedi, kendini aptal gibi hissederek. Gaby'ye baktı. "Keşke Aguirre burada olsaydı," dedi. "Ne yapılması gerektiğini bilirdi."

"Teresita," diye fısıldadı Huila.

Gabriela tekrarladı: "Teresita!"

Tomás da, sanki bu kendi fikriymiş gibi, bağırdı: "Teresita!"

Ve Teresita'yı, Huila'nın kurtarılması için ne yapılması gerektiğini bilebilecek tek kişiyi bulmak için atlı vaquero'lar yollandı.

*

Koruluğa girdiğinde gördüğü şeyi asla unutamayacaktı Segundo.

Yumuşacık gölgeler, su dalgacıkları gibi sallanıp yuvarlanıyordu. Yoncalar çiçek açmıştı ve arılar bir kamp ateşinin kıvılcımları gibi yerde uçuşuyordu. Ağaç dallarında dalgalanan örümcek ağları, yıllarca önce Los Mochis'te gördüğü gemilerin yelkenlerine benziyordu. Köpek büyüklüğünde iguanalar gölgeler arasından ona kaş çattı. Koruluğun tabanındaki kıvrım boyunca akan ince dere yemyeşildi. Ve Teresita orada sırtüstü yatıyordu.

Her şeyi birden görmesi yalnızca bir an sürmüştü ama daha sonra, sanki bir saat boyunca ona bakmış gibi hissedecekti.

Kızın başı suyun içindeydi. Derinliği ancak kulaklarına kadar ulaşıyordu. Suyun içindeki altın küpelerini, kulağından çenesine kadar uzanan koyu renk ayva tüylerini görebiliyordu. Akıntıyla aşağı doğru çekilen uzun saçları büyük bir kan gölü gibi yayılmıştı. Gözleri hafif açık, dudakları aralıktı. Ağzının kenarından ve burnundan kan geliyordu. Bacakları çıplaktı ve elbisesinin önü yırtılmıştı. Avuçları dışa dönük, parmakları kıvrıktı. Vücudu hafif hafif seğiriyordu, ayağı tavşanların peşinden koştuğunu hayal ederek uyuklayan bir köpeğinki gibi atıyordu. Ağzı açılıp kapandı. Ama Segundo'yu asıl korkutan şey kelebeklerdi.

Üstüne mavi, beyaz ve kırmızı-sarı kelebekler konmuştu. Açılmış kollarında duran kelebekler, sanki onu ağaçlara kaldırmak ister gibi kanat çırpıyordu. Kaba bir daire çizerek göbeğine tünemiş kelebekler. Gözlerinin üstünde duran kelebekler, kanatlarını açıp kaşlarını örttü. Yalnız bir sinekkuşu sol elinin etrafında uçuştu, sonra yükselip, ağaçların arasından, kızgın yeşil ve metalik mavi bir ışık içinde gözden kayboldu.

Segundo yanında diz çöküp kızı kollarına aldı. Vücudundan akan su pantolonunu ıslattı. "Sakın ölme," diye fısıldadı. "Segundo geldi." Teresita'yı atına taşıyıp kendi de binebilsin diye yüzüstü yerleştirdi. Saçları atın boynundan sarkmıştı, at başını çevirip saçlara baktı. Segundo eyere atlayıp Teresita'yı tekrar kollarına aldı. "Haydi bakalım, piç kurusu," dedi ata, sonra Teresita'yı ana rahminden yeni düşmüş bir tay gibi kucaklamaya çalışarak dizleriyle atı idare etti.

Kollarında Teresita'yla eve geri döndü. Nefes aldığını hissediyordu ama hiç ses çıkarmamıştı. Bedeni titreşiyordu: Aklına gitar telleri geldi. Atını ön kapıdan geçirip küçük erik ağaçlı avluya girdiğinde, ahaliden çıkan ürkünç çığlıklar yükseldikçe yükseldi ve Tomás'ın koşarak kapıdan çıkmasına neden oldu.

Kızını yavaşça Segundo'nun kollarından alıp içeri taşıdı.

Ahali artık gecenin hızla geldiğini hissediyordu. Mumlarını yakmaya koştular. Kovboylar mezcal fıçılarını kırarak açıp yas dolu bir sarhoşluğa gömüldü.

Huila çoktan unutulmuştu.

Otuz dokuz

Köpük köpük ter kaplı atıyla, şimşek hızıyla güneye gitti Millán. O ilk gece uyumadı. Río Mayo'ya giden eski yolda bir cantina'ya girdiğinde, bir cellat, ya da, mezbebeliklerini yakmaya gelmiş bir haydut olduğundan şüphelenen sıska Kızılderililer, hep birlikte dönüp ona baktı. Ismarladığı pulque berbat ve süt gibiydi ama içebileceği en ucuz şey oydu. Ağzını yaktı, boğazını dağladı. Ne yaptığını anlayabilirler miydi? Yaptığından onlara neydi ki? Bozuklukları sayarken elleri titriyordu. Of, Tanrım; Don Tomás'ın onu geberteceğinden güneşin doğduğu kadar emindi. Otro ısmarladı. Aksi barmen kil bir kupaya biraz doldurdu. Nefesini tutup kafaya dikti. Öksürdü. Rosario'ya bir varabilseydi! Ocoroni'nin çevresinden dolanacaktı, tabii. Yakında yeni bir ata ihtiyacı olacaktı, bu bindiği fazla hırpalanmaktan çatlayacaktı yakında. Yatakhaneden para çalmak aklına gelmemişti, kızın cebinde de beş kuruş yoktu. Başını sarkıttı. Bir at çalacaktı. Yakalansa bile, durum bundan daha kötü olamazdı. Culiacán? Culiacán'a gidebilir miydi acaba? Olmazdı herhalde. Rosario. Güzel Rosario. Tomás'ın kuzeni Don Seferino Urrea'dan uzak dururşa, Millanes de Rosario ona yardım ederdi. Tek yapması gereken şehrin kuzeyine, Escuinapa'ya inmek, oradan köprüyü geçip Navarit'e gitmekti. Navarit. Navarit'e bir varabilseydi! Tecuala ya da Acaponeta'ya! Kızılderililer gözlerini ona dikmişti. "Ne?" diye böğürdü. Ellerini bıçaklarına attılar. Millán kapıya fırladı. Sakin gökyüzünü bir şimşek yardı ve batı açık bir yara gibi kızardı, çakallar uluyup oynaştı ve Millán evine gitmeye çalışırken atını kırbaçladı da kırbaçladı.

*

Evindeki döşeği taşıyıp uyumak için kız kardeşi Juliana'nın evine gitti Segundo. İlk iki gün yemek yemeyi reddetti, sonra

tavuk suyu dolu kahve fincanlarını höpürdetti. Evin önündeki yamuk ahşap banka oturmuş, sarı ördek yavrularını dudaklarına götürdüğünü, kederli bir tavırla bıyığının altına sakladığını gören birçok vaquero vardı.

Segundo'nun yokluğunda, Tomás, doktor bulmaları için Alamos'a onun yardımcılarını yollamak zorunda kaldı. Buenaventura Cabora'ya dönüp Segundo'nun terk ettiği eve gitti. Doña Loreto, Tucson'a telgraflar yollayıp, gringo bir doktor yollanmasını istedi. Sonra da El Paso'ya telgraf çekip, Aguirre'yi çiftlikteki felaketlerden haberdar etti. Kiliseye gidip Teresita için bir novena okunmasını ayarladı. Gabriela çaresiz ve paniğe kapılmış bir halde, elinden alınlarına ıslak bezler koymaktan başka bir şey gelmeden, bir Teresita'nın bir Huila'nın odasına sürükleniyordu. Tomás erik ağacının altında oturup içiyordu. Fina Félix tavuklarının siyah yumurtladığını söylüyordu.

*

Teresita koma halinde, kireç gibi bir yüzle, hareketsiz yatıyordu. Tek yaşam belirtisi zayıf solunumu ve hafifçe bükülüp yumruk halinde ağzına götürdüğü sol eliydi. Sesleniyorlardı, sarsıyor, uykusunda tatlı tatlı konuşuyorlardı ama o uyanmıyordu, gülümsemiyordu. Cildinin altında çürükler oluştu; yüzünde, boğazında, kaburgalarının üstünde ve beline doğru morluklar. Tomás yanında oturup sıkılmamış elini tutarak sevdiği kitapları okuyor ama o ne bir tebessüm ediyor ne de sesini duyduğuna dair bir belirti gösteriyordu. Gabriela yanaklarından öpüyordu, alnından, ateş gibi kuru dudaklarından. Kıpırtı yoktu. Gümüş bir fırçayla Teresita'nın saçlarını tarıyordu Gaby, burnundan tekrar kan süzüldüğünde sildiği yumuşak kâğıtlar, çöp sepetinde pembe ve buruşturulmuş, gül goncaları gibi görünüyordu.

Gözkapakları yarı açılıp öylece kaldı. Gözlerini ve gözbebeklerini görebiliyorlardı, sanki bedeniyle bağları kopmuş gibi, başının içinde çaresizce ileri geri kayıyordu gözleri.

"Bir şey görüyor mu?" diye fısıldadı Gaby.

"Hayır," diye yanıtladı Tomás. "Hiçbir şey görmüyor."

Yanında bir hemşire ve Buenaventura'yla Alamos'tan gelen doktor da aynı şeyi tekrarladı: "Hiçbir şey görmüyor. Ölüden farkı yok."

Buenaventura neredeyse dokunabilecekti.

*

Huila uyanıp onu görmek istedi. Tomás ve doktor battaniyelerle süpürgelerden bir sedye yapıp yanına taşıdı. Kalkamayacak kadar zayıf düşmüştü ama başını yastığından kaldırıp Teresita'ya bakarak üzüntüyle küçük bir inleyiş çıkardı, kuru ses toplanan ekinden kalkan toz gibi odayı sardı. Hıçkırarak tek elini Teresita'ya doğru tuttu. Sonra başını tekrar yastığa koydu ve yine uyuklar gibi göründü. Kendi yatağına geri götürüp yatırdılar.

Evdeki kızlara, suya ve otlara batırdıkları bezleri Teresita'nın yüzüne koymalarını emretti.

*

Öteki doktorun Tucson'dan gelmesi beş gün sürdü. Saçları dökülmeye başlamış iriyarı sarışın bir Amerikalı'ydı, Teresita'nın üstünde turnalar gibi boyunlarını uzatıp Meksikalı meslektaşıyla görüş alışverişinde bulundu. Teresita'nın saçları o kadar uzamıştı ki, ayaklarına kadar uzanıyordu. Bunun ne zaman olduğunu bilen yoktu. Gaby saçları vücudunun yanına seriyordu. Doktorlar muayene ederken sık sık saçlarını kaldırıp önlerinden çekmek zorunda kalıyordu.

Sıvı şeyler içiremiyorlardı. Dudakları açılmıyordu, ağzına su akıtmaya çalıştıklarında çizgiler halinde yanaklarından akıyordu. Cildi kurumuş, dudakları çatlamıştı. İçindeki çölde kuruyan kalbi her geçen gün daha da zayıflıyor, neredeyse atmıyordu. İki doktor da stetoskoplarıyla taş kesmiş soluk göğsünde dolaşıp duruyor, bir kalp atışı duymaya çalışıyorlardı. Dudaklarına ayna tuttuklarında, camın yüzeyi zar zor buğulanıyordu.

Bedeni katılaştı, tıraşlanmış bir çam kütüğü gibi sertleşti, kemiklerinin tümü keskin ve küçülen kaslarına karşı acımasızdı.

*

Buckaroo'lardan biri Segundo'ya Millán'ın damızlık bir at alıp bir daha geri dönmediğini çıtlattı.

"Ne zaman?"

"Neredeyse bir hafta olacak."

Segundo yanına iki Apaçi aldı. Bundan ne Tomás'a ne de bir başkasına bahsetti. Atları hızla ve acımasızca sürdüler, çünkü Millán'ın Sinaloa'ya, evine dönmeye çalışacağını biliyordu Segundo. Ve Segundo döndüğünde, gözleri korkunç bir sırla kararmıştı, ahali bir bandananın içine iki kulak sardığını söylüyordu, kulakları patronun masasına atıp, iki gün boyunca kız kardeşinin evinde uyumuştu.

Döndüğünde gittiği attan başka bir at vardı altında. Üç atı ölümüne Millán'ın peşinden sürdüğünü söylüyorlardı. Dönüşlerinde Apaçiler durmamıştı bile, arkalarına bakmaksızın Cabora'dan geçip gitmişlerdi. Apaçileri gören ahali korkunç varsayımlar fısıldadı.

Bu uzun yolculuktan sonra Segundo sessizleşti. Yalnızca bir kez ağzından bir şey kaçırdı ve dediklerini duyanlar, insan avından mı bahsediyor, yoksa sarhoş sarhoş saçmalıyor mu bilemedi. Taşlı bir çukurda çevirecekleri domuzu beklerken, bir yandan da içiyorlardı, Segundo da aralarında çömelmiş, bir şişeden Amerikan viskisi yudumluyordu. Partinin tam ortasında şöyle deyiverdi: "Bir adamı küçük bir ateşin üstünde tepesi üstü asarsanız, kafası patlayana kadar beyni kaynar." Aldığı tepki sessizlik olunca, daha fazla viski içip, "İyi geceler," demişti. Küçük evine gidip kapıyı çarpana kadar arkasından bakmıştı ahali.

*

Teresita gibi Cabora da on iki gün boyunca uyudu.

Maguey biçenler bıçaklarını duvara asıp kulübelerinde kaldı. Kovboylar sığırlarını llano'da başıboş, aç, susuz ve tozlu bıraktı. Hareket eden tek şey Tomás ve doktorlardı. Doktorlar bir köşeye çekip kızı için hiç umut olmadığını söylediklerinde, Tomás atına atlayıp Bayoreca köyüne doğru çöle daldı, sonra dağ eteklerindeki tepelerden Navojoa'ya gitti ve geri döndü. Kimselere görünmeden gözyaşı döküp küfürler savurdu.

Geri döndüğünde, Segundo'yu çağırdı.

"Bir tabut yaptırmanı istiyorum," dedi. "En iyi ağaç ve en yumuşak ipekler kullanılacak."

Segundo başını öne sarkıttı: "Sí, patron."

Ön kapıdan çıkan Segundo, tarla çalışanları ve işçilerden,

vaquero ve çamaşırcı kızlardan bir güruhu ittirerek kendine yol açmak zorunda kaldı. İşçilerin köyündeki bütün çocuklar avluya doluşmuştu. Buenaventura, sırtını iki duvarın ek yerine dayamış, bir köşede duruyordu. Elindeki sigarayı atlı korumalar gibi, ışıyan kömürü güçlü bir rüzgârdan korumak istercesine, avcunun içinde tutuyordu. Sessiz bir soruyla Segundo'ya kaşlarını kaldırdı. Segundo başını iki yana salladı.

*

Elinden daha fazla bir şey gelmeyen Amerikalı doktor, çantalarını toplayıp çiftlikten ayrıldı.

On üçüncü gün, Tomás yangınlı korkunç bir rüyadan çığlık çığlığa uyandı. Yumruklarını şakaklarına bastırıp Gaby'ye döndü. Beyaz bir gecelik içinde uykuya dalmış, gür saçlarını kırmızı bir kurdeleyle arkada bağlamıştı Gaby. Tomás saçlarını çözünce gözlerini açtı. Kocasının gözleri kederle ıslanmıştı. "Her şey güzel olacak," dedi. "Gel buraya, göstereyim." Tomás üstüne yuvarlandı, Gaby'nin güçlü bedeni onu yukarı kaldırdı. Seviştiler.

Huila uyanıp bir şeyler yiyebilecekmiş gibi hissetti kendini.

Segundo, Bayoreca'daki bir marangoza normal ücretin üç katını ödedi. Yaşlı adam fazla mesai yapıp, iki gün içinde meşe ve hoş kokulu çamdan, açık gri ipek astarlı bir tabut yapmayı kabul etmişti. Segundo da çiftliğe dönüp Buenaventura'yı da alarak tepelere gitti.

Tomás da, Huila gibi, sonunda bir şeyler yiyebilecekmiş gibi hissetti kendini. Kahvaltı masasına oturup haşlanmış bir mangoyu kaşıkladı. Sonra bir fincan kahve içip, fasulye ve chorizo'lu sahanda yumurta yedi. Tortilla'lar yedi. Beyaz keçi peyniri yedi. Bir dilim kavun. Sütlü Meksika pralinleri ve bir dilim kaktüs şekerlemesiyle ikinci ve üçüncü fincan kahve. Güzel Gabriela'sı kızarmış bolillo'suyla lop pişmiş yumurtayı tırtıklarken, o da oturup birinin Alamos'tan getirdiği geçen haftaki gazeteyi okudu. Té de canela, Gaby'sinin en sevdiği tarçın çayı.

Kâhyalardan biri çekinerek masaya yaklaşıp durdu.

Tomás kadını biraz geç fark etti. Gazetesinin üzerinden bakıp, "Tamam," dedi, "tabakları kaldırabilirsin. Teşekkürler."

Tekrar gazetesine döndü.

Kadın dikilmeye devam etti.

Tomás tekrar kadına baktı.

"Efendim?" dedi kâhya.

"Evet?"

"Teresita, efendim."

"Evet?"

"Yumuşadı."

Tomás gazetesini bıraktı.

"Efendim?"

"Señorita Teresita," diye tekrarladı kadın. "Yumuşadı."

"Yumuşadı?"

"Yatağında yumuşacık. Kendini bıraktı."

Tomás ayağa fırlayıp üst kata koştu.

Oda hâlâ karanlık ve kasvetliydi. Sırtüstü yatan Teresita'nın kolları artık gevşemiş, yatağın kenarlarından sarkmıştı. Yaklaşmaya korkuyordu.

"Teresita?" diye fısıldadı.

Oda o kadar sessizdi ki, pamukla doldurulmuş sanırdınız.

"Hija?" dedi.

Yanına gitti, sandalyeye oturup bileğinden tuttu.

Bileğini sıkıp nabzına baktı ama kızının içindeki nehir durmuştu.

Başını göğsüne dayadı ama kalbi atmıyordu.

Koridora çıkıp Meksikalı doktoru çağırdı, adam elinde çantasıyla yukarı çıkıp yatağın yanında diz çökerek kızın kalbini dinledi, dürtükleyip dudaklarına ayna tuttu. Dudaklar soluk mavi bir renk almaya başlamıştı. Metal bir aletin ucuyla hafifçe göz kapaklarına vurdu: Hareket yoktu.

"Doktor?" dedi Tomás.

Gaby ellerini ağzına götürmüş, kapıda duruyordu.

Doktor içini çekti, sonra Teresita'nın kollarını kaldırıp göğsünde çapraz yaptı. Tomás'a yaklaşıp elini omzuna koydu.

"Teresita," dedi, "ölmüş."

Kırk

Nasıl da sessizdi.

Ölümün sessiz olacağını tahmin ediyordu ama bu sabahın erken saatlerinde, yaşarken hiç görmemiş olsa da, belki bir kar fırtınasından sonra hissedilebilecek türden bir dinginlikti.

Artık karın ne olduğunu bildiğinden emindi.

"Ah! Geyik!"

Daha önce orada olmayan yeşil bir araziye sıçrar geyik. Çiçekler. Geyiği takip eder. Geyik gitmiştir ve önünde su vardır: Altın balıklar. Havuzdan su içen çakal mutluluk dolu sarı gözlerle ona bakar. Soluna bakar, bakışlarını takip edince bir ağacın gölgesinde duran Ana'yı görür.

"Bana merdiven getirdin mi?" diye sorar Ana.

Gülerler.

Kucaklaşırlar.

Daha önce hiçbir anne ona sarılmamıştır.

Hiç görmediği ağaçlardan dönerek düşen gümüş rengi, mor ve altın yapraklar kelebek olup uçmaya başlar.

Rüyalarında gördüğü üç yaşlı Yaqui'nin uzakta yürüdüğünü görür.

"Burunlarını her şeye sokarlar!" der Ana.

Itom Achai'nin mütevazı evinde yaptıkları yürüyüş kısa sürer.

Küçük bir bahçesi vardır. Kapısı açıktır. Pencerelerinden dışarı ışık akar. Itom Achai dışarı çıkar, tek yanağına mavi bir çizgi çekmiştir.

"Beni tanıyor musun?" diye sorar.

"Tanrı," diyerek diz çöker o.

"Doğru."

Elini uzatıp ayağa kaldırır.

Saçları şelalelerden, hanımelinden, kuyrukluyıldızlardan uzun kıvrımlardır. Gözlerinde kartallar görür. Konuştuğunda, kulağına müzik ve kahkahalar gelir.

"Al bu kupayi, evladım," der Cahita dilinde.

"Anadili biliyor musunuz?" diye sorar.

"Ben her dili bilirim," der O. "Herkesin babasıyım."

Gülümser.

Verdiği kupanın içinde yıldız yansımaları vardır.

"İç. Susamışsın."

İçer.

"Sana bir armağanım var."

Tanrı saçlarını okşayarak kırmızı bir gül verir.

Ölüm ahalinin anladığı bir şeydi. Teresita öldüğü için mutlu olduklarından değil. Yalnızca, kim olursa olsun, birinin ölümü onları rahatlatırdı. Korku büyüsü bozulmuş olurdu. Sonunda gerçekten hissederek ağlayabilir, ağlarken de, ölüyü bekleme görevini ve dualarını planlayabilir, elbiselerini dikip merasimleri organize edebilirlerdi. Cenazenin ihtişamını hayal edebilirlerdi, patronun düzenleyeceği bir cenazenin en iyi düğünleriyle bile boy ölçüşeceği kesindi nasılsa. Düğünlerin çiflikteki en eğlenceli olaylar olduğu konusunda herkes hemfikirdi, onları ilk komünyonlar ve (sıkıcı Peder Gastélum'un yönettiği) kiliseye kabul törenleriyle on beşlik kızların bekâret sembolü beyaz cüppeler giyip, ellerine pezolar ve hediyeler tutuşturan yaşlı erkeklerle dans etmek zorunda olduğu muhteşem quinceañera'lar takip ederdi. Yine de, gizliden gizliye, cenazeler Cabora'da hiçbir şeyin boy ölçüşemeyeceği aktivitelerdi. Kederin dışa vurulması da, piropo'lar gibi, bir sanattı. Kulübelerinin karanlık köşelerinde, gizli gizli, çeşit çeşit bayılmalar, yaslı yüz ifadeleri ve kederli göğüs geçirmeler çalışmaya başlamıştı çoktan ahali. Su kuyusunda, tedarik ambarında, ağıllarda çoktan şöyle demeye başlamışlardı: "Onu en iyi ben tanırdım."

Büyük evin içindeyse, karmaşa hâkimdi. Tomás sanki ayakta durabileceği bir yer kalmamış gibi hissediyordu, evi yan devrilmiş, çizmeleri kalaslarla kiremitlerin üstünde tutmuyordu sanki. Duvardan duvara, kapıdan kapıya evi arşınlıyor, dengesini sağlamak, dik durabilmek için köşelere tutunuyordu. O günlerde uykusuzluğu yeniden hortladı. Fazla sıcak, fazla dar gelen yataktan kalkıp, beyaz geceliğiyle bir hayalet gibi evin matemi içinde ilerliyor, ön avluya çıkıp ağaçtan erik kopartıyor, kaba ahşaptan banklara serilip yıldızlara bakıyordu.

Teresita'nın yanında yatıp kulağına sırlarını fısıldadığı, gözlerini kapatıp uçtuğu geceleri yâd eden Gaby'nin matemi de sessizdi. Vücudu bir kez daha uçabilmek için kıvranıyordu. Sanki tüm yaşarnı bir çölde geçmiş ve yalnızca bir kez su içmişti. Şimdiyse, o suyu bir kez daha tadabilmenin hiçbir yolu yoktu.

Huila yeniden sessizliğe gömülmüştü.

Teresita'nın cesedi ilk geceyi kendi yatağında geçirdi; beyaz

örtü çenesine kadar çekilmiş, kepenkler sımsıkı kapatılmış, köşede yanan tek bir mumla birlikte.

*

Sabahleyin, cesedi alacak kadınlar geldi. Kaldırıp özenle aşağı, mutfağa taşıdılar. Büyük metal masaya yatırdılar.

Gabriela kendi elbiselerinden birini, ölçüp cenaze için Teresita'ya hazırlasın diye, cesedi görmeye ilk gelen terzi kadına vermişti bile. Sonra kadınlar Teresita'nın eski giysilerini soyup, onu çıplak bıraktılar. Masaya leğenlerle sıcak su getirip, katlanmış bezler ve eprimiş turuncu süngerler kullanarak cesedi yıkadılar. Yüzünü iyice temizlemeye özen gösterdiler, vücudunu temizlerken de dualar edip, kutsal sözcükler söyleyerek, önündeki uzun yolculuk için arındırma törenini yerine getirdiler, ruhuna merhamet etmesi için Tanrı'ya ve azizlerine seslendiler. Banyo bittiğinde, üstüne beyaz havlular bastırarak tenini kuruladılar. Sonra da iç çamaşırları ve bir şalla çıplaklığını örttüler.

Sonra fırçaları ve taraklarıyla Gabriela geldi. Mutfak ışığı altında parlayana kadar Teresita'nın saçlarını taradı. Saçları yüzünden ayırmak için en iyi taraklarını kullandı, sonra tokalarla sabitledi ve kalın bir örgü yapmak için kızlardan birinin yardımını istedi, örgüyü bedeninin yanına uzattılar.

Terzi kadın geri geldi, katılaşan kollarıyla bacakları yüzünden biraz zorlanarak da olsa, elbiseyi giydirdiler. Herkes gittiğinde, Gabriela yüz kremleri, pudra ve bir ruj getirdi. Yüzü beyazlaştırdı, morlukları gizledi. Göz kenarlarına incecik siyah çizgiler çekti, dudakları açık pembeye boyadı, buz kesmiş yanaklara fırçayla ruj sürdü.

Boyanıp pudralanması, taranıp giydirilmesi bitince, cesedi salona taşıdılar. Vaquero'lar mobilyaların çoğunu dışarı taşımış, tığ işi örtüyle örtülü bir masayı salonun ortasına koymuşlardı. Masanın bir ucunda, başını yaslayacakları satenden küçük bir yastık vardı. İçerisi mumlarla aydınlatılmıştı. Sabahleyin, yas tutanların gelip görebilmesi için, kapıları dışarı açacaklardı. O gece, ceset başında gruplar halinde nöbet tutup dua etmeye başlayacaklardı. İlk nöbetiyse Tomás'la Gaby tutacaktı.

Teresita'nın cesedi masaya yatırıldı. Ellerini zar zor dua

edermiş gibi bir duruşla göğüslerine yerleştirdiler. Bir tespihle sardılar ki Teresita ölümünde dua edermiş gibi görünsün. Tespih ellerini bir arada tuttu. Gaby, dua eden ellerinin yanında durması için, saç örgüsünü omzunun üstünden geçirdi.

*

Teresita'nın cesedi ikinci geceyi, mırıldanarak yas tutanlarla birlikte, sabah üçe kadar salondaki masanın üstünde geçirdi, sonra mumlar üflendi ve yalnız bırakıldı.

*

Yaqui baskınının kurbanları, üç vaquero ve beş bebeğin gömülü olduğu küçük mezarlığa en iyi iki kazıcı gönderildi. Adamlar kenar ve köşelerin bıçakla kesilmiş kadar düzgün olmasına özen göstererek, Teresita için mükemmel bir çukur kazdılar. Çukurun yanındaki toprak yığını da, sabah ışığında piramit gibi görünecek şekilde biçimlendirilmişti.

Segundo'nun tabutu kahvaltıdan sonra çiftliğe ulaştı. Küçük bir arabanın üstünde, parlak yüzeylerin tozdan korunması için bir kumaşa sarılı olarak gelmişti. Tomás ve Segundo, tabutu cesedin masada yattığı salona taşıması için marangoza yardım etti. Başında bekleyen yaşlı kadınlar mumları yakıp dualar ederek nöbet değiştirdi. Teresita'nın beyaz yüzünü gören marangoz bocaladı. Tabutun kendinden tarafını bıraktıktan sonra, haç çıkardı.

Tahta kutunun üstündeki kumaşı çekip, yapılışındaki ustalığa hayranlıkla baktılar. Tek bir çivi bile görünmüyordu. Ahşap kat kat cilayla parıldıyordu. İçine döşenmiş ipek kumaş yumuşak kıvrımlar oluşturmuştu. Ahşabı okşayıp başını sallayarak beğenisini gösterdi Tomás.

Marangoz ölünün yanında dua etmek için biraz zaman istedi. Tomás yaşlı kadınları dışarı kışkışlayıp sessizce kapıları kapattı.

*

Üçüncü geceyi dostları ve ailesinin eşliğinde geçirdi Teresita'nın bedeni. Yanında önce Gaby kaldı, sonra da Fina Félix. Juliana Alvarado biraz gecikti, sonraysa Gaby'nin babası, ta

Guaymas'tan gelen Bay Cantúa. Jefe de Plazuelas, ihtiyar Teófano, gece geç vakit başında dua etti. Ve saat üçte, salonun en uzak köşesinde duran Buenaventura yüzünü izledi. Sabahleyinse, son gününü dualarla geçirmesi için rancho'dan kadınlar geldi.

Kırk iki

Teresita o son günü dua eden beş kadın eşliğinde karşıladı. Güneş gökyüzünün batısında çoktan alçalmaya başlamıştı, dört ihtiyar masanın çevresinde diz çökmüş, Fina Félix'se kapının yanında bir sandalyeye oturmuştu. Kadınlar bir ağızdan dua ediyor, Teresita'yı kutsaması için Bakire'ye sesleniyordu. Gözlerinin açıldığını gören olmadı.

Bitiştirilmiş elleri dışında her şeye karşı ilgisiz ve kör, dizleri üstünde acılarını İsa'ya bir armağan, Teresita'nın cennete girişini sağlamak için bir adak olarak sunmaya ve dua etmeye bir dakika daha devam ettiler.

"Tanrı'nın Anası," dedi boru gibi yaşlı bir ses.

Hep birlikte yanıtladılar: "Onun için dua et."

Teresita oturdu.

"Ne yapıyorsunuz?" diye sordu.

Kadınlar çığlık çığlığa odadan dışarı püskürdü; havada uçuşan uluyuşlar, tespihler ve mumlar; kızılca kıyamet.

"Tanrı bizi korusun!"

"Yaşıyor!"

"Ölüler ayaklandı!"

Fina Félix, hayatında ikinci kez, babasının çiftliğine kadar koştu.

Hayvanlar kaçıştı.

Eşekler tepişti.

Kadınlar kapıdan fırlayıp çığlık çığlığa koşarken birbirinin üstüne devrildi.

Buckaroo'lar atlarından düştü.

Kadınların çığlıklarıyla tüy döktürücü bir paniğe kapılan tavuklar kanat ve gıdaklamalardan bir cinnet halinde Cabora boyunca uçuştu.

"Ölüler!" diye yırtındı kadınlar.

Siesta'larından kalkan vaquero'lar silahlarını kaptıkları gibi küçük mezarlığa ateş etmeye başladı: "Ölüleri öldürün! Ölüleri öldürün!"

Kadınlar bayıldı.

Tomás, elinde tabancası, dışarı koştu.

Mezarlığa ateş eden adamları görünce, o da ateş etmeye başladı.

"Neredeler?" diye böğürdü. "Nerede bu piç kuruları?"

Segundo heyecanla ortaya çıkıp iki fişeklik mermi harcadı.

"Apaçiler!" diye haykırdı.

"Rurale'ler!" diye bağırdı Teófano, eski altıpatlarıyla bir köşeden çıkarken.

"Ölüler! Ölüler!" diye hıçkırdı kadınlar.

"İsa, Meryem, ölüler!"

"Ne?" diye bağırdı Tomás, tabancasını tekrar doldururken. "Ne?"

Torta'cı kadın Tía Cristina, "Ave Maria Santísima, Purísima!" diyerek şahadet getirdi.

Buenaventura, Tomás'a doğru koşup bağırdı: "Kime ateş ediyoruz?"

"Bilmiyorum!"

"Teresita!" dedi kadınlardan biri hüngür hüngür ağlayarak, toprağa diz çökmüş göğsünü yumrukluyor, havaya toz saçıyordu.

Tabancasını yukarıda ve kadının yüzünden uzakta tutan Tomás ona doğru gitti.

"Neler oldu?" diye zorladı.

"Uyandı!" diye böğürdü kadın.

"Uyanan kim?"

"O."

Salonun kapılarını işaret etti kadın.

"Yo."

"No chingues," diye bir küfür savurdu Buenaventura.

Tomás salona doğru sendelerken, tabancası elinden küt diye yere düştü.

Teresita masanın üstünde oturmuş, gözlerini kırpmadan, yüzünde belli belirsiz bir sürüngen merakıyla odayı inceliyordu. Mumlara baktı, tabuta, sonra Tomás'a.

Gaby, Tomás'ı ittirip arkasından girdi. Segundo, çocuklar, Teófano, Buenaventura.

"Neler oluyor?" diye sordu Teresita.

Tomás kekeledi.

"Yo yo. Yo," dedi. "Hayır, dalga geçiyorsun herhalde."

Teresita esnedi.

"Bu masada ne işim var?" diye sordu.

Buenaventura bir ıslık çaldı, kendini bayılacakmış gibi hisseden Gabriela kapının kenarına dayandı.

"Bu senin cenazen," demeyi başardı Tomás sonunda.

"Benim mi?"

"Sen öldün!"

"Öyle mi?"

"Of Tanrım," dedi Segundo.

Teresita dönüp tabuta baktı.

"Peki bu? Bu nedir, baba?"

"Senin tabutun."

"Yo."

Teresita kafasını salladı.

"Orada ben uyumayacağım," dedi.

Uysal bir ifadeyle Tomás'a baktı.

"Ama yakında birisi ölecek. O zaman kullanabilirsiniz. Beş gün içinde bir cenaze bekleyin."

Tekrar uzanıp gözlerini kapadı.

"Uzun bir yolculuktu," dedi.

İşte o zaman, Tomás bile haç çıkardı.

*

Teresita'yı odasına götürdüler.

Vücudu çok soğuktu. Arabadan eve bir blok buz taşınırmış gibi geçtiği yerlerde havayı serinletiyordu. Gözleri evinin yabancı ayrıntılarını sindirirken başı boynunun üstünde bir robot gibi dönüyordu. Onları şeffaf olarak gördüğünü ailesi bilmiyordu. Vücutları onun için birer gölgeydi, güneşli bir günde eteklerden görünen bacaklar gibi, içlerinde dans eden kemikleri görebiliyordu. Ve daha derinlerde, hâlâ: İliklerini ateşten incecik teller gibi görüyordu. Hepsinin kafatasında bir ışık pıhtısı, kor bir kömür vardı. Yanan ilikler kasları içindeki kemiklerin uzun ince, pembe lambalar gibi ışımasına neden oluyordu.

"Yorgunum," dedi. "Uzun yoldan geldim. Daha gelmedik mi?"

Tomás öksürdü. Ölü bir kıza nasıl babalık edilirdi? O kız nasıl azarlanır, yanlışları düzeltilebilirdi?

Odasına girince, yatağına uzandı. Gözlerini tavana dikip gözü yaşlı babasını, titreyen Gaby'yi ve dehşet içindeki kızları görmezlikten geldi.

"Susadım," dedi.

Su getirdiler. Kana kana içti. Bir bardak daha getirdiler. İki eliyle birden tutup, onu da bir dikişte bitirdi. Sonra gözlerini yumdu.

Solunumu dışında, ölüden bir farkı yoktu.

Geri geri odasından çıktılar, sessizce merdivenlerden kaçışıp, tek başına evin farklı yerlerine giderek, perdelerle kepenkleri çekip, o andan bahsetmeyi beceremeyerek, günle yüzleşmeye bir şekilde korkarak, gizlendiler.

*

Ertesi gün onu, odasının köşesindeki sandalyede otururken buldular. Üstünde hâlâ cenaze elbisesi vardı. Gaby çıkarmasına yardım etmek isteyince, Teresita uyuşuk bir hareketle ellerini geri itti. Yemek getirdiklerinde, tabakları yerlerde bıraktı. Daha da su içti. Hiç konuşmadı.

"Cidden," dedi Tomás. "Bu kadarı fazla artık."

*

"Şimdi Huila'yı göreceğim," diye buyurdu.

Tomás odanın öteki ucunda durmuş, boşluğa bakışını izliyordu. Konuşunca, yerinden sıçradı. "Pek iyi değil," diye yanıtladı.

"Biliyorum."

"Yeterince güçlü müsün?" diye sordu Tomás.

"Güçlü?" dedi, babasına bakmadan.

Tomás yanına gidip elini eline aldı. Teresita gözlerini yavaşça indirip, yoluna çıkmış bir kertenkele gibi, soğuk bakışlarla baktı eline.

"Kemiklerini görebiliyorum," dedi.

Tomás buz gibi parmaklarını bıraktı.

"Kızım."

"Öyle miyim?"

Tomás incinmişti. Geri çekildi. Ellerini cebine soktu.
"Beni korkutuyorsun," dedi.
"Şimdi Huila'yı göreceğim."

*

Gabriela bir koluna, Tomás ötekine girdi. Merdivenlerden indirip koridordan geçirdiler.
"Rahmin tam kıvamında," dedi Teresita, Gabriela'ya.
Kapıyı açtılar ve Teresita kör gibi gözlerle içeri girdi. Ellerini göğsünün önünde tuttu, avuçlar dışarıda, parmaklar hafif kıvrık, nesneleri saran havayı hisseder, cildi aracılığıyla dünyanın rengini görürmüş gibi.
Havada eski bir koku vardı. Misk ve toz ve ölüm kokusu. Ötekiler, bu pis kokulu bulutu içlerine çekmekten korkarcasına, kapıda kaldı. Ama Teresita farkına bile varmamış gibiydi. İçeri girip kapıyı ardından kapattı.
İskelet kuruluğunda yatağında yatan Huila, kapı mandalı tıkladığında kıpırdandı. Uykudaydı, yaşlı çenesinde ince beyaz sakallar filizlenmişti. Teresita elini ihtiyarın başına dokundurdu, sonra köşeye oturdu. Huila yerinden sıçrayıp horuldadı. Gözlerini açtı, yastığın üstünden başını uzattı. Gözleri kısıldı, sonra kocaman açıldı.
"Tavuklar nerede?"
"Tavuk falan yok, ihtiyar."
"Yemeği kim pişiriyor o zaman?"
"Yemek pişer, merak etme."
"Kimse benim gibi tavuk başı kesemez."
"Sen tavuklar konusunda en iyisin."
Huila horuldadı. Sarsıldı. Ona baktı.
"Sen," dedi.
"Benim."
"Ben öldüm mü?"
"Hayır."
"Burası cennet mi?"
"Pek sayılmaz."
"Sen ruh musun?"
"Hepimiz ruhuz."
"Beni cennete götürmek için mi geldin?"
"Hayır."

"Cehenneme?"

"Hayır. Nereye gidiyorsan, yalnız gitmek zorundasın. Seni kimse götürmüyor."

"Bundan hoşlanmadım!"

"Kuralları seninle ben koymuyoruz."

"O zaman her şey farklı olurdu, söyleyeyim sana."

"Hayattayım. Beni tutmadılar," dedi Teresita.

Huila başını tekrar yastığa bıraktı. Göğüs geçirdi.

"Eh," dedi. "İyi olmuş."

"Yapılacak işlerim olduğunu söylediler."

Huila başını salladı.

"Çalıştırmayı çok severler," dedi.

Bir dakika için uyuyormuş gibi göründü.

"Bana merdiven getir," dedi.

İkisi de gülmedi.

Bir süre sustular.

"Daha önce de geri gelen insanlar gördüm," dedi Huila. "Küçük bir kızken, bir seferinde."

Teresita başını salladı.

"Ben de senin gibi geri gelecek miyim?"

"Sanmıyorum," dedi Teresita.

Huila öksürdü.

"Bana yardım edebilir misin?" diye sordu. "Ölümden kurtarabilir misin?"

Teresita ayağa kalkmadan sandalyesini çekti, oturduğu yerden öne doğru eğilip, ihtiyarın vücudunda aşağı yukarı ellerini gezdirdi.

"Hayır," dedi.

"Şimdi mi öleceğim?"

"Evet."

Tekrar sustular.

"Ölmek istemiyorum."

Teresita gözlerini yumdu.

"Biliyorum," dedi.

"Acı veriyor mu?"

"Hayır."

"Korkacak mıyım?"

"Yo, hayır.

Kapının önünde insanlara fısıldayan babasını duyabiliyordu Teresita. Bütün evde hâlâ çığlıklar atılıyordu. Şu Fina Félix budalasının ağlaşmaya devam ettiğini duyabiliyordu.

Konuşmaya başladı: "Hani çocukların uyuması gereken zamanlar vardır ya? Nasıl da karşı koyup pazarlık ederler. Ya masal ister, ya ağlar, ya da uyumak istemedikleri için bir anda susayıverirler?"

"Evet."

"Ama zamanın geldiğini bilirsin. Nedeni ne olursa olsun, çocuk için uyku zamanıdır. Geç olmuştur, sabah erken kalkması gerekiyordur, ya da hastadır. Bazen o istemese de, çocuğu uyutmak zorundasındır."

"Evet."

"Tanrı'yla aramızda olan da budur. Tanrı bizi yatağa yatırmak ister ama biz daha uyumak istemeyiz."

Huila yutkundu. Bu, onu fazlasıyla üzmüştü. "Ölü olmak hoşuma gidecek mi?" diye sordu.

Teresita gözlerini açtı.

"Yaşamayı sevmiş miydin?"

Huila biraz düşündü.

"Evet," dedi.

"Öyleyse," dedi Teresita, "ölümü de seveceksin."

Huila gülümsedi. Gözlerini kapattı. "O kadar da kötü değilmiş," dedi.

Teresita'ya yaklaşmasını işaret etti. Teresita dizlerini yatağın kenarına dayadı. Huila'nın elini eline aldı.

"Keşke kalabilseydin," dedi. "Seni çok özleyeceğim."

Kemiklerinden ve elinin ince derisinden, Huila'nın yaşlı kalbinin zayıf atışlarını hissedebiliyordu. Huila'nın soğuk ve ağır ağır akan kanı, damarlarının içinde neredeyse masmaviydi. Teresita'nın elini sıktı.

"Seni benim tabutumla gömecekler," dedi Teresita.

Huila gülümsedi.

"Bu hoşuma gitti," dedi.

Teresita dua etti. Huila uykuya dalmış olmalıydı, çünkü biraz horladı ve uykusunda sayıkladı. Rüyaları ölmüş anne babasıyla, ölü kardeşleriyle ve ölü aşkıyla doluydu; biliyordu Teresita. Önündeki tüm kapıların kilidi açılıyor, tüm koridorlar temizleniyor, lambalar yakılıyordu. Huila'nın bahçesine açılan kapının sürgüsü açılıyordu. İhtiyar sıçradı.

"Çocuk?" dedi.

"Aquí estoy," diye fısıldadı Teresita.

"Çiftemi ister misin?"

"Yok."
"Tütün kesemi ister misin?"
"Hayır, teşekkür ederim."
"Otlarımın nerede olduğunu biliyorsun."
"Evet."
"Kullan onları."
"Kullanacağım."
Huila içini çekti, uzun ve kuru bir iç çekişti.
Elini uzattı. Teresita'nın avcuna çıtır çıtır sert üç şey bıraktı.
"Bunlar nedir?"
"Bufalo dişleri. Uzun zaman öncesinden."
Huila gözlerini kapadı.
"Yorgunum," dedi.
"Biliyorum."
"Artık gidebilir miyim?"
Teresita eğilip ihtiyarı yanağından öptü.
"Git," dedi. "Her şey yolunda."
Huila'nın saçlarını okşadı.
"Rahatla, ihtiyar. İşini bitirdin."
Teresita'nın yanağından bir gözyaşı yuvarlandı. "Bu dünyaya iyilik getirdin."
"Getirdim mi?"
"Onurunla yaşadın."
"Cidden böyle mi düşünüyorsun?"
"Kaygılanma. Uyu. Uyandığında, geyiği göreceksin."
Huila'nın gözkapakları titreşti.
"Uyu. Seni seviyorum. Uyu."
Huila kasıldı. Bir kez gözleri açıldı. Ve gitti.

Kırk üç

İşte gelmeye başlamışlardı bile. İlk başta onları fark etmezdiniz, nereye bakacağınızı bilmezseniz hiç fark etmeyebilirdiniz de. Söylenti çoktan llano'nun uzaklarına ve tepelere kadar yayılmıştı. Küçük gruplar halinde yaşayan ölü kızı görmeye geldiler. İşçi kulübelerinin arasında, gölgelere sinmiş yeni şekiller seçebilirdiniz. Çamaşır yıkayan kızların arasında yabancı garip bir kadın görebilirdiniz. Kalabalıkların kenarında duran yabancı çocuklar evi seyrediyordu.

Tomás iş için atıyla tarlalara gittiğinde ne aşağı baktı, ne de topraklarındaki yeni insanları fark ettiğine dair bir ipucu verdi. Ama dikkatle izledi, izlemediğindeyse, hareketlerle yüzleri, yürüyüş biçimlerini, dünyayla ilgili yeni bir varsayım için veriler toplayan çılgın bir profesör gibi göz ucuyla inceledi, kafasının içinde güçlerle entrikalara dair manyakça kanıtlar dönerek çifliğinden içeri süzüldü. Onları izlediğini bilmelerini istemiyordu ama onların da kendisini izlediklerinin farkındaydı. Ne istediklerini, beraberlerinde ne gibi zararlar, ne karanlık fikirler getirdiklerini bilmiyordu.

Bildiği tek şey, Teresita'yı öldürmeye geldikleri, kozmik dengedeki bir sapmayı düzeltmeye çalışacaklarıydı. Ya da evlenmek, şefkat göstermek veya takipçisi olmak için gelmişlerdi. Çıldırmış olduğunu kimse bilmiyordu, odasında cansız bir manken gibi oturup, iki beyaz duvarın köşesindeki sonsuz derinliklere baktığını, şeytanlarla melekler gördüğünü ve kemiklerle rüyalar hakkında ürkünç şeyler zırvaladığını. Bu batıl inançlı tipler, mucizelere susamışlardı.

Teresita'nın dirilişini bilimsel olarak açıklayamasa da bir nedeni, *mantıklı* bir nedeni olduğunu biliyordu. Ama yanık tortilla'ların üstünde İsa'yla Guadalupe Bakiresi'nin yüzünü gören bu insanlar, ne olursa olsun, vitrinde eskimiş yaşamlarını birazcık olsun özel kılacak bir şeyler için kıvranan çılgın bir kalabalıktı. Bundan daha fazla bir şeyler olduğuna, aptalca çabalarla geçen yaşamlarından sonra yukarıda onları bekleyen bir cennet olduğuna inanmak istiyorlardı. Ve bir şekilde, kızının onları bu efsaneye biraz daha yaklaştıracağını düşünür gibiydiler. Sonunda, sıradan bir insan olduğunu keşfettiklerinde ödenecek bedelin oldukça ağır olacağını biliyordu.

Pantolonuna soktuğu ağır Colt tabancası, göbeğinin üstünde, koyu mavi ve sopsoğuk yükseliyor, gül ağacından kabzası karnından sızan bir kan lekesi gibi, korsanlara layık ve çekilmeye hazır bekliyordu. Sağ kalçasından sallanan bir kılıftaysa, parlak ve keskince bileylenmiş bir bıçak, eline yakın bir yerde çıkarılmaya hazır duruyordu.

Huila'yı gömeli günler olmuştu. İhtiyarın cenazesine ilgi göstermeyen Teresita, avludaki erik ağacının yanında kalmıştı. Mezarın başında son sözleri söylemek için Lauro Aguirre biçilmiş kaftan olurdu ama o El Paso'da, Birleşik Devletler'in güvenli sınırları içinde Meksika Devrimi'ni körüklemekle meşguldü.

Bildiriler ve Başkan Díaz'ı açıkça suçlayan broşürler yayımlıyordu; cenazeye gelmiş olsa, ihtiyardan sonraki cenaze için ilk aday kendisi olabilirdi. Bu yüzden Tomás zar zor hatırladığı bir-iki basmakalıp söz mırıldanıp, kaba bir avuç dolusu taş ve toprağı çukura atıvermişti. Attıkları, kapıyı yumruklayan bir el gibi ahşaba çarpınca, Teresita gibi Huila'nın da canlanıp kendilerini azarlamasından korkan ahalinin çoğu bir adım geri kaçmıştı. Ama o gün ölenlerin kaderi ölü kalmaktı.

Urrea'lar cenazeden döndüğünde, Teresita'yı taş avluda yüzüstü yatar halde buldular. Tekrar öldüğünü sandıkları için koca bir inilti yükselmeye başladı ama yanına koştuklarında yalnızca uyuduğunu gördüler. Elleri vücudunun altına sokulmuştu, yüzünü güneşten kaçırmıştı.

"Artık," dedi Tomás, "dayanamayacağım."

Gaby terli alnını bir bandanayla sildi.

Teresita gözlerini açtı.

"Uyurken uyanırız," dedi. "Uyanmak uykuya dalmaktır."

Kafalarını salladılar, kollarından tutup ayağa kaldırdılar. Karşı koymadı.

"Dünya soğuk," dedi. "Her şey buzdan." Taş duvarı okşadı. "Gördünüz mü nasıl eriyor?"

"Götürün onu buradan," dedi Tomás. "Daha fazla duymak istemiyorum."

Güçbela odasına çıkarıp yatağına yatırdılar. Hemen kalkarak gidip sandalyesine oturdu ve boşluğa bakmaya başladı. Tomás da odaya girip duvara yaslandı.

"Aklını kaçırdı," dedi.

Gabriela sustu.

"Yaşam ölümdür," buyurdu Teresita.

Hep birlikte geri çekildiler.

"Beden bizim rüyamızdır."

"Gidelim," diye fısıldadı Tomás.

"Baba, ben Tanrı'yla arkadaş oldum."

Kapısını yavaşça örtüp sürgülediler ki dışarılarda sürtüp daha fazla zarar görmesin.

*

Tomás kahvaltı sofrasında oturuyordu. Yiyemiyordu. Bir bardak yoğun demirhindi suyunu yudumlayarak şişko bir pa-

paya diliminden kaşıklar alıyordu. Gabriela kahve içip, gümüşten küçük bir yumurtalığın içindeki rafadan yumurtanın tepesini kesti. Tomás papayasını kemirdi.

"Odası kilitli mi?"

"Sí, mi amor," diye yanıtladı Gaby.

"Güzel."

"Böyle devam edemez."

"Yo."

"Nereye kadar."

"Evet."

Ve yanında biten Teresita sol omzuna yaslanıverdi.

"Baba," dedi.

Tomás yerinden sıçrayıp meyve suyunu döktü. Ağır bardağın kayıp yere çarpışını izledi, altı eşit parçaya bölünüp dağılışını ve kırıkların her tarafa sıçrayışını; kahverengi-turuncu karışımı demirhindi suyu kalın sıvı kurdeleler halinde yükseldi, yere sıçradı, sıçradığı her yerde yeni çiçekler açarak, buketin içinde açan bir buket gibi yayıldı. Hiçbir şey duyamıyordu.

"Baba?" dedi Teresita.

Tomás başını sallayarak yerdeki kil karolarda genişleyen meyve suyunu izlerken, Gaby sandalyesinden fırlayıp mutfağı terk etti.

"Kendini hazırla baba," dedi Teresita.

"Ne için?" diye homurdandı Tomás, çıplak ayaklarına, kirli parmaklarına ve siyah tırnak içlerine bakarak.

"Atlılar geliyor."

Ölü kızın dediklerini hacılara yetiştirmeye hazır aşçılar her şeyi can kulağıyla dinliyordu.

Kızının hüzünlü zayıf yüzüne baktı. Siyah kaşlarına. Orman gibi olmadan Gaby cımbızla almayı öğretse iyi olacak, diye düşündü.

"Teresa," dedi, "ortada atlı falan yok."

"Atlılar," diye yanıtladı kızı, "ve yaralı bir adam."

"Bu bir kehanet mi?"

"Öyle."

"Anlıyorum."

Eliyle dirseğinden kavradı: Kızın o kemikleri yumruğunda ceviz gibi kırılabilirdi.

"Odandan nasıl kaçtın?" diye sordu.

"Ben mahkûm değilim."

Masadan uzaklaştırmaya çalıştı. Yerinden kıpırdatamadı.

"Neden biraz dinlenmiyorsun?" dedi.

"Atlılar. Yarın sabah," dedi Teresita, "kahvaltı etmeye vaktin olmayacak."

Kolunu elinden kurtarıp hole çıktı. Tomás da peşinden gitti. Ön kapıyı açıp erik ağacına yürüdü. Gölgesine uzanıp uykuya dalmış gibi göründü. Tomás bahçe duvarına gidip, tek eli tabancanın kabzasında, üstünden baktı. Görünürde kimsecikler yoktu. Llano'dan gelen bir salgın herkesi öldürmüş gibi bomboş görünüyordu çiftlik. Yapılar kenarlarından çoktan dökülmeye başlamış, kerpiç rüzgâra kapılıp gitmiş, duvarlar günlerin sonsuz döngüsü içinde toz olup uçup gitmekteydi.

*

Ertesi sabah, sahanda fasulyeli yumurta istedi Tomás. Tabağı önüne konur konmaz, atlılar rüzgâr gibi evin önüne geldi. Kapının önünde endişeli sesler yükselirken peçetesini bir kenara fırlatıp çabucak holden geçti. Tabancasını eline alıp kapıyı araladı. Soluk soluğa kalmış atlarıyla avlu kapısının önünde dönüp duran iki atlıdan biri seslendi: "İki kişi daha geliyor! Arabayla!"

Yaqui işçilerden birini başından katır tepmişti. Araba tangır tungur geldi, adamlar çırpınan işçiyi dışarı çekip yere uzattı. O, yerde kıvranıp köpükler saçarken tepesinde dikilip ıstırabını izlediler. Başındaki yarıktan kan akıyordu. Omuz silkip tükürdüler. Ne yapabilirlerdi ki? Kaderi böyleydi.

Teresita çağrılmadığı halde yanlarına geldi.

Adamları ittirip kendine yol açarak aralarından yürüdü. Bir şey söylemedi. Yere diz çöküp eline toprak aldı. Toprağa tükürdü, avuçları arasında ovuşturup kırmızı bir çamur yaptı. Adama doğru eğilip bir dua mırıldanarak çamuru alnına sürdü. Adamın önce ayakları, sonra elleri rahatladı. Yan yattı, başını elleriyle tutup gözlerini açtı. Kafasını salladı, gülümsedi, ayağa kalktı. Teresita'nın elini sıktı.

"Ben dememiş miydim?" dedi Teresita, Tomás'a.

Sonra da yürüyüp eve girdi.

*

Atlılardan biri yemekhaneye uğrayıp biraz soğuk fasulye yedi. O gece sarhoş olup bir orospuya para verdi. Ne mucizeyi düşündü ne de daha sonra sorulduğunda arkadaşlarıyla kadınına anlattı, bir şey hatırlamıyordu. Öteki atlı çiftlik dışında yaşıyordu ve o gece karısının yanına yattığında Cabora'daki garip olaylardan bahsetti: Çiftliğe beyni olmayan bir adam götürmüşlerdi, Teresita boş kafatasının içine çamur dökmüş, adam da ayağa kalkıp zıplayarak dans etmişti.

Ertesi gün, karısı çamaşır teknesindekilerle konuştu. Kocası, Cabora'daki ölü Teresita'nın mezarına, kellesi uçurulmuş bir adamın cesedini götürmüştü. Yaqui ihtiyarlardan biri adamı genç cadının mezarı yanına gömmelerini söylemişti; üç saat sonra, Teresita kollarında adamla mezarından çıkmıştı, adamın kırmızı çamurdan yapılmış yepyeni bir başı vardı!

Bu hikâyeyi tam on kadın dinledi. Bu onundan, hikâyenin otuz yorumu daha yayıldı. Bu otuz yorumdan çıkan üç yüz farklı çeşitleme büyük arroyo'dan akarak, Río Mayo ve Río Yaqui'nın kıyıları boyunca süzüldü.

Dirilen ölü Teresita'yı görmeyi uman şifacı adamlar Cabora'ya doğru yola çıkmıştı. Yolda sierra'lara giden bir grup Lipan Apaçisi'yle karşılaştılar. İçlerinde ateşler içinde acı çeken, solgun yüzlü iki oğlan vardı. Ufalanan bir volkanik koninin kuytusunda yakılan ateşin çevresinde yapılan toplantıda, yaşlılar Lipanlara Yaqui topraklarında öldükten sonra dirilen kızın hikâyesini, kafa derisi yüzülen bir savaşçının kafatasını nasıl çamurla doldurarak yaşama döndürdüğünü, aynı zamanda toprağın sırlarını öğrettiğini anlattı. Bu savaşçı artık geyiklerle konuşabiliyor, toprak kaymalarının ve kum fırtınalarının dilinden anlıyordu.

Lipanların şefi halkına Cabora'ya giden yaşlıları takip etmesini emretti.

*

Teresita geldiklerini rüyasında görmedi. Ne köylüleri ne de Lipanları gördü. Ölüm döşeğindeki karısını yetiştirmek için, arabasını tepelerden dörtnala ona doğru süren Don Antonio Cienfuegos'u görmedi. Kalçasının solunda kalan kurşunla ilgili onu görmeye gelen sınır eşkıyasından Pancho Arteaga'yı görmedi. Bir at arabasına binmiş, frengi yaralarıyla birlikte Guaymas'tan gelen fahişeler Petra ve Paloma'yı, atın terkisine bağlı

bir sedyede taşıdıkları babalarıyla yaklaşan García ailesini ve yırtık pırtık bir battaniyeye sarıp omzuna attığı ölü bebeğiyle bozkırlarda yürüyen isimsiz anneyi de görmedi.

*

Sakat bir adamın kolunu düzeltti.

Önüne sıvı konmazsa, ne su ne de meyve suyu içmek aklına geliyordu. Katı yiyeceklerden henüz hiç yememişti.

"Tanrı'ya inanmıyorsun," demişti babasına. "Öyleyse aşka da inanmıyorsun."

"Aşk mı!" diye bağırmıştı Tomás. "Peki ya ölüm neden var? Açlık, hastalık neden? Dağlarda katledilen sevgili Yaquilerine ne demeli?"

"Aşk serttir, yumuşak değil," demişti.

Vaquero'ların yatakhanesine girip ağrılar içindeki bir adamın bacaklarına ellerini koydu. Adam içini çekti.

"Bakire'nin boyu benim kadar," dedi Gabriela'ya. "Aşkın savaştan daha çok acıya neden olduğu konusunda beni uyardı."

Teresita'dan gelen gül kokularını da, Gaby o gün fark etti. Onu odasına götürdü, küveti doldurup yıkadı. Vücudunu havluyla kuruladıktan sonra, koku eskisinden daha da güçlüydü.

"Bakire," dedi Teresita, "merdiven olayına hâlâ gülüyor."

Ama onu kimse anlamadı, hikâyeyi bilen kimse kalmamıştı.

Kırk dört

Bir gündoğumu gibiydi. Bir sabah uyanıp başını çevirdi ve odanın köşesine baktı. Orada, çalışma masasının üstünde kavanozlar ve deri keseler duruyordu. Tepedeki kirişlerden eskiden kuruttuğu otlar sarkıyordu. Sanki herhangi bir sabahmış gibi kendini sınava soktu:

Centaurea: Ateş düşürmek için kaynatılıp tonik haline getirilir.

Jojoba: İltihaba iyi gelir.

Verbena: Hastayı sakinleştirir, kanamaları durdurur.

Adormida: Spazmı keser.

Ruda: Bağırsaktan tenyaları söken vahşi küçük kuzen.

Sınavın keyfini çıkararak gülümsedi. Sabahın erken saatleri her zaman için yalnızca ona aitti. Orada uzanıp hafızasını tazeledi.

Estramío: "Şeytan Otu." Leş kokulu, oval meyveli, içinden on kapsül çıkar. Yirmi gram yapraktan yapılacak çay en heybetli adamı bile öldürmeye yeter. Güneşte kurutulup sigara olarak içildiğinde, aynı yapraklar astıma, göz ağrılarına, saraya ve vereme iyi gelir.

Kendi kokusunu alıyordu ama garip bir kokuydu. Sanki... gül gibi! Ne tuhaf. Hiç parfüm kullanmazdı.

Koltuk altlarını kokladı: Gül kokusu. Ne tatlı. Evdeki kızlar, hatta galiba Gaby kendisi yıkamıştı onu. Vücuduna güllü krem falan sürmüş olsalar gerekti. Ya da belki Gaby'nin odasından alıp gül kolonyası sürmüşlerdi. Ama ne zaman?

Oturdu, ani bir baş dönmesini geçiştirmek için dizlerinin üstünden öne doğru eğildi. Baş dönmesi geçtiğinde, ayağa kalkıp köşedeki lavabonun yanında duran ibriğe doğru yürüdü. Mavi kenarlı lavaboya su döktü, saçlarını at kuyruğu yapıp dişlerini yıkadı. Sonra yüzünü yıkadı. Teninde kabarıklıklar oluşmuştu.

Kapalı kepenklerin yanına gidip, güneşin öteki taraftan ısıttığı kulplarından tuttu. Günü ertelemek için gerçekleştirdiği küçük bir ritüeldi bu, kepenkleri itip açmadan önce gözlerini kapatıp bir an beklerdi. Şimdi de aynı şeyi yapıyor, günü bir kalp atışı daha geciktiriyordu.

Kepenkleri açmaya başladığında olanları çoktan fark etmişti ama artık çok geçti ve güneş tüm şiddetiyle gözkapaklarına çarptı.

Gözkapaklarını ağır ağır kaldırıp yutkundu. Önündeki arazi insanlarla doluydu.

Altında, insanlar Cabora boyunca dönüp duruyor, kalabalık ön avlunun kapılarından arıların polen aldığı ta uzaklardaki yeşilliğe kadar uzanıyordu. Yüzler ona döndü. Bütün devinim durdu. Parmaklar onu işaret etmek için kalktı. Hacılar diz çöktü. Yerdeki ot döşeklerin üstünde ihtiyarlar yatıyordu. Çocuklar çığlık çığlığa koşuştu. Süvariler atlarını oturttu. Tencere kepçe takırtıları durdu. Öyle bir sessizlik oldu ki, o gürültüyü daha önce duymadığına inanamadı.

"İşte orada!" diye bağırdı biri.

"Orada! Pencerede!"

Bir kadın haykırdı: "Teresita!"

Sonra bir diğeri: "Beni iyileştir!"

Ve bir üçüncüsü: "Santa Teresa!"

Kendini pencereden geriye atıp duvara yapıştı, geceliğinden dalga dalga gül kokusu yayılıyordu. Birden, dehşet içinde, kokunun kendi bedeninden çıktığını anlayıverdi. Teri her nasılsa gülsuyuna dönüşmüştü. Huila ölmüştü! İşte geri geliyordu. Orada, gözlerinin önünde, şekilleniyordu her şey.

Huila ölmüştü.

Ve kendisi de ölmüştü.

Şimdiyse yaşıyordu.

Tekrar başı dönmeye başladı. Ellerini sıcak duvara dayadı.

Ana'nın sesini hatırlıyordu, geri yollanmadan önce: "Verdiğimiz bu armağanı çocuklarımıza geri götürmelisin. Asla çıkar sağlamamalı, parasız dağıtmalısın."

O ise ağlamıştı: "Beni göndermeyin!"

"İşin henüz bitmedi."

"Sizinle kalayım!"

"Geri dönmelisin."

Sonra da o sıcak, ağır, pis kokulu bedenine çekilmişti. Rüya görmüyordu, geri dönüyordu. Damarlarında şakıyan kanatlar tekrar ete ve kanın ağırlığına bürünmüştü. Parmakları boş eldivenler gibi duran parmaklarına girmişti. Kendisini yıkan felaketleri görmüştü. Tabutu ve Huila'nın soğuk yüzünü görmüştü.

"Yo," dedi.

Ve hayali genişledi. Kendini gördü; hareketsiz ve tatlı pembe bir koku yayarken. Evdeki kızlar teneke bir küvette yıkamış, yıkandığı su da gül kokmuştu. Dokunduğu her şey taze bir gonca gibi kokuyordu. Kızlar onu yatağına yatırdıktan sonra, güllü banyo suyunu şişelere doldurup hacılara satmaya başlamıştı. Onun kirli suyunu içiyor, kokusunu alınlarına sürerek kendilerini kutsuyorlardı. Yüzlerce yabancı arasında kokusu el değiştiriyor, küçük şişeler elden ele geçerken suyuyla haçlar çıkartılıyordu.

"Bunu ben istemedim," diye fısıldadı. "Bunu bana yapmayın, lütfen."

Ama çoktan yapıldığını biliyordu.

Duvardan ayrılıp tekrar pencereden baktı.

"Teresa!" dedi sakat bir adam. "Bana yardımcı ol! Merhamet et."

Oldu da. Belki de merhamet, sahip olduğu tek şeydi.

"Geliyorum," dedi. "Sana bir armağan getirdim."

Küçük şişelerinden onun suyunu yudumlayan hacılar tuhaf ve beklenmedik şekillerde etkileniyor, onu hiç görmeseler de tadını alıyorlardı. Onun kirli suyunu ve parfümünü dillerinde dolaştırırken, suya dokunan çıplak teni hayal ederek kutsanmayı diliyorlardı. Koklayan, tadan, suyunu üstlerine sürenler, ona sahip olduklarını hissediyordu. Artık onların sevgilisi, azizesi, annesi ve dostlarıydı. Eski yaşamına geri dönmek için çok geçti artık.

Ve hacılar Cabora'ya akmaya devam etti; hırsızlar, çingeneler, meraklılar, deliler. Çayırlarda devrimci ve casuslar dolaşıyordu. Apaçiler arroyo'da gizleniyordu. Aklanarak yeni bir hayata başlamak, ya da ahırlarda, yatakhane ve kulübelerde bacaklarını açmak için gelen fahişeler vardı. Yaquiler paskalya törenlerinden kalan gül yapraklarını dağıtıyordu. İnananlarla fanatiklerin arasına karışmış yol eşkıyasının amacı ilk başta hacıları soymak olsa da, bazıları inanmaya karar verip silahlarını arroyo'ya atıyor, Apaçiler de hemen silahlara el koyuyordu. Mutfağın gölgesinde sarhoşlar uyuyordu. Havada gül kokusu aranıyorlardı. Sığırların arasında yumruk bıçak dövüşülüyordu. Bir boğayı bıçaklayarak öldürmüş ve çürümeye terk etmişlerdi. Alamos'tan bazı hazırlık öğrencileri ilk mezcal'lerini orada içmiş ve sırf eğlencesine bir burro'yu taşlayarak öldürmüşlerdi. Aguirre'nin bir zamanlar altında uyuduğu kavak ağacı bir şekilde devrilmiş, devrildikten sonraysa bıçak ve baltalarla parçalanarak yakılmış, koparılan dallar ramada'lar kurmakta kullanılmıştı. Aguirre'nin yatağının başında uyuyan tavukların tüyleri yolunup yenilmişti. Mısır milpa'sının çevresindeki çit bozulmuştu. Atlar, çocuklar ve sarhoş ihtiyarlar mısırları ezmişti. Karnı acıkanlar mısırları soyup ölü kavak ve devrilmiş çit direklerini kullanarak yaktıkları ateşlerin üstünde haşlamıştı. Huila'nın geniş şifalı ot bahçesi gezginlerin yarattığı sürekli bir sidik yağmuru altında kurumuştu. Salsa'ların ya da kokusunu alsın diye pis kokulu fasulyelerin üstüne serpilen cilantro'su iki gün içinde tükenivermişti. Adaçayı tütsülemek ya da şükranlarını sunmak için değil; keçi eti, çalıntı tavuk ve kertenkele etini tatlandırmakta kullanılmıştı.

"Korkmayın," diye seslendi Teresita. "Şimdi geliyorum."

Güneşe saygı göstermek için, Huila'nın yıllar önce öğrettiği gibi, rebozo'sunu başına sardı.

*

"Lauro Aguirre nerede?" diye sordu Teresita, yumurta ve hintinciriyle dolu üçüncü tabağını bitirirken.

Sade kahve, portakal suyu ve demirhindiba suyunu içti. Daha önce kaşarpeyniriyle birlikte mango, papaya ve guayaba ezmesi yemişti. Tortilla'ları bölüp yumurtaları mideye indirdi.

"Çok lezzetli!" diye haykırdı. "Bütün gün durmadan yiyebilirim!"

Tomás masanın yanında durmuş, eli tabancasının kabzasında onu izliyordu. Saçını taramayı unutmuştu. Chihuahua'dan gelen hacıların bir yük beygirini öldürüp doğu kapısının orada kestiklerini rapor eden vaquero'lar tarafından uyandırılmıştı. Masanın öbür ucunda oturan Gaby gözlerini onlara dikti.

"Aguirre," dedi Tomás, "Teksas'ta."

"Orada ne yapıyor, baba?"

"Devrimi kışkırtıyor, kuşkusuz," dedi Tomás.

Teresita eliyle bir parça fasulye alıp ağzına attı. Peçetesini dudaklarına dokundurdu. Parmaklarını yaladı.

"Nasıl?" diye sordu.

"Aguirre bir gazete çıkarıyor," dedi Tomás. "Politik haberler yayımlıyor."

"Politika," diye haykırdı Teresita.

Tomás, Gabriela'ya bir bakış attı.

"Evet," dedi.

"Politikayı çok seviyorum, baba," diye bağrıştı Teresita. "Ben de Lauro Amca için yazacağım."

"Ama," diye kekeledi Tomás, "sen politika hakkında ne bilirsin ki?"

"Tanrı bu toprağı bu insanlara verdi," diye yanıtladı Teresita. "Bu toprakları isteyen diğer insanlar hırsızdır."

Kahve fincanını kafasına dikip boş tabağının içine koydu.

"Politika," dedi.

*

Hacılar küçük plazuela'yı mahvetmişti. Don Teófano boyalı kayaları devirmelerine, bankları çalmalarına, ateş yakmak için gazebo'yu parçalamalarına engel olamıyordu. Kırık tekerlerin içine kurulu küçük bahçeleri ezip geçiyorlardı. Alamos ağaçlarının alçak dalları üç gün içinde kopartılıp yakıldı. Bir hafta içinde, bütün alan çadır ve gölgeliklerle dolmuştu.

Segundo ve adamları Millán'ın Teresita'ya saldırdığı kavaklıkta hükümet ajanları yakaladı. Adamları bağladılar, Hawken tüfeklerine el koydular ve büyük eve sürüklediler. Segundo ve Tomás mutfakta gerçekleşen hızlı bir celsede yargıçlık yaptı. Tomás adamların serbest bırakılması için oy kullandı.

"Sahiplerinize gidip," dedi, "sizi serbest bıraktığımızı söyleyin."

"Bundan sonra gelecek orospu çocuklarına bu kadar anlayışlı davranmayız," diye ekledi Segundo.

Alamos yolunun yarısına kadar ikiliye eşlik ettiler, sonra atlarından indirip bağlarını çözdüler.

"Sakın geri gelmeyin," diye uyardı Segundo.

O gün, büyük evin yanına küçük bir kilise kurulmasını emretti Tomás. Teresita'nın çiftlikte korumasız dolaşmasına izin veremezdi, kız da koruma istemiyordu, Huila'nın lanet olası kavaklığında ettiği sabah duası, ya da her ne karın ağrısıysa, ondan da vazgeçmiyordu. Kasa kasa brendi ve tekila sipariş etti. Puro içti. İşçilere, çabuk, çabuk, diye bağırıp durdu, şu beş para etmez kiliseyi bitirin. Hemen.

*

Ve haber yayıldı, Tomás kaç tane çit onarırsa onarsın, kaç tane duvar dikilmesini emrederse etsin, çatlamış topraktan kaç kilise kurarsa kursun. Deniz kıyısından yürüdüler. Arizona'dan Guaymas'taki yeni demiryoluna kadar at sürdüler, sonra at arabaları kiralayıp doğuya geldiler. Sierra'nın yüksek doruklarından ve karanlık kanyonlarından aşağı süzüldüler. Kaktüs, yılan eti ve karga yediler. Köpek eti ve bayat ekmek yediler, bazen de aç kaldılar. Yanlarında kutsal mısır unu vardı, ya da kutsal tütün, ya da tespihler ve İncil, kutsanmış su, yılan çıngırakları, geyik kafatasları, ilaç bohçaları. Silahları vardı ve çıplak geldiler. Ölüm döşeğindekileri ve ölülerini taşıdılar, kemiği çıkmış dizlerini göklere savurarak kıvranan yaşlı kadınları sedyelerde taşıdılar. Yaralı foklar gibi çuvala koydukları şişmiş bebekleri yerde sürüklediler. Yemyeşil kokuşmuş iltihaplarını muz yapraklarına, kirli bandajlara, kenevir sicimlerle sardılar, kırık kollarını vücutlarına bağladılar, eski giysi ve önlüklerden askı yaptılar. Yarılmış ayaklarını sıkıca bağlayıp topallayarak geldiler. Dikenli tellerin çizdiği, enfeksiyon ve kurt-

çukların görüşlerini bozduğu vurulan ya da bıçaklanan yaşlı gözlerine otlar sardılar. Onun ismini söylediklerinde kahverengi ve kırmızı dişetlerinden kan süzüldü. Cabora'ya giden yollar ve patikalar boyunca kan ve bandaj, cerahat ve diş, terk edilmiş ölüler ve dışkı bıraktılar; toprağın üstünde binlerce ayağın seğirtip sürüldüğü, Teresita'nın yanında olabilmek için yorulmak nedir bilmeksizin yürüdüğü kıvrımlı yılan izleri. Çiftliğin yakınında ordugâh kurmuş askerler görevlerini bırakıp hacıların arasına karıştı.

Cabora'da kurulan ilk kampta iki bin hacı toplanmıştı. İki hafta içinde, bu sayı beş bini buldu. Bir ay sonra yapılan sayımda 7.500 hacı çıktı; 1.250 satıcı, yersiz yurtsuz, kaçak, asker ve orospular.

Muhabirler geldiğinde çiftlik 10.000 kampçının istilasına uğramıştı.

El Monitor Teresita'nın "had safhada liberal görüşler" savunduğunu yazarak tehlike çanlarını çaldı. "Hükümetin yaptığı her şey ahlaki açıdan yanlıştır," demişti. Ordudan bir albay, Antonio Rincón, kadınlı, erkekli, çocuklu iki yüz Yaqui'yi esir alıp, El Demócrata gambotuna bindirerek Yaqui Nehri'nin ağzıyla Guaymas Limanı'nın birleştiği yere götürüp okyanusa atmış, esirlerin hepsi boğulmuştu. Başkan Díaz, Mexico City'deki başkanlık sarayında, bu büyük zulmü ilk kez Lauro Aguirre'nin El Paso'da çıkardığı gazetede okudu. Haber Teresa Urrea tarafından yazılmıştı.

*

Cabora'ya gelen Meksikalı muhabirler, leş gibi kokan, nabız gibi atan, dumanlar salan insan kitlesini görüp hayretler içinde kaldı. Kuzeydeki Yaqui sorunu gün geçtikçe daha çok canını sıkan ve şu *propaganda yazarı* "Azize Kız" hakkında durmaksızın rahatsız edici haberler duyan Díaz tarafından gönderilmişlerdi. Onun emriyle, fanatik köylü Jean d'Arc ve topraktan krallığındaki pasaklı tebasıyla alay eden bir dizi yazı yazmak üzere kuzeye gelmişlerdi. Hoplayıp zıplayan, mızrak sallayan çıplak vahşilerle, yıkık dökük bir köylü ahırı görecekleri söylenmişti. Ama Cabora çok geniş bir araziydi, kerpiç duvarlar arkasında yükselen büyük evse bembeyazdı. Evi boylu boyunca bir veranda çevreliyordu, batıdaysa, kırmızı çatısı evin çatı

çizgisini geçen yuvarlak bir kilise yükseliyordu. Tepesinde, ahşaptan küçük bir haç. İnsan etinden bir denizdeki adanın üstüne kurulu fener gibi görünüyordu.

Muhabirlerin, Mexico City'de hayli tanınmış politik bir yazar olan lideri, tamamıyla keldi. Buenaventura onu Tomás'a götürdüğünde, nereye gittiğini ve ne yaptığını bilmeden çiftlikte oradan oraya koşturan çılgın bir adamla karşılaştı.

"Ne istiyorsun?" diye havladı Tomás.

"Azizeyi görmek için geldik," diye yanıtladı gazeteci.

Tomás bir an gözlerinden kıvılcımlar saçarak adama baktı. "Burada azize falan yok, anasını satayım!"

Söyledikleri daha sonra *El Imparcial*'de şu şekilde yayımlandı:

"Kızım kafanda saç çıkmasını sağlayabilirse, onun bir azize olduğuna ancak o zaman inanırım!"

Cabora'ya bu şekilde kabul edilen muhabirler, kalabalıklar arasından zar zor ilerleyip, kendilerini Teresita'nın hacılarla ilgilendiği sundurmanın önünde dururken buldu. Teresita onları selamlayıp içeri davet etti. Sonraki birkaç saati kapalı kapılar ardında birlikte geçirdiler. Teresita'nın erdemlerinin birer methiyesi niteliğindeki yazılar yayımlandığında, Başkan Díaz artık iyiden iyiye endişelenmeye başlamıştı, ayrıca gözleri önünde gerçekleşen birçok mucizeden bahsederek, hükümete Río Mayo ve Río Yaqui vadilerinde gerçekleşmekte olan toprak hırsızlığı ve soykırım konularında yerlilere kulak vermesini tavsiye ediyorlardı. Yine de, ahalinin anlatmaktan en keyif aldığı hikâye kel muhabirle ilgili olandı. Adam çiftlikten ayrılmadan önce, Tomás'ı arayıp bulmuştu. Bir şey dememişti. Yalnızca patrona doğru eğilip başında yeni çıkan ayva tüylerini okşamış ve kahkahalarla gülmüştü.

Kırk beş

Sabah, en erken saatlerin serinliğinde kalkıyordu. Dua edip adaçayı yakmak için kutsal yerine gidemiyordu artık Teresita. Onun yerine, penceresinden nabız gibi atan insan kitlesine bakıyordu; sanki tepeler karanlıkta evine yanaşıp sereserpe uzanmış, soluk alıp veriyordu. Kirli bir ağızla dua etmek yanlış gel-

diği için dişlerini temizliyordu. Karanlıkta diz çökerek mumlarını yakıp dua ediyordu. Sunağı çıplaktı; no santos. Ahşaptan sade bir haçın önünde diz çöküyordu. Huila'nın bir bardak suyu haçın yanındaydı. Sol taraftaki gümüş bir çerçevenin içinde, azize olarak değil, öğrendiği onca şeyin bir andacı olarak ihtiyarın kendi resmi. Haçın iyice sağında, küçük kapları içindeki birkaç mumun ilerisinde, Guadalupe'nin bir heykeli vardı; ayının üstünde durmuş, pelerininde gülleriyle. Teresita ona dua etmiyordu ama günaydın demek hoşuna gidiyordu.

Sabahın dört buçuğuydu.

Yerdeki karolara bastırılmayı protesto eden dizleri yüzünden ağrılı geçen dualardan sonra, ellerinden destek alıp ayağa kalkıyor ve lavabosuna gidip yıkanıyordu. Hizmetçiler suyunu alıp satacaklar korkusuyla, uzun banyolar yapmayı sevmiyordu artık.

Bir gaz lambası alıp mutfağa iniyor, aşçılarla birlikte hafif bir kahvaltı ediyordu. Son zamanlarda, her çeşit etten bıkmış durumdaydı. Balık bile kendini zehirlenmiş hissetmesine neden oluyordu. Bazen yumurta yiyordu, kaktüs ve salsayla çırpılmış yumurtayı sevmemek mümkün değildi. Ama çoğunlukla muz ve tavuk fideo çorbası içiyordu, tavuk suyu ve erişteli, etsiz. Kahvesine dürümler batırmayı seviyordu, belki bir-iki dilim keçi peyniri ve bir kâse haşlanmış mango. Guayaba, erik, masada varsa papaya, kaktüs yemişi, tereyağlı tortilla.

Saat altıda Tomás'la Gabriela'yı karşılayıp çoğu zaman kahvaltılarının hazırlanmasına yardım ediyordu. Sonra da Tomás'ın kütüphanesine çekilip, sevgili Aguirre "amcadan" gelen mektup var mı diye mektuplara bakıyordu. Uyanışından beri, kitap okumaya zaman bulamamıştı. Mark Twain'in İspanyolca çevirilerini okumayı denemişti, sokak çocukları! Ne eğlenceli olurdu! Ama zaman kendini ona sunmuyordu. Genellikle İncil'den gelişigüzel bir sayfa açıp, Tanrı'nın o gün kendisine vereceği mesajı anlamaya çalışıyordu. Bu gelişigüzel mesajlar bazen kafa karıştırıcı olabiliyordu: Levililer 14, örneğin; ve içindeki bir kuzuyu kesip kanını birinin kulak memesine, bir başkasının başparmağına sürme emri. Buyrun, Efendim? Bu gizli pasajlardaki sırları Tomás'tan saklıyordu.

Tanrı'yı Kitap aracılığıyla dinledikten sonra, dışarı çıkıp kapıda toplananları selamlıyordu. Genellikle, iyi dileklerini sunmak, elini tutup sevgilerini ifade etmek için gelen hacılarla baş-

lardı gün. Armağanlar getirirlerdi: Bir tavuk, bir sepet kurabiye, karanlık tanrılardan birinin taştan bir heykelciği, bir külçe altın, elde örülmüş bir şal, kıpır kıpır pembe bir domuzcuk (domuzları hep sevmişti), bir eşek, kirli bir beze sarılı beş pezo, kurdeleyle bağlanıp Tanrı'nın lütfu için manda olarak sunulan saç bukleleri, annenin sahip olduğu en değerli şey olarak ona getirilen ölü bir bebeğin bezi. Teresita bütün armağanları kabul ediyordu, en değerli olanlarını bile. Hediyeyi geri çevirdiği takdirde, getireni geri çevirmiş olacaktı. Böylece Segundo kurabiyeleri mideye indiriyordu. Para ve altınlar Tomás'a gidiyordu, onlarla ne yaptığını bilmiyordu. Bilmek de istemiyordu.

Bazı sabahlar Peder Gastélum da sundurmada olurdu. Usulsüzlükleri ve düzen karşıtı görüşleri rapor etmek için geldiğini biliyordu Teresita. O da pederi hayal kırıklığına uğratmıyordu: Rahiplere karşı konuşmaya başladığında, adamcağız alı al moru mor bir suratla defterlerine çiziktirmeye başlıyordu.

"Tanrı için," dedi sundurmasından, "dinlerin hiçbir anlamı yoktur, O'na hiçbir şey ifade etmezler. Çünkü pozitif dinler genelde laf salatasından başka bir şey değildir, içi boş laflar. Dinler yalnızca yüzeye odaklanır ve bir tek beş duyuya hitap eder, ruha ulaşmayı da, ruhtan kaynaklanmayı da beceremezler. Bu nedenler, bu sözler ve uygulamalar Baba'mıza ulaşmayı başaramaz. Baba'mızın bizden istediği tek şey duygularımız ve hislerimizdir. Saf sevgi ister ve bu sevgi, bu duyarlık, yalnızca sevginin karşılık beklemeden verilmesinde, iyilikte, hizmet etmekte yatar.

Babamızla karşılaştırıldığımızda hepimiz birer hiçiz. Dudaklarımızdan dökülen ballı sözlerin kalbimize bile ulaşmadığı aşikâr. Tanrı'nın kulağına nasıl ulaşsın? Daha komşularımızı bile sevemezken Tanrı'yı sevmeyi nasıl umabiliriz? Tanrı'yı görmeyiz bile. Kara bir bulut O'nu bizden gizler!"

Protestanlar gibi hep bir ağızdan, "Los Hallelujuahs," dediler, ahali haykırdı: "Amen!"

"İyilik yapalım," buyurdu Teresita. "Sevelim. Tek din budur. Nefretimizi bir kenara bırakıp sevgiyi sahiplenelim. Evet, kardeşlerim... yapılan iyilik Tanrı'nın istediği tek duadır. Çalışalım!"

Gastélum bağırdı: "Peki ya ruhban sınıfı? Ya Aşa-yı Rabbani?"

"Rahipler sevmeleri emredildiği için sever."

"Bu ne cüret!"

"Roma'nın neyi nasıl seveceğimi söylemesine ihtiyacım yok."

O sabah, kahve içip son çıkan dergilere bakması için sevgili rahibi eve davet etmişti Tomás.

"Ay, hija," diye tısladı, hakarete uğramış papaz bir hışımla salona doğru yürürken.

Teresita elini kalabalığa doğru uzattı.

"İşte, Peder," dedi, "gerçek kilise budur."

Peder dilencilere baktı, pasaklı ayaktakımına, can çekişenlere, sakatlarla delilere; at hırsızlarıyla haydutlara baktı, orospularla direklere bağlanmış geri zekâlı çocuklara, eciş bücüş tiplerle kanun kaçaklarına; Kızılderililerle köylülere, hasta çocuklarını toplayıp bir umut Arizona'dan gelmiş şişko pisliklere. İleride, atların üstünde askerler ve rurale'ler olanları izliyordu. Ayyaşlar çalılar arasına düşüp sızmışlardı.

"Muhteşem," dedi.

Kapıyı çarptı.

*

Saat dokuzda şifa verme ve danışma görüşmeleri başlamıştı.

Guaymas'tan gelen kanamalı bir kız. Teresita rahminde elma büyüklüğünde sönük bir ışıltı gördü. Kızın karnını okşayarak kulağına Tanrı'nın duasını fısıldadı. Birlikte güldüler.

Körlük.

"Ama gözlerin yok ki," dedi adama.

"Yeni gözler çıkartabilirsin sanmıştım."

"Gözlerini dikenli tellerde bırakmışsın!" dedi Teresita.

Adam başını sarkıttı.

"Sarhoştum ve çok karanlıktı."

"Üzgünüm."

"Ne yapalım."

Kolu çıkmış bir adam, katır tepmiş.

Sırtta eski kurşun yaraları.

Tüberküloz.

Hüzün.

Kutsanması gereken gebelik.

Kalabalık o kadar artmıştı ki, Tomás insan trafiğini yönlendirmek için yeni yardımcılar tutmak zorunda kaldı. Teresita

sundurmada bir mutfak sandalyesinde oturuyor, yardımcılar bütün sabah boyunca şifaya susamışları sırayla yanına getiriyordu. Kanlı öksürük. İshal. Bacakta mikrop kapmış yaralar. Acı. Yine acı. Midede dolaşan sancı. Göğüste yumrular. Memeden gelen berrak sıvı. Çürük dişler. Anüsten kan gelmesi.

"*Fundillo*'mu görmen gerekir mi?" diye sordu adam.

"Hayır, teşekkürler," diye yanıtladı Teresita. "Anlatman yeterli."

Ayakta duramayan ve konuşamayan bir çocuk.

Tülbente sarılmış ölü bir bebek.

"Annesi," dedi Teresita. "Onu diriltemem."

"Kutsayabilir misin?"

"Gel, birlikte kutsayalım."

Anneyle bebeği mezarlığa götürüp bebeğini gömmesine yardım etmeleri için Segundo'yla çocukları çağırdı.

Öğlen olduğunda, sert sandalyenin üstünde onca hacıya eğilmekten kalçası, dizleri ve sırtı ağrımıştı. Acılar içinde kalkıp gerindi. Ellerini kalabalığın üstüne doğru tutup onları kutsadı.

"Hemen dönerim," dedi.

Alkışladılar. Adını haykırdılar. Biri ayaklarının dibine çiçek attı. Birkaç saat sonra, devam etmek için geri döndü.

*

Bazı akşamlar o kadar yorgun oluyordu ki, topallayarak yürüyordu. Boğazı kavruluyordu. Çilek suyu onu hep mutlu ederdi, özellikle içinde yüzen çilek parçacıkları varsa.

Dokuzdaki akşam yemeğine kadar sohbet edip şarkı söyler, ya da birbirlerine bir şeyler okurlardı. Babası gazeteyi hışırdatıp el kol hareketleriyle yorumlar yaparken, Teresita da oturup günün haberlerini dinlerdi genelde. Akşam yemeği için çabucak biraz meyve atıştırıyordu. Dokuz buçukta yatakta oluyordu. Sık sık dua etmeyi unuttuğunu fark edip irkiliyor ama geri kalkmak için fazlasıyla bitkin oluyordu.

Pazar günleri, avluda oturup çiçeklerin tadını çıkartıyordu. Sonra odasına çıkarak mürekkep hokkasını açıp kalemini eline alıyordu. Diğer günler, yalnızca yatmadan önce biraz zaman bulabiliyor, mum ışığında gözlerini zorlarken, başı kâğıdın üstünde sık sık uyuyakalıyordu. Pazartesileriyse, bir buc-

karoo yazdıklarını Alamos'a götürüyor ve oradan da Teksas'a postalıyordu.

Kırk altı

Sierra Kaplanları köyleri Tomóchic'ten ayrılıp aşağı batıya doğru akan Örümcekler Nehri'ni takip ederek, sanki aşağıdaki çöl fazla haşin, suyun yaşaması için fazla sıcakmış ve su daha güvenilir ışıklar altında gizlenmek için geri çekilirmiş gibi kıvrılıp yollarından ayrılana dek, hızla ve çağlayanlara dalarak ilerledi. Dokuz silahlıdan oluşan bir geri karargâh dağ eteğindeki tepelerde dönüşlerini beklemeye başladı. Su yollarından ayrılınca, koşmaya başladılar. Onlar bir parça yüce Tarahumara'nın soyundan gelen Papigochic'in oğullarıydı ve ay ya da savaş zamanı, Tarahumara gibi, Kaplanlar da yüzlerce mil koşabilirdi. Siyah tüfekleri, namlu aşağıda, sicim ya da tellerle çaprazlamasına sırtlarına asılmış halde. Kalçalarında uzun bıçaklar ve deri mataraları, rahatına düşkün olanlar için, sonunda yıldızlar altında konakladıklarında içinde uyunacak yün bir battaniye. İnsan dışkısında tabaklanarak yumuşatılıp boyanmış deri tabanlı sandaletleri düğümlü sicimlerle ayaklarına bağlanmıştı. Yaquiler gibi onlar da Katolik'ti ve boyunlarında kaba haçlar asılıydı. Hayatlarında ne bir kaplan görmüşlerdi ne de Tigre isminin nereden geldiğini biliyorlardı. Ama öyleydi işte.

Adaşları gibi sessiz, acımasız ve ölümcüldüler. Roma'yı reddeden Katolikler olarak, sonsuz ayin ve törenleriyle sürekli el norte'de dolaşan Meksikalı rahiplerle aralarında huzursuz bir ateşkes anlaşması vardı. Kaplanlar hâlâ uzun zaman önce yaşamış bir Cizvit'e sadakatle bağlıydı, dağların arasından uçtuğu, bir mil yüksekliğinde sırf taştan bir kitlenin içinden geçip, bir saat sonra, dağın aşağısındaki başka bir köyde ortaya çıktığı, aynı gün içinde hem Navojoa'da hem de Tomóchic'te görüldüğü bildirilmiş bir adama. Bu hikâyeleri hakikatin, İsa'nın mucizelerinin ta kendisi olarak görüyordu Kaplanlar. Sal Si Puedes vadisindeki mesih Niño Chepito'yu görseler, oracıkta vuruverirlerdi.

Kaplanlar ovalarda yaşayanların inançlarını dışlardı. Yal-

nızca tek bir adama boyun eğen çiftçiler, gümüş madencileri, avcılar ve tacirlerdi bu Tomóchiteco'lar: Aynı zamanda papazları, savaş liderleri olan, köyün seçtiği bir dövüşçüye. Yarı şifacı yari rahip olan bu adam, onlar için İncil'i yorumlar, gündelik kilise hizmetlerini yürütür ve büyüklü küçüklü her konuda insanlara danışmanlık ederdi. Hem kanun koyan hem yargıç, hem dini lider hem de komutandı. Milislerin başında da o vardı.

Cruz Chávez.

Okuma yazması vardı ve güne, toplanmış insanlara İncil'den pasajlar okuyarak başlardı. Kadınlar başlarını örtmüş, erkekler tüfeklerini almış olurdu. Her erkeğin ailesini, kilisesini, köyünü ve ekinlerini koruması beklenirdi; bu sırayla. İncil'den o gün okunan ayet üstüne Tomóchic'te yaşayan herkesin hissettiklerini ve yorumlarını açıklama özgürlüğü vardı.

İncil'ini yün örgüden küçük bir sırt çantasında taşırdı Cruz. Tek kötü alışkanlığı tütün ve elde sarılmış sigaralar olan erdemli bir adamdı ama o bölgede tütün kötü bir alışkanlık olarak bilinmiyordu zaten. Meleklerin Meksika'daki en tanrısal adam olduğunu söyledikleri güçlü bir gerilla savaşçısıydı. Bunun sonucunda –mantığını kullanarak– Meksika Cumhuriyeti'nde papanın vekili ve Meksika ile ilgili her konuda son söz sahibi olduğunu ilan etmişti.

Koca omuzlu uzun bir adamdı. Kocaman siyah sakalıyla, otomatik Winchester tüfeğini gittiği her yere taşırdı. Okuma yazmayı dağdan ayrı geçirdiği zamanlarda öğrenmişti, öğrendikleri dışında boşa geçmiş saydığı bir dönemdi bu. Küçük bir mısır tarlası işletir ve köy için geyik avlardı. Üç çocuğu vardı. İspanyol kökenli olsa da, Tomóchic halkı bunu ona karşı kullanmazdı.

Peder Gastélum'u kaba bulsa da tahammül gösterirdi Cruz Chávez. Gastélum'u tamamen dışlayıp, hükümetin dikkatini iyice üstlerine çekmek istemeyen Kaplanlar, misafir rahip olarak vaazlar vermesi için pederi arada köye davet ediyordu. Gastélum bu fırsatın üstüne atlamış, kürsüye çıkıp bazen bir saat boyunca hepsine cehennem azabı çektirmişti. Onlar çocuktu, Mexico City'deki babalarının sözünü dinlemeliydiler, Ana Kilise'nin kontrolü altına girmeleri gerekti. Kaplanlar'ın dikkatini Teresita'ya çeken ilk şeyin onun ateşli suçlamaları ol-

ması da pek şaşırtıcı değildi: Din karşıtı bir Kızılderili, diye bağırmıştı avaz avaz, büyük general Díaz'ın fanatik düşmanı, savaş düşkünü Yaquilerin dostu.

*

Ağaçlardan çıktıktan, tepelerden indikten, ürkünç Sonora Ovası'na indikten sonra, Cabora'ya gitmeye karar verdiler. Cruz öne geçti, arkasından adamı Rubén ve en geriden, eğik boynundaki mor tümörden gelen sancının bile yavaşlatamadığı, yaşlı José Ramírez. Yıllardır kafatasının dibinde büyüyen tümörün farkında değilmiş gibi davransalar da, köydeki herkes bir gün boynunu kırıp öldürecek kadar büyüyeceğini söylerdi.

Köy kilisesinin batısındaki korunaklı evinde savaş birlikleriyle görüşmüştü Cruz. Sessizce gelip karanlıkta diz çökmüş, silahlarıyla okları ellerinde, kilden ve kamıştan pipolarını tüttürmüşlerdi. Rarámuri'li koşucular gelmişti, Yaqui casusları, birkaç Chiricahua ve Mescalero. Tomóchic'ten geçen Pima tacirler yemek davetlerini kabul edip, ovadaki yeni azizeden bahsetmişti.

Hastaları iyileştiriyor, demişlerdi; ve uyanıştan bahsediyor. Tehlikeli bir uyanıştan, hatta savaştan. *Savaş*, demişti Cruz, *hangi azize savaş ister ki?* Onu kendi kulaklarıyla duymuşlardı, bu tatlı yüzlü ama güçlü ve sırtı dimdik duran yarı Yori kız, Tanrı'nın bu toprakları onlara verdiğini söylemişti.

"Tanrı'ya inanır mısınız? Adalete inanır mısınız?" diye sormuştu ve herkes mırıldanmıştı: *Evet, evet, Tanrı, adalet*. "İnanıyor musunuz? Yönetici ve askerler, rahip ve başkanlar, hepsi üstünüze üşüşmüş örümceklerdir, onlar çocuklarınızın kanını emiyor! İnanıyor musunuz?"

"Bu topraklara ayak basmanızı Tanrı'nın sağladığına inanıyor musunuz? Tanrı kadın erkek herkese toprak vermiştir! Bu topraklarsa sizin! Bu ülke kutsaldır! *İnanıyor musunuz?*"

Evet! İnanıyoruz!

"Bu ahtapotlar günahkâr kollarıyla sizi boğmakta. Açgözlülük! Açgözlülük günahtır! Beyaz olsun, kahverengi olsun, hiçbir adam bu toprakları sizden alamaz! Bu, Tanrı'dan geldi! Ancak Tanrı sizden geri alabilir!

"Şimdi söyleyin bana! İNANIYOR MUSUNUZ?"

Onun adını haykırmışlardı. Dans etmişlerdi. Kollarını havaya kaldırıp dizlerinin üstüne çökmüşlerdi.

O ise gülümsemişti.

"Bu bir savaş çağrısı değil," demişti Meksika'nın papası.
"Bizim için öyle," demişti adamlar.

*

İki gün koştular. Geceleri, sert zeminde birbirlerine sokularak uyudular, ayakları birbirinin üstünde, bedenleriyle birbirlerini ısıtarak. Gruptaki herkes birer gece ısınabilsin diye ortadakinin her gece değişmesi gelenektendi ama Cruz ve Rubén bu görevde José'nin her gece ortada olmasına oybirliğiyle karar vermişti.

Cruz bu azizeyi basit bir sınava sokacaktı. Ya José'yi iyileştirecekti, ya da iyileştiremeyecekti. İyileştiremezse, Tomóchic onun da bir sahtekâr olduğunu ilan edecekti.

Sabahleyin çömelip kemerlerindeki keselerden kurutulmuş geyik eti ve böğürtlen yediler. Herkese birer yudum su. Tükürük salgılamak için ağza bir çakıl taşı. Cruz batıyı işaret edip canlı bir koşu tutturdu. Ötekiler de peşine takıldı.

Cruz'un öğlen olmadan arroyo'yu bulmasıyla kıyıyı takip etmeye başladılar. Lauro Aguirre'nin ilk barajlarını bulup yeşil suya bakmak için durdular. Yalnızca üç saattir koşuyorlardı, henüz suya ihtiyaçları yoktu ama bakmak iyi gelmişti. Kıyılarda küçük söğütler ve alamos ağaçları belirmeye başlamıştı bile.

Büyük ev görünene kadar koşan Cruz, sonra yavaşlayıp yürümeye başladı.

Üçü birden tüfeklerini önlerine çekip göğüslerinde asılı halde yürümeye başladı, çalılar arasında kaybolup tehdit oluşturan herkesi vurmaya hazırlardı.

*

Bir sedyenin üstünde acılar içinde kıvranan çocuğa bakmak için küçük bir kampta durdular. Diz kapaklarında kemikten korkunç yumrular vardı, elleri havayı kazıyan pençeler gibiydi. Onlara bakmak için başını uzattı ve sanki güldü ama çığlık da atmış olabilirdi pekâlâ.

Cruz anneyle konuştu:

"Kardeşim, çocuğun nesi var?"

"Kimse bilmiyor, señor," dedi kadın. "Hep böyleydi. Tanrı'nın takdiri işte."

Cruz yol arkadaşlarına baktı.

Güzel bir yanıttı.

Onayladılar.

"Tanrı," dedi. "Eğer bu O'nun takdiriyse, neden değiştirmek için buraya geldin?"

"Şimdi iyileşmesini de istiyor olabilir," dedi anne. "Yüce Tanrımız."

Cruz tüfeğine dayandı.

"Tanrı fikrini değiştirir mi sence?"

"Tanrı, Tanrı'nın işini yapar." Anne haç çıkardı. "Sorgulamak bana düşmez. Ben babasından iyilik dileyen bir çocuğu olarak Tanrı'ya yönelirim."

Cruz başını salladı. Sedyedeki kız kollarını ona uzattı. Parmağını uzatıp eline dokundu. Kız parmağı kavradı.

"Çok tatlısın," dedi Cruz. "Benimle evlenir misin?"

Kızcağız yüzünü ekşitip bağırdı.

Yot! gibi bir ses çıkarmıştı.

Annesi güldü.

"Yok diyor. Onun için çok yaşlı ve kıllıymışsınız. Gülüyor."

Cruz şapkasına dokundu. Kıza gülümsedi.

"Adı ne?" diye sordu.

"Conchita."

Conchita parmağını çekiştirip sesler çıkardı. Cruz yavaşça parmağını kurtardı. Göz kırptı. Kız ağzının üstünde ellerini oynattı.

"Azizeyi gördü mü?"

"Hayır, señor. Daha göremedi."

"Neden?"

Kadın eliyle etrafı gösterdi.

"Çok hacı var," dedi. "Çok kalabalık."

Meskit ağaçlarından bir perde evi görmelerini engelliyordu.

"Bu azize eğer gerçekse," dedi Cruz. "Conchita'yı ona götüreceğiz."

"Gracias, señor," dedi kadın.

"Adios, sevgilim," dedi Cruz, Conchita'ya. "Birlikte çok mutlu olabilirdik. Buradan kırık bir kalple ayrılıyorum."

Yot! Kız güldü.

Feo!

Cruz anneye başıyla selam verip yürüdü. Durdu. Geri döndü.

"Kim olduğumu biliyor musun?" diye sordu.

Kadın kafasını salladı.

"Tomóchic'ten geliyoruz," dedi José.

Bu, kadına bir şey ifade etmiyordu.

"Sierra Madre'deki."

"Ah!"

Sierra Madre'den korkardı. Yalçın kayalıklarla, buzla, Apaçiler ve kurtlarla dolu bir yerdi. Ürperdi. Bu adamlar kesin savaşçıydı.

"Ben Tomóchic'in lideriyim," dedi Cruz. "Cruz Chávez. Meksika Papası."

Conchita düdüklü bir nefes alıp yine güldü.

"Benditos sean,"[99] diye fısıldadı annesi.

Cruz üstlerine haç çizdi. Tüfeğini omzuna asıp yürüdü. Efendileri tarafından kutsanmış, O'nun yarattığı bu kutsal günde ateş etmeye hazır savaşçıları da peşinde.

*

Büyük ev görüş alanlarına girdiğinde, ışıl ışıl parıldıyordu.

Hacılar evin önünden uzaklara kadar yayılmıştı. Toz duman. Kamplar boyunca ilerleyen Kaplanlar, hasta ve sakatlara, yaşlılıktan başka derdi olmayan ve gerçekten kötürüm olanlara baktı. Kör çocuklar. Sakat bebekler. Küçük kamplardan bazılarında baştan aşağı kumaşlara sarılıp arabalara konulmuş cesetler vardı ve ara yollarda seyyar satıcılar –Teresita kolyeleri satan adamlar– dolaşıyordu. Azizenin ve küçük meleklerinin teneke resimlerini satan adamlar. Taco, siyah sicimden örülmüş küçük haçlar, mısır ve mısır birası satan kadınlar. Askerin biri Cruz'a çarptı. Tüfeğinin namlusunu adamın omzuna dayadı: "Burayı hemen terk et."

Asker bir kez yutkunup hemen uzaklaştı.

"Bu," dedi Cruz, bir satıcıya. "Nedir bu resim?"

"Azizenin resmi. Bir pezo."

"Bir pezo! Bir resim için?"

"Evet, evet, ama bu resim kurşunları durdurur."

Yürümeye devam ettiler.

Cruz kalabalığın içinden kendilerine yol açtı. Kapının önünde bekleşenleri ittirip öne geçtiğinde yükselen sesler bir bakışıyla kesiliyordu. En öne geçtiğinde geriye kaçışıp ona yer açtılar.

Şapkasını çıkardı. Kalçasını topuklarına dayayıp tüfeğini dizlerine koydu. Diğerleriyle; hasta ve meraklılarla, yankesici ve annelerle, körler ve ölüm döşeğindekilerle birlikte Teresita'nın sundurmaya çıkışını bekledi.

Kırk yedi

Teresita ellerini bir beze kurulayarak kapıdan çıktı.

Cruz hareketlerini izledi, ayakları yerde kayıyordu. Koyu renk elbisesi içerideki karanlıktan ayrılıp cisimlenmiş gibi, daha kapının açıldığını göremeden dışarı süzülmüştü. Yine de durduğunda, kökleri toprağın ta derinlerine dalmıştı sanki, kabuğundan su çeken, rüzgârda pırıldayan ince uzun bir alamo ağacı gibiydi. Cruz beğenmişti.

"Güzelmiş," dedi José.

Cruz başını salladı. Teresita'nın görünümüne ilgi göstermenin doğru olmayacağını düşünse de, görünümünün farkındaydı. Yine de, José'yi uyardı: "Bu konuyu uzatmayalım."

Teresita'nın saçları tepesinde tokalanmıştı, yüzü berraktı. İnce uzundu ve kulaklarından çenesine doğru açık renk tüyler görebiliyordu Cruz.

Kalabalığa gülümseyip konuştu: "Nereden başlayalım?"

Adını haykırıp ellerini uzattılar, ağlaşıp şarkı söyleyerek dilencilerin yoldan geçenlerin ilgisini çekebilmek için çıkardığı o aynı acıklı sesleri çıkardılar. Cruz'un sağındaki bir kadın bebeğini gösterdi. Kaba bir kumaşa sarılmış bebek yaş yaş öksürerek tekmeler atıyordu. Kadın bebeği –bir tavuk gibi, diye düşündü Cruz– Teresita'ya doğru uzattı.

"Bir bakayım," dedi Teresita.

Bebeği kollarına alıp yüzünü açtı. Çocuk tekrar öksürdü, balgamlı ve kanlı.

"Verem," dedi Cruz adamlarına.

"O bir melek, señora," dedi Teresita. "Zavallı oğlan."

"Sí, mi santa. Sí, Santa Teresa."

"Verem olmuş."

Cruz adamlarına başını salladı.

"Demedim mi? Ben demedim mi?" diye tekrarladı.

Adamlar sırtını sıvazladı.

Teresita elini çocuğun üzerinden geçirdi. Çocuğun bedeni üstünde garip şekiller alarak gezinen elini izledi Cruz. Sonra elini bebeğin göğsüne koydu. Oğlanın öksürüğü kesilmişti ama bu neyi kanıtlardı ki?

Teresita bir yardımcısını çağırıp kızın kulağına bir şeyler fısıldadı. İçeri koşan kız, bir saniye sonra elinde bir çıkınla geri geldi.

"Bu yapraklarla sigara sarın," dedi Teresita. "Dumanı yüzüne üfleyin."

"Ne sıklıkta?"

"Sabah, akşam."

Kadın elini öptü.

"İyileşecek," dedi Teresita, bebeği annesine geri verirken.

"Gracias, Santa," dedi kadın, ağlayıp tek dizi üstüne çökerek. "Gracias!"

Teresita'nın yüzü kızardı. Kadını çekip ayağa kaldırdı.

"Yo, yo," dedi. "Bana teşekkür etmeyin. Yardım yukarıdan geliyor."

Daha sonra, Teresita'nın tekrar tekrar bir azize olmadığını açıklayışını duyacaktı Cruz. Favori cümlesi şu gibiydi: *Ben sıradan bir kadınım.*

Bu tavrı da Cruz'un onayını kazandı.

Bir grup telaşlı rahibe insanları iterek öne çıktı. Teresita gülümseyerek birer birer minik ellerinden tuttu ve en yaşlılarına şöyle dedi: "Kutsayın beni, hemşire."

Tek dizi üstüne çöktü ve yaşlı rahibe elini başına koydu. Sonra ayağa kalktı, birbirlerine fısıldayıp kıkırdadılar ve rahibeler yoluna gitti.

*

Onu birkaç saat izledikten sonra, Cruz ayağa kalktı. Dizleri çıtırdadı.

"Sen, Azize," diye seslendi.

"Acıdı mı?" diye sordu Teresita, dizlerine bakarak. Adamlar kıkırdadı. Cruz bir bakış çaktı.

"Sen," diye tekrarladı, başka ne diyeceğini bilemediğinden. "Azize."

Teresita adamı tepeden tırnağa şöyle bir süzdü. Tüfeğine, tozlu huarache'lerine baktı.

"Sen, savaşçı," dedi.

"Tomóchic'ten seni görmeye geldik," dedi Cruz.

Teresita gülümsedi.

"Tomóchic? Sahiden mi? O kadar yoldan?"

"Bizi tanıyor musun?"

"Tomóchic'i herkes bilir," diye yanıtladı Teresita.

Bunun üstüne Cruz'un sırtı biraz daha dikleşti.

"Bunu bilmiyordum," dedi.

Teresita yaklaşıp üçüne birden baktı.

"Sierra Kaplanları beni görmeye gelmiş."

Sırıttı. Pazusunu şişirdi. "Büyük savaşçılar. Büyük Tanrı âşıkları." Kolunu gererken bir kahkaha attı.

Cruz'un dili tutulmuştu. Teresita'nın gözleri gözlerini yakıyordu. Onunla dalga mı geçmişti?

"Seni sınava sokmaya geldim," demeyi becerebildi.

Teresita yumruklarını beline dayayıp meydan okuyan gözlerle ona baktı. Bakışlarının cüretkârlığı Cruz'un hoşuna gitmedi. "Beni nasıl sınava sokacaksın, Kaplan? Teneke kutulara ateş mi edeceğiz? At yarışı mı yapacağız?" Yumruklarını kaldırdı. "Dövüşecek miyiz?"

Cruz ağzını açıp bir ses çıkarabildi: "Ha."

"Eğer güreş olursa," diye uyardı Teresita, "seni yenerim."

"Güreş mi?"

José öne çıktı. Başından yumuşak hasır şapkayı çekip çıkardı.

"Demek istediği, Bayan Azize, Bayan Teresita, señorita, köyümüz sizi kendi azizesi yapmak istiyor, *koruyucu* azizesi, işte, bu yüzden de gerçek olup olmadığınızı görmek zorunda... efendim." Sinirleri gitgide geriliyordu. Birden bağırıverdi: "Ben José'yim!"

Teresita elini uzattı. José elini tuttu. Teresita hafifçe sıktı. Aynı şekilde karşılık veren José'nin yüzü kızardı.

"Gördün mü, Don José?" dedi Teresita, "elim et ve kemikten. Ben gerçeğim."

"Sí, señorita."

"Ama azize değilim."

"No, señorita."

Teresita elini çekti.

"İnsanlar azize olduğumu söylüyor. Ama gördüğün gibi, Don José... senin gibi, ben de yalnızca bir hizmetkârım."

"Hizmetkâr, evet."

Korkudan, bir anda, aklı başından gitti. Cabora Azizesi onunla konuşuyordu!

"Yaratan'ın," dedi Teresita.

Bunun üstüne kalabalık din hakkında bir sohbete daldı.

"Ve ahalinin," dedi Teresita.

Sundurmaya çıktı.

"Ama şimdi yorgunum. Beni yarın sınava sokmak zorundasınız, señores."

"José," diye haykırdı José. "Lütfen. Bana yalnızca José deyin."

Cruz kalkık kaşlarla bu konuşmayı izliyordu.

Teresita gülümsedi.

"Joseph, İsa'nın babası gibi," dedi.

Başını aşağı sarkıtan José'nin yüzü biraz daha kızardı.

"Sen," diye haykırdı Teresita, "tıpa tıp Aziz Joseph'e benziyorsun."

"Öyle mi?"

"Kesinlikle."

José'ye yaklaşmasını işaret etti.

"Ensendeki şu yumruyu halletmemiz gerek."

José eliyle tümörünü kapattı.

"Yarın," diyerek söz verdi Teresita.

Arkasını döndü ama kapıdan girmeden önce dönüp Cruz'a baktı.

"Ya sen, Kaplan? Senin adın ne?"

"Cruz Chávez," diye böğürdü Cruz, sesi gereğinden yüksek çıkmıştı. Dikkat çekmeye çalıştığını fark etti. Boğazını temizleyip hafif kamburunu çıkardı. Sonra Teresita'yı bilgilendirdi: "Meksika Papası."

"Tanrım!" dedi Teresita.

José'ye bir bakış attı.

"Biraz çatlak, ha?"

José, Cruz'un ateş saçan gözlerine rağmen, güldü.

"Sorun değil," dedi Teresita. "İnsanlar bana da deli diyor."

Gerinip içini çekerek kapıyı açtı ve "Tanıştığımıza sevindim, Cruz Chávez," dedi, içeri süzülmeden önce. "Meksikalı bir papamız olmasının zamanı gelmişti!"

Kapı çarpıldı.

Üç savaşçı dışarıda kaldı.

"Bana mı gülüyordu?" diye sordu Cruz.

Adamlar bir ağızdan yanıtladı: "Evet."

*

Ertesi sabah, onu beklediler. Saat sekizde bir elma yiyerek ortaya çıktı.

"Aziz Joseph," dedi, elini José'ye uzatarak.

Teresita kapıyı işaret ederken José çabucak sundurmaya çıktı. Şapkasını çıkarıp içeri bir göz attı. Başını aşağı sarkıttı, geride kalan Cruz ve Rubén'e bakıp kıkırdayarak içeri girdi.

"Papa Hazretleri," dedi Teresita. "Siz burada oturabilirsiniz."

Sundurmanın çatısına zincirlerle asılı bir salıncağı göstermişti.

"Ben..." dedi Cruz, ama daha cümlesini bitirmeden Teresita kapıyı arkasından kapatmıştı.

Cruz mümkün olduğunca dik yürüyerek sundurmaya çıkıp salıncağa oturdu. Geriye sallanınca ayağa sıçradı. Daha önce hiç salıncak görmemişti. Rubén'in üstüne oturmasını emredip sallanışını izledi. Sonra da ayağıyla durdurup adamının yanına oturdu. Tüfeğin kabzasıyla öne arkaya itmeye başladı. Rubén ona bakıp gülümsedi. Cruz tepki vermedi. Çok az uyumuştu. Aklı Teresita'ya takılıp durmuştu. Gözleri, sesi. Kıvrılıp bükülen elleri. Sonunda uykuya daldığında, rüyasında Tomóchic nehirlerinde alabalık tuttuklarını görmüştü. Cruz'un tuttuğu balık çok büyüktü, Teresita hayran kalmıştı.

O anda, sundurmada Tomás belirdi. Gözlerini serseri gürühuna dikip kafasını salladı. Salıncağında sallananlara dönüp, "Siz de kimsiniz?" diye sordu.

Ayağa kalkan Cruz tüfeğini iki eliyle yere dik tuttu.

"Ben Meksika Papası'yım," dedi.

Tomás aval aval bakakaldı.

"Tanrım!" dedi. "Bir manyak daha."

Sundurmadan atlayıp, hacıları iterek fırtına gibi uzaklaştı.

Cruz oturup tekrar sallanmaya başladı.

"Bunun derdi ne böyle?" dedi.

*

Sürekli açılan kapıdan çıkan yardımcılar bir-iki çocuk alıp eve götürdü ama Teresita hiç görünmedi.

Rubén horuldarken Cruz da İncil'ini çıkarıp sessizce okumaya başlamıştı. Yüzlerinde uçuşan sinekler, sonra uçup gidiyordu. Yeni bir gündü işte. Sıcak. Kuru. Görünmez devinimlerle dolu. Yel değirmeni zar zor dönüyor, gıcırdıyor da gıcırdıyordu. Hacılar uyukluyordu. Gıcır. Gıcır. Bir at kıpırdandı, nalını bir kez yere vurdu. Üzerlerinde uçuşan arılar, yükselen ter kokusunu soluyordu.

Uykuya daldı Cruz. Rüyasında, Teresita kanlar içindeydi. "Yardım edin!" diye haykırıyordu. Uyanınca, silkinerek ayağa kalktı. José tüfeğine yapışmış, önünde duruyordu.

"Neler oldu?" diye sordu.

"Bana dokundu," diyen José sevecen gözlerle ona bakıyordu, artık yeni Aziz Joseph olduğuna göre, çehresi ulvi bir ışıkla parlamalıydı. "Bana dokunduktan sonra da, sağır bir oğlanı iyileştirdi. Gördüğüm en olağanüstü sahneydi, Hermano Cruz. Çocuğu kollarına alıp kulağına bir şeyler fısıldadı. Biliyorum, bence de, duymayan bir kulağa fısıldamak biraz garip. Ama oğlan birden gülümsedi ve azizenin yaptığı şakaya birlikte güldüler." Omuzlarını silkti. "Ne dedi, bilmiyorum. Ama çocuğun babası dizlerinin üstüne çöküp Tanrı'ya şükretti. Oğlunun duyduğunu hemen anlamıştı."

"Amen," dedi Rubén, bir şey demiş olmak için.

"Ya sonra?" diye ısrar etti Cruz.

"Kurabiye yedik."

"Kurabiye mi?"

"Kurabiyeyle kahve."

José bir aziz gibi gülümsedi.

"Çocuk süt içti. Biz kahve... ballı."

Cruz bir an duyduklarını düşündü.

José'nin boynuna mavi bir bandana bağlanmıştı.

"Bana tümörünü göster," dedi.

Ama daha bandana çıkmadan, Teresita yanlarında bitti. Cruz'a bir reverans yaptı.

"Papa Hazretleri."

Rubén kıs kıs güldü.

Cruz fır dönüp ezici bakışlarla hakkından geliverdi.

Teresita, Rubén'e baktı. "Sen. Senin adın nedir?"

"Rubén."

"Bir savaşçısın."

"Sí."

"Peki katil misin?"

"Pérdon?" dedi Rubén.

"Öldürür müsün, Rubén? Adam öldürüyor musun?"

Rubén tüfeğini kapıp sundurmadan atlayarak koşmaya başladı.

"Adamlarımın sinirini geriyorsun," dedi Cruz.

Teresita salıncağa oturdu.

"Cruz Chavéz," dedi. "Artık sınavıma hazırım. Kâğıt kalem alayım mı?"

José sırıttı.

"José," dedi Cruz. "Git buradan."

"Ben Rubén'i bulayım," dedi Aziz Joseph.

Pencerelerden dikizleyen aile üyeleri ve hizmetçiler sayılmazsa, önlerinde her hareketlerini izleyen on bin göz mahremiyetten sayılırsa, yalnız kalmışlardı.

Cruz göz ucuyla Teresita'ya baktı. Işık saçlarını küçük şimşekler halinde aydınlatıyordu. Gül gibi kokuyordu. Yanına vurunca, gidip oturdu. Ağır ağır sallanmaya başladılar. Dilencilerle kötürümlerin patırtısı düzenli bir gürleme halini almıştı, neredeyse duyulmuyordu. Boğazını temizledi ama söyleyecek bir şeyi yoktu. Küçük bir oğlan yanlarına koşup, Teresita'ya bir buket yonca çiçeği verdi. Teresita çocuğa sarıldı. Oğlan koşup kalabalığa karıştı.

"Balık tutar mısın?" deyiverdi Cruz birden.

"Efendim?"

"Yok bir şey."

Sallandılar. Çevrelerindeki ses boğuktu, sanki pamuk bastırılmış gibi. Işıkta metal parçacıkları parıldıyordu. Sanki her şey geniş bir vadinin ötesindeydi. Duvardaki madreselva sarmaşıklarını keşfe çıkmış arıların sesi ahalinin gürültüsünü bastırıyordu.

"Bu, señor, hayatımda girdiğim en kolay sınav," dedi Teresita.

Cruz boğazını temizledi.

"Endişelenme," diye cesaretlendirdi, "şimdiye kadar iyi gittin."

Teresita başını okşayan bir sarhoşun verdiği mangoyu kabul etti.

"Buna nasıl dayanıyorsun?" diye sordu Cruz.

"Neye?"

"Bu," dedi elini önlerindeki yüzlerden oluşmuş duvara doğru uzatarak.

"Bu benim işim," dedi Teresita. "Seni rahatsız mı ediyor?"

"Çok," dedi Cruz. "Son muchos."

"Tomóchic'te bu kadar çok hacı yok, sanırım."

Cruz pöfledi.

"Dört yüz," dedi. "Orada dört yüz kişi yaşar. Hacı? Arada, bilemedin on, yirmi tane."

"Peki sana danışmaya gelen çok oluyor mu?"

"Az." Cruz başını çevirdi. "Fazla değil." Tüfeğinin kabzasıyla yere vurdu. "Bunun gibi değil."

"Ah. Evet, bu."

Teresita içini çekti.

"Burada dokuz, on bin kişi var. Hiç aklıma gelmezdi, Cruz Chavéz, hayatımda bu kadar insanı bir arada görmemiştim." Hacılara baktı. "Cidden çok ilginç."

"Ben gördüm," dedi Cruz. "Guaymas'ta. Hiç hoşuma gitmedi. Dağlara geri döndüm."

Teresita'ya baktı. Sırıttı. Teresita gülümsedi.

"Kalabalığı ben de sevmiyorum," dedi.

Sallanmaya devam ettiler.

"Limonata, Señor Chavéz."

"Hayır."

"Bueno."

"Ama," dedi Cruz, "bu... bu kalabalığa nasıl dayanabiliyorsun? Nasıl uyuyorsun? Yemek yiyorsun? Seni çağıran bunca hasta insan varken."

"Kurtarıcı olduklarını sananlar, señor, çarmıha gider."

Cruz bunu daha önce de duymuştu.

"Sen kurtarmak için burada değil misin?" diye sordu.

"Ben hizmet etmek için buradayım. Ama aynı zamanda yaşamak için de buradayım. Emeğimi Tanrı'ya sunuyor, günüm bittiğinde de ara veriyorum."

"Bazıları ölebilir," diye karşı çıktı papa.

"Ben de öldüm. Yine öleceğim."

Bir an Teresita'ya baktı.

"Ya sen uyurken birileri ölürse?"

"O zaman ölmeleri gerekiyor demektir. Ben yalnızca yapabi-

leceğim kadarını yaparım. Fazlasını yapmaya çalışmak yalan olur. Yalan söylemekse hiçbir şey yapmamaktan daha kötüdür."

"Bu Tanrı'nın takdiri mi?"

"Tanrı?" Teresita içini çekti. "Senin için Tanrı, yalnızca bir varsayım. Benim için öyle değil. Unutma ki, yüce Kaplan, senden farklı olarak, ben Tanrı'yla karşılaştım.

Cruz tüfeğiyle salıncağı ittirdi.

"Peki Tanrı neye benziyor?" diye sordu.

Teresita ona dönüp gülümsedi.

"Senin kadar ciddi değil."

Cruz başını salladı.

"Ah," dedi.

"Tanrı'nın silahı yok," dedi Teresita.

Güldüler.

"Cruz Chavéz."

Dirseğiyle papayı dürttü. Cruz ne bir elektroşok ne de mucizevi enerjiler hissetti.

"Bundan yüz yıl sonra, seni andıklarında, herkes diyecek ki: *Ne ciddi adamdı*."

Cruz alnını kırıştırdı.

"Bu bir kehanet mi?" diye sordu.

Teresita kafasını salladı, sonra koluna bir yumruk attı.

"Ben biraz limonata alacağım," dedi. "Sana da getiriyorum. Korkma, içmek zorunda değilsin."

Salıncaktan atlayıp kapıya gitti, o kalkarken, sesler de onunla birlikte yükseldi, ismi göklere doğru süzüldü ve ağladılar, yalvarıp yakardılar. Sanki onları gücendirmek istemezmiş gibi yavaşça, kapıyı arkasından kapattı.

*

Cruz terleyen bardağı sundurmanın ahşap zeminine bıraktı.

"Dünyaya ne yapmak için geliyoruz sence?" diye sordu.

"Tanrı'yı sevmek, birbirimizi sevmek. Uzlaşma ve barış. Hizmet etmek." Parmağıyla Cruz'u dürttü. "Neşe!"

"Neşe," dedi Cruz. Gözlerini kısıp ileriye baktı, "Şuradaki silahlı atlıları görüyor musun? Onları neşelendiren nedir, biliyor musun? İnsan öldürmek, kafa derisi yüzmek. İşte onları mutlu eden budur. Bir köyü yaktıklarında, ya da erkekleri öl-

dürüp kadınları aldıklarında, hep gülerler, biliyor muydun? Bu insanların ahaliyi öldürürken attıkları kahkahalar kadar neşelisini duymamışsındır."

Teresita kollarını kavuşturdu.

"O kahkahaları ben de duydum."

"Hayır duymadın."

Beni ne kadar tanıyorsun ki, diye düşündü içinden Teresita. Ama Huila'dan çok iyi öğrenmişti: Erkekler hava atar, akıllı kadınlar da buna izin verir.

"Bebekleri şişe geçirip," dedi papa, "gülerler. Kadınların kellesini uçurup yine gülerler. Onlar için neşenin anlamı budur."

"Anlıyorum," dedi Teresita.

Limonatasını yudumladı, Cruz'a döndü.

"O zaman sefalet ve ıstıraba dair bir Tanrı inancı geliştirmeye çalışırım," dedi. "Senin şerefine."

Bu kadar sert konuşmak istememişti Cruz. Bu zarif kızla konuşurken kendini aptal gibi hissediyordu. Onu kokladığının farkında mıydı acaba?

"Demek," dedi, "bugünlük işin bitti." Eliyle hacıları gösterdi.

"Bugünlük, evet. İsa bile akşam yemeği yerdi. İsa bile uyurdu. İsa da büyük ihtimalle –seni gücendirmek istemem ama, Kaplan– banyo yapardı ve tuvalete giderdi."

Cruz, cidden de, bir an nefesini tutmuştu. İsa ve havarilerinin yol kenarındaki çalılara işerken görüntüsü istenmeyen bir şekilde zihnine yerleşmişti. Hayatında bir kez bile olsun Efendi'sinin çiş yaptığını hayal etmemişti. Bu kız yürekli bir kızdı, bundan emindi. Herhalde dine karşı birisiydi.

"Yemek yiyeceğim," dedi Teresita, "sonra da yatacağım. Yorgunum. İmkânsızı başaramam."

"İmkânsızı Tanrı başarabilir," diye görüşünü bildirdi Cruz.

"Öyle mi?" dedi Teresita. "Öyleyse neden bu acı içindeki insanların hepsini hemen şimdi iyileştirmiyor?"

"Bilmem."

"Hangisi daha kötü, Papa Chavéz; Tanrı'nın herkesi iyileştirememesi mi, yoksa iyileştirmemesi mi?"

Cruz sesini çıkarmadı. Bir cevabı yoktu. Cevabı bilmek istemiyordu.

"Ben," dedi Teresita, "bununla birlikte yaşıyorum."

Cruz omuz silkti.

"Cevabı bilmen gerekirdi," dedi Teresita. "Tanrı hakkında, gerçekte ne düşündüğünü bilmen gerekirdi."

Ayağa kalktı.

"O zaman," diye devam etti, "Meksika başkanının neden bu insanlara yardım etmediğini düşün."

Koca bir yudumla bardağını boşalttı, ahşap zemine bırakıp elini uzattı.

"Hangi tarafta olduğuna karar ver."

Cruz elini tuttu. Teresita'nın tutuşu kuru ve sıkı, ama yumuşaktı. Cruz parmağıyla eklemlerini hissetmemek için kendini zor tuttu.

"Tanrı araçları sever," dedi Teresita. "Sen ve ben, Tanrı'nın araçlarıyız. Paslanmaya ya da bozulmaya hakkımız yok. Anlıyor musun?"

Çabucak eğilip kır sakallı yanağından öptü.

"İyi geceler," diye fısıldadı. "Papa."

Kırk sekiz

Cabora denen bu pinche tımarhane, Sonora,

Aguirre, seni korkak orospu çocuğu!

Tejas'ta gölgesinden kaçan Aguirre!

Pinche Aguirre, sevgili dostum ve akıl hocam!

Ay, cabrón, bu çılgınlığı görebilseydin! Deliliği. Demek, o değerli ve efsanevi spermlerimi Kadın İsa'yı döllemek için kullanmışım. İsa adına! Ve fakat oh, İsa aşkına...

İleri görüşlü miyop, "aptal" için kaç tane kelime olduğunu hiç fark etmiş miydin? Idiota, simple, tonto, baboso, pendejo, mamón, buey, retrasado, imbécil, bobo, sonso, bruto, menso! Milyonlarca deyim. Ama dini fanatizmi tanımlayacak kelime nedir? "Kutsal" demezdim, cabrón, çünkü kızımın "kutsal" olduğunu iddia edecek değilim. Ama bu menso vesaireler Teresa'nın çılgınca davranışları için tek bir kelime düşünebiliyor, bu da kendini "Azize" yakıştırması olarak gösteriyor!

Azize!

Oh ne hoş! Benim piç kızım bir azize. Daha neler göreceğiz!

Beni de Musa mı ilan edecekler, acaba? Cortez Denizi'ni ikiye ayırıp Baja Kaliforniya'ya mı yürüyeceğim? Eh, pek de fena olmazdı, aslında. Bir altın madeni açabilirdik!

Oye! Sözlerime iyice kulak ver!

Azize Teresa şimdi de hükümet ve kilise karşıtı tuhaf vaazlar vermeye başladı. Bu kadar tehlikeli olmasa, dokunaklı denebilirdi. Tedbir önlemleri söylediklerinden bahsetmememi gerektiriyor. Sen bundan istediğin sonucu çıkarabilirsin.

Hazır yeri gelmişken, seni embesil bok çuvalı, o balık paketlemelere layık küçük Teksas gazetenle bu yeni histeri dalgasını başlatan adam olarak seni kutlamama izin ver! Teresa'nın Yaquiler hakkında zırvalıklar yazarak hepimizi tehlikeye atması gerektiği gibi parlak bir fikri sana kim verdi! Ha? CHINGADO, Aguirre.

Neyse, birazdan çıkmam gerek.

"Hacılar" (ha ha ha) şimdi de üç mısır tarlasını bozmuş, yedi inek öldürmüş ve eski helaları taşırmış. Kampların içinden kutsal bok akıyor!

Belki bu da İncil'indeki gazaplardan biridir!

Mısır'a yağan bok yağmuru.

Seni hepimiz özledik ve umarım sıhhattesindir. ("Sıhhatine duacıyım" demediğimi fark ettin herhalde... hah!)

Tu Amigo Cansado y Casi Loco,
Tomás

*

El Paso, Tejas
Aynı yıl daha sonra

Sevgili Aziz Tomás, namı diğer ŞÜPHECİ:

Seni kâfir köpek, basit çiftçi, köylü hödük,

Görkemli metropol El Paso'dan sana selam ederim. Bu güzel şehirdeki ince zevkleri hayal dahi edemezsin: İnek kokusu, leş gibi sokaklarda yalpalayarak dolaşan açlık ve bakımsızlıktan düşüp bayılmaya hazır soylu küheylanların gaz patlamaları eşliğinde ortalığa saçtığı boklar; bütün direklere, köşelere, ağaçlara ve sokak köpeklerine bıraktığı tütünlü balgam izleriyle sokakları arşınlayan şaşı gözlü, çarpık bacaklı Teksaslılar. Canım dostum,

bu şehrin ahşap kaldırımlarında pistolero'lar takırdıyor, şerifler sıskacık bellerindeki altıpatlarlarıyla gelip geçeni gözlüyor, güneş şemsiyeli hanımlar Meksikalı görünce yüzlerini çeviriyor. El Paso! Dün, bir grup salak hain kaçak çalışan bir Çinli'ye taşlarla saldırdı. Ülkelerine davetsiz gelen Çinliler, Amerikalıları derinden rahatsız ediyor. Ah, ama demiryolları devam etmeli. Toprak reformu ve yerli hakları nasıl bizimkini başlatacaksa, gelecek Americano devrimini de sanayi tetikleyecek.

Senden rica ediyorum, sevgili amigo de mi corazón, o berbat çöl kuraklığını ayakta tut! İsyanı destekle! Rejim güçleri mutlaka devrilmeli! Soylu Apaçiler! Azılı Yaquiler! Kızgın Papagolar, Pasifik Pimaları ve boyunduruk altındaki mestizo campesino[100] *kitleleri ayaklanacak! Díaz düşecek. Bunu anlamalısın.*

Teresita, Teresita fenomeni, bizim uzaklardan hizmet ettiğimiz bir şey. Umut onda, kardeşim. Meksikalılar için özgürlüğün kor alevi onun içinde. Ayaklanmanın!

Bu arada, bugün çok ilginç bir limonlu İtalyan dondurması denedim. Geldiğinde sana da ısmarlayacağım.

Sadık dostun,
İsyankâr,
Lauro A.

*

Aguirre:

Sen aklını mı kaçırdın, anasını satayım? Mektubun hükümetin eline geçse, burada neler olacağını hiç hesaba katmadın mı? Sansürleyecekler miydi? Siz devrimcilerde hiç düşünce yok. Ne seas pendejo, buey! Kendine biraz hâkim ol. Zaten işler yeterince kötü. Azizen ağaçta sallanırken ilahiler söylemek hoşuna gider miydi? Yoksa istediğin bu mu? SENİN davan için hepimizin öldürülmesi mi? Sakin ol, Lauro. Lütfen.

Kaygılarımla,
T.

*

Mi Querido Tomás:

Ciddi konuşacak olursak: Akıntı bizden yana dönüyor, bunu hissetmiyor musun? Bütün dünyada halk birleşip savaşmaya başlıyor. Ne endişe, ne şüphe, ne de korku bunu durdurabilir. De-

ğişimden korkma, dostum. Hepimiz kendimizi feda etsek bile, bu daha güzel, daha iyi bir dünya için olacak. Seni tanırım. Çektiğin acıları da. Korkunun ve şüphenin pençesine düştüğün zamanlarda, gözün bağlanır. Kendin dışında hiçbir şey göremezsin, dostum. Sanki bir aynaya bakarak sonsuza giden bir yolda yürür gibisin, kendine doğru yürürken dünyaya karşı kör, inançlı ol. L. A.

*

İnançmış. Stop. Aguirre salağı. Stop. Ağaçlardan sarkan tek meyve Urrea olacak. Stop. Teksas'ta dondurma yerken hepimizi darağacına göndereceksin. Stop. İkiyüzlü. Stop.

Kırk dokuz

Gece ovanın üstüne çöktüğünde, ateşlerin oynayıp titreşen ışıltısında, insan grupları dans eder gibiydi. Cruz ne Rubén'i ne Aziz Joseph'i bulabilmişti. Kampların kenarlarında yapılan gitarlı tekilalı partilerde yoklardı. Çılgın Protestanların "Hallelujah!" diye bağrıştığı çadırda da değillerdi. Ne askerlerin, ne taco arabalarının, ne de birbirine sokulmuş mırıldanan ailelerin yanındalardı. Bir saat kadar onları aradıktan sonra, karanlığın bastırmasıyla, sakat çocuk Conchita'nın kampına doğru yürüdü. Çocuk horlayarak uyuyordu.

Annesini selamlayıp sordu: "Doña, burada uyuyabilir miyim?"

"Claro que sí," dedi kadın. "Kendini evinde hisset."

Battaniyesini yere serdiğinde, kadın bir tabak fasulyeyle kesilmiş biftek hazırlamıştı. Yemeğin üstüne üç tortilla koyup tabağı önüne itti. Cruz parasını ödemek için cebini karıştırdı ama o başını sağa sola salladı. Ocağındaki kömürlerin ışıltısında gençleşmiş görünüyordu. Cruz tortilla'sıyla kaşıklayıp yemeğini yerken Conchita'ya bakınca neredeyse ağlayacaktı ama bu yalnızca bir histi ve bir süre sonra geçti, Cruz da gerinerek içini çekti.

*

Teresita uyuyamıyordu. Yatağında bir o yana bir bu yana dönüp duruyordu. İçini çekti. Oturdu. Tekrar uzandı.

Ayağa kalkıp odayı arşınladı. Tavandan baş aşağı sarkan otların çıtır dallarına uzandı, yumruğunda ezdi, keskin kokularını içine çekti. Köşeye gidip lavaboya su döktü. Yüzünü suya daldırdı. Yanaklarını ovuşturdu. Başını sallayıp bütün odaya su sıçrattı.

*

Cruz da uyuyamıyordu. Oturdu, battaniyesinin altındaki taşları eliyle dışarı süpürdü, tekrar uzandı. Dönüp yüzüstü uyumaya çalıştı. Ayağa fırladı, battaniyeyi silkti, yine uzandı.

Kalkıp çalılara su dökerek kendini rahatlattı. Küçük kampa dönüp ateşi eşeledi. Conchita uyurken battaniyesini üstünden atmıştı. Battaniyeyi üstüne çekti.

Cebinden beş pezo bulup bozukluğu ateşin yanındaki düz bir taşa bıraktı ve eşyasını toplayıp oradan ayrıldı.

*

Büyük evin etrafında nöbetçiler dolaşıyordu. Winchester'lı iki adam. Adamların turlayışını izledi Cruz. Sundurmanın önünde karşılaşıp evin iki yanına yürüdüler, sonra arkadan dolaşmak için gözden kayboldular.

Tüfeğini bırakıp bir avuç dolusu taşla sundurmanın merdivenine doğru seğirtti. Teresita'nın kepengine bir taş attı. Bir tane daha. Sonra yirmiye yakın taşlık bir grup.

Sert bir ses duyuldu: "Sen ne yapıyorsun?"

Cruz hemen döndü. Segundo tüfeğini ona doğrultmuştu.

"Taş atıyordum," dedi.

"Neden?"

"Konuşmamız gerekiyor."

"Konuşman gerekiyor olabilir," dedi Segundo. "Onun da uyuması gerek."

"Ben Meksika Papası'yım."

"Ben de Fransa kralıyım."

Teresita'nın kepenkleri tepelerinde bir hışım açıldı.

"Quién es?" diye aşağı seslendi.

"Benim, Segundo. Salağın biri seni uyandırmaya çalışıyordu. Sen git yat."

"Hangi salak?" diye seslendi Teresita.

"Ben. Cruz," dedi Cruz.

"Ha, şu salak!"

Cruz kaşlarını çattı.

"Beklet, Segundo!" diye bağırdı Teresita. "Geliyorum."

Segundo bir koşu sundurmaya geldi. Cruz'a gülümsedi.

"Tüfeğim olsaydı," dedi Cruz, "böyle gülemezdin."

"Ama yok," diye cevabı yapıştırdı Segundo.

"Seni yayınbalığı gibi kızartırdım," dedi Cruz.

"Ben de yumurtalıklarını haşlardım."

"Çizmelerine sıçardım."

"Köpek gibi kırbaçlardım seni."

Teresita kapıdan çıktı.

"Ne dedin sen?" diye sordu.

"Hiçbir şey," diye mırıldandı Cruz.

"Hiçbir şey," diye homurdandı Segundo.

Teresita kollarını kavuşturdu.

"Çocuklar," dedi.

"Babanı uyandırayım mı?" diye sordu Segundo.

"Ben hallederim," dedi Teresita,

Tüfeğinin namlusunu ittirdi.

"Tutsak benim gözetimimde," dedi.

Segundo gözlerini Teresita'ya dikti. Cruz da. Segundo kafasını salladı. Bu katır kafalı Urrea'larla tartışılamayacağını bilirdi. Özellikle de bununla.

"Yakınlarda olacağım," dedi.

"Evet," dedi Teresita. "Tehlikeli olabilir." Sırıttı.

"Gelecek sefere," dedi Segundo, Cruz'a.

"Arkadaşlarını da getir."

"Sen de seninkileri."

"Onlarsız yapamazsın."

"Annem bile kıçına tekmeyi basardı."

"Çocuklar," dedi Teresita bir kez daha.

"Anani da getir," dedi Segundo, "tabii ahırdan çıkarabilirsen."

"*Çocuklar*, yeter!"

İki erkek birbirine baktı. Segundo tek parmağıyla gözüne dokundu. *Gözüm üstünde olacak*. Sundurmanın öteki ucuna gitti ve Cruz tüfeğini yerden aldı.

"Onu vurabilirim," dedi Teresita'ya.

"Cruz Chavéz," diye çıkıştı Teresita, "yaramazlık etme."

"Özür dilerim."

Ayağının ucunu verandanın ahşap döşemesine sürttü.

Ağustosböcekleri, cicada'lar, inekler, çakallar, topuk sesleri, horultular.

"Bu saatte benden ne istiyorsun?"

"Uyuyamadım."

"Bunun cezasını da benim çekmem gerektiğini düşündün, öyle mi?"

"Üzgünüm."

Teresita koluna girdi. Cruz yerinden sıçradı.

"Benimle gel," dedi Teresita, "kiliseye."

"Yalnız mı?" deyiverdi Cruz, ama Teresita çoktan sundurmadan aşağı çekiştirmiş evin köşesinden döndürüyordu bile.

*

Yuvarlak kilise beyaz kerpiçten yapılmıştı. Kapıda mavi süslemeler vardı. Duvarları kaba ve kalındı. Gündüz ne kadar sıcak olursa olsun, içerisi daha serin oluyordu.

Teresita kapıyı itip Cruz'a önden girmesini işaret etti. Cruz şapkasını çıkarıp içeri girdi. Salon küçüktü, dokuz kadar sıra vardı. Zemin kırmızı kilden karolarla döşenmişti. Duvarlar yuvarlak olduğu için, köşe denebilecek bir yer yoktu.

Kapının hemen karşısındaki sunağın üstünde koyu ahşaptan bir haç asılıydı. Sunağın üstündeki pagan su bardağı gözünden kaçmadı. Çok Meksika işi, dedi içinden. Tütsüler, mumlar. Duvardaki oyuklarda yağ lambaları. Huzur.

"Hoşuma gitti," dedi.

"Teşekkürler."

Teresita ilk sıraya oturup ellerini kucağında bitiştirdi.

"Başını örtmeyecek misin?" dedi Cruz.

"Hayır."

"Ama bu Tanrı'nın evi."

"Tüm dünya Tanrı'nın evidir," diye yanıtladı Teresita. "Burası benim evim. Tanrı burada ziyaretime gelir."

Tüfeğini bırakıp sıranın öteki ucuna oturdu Cruz.

"Hayatın çok zor," dedi.

"Öyle mi?"

"Yalnızsın."

"Yalnız..." diye mırıldandı Teresita.

"Buradaki herkes seni görmek istiyor," dedi Cruz. "Ama *yanında* kimse yok."

"Evet," dedi Teresita, fazla sır vermeden. "Bunu ben de düşünmüştüm."

Cruz ellerini dizlerine sürttü.

"Bu kaderi ben seçmedim," dedi Teresita. "Ama ona sırt çeviremem." Bir kahkaha attı. "Arada bir dansa gitmeye de hayır demezdim tabii."

"Ben dans etmem," dedi Cruz.

"Papa olduğun için mi?"

"Eşekler gibi dans ettiğim için!"

Güldüler. Dışarıda, konuşulanları dinleyen Segundo kaşlarını çatmıştı.

"Bunu nasıl yapıyorsun?"

"Şifayı mı?"

"Sí."

"Ben yapmıyorum. Benim... aracılığımla geliyor." Başını kaldırdı, ellerini önünde açtı. "Su gibi. Ya da... altından bir şey. Geliyor, yukarıdan geldiğini hissedebiliyorum. İçimden geçiyor, başımdan ve kalbimden geçip ellerimden dışarı akıyor." Kıvrılan parmakların oluşturduğu gevşek yumruklar yanlarına düştü. "Şifayı veren Tanrı," dedi. "Ben değilim."

"Her zaman mı?" diye sordu Cruz. "Hep böyle mi oluyor?"

Teresita yerinde kıpırdandı. Boğazını temizledi.

"Her zaman değil."

"Her zaman Tanrı'dan gelmez mi?" diye sordu Cruz, birden endişelenerek.

"Her zaman Tanrı'dan gelir," diye yanıtladı Teresita. "Her şey Tanrı'dandır. Ama bazen... bilemiyorum."

Başını öte yana çevirdi.

"Anlatsana, Teresita. Lütfen."

"Bazen, onlarla konuşabiliyorum." Doğru sözcükleri arandı. "Sesimi kullanarak sakinleştirebiliyorum. Bazen... cidden *benden* geliyor."

Cruz başını salladı.

"Nasıl bir his?" diye sordu.

Teresita gülümsedi.

"Âşık olmak gibi."

Cruz'un yüzü kızardı, ellerine baktı. Teresita saçlarını yokladı, arkadaki topuzdan kurtulan birkaç tel, turuncu mum ışığında yüzünü çerçeveliyordu.

"Onlara âşık oluyorsun," dedi. "Bir şefkat, kalbinde dayanıl-

maz bir yumuşaklık duyuyorsun. Midende bir ürperti hissediyorsun, ağlamak istiyorsun. Öpmek istiyorsun ama öpemeyeceğini biliyorsun."

"Neden?"

"Oh, Cruz! Babam buna asla izin vermez!" Elleriyle ağzını kapayıp güldü. "Tomás Urrea'nın hacıları öpmeme izin verdiğini düşünebiliyor musun? Ay, Dios!"

Cruz gülümsedi.

"Ya da onlarla dans etmene," dedi.

Teresita tekrar güldü.

"Düşünebiliyor musun?" dedi. "Benim bir hacıyla dans ettiğimi?"

Cruz kafasını salladı.

"Bazen," dedi Teresita, "onlara dokunmuyorum bile. Çevrelerindeki renkleri görebiliyorum, bedenlerinden çıkan ışığı. Bazen ışık kırılır. Anlıyor musun? Hayır mı? Bir düşüneyim. Sanki vücut mummuş gibi."

Cruz'u elinden tutup yanan mumlara götürdü.

"Mum alevi ruh olsun. Ama alttaki mumun nasıl ışıdığını görüyor musun? Yanan alev mumun içinden ışık alıyor. Gördün mü?"

Cruz mumları izledi; balmumundan gövdeleri alevin altında da ışıyor, içlerinde kan varmış gibi kızarıyordu.

"Görüyorum," dedi.

"Mumun üstündeki is –mumlardan birinin yanındaki siyah kurumu sildi– ışığı bloke ediyor. İşte hastalık da böyledir. Anlıyor musun? Hastalık bir... gölge yapar. Ben o gölgeyi görebiliyorum."

Yerine geri gitti.

Cruz'un elini tuttuğu yer ısınmıştı. Papa elini pantolonuna sürttü.

"Bazen gölgeye dokunabiliyorum," dedi Teresita.

Cruz sıraya gidip yanına oturdu.

Birbirlerinin kokusunu alabilecek kadar yakınlardı.

"Sana dokunabilir miyim?" diye sordu Cruz.

Teresita uzun zaman sustu.

"Kutsamak için."

"Genelde kutsamayı ben yaparım."

"Ama şimdi ben buradayım. Yapabilir miyim?"

"Evet."

Cruz bir elini sırtına koydu. Ötekini de başına.

"Tanrı seni kutsasın, Teresa."

Sonra alnını sırtına yasladı. Gözlerini kapattı.

"Bazen de," diye mırıldandı Teresita, "onların acısını kendi bedenime alıyorum. Kederlerini içime çekiyorum, sonra Tanrı *beni* iyileştiriyor. Çok zor. Beni çok yoruyor. İşte bu sınavların en büyüğü."

Cruz yüzünü sırtına bastırıp kokladı.

*

Sıranın üstünde uyandığında, Teresita gitmişti.

Sabahtı, havayı yemek pişirme ve beslenme maratonunun gürültü patırtısı sarmıştı. Kaplanların Tomóchic'e döneceği gündü. Cruz kalktı, diz çöküp haç çıkardı, şapkasıyla tüfeğini alarak günün içine çıktı. Keskin ışıkta gözlerini kırpıştırarak kalabalığın arasından kendine yol açtı.

Teresita sundurmasından küçük bir grupla konuşmaya başlamıştı bile. Basamakların yanında duran Rubén'le Aziz Joseph'i fark etti. Segundo gözlerini ona dikmişti, korkuluktan eğilip tükürdü.

"Neredeydiniz?" diye sordu Cruz adamlarına.

"Uyuyorduk," dedi Rubén.

Aziz Joseph tebessüm etti.

"Bir mucize yaşadım," dedi.

"Ya?"

José'nin ensesindeki tümörü çoktan unutmuştu Cruz.

"Göstersene," dedi Rubén.

Bandanayı boynundan çekip, "Bak," dedi José.

Cruz gözlerini Teresita'dan ayırıp adamın ensesine baktı. Dikdörtgen ve mor iki ur gitmişti. Tümörün olduğu yerde uzun bir kat kırışık deri kalmıştı. José güldü. Cruz yutkunarak parmaklarını ihtiyarın ensesinde dolaştırdı. Ateş gibi, kertenkele kadar pütür pütürdü ama tümör falan yoktu.

"Gitti!" diyerek güldü Aziz Joseph.

Cruz Teresita'ya baktı. Teresita da ona bakıp gülümsedi.

"Tanrı'nın kızı," dedi Cruz.

Sundurmadaki salıncağa bırakılmış not, plazuela'dan çıkartılmış beyaz taşlardan birinin altına konmuştu.

Kimden: Benden, Özgür Meksika'nın Papası, Pastor Cruz Chavéz, Tomóchic'in Önderi, Sierra Kaplanları'nın Komutanı

Kime: Sana, Tanrı'nın Kızı, Cabora Azizesi olarak da bilinen, Teresa Urrea'ya, ama benim için Teresita

Sevgili Azizem. Yo, sana azize denmesinden hoşlanmıyorsun ve bu yüzden Tanrı seni kutsasın! Güzel Kitabımız'da İsa'ya inanan herkesin aziz olduğu yazmıyor mu! Amen!

Sevgili Teresa,

Sana Teresa diyebilir miyim? Açıkçası, ben sana Teresita demek istiyorum.

Olur mu?

Teresita! Benim, Cruz.

Yüce Efendimiz sana getirdiğimiz sınavdan geçtiğini bildirmemi emretti bana. Doğru yazabildim mi? Ortografi (bu alengirli kelimeden hoşlanacağını düşündüm) hatalarımı mazur gör, elimden geleni yapıyorum. Amen.

José senin dokunuşunla iyileşti. Kutsal Ruh aracılığıyla! Şükürler olsun! Amen. Artık geri dönmeliyiz. Amen.

Böyle tanımlanmayı sevmiyorsun ama seni köyümüzün azizleri ve koruyucu melekleri arasına kabul ediyoruz. Tomóchic sonsuza kadar senin cemaatin olacaktır. Dağlarımıza gelip bize vaaz vereceğin günü bekleyeceğiz.

O güne kadar, sana dua edeceğiz. Senin onuruna mumlar yakacağız.

Kutsal olan her şey adına, sana karşı gelen herkesi öldüreceğiz. Amen ve amen.

Tanrı seni korusun,
Cruz Chavéz

Yaz bana!

*

BUNU HABERCİYLE YOLLUYORUM!
Sevgili Papa Hazretleri:

Bugün, bir adamı ölüme terk etmeye zorlandım. Çok üzücüydü. (Belki konuşmalarımızı hatırlarsın. Ben hatırlıyorum!) Oğulları sedyeyle getirmişti. Çok yaşlı ve zayıftı. Kanser iç organlarının tümüne yayılmıştı.

Babalarını kurtarmam için yalvardılar. İhtiyarın yanına diz çöküp elini tuttum. "Seni kurtaramam," dedim. "Ölmem mi gerekiyor?" diye sordu. "Gerekiyor," dedim. Çocukları bağırıp çağırmaya, benim bir sahtekâr, bir şeytan olduğumu söylemeye başladı. Gücüm olmadığını söylediler. Onları sakinleştirmeye çalıştım. "Gücüm hiçbir zaman yoktu," dedim onlara. "Sahip olduğum güç, sizin de sahip olduğunuz güçtür. Güç Tanrı'dan gelir. Biz hizmet etmek için buradayız." Ama bana çok kızmışlardı.

Cruz! Bana kızgın olan öyle çok insan var ki! Bana bağırılmasından hiç hoşlanmadım, biliyorsun. Teyzem bana bağırıp korkunç şeyler söylerdi. Ay! Keşke herkes beni sevebilseydi. Bunu sen de hisseder misin? Ah, seni koca Kaplan, insanlar seni sevmiş sevmemiş, umurunda bile değil, öyle değil mi? Haşin adam!

İhtiyarın kulağına fısıldadım. İkimizin de bildiği şeyleri anlattım. (Cennet ve Tanrı). Oğullarını susturan o oldu. İnanabiliyor musun? Onları yanına çağırıp şöyle dedi: "Bağrışmayın çocuklar. Öfkelenmeyin. O bana en güzel armağanı verdi, iyileşmekten daha iyi. O bana huzur verdi. İyi bir ölüm verdi. Artık korkmuyorum."

Adamı alıp götürdüler.

Böyle bir günün sonunda başım ağrıyor.

Siz Kaplanların gittiğini görmek beni üzdü. Ama mektubuna çok sevindim.

"Cabora Azizesi" olmayan dostun,
Teresita

Not: Şiddet uygulamayın. Kimseyi öldürmeyin.

Tomás uyuyamamıştı. Güzelim Gabriela'sı onu cinselliğinin sevecen kokularıyla sarmalayıp geç saatlere kadar seviştiklerinde bile, sevişme sonrasında uyuyamadan yatıyordu. Duvarlara baskı yapan bedenleri hissedebiliyordu. Kalabalığın o tuhaf gurultusunu. Öksürük ve itişmeleri, bağırış ve hıçkırıkları. Mide ve burunlardan sürekli çıkan çirkin sesler –özellikle insanlar uykuya daldığında– öyle hafifliyordu ki, sanki bir ninni, Ocoroni'den yola çıkıp sızıntılı salı buldukları o artık çok gerilerde kalmış gün geçtikleri nehrin sesi gibiydi sanki. Bir düşünce diğerine yol açtı. Rüzgârın sesiyle her nasılsa çöldeki iki Kızılderili âşığın korkunç mezarlarına geri döndü, başlarıyla geçit vermez toprağı kazmaya çalışarak, hâlâ orada kıvrandıklarını hayal etti.

Gabriela her zamanki lezzet bulutuyla çevrelenmiş, yanında uyuyordu. Yüzünü saçlarına bastırıp kokladı. Sonra ağzını çıplak karnına bastırıp göbek deliğinden öptü. Örtüyü Gaby'nin üstüne çekti, bacaklarını yataktan sarkıttı, dirseklerini dizlerine dayadı.

"Tanrım," diye mırıldandı.

Kalktı, askılarını arkadan sarkıtarak pantolonunu çekti. Beyaz bir fanila giydi. Yüzünü yıkayıp parmaklarını hâlâ azalmamış saçlarından geçirdi. Henüz kelleşmiyordu! Bıyığını düzeltti.

En iyisi mutfağa inip yiyecek bir şeyler bulmaktı.

Yalınayak dışarı süzülüp merdivenlerden indi. Ön kapının kilidini kontrol etti. Sol elini duvara değdirerek, koridorda el yordamıyla ilerledi. Mutfağa giden köşeyi dönüp masada oturan Teresita'yı gördü.

"Ay!" dedi.

"Ay!" diye bağırdı Teresita.

Mutfakta iki mum yakmıştı. Önündeki tabakta koca bir dilim calabaza vardı. Lor ve inek kılı bağlamış bir peynir tulumundan zar zor aldığı bir bardak süt.

"Baba," dedi. "Beni korkuttun."

"Uyuyamadım."

Teresita başını salladı.

"Bir şeyler atıştırmak," diye ekledi Tomás, "iyi gelir dedim."

Teresita calabaza'sını gösterdi.

"Ben de."

Bundan sonra ne yapacağını bilemeden, bir an kalakaldı Tomás. Sonunda Teresita'nın yanına gidip elini ensesine koy-

du. Burnuna bir gül esintisi geldi. Evet, işte bu. Efsanevi koku. Saçlarının kaygan, altındaki kafatasının sert ve yuvarlacık olmasından, neredeyse hayrete düşecekti. *Sen gerçeksin*, deyiverecekti neredeyse.

"Eh!" dedi. "Bakalım nelerimiz varmış!"

Erkeksi uzun adımlarla kilere doğru gitti.

"Bir kutu şeftali kompostosu," diye seslendi.

"Kulağa hoş geliyor."

"Bu nedir?" diye sordu, teneke bir kutuyu kaldırarak.

"Erikli puding."

"Nasıl şey o?"

"Bilmiyorum. İngiliz malı."

Tomás kutuyu inceledi.

"Burada, içinde rom var diyor."

"Rom seversin," dedi Teresita.

"Sevmem mi!"

Kutuyu metal masaya götürüp bir konserve açacağıyla hakkından geldi. Erikli-romlu pudingin yoğun aroması mutfağı doldurdu.

"Kahve hâlâ sıcak mıdır?"

"Sanmam. Üstelik, baba, gece yarısı kahve içmek istemezsin."

"İstemem herhalde."

"Süt al."

"Böğk!"

"Süt sağlığa yararlıdır!"

"Süt," diye kendi görüşünü bildirdi Tomás, "iğrenç bir şeydir."

Teresita'nın bardağındaki süt sulu ve mum ışığında maviye yakın bir renkteydi. "Ben bunda yanlış bir şey göremiyorum," dedi.

"Bir *inekten*," dedi Tomás, "*fışkırıyor*."

Teresita güldü. Tomás pudingi cam bir kâseye boca edip kokladı. Bir kutu da krema alıp birazını pudingin üzerine döktü. Oturdu.

"O da bir inekten fışkırmıştı," dedi Teresita.

"Bunu içmiyorum, yiyorum. Ayrıca rom da ayrı bir hava katıyor. Bak, –elindeki kaşığı ona doğru tutmuştu– süt içmek kan içmeye benzer."

Tatlı bir calabaza lokmasını midesine göndermek için koca bir yudum süt içti Teresita.

"Sen aklını kaçırmışsın," dedi.

"Bilmiyor muydun?"

Güldüler.

Tomás kaşığının ucuyla biraz puding alıp tadına baktı.

"Oh evet," dedi. "Leziz."

"Baba," dedi kızı, "sevmediğin şeyler olduğunu bilmezdim."

Tomás kaşığını salladı.

"Milyonlarcası var."

"Mesela?"

Tomás omzunu silkti.

"Mesela, dur bakayım. Balık yerken dişime kılçık gelirse, bu beni hasta eder."

"Ciddi mi!"

"Ya da fasulyemden taş çıkarsa. Aslında, yemeğimde olmaması gerekip de olan her şey midemi bulandırır."

Teresita güldü.

"Çok hanım evladısın."

"Ah canım! Senin yemediğin hiçbir şey yok herhalde?"

"Bira sevmiyorum."

"Bira! Bira hayatın ta kendisidir!"

"Gerçek bir ayyaş gibi konuştun."

"Biraz saygılı ol bakalım," dedi Tomás.

Romdan burnu akmaya başlamıştı.

"Ben hep," diye devam etti Teresita, "biranın tatlı olacağını sanmıştım. Ama acıymış. Tütünün de çikolata tadında olduğunu sanıyordum."

Biraz daha calabaza yedi.

"Hiç gerçekçi değilmişim."

"İdealizm adamı öldürür," dedi Tomás. "Hâlâ doymadım."

"Duvarda jambon vardı."

Aguirre'nin Cabora'daki son numarası duvarın ocaktan en uzak yerinde soğutucu bir oyuk açmak olmuştu. Oyuktaki kerpice gömülü bir su sarnıcı kilin ısınmasını önlüyordu. Tomás içini karıştırıp bulduğu jambonun yanında biraz çıtır ekmek ve büyük bir bıçak da aldı.

"Şarap?" diye sordu.

"Şarabı da pek sevmiyorum, teşekkürler."

"Bir itiraf daha."

Kendine koca bir bardak Burgonya şarabı doldurdu.

"Pekâlâ," dedi. "Beni rahatsız eden bir şey var."

"Nedir?"

"Neden gül gibi kokmak zorundasın?"

Teresita boş gözlerle bakakalmıştı.

"Gül kokusu alıyorum," dedi babası. "Senden."

Teresita üstünü başını kokladı.

"Ben artık almıyorum. Çok mu güçlü?"

"Hayır."

"Sevindim."

"Hep merak etmişimdir, neden gül?" diye ısrar etti Tomás.

O yerine otururken Teresita gülümsedi.

"Sanırım," dedi, "bütün azizler böyle kokar."

"Kitaplardan baktım," dedi Tomás. "Çok azı senin gibi kokarmış."

"Kutsal Anamız gül seviyor."

"Ha! Eh! Bu her şeyi açıklıyor. Kutsal Ana."

"Guadalupe Bakiresi, Juan Diego'ya güller getirmişti."

"Evet, evet," dedi Tomás, "Kutsal Ana'nın kim olduğunu biliyorum."

"Ama, tabii ki, inanmıyorsun."

Tomás avuçlarını açtı.

"Tarihi oku, hayatım. Göründüğü Tepeyac denen o tepe. Aztekler orada yıllar boyu kendi tanrıçalarını 'görmüş'. Tonántzin'di, değil mi? O da mı bakireydi? Rahipler bir peri masalının üstüne bir yenisini koyup, aynı türden bir periyi aynı noktaya yerleştirmiş."

Teresita gözlerini kısmış ona bakıyordu.

"Neden-sonuç dünyası çok yalnız bir yer olmalı," dedi.

Tomás irkildi.

"Baba," dedi öne doğru eğilerek, "sence Tanrı'nın Annesi Azteklerden önce de yok muydu? Tam şu anda, burada görünse, ahali O'nun bir Yaqui ya da mestiza olduğunu düşünmez mi? Aztekler O'nu yalnızca bir Aztek olarak algılayabilirlerdi, değil mi? Aztek dini dışında ne biliyorlardı ki?"

"*Touché*."

Her ikisi de göğsünde sıcak bir ışıltı hissetti. Birbirleriyle tartışmak içten içe hoşlarına gidiyordu. Sırıtmaya başlamışlardı.

"Ama bu güller," diye uzattı Tomás, sanki Teresita bütün bunları söylememiş gibi.

"Güller lütfun göstergesidir."

"Kime?"
"Tanrı'ya. Annemize."
"Demin ne dedim? Peri masalları!"
"Bu koku peri masalı mı?" dedi Teresita, kollarını kaldırarak. "Açıkla bakalım."
"Neden hanımeli değil? Lavanta neden değil?"
Teresita omzunu silkti.
"Gül kokusunu sevdiğini sanmıştım."
"Kim demiş?"
"Bilmem," dedi Teresita. "Sanırım herkes öyle söyledi."
"Ben demedim."
"Gül kokusunu hiç sevmez misin?"
"Yo."
"Şimdi bile mi?"
"Hayır, anasını satayım!"
Teresita ellerini çırptı. Güldü.
"Bu müthiş!" diye haykırdı.
"Üzgünüm," dedi Tomás.
Teresita ellerini yanaklarına yasladı.
"Harika."
Gülerek yemeye devam ettiler.
"Apaçileri gördün mü?" diye sordu Teresita.
"Bugün mü?"
Kızı başını salladı. "Apaçiler arada beni görmeye gelir."
"Onları öteki Kızılderililerden nasıl ayırıyorsun?"
" 'Biz Apaçiyiz,' diyorlar."
Tomás gülümsedi.
"Çok komik."
"Yaquilerle Cabora'daki ahalinin neden İsa'yla ilgilendiğini sormak istemişler."
"Peki sen ne dedin?"
"İsa'nın ölümden dirilip tekrar yürüdüğünü söyledim."
"Onlar ne dedi?"
" 'Bu muydu?' dediler. 'Bizim şifacılar bunu hep yapar.' "
"Günahkârlar senin kurtarıcını kabul etmedi, ha?"
"Korkarım, benim hatam."
"Günah çıkarmaya gitmen gerek," dedi Tomás.
"Evet, bir misyonerlik fırsatını kaçırdım sanırım."
"Tehlikeli doktrinler!" diye böğürdü Tomás. "Yerli din karşıtları!"
"Hışt! Uyuyanlar da var, biliyorsun."

Tomás omuz silkti. Biraz daha şarap içti.

"Bundan sıkılmadın mı?" diye sordu.

"Neden?"

"Neden olduğunu biliyorsun?"

"Bütün bunlardan mı?" Teresita kaşığıyla etrafı göstermişti.

"Sí. Esto. Todo esto. Este desmadre de santos y pecadores. Todo esto, Hija."[101]

Teresita biraz sustu. Kaşığıyla oynadı. Peçetesini dudaklarına dokundurdu.

"Her gün," dedi.

"Yapabilseydin ne yapardın?" Dikkatini çekebilmek için tak tak masaya vurdu. "Sakın bana 'hiçbir şey' deme!"

Teresita düşündü, ellerine baktı.

"Bilmem..."

"Haydi, haydi. Söyle bana. Ben senin zavallı yaşlı papá'nım."

"Ah," diyerek babasına baktı. "Sessizlik isterdim."

"Sessizlik mi? Tam anlayamadım, Teresita. Nasıl sessizlik?"

"Sessizlik. Ağaçlar altındaki küçük serin bir evde yaşardım. Kimsenin gözünü dikip bana bakmayacağı bir yerde. Nane, mısır ve biraz da domates yetiştirirdim. Cilantro yetiştirirdim, kendi halinde mütevazı bir adam bulup bebek doğururdum ve... unutulurdum."

Uzun bir süre bakıştılar. Teresita'nın gözleri yaşarmıştı. Tomás masanın üzerinden uzanıp elini tuttu.

"Teresita," diye fısıldadı.

Teresita başını iki yana salladı.

"Hepsini evlerine gönderebiliriz."

"Yo."

"Buna bir dur diyebiliriz," dedi Tomás. "Her şeye yeniden başlarız. Alamos'a taşınabiliriz, orada küçük bir evin olur. Ya da..."

"Kaderim böyle değil."

"Kaderimizi kendimiz yaratırız."

"Kaderi Tanrı yazar."

"Tanrı bir peri masalıdır!"

Kızı başını iki yana salladı.

"Unutuyorsun," dedi. "Ben Tanrı'yla tanıştım. Eli avcuma dokundu."

Tomás elini bıraktı, bir çeşit şok, gizemli bir titreşim olabilir diye. Tanrısal boyutlara falan girecek halde değildi.

"O bir halüsinasyondu," dedi, kırıcı olmamaya çalışarak.

Teresita acıyan gözlerini ona çevirdi.

"Tanrı'yla savaşını kazanamazsın," dedi. "Öfkelisin... yetim kalmışsın. Daha küçücük bir çocukken annenle baban ölmüş. Yatağında her gece Tanrı'ya yumruk sallayıp haykırarak lanetler yağdırıyorsun. Ama kazanamazsın. Sabahleyin, o hâlâ orada, seni bekliyor olacak. Bütün inançsızlar aynıdır."

Tomás çenesini yumruğuna dayadı.

"Ve?" diye devam etmesini istedi.

"Ve her zaman bunun seni farklı kıldığını zannettin. Kendini hep biricik hissettin. Tanrı'ya inanan bütün budalalardan üstündün. Ama inanmaktan vazgeçen herkes kendisini en zeki sanır. Her zaman birbirinizle rekabet edersiniz, Tanrı'yla değil. Bir çocuk korktuğu zamanlarda bile nasıl, 'Korkmuyorum,' der, bilir misin? Hani elinde taşlarla karşında dururken, pencereyi kırmadığını, ne kadar da masum olduğunu söyler ya? Siz inanmayanlar da böylesiniz. Üzgün küçük çocuklar."

"Peki sen bunları nereden biliyorsun?"

"Sadece bakmak yeterli," dedi Teresita. "Sandığından çok daha fazlasını görebiliyorum."

"Mesela?"

"Mesela aura'nı, beyaz ve altın renginde olmak istiyor, ama öfken onu kırmızı yapıyor..."

"Hija, hija, hija," diye sözünü kesti Tomás. "Yeter artık." Kafasını salladı. "Kızım, beni endişelendiriyorsun."

Teresita arkasına yaslandı.

"Biliyorum." Yüzünü ovuşturdu. "Kendimi de endişelendiriyorum."

"Kimsin sen?"

"Eskiden neysem oyum."

"Yo! Yo. Beni kandıramazsın. Her ne olduysan oldun ama aynı kız değilsin. Şu anda değil. Artık değil."

Teresita tabağını lavaboya götürdü.

"Belki de değilimdir," dedi. "Bilmiyorum."

"Çok açık," dedi babası, sesinde yalnızca çok hafif bir alaycılıkla, "bakmak yeterli. Şimdi bende mi aziz oldum? Ortada olanı gördüğüme göre?"

"Ben azize olduğumu hiç söylemedim."

"Ama onlar öyle diyor."

"Onları vazgeçirmeye çalışıyorum."

"Konuşmaya başladığın günden beri azize olmak istedin," dedi Tomás.

Kızı dönüp gözlerini ona dikti.

"Bana yanıldığımı söyle."

Bir rafa gidip küçük siyah bir cheroot buldu, bir kibrit çakıp bir nefes aldı.

"Sí, o no?" dedi.

Teresita içini çekti. Eğer bir vaquero olsaydı, bu boşluğu yere tükürmek için kullanırdı.

"Belki de," dedi. "Bunu hiç düşünmemiştim."

"Evet, düşündün."

"İyi olmayı istemek suç mu?" diye haykırdı Teresita.

Tomás ağzındaki küçük pis sigarı çıkardı.

"Yavaş," dedi. "Yavaş ol. Heyecanlanma."

Elini kızının başına koydu.

"Of," dedi Teresita. "Bilmiyorum." Oturdu. "Bir erkek arkadaşım olsun istemiştim. Bir köpek yavrusu. Pembe bir elbise."

Başını kaldırıp sırıttı.

Arka kapının vurulduğunu işte o zaman fark ettiler. Bir süredir çalınıyor olmalıydı ama duymamışlardı.

"Ne ki bu, fare mi?" diye sordu Tomás.

Teresita omzunu silkti.

Tomás ayağa kalkıp kapıya gitti, mandalı çekip birden hızla açtı.

Alt basamakta, leş kokulu ve pis bir bacaksız dikilmiş duruyordu. Çocuktan çıkan hastalıklı çöp kokusu mutfağa süzüldü.

"Ah cabrón!" dedi Tomás.

Çocuk Kızılderili'ydi. Çıplak ayakları simsiyah, tırnakları yarıklar içinde ve kanlıydı. Ahı gitmiş vahı kalmış bir pantolonla yırtık pırtık ve yanık bir ceket giymişti, gömleği yoktu. Gözleri sulu, üst dudağıysa kristalize olmuş sümükle kaplıydı. Dik dik ve katı saçları kafasından çıkan uzun çiviler gibiydi.

"Işık gördüm," dedi.

Leş gibi koku Tomás'ın başını döndürmüştü.

"Tabii göreceksin," dedi. "Biz burada yaşıyoruz."

"Bekliyordum," dedi çocuk. "İnsanlar iğrenç koktuğumu söylüyor. Gündüzleri gelmeme izin vermiyorlar. Yanına yaklaştırmıyorlar. Gelebilmek için herkesin uyumasını bekledim."

Teresita çocuğa doğru uzandı.

"Gel içeri," dedi.

Elinden tuttu.

Tomás tek diziyle yolunu kesmeye çalışsa da, Teresita ustaca bir hamleyle çocuğu babasından kurtardı.

Çekinerek içeri giren oğlanın kokusu bütün mutfağı kaplamıştı.

"Çocuk," dedi Tomás, "bok gibi kokuyorsun."

Çocuk hıçkırıklara boğuldu.

Ellerini yüzüne kapayıp ağlamaya başladı.

Teresita başını, kokunun kaynağı gibi görünen kafasından uzakta tutarak oğlana sarıldı. Saçları sert ve parlaktı. Ensesi ıslak görünüyordu.

"Neyin var, çocuğum?" diye sordu.

"Özür dilerim!"

"Bak, bak," dedi Tomás. Boğazını temizledi. "Ağlamak kızlara göredir. Biz kocaman güçlü adamlarız! Somos machos!"

Ceketin yakası katılaşmıştı. Koku çürümüş et ve bayat kandan geliyordu. Teresita başına baktı, iltihap kapmış yaralarla doluydu. Kafa derisinde irinden pezo büyüklüğünde havuzcuklar vardı, ensesine akan irin saçında pıhtılaşmıştı. Pıhtılara yapışan toz toprak da başındaki sert çivileri oluşturmuştu.

Tomás öne eğilip burnunu kırıştırdı.

"Kahretsin!" dedi. "Bu da nedir?"

"İltihap kapmış," dedi Teresita.

Tomás'ın aklına sırtındaki kırbaç yaraları iltihap kapmış yaşlı adam geldi birden. Bu ne zamandı? Yıllar önce. Ne gününü ne de yılını hatırlıyordu. Bu olayı Teresita'ya anlatmak istedi ama zamanları yoktu.

Teresita oğlanın saçını özenle ayırınca, iltihabın içine batmış küçücük ve siyah yaratıklar göründü. Bataklık gibi yaraların içinde bacakları oynuyordu.

"Aman Tanrım!" dedi Tomás. "Bunlar da ne böyle?"

"Bit."

"Bit mi!"

"Hiç bit görmedin mi?"

"Hayır, Teresa, ben hiç bit görmedim! Sen beni ne sandın, köylü falan mı?"

"Mümkün değil," dedi Teresa. "Ben de bitlenmiştim."

"Öyle mi?"

"Büyük evin dışındaki herkes bitlenmiştir."

"Olamaz!"

Teresita başını kaldırıp babasına baktı ve olup bitene karşı bu kadar cahil olmanın nasıl bir şey olduğunu düşündü.

"Bak," dedi. "Onu öyle ısırmışlar ki, kafa derisini yırtana

kadar kaşınmış. Sonra da iyice kötüleşmiş. Yaralar iltihap kapmış."

Tomás masaya gidip bir yudum şarap içti. Bardağına biraz daha doldurdu.

"Zavallı çocuk!" dedi sonunda.

Çocuk burnunu çekti. Teresita onu bir sandalyeye oturtup cerahat kabuklu ceketini çıkarttı. Bir tabağa kurabiye doldurup kesmikli sütünden de biraz doldurdu.

"En son ne zaman yedin?" diye sordu.

"Bilmiyorum."

"Annen baban nerede?"

"Öldü."

"Sana kim bakıyor?"

"Köpekler."

Tomás gırtlağından bir ses çıkardı.

Köpekler mi!

Bir çekmeceye gidip bir parça çikolata çıkardı. Çocuğa verdi.

"Benim annem babam da öldü," diye bir laf attı ortaya.

"Öyle mi?" dedi çocuk, başını kaldırıp bakarak. Tek gözü titrekti. Kaşının üstünde bir bit vardı. Teresita hemen biti kopartıp tırnağıyla kırdı.

"Makas getir," diye talimat verdi.

Huila'nın eski odasında koca bir tane bulana kadar bütün evi aradı Tomás. Bunca zamandır hiç dokunulmamıştı. Odayı temizleyecek cesaret kimsede yoktu.

"Güzel," dedi Teresita. "Şimdi de ateşe biraz su koy. Huila'nın odasındaki mor çiçeklerden al. Odanın ortasında asılı. Bir avuç alıp suyun içine at. Ben de bu arada saçını keseyim."

Tomás bir telaş Huila'nın odasına gidip tavana asılı ot demetlerini inceledi. Mor olanları buldu.

"Yaprakları da mı?" diye seslendi.

"Yalnız çiçekler, lütfen."

"Tamam."

Teresita çocuğun saçlarını büküp kaskatı düğümleri dikkatle kırptı.

"Saçsız," dedi, "biraz komik görüneceksin. Ama bitlerin ayıklanmış olacak."

"Kokmadığım sürece sorun yok."

"Kokuyu da gidereceğiz," diye söz verdi.

Tomás kurutulmuş çiçekleri suya attı.

"Şimdi?" diye sordu.

"Gel."

Sandalyenin yanına gitti. Teresita saçların çoğunu kırpmış, geriye uyuşuk bitlerin görülebileceği yapışkan kıllar bırakmıştı.

"Kopart," dedi babasına.

"Neyi koparacağım?"

"Bitleri."

"Dalga geçiyorsun."

"Hayır, dalga geçmiyorum. Kopartıp ezeceksin."

"Ama parmaklarıma iltihap bulaşır!"

"Ellerini yıkayabilirsin."

"Ama çok iğrenç!"

"Hayır, baba. İğrenç olan bir yetimi acı çekmeye terk etmektir."

"Chingado."

İğrenç küçük canavarlardan birini özene bezene kopartıp tırnaklarıyla ezdi. Tuhaftı ama, doyurucu bir histi.

"Hallettim pisliği," diye rapor verdi.

"Aferin."

Bir tane daha yakaladı. Çok garip, çocuğun çürümüş kafasından gelen kokuyu yeterince koklarsanız, artık hissetmiyordunuz.

Bitlerin ayıklanması o kadar uzun sürdü ki, çocuk parmakları altında uyuyakalıverdi. Tomás pantolonunun önüne o kadar çok cerahat silmişti ki, resmen iki koca leke oluşmuştu. Hayatında ilk kez... kendini bir aziz gibi hissediyordu.

Teresita'nın, "İsa da kirli ayakları yıkamıştı, biliyorsun," diyerek düşüncelerini dağıtması, beklemediği bir şeydi.

Teresita mor sulu tencereye gidip, soğuması için masaya bıraktı. Çocuk horluyordu. Su yeterince soğuduğunda, çayın içine batırdığı beyaz bezleri hafifçe yaralara bastırmaya başladı. Çocuk yerinden sıçradı ama horlamaya da devam etti.

"Adını bile bilmiyoruz," dedi Tomás.

"Umut edelim yeni bir Urrea olmasın," dedi kızı.

Sırıtıyordu.

"Hiç komik değil," diye mırıldandı Tomás.

Başındaki bütün iltihabı sildiler. Teresita yaraların üstüne açık sarı bir merhem sürüp başına beyaz bir bandaj sardı.

"Onu ne yapacağız?" diye sordu.

"Niye bana soruyorsun ki?"

"Patron sensin," diye işin gerçeğini söyledi Teresita.

"Burayı ben yönetmiyorum. Kontrolü tamamen yitirmiş durumdayım."

Teresita çocuğu kucağına alıp salona taşıdı. Bir divana yatırıp yanına oturarak cılız göğsünü okşadı.

"Bir battaniye getir," dedi.

Tomás yukarı kata koşup yatak odasındaki sedir çekmeceden bir battaniye çekti. Aşağı döndüğünde, Teresita başı çocuğun göğsünde uyuyakalmıştı. Tomás bir an uyuyuşunu seyretti. Sonra ayaklarından tutup kaldırarak, başı divanın öteki ucuna gelsin diye yavaşça çevirdi. Ayakları çocuğun yüzünün karşısında, çocuğunkiler onun koltuk altlarındaydı. Aman neyse, ancak bu kadarını becerebilmişti. İkisini de battaniyeyle örttü.

Geçirdiği geceyi düşünmek için bir anlığına yere oturunca, o da yanlarında uyuyakaldı, Gabriela da sabahleyin hepsini orada, şafağın o serin turuncu ışığında rüyalar görürken buldu.

Beşinci Kitap

DIŞARIDAKİ KARANLIK

Gözlerinde bir miktar barut ve alkol kadar kışkırtıcı vahşi bir ateş taşıyan ama yine de merhametli, yaşam dolu ve tatlı, tatlı ve azimli, afyon dumanı kadar dingin ve sakinleştirici bu tedirgin genç kız bir sanrı mıydı?
Cabora Azizesi!
Yüzüne uzaklardaki dağlardan onu görmeye gelen zavallı hacılarda mucizevi heyecanlar ateşleyen bir bulut yayan ışıltısıyla çok şeyler anlatan o gözler, Sonora, Sinaloa ve Chihuahua'daki köylere yalnızca ateş ve kanlara boğularak sona erebilecek isyanlar başlatmalarını mı öneriyordu?

HERIBERTO FRÍAS,
Tomóchic

Elli iki

İsyanın ilk belirtileri hafif başladı. Dilleriyle tekilalarını karıştıran heyecanlı Meksikalılar. Navojoa Belediye Başkanlığı'nın penceresinden içeri atılan bir taş. Eli değnekli kızgın büyükannelerden oluşan bir kaz sürüsü tarafından pislik köylerinden kovalanan yalnız bir rurale. Sal Si Puedes yolu yanındaki bir alamo ağacında iki yıldır asılı duran iki Kızılderili'nin iplerinden kesilip gömülen eski cesetleri.

Ancak çok geçmeden işler daha da ilginç hale gelmişti.

Devriye gezen askerler sık sık, "Viva la Santa de Cabora!" çığlıklarıyla karşılanıyordu. Tucson dışında bulunan Huachuca Kalesi'ndeki garnizonun kumandanı general, Washington'a gönderdiği raporda yerliler arasında Teresita kolyesi takanların görüldüğünü bildirdi. Cabora'dan pek de uzak olmayan Prusyalı bir toprak hırsızı bir gece yakılıverdi. Yerli halk evine bir yıldırım düştüğünü söylüyordu: "Tanrı'nın kudretiyle." Rurale'lerse yıkıntılar arasında kömürleşmiş meşaleler görmüşlerdi sanki.

Sonora'nın sıcağından ve şu budala "Azize Kız'ın" ayaktakımından kaçan Peder Gastélum aylardır Chihuahua'da dolaşarak vaazlar veriyordu. Zor yolculuğu Sal Si Puedes koyağından sierra'lara, Tarahumaralar ve dik kafalı Tomochitecoların yaşadığı Papigochic bölgesine getirmişti Gastélum'u. Tomóchic Kilisesi'nde iki ayda bir vaaz veriyordu. Küçük kilisede Teresita'nın ahşap oyma bir heykelini görüp hayrete düşmüştü. Kız için mum da yakmıştı embesiller. Beş para etmez rebozo'suna gümüş milagro'lar takıp, pis paçavrayı heykele sarmışlardı. Kâfirler!

Chihuahua City'de Vali Carrillo'ya rapor verdi, Mexico City'ye bir telgraf çekip Vatikan'a da zehir zemberek bir rapor yolladı. Cabora'yı elleriyle ateşe vermesi gerekse bile bu Tanrı karşıtı harekete bir son vereceğine yemin etmişti Peder Gastélum.

*

Lauro Aguirre eve gitmek istiyordu, Tomás'ı yeniden görmek, Teresita'nın dönüşümüne doğrudan tanık olmak istiyor-

du. Ama artık bu noktada, karşısına çıkacak ilk Meksika duvarında kurşuna dizileceğinden, ya da daha kötüsü, bir süvarinin çekip götüreceği ilk alamo ağacına asılacağından emindi. Teksas, El Paso'nun göreceli güvenliğinden Yaquilere, isyana dair ve Cabora Azizesi'ne ait erdemleri göklere çıkartan makaleler, kitapçıklar, broşürler, haberler yazıyordu sürekli. Díaz'ı ağır biçimde kınayarak lanetliyor ve sesini kesmek için Ciudad Juárez'den yollanan beceriksiz suikastçıları atlatmak için ara sokaklarda sık sık kovalamaca oynuyordu. Ama sesini kesmeyecekti. Şehir merkezinin göbeğinde gazetesi *El Independiente*'yi çıkarmaya devam etti. Yanında çalışanların çoğu Díaz rejiminden kaçmış yoldaş mültecilerdi.

Gringo gazeteleri ve dergilerinden, üzerlerinden sabit görüşlülük ve alaycılık akan, öfkeli ve yalan yanlış haberler kesiyordu Aguirre. San Francisco ve New York'taki arkadaşları basında çıkan haberleri postayla yolluyordu. Düzenli olarak aldığı Arizona ve New Mexico gazetelerinden Azize Kız hakkında çıkan haberleri topluyordu. Tucson, Tombstone, Silver City. Teresita körüklenmeyi bekleyen bir alevdi. Amerika'da çıkan yazıları çevirip doğrudan Tomás'a yolluyordu. Eski kader arkadaşını isyan zamanının geldiğine Amerikan basını ikna edebilirdi belki.

Teresita'nın yarattığı mucizelere haftada bir methiyeler düzüyordu Aguirre. Kendisi mucizelere inanmazdı tabii, en azından İncil dışında gerçekleşenlere. Bu mucizelerin bile efsaneleştirilmiş halk hikâyeleri ve masallar olduğundan şüpheleniyordu. Kendi insanlarından bazıları Benito Juárez'in mezarının, ya da General Santa Ana'ya ait portrenin hastaları iyileştirdiğine, insanlara servetler bahş edip romantik zaferler armağan ettiğine inanırdı. "Mucizeler" ve "azizler" diyarıydı Meksika.

Ama sınırda yaşayan Meksikalıların devrime inanması Aguirre'yi heyecanlandırıyordu. Yaquiler savaşa hazırdı. Kuzeydeki nüfus içinse, Guadalupa Bakiresi'nin kendilerine görünmesi, devrime katılmalarını hızlandırıcı bir etki yapacaktı. Aguirre nefesi kesilene kadar devrim çığırtkanlığı yapabilirdi, en fazla başlarını sallayıp derlerdi ki: "Evet, amigo, evet; bu konuda birileri bir şeyler yapmalı." Ama bir azize! Tanrım! Bir azize neler yapamazdı ki! Teresita savaş tanrıçasının ta kendisiydi.

*

" 'Azize' Özgürlük ve Toprak İçin Sesleniyor!" diye yazdı.

*

Pazar sütunlarından birinin başlığı şöyleydi: "Küçük Yaqui Azize'nin Kurtuluş Yolu!"

*

"Tanrı bu toprakları size verdi, diye haykırıyor Cabora'lı Azize Kız! 'Sonora'lı Ermiş' sonra da ekliyor: Politikacılar ve oligarşi mirasınızı elinizden aldı!"

*

Umudu hiç sönmedi. Broşür üstüne broşür kusarak, asil söylevleriyle dünyanın dokusunu değiştirmeyi cidden umarak, bıkmadan usanmadan, çılgınlar gibi sürekli yazdı.

İnsanoğlunda doğuştan bir adalet duygusu vardır: Kendini içsel olarak göstermeyen, daha çok temel bir niyet olarak davranışlarında ortaya çıkan bu duyarlık, bu arada İnsani Sorumluluk Yasası gereği doğal olarak beliren ve yazılı olmayan bir Karşılık Yasası yüzünden daha az aydın ve daha az eğitimli birey karşısında biçimlenen Mantık çerçevesinde eğitilen Fikir ve Duyarlıklar nedeniyle duygular var olma içgüdülerini yitirir ve fikirlerle duyarlıklar mantığın rehberliğinde ilerler!

Bu ilanlar eline geçtiğinde, Tomás bile dakikalar boyunca bakakalıyor, sonra ancak şunları söyleyebiliyordu: "Bu ne zırvalıyor böyle?"

*

Tomás bir öğleden sonra Teresita'yı yanına çağırdı. "Otur," dedi.

Teresita çalışma odasında karşısına oturdu, ayakkabılarını atıp parmaklarını halıya gömdü. Tomás ayaklarına bakıp kaşlarını çattı.

"Yalınayaksın," dedi.

"Sen de denemelisin."

Tomás'ın sahte tebessümü acı doluydu.

"Çikolata yesek," dedi Teresita.

Homurdanarak bir kutu Fransız çikolatası açıp aralarındaki alçak masadan kızına doğru itti.

"Çikolatayı kim icat etti?" diye sordu.
"Meksikalılar, canım babacığım."
"Çok doğru. Çikolatayı soylu Aztekler buldu."
"Çikolatayı dünyaya biz kazandırdık. Cacahuatl'ı[102] da."
"Koca ceviz!" diye şakıdı Tomás.
"Aguacatl[103] ve guajolotl[104]!"
"Avokado ve hindi!"
"Mısır!"
Tomás arkasına yaslanıp gülümsedi.
"Gerçekten de," dedi, "biz seçilmiş insanlarız."
Teresita bonbonundan bir ısırık alıp gözlerini kapattı. Sonra hemen bir ısırık daha alıp inledi.
"Bu hiç de azizelere yakışır bir davranış değil," dedi Tomás.
"Ben azize değilim," dedi Teresita.
Parmaklarını yaladı.
"Ah," dedi babası, "bilmez miyim. Bak, Lauro seninle ilgili bir yazı daha yollamış."
"Ne yazıyor?"
"Zırvalık," dedi Tomás. "Deli saçması. Bunu o yazmış."
Yazıyı Teresita'ya okudu.
"Ne demek istiyor?" diye sordu Teresita.
"Emin değilim."
"Ay, Don Lauro. Hep böyle karmaşıktır."
Tomás okuma gözlüğünü burnunun ucuna ittirip gözlerini kıstı. "Bir bakalım... şu öteki gazetede, Yaquilerin kraliçesisin. Babansa zavallı yaşlı bir ayyaş. Şişkoymuş."
"Ne var bunda?"
"Ah, çok komiksin."
"Yaquilerin kraliçesi yok ki."
"Demek sen varmışsın."
Teresita bir ısırık daha aldı ama midesi bulanmaya başlamıştı.
"Başka bir şey var mı?"
"Evet. Meksikalı Jean d'Arc'mışsın."
Teresita ne diyeceğini bilemedi.
Vişneli esmer bonbonunu alıp, yine de yemeye karar verdi.

*

Aguirre'nin yanına Teresita'nın mucizelerine gözleriyle tanık olan hacılar uğruyordu.

Bir gün, San Antonio'ya giden bir araba evinin önünde durdu. Pantolonunun arkasına sokulmuş bir tabanca ve elinde bir fincan kahveyle dışarı çıktı Aguirre. Arabayı güneşten neredeyse kararmış, sıska bir Meksikalı sürüyordu. Arkadaki pireli ailesi gözlerini Aguirre'ye dikmişti. Üst üste yığılı battaniyelere uzanmış yaşlı bir kadın kırma bir köpeğin üzgün kulaklarını kaşıyordu.

"Señor Lauro Aguirre?" diye sordu iskelet gibi katır sürücüsü yukarıdan.

"Evet?" dedi Aguirre.

"Biz Cabora'dan geliyoruz," dedi adam.

"Kim hastaydı?"

"Annem," dedi adam, çenesiyle arkadaki yaşlı kadını işaret ederek.

"İyileşti mi?"

"Sí."

"Hastalığınızın ne olduğunu sorabilir miyim?"

"Kanamam vardı," dedi kadın. "İç organlarımda."

Aguirre başını salladı.

"Şurada," diye devam etti kadın, bacaklarının arasına dokunarak.

"Evet, anlıyorum."

"Şu uzun adam, Cabora'daki," dedi sürücü.

"Don Tomás."

"Evet, o. Hikâyemize para ödeyebileceğinizi söyledi."

"Öyle mi?"

"Eve dönmek için para istedik ama o hikâyemizi size satabileceğimizi söyledi."

"Alçak herif."

Arabadakiler bir şey demedi.

"Pekâlâ," dedi Aguirre. "İçeri gelseniz iyi olacak."

Takır tukur gürültülerle arabadan indiler.

"Herhalde," diyerek içini çekti Aguirre, "yemek vereceğimi de söylemiştir."

"Ah evet. Bir şey yemedik," dedi yaşlı kadın. "Susadık da."

"Umarım iyi bir hikâyeniz vardır."

"Öyle," diye yanıtladı kadın. "Umarım parası da iyidir."

Aguirre bir kahkaha attı.

"Öyledir, ihtiyar," dedi. "Öyledir."

Ev küçük ve sarıydı. Çimento bloktan bir duvarın ardında, semirmiş iki köpek dans edip havlıyordu. Eski teneke kutula-

rın içinde sardunyalar açmıştı. Bir gül ağacı. Sineklikli kapı yamulmuş, üstündeki tel pastan kararmıştı. Duvardaki sıvalar solmuşsa da beyaz kartonpiyerler hâlâ parlaktı. Blok duvardaki yaylarla tutturulmuş kapı, Aguirre girmeleri için açarken *yoiiii-ing* sesleri çıkardı. Parmakları mürekkep lekesi olmuştu. Köpekler kadının ayak bileklerine yapıştı. Kadın onları tekmeleyip kovaladı.

Evin içinde, eski yemek ve kavrulmuş kahve kokuları. Sigara. Öksürük. Sesleri yaşlı ve çevrelerindeki çöl kadar kuruydu.

İhtiyar kadın hemen hemen kördü. Turuncu bir sandalyeye oturdu ve sıcak olmasına rağmen, dizlerine örtmek için battaniye istedi. Dökülmüş beyaz saçları, arkasında sımsıkı topuz yapılmıştı. Avurtları çöküktü, olmayan dişleri dudaklarının şaplamasına neden oluyordu. Meksikalıların dişsizler için kullandığı o harika sözcük geldi Aguirre'nin aklına: Molacha.

Yukarı bakan gözleri katarakt mavisi ve dumanlıydı. Kucağında bir tespih tutuyordu ve yanındaki küçük bir tepside, Aguirre'nin bir tabak kahve gölü içinde sunduğu bir fincan kahve. Ailesi tedirgin koyunlar gibi köşelere çekilmişti.

"Teresita," dedi ihtiyar.

"Evet," dedi Aguirre.

İhtiyar gözlerini kapadı. Bir saat tiktakladı. Kadının ailesinden iki kişi birbirine bakıp gözlerini yuvarladı.

Kadın elini uzattı.

"Señor," dedi. "Yaklaşın."

Aguirre yaklaştı.

"Beş pezo," dedi kadın.

Aile hep birlikte, sanki dilleri yanmış gibi sesler çıkararak, bir nefes aldı.

"Önce anlat."

"On pezo."

"Önce, hikâye."

Aguirre defterini açtı.

"Siz oradaydınız," dedi.

"Claro. Claro que sí. Oradaydım."

Öksürdü, bir yudum kahve aldı, fincanı yamuk koyup tabağa biraz daha kahve döktü.

"La Santa bir kez dokundu ve iyileştim."

Gülümsedi.

"On üç yıldır kanamam vardı, señor, o bana bir kez dokundu ve kan durdu. Tanrıya şükürler olsun."

Tüm aile köşelerden *Gracias a Dios*'larını mırıldandı. *Bendito sea Dios*.

"Çok dostça davranıyordu, La Santa. Herkese dokunuyordu. Kamplarımızda dolaşıyordu. Hepimiz orada kamp kurmuştuk. Tatilde gibiydik. Arabanın altında uyuyorduk. Yürüyerek geldiğini gördüm ve kalkıp yanına gittim, elini yüzüme koyup, 'Merhaba,' dedi."

"Bu kadar mı?"

"Bu kadar, señor. Daha ne istiyorsunuz?" Kahveyi tepesine dikti.

"Anne," dedi kara kuru Meksikalı, "ona caballero'yu anlat."

"Caballero?" dedi Aguirre.

"Don Antonio," dedi ihtiyar. "Çok kötü bir çocuktu, o hergele. Yakışıklı. Yori, bir toprak sahibinin oğlu. Alamos'ta yaşıyormuş, dediğine göre.

"Pues, Don Antonio Hermosillo'ya iş için gelmiş. Kim bilir ne, bu Yoriler her zaman tezgâhlara pezolar atıp bir şeyler ister." Ailecek güldüler.

"Şimdi, Don Antonio'nun bir karısı varmış... ben ona Meche diyeceğim, señor adını söylemişti ama unuttum. Meche, Don Antonio'dan daha genç ve bir kedi kadar sinsi. Muy viva, esa muchacha.[105] Ha? Antonio'yla değil parasıyla evlenmiş. Anlarsınız ya?"

Aguirre başını salladı.

"Güzel," dedi kadın. "Tabii Antonio da bir melek değil. Erkekler." Sarkık dudaklarını tiksintiyle büzüştürdü. "Antonio'nun da yol boyunca kadınları varmış." Omzunu silkti. "Bu her zaman böyledir. Eminim Hermosillo'da da kadınları vardır. Cabora'da herkes öyle diyordu. Nerede kalmıştım?"

"Antonio ve karısında."

"Pöh! Karısıymış! Neyse, Antonio, Alamos'a giderken oradan geçiyormuş. Çiftlikte durup, 'Bu ne böyle?' diye sordu."

"Biz hacıyız," dedik.

"Ne hacısı?" diye ısrar etti.

"Cabora Azizesi Teresa Urrea'yı görmeye gelen hacılarız!" dedik.

"Şimdi, bu Don Antonio, Don Tomás'ı tanırmış, bu hacendado'ların hepsi aynı kumaştan biçilmiştir ya zaten. Eskilerin dediği gibi: 'Aynı kaktüsler aynı çiçeği verir.' " Dizindeki battaniyeyi düzeltti. "Bu çocuklar birbirinin aynıydı. Muchas mujeres. Mil mujeres!"

Kadın -cık -cık yapıp kafasını salladı.

"Oracıkta Urrea'nın kızının azize olduğunu duyunca, karşımızda kahkahalarla güldü. 'Ne?' diye yırtındı. 'Tomás Urrea'nın kızı azize mi olmuş?' İçmişti, tabii. Bunların hepsi içer. Çok küstahtı. Bütün hacıları aşağıladı. 'Benim gibi yemek yiyip sonra da benim gibi tuvalete oturan hiçbir kadın azize olamaz!' dedi."

"Sonra da beyefendi, battaniyelerini alıp uyumaya gitti."

"Ya sonra?" dedi Aguirre.

"Eh, sonra da hep beraber uyandık. Sabah oldu."

"Peki Teresita ne yaptı?"

"Ay, ay, ay... çok şıktı, yaptığı şey!"

"Yani ne yaptı?"

"İşte. Her gün yaptığı gibi dışarı çıktı. Önce küçük kilisesinde dua etti. Sonra kahvaltı için eve döndü. Sonra bizlerle ilgilenmek için tekrar çıktı. Her zamanki gibi.

"O gün, sundurmada durup, 'Don Antonio!' diye seslendi. Herkes dönüp etrafa bakındı. Antonio atını eyerliyordu. 'Don Antonio!' diye bağırdı La Santa. 'Ben mi?' dedi. Yüzü kireç gibi olmuştu. 'Ben mi?' diye sordu."

Hatırladığı manzara ihtiyarı güldürdü.

"Yürümeye başladı. Öğretmeniyle başı dertte olan küçük bir oğlan gibi ayak sürüyordu. Herkes susmuş, ona bakıyordu. Sundurmaya vardığında, 'Antonio benim,' dedi.

'Señor,' dedi Teresita, 'benim yalnızca meyve ve sebze yediğimi bilmenizi isterim.'

Antonio'nun tokat yemiş gibi geri kaçtığını söylüyorlar.

Teresita devam etti: 'Şu öteki konuya, tuvalet konusuna gelince, o işlem üzerinde herhangi bir kontrole sahip değilim.' Antonio geri çekildi ama Teresita susmadı: 'Bir şey daha var, Don Antonio,' dedi. 'Karın şu anda Alamos'ta en iyi arkadaşınla yatıyor. Biz burada konuşurken onlar birbirlerinin kollarında uyuyorlar. Eve döndüğündeyse sana bir sürprizleri var. Kapının arkasına bak, çünkü arkadaşın elinde bir bıçakla seni öldürmek için bekliyor olacak.'

Don Antonio denen adam kıçını şeytanlar çimdiklermiş gibi basıp gitti!"

Hermanita öyle çok güldü ki, sonunda öksürmeye başladı. Oğlu gelip sırtına vurdu.

"Diyorlar ki," dedi ihtiyar, "eve erken gidip arkadaşını yatakta yakalamış, bıçak da yatağın yanında duruyormuş!"

Aguirre on beş pezo ödeme yaptı.

Don Antonio'nun ders alınması gereken hikâyesini pazar baskısının ikinci sayfasında yayımladı. Yazının başlığı Cabora'ya yazdığı kendi mektuplarından aşırmaydı: ŞÜPHECİ TOMÁS!

Elli üç

Chihuahua valisi, *licensiado* Don Lauro Carrillo'nun kurduğu kamp, kendi Papigochic mıntıkası içinde bulunan Tomóchic'ten en fazla üç mil uzaktaydı. Acıya dayanırlıklarını test eden halatlarla burunlarından ponderosa çamlarına bağlanmış yük katırları, eğim aşağı pastoral bir sürü oluşturuyordu. Donyağı kadar sarı altı çadır güzel bir meydan oluşturmuş, nöbette olan gözcüler Baverya'dan ithal edilmiş katlanır sandalyelerde oturuyordu. Bu çadır bezinden plaza'nın batı ucunda, hiç sönmeyen iyi körüklenmiş bir ateş yanıyordu. Carrillo burada oturup raporlarını okur, şeref konuğu jefe politico del distrito de Guerreo, Don Silviano González'le sonsuz tartışmalara ve kendini övmelere girişirdi.

Büyük Chihuahua eyaletini gezdiği yıllık turdaydı Señor Carrillo, bu onun kişisel araştırma gezisiydi. Kendini işine adamış bir vali için eyaletinin ne durumda olduğunu görebilmenin tek yoluydu. Ama aynı zamanda belediye sarayından kaçabilmenin, sivrisinek gibi etrafında dolaşan memurlarını silkip atmanın, karısı ve çocuklarından kurtulmanın bir yoluydu. Tanrı onları kutsasın ve ondan uzak tutsundu!

El Señor Carrillo atlarına binip istediği kadar içiyordu. Canının istediğini yiyordu. İstediği yere gidiyordu. Kiraz ağacından kutularda İngiliz tüfekleri taşıyor ve istediğini öldürüyordu. Canı kadın çektiğinde, yardımcıları geçtikleri kasabalardan kaliteli orospular buluyordu. Aslında bu turun bütün yıl sürmesini isterdi Don Lauro.

Señor Gonzáles'i çılgın bir tur rehberi gibi, bir doğa mucizesinden bir nutku tutulacak manzaraya sürüklüyordu Don Lauro Carrillo: İşte, sevgili meslektaşım, kızıl kanyonlarımız, eflatun gökyüzümüz, korkunç uçurumlarımız, kadife gibi ovalarımız! Kartallarımız süzülür, ayılarımız kükrer, aslanlarımız altın dumanlar içinde gözden kaybolur, kırmızı kurtlarımız aya doğru ulur. Yalnızca Chihuahua ayı semada bu denli bü-

yüktür, değil mi? Yalnızca Chihuahua ayı bu kadar turuncu ve yakındır. Ve Sierra Madre! Kaynar çöl ayakları altında, tacının üstünde kar. Bu kıtanın kraliçesi, kuşkusuz!

Dağların kızıl, mor ve gri yüzünde tozdan sapsarı patikalarda Sierra Madre'nin ürkünç yüksekliklerine çıktılar. Katır kervanı aşağı inerken cılız bir çizgi halini alacaktı, ağır yükleri uçurum kenarındaki en dar yerlerden kıl payı geçerek tırmanan atlıların dizlerine sürtünüyordu. Don Silviano sık sık aşağı sarkıp beyaz-gümüş rengi incecik kurdelelerin göründüğü baş döndürücü boşluklara bakarak kendini korkutuyordu, en az bir mil aşağıda nehir halini alan kurdeleler.

Şimdiyse, dinleniyorlardı.

Don Lauro yontulmuş bir dalla ateşi karıştırıyordu. Chihuahua City'yi son boşaltan yönetimin Paris'ten ithal ettiği katlanır bir masa üzerinde birer sürahi brendi ve tekilaları vardı. Don Silviano günlüğüne notlar alırken etraflarında kıvılcımlar uçuşuyordu.

"Gastélum," dedi Silviano.

"Hain papaz!" diye yanıtladı Don Lauro.

"Planını uygulamayı başarabilecek mi, dostum?"

"Başarması gerek, sevgili Don Silviano."

"Başka şansı yok."

"Claro que no."

Arkalarına yaslanıp ayaklarını ateşe doğru uzattılar. Arkalarından canlı bir -tık -tık -tık sesi geldi. Don Lauro parmağını kaldırdı.

"Bir ağaçkakan!"

Don Silviano günlüğüne eğilip şu bilgiyi girdi: *Arkamızdaki ağaçlardan neşeli bir ağaçkakan sesi duyuldu, çalışkan gagalayışı kurulacak yeni bir Meksika Cumhuriyeti'ne karşı Doğa'nın eğilişini temsil ediyordu; Díaz'ın planına Doğa'yı Tanrı'nın kendisi sokuyordu!*

Don Lauro ikisine de birer copa kehribar rengi içki doldurdu.

"Gastélum'a," dedi kadehini kaldırarak.

"Tomóchic'e," diye yanıtladı Don Silviano.

*

Gastélum'la iki gün önce buluşmuşlardı. Pedere postayla To-

móchic üstündeki kampa gelmesi bildirilmişti. Yabani hindi ve patates kızartmasıyla bir güzel karnını doyurmuştu. Vali ünlü konukları için en iyi şampanyalarından saklardı ve sevgili pedere tek kişilik bir çadırda yatak hazırlatmıştı.

Yemekten sonra kahve-romlarını yudumlayıp Küba purolarının keyfini çıkararak ateşin çevresinde ayaklarını ısıtırken, Gastélum da kokulu çizmelerini çıkarmıştı. Pis çorapları fazlaca lorlu bir peynir tulumu kıvamındaydı. İltihap toplamış parmağından gelen sürekli akıntıyı ateşin kurutmasını umuyordu. Vali ve jefe de politico iyi hedeflenmiş puro dumanlarıyla Gastélum'un parmağından gelen pis kokuya savaş açtı. Çok geçmeden, her ikisi de ince mazeretler uydurup pederden uzaklaşmanın bir yolunu buldu. Don Lauro temiz çoraplar istedi. Yardımcılardan biri valinin kendi sandığından alınmış beyaz pamuklu çoraplarla hemen çıkageldi.

"Tanrı sizi korusun," dedi Gastélum.

Çürümekte olan çoraplarını soyup, dostlarının dehşet dolu bakışları altında ateşe attı.

Bir, "Aman Tanrım!" kaçtı Carrillo'nun ağzından. Don Silviano günlüğüne not aldı: *Peder Gastélum'um adamakıllı çürümüş etinin polenleri rüzgâra kapılıp, hiç kuşkusuz, ayılarla çakalları paniğe düşürdü; eğer dinleseydik, alelacele başlayan büyük göçlerin sesini duyabilecektik!*

Temiz çoraplı, karnı doymuş, purosunu içmiş, yarı sarhoş ve kaliteli kahveyle ısınmış Peder Gastélum, Kutsal Ruh'u iyice yakınında hissediyordu. Vali Carrillo planını anlattığında, kulağına ilahi takdir gibi geldi. Tanrı'nın sopası, tabii ki, nereye vuracağını bilirdi.

Çok da basit bir plandı, aslında. Tomóchic'teki kilise ilginç sanat eserleriyle tanınırdı. Duvarları on iki tane yağlıboya tabloyla süslenmişti. Bu resimlerin ne zaman geldiğini, kimler tarafından yapıldığını bilen yoktu. Tomóchic'li kâfirler bu ikonaların melekler tarafından yapıldığına inanırdı, Roma'nın tersine "gerçek dinin" merkezi Tomóchic'ti çünkü. Ne cüret!

Çöldeki ve dağlardaki kabileleri etkileyen bu son mucizevi olayların Mexico City'nin dikkatini çektiğini fark edebilmek için Vali Carrillo gibi az bulunur bir dehaya sahip olmak gerekiyordu. Ayrıca yara almış Kızılderili savaşçılarının ölmemek için direndiğinin de farkındaydı. Üstelik, Tanrı uzun ömürler versin, yüce önder General Porfirio Díaz'ın bir Hıristiyan olduğunun

bile farkındaydı. Öyleyse, kendi teklifi de az ve öz, ayrıca nefes kesiciydi: Bir plan yapıp bu dini resimleri Tomóchic'li asilerden çalsalar, sonra da yüce önderlerine bir armağan olarak sunsalar, hem Tanrı'ya hem de büyük Chihuahua eyaletine hizmet etmiş olmazlar mıydı?

"Yüce önderimizin gelinine," diye anlattı Carrillo konuklarına, "tarafımdan sunulacak bu armağan, onun desteğini ve sevgisini kazanmamı garantileyecektir. Böylece, sonsuza kadar vali olarak kalabilirim!"

"Evet," dedi Gonzáles, "bütün seçimleri kazanırsın."

O kadar açık, o kadar yüzsüz bir konuşmaydı ki, üç adam kahkahalarla gülüp gece geç vakitlere kadar şerefe kadeh kaldırdı.

*

İşte şimdi, Tomóchic'te, Gastélum bu en önemli vaazına hazırlanıyordu. Bir gece önce kilisenin durumunu incelerken, Teresita'nın, o küçük cadının ahşap oyma heykelinin hâlâ durduğunu görüp küplere binmişti; maviye boyanmış gözleri bir şeytanınki kadar boştu. Boyanmış! Böyle bir kepazelik yapıldığını duymuştu ama o müstehcen oyuğunda kendi gözleriyle görmeyi beklemiyordu. Gidip heykelin ayaklarındaki mumları söndürmüştü.

Öfkeden kudurmuş bir halde, köyün jefe politico'su Don Gregorio'yu çağırdı; sanki bu köylülerden birine Don denilebilirmiş gibi! Don Gregorio'nun hem bir ayyaş hem de zinacı olduğunu biliyordu Gastélum, belki de köydeki tek günahkâr oydu. Yüce amacı için böyle bir adamı kullanmak Tanrı'nın eşsiz zekâsını gösteriyordu.

Cruz Chávez papalıkla meşgulken Don Gregorio da gündelik işlere bakıyordu. Gastélum ona planı ilk anlattığında duraksadı ama Carrillo bir kese de Meksika altını yollamıştı, bu kadar çok altın kartalı bir arada görünce, Gregorio'nun şişmiş gözleri kırpıştı, tekrar kırpıştı ve adam kederle başını salladı.

Kilise çanı çaldı, Peder Gastélum içeri girip cemaatini bekledi.

*

Temmuz 1891-Tomóchic

Sevgili Teresita:

Sierra'ların Papası, Meksika ve kuzey kabilelerindeki temsilcin olarak seni selamlarım. (Benim, Cruz!)

Ne zaman dilersen gelebileceğin dağdaki yuvan Tomóchic'te başımıza kötü olaylar geldi. Uzun bir mektup olacağı için beni affet. Mektuptan çok bir gazeteye benzeyecek! Ama Tanrı'nın izniyle hepsini okuyacaksın. Ayrıca ortografi ve gramer hatalarımı da bağışla!

Zındık papaz Gastélum köye gelip sana karşı zehir zemberek bir vaaz verdi! Bu türden nahoş şeyler ilettiğim için affını diliyorum ama düşmanın, hakkında ne dediğini bilmen gerek artık. Romalı Papiş'e karşı ayaklanıyoruz! Ama önce, elimden geldiğince verdiği vaazı aktaracağım:

— Bugünkü vaaz (diye başladı), Bayan Teresa Urrea'nın Şeytani Çalışmaları.

Hepimiz kıpırdandık ve adamlardan birkaçı ayaklandı ama ben oturmalarını işaret ettim. –Oturun, kardeşlerim, dedim.– Durun da papiş ne diyecekmiş bir duyalım.

— Bu genç kız cehennemden düşmüş ölü bir çocuktur. Şeytan'ın canlanmış halidir, Şeytan'ı isyankâr bir kadından daha iyi kim temsil edebilir ki zaten? Yaptığı şeyler şeytan icadıdır! Şifacılığı Şeytan'ın göz boyamasıdır! Başka bir şey değil! Bu genç kızın Şeytan'ın bedenlenmş hali olduğuna kanıt mı istersiniz? İsa ve havarilerinin öğretilerine karşıt vaazlar veriyor!

Bağırıp çağırdık. Ama o devam etti.

Korkunç şeyler. Neler dediğini hatırlamıyorum bile. Bir saat kadar zehrini kusmaya devam etti ve savaşçılar kılını kıpırdatmadı. Çünkü içlerinden bu zorbaya karşı gelip haddini bildirecek kişinin ben olmam gerektiğine karar vermişlerdi.

Kürsüden ayrılmaya çalışırken ayağa kalktım. İlk bağırışımla ayağı havada kaldı ve sert bir biçimde hitap ettim:

— Señor Peder (dedim) konuşmanızdan anladığımız kadarıyla (ona karşı ne kadar az saygım kaldığını belirtmek için ikinci çoğul şahıs kullanıyordum) söylediğiniz şeyleri kulağınız duymuyor! (Yutkundu. Yutkunma sesi bir tokat gibi salonda yankılandı!) Söylediğiniz şeyi kulağınız duysaydı, Cabora Azizesi'nin İsa'nın öğretilerine karşı olmadığını, tam tersine ayağa kalkıp yüce İsa'nın dediklerini YAŞAMAMIZI buyurduğunu bilirdiniz! (Bunun üstüne insanlar etrafıma toplanıp, "Amen" diye bağırdı,

yemin ederim!) Tanrı'nın kendisi önümüze mükemmel bir örnek, mükemmel bir öğretmen koymuştur, O da İsa Efendimiz"dir! O'nun öğretilerini takip ettiğimiz, O'nun dediklerini uyguladığımız sürece, Efendimiz'in ayak izlerinden gidiyoruz demektir ve bu sayede belki biz de bir gün kaderimize O'nun eğdiği kadar boyun eğebiliriz.

Gastélum sanki bıçaklanıyormuş gibi elini kalbine götürdü.

Budalalar! diye bağırdı. — Bunları yalnızca sizi kandırmak için söylüyor. Sizi sözleriyle avlamış. Bir sürtük tarafından ayartılmışsınız! (Kusura bakma, Teresa, bunlar onun sözleri.) Hepiniz cehennemde şeytanların eline düşeceksiniz.

Belki de düşeriz, efendim, diye yanıtladım. O anda ne bana ne halkıma bir şey yapamayacağını anladım: Gastélum'da Tanrı'nın gücünün kırıntısı bile yok.

Belki de. Ama eğer şeytanın ta kendisiyse, nasıl oluyor da yalnızca cömert, iyiliksever ve merhametli davranabiliyor? Sevgi dolu. Oysa siz ve öteki rahipleriniz yalnızca nefret öğütlüyorsunuz. Niçin? Romalı olmayan herkesten nefret ediyorsunuz, aklınızda olan tek şey paramızı elimizden almak.

Yüzde onluk bağış! diye bağırdı.

O bizden hiç bağış istemedi! diye haykırdı Rubén. — Bir tek destek verdi!

Rubén'in sözünü kestim: — Tanrı'nın temsilcisi olan sizler dininizden olmayan herkesten nefret etmemizi söylerken, Tanrı'yı ve komşularımızı sevmemizi söyleyen nasıl oluyor da Şeytan oluyor, bana anlatır mısınız?

Vaaza başladım.

Bizler, sayın rahip, çok cahil insanlarız, doğru. Mantık sahibi olanlarla olmayanları birbirinden ayıramayabiliriz. Bizler basit insanlarız. Gerçeği siz mi söylüyorsunuz, Cabora'lı kız mı? Yüreğimiz bize o olduğunu söylüyor, efendim. O bize gerçekleri söylüyor. Kusurları ve dini ne olursa olsun bütün insanları sevmemizi söyleyen o, çünkü Tanrı katında hepimiz biriz ve bu yüzden hepimiz kardeşiz. Rahiplerse Romalı olmayanların Tanrı katına çıkamayacağını ve O'nun tarafından sevilmediğini söylüyor. Cabora Azizesi bir kişi Tanrı'nın yolundan ne kadar uzaklaşmışsa, bizim de o kadar çok iyilik etmemizi ve sevmemizi söylüyor, olur da saptığı yoldan dönmeye karar verir diye.

İşte, efendim, gördüğünüz gibi kalbimiz bize gerçeği söyleyenin Teresita olduğunu kabul ettiriyor. Mantığımız da diyor ki:

Eğer gerçeği söylüyorsa, Şeytan tarafından gönderilmiş olamaz. O bizi iyi yola sevk etmek için yollanan Tanrı'nın kızıdır.

Papaz bağırdı: — Kâfirler! Size verdiğim kural ve emirleri inkâr edip karşı gelmeye nasıl cüret edersiniz! Yılan nesli! Salaklar! Kâfirler! Siz de şeytanınız da sonsuza kadar Kilise'den aforoz edileceksiniz!

Vesaire. Gastélum'u dışarıya kadar takip ettik ve orada başlayan bağırış çağırış bir lanet okuma faslından sonra sonunda atına binip, tepemizden küfürler savurarak bastı gitti.

Kilisemize giren birilerinin çerçevelerinden kestiği meleksi cuadro'larımızı alıp gittiğini bugüne kadar fark edemedik. Şeytan? Romalılar? Hükümet.

Gastélum'la işbirliği yapan birileri var ve o senden mi daha çok nefret ediyor yoksa benden mi bilemiyorum.

Senin için dua ediyorum, benim için dua ettiğine eminim.

Sundurmandaki salıncak nasıl?

Tu amigo i sirviente,

Cruz Chavéz

*

Yanıt Tomóchic'e bir katır kervanıyla ulaştı. Ayı avlamaya giden bir vaquero tarafından dağ eteklerindeki tepelere kadar getirilmişti. Orada Papigochic arazisine kadar taşıması için Rarámuri bir koşucuya para verdi. Koşucunun yoluna yük katırlarından oluşan bir dağ kervanı çıkınca, o da mektubu Cruz Chavéz'in kuzenlerinden biri olan ikinci katırcıya verdi. Artık tarih 1892 Nisanı'ydı.

Mektubu görmek için herkes can atıyordu. Önce Cruz açıp sessizce okudu.

Aralık 1891

Sevgili Papa Chavéz,

Geç yazdığım için bağışla. Mektubun daha yeni geldi, bunun da sana yeni yıldan, hatta Aziz Valentin Günü'nden daha önce ulaşacağından umudum yok. Ah! Uçacak kanatlarım olsa! O zaman Tomóchic'te seninle olabilirdim, dostum; her gün bizi kuşatan casuslardan, tehlikelerden ve sorunlardan uzakta!

Kimseye zarar verme! Tanrı'nın altın kuralı budur, Cruz! Sizlere büyük bir zarar verilmiş! Ama birlikte, sanat eserlerinizin geri verilmesini, topraklarınızın kutsanıp sonsuza kadar şiddetten

arınmasını sağlayabiliriz! Bu bizim kutsal savaşımız. Tomóchic için adalet!

Haberini bekliyorum...

Umutla...

Her zaman için dostun,

Teresita

"Ne demiş? Ne demiş?" diye bağrıştılar.

Cruz tekrar okudu, sonra mektubu katlayıp cebine koydu.

Boğazını temizledi.

"Teresita," diye beyanat verdi, "tehlikede olduğunu söylüyor! Casuslar ve fesatlarca kuşatılmış!"

Etrafında bir kıpırdanma oldu.

"Ayrıca Tomóchic'i kurtarmak için kutsal bir savaş başlatmamız gerektiğini söylüyor!"

Rubén haykırmaya başladı:

"Viva la Santa de Cabora!"

Elli dört

Segundo bir mayıs sabahı uyanıp yaşlandığını gördü. Bayağı bir şaşırdı. Aynaya bakıp bıyığının kırlaştığını fark etti, favorileri gümüş rengiydi ve bütün saçı beyaz tellerle örülmüş gibiydi. Garip ama, kaşları hâlâ siyahtı.

Kendi evini Teresita'ya bırakmıştı. Kalabalık büyük evin ön avlusunu bir dar geçit haline getirmişti ve arka tarafı savunmak zor olacaktı. Bu yüzden küçük evinin etrafına sağlam bir çit örüp boşaltmasını istemişti Tomás. Adam sen de, bir burro prenslerin yatağında yatamaz, deyip, Teresita'nın evdeki eski yatak odasına taşınmıştı.

Çite gelince, adamları evin duvarları ve kapılarının on beş metre ötesine ağaç gövdeleri dikmişti. Arka köşeye, Teresita uyurken ya da ön tarafta hacılarla ilgilenirken buckaroo'lardan birinin arkayı kollayabilmesi için bir nöbetçi kulübesi konmuştu. Çitin ön tarafında iki adamın sundurmaya giren insan akışını kontrol edebileceği sallantılı barikatıyla geniş bir kapı vardı. Çitin sağlam kirişleri de tepelerdeki çam ağaçlarının gövdeleri yarıya kesilerek yapılmıştı.

Cabora'nın bir şekilde Teresita'nın ruh hallerini yansıttığını

ilk fark eden Segundo oldu. Eğer o mutluysa, kalabalık da neşeyle kahkahalar atıp şarkılar söylüyordu. Hastaysa, somurtkan ve uyuşuk oluyorlardı. Yemeklerini büyük evde yiyordu Teresita. Segundo kahvaltıya indiğinde, ellerinin titrediğini gördü. Bazı anlar tam bir sinir küpü oluyor, neredeyse çılgın gibi davranıyordu. En ufak gürültüde yerinden sıçrıyor, küçük hayal kırıklıklarıyla bomba gibi patlıyordu. O sabah da, aniden ayağa fırlayıp, "Artık yumurtalara dayanamıyorum," diye bağırdıktan sonra, tabağını yere atmıştı. Ellerini yüzüne vurup ağlamaya başladı ve koşarak üst kata çıktı.

Artık hemen her şeye karşı tepkisiz olan Tomás kahvesini karıştırarak aşçılara baktı.

Segundo tabağın parçalarını topladı.

"Zor bir sabah geçiriyor," dedi.

"Onun bizlerden farkı ne?" diye sordu Tomás.

Sundurmaya çıktığında, kalabalığın da sinirli olduğunu gördü Segundo. İtişip kakışıyorlardı. Bağırtılar duydu.

"Kötü bir gün olacak," diye kehanette bulundu.

Çok geçmeden, kalabalığın ötesinde bir grup süvari ve rurale belirdi. Pirinç süsleri güneşte parıldıyordu. Madalyalar, bayraklar. Normal bir devriyeye benzemiyordu. Kapıyı açıp içeri seslendi: "Patron!"

Tomás da yanına geldi.

"Neler oluyor?" diye sordu.

"Bela geldi."

Kalabalık, halattan kaçan sığırlar gibi, atlardan geriye çekildi. Askerlerden biri bir anda kalabalığa karışıp adamın birini tek yumrukta yere serdi. Yattığı yerde dipçiklenirken inip kalkan tüfekleri gördü Tomás. Kalabalık yerinden sıçradı, dalgalandı. Öteki taraftan bir adam sürüden ayrılıp koşmaya başladı. Tomás atlı subayın tek bir hareket yapışını gördü. Adamları nişan alıp yaylım ateşi açtı. Sıcağın içinde küçük ve boğuk bir ses çıktı, ince bir tahtanın ortadan kırılışı gibi. Koşan adamın gömleğinden bir toz bulutu yükseldi ve arroyo'nun kenarında birkaç takla attı.

Subayın atı eve doğru gelmeye başladı. Kalabalık geriye doğru çekilerek atlıya geniş bir yol açmaya çalıştı. Subay üstünde bağlı bir tutsak olan başka bir atla birlikte ilerledi.

Tutsak, Tomás'ın büyük oğlu Juan Francisco'ydu.

Subaysa eski dostları Yüzbaşı Enriquez.

Tomás öne çıktı.

"Bu ne demek oluyor?" dedi sert bir sesle.

"Don Tomás," dedi Enriquez, şapkasına dokunarak.

Juan Francisco'nun tek gözü morarmıştı.

"Bu haydudu Alamos yolunda bulduk," dedi Enriquez. "Seni tanıdığını iddia ediyor."

"Oğlum olduğunu çok iyi biliyorsun!" diye kekeledi Tomás.

"Öyle mi?"

Enriquez adamlarına Juan'ı çözmelerini işaret etti.

Segundo inmesine yardım edip içeri aldı.

"Hükümetin temsilcisine bir bardak su ikram eder misin?" dedi Enriquez.

"Elbette," diye yanıtladı Tomás.

Enriquez atından indi. Şapkasını çıkardı. Tomás su getirmeleri için evdeki kızlara seslendi. Enriquez gelen suyu tepesine dikip ağzını koluna sildi. Bardağı geri verdiği kız evin güvenliğine çabucak geri koştu.

"Gracias," dedi Tomás'a.

Huzursuz kalabalığa baktı.

"Çiftlik hakkında Guaymas'ta çok şey duyuyoruz."

"Ne duydunuz?"

"Pek iyi şeyler değil."

"Kötü bir şey yok. Belki biraz fanatizm. O da geçer."

"Öyle mi?"

Enriquez atını sıvazladı.

"Arazinde iki asiye rastladık, Don Tomás. Sence başkaları da var mıdır?"

Tomás ellerini kaldırdı.

"Bu curcunanın içinde kimlerin olduğunu bilmemi beklemiyorsun herhalde."

"Neden? Burası senin çiftliğin değil mi? Sen yönetmiyor musun? Yöneten sen değilsen, kim?" Yüzbaşı Enriquez, Tomás'a döndü. "Kendi görevlerini yerine getiremiyorsan süvari birliği bu durumu kontrol altına almaktan mutluluk duyacaktır."

"Yüzbaşı!" dedi Tomás, adamın kollarına yapışarak. Arkadaki atlılar silah çekti. Rurale'lerden biri göz açıp kapayıncaya kadar atından atlayıp tüfeğini Tomás'ın yüzüne dayamıştı.

Enriquez elini kaldırdı.

"Calma," dedi.

İkisi konuşurken kalabalık daha da geriye çekiliyordu.

"Buradan çok bahsediliyor," dedi Enriquez. "Seni uyarma görevi de bana verildi. Söylentiler kesilecek. Bu iş," diyerek hacıları gösterdi, "sona erecek."

"Nasıl?"

"Eski dostum," dedi Enriquez, "sana olan saygımdan dolayı bu zararı kendi yöntemlerinle telafi etme şansı veriyorum. Bunu bitirmenin bir yolunu bul, yoksa biz bitiririz. Comprendes?"

Tomás başını öne eğdi.

"Sí."

"Hemen."

"Anlıyorum."

"Oğlun," dedi Enriquez, "bugün ölebilirdi. Asıp bırakırdık. Çok şanslısın. Kendini kutsanmış olarak görüp hayatına bir çekidüzen vermelisin."

Atına atladı. Tomás'a çevik bir selam çaktı.

"Eski mahsüllerine," dedi, "geri dönmeye gayret et, Don Tomás." Atını çevirdi. Sonra, omzunun üstünden, ekledi: "Yoksa Cabora'daki tarlalara kurşun ekileceğinden emin olabilirsin." Atını mahmuzlayıp tırıs gitmeye başladı. Adamları da beygirlerine atlayıp onu takip etti.

Dövülen adamın elleriyle ayakları çoktan bağlanmıştı, saçını başını yolarak yırtınan bir grup kadın eşliğinde Juan Francisco'nun atına atıldı.

"Kurşun tarlaları!" dedi Segundo. "Tam bir şair."

Tomás içeri girdi. Yüzü kıpkırmızıydı. Hiç bu kadar aşağılanmamıştı. Bu kadar korkmamıştı.

Juan Francisco'ya sarıldı.

"O nerede?" diye bağırdı.

"Yukarıda, mi amor," dedi Gaby.

"Nerede?"

"Bizim odada."

Segundo yanına geldi.

"Ona kızma," dedi.

Tomás uzanıp Segundo'nun tabancasını kılıfından çekiverdi. Bu, Segundo için, kimseye faydası dokunamayacak kadar yaşlandığının son kanıtıydı; patron bile pistola'sını çalabiliyordu!

"Dur!" dedi.

Tomás paldır küldür merdivenleri çıktı. Kendi odasının kapısını yumrukladı.

"Git başımdan!" diye bağırdı Teresita.

Tomás kapıyı tekmeleyip içeri girdi. "Sen ve aptal bunalımların!" diye bağırdı. "O yataktan çıkıp yüzüme bak!"

"Baba?"

"Artık saçma sapan küçük kız oyunları yok!" diye kükredi Tomás. "Gerçek dünya işte burada! Gerçek dünya! Anladın mı?"

"Ne? Ne? Anlamıyorum."

"Burada bitecek."

"Ne?"

"Geldiler, biliyor musun? Dünyadan haberin var mı? Buradaydılar!"

"Kimler?"

"Yani melekler sana söylemedi mi? Hacılarından birini öldürdüler! Adamın tekini de dövüp asmak için götürdüler! *Kim mi?* Bana kim diye mi soruyorsun?" diye bağırdı.

Panik ve öfkeden çıldırmıştı. Teresita'nın saçlarına yapıştı.

"*Kes. Bunu. Şimdi!*"

"Yapamam."

"Yapacaksın. Yapacaksın. Tanrı aşkına yapacaksın, yoksa hepimiz öleceğiz."

Teresita hıçkırdı. "Baba! Canımı yakıyorsun!"

Yere çöktü.

Tomás bir rüyaymışçasına, bir anda elindeki tabancayı fark etti. Sanki rüyadaymış gibi ağır ağır kaldırıp baktı. Horozunu çekip tıkırtıyı dinledi.

"Ordu," dedi, artık neredeyse fısıldar bir sesle. "Ordu. Az kalsın Juan'ı öldürüyorlardı. Bana silah çektiler. Kendi merdivenimde. Bize hafif bir uyarı verdiler, Teresita. Hepimizi öldürecekler. Yandaşlarını öldürecekler."

Kızına doğru eğildi.

"Bir adamı sırtından vurdular. Ve biliyor musun? Bence bunu bir şey anlatmak için yaptılar. Adamın asi ya da haydut olduğunu sanmıyorum. Bana haddimi bildirmek için birini seçip öldürdüler işte. Karşımızdaki düşman bunlar."

"Baba, baba!" Teresita gözyaşlarına boğulmuştu.

"Artık burama kadar geldi," dedi Tomás, tükürür gibi. "Cabora Azizesi!"

"Dua etmeliyiz."

"Duaymış."

"Tanrı'ya güvenmemiz gerek."

"Tanrı'nın çok umurundaydı."

"Benimle dua et!"

"Dualar kurşun durdurmaz. Hiçbir işe yaramaz."

Tabancayı Teresita'nın başına dayadı.

"Ne yapıyorsun?" diye haykırdı kızı.

"Buna bir son veriyorum."

"Yo!"

"Seni durdurmazsam, her şeyi kaybederiz. Beni sen zorladın! Sen ve aptal gururun!"

Teresita elleriyle gözlerini kapattı. Tomás saçına asıldı.

"Bunu yapmam gerek," dedi, titrek bir sesle.

Birden, saçını bırakıp olduğu yerde döndü ve duvarda bir delik açtı.

Aşağıda, çığlık çığlığa bir dehşet vardı. Tomás tabancayı duvara fırlatıp Teresita'nın önünde dizleri üstüne çöktü. Kızına sarıldı. Teresita adamı iyice sıktı. Birlikte ağladılar.

"Lütfen," dedi Tomás hıçkırıklar içinde, "lütfen, lütfen, yardım et. Bu işi bırak. Lütfen, Teresa, lütfen..."

Segundo çekinerek odaya girdi.

"Tanrım!" dedi. "Onu öldürdün sandım."

Geri geri çıkıp kapıyı kapadı.

Gözyaşları bitinceye kadar kapı önünde nöbet tuttu, Tomás dışarı çıktığında da sesini çıkarmadı.

"Ona göz kulak ol, tamam mı?" dedi Tomás.

"Zaten hep oldum."

Tomás dostunun gözlerine baktı, kendi gözleri içlerine kömür konmuş gibi kıpkırmızı ve acılar içindeydi. Uzanıp Segundo'nun kolundan tuttu.

"Şimdi ne olacak, patron?" diye sordu Segundo.

"Bitti," diye yanıtladı Tomás. Ceketini ilikleyip omuzlarını kaldırdı. "Her şey bitti," dedi. Ağır ağır aşağı indi.

*

Pencereden ilk kurşun girdiğinde akşam yemeği neredeyse hazırdı.

Herkes yere atlayıp masanın altına saklandı. Segundo, tabancası elinde, kapıya koşmaya başlamıştı bile. Purosunu içerken mum aleviyle oynaşan gümüş bir candelebra'yla aydınlanan Tomás, tek başına, masada oturmaya devam etti. Pencere pervazında patlayan ikinci kurşun mutfağa kıymıklar saçtı. Ailecek ciyakladılar. Yerlerde emekleyen aşçılar çığlıklar attı.

Tomás vino kadehini tepesine dikti. Bir kadeh daha doldur-

du. Gelen üçüncü kurşun kırık camdan içeri girip karşı duvarın kerpicini patlattı. "Bufalo tüfeği," dedi Tomás. "Elli kalibrelik. Keskin nişancı orospu çocukları."

Teresita yavaş yavaş ayağa kalkıp etrafa bakındı.

Tomás bir an ona baktı.

"Seni seviyorum," dedi.

Uzaktaki kargaşayı duyabiliyorlardı: Bağrışmaları ve küfürleri.

Tomás bir yudum daha şarap alıp masanın altındaki Gabriela ile Juan Francisco'ya baktı.

"Benim yemeğim nerede?" diye sordu.

Tekrar kızına döndü. Teresita kurşunlara meydan okuyarak bir sandalye alıp yanına oturdu. O zaman başını salladı Tomás. Ne yapacağını biliyordu.

Elli beş

Son sessiz başladı. Cantúa'nın eski lokantasının oradaki kumandan çadırında Enriquez, dolmakalemiyle parşömenini aldı. Adamlarının tutukladığı hacı, alamos ağacından sallanıyor, kargalar gözlerini yemek için üzerinde uçuşuyordu. Bir tabak fasulyeyle kızarmış domuz eti yemişti Enriquez. Yemeğin yanında süt içmişti. Sonra katlanır küçük masasına oturup Cabora askeri harekâtıyla ilgili raporunu yazdı, yaklaşık düşman sayısını: Yerli isyancıların sayısını yerleşik on bir bin kişilik yandaş gücünden iki bin beş yüz kişilik makul bir sayı olarak belirledi. Hemen harekete geçilmesini, ama mümkünse, Tomás Urrea ve ev halkına ortaya çıkacak talihsiz çarpışmada anlayışlı davranılmasını tavsiye etti.

Zarfı mühürleyip bir haberciye verdi, haberci dörtnala at sürüp mektubu Navojoa'ya götürecek atlı bir devriyeye ulaştırdı. Navojoa'da bir telgraf operatörüne verilen raporu dördüncü gün akşam yemeğinde Presidente Díaz okuyordu.

Okuduğu tek şey bu değildi. Padre Gastélum Roma'ya kilise düşmanı Teresa Urrea, babası, Cruz Chavéz ve Tomóchic'teki dönek cemaatinin aforoz edilmesini talep eden zehir zemberek bir mektup yazmıştı. Daha sonra da Mexico City'ye bir telgraf çekip Tomóchic'te patlamak üzere olan isyanı rapor etmişti.

Gastélum'un iteklemesiyle, Vali Carrillo da çalınan tablolarla ilgili kendi raporunu eklemiş, ayrıca Papigochic yerlileri arasında hızla yayılan isyan konusunda da uyarıda bulunmuştu. Yerlilerle yeni bir savaşın patlamasına izin verildiği takdirde değerli maden kaynakları ve kesimlik ağaç dolu araziler riske atılmış olacaktı. Daha da kötüsü, bu bir cadının, Sonora'lı Teresa Urrea'nın alevlendirdiği, fanatiklerle yapılacak bir savaş olacaktı. Bu raporlar da Enriquez'in telgrafını takip eden birkaç gün içinde Díaz'a ulaşmıştı. Díaz'ın cevabı tez oldu. Yüz atlıdan oluşan bir güç Chihuahua ve Sonora'dan gelerek çölde birleşip bu ayaklanmaya bir son vermek üzere Cabora'ya doğru yola çıktı.

*

Şafakla beraber, Örümcekler Nehri'nin kıyılarından koşmaya başlayan Cruz Chávez ve küçük bir milis birliği de, saat sekizde sierra'dan çıkmaya başlamıştı. Adamlar araziden ayırt edilemiyordu. Yokuşlardaki büyük kayaların arasında vücutlarını gerdiler, yılanların yoluna kıpırdamadan yatıp kertenkelelerin silahları üstünde gezinmesine izin verdiler, vadinin sürüngenleri Winchester'larına emilmiş güneşin keyfini çıkarırken parmaklarına batan pençecikleri hissettiler.

Çalıların ve hintinciri gövdelerinin arasına girdiler, bedenlerini dalların ve gövdelerin kıvrımlarına uydururken gittikçe daha rahatlaşan şekillerde çömeldiler, gölgelerin serin kareleriyle üçgenlerinin sırtlarına düşmesini sağladılar, giysilerindeki kıvrım ve kabartılar kıpırtılı gölge lekeleriyle uyumlu hale geldi ve görünmez oldular.

Alamo ve söğüt gövdelerine, ağdalı çamlara ve otlara, meskit'lerin daha ihtiraslı uzantılarına büründüler. Paçavralara sarılıp çiçek ve otlar, çimen ve yapraklar bağlanmış tüfekleri ağaç dalları ya da devrilmiş kütükler gibi sessiz bedenlerinin üzerinde duruyordu. Ağızlarına çakıl taşı atıp çimen çiğnediler.

Yoldaki Kızılderililer tam yerinde oldukları konusunda uyardı. Tanrı'nın gücünü –ve kızını– kurşunlarla susturmak isteyen hükümet atlıları oradan geçecekti. Bütün ordular önünde sonunda bu neredeyse kurumuş dere yatağından geçecekti.

Onlar, Kaplan'dı ve kaplanlar gibi beklediler, kıpırdamadan. Kimileri gözünü yumdu. Kimileri gözetledi. Yolun yanında, ağaçların alttaki dallarına güneş ışığından yeşil ve sarı solucanlar yol-

layan derenin en fazla on adım uzağında, kayalardan oluşmuş bir üçgenin içinde bekleyen Cruz Chávez'e bakıp duruyorlardı. Beklerken hayal kuruyorlardı.

"Ona mektup yazdım," dedi Chávez. "Sorunlarımızı biliyor."

Adamları uzlaşmacı sesler çıkardı, homurdanıp dil şaklattı.

"Ona ya da köyüne zarar vermeden süvarileri durduracağız," dedi. "Sonra ona gideceğiz ve bizi kutsayacak. İkonalarımızı geri alacak. Tanrı'nın lütfunu bize geri getirecek, göreceksiniz. Sonra da onu Tomóchic'e götüreceğiz! O zaman vadiye girmeye hiç kimse cesaret edemeyecek!"

"Viva Teresa," diye mırıldandılar. "Kutsa bizi, Teresita."

Cruz ayağa kalktığında, hepsi birden ayağa kalkıp ateş açacaktı.

*

Süvarilerin geldiği söylenmişti. Cabora'ya dörtnala gelen atlılar Tomás'ı uyarmıştı. Tomás, Teresita'nın kilisesine koşup kolundan tuttuğu gibi kuledeki eski odasına çıkardı. Oda artık Segundo gibi kokuyordu.

"Geliyorlar," dedi. "Başladı."

"Ben ne yapacağım?" diye sordu Teresita.

"Odanda kal. Söz ver bana," dedi Tomás. "Ben seni almaya gelinceye kadar odadan çıkmayacaksın."

Kepenklerin ardından dışarıya baktı.

"Ordunun ne istediğini bilmiyorum. Eğer seni almaya geliyorlarsa, fanatiklerin..." Kızına bakıp omuz silkti. "Özür dilerim," dedi. "Yandaşların ayaklanabilir. Nasıl bir kan gölü olacağını tahmin edersin..."

Tekrar dışarı baktı.

"Kimse zarar görsün istemiyorum," dedi Teresita.

"Biliyorum."

"Ordu bile."

"Biliyorum."

Tomás kepenkleri çarparak kapattı, mandallarını çekti.

*

Yirmi sekiz Kaplan saatlerce araziye uydu. Şükran duaları fısıldadı. Noel ilahileri fısıldayıp kızarmış ördek, jambon, sıcak çorba ve kurutulmuş mısır hayalleri kurdu. Karınlarını hayal et-

ti. Çocukları için ahşaptan oyacakları oyuncakları, İsa'yla birlikte bütün çocukların hediye aldığı Üç Kral Günü'nü dört gözle bekliyorlardı, kendi yaşadıkları bayramlar o kadar eskide kalmıştı ki. Çabucak öldürmek için kendi kendilerine söz verdiler, temiz bir iş çıkaracaklardı ki evlerine, yataklarına, ailelerine ve kiliselerine geri dönebilsinler.

*

Buenaventura sundurmaya çıkageldi. 44'lük tabancasını kemerine sokmuştu. Yeni bir otomatik.

"Sen!" dedi Tomás.

"Ben."

"Nerelerdeydin?"

"Buralarda."

"Geldiğin için sağ ol."

"Çiftliğimi elimden alamazlar!" dedi Buenaventura havalı havalı. Babasının tek kaşı havaya kalktı.

Tomás'ın güvenlik güçleri tamamdı. İhtiyar Don Teófano çatık kaşlarla Teresita'nın yeni evinin sundurmasındaki bir sırada tüfeğini dizlerine koymuş bekliyordu. Yeğeni bir bıçak, bir tabanca ve bir av tüfeğiyle basamaklarda oturuyordu. Kocası arkadaki nöbetçi kulübesindeydi. Çatıda uzanmış tüfekli iki vaquero vardı. Juan Francisco büyük evin ana kapısının doğusuna park edilmiş bir arabanın arkasındaydı. Segunda batı tarafındaki duvarın arkasına gizlenmişti. Büyük evin çatısında da siper almış nişancılar vardı. Tomás sundurmada duruyordu, Buenaventura da yanındaydı. Küçük ağaçta erik arandı ama bulamadı. İçeride, Gaby, hizmetçi kızlar ve aşçıların elinde birer tabanca vardı. Silahlarını elden ele geçirip nasıl çalıştığını anlamaya çalışıyorlardı.

Tomás cep saatine baktı.

"Az kaldı," diye seslendi.

Çok fazla beklemediler.

Süvariler uzaktan parıldayarak belirdi: Çift sıra atlar, tepelerinde keskin renklerle dalgalanan sancaklar. Ateşten çıkan hayaletler gibi, kendi sarı toz bulutları içinde belirip kayboluyorlardı. Borazanları amansız sıcak rüzgârı delip sonra birlikte sürüklenen çelikten böcek sesleri gibi tüm llano'da yankılandı. Atlar yaklaşırken yer sarsılmaya başladı, koca küheylanla-

rın taşları yerinden oynatan dört yüz toynağı, ahalinin ayakları altında sanki bir kalp atışı gibiydi.

Rurale'ler dörtnala yoldaşlarına katıldı. Hacılar sessizce evden uzaklaştı. Yüzlercesi birden arroyo'ya girip korku içinde yere çöktü. Daha da fazlası çitlerin dışına çıkıp, masum ve ifadesiz yüzlerle askerlerin geçişini izleyen meraklılar, boğa güreşi izlemeye gelmiş seyirciler gibi davrandı. Cabora Azizesi'ne daha sadık olanlar silahlarını alıp askeri birliğin karşısına çıktı. Eski tüfekler, paslanmış tabancalar, yaylar ve oklar, mızraklar. Yaşlı erkekler çapa ve yabalara yapıştı.

"Papá?" dedi Buenaventura. "Ölsem de umurumda değil."

"Sen kime papá dedin, cabrón?" diye bağırdı Juan.

"Bugün kimse ölmeyecek," diye homurdandı Tomás, aygırına binerken.

"Korkmuyorum," diye bağırdı Buenaventura.

"Ben korkuyorum," diye yanıtladı babası.

"Calma, calma," diyerek hacıların arasından atıyla ilerledi.

Segundo kalabalık hacıları izliyordu. Hiç olmazsa gözleri hâlâ sağlamdı. Hacıların arasında dolaşan atlı adamları, ürkmüş atlarla ya da gergin sığırlarla konuşur gibi konuşarak insanları yatıştırmaya, sakinleştirmeye çalışıyordu.

"Sakin ol," dedi Segundo. "Heyecanlanma."

"Ben heyecanlı değilim," dedi Buenaventura.

"Yalancı."

Tomás'sa süvarilerin lideri ana kapıdan girinceye kadar insanları sakinleştirmeye karar verdi.

"Calma, señores, por favor. Calma."

*

Atlıların başında Emilio Enriquez vardı. Adamları tüfeklerini kılıflarından çekip parmaklarını tetiklere dayadı. Tomás atını yan çevirip yollarında durarak eli tabancasının kabzasında bekledi.

"Tekrar hoş geldin, Yüzbaşı Enriquez!" diye seslendi.

Enriquez gülümsedi. "Binbaşı," dedi.

"Yo!"

Binbaşı Enriquez başını öne eğdi.

"Hizmetinizdeyim, Don Tomás."

"Rütbe almışsın," dedi Tomás. "Bu tehlikeli görevin şerefine, şüphesiz?"

Enriquez başını tekrar öne eğdi.

Tomás uzanıp elini sıktı.

"Muy bien!" dedi.

"Terfi ettiğim dün gece bir haberciyle bildirildi, Señor Ponce de León'la."

"Öyle mi?"

"Yanında birçok belge getirmişti. Bazıları can sıkıcıydı. Ama bazıları da benim için sevindiriciydi."

"Hım!"

"Don Tomás." Binbaşı başını salladı. "Güzel bir sabah, değil mi?"

"Öyle!"

"Dağlarda hükümete karşı yükselen sesler olsa da."

Tomás etrafa dağılan süvari ve rurale'leri izledi.

"Ancak," diyerek içini çekti binbaşı, "çevredeki asi havaya rağmen, bu çiftlik önderimize karşı sadakatin sembollerinden biridir. Yanılıyor muyum?"

Tomás yanıt vermedi.

"Bu bir nezaket ziyareti mi?" diye sordu Urrea. "İçeri gelir miydiniz?"

Binbaşı şapkasını çıkardı. Beyaz bir mendille alnını sildi.

"Gelebilmeyi isterdim, efendim," dedi. "Ancak, Señor Ponce de León kızının çevredeki asilerle ilişki içinde olduğunu gösteren belgeler de getirdi."

"Asiler mi? Nerede?"

"Burada bayağı bir bayram havası var," dedi binbaşı, hacıları göstererek. "Görüyorum ki hiç kimse evine dönmeyi seçmemiş."

"Sanırım," dedi Tomás, "bugünkü amacınızı anlamak için onlar da benim kadar istekli. Büyük ordumuzun neler hissettiğini gördükten sonra evlerine döneceklerdir. Bundan eminim."

"Siyasi bir birleşme, ha?" dedi binbaşı.

"Aslında... daha çok dini denebilir."

"Din," diye tekrarladı Enriquez. "Siyasetten daha da beter."

"Öyle."

"Burada din karşıtlığı olduğunu da duydum. Dün gece bundan da bahsedildi. Ah! Señor Ponce de León'un dosyası oldukça kabarık! Yalnızca isyan değil, görüyorsun."

Tomás burnundan bir ses çıkardı. "Sanki kilisenin kendisi yeterince at gübresi çıkarmıyormuş gibi."

Enriquez başını öte yana çevirdi. "Bu konu tartışılabilir, dostum." Şöyle bir etrafını gösterdi. "Ya bu Kızılderililer? Din adına mı buradalar, yoksa savaş için mi?"

"Burası onların ülkesi," dedi Tomás.

"*Öyle mi?*" diye yanıtladı binbaşı. "Ben Meksika Cumhuriyeti'ndeyiz sanıyordum.

"Şu anda atlarının durduğu yer Urrea Cumhuriyeti'dir."

"Ah! Şimdi anlıyorum."

Binbaşının atı başını silkip gemini takırdattı.

"Kışkırtıcılık din karşıtlığından daha tehlikelidir, bildiğin gibi."

Atını çevirdi.

"Şimdilik," dedi, "kızın ve sen ev hapsindesiniz. Adamlarım evi gözetleyecek. Yardımcıların her zamanki işlerini yapabilir ama vaaz verilmeyecek. Bayan Urrea ve... *hacılar* arasında hiçbir iletişim olmayacak."

"Ne zamana kadar?" diye sordu Tomás.

"Yeni bir emre kadar," diye yanıtladı binbaşı. Bir selam verdi. "İsyancı avına gözcülük etmem lazım," dedi. "Bir subayın işi asla bitmez."

"İyi günler!" diye bağırdı Tomás, o giderken, ama binbaşı arkasına bakmadı.

*

Ertesi sabah Enriquez geri geldi.

"Binbaşı!" diye bağırdı Tomás, sahte bir iyi niyetle. "Bugün atınızdan inip bir kahve içer misiniz?"

Enriquez başını iki yana salladı.

"Bugün olmaz," diye yanıtladı.

"Bir puro iç," dedi Tomás, ince ve siyah bir sigar uzatarak.

Binbaşı atını mahmuzlayıp yaklaşarak Tomás'ın yanında durdu. Aşağı eğildi. Aynı kibritle sigarlarını yaktılar. Bıyıkları tozlanmıştı.

"Üzgünüm, Don Tomás," dedi. "Bildiğin gibi buradaki kargaşayı sona erdirmek için gönderildik. Kızın liberal görüşler yaymış. Tabii Díaz karşıtı, değil mi? Şimdi de isyancılarla işbirliği yapmakla suçlanıyor."

"Una pendejada!" Tomás alnını kırıştırdı.

"Keşke dün gece buradan gitseydiniz."

"Yo! Ev hapsindeyiz."

"Doğru, ama o zaman başka birinin sorumluluğunda olurdunuz."

Gözlerinden ateşler saçarak Tomás'a bakan yüzleri façalı rurale'leri işaret etti binbaşı. Tomás adamları ilk kez görüyormuş gibi hissetti. Çirkin yabaniler, esmer tenli, gözleri dümdüz düğmeler gibi, dudaklarının kenarında ince Çinli bıyıkları, yanak ve çenelerinde boylu boyunca uzanan ürkünç ve eski bıçak yaraları.

"Sierra Kaplanları'nı yok etmek için Huatabampo'dan katılan birlikler var. Cocorit'ten, Hermosillo'dan, Guaymas'tan ve Chihuahua'daki Guerrero'dan buraya atlılar geliyor."

"Kaplanlar mı?" diye sordu Tomás.

"Haydi ama." Binbaşı sigarından bir nefes çekti. "Buraya silahlı olarak geldiklerine dair raporlar var. Kızınla birlikte strateji belirlemişler. Sundurmada liderleriyle konuştuğunu biliyoruz."

"Bir sürü insanla konuşuyorum," diyerek omzunu silkti Tomás.

"Kızınla görüşmek için geri geleceklerine dair duyumlar aldık."

"Neden?"

"Silahlı ayaklanma, Don Tomás. Silahlı ayaklanma. Kızını azize ilan etmişler. Tanrı'nın planını bir tek ondan öğrenebilirler, anlıyor musun. Akıl danışmak için geliyorlar."

"Saçmalama," dedi Tomás. "Siyaset Teresita'nın umurunda bile değildir."

"Emir emirdir," dedi binbaşı.

"Peki ne emir aldın?"

"Kaplanları durdurmak zorundayız," diye yanıtladı binbaşı. "Bayan Urrea'yı da."

"Nasıl durduracaksınız?"

Enriquez üzgün gözlerle Tomás'a baktı.

"Sanırım bu sana kalıyor," dedi. "Ya ölecek, ya da hapse girecek."

Tomás gözlerini gözlerine dikti.

Tek tek askerlere baktı.

"Söz konusu bile olamaz," dedi.

"Ah? Böyle bir seçeneğin var mı dersin?"

Tomás gülümsedi.

"Özgür bir adamın," dedi, "her zaman için bir seçeneği vardır, sevgili Binbaşı Enriquez!"

Enriquez pofladı.

"Sigarı beğendin mi?" dedi Tomás.

"İçimi güzel."

"Küçük şeylerden zevk almayı bilmek lazım," dedi Tomás.

Sağ elini kaldırdı.

"Mesela, ben," dedi, "önüme çıkan her fırsatta ateş etmeyi çok severim."

Juan Francisco arabanın arkasından çıkıp namluya kurşun sürdü. Segundo'yla adamları da tüfekleri kaldırıp horozları çekti. Don Teófano çiftesine mermi sürdü. Yeğeni tabancasını kaldırdı. Askerler tüfeklerini çekti. Hacılar dağıldı. Buenaventura tüfeğinin levyesini çekti. Metalik bir klik klaklar senfonisi.

Süvariler silahlarına yapıştı.

Binbaşı elini kaldırdı.

"Ateş etmeyin," dedi.

Kıyamet ertelenmişti.

"Sesimi yükseltmeme neden oluyorsun," dedi Enriquez. "İyiye alamet değil."

"Gidin," dedi Tomás.

Enriquez yukarıdan ona baktı. "Duygularımı incitiyorsun," dedi.

Ahalinin özdeyişlerinden birini tekrarladı Tomás: "İçlerinden biri istemiyorsa, iki kişi dövüşemez."

Enriquez bakmaya devam etti. Tomás yeleğinin cebini karıştırıp bir anahtarlık çıkardı.

"Sevgili binbaşı," dedi. "Kızım bütün Meksikalı hanımefendiler gibi akıllı uslu odasında oturuyor. Odası şurada, ikinci katta."

Büyük evi gösterdi.

Binbaşı kepenkli pencerelere bir göz attı.

"Kapısı, elbette, kilitli. Burada genç bir hanımın onuruna ya da güvenliğine saygı göstermeyecek yontulmamış adamlar var. Umarım anlıyorsunuz."

Anahtarları Enriquez'e uzattı.

"Ayrıca ön kapımız da kilitli. Bugünlerde kimseye güven olmuyor. Ama buyrun, alın anahtarları. Evime buyrun, kapısını açıp kızımı bizden alın."

Binbaşı anahtarlara baktı.

"Ama önce beni öldürün," dedi Tomás. "Evimi işgal ettiğiniz takdirde duygularıma hâkim olamayabilirim, bu yüzden şuradaki sağ kolumu da vurmanızı tavsiye ederim..." Segundo'ya el salladı. "Teresa'yı her zaman kollamıştır. Önce onu vurun. Sonra da arabanın yanında duran oğlumu öldürmenizi öneririm. Daha sonra, sundurmadaki üvey oğlumu bulacaksınız." Buenaventura'nın gözlerinden ışıklar saçıldı. Üvey oğul da ne demekti? Kulağa hoş geliyordu. Tomás devam etti: "Şu eli çifteli ihtiyar kaçığı da vurmadan bırakmayın. Kovboylarım ne der bilemem, lanet olası hacılar adına da konuşamam. Bana sorarsanız, hepsi kaçık. Ama onları da temizledikten sonra, bir iyilik yapın. Karımı vurun. O da silahlı ve dürüst olmak gerekirse, kapıya gelen herkesi vurabilecek bir ruh hali içinde."

"Çok gergin," diye ekledi Segundo.

Binbaşı gülümsedi. Bir kahkaha patlattı. "Pinche Urrea!" dedi. "Qué cabrón eres." Tekrar güldü. "Çok kurnazsın, hakkını vermek lazım."

Tomás sigarından bir nefes çekip gözlerini kıstı. "Kızımı seviyorum."

Binbaşı çenesini kaşıdı. "Benim de iki kızım var," dedi.

"Ne, oğlun yok mu?"

"Tanrı bana henüz bir erkek evlat vermedi."

Tomás *Uf*'a benzer bir ses çıkardı.

"Uzun yaşaman lazım," dedi. "Oğulların da olsun."

Binbaşı sigarını ağzından alıp ucundaki ateşi inceledi. "Los Mochis'te çok eğlenmiştik, değil mi?" dedi.

"Bira içmiştik," diye hatırlattı Tomás.

Binbaşı eyerinin üstünde dönüp adamlarına bir işaret yaptı. Silahları indirdiler. "Tamam mı?" dedi.

Tomás da adamlarına el salladı, tüfekleri indirdiler.

Enriquez başının üstünde bir kez kolunu çevirip kapıyı işaret etti. Adamları tüfekleri tekrar kılıflarına sokup atlarını döndürerek Cabora'nın çıkışına doğru gitmeye başladı.

"Çocuklar için," dedi Enriquez.

Tomás sigarını bir fiskeyle yere attı.

"Gracias."

"Durumunu... anlıyorum," dedi binbaşı. Eve bir göz attı. "Herhalde kelleme mal olacak. Ama kızınla, hımm, konuşman için sana biraz zaman tanıyorum. Çiftliğin dışındaki derenin orada kamp kuracağız. Subaylarımla bir toplantı yapacağım.

Planlarımızı gözden geçirmemiz gerek. Bu arada sen de... sen de yapman gerekeni yaparsın. Sana iki, belki de üç saat verebilirim."

Tomás elini uzattı. Binbaşı kabul etti. El sıkıştılar.

"Sen tam bir beyefendisin, dostum," dedi Tomás.

"Bir askerim," diye yanıtladı binbaşı. "O kadar."

Atını döndürdü ama dönüp tek başına uzaklaşmadan önce şöyle dedi: "Dikkatli olun."

"Oluruz."

"Acele edin," dedi binbaşı. "İyi yortular."

"Bu sene paskalyayı kaçırdık," dedi Tomás.

"Tüh."

Sonra, hacılara ve vaquero'lara başıyla selamlar vererek, çiftlikten çıkıp gitti binbaşı.

Elli altı

Yanlarına çok az şey aldılar. Tomás bir battaniyeye yiyecek bir şeyler sarıp silahlarını aldı. Karısına sarılırken Gaby ağlamaya başladı.

"Ağlama, aşkım," dedi. "Bizi kimse yakalayamaz, ovaların en hızlı atlıları biziz."

Dudaklarını acıtıncaya kadar ateşli bir öpücük verdi.

"Onu bu gece Aquihuiquichi'ye ulaştırırım," dedi. "Sabaha, senin için hazırlık yapabilecek kadar dinlenmiş oluruz. Açık havada birkaç hafta geçirip hep beraber eve döneriz."

"Ya sorun çıkarsa?" dedi Gabriela.

"Bak, Enriquez iyi bir adam. Bugün sen de gördün! Dağlara sıvışıveririz. Teresita'yı Bayoreca'ya, ya da Chihuahua'ya götürürüm. Orada sığınacak bir yer ararız! Sonra da Teksas'a götürür, Aguirre'nin güvenli ellerine teslim ederim. Ağlama! En geç bir ay sonra burada birlikte olacağız."

Gaby, Teresita'yı kucakladı.

Segundo çoktan eyerlediği iki güçlü atı bekletiyordu.

Teresita hiçbir şey almadı. Tespihini orada bıraktı. Otlarını ve ahşap haçlarını da. Artık dini sembollerin ötesindeydi. Tanrı'ya ait olan her şeyi içinde taşıyordu, artık ona güven ya da güç verecek bir totem kalmamıştı.

Gaby'ye sarıldı.

"Üzgünüm," diye fısıldadı.

"Yanına geleceğim," dedi Gaby.

"Seni seviyorum."

"Ben de seni."

Segundo, Teresita'ya gümüşten küçük bir tabanca vermek istedi. Teresita başını iki yana salladı.

"Lütfen," diye yalvardı. "Alamam."

Başını Segundo'nun göğsüne dayadı. Göğsü sertti. Göğsünü kaplayan kıllar pamuklu gömleğine sürtündü.

"Keşke seninle gelebilseydim," dedi Segundo.

"Senin çiftliği koruman lazım."

Teresita'nın saçlarına dokundu.

"Öyleyse, beni kutsa," dedi.

Teresita yanağından öpüp elini tutarak eski dilde fısıldadı: "Lios emak weye."

Gözünden yaşlar aktığını fark ederek irkildi Segundo.

Hızla evden çıktılar.

Buenaventura merdivende duruyordu.

Tomás yanında durdu.

"Evlat," dedi.

Buenaventura babasına döndü.

"Bugün iyi iş becerdin," dedi Tomás. "Seninle gurur duyuyorum."

Buenaventura gülümsedi.

"Artık erkek adam oldun."

Elini oğlunun sırtına koydu.

Juan Francisco da yanlarına geldi.

"Teresita'yla benim çiftlikten kaçmamız gerek," diye açıkladı Tomás. "Yanımıza kimseyi alamayız, bizi yavaşlatırlar. Ablanız yıldırım gibi at sürer, biliyorsunuz. Sanırım ben de ona yetişebilirim."

"Ya çiftlik?" diye sordu Buenaventura. "Burada işleri Segundo mu yönetecek?"

"Segundo mu!" dedi Tomás. "Burası bizim çiftliğimiz. O ikinci adam. Her zaman öyleydi. Emirlere uyacak."

"Kimin emirlerine?"

Tomás öne eğilip şok geçiriyormuş gibi yaptı.

"Siz ikiniz anlaşabilecek misiniz?"

Başlarını salladılar.

"Öteki çocuklarımın hepsi Alamos'ta. Burada erkeklere ihtiyacım var. Burası *bizim* çiftliğimiz," dedi Tomás. "*Sizin* çiftliğiniz, çocuklar!"

"Ne?"

"Çiftliği siz yönetiyorsunuz. Buradaki erkekler ikinizsiniz."

"Ben? Çiftliğimi yönetiyorum?" diye haykırdı Buenaventura.

"İkiniz birlikte. Yönetimi size devrediyorum! Segundo ve vaquero'lar sizin dediklerinizi yapacak, o yüzden aklınızı başınıza toplayın. Ve Gaby'me iyi bakın, duydunuz mu?"

"Baba?" dedi Buenaventura.

"Benim için çiftliğe göz kulak olun." Tomás oğullarına sarıldı, ikisini de yanaklarından öptü.

Gittiklerinde, Buenaventura merdivenlere oturup gözünü yere dikti. Juan Francisco daha cesur çıktı ve gözünü dikmiş kendisine bakan şaşkın hacılara bakmaya devam etti.

*

Tomás koca aygırına binmişti. Teresita içinse Segundo hızlı bir palomino seçmişti. Teresita da Segundo'nun bıçağıyla etekliğini kesip iç etekliğini yukarı çekmişti. Yola çıktılar, önce yavaş, büyük evi ortalarına, ön duvarları arkalarına alarak. Uzun bir tavuk kümesinin etrafından dolaştılar, piliçlerin çoğu haşlanmış ve çalınan yumurtalar hacılar tarafından yenmişti, sonra Segundo'nun evinin arkasından dolaştılar. Arroyo'nun kenarında biraz rahatladılar, geçen kıştan kalma bulanık yeşil suyu dolaştılar, at nalları kara çamur içinde derin hilaller bıraktı, gölgelerinin peşinde minik sineklerden bir parıltı uçuştu. Yeni filizlerle yeşillenen kavaklar mayıs süslerini takınmaya yeni yeni başlıyordu, yine de, çıplak olan dal uçları fırtına bulutlarından lokma lokma güneş kopartan iskeletimsi pençeler gibi havaya uzanıyordu. Tepelerin doruklarında sessiz şimşekler oynaşıyordu. Uzaktaki denizden yükselen yoğun bir karanlık, onlara doğru geliyor, yırtık pırtık beyaz flamalara bölünerek llano'nun sıcağı üstünde buharlaşıyordu. Atsinekleri bineklerinin sağrısından kan emiyordu. Yanlarından geçtikleri hacılar seslenmeye başlamıştı.

"Tanrı seni korusun, Teresa.!"

Eller uzanıyor, Teresita parmak uçlarına dokunuyordu.

"Bize geri gel, meleğim!" diyorlardı.

Başlarını okşuyordu.

"Viva Teresa!"

Karşı kıyıdan yukarı tırmandılar.

"Viva la Santa de Cabora!"

Tomás son bir kez geride kalan evine bakıp gümüş mahmuzlarıyla atını mahmuzladı. Atlar kıyı boyunca fırtına gibi koşmaya başladı, kişneyişleri alev alev yanan ova boyunca yankılandı.

İnsanlar da dağılmaya başladı. Azizeleri gittiğine göre, onlar da dört bir yöne dağıldı. Kimileri acele etti. Kimileri oyalandı. Ama kamplar bir saat içinde dağılmaya başlamıştı. Ateşler birer birer eşelendi.

Yaquiler kuzeye, Mayolar güneye gitti. birkaç Tarahumara sierra'larına geri koşmaya başladı, Apaçiler dörtnala Arizona'ya döndü. Pimalar Tucson'un batısına doğru yola çıktı, Serilerse denize doğru yürüdü.

Kurtarılma hayalleri paramparça olan mestizo'lar hızla Sinaloa'ya yollandı. Arizonalılar, New Mexico'lular ve Teksaslılar fazla telaşlanmadan arabalarıyla tozlu yollara düştü, Meksika ordusu gringo kervanlarına saldırmaya cesaret edemezdi. Ama yol boyunca, insanlar yollarını kesip sordu: *Doğru mu? Azizeyi aldılar mı?* Onlar da söylentiyi yaymaya başladı: *Evet, gitti,* dediler. *Evet, öldü.* Ordunun büyük bir katliama hazırlandığını söylediler.

Tepelerde, savaşçılar toplandı. Fısıldayarak ateş açmaktan bahsettiler. Tüfeklerin, bıçakların, pusuların ve katliamın gecesinde geç vakitlere kadar konuştular.

Ahali kaçışırken, savaşçılar da Cabora'ya yaklaşıp izlemeye başlamıştı.

Elli yedi

Üç kayanın arasına sıkışmış gölgenin birkaç metre ötesindeki yola düşen meskit gölgesi konuştu:

"Cabora'daki sakat kızı hatırlıyor musun?"

Kayaların arasındaki gölge başını uzattı.

"Rubén," dedi Cruz. "Konuşmaman gerektiğini biliyorsun."

"Düşünüyordum da."

Cruz tekrar yere uzandı.

Yirmi sekiz adamı hâlâ görünmezdi. Yoldan birçoğunu seçebiliyordu. Ama nereye bakacağını bilmesine rağmen, hepsini göremiyordu.

"Ee?" dedi Rubén. "Hatırlıyor musun?"

"Hatırlıyorum."

"Kızı bir daha göremedik."

"Evet."

"Teresita onu iyileştirmiş midir sence?"

"Elbette." Bir süre sonra: "Buna bütün kalbimle inanıyorum. Jose'yi iyileştirdi, değil mi?"

"Yaşlı keçi."

Kıkırdadılar.

"Bizi kutsayacak. Bunu ona olan bağlılığımızdan yapmalıyız. "O bizimle ilgilenecek ama bizim de onu kendi karılarımızı koruduğumuz gibi korumamız gerek."

"Amen!"

"Şimdi sesini kes," dedi Cruz.

"Düşünüyordum," diye tekrarladı Rubén. "Cabora'daki o kızı düşünüyordum yalnızca."

"Askerleri düşün," dedi Cruz. "Askerlerin Teresita'yı tutukladığını düşün. Kilisemize girip azizelerimizi yerle bir edecek olan askerleri düşün."

"Düşünüyorum."

"Askerlerin Tomóchic'te olduğunu düşün."

"Düşünüyorum."

"Teresita'yı vurduklarını düşün. Anneni vurduklarını. Karını. Ellerine fırsat verirsek yapacakları budur. Cabora'daki kızmış! Sen kendi kızını düşün."

"Ağaçlardaki Indioları düşünüyorum, Cruz."

"Evet."

"Asılmış Indioları hepimiz gördük."

"Evet."

"Pislikler."

"Evet."

Rubén'in çektiği levyenin soğuk sesini işitti Cruz.

*

Artık şahin ve akbabaların toplanıp ağır ağır turlamaya baş-

ladığı ta yükseklerden başlayarak, bütün arazi hayat dolu ve kıpır kıpırdı. Hacılar Cabora'nın çevresinde akıyor, dönüyor dönüyordu. Kahverengi bedenler oraya buraya dağılıyor; Alamos'a doğru, Hermosillo'ya doğru, sierra'lara ve uzaktaki Amerikan sınırına doğru, arroyo'dan ve Río Yaqui'den aşağı Guaymas'a ve denize doğru yola çıkıyordu. Süvari ve rurale'ler bu insan selinin içinden geçip büyük evi sararak atlarından indi. Sierra'ya tırmanıp asi Tomóchic'lileri kontrol altına almayı planlayan bir sıra atlı da dağ yoluna doğru hızla ilerlemeye başladı. Dumana benzer tozlar ve toz bulutuna benzer dumanlar kırbaçlayan rüzgârla birlikte tüm yönlere dağılıyordu. Cabora'da olanlarla tetiklenen süvarilerle çarpışmaya hazır Yaqui savaşçılar kurak tepelerde harekete geçmişti, yollardaki eşkıya da kaçan hacılara saldırmaya hazırdı. Boş arazi dopdoluydu: Araba kervanları, koyun sürüleri, komşu çiftliklerdeki yaşam dolu sığırlar, madencilerin katır kervanları, bir dizi atlıya saldıran Amerikalı kanun kaçakları, vaquero'lar ve dağ eteklerindeki tepelerden hızla ilerleyen iki küçük şekil, küçük ve engin arazide tek başlarına; peşlerindeyse, Cabora'nın ötesindeki bosque'lardan[106] gelen bir grup atlı, boyunlarını uzatıp öne eğilmiş hızlı biniciler, arkalarında kanat çırpan eprimiş sancaklarıyla en hızlı süvari bölüğü –yarışçı ve katiller– kaçakların izini sürerek hızla ilerliyor, henüz ne Teresita'yı ne babasını görmemiş olsa da, dolu dizgin koşuyor, yaşlaştıkça yaklaşıyordu.

*

Süvariler hızla dağ eteklerindeki yolu tırmandı. Birbirine yakın iki sırayı bozmadan ilerliyor, parlak metalleri güneş ışığında titreşiyordu; üniformaları tertemiz, şapkaları pırıl pırıldı. Eyerleri, tüfekleri, eyer çantaları, kılıçları, kargıları, sancak direkleri, mahmuzları, dizginleri, gemleri, borazanları, demir nalları hep birlikte takırdıyor, yarım mil uzaktan duyulabilecek müzikal bir patırtı çıkarıyordu. Kıvılcımlar saçan pirinç düğmeleri, neredeyse kör edici bir ışıkla parlıyordu.

Önlerinde bir grup yaşlı kadın belirdi. Kızılderililerin hep yaptığı gibi, sanki topraktan çıkıp bedenlenmişlerdi, bir anda. Siyahlara bürünmüşlerdi: Uzun elbiseler ve başlarına örtülü şallar.

Süvarilerin başındaki teğmen, Binbaşı Enriquez tarafından

özel olarak seçilmişti. Yaşlı kadınları görünce, "Bunlar kiliseye mi gidiyor?" dedi yaverine. Bunu gülerek söylemişti. Ellerini eyerinin kaşından kaldırmış, avuçları dışarıda, aralık parmaklarınıysa tüm Meksikalıların –Kaplanların bile– pes etmeyi, bilinmeyen yüce bir güce teslim olmayı temsil ettiğini anlayabileceği bir hareketle aşağı bükmüştü. Hareketi tamamlamak için abartılı bir şekilde omuzlarını kaldırdı. Dudaklarının ucu sertçe aşağı kıvrılmıştı.

Tekrar yaşlı cadalozlara bakıp bağırarak meydan okudu: "Viva quién?"

Asiler olsa, *Viva Tomóchic!* diye bağırırdı. Ya da *Viva la Santa de Cabora!* Kafası çalışan bir yolcuysa, *Viva Porfirio Díaz!* diye bağırıp yaşamaya devam ederdi. Ama ihtiyarlar bir şey demedi.

"Viva quién?" diye tekrarladı teğmen.

Kadınlar ses çıkarmadan dikilmeye devam etti.

"Çok yaşa kim, diye sordum!"

Sonra bir erkek sesi haykırdı: "Çok yaşa Kutsal Meryem, Aziz Joseph ve Cabora Azizesi!" Yaşlı kadınlar eteklerini kaldırıverdi. Hiçbirinin kadın olmadığı bir anda ortaya çıktı. Ortalarındaki Cruz Chávez iç etekliğinden tüfeğini çıkarıp ateş etti.

Kalbi paramparça olduğunda teğmen hâlâ omuz silkiyordu. Arkasındaki atlıların yüzüne iki metrelik bir kan fıskıyesiyle birlikte, kalp ve kemik parçaları yağdı. Ardından diğer Kaplanlar da ateş açtı. Süvariler tüfekleri kapıp karşı ateş açana kadar üç atlı yere serilmişti bile. Vadi duman ve tepinen atların çıkardığı toz bulutlarıyla kaplandı. Ordunun mermilerinden biri, Cruz Chávez'in ağabeyi José Chávez'in sol göğsünün biraz üstünü delip geçti.

José'yi birlikte taşıyarak mümkün olduğunca hızlı koştu Kaplanlar. Çığlıklar atarak haykırıyordu. Göğsünden fışkıran kan gömleğini kayganlaştırıyor ve soğutuyordu. Ordunun göremeyeceğine emin olduktan sonra, acı çığlıklarını bastırmak için Cruz'un kendisi José'nin ağzına elini bastırdı. Gömleklerini yırtıp, José'nin göğsünde ve sırtında açılan deliklere bastırmak için tamponlar, kılık değiştirmek için giydikleri kadın giysilerinden siyah bandajlar yaptılar.

Cruz ellerini ağabeyinin başına koydu. Dua etti. José'nin korkunç çığlıklarını duyan adamların gözleri yaşardı. Acı ve kan kaybından kendini kaybetmişti.

"Ne yapıyoruz? Ne yapıyoruz?" diye sordular Cruz'a.

Korktuğunu hiç görmemişlerdi ama yaralanan ağabeyiydi. José'yi göğsüne bastırırken elleri titriyordu. Kendi gömleği de kandan yapış yapış olmuştu.

"Cabora," dedi soluk soluğa. "Cabora'ya götürmeliyiz, kardeşlerim! Onu ancak Teresita kurtarabilir!"

"Amen!"

"Viva la Santa!"

Sağ kolu ve bacaklarından tutup kaldırdılar. Yaşlı kadın eteklerinden geriye kalanını, José'nin sırtını destekleyecek bir sedye gibi kullanarak koşmaya başladılar.

Elli sekiz

Aquihuiquichi'ye vardıklarında, Tomás'ın da Teresita'nın da oturmaktan başka bir şey yapacak hali kalmamıştı. Yangından kaçan yaratıklar gibi at sürmüşlerdi. Çitleri kütükleri aşmış, derelerin üstünden atlamış, yollarına çıkan sığır ve geyikler panik içinde kaçışmış, kargalar ve bıldırcın sürüleri dehşet bombaları gibi gökyüzüne doğru patlamıştı.

Küçük çiftliğe vardıklarında, atlar artık sendeliyordu. Bacakları titreyen Teresita, attan indiğinde kusacak gibi oldu. Tomás ona bir bardak su getirip düşmesin diye destek oldu.

"Dinlen," dedi. "Bir saat dinlenelim."

"Yalnız birkaç dakika," dedi Teresita, ama içeri girer girmez, bir yatağa devrildi. Tomás kapıyı kontrol edip döndüğünde, çoktan uykuya dalmıştı.

Süvarilerse gelmeye devam ediyordu. Aquihuiquichi'ye girdikleri an, dağılıp pusuya yatmış atlılar da bölüğe katılıp, canlanan kayalar, ağaç gövdelerinden çıkıp silah arkadaşlarını öldüren kadın kılığına girmiş Kızılderililerle ilgili hikâyeler anlatarak ortalığı iyice kızıştırdı. Havaya ateş açıp küfürler savurarak, bir gürültü ve cinayet kaosu içinde eve doğru at sürdüler.

"Teresa Urrea!" diye bağırdılar.

Tomás kapıya çıkıp, askerlerce gafil avlanmış birkaç kovboyunu bir işaretle sakinleştirdi.

"Onu dışarı çıkarın!" diye bağırdı komutadaki subay.

"Çıkarmıyorum."

"Öyleyse, evin içinde yanacak," diye yanıtladı süvari. Bir işa-

ret verdi ve atlılardan biri elinde yırtık bez sarılı bir ağaç dalıyla öne çıktı. "Yak şunu."

Adam bir kibrit çakıp meşaleyi yaktı.

"Yanacak," dedi subay. "Güveyi öldürmek için, yatağı yakmak lazım."

"Tanrı aşkına, ahbap!" diye bağırdı Tomás.

"Tanrı mı? Burada Tanrı'dan pek bahsetmeyiz!"

"Kutsal olan her şey adına?"

"Kutsal olan tek şey benim," dedi subay. "Artık dininiz de imanınız da benim."

Atları tek başına durdurabilirmiş gibi, ellerini havaya kaldırdı Tomás.

"Ya burada ölür," dedi atlı, "ya da hapiste."

Kapı Tomás'ın arkasından açıldı. Kendinden önce kokusu gelmişti.

"Teresita, yo," diye tısladı.

"Bu evi yakmayın," dedi Teresita.

"Teresa Urrea?" dedi subay.

"Sí."

"Cabora Azizesi dedikleri sen misin?"

"Benim."

Süvari bakakalmıştı. Pis pis sırıttı, kafasını salladı.

"Sen? Sen bir hiçsin!"

Kahkahalarla güldü. Ardından adamları da güldüler.

"Güzel bile değilmiş," diye bağırdı arkadan biri.

"Yaşın?" diye sordu subay.

"On dokuz."

"Bunca bela; ve sen yalnızca *pis, küçük bir kızsın*, öyle mi?" Bütün bunlar midesini bulandırmıştı: Kızılderili ve fanatikler, mesihlerle suçlular, bu niña ve cesur Meksika erkeği babası. "Vurun," diye emretti.

Tüfekler kalktı.

"Yo!" diye haykırdı Tomás.

Teresita'nın önüne geçip kollarını açtı.

"Yo!"

"Yana çekil."

"Önce beni vurun."

"Size yana çekilin dedim, señor."

"Kızımı vuracaksanız, önce cesedimi çiğnersiniz."

"Size karşı bir suçlama yok."

"Önce beni öldürün."

"Bayım."

"Öldürün."

"Chingado!"

Üstüne çullandılar, Tomás'ı tekme tokat Teresita'dan ayırmaya çalıştılar. Ama o dişini sıkıp kaburgalarına ve başına inen çizmelere dayandı.

"Suéltala, pendejo!"[107]

"Vas a ver, buey!"[108]

Baba kıza küfürler yağdırdılar.

"Te vamos a dar una madriza, cabrón!"[109]

"Mátenlos a patadas!"[110] diye bağırmaya başladılar. İkisinin birden ölümüne tekmelendiğini görmek istiyorlardı. Ama süvarilerden biri aklını başına toplayıp subayın yanına gitti: "Adam Binbaşı Enriquez'in arkadaşıymış"

"Hı?"

"Binbaşı adamın evinde kalmış," diyerek uyardı asker komutanını.

"Sıçayım!"

Subay, dizginlerini yanındaki askerin sırtını kırbaçlamak için kullanarak, adamlarını geri çağırdı.

Tomás'ın dudağından kan sızıyordu. Teresita'yla birlikte yaralı hayvanlar gibi soluyorlardı. Ama yine de kızını bırakmamıştı.

"Yana çekilmeyecek misin?" diye sordu komutan.

"Asla."

"Kahretsin."

Teresita'nın elbisesine sımsıkı yapışıp arkasına çekti Tomás.

Süvariler birbirlerine bakıp, omuz silktiler. İçlerinden birinin, "Adamı da sürtüğü de öldürüp evimize gidelim," dediğini duydu Tomás.

Atlar birbirine sokuldu. Süvariler görüş birliğine varmaya çalıştı. "Cadının teki. Öldürelim gitsin." Subay başını iki yana salladı, bir şeyler mırıldandı.

Atını tekrar Tomás'a döndürdü.

"Hayatımı zorlaştırıyorsunuz," dedi. "Kızınızı hapse atmak için Guaymas'a götürmemiz gerek. Ne kadar yorgunuz, görüyorsunuz. Oraya gidince darağacında ölecek. Ya da zaten yolda ölür. Bizi büyük bir dertten kurtarabilirsiniz."

Tomás taviz vermedi.

"Ben de onunla hapse gireceğim!" diye kararını bildirdi.

"Hangi nedenden?"

"Görevinizi yapmanıza açıkça engel oluyorum, değil mi? Siz beni aptal mı sandınız? Kızımı tek başına alıp götürmenize izin verir miyim sizce?"

Subay içini çekti. "Kurşun halattan daha hoş olur," dedi. "Ayrıca onun için bir araba tahsis etmem gerekecek. Bir tane de sizin için! Haydi ama!"

"Hapse gireceğiz," dedi Tomás. "Ve eğer asılırsa, ben de onun yanında sallanıyor olacağım."

Subay kafasını sallayarak güldü.

"İstediğin gibi olsun," dedi. "Ama Guaymas yolunda sizden sıkılırsam..." İşaretparmağını ikisine doğru tutup dudaklarıyla bir kurşun sesi çıkardı.

*

Geceyi çiftlik evinde bekleyerek geçirdiler. Tomás kendini suçluyordu. Yola devam etmeliydi. Tepelerde izini kaybettirmeliydi. Hayatından, Cabora'dan bir şeyleri kurtarabileceğini sanmıştı. Teresita adamı teselli etmeye çalıştı. Ama Tomás berbat durumdaydı.

Öğlene doğru, kaba saba iki araba geldi. Çöldeki terk edilmiş bir hayvanat bahçesinden gelen aslan kafeslerine benziyorlardı. Tomás'ı yaka paça kendi kafesine attılar. Teresita'yı iki asker birlikte kaldırdı. Bir an kendini kaldırılamayacak kadar ağırlaştırmayı düşündü ama babasına zarar verirler korkusuyla yapamadı.

Sonrası yollarda geçen günler. Elleri bağlı. Tekmelenip küfürler işiterek, güneşten yanmış, cehennem gibi susamış. Teresita tuvalete çıktığında, peşinden giden askerler kahkahalarla gülüp bağırarak müstehcen sözler söylüyordu. Kızını korumaya çalıştığı bir seferinde Tomás'ın başını dipçiklediler.

"Öldür şunları," diye fısıldamıştı, kafesinin parmaklıkları arasından. "Yapabilirsin."

"Baba, ne olursun."

"Buenaventura'ya yaptığın şeyi hatırla! Yine yap!"

"Yapmamam lazım."

"Tamam. Öldürme. Bir tek... bir tek felce uğrat. Haydi! Kör et şunları!"

Teresita sırtını döndü.

"Eğer beni seviyorsan, bu domuzları öldürürsün. Öldür haydi."

"Hayır," diye haykırdı Teresita. "Hayır, hayır, hayır!"

"Kes sesini," diye şarladı nöbetçi. Kafesini tekmeledi.

Askerler Teresita'nın arabasını küçük bir ağaçlığın yanına park etti. Tomás'ınkini yolun aşağısına çektiler. "Teresa!" diye seslendi Tomás. "Teresa!" Gözden kaybolunca kadar da bağırmaya devam etti.

Uzaktan bir borazan sesi geldi.

"İşte geliyor," dedi nöbetçi.

"Kim?" diye sordu Teresita. Kafesin içinde dizüstü oturmuş, gözlerini etrafında dönen nöbetçiden ayırmamaya çalışıyordu.

"General," dedi adam. "General Bandála."

Herkes güldü.

"Seni bir görmek isteyecektir," dedi nöbetçi.

"İsteyeceği tek şey de bu olmaz," diye seslendi bir diğeri.

Tekrar gülmeye başladılar ve itişip kakışarak şakalaşmalarını izledi Teresita.

*

Cabora ikinci kez yıkıma uğramıştı. Hırs çitleri parçalamış, bütün ekinleri çiğneyip geçmişti. Bahçeler çürüyen hayvan pisliğiyle dolmuştu. Segundo'nun evindeki pencereler süvarilerden kaçan öfkeli gençler tarafından kırılmıştı. Uzaklarda köpek leşleri seriliydi, ölü burro'lar. Sakat bir boğa devrilmiş kovanların yanında topallıyordu, butunda bir yara izi görülüyordu. Ahaliden geriye kalanlar El Potrero'ya kaçıp kulübelerine saklanmıştı. Başlarına aldıkları darbelerden sersemlemiş görünen vaquero'lar orada burada dikiliyordu. Alamos yolundan geçen birkaç piliç bile tozlu, kir pas içinde görünüyordu. Evin avlusuna giden kapılar açıktı. Bir tanesi menteşelerden çıkıp yan yatmış sallanıyordu.

Tomóchic'ten gelenler José'yi kapının önüne bıraktı. Küçük erik ağacı kökünden sökülmüştü. Cruz kapıya giderken, kızlardan biri, elinde gümüş bir tepsi, telaşla dışarı çıktı. Cruz'u görünce yutkunup tepsisini düşürerek eve kaçtı.

Dışarı Segundo çıktı. Tabancasını Cruz'un suratına dayadı. "Sen," dedi.

"Burada neler oldu?" diye sordu Cruz.

Segundo horozu çekti. Silindirin dönüşünü izledi Cruz.

"Kıyamet," dedi Segundo.

Cruz gözünü tabancaya dikmişti.

"Sakın," diye devam etti Segundo, "buraya girip bir şeyler alabileceğini zannetme."

"Almak mı?" dedi Cruz.

Segundo'nun arkasından Juan Francisco belirdi.

"Bu kim?" dedi. Sonra, gümüş tepsiyi görüp: "Bu ne?"

"Ben Cruz Chávez," diye kendini tanıttı Cruz. "Teresita'nın dostuyum."

Juan Francisco başını iki yana salladı.

"Tanrı bizi dostlardan korusun," dedi.

Dışarı çıktı, tepsiyi alıp tekrar içeri girdi.

Cruz merdivene oturup başını elleri arasına aldı. Segundo omzu ve sırtındaki kurumuş kanları gördü.

"Vuruldun mu?" diye sordu.

Cruz kafasını salladı.

"Abim."

Duvarın ardından gelen iniltileri duydu Segundo.

Tabancasını indirdi.

Duvara gidip üstünden baktı.

"Bu cabrón'un durumu ciddi," dedi.

"Sí. Mi hermano está grave."

Segundo tabancayı kılıfına soktu.

"Her şey mahvolmuş," diyordu Cruz. "Mahvolmuş."

Segundo ellerini cebine soktu.

"Şu lanet olası hacılar," dedi. "Her yeri mahvetti."

"Ya Teresa?" diye sordu Cruz.

Segundo başını salladı.

"Gitti."

Cruz başını önüne eğdi.

"Her şey mahvoldu. Her şey mahvoldu."

Birkaç saniye sonra ayağa kalktı. Kapıya gitti. Segundo arkasından baktı. Cruz yolda durup adamlarına döndü. "Teresita," dedi, "gitmiş. Burada her şey," sol eliyle bir hareket yaptı, "bitti."

Adamların dizleri üstüne çöküp çocuklar gibi ağladığını görmek Segundo'yu hayrete düşürdü. Şafağa kadar dinlenip, sonra koşarak gittiler. Her zamanki gibi önde olan Cruz dağlara girene kadar ağladı.

General Bandála bir bölük ağır silahlı askerin ortasında çıkageldi. Atını doğrudan Teresita'nın kafesine sürüp içeri baktı.

"Demek yüce azize buymuş," dedi.

Bir mataradan su içtikten sonra matarayı parmaklıkların arasından Teresa'ya uzattı. Teresa yüzünü çevirdi. Mataranın mantarını takıp eyer kaşına astı.

"Sorun değil, sorun değil," dedi. "Yakında susarsın. O zaman su istediğinde, bakalım canım vermek isteyecek mi."

Askerleri güldü.

Atından indi.

Attan indiği anda bir kurbağaya benzediğini fark etti Teresita. Çarpık bacakları eyer üstünde geçen yaşamının göstergesiydi. Gövdesi kısacıktı, tıknaz ve boyunsuz. Lastik dudaklar.

"Siz devam edin," diye emretti.

Adamlar selam verip dörtnala uzaklaştı.

İki nöbetçi daha yukarıda yerlerini aldı.

General parmaklıkları öpüp içeriye gülümsedi.

"Şimdi göreceğiz," dedi. "Şimdi göreceğiz."

Arabanın arkasındaki kapının sürgüsünü çekti.

"Ne yapıyorsunuz?" dedi Teresita.

"Yakında anlarsın." Gülümsüyordu. Sürgüyü iyice açıp kapıyı bir parmak aralık bıraktı.

"Kaçmak ister miydin?" dedi, elini parlak tabanca kılıfının kapağına koyarak. "İsterdin," dedi. "Verdad? Ha?"

"Ben babamla kalıyorum."

General Bandála etrafa bakındı.

"Baban mı?" Güldü.

Kafesin içine girdi. Arabanın ucu ağırlığıyla havaya kalktı. Ahşap gıcırdadı. Öndeki iki katıra bağlı ahşap direk yukarı sıçrayıp katırların geri kaçmasına neden oldu. Kayışlarındaki ve ağızlarındaki metaller küçük çanlar gibi çınladı.

"Ne yapıyorsunuz?" diye tekrarladı Teresita.

Generalin kokusunu alabiliyordu.

"Seninle biraz eğleneceğim," dedi Bandála.

"Hayır, teşekkürler."

"Seni orospu," dedi general nefes nefese. "Başka şansın yok."

Tek eliyle kemerini çözerken ötekiyle Teresa'nın bileğinden tuttu.

Teresita adamın çenesine bir tekme attı.

"Ah, cabrón," diye ciyakladı, çenesine yapışıp. "Sürtük!"

"Ordunun bir subayı olduğunuzu hatırlatırım," dedi Teresita.

General pantolonunun üst düğmesini açtı.

Teresita gözlerini adamın gözlerine dikmişti.

"Bak," dedi.

"Hayır."

"Bunu senin içine sokacağım!"

"Kendinize sokun!"

"Bu ne biçim konuşma?" diye bağırdı general, genç bir hanımın bu şekilde konuşmasıyla derinden yaralanarak. "Sende hiç terbiye yok mu?"

"Efendim," dedi Teresita, "yoldaki bir haydut bile benim bu durumumdan faydalanmaya kalkmazdı. Ama siz, bir beyefendi ve Meksika ordusunun bir generali olduğunu iddia eden biri olarak, bir hayduttan daha sefil ve korkaksınız."

Bandála dizlerinin üstüne kalktı.

"Yaşayıp yaşamamanın," dedi, burnundan dumanlar çıkararak, "benim kararıma bağlı olduğunu bilmen gerekir. Canımı sıkman seni bir manga askerin önünde kurşuna dizdirmeme neden olabilir. Yaşamı mı ölümü mü seçeceğine sen karar ver."

"Öldürün o zaman," dedi Teresita. "Öldürün ama beni küçük düşürmeyin, general."

General önünü ilikleyip gerisingeri arabadan çıktı.

"Cesedimle istediğinizi yaparsınız," dedi Teresita, "rahatlamaya bu kadar ihtiyacınız varsa."

Bandála çürük bir şey koklamış gibi yüzünü ekşitti.

"Dokunulmayacak kadar iğrençsin," diyerek burnunu çekti.

Uzaktaki adamlarına bağırdı:

"Siz! Hemen buraya gelin! Bu pis yaratığı Guaymas'a götürün! Mola vermeden!"

Hemen arabaya binip dizginlere asıldılar. General Bandála atına binip arabası yolda yalpalarken Teresita'yı seyretti. Ağır ağır, atını harekete geçirip takip etmeye başlasa da, görüş alanından uzak kalmaya özen gösterdi.

*

Bir saat içinde, çiftliğe bir süvari devriyesi geldi. Segundo'nun bu budalaları korumak için hiçbir nedeni yoktu. José'yi komutadaki albaya teslim etti. Süvarilere pusu kurulmasına yardım ettiği aynı arroyo'ya sürüdüler, sabahleyin, boynundan

bir ağaç gövdesine astılar. Ölüme o denli yakındı ki ayakta duramadı. Bir süre nefessiz kalışını izlediler, sonra bundan da sıkılınca, sırayla ateş ettiler.

Elli dokuz

Guaymas. Denizi hiç görmemişti, bitkinliğine ve acısına rağmen, sahil boyunca kıvrılan koyu mavi okyanusu görünce gözleri kamaştı Teresita'nın. Gözlerini yumdu. Tuz kokusunu alabiliyordu.

Bir avluda, daracık kafesinin içinde, sıcaktan bayılmıştı. Saatlerdir orada olmalıydı. Hücre pencerelerinden gelen leş gibi kokuyu alıyordu. Çığlıklar atan adamlar. Bir seferinde, bir idam mangasının açtığı ürkünç ateş ve hücrelerden yükselen isyan çığlıkları: Küfürler, parmaklıklara vurulan kaplar. Teresita'yı bulup gözleriyle burnuna dalan sinekler. Çılgınlar gibi kovalamaya çalıştı, çünkü önce çifter çifter, sonra onlarcası, sonra yüzü ve kolları neredeyse simsiyah oluncaya kadar yüzlercesi üstüne çullanmıştı. Arabası sarsıldı, sürgü çekildi ve kapı gıcırdayarak açıldı.

"Dışarı."

Toz kir içindeki nöbetçinin kendisi de bir mahkûm gibi görünüyordu. Elinde kısa bir kamçı, belinde bir tabanca vardı. Yanakları tel tel kısa sakallarla kaplıydı. Dudağına bir sinek kondu: Üfleyerek sineği kovdu.

Teresita arabanın arkasına emekleyip dışarı yuvarlandı. Bacakları ayakta duramayacak ve yürüyemeyecek kadar uyuşmuştu.

"Yardım et, lütfen," diyerek elini uzattı.

Adam kıçına bir tekme attı.

"Yardımcı olabildim mi?"

Tam arkasında duran iki gardiyan kahkahalara boğuldu.

"Sen cadı değil misin?" dedi nöbetçi. "Yarasaya dönüşüp uçsana hadi!"

"Dikkat et, Pepe!" diye bağırdı arkadaşlarından biri. "Esas *seni* yarasaya dönüştürmesin!"

"İsim vermek yok, buey!" diye bir küfür savurdu Pepe.

Teresita arabanın kenarına tutunup kendini yukarı çekti. Bacakları titriyordu.

"Suyun var mı?" diye sordu.

Pepe apış arasına vurdu.

"Burada var işte!"

Arkadaşları tekrar gülmeye başladı.

"Gidelim," dedi. Teresita'yı iterek arabadan ayırdı. Kamçısının sapıyla dürtükledi.

"Uslu bir cadı olursan," dedi, "seni kamçılamam."

Teresita sendeleyerek ilerledi.

Hücrelerdeki pencerelerden çıkan yüzler onu izledi.

"Chula!" diye seslendi biri.

"Oye, vieja! Bize bir öpücük gönder!"

Pepe kızı bir kez daha dürtükledi.

"Acele et," dedi.

"Onu rahat bırak!" diye bağırdı mahkûmlardan biri.

"Kapa çeneni," diye çıkıştı Pepe.

Teresita'yı taş bir avludan geçirip ağır bir çift kapının önüne götürdü.

"Seni erkeklerin arasına koyamayız," dedi Pepe. "Onun için eskiden öküzlerle domuzların uyuduğu yerde uyuyacaksın." Kapıyı açarken bir kahkaha attı ve koku Teresita'nın burnuna çarptı. Bir an başı döndü.

"Daha önce de domuzlarla uyudum," dedi. "Yardımın için teşekkürler."

İçeri girdi.

Pepe, ne yanıt vereceğini bilemeden, bir an kapıda kalakaldı.

Teresita duvara dayanmış küçük yatağa oturdu. "Bana çok iyi davrandın," dedi. "Senin için dua edeceğim." Bakışları Pepe'nin cesaretini kırmıştı.

"Por nada," dedi, bir şey demiş olmak için. "Kovada su var."

Kapıları çarpıp kilidini taktı. Bir an durup içeriyi dinledi. Sonra yürüyüp giderken, ne kadar hızlı gittiğinin pek farkında değildi.

*

Şimdiyse, hücresinde titriyordu. Hava sıcaktı ama o titriyordu. Öksürüyordu. Yolculukta yalnız kuru ekmek kabukları yemiş, günde bir yudum su içmişti. Görüşü bulanıktı.

Kovayı alıp bulanık sudan içti.

Gardiyanlar önceki gece ellerini bağlamıştı. O sabah bağla-

rı çözdüklerinde, yara olmuş bilekleri kanıyordu. Gardiyanlardan biri onu tekrar arabasının içine iterken kalçalarından tutup sıkmıştı.

"Uzak tut elllerini kızımın üstünden!" diye bağırmıştı Tomás. Aldığı yanıt başına yediği yeni bir dipçik darbesi olmuştu.

"Bu cadı için ağlama," demişti gardiyan, tükürür gibi. "Birkaç gün içinde ikiniz de ölmüş olacaksınız. Bütün sorunlarınız sona erecek." Gülmüştü. Etrafındaki herkes gülüyordu Teresita'nın. Millán'ı düşündü. Kötülerin neden hep mutlu olduklarını merak etti.

Ayağa kalkıp yüzünü penceredeki parmaklığa dayadı.

Beyaz kuşlar. Gökyüzünde büyük "V" şekilleri oluşturan koca kanatlarıyla beyaz kuşlar. Melekler gibi, diye düşündü.

Hücresine döndü. Nemli ve soğuk, taş bir odaydı. Yerdeki saman ve çöpler, çamur ve hayvan pisliğiyle karışıp kurumuştu. Arka tarafta, ayakucuna atılmış ince bir battaniyeyle taştan bir düzlük. Battaniyeye sarınıp yatağın üstüne oturdu.

Zaman akıp gidiyordu.

*

Babası için dua etmeye çalışsa da edemiyordu. Başı çuval bezinden yatağa değer değmez uykuya dalıyordu. Etrafında böcekler dönüp duruyordu.

Sivrisinek ve haşereler, tatarcık ve titrersinekler açık pencerelerden içeri giriyordu. Battaniyeden, yerdeki taşların arasından pireler sıçrıyordu. Bitler saçlarını buldu, tırmanmaya başladı. Tavandan üstüne örümcekler düştü. Kasıkbitleri eteğinin altından ilerleyip başlarını apış arasına gömdü. Teresita yerinden bile kıpırdamadı. Koca bir hamamböceği yüzüne tırmanıp başını kirpikleri arasına bastırarak gözyaşını içtiğinde bile uyanmadı.

*

Darağacı için kaç gündür bekliyordu?

Zaman kavramını yitirmişti.

Gardiyanlar görünüşe göre kafalarına estiği zaman teneke tabaklarda fasulye getiriyordu. İlk kahvaltısının içinde kıpır kı-

pır küçük kurtçuklar vardı. Çorba gibi fasulyenin içinden tırnaklarıyla ayıklayıp köşelere fırlattı ve ekşi fasulyeleri yedi. Bazen, Pepe önüne bir parça bayat tatlı ekmek atıyor, ya da bir kupa bol sulu kahve veriyordu. Genellikle haline gülüyordu, özellikle onu aşağılayabildiği zamanlar, dokunma mesafesindeyken elleyebildiği, ya da kapıda durup apış arasını okşadığı zamanlarda. Teresita onları görmezden geliyordu.

Vücudu sürekli karıncalanıyor ve yanıyordu. Her yeri ısırık içindeydi. Göbek deliğinden alttaki kıllara kadar, hem sızlayan hem de kaşınan yarasa şeklinde bir kızartı oluşmuştu, ama ovuşturduğunda ya da kaşıdığında, çizgi çizgi sulu et soyulup tırnaklarının içine giriyordu. Kalçasındaki bitleri kopardığında, teninden sızan turuncu sıvıyı hissedebiliyordu.

Bütün gün içi ürperiyor, kusacak gibi olana kadar öksürüyordu; yerden tüten şeytani bir şeyle belki, ya da nereye sürünürse sürünsün peşini bırakmayan binlerce iğne ve ağzın içine zerk ettiği, gecenin armağanı bir çeşit ateşle. Duaları kabul olmuyordu, ya da belki artık dua etmiyordu. Dua edecek bir şeyi kalmamıştı. Babası hayatta mıydı? Ölmüş müydü? İşkenceciler çığlıklı odalara bir adam daha götürürken o ürkünç haykırışlar ondan mı gelmişti? Cabora yanmış mıydı? Gaby yaşıyor muydu? Buenaventura? Segundo? Cruz kaçabilmiş miydi? Huila bile, öte dünyada, seslenişlerine yanıt vermiyordu.

O delikteki on beşinci gününde kahvaltısını vermek için kapıyı açan Pepe sordu: "Suyun nerede?"

"Vücuduma döküldüm," dedi.

Kireç gibi bembeyaz, iskelet gibi sıskaydı. Ateşli hastalıklardan çoktan ölmüş gibi göründü Pepe'ye. Bu cadı zaten ölümden dirilmekle meşhurdu; belki şimdi de ölmüştü. Hücrenin içine bakarken ürperdi. Kokusunu alabiliyordu. Kanlı ve çürümüş bir kokuydu.

"Berbat durumdasın, kızım," dedi. "İğrençsin."

Sözcükleri tam olarak söyleyemese de, konuşmak için zorlandı Teresita. "Ah, nezaketin için teşekkürler, Don Pepe. Tanrı sana kadınlarla güzel konuşabilme yeteneğini bahş etmiş, buna hiç şüphe yok. Avam tabakası içinde bir prenssin."

Yine de, bütün bunları söyleyip söylemediğine emin olamadı. Yalnızca tuhaf bir inilti de çıkarmış olabilirdi. Daha o sabah, gökyüzünde dans eden Kızılderililer görmüştü. Yüzünü pencere aralığına dayamış, ahır avluları üstündeki bir avuç

maviliğe bakarken, kafalarına geyik başı geçirmiş Yaquiler görmüştü, başlarının üstünde korkunç haçlar taşıyan Apaçiler, garip tüyler takmış çırılçıplak adamlar, gökyüzünde, tepesinde dönüp durmuştu. İçlerinde, beyaz gömleği ve dalga dalga pantolonuyla Cruz Chávez de vardı, seslenmişti: "Cruz! Cruz! Buradayım! Aquí estoy!" Ama o göklerde uçuşan savaşçıları denize doğru takip ederek dans etmeye devam etmişti.

"Daha su ister misin?" diye sordu Pepe.

"Evet."

Pepe kovayı alıp dışarıdaki bir tulumbayı pompaladı. Kovaya fışkıran suyun sesini duydu Teresita. Açık kapıya sürünerek dışarıdaki güneşe baktı. Gözlerini acıtıyordu güneş. Tek elini siper etti. Öbür kolunu dışarı uzatıp güneşin tenine vuruşunu hissetti. Bileğindeki tırnak ve yüzlerce yara izini gördü Pepe.

"Aman Tanrım!" dedi.

Kovayı içeri taşıyıp Teresita'nın tepesinde dikildi.

"İçeri dönmen lazım," dedi.

"Lütfen."

Teresita yüzüstü sıcak taşlara uzandı. Bir deri bir kemik sırtının ürperişini izledi Pepe. Titreyen elleri güneşe doğru uzandı.

"Lütfen," dedi, "Bir dakikacık olsun güneşte kalayım."

Pepe çenesini kaşıdı.

"Chingado," dedi. Etrafa bakındı. "Adam sen de."

Ahşap bir tabureye gidip ayak ucuyla Teresita'nın yanına kadar çekti ve oturdu. Bir sigara yaktı.

"İçer misin?" dedi.

"Y-yo. Gracias."

Başında kıpırdanan bitlere baktı Pepe.

"Sen gerçekten kutsal mısın?" diye sordu.

"Kutsal gibi mi görünüyorum?"

Pepe arkaya doğru gerindi, çizmeli ayaklarından birini öne uzattı.

"Bugün değil," dedi.

Sigarası bitince, Teresita'yı ayağıyla içeri itekleyip kapıyı kapattı.

*

Babasının, *Öldür şunları*, diye fısıldayışını duydu.

Gardiyanlar kokuşmuş yemekleri ve müstehcen sözleriyle kapıya geldiğinde, onları öldürebileceğini biliyordu. Bir tek ağ-

zını açıp sözcükleri söylerdi, onlar da, hepsi birden, yere serilip ölünceye kadar kıvranırdı.

"Ne?" dedi Pepe, hapisteki yirmi birinci gününde.

Kafasını sallayınca, önüne düşen ıslak perçemler yüzüne vahşi bir hava kattı.

Gülümsedi.

"Tanrı seninle olsun," dedi. "Lios emak weye."

Pepe tabağı yere düşürüp geri geri uzaklaştı.

Teresita kahkahalarla gülmeye başlamıştı.

*

Gece.

Dalga ve balık kokularıyla denizden gelen, uzak ve tuzlu, serin bir esinti sonunda hapishaneyi buldu. Ama Teresita o kadar ateşliydi ki esintiyi hissetmedi. Asırlar önce Tía'nın masası altında uyuduğu gibi, bir köpek gibi yere kıvrılmış uyuyordu. Kendi bedenine sarınmış, ateşin etkisiyle titriyordu. Zemin yuvarlanıyor, kalkıp iniyordu, dalgalarla birlikte hareket eden, su üstündeki bir halı gibi. Gecede on kez uyanıyordu. Yine uyandı. Korku içinde, sanki bir şeye yakalanacakmış gibi, ayaklarını kendine doğru çekti.

Kalkıp oturdu, sırtını taşlara yasladı.

"Quién es?" dedi hırıldayan bir sesle.

Yırtık pırtık eteğini dizlerinin üstüne çekti. Artık gül gibi kokmuyordu; yalnızca et ve ter, hayvansı bir korkunun kokusu vardı üstünde.

"Kim var orada?"

Hücrenin öteki ucunda daha koyu bir öbek gölge titreşti.

Karanlıkta gözlerini kıstı.

"Ne istiyorsun?" diye fısıldadı.

Bir iç çekiş.

Sırtını iyice duvara yasladı ama kaçabileceği bir yer yoktu.

Gölge tekrar hareket etti.

"Rüya mı görüyorum?" dedi.

Gölge esneyip bir adam uzunluğuna ulaştı. Sonra gölge adam öne çıktı. Pencere yarığından yanlamasına gelen ay ışığı yüzüne çarptı. Uzun süre Teresita'ya baktı. Sonra gülümsedi.

"Cruz?" dedi yutkunarak. "Cruz?"

Cruz parmağını dudaklarına götürdü. Başını iki yana salladı.

"Burada ne işin var?"

Dizlerinin üstünde kalkıp dostuna doğru uzandı.

Hafif bir duman kokusu.

Cruz elini kaldırdı, olduğu yerde kalmasını işaret etti. Sonra parmağını gözüne yaklaştırdı. Vurdu.

Bak.

Seyret.

Karşı duvara bakan gözlerini takip etti Teresita.

Duvardaki taşlar titreşiyordu, sanki hücrede mumlar yakılmıştı.

"Cruz?" dedi tekrar.

Cruz duvarı işaret etti.

Teresita seyretti.

Titreşimler genişledi, uzayıp aydınlandı. Mavi, kırmızı, yeşil, beyaz yanmaya başladı. Kahverengi. Sarı.

Birleşip ayrılıyor, düğümlenip çözülüyorlardı ve sanki görüntüler yaratan bulutlar gibi, çabucak bir resim halini aldılar. Bir vadi. Ortadan akan nehrin bir kenarında mısır tarlaları, karşısında büyük bir mağara. Evler belirdi. Sonra bir kilise. Çanları duydu.

Burasının Tomóchic olduğunu anladı.

Ellerinde silahlarıyla koşturan Cruz ve savaşçıları belirdi. Karıncalar gibi görünen köy halkı oraya buraya koşturuyordu. Kalplerine yapışıp devrilen adamlar. Kadın, çocuk ve ihtiyarlar çabucak kiliseye sokuldu. Büyük ahşap kapılar kapandı.

Kendine ait bir heykelin görüntüsü.

Dağların doruklarında ateş belirdi, alev ve dumandan yumrular.

Karşısındaki minik evler patladı: Evlerin olduğu yerden ateş topları yükseldi, bu ateş fırtınalarının içinde sandalye ve köpekler, masa ve bebekler uçuştu.

Meksika ordusunun köyü kuşattığını, doruklardan akan taburları gördü. Misket dolu küçük toplar. Ateşlendi ama tek duyabildiği boğuk yutkunmalardı ve top atışlarıyla parçalarına ayrılan Kaplanlar, havada uçuşan kollar ve başlar. Toplar, çiviler, bozuk paralar. Erkekler buhar olup uçarken bir an için beyazdan kırmızıya dönüşen duvarlar.

Chávez'lerin evinde Cruz'la Rubén'i gördü, Chávez'lerin evi olduğunu bildi. Kıymık kıymık olmuş pencerelerden ateş ediyorlardı, yaralı ve açlıktan ölmek üzere olmalarına rağmen ateşe devam ettiler.

Sonra kilise yanmaya başladı.

Kiliseyi ordu ateşe vermişti. Yanan insanların çığlıkları uzaklardaki kuşların çığlıkları gibi geldi kulağına. Askerler kapılara koşup kırarak açınca, merhamete geldiklerini düşündü Teresita. Ama kimileri alevler içinde, kimileri kollarında taşıdıkları yanan çocuklarla birlikte kendileri de yanmaya başlamış kadınlar dışarı koşarken, Meksika ordusu mitralyözlerle ateş açtı. Aksırıp tıksıran mermiler insanları dalga dalga kesti. Yaylım ateşin etkisiyle kıvranan bedenler, düştükleri yerde yanmaya devam etti.

Askerlerin Cruz ve adamlarının arkasından yaklaştığını da gördü. Dama tırmanıp baca deliğinden yanar zift döktüler. Evi içeriden yakıyorlardı. Duvarlar, pencere pervazları, kapılar öldürücü bir ateşle patlayıp etrafa saçıldı; kanlar içinde ve çığlık çığlığa bir Cruz kırık pencerelerde belirip kayboldu, saçından kıvrım kıvrım yükselen dumanla ateş üstüne ateş açtı.

Sonra Meksikalıların beyaz bayraklı bir adam yolladıklarını gördü.

Yanan eve el kol hareketleri yaptı, Cruz ve içeridekilere bağırarak bir şeyler söylüyordu. Ordu ateşi kesti. Yankılar ve ateş çıtırtılarıyla dolu ürkünç bir sessizlik. Sonra kapı açıldı, boğucu kara bir duman dalgası dışarı sızdı ve işte Cruz oradaydı, bir dostuna dayanmıştı. Yaralıydı, kötü yaralanmıştı. Bacağı kırılmıştı, yanlardan ve sırtından yaralar almıştı. Kalçasındaki kırmızı delikten sarı-beyaz bir kemik parmak gibi dışarı çıkmıştı, giysilerindeki pıhtılaşmış siyah kanın üstüne kürdan gibi kemik kıymıkları yapışmıştı.

Kaplanlar topallayarak ilerlemesine yardım etti.

Meksikalı gülümsedi. Elini sıktı. Cruz'a bir sigara ikram etti.

Cruz tam sigarayı yakmak için eğilmişken, arkasından çıkan bir asker başından vuruverdi.

"Yo!" diye haykırdı Teresita.

Işıklar kayboldu.

Cruz ona döndü.

"Kaderim böyleymiş."

"Buna ben neden oldum!"

"Bunu biz kendimiz yaptık," diye yanıtladı Cruz. "Hepimiz kendi kaderimizi yaşarız," dedi. "Ama intikamını alacak olanlar çok güçlü."

"İntikam mı?"

"Tepelerde toplanıyorlar."

"Kim?"

"Geliyorlar," dedi Cruz. "Geliyorlar. Herkes senin için ölecek."

"Yo! Yo!"

Yüzünün kan içinde kalışını izledi. Cruz'un gömleğinde koyu siyah tomurcuklar filizlendi, kaburgalarına yayıldı, bacağından fışkırdı.

Dünya yanıyordu.

Ona doğru uzandı, Cruz Chávez'e, yüzünü yüzüne bastırmış ve kalbini dinlemiş olan tek erkeğe.

"Güçlü ol," dedi Cruz. "Daha her şey bitmedi. Adios."

Ve gitti.

Altmış

Gardiyanlar şafakla uygun adım Teresita'nın kulübesine yürümeye başladı. Yemeklerini getiren sıska çocuk sırtında üç okla hapishanenin önünde bulunmuştu. Saldırganlar ayrıca kulaklarını da kesmişti. Olanları gören olmamıştı.

Guardia'ların arnavutkaldırımı üstünde ve taş duvarlar arasında yankılanan ayak sesleriyle uyandı. Oturup gelişlerini dinledi. Bu kez ayak sürümüyorlardı. Uygun adım yürüyorlardı. Demek saatim geldi, diye düşündü. Belki ip boynunu kırdığında karşılamaya Cruz Chávez gelirdi.

Parmaklarını tükürükleyip yüzünde kabuklaşmış ince kan çizgilerini sildi. Karanlıkta yapabildiği kadar saçlarını düzeltti. Ayak sesleri yaklaştı. Babasıyla birlikte mi idam edilecekti acaba.

Çizmeler yere vurulup kapısı önünde durdu. Anahtarlar şıkırdadı. Kilit açıldı ve kapı paslı menteşelerinden gıcırdayarak açıldı. İçeri giren üç gardiyan arkasını dönmesini emretti. Ellerini arkasına koyup başı aşağıda bekledi. Onu kelepçelediler. Dönüp yüzlerine baktı. Aralarında Pepe'yi göremedi.

Dışarı çıkmasını işaret ettiler. Güneşi en son ne zaman görmüştü hatırlamıyordu, en son ne zaman yürümüştü kim bilir. Başı dimdik, gözlerini kırpıştırarak parlak güneşin altına çıktı. Leş kokulu ahırların ortasında bile hava temiz ve ferahtı. Kol-

larından tutup avludan çıkararak, darağaçlarından uzaklaştırdılar.

Öyleyse.

Kurşuna dizilecekti.

"Pepe nerede?" diye sordu.

"Buradayım, çocuk," dedi Pepe.

Arkasındaydı.

"İyi ateş edin, muchachos," dedi Teresita. "Pepe, kalbime nişan al. Ama babamı serbest bırakın."

"Kes sesini," dedi Pepe. "Senin sorunun ne biliyor musun? Ağzını kapalı tutmayı öğrenememişsin."

"Kalbime nişan al."

"Sesini kes dedim!"

Hızla duvarın yanından geçilip, hapishaneye ilk girdiği uzun avluya gelindi. Yüzler bir kez daha pencerelerdeki parmaklıklara bastırıldı ama mahkûmlar bir şey demedi. Dönüp omzunun üstünden baktı.

Lekeli, delik deşik bir kerpiç duvarı geçtiler.

"Señores," dedi. "Bu duvar idam mangasının..."

"Sus."

Ta ileride, gözlerini acıtan ışıkta, başkalarının toplandığını ve siyah bir arabanın girişi kapattığını gördü. Arabayı beyaz bir at çekiyordu.

"Beni nereye götürüyorsunuz?"

"Yürü."

Kalabalık; asker, rurale ve polislerden oluşmuştu. Yaklaşırken gözlerini dikip ona baktılar. Hakkında hepsi de çok şey duymuş, gazetelerde çok şey okumuştu. Bir kez görebilmek için önlere doğru sıkıştılar. Gardiyanlar kalabalığı kenara itip sıcak bedenleri arasındaki dar boşluğa aldı Teresita'yı. Sonra arabanın arkasına. Tomás'ın beklediği yere.

"Baba!" diye haykırdı.

Tomás'ın sol gözü mosmor ve şişti, çenesinde ince bir çizgi kan kurumuştu. Kir içindeydi, gömleğinin yarısı dışarıda, saçları arkadan yukarı dikilmişti. İlk gördüğünde, gözleri kapalı, renksiz bir yüzle arabanın arka kapısına yığılmıştı. Sesini duyar duymaz ayağa kalktı, gardiyanların hepsinden daha uzundu. Gülümsedi.

"Teresita," diye seslendi.

Teresita hemen koşup başını babasının göğsüne yasladı.

Tomás çenesiyle başını okşadı.

"Sana zarar verdiler mi?" diye sordu.

"Hayır. İyi davrandılar."

"Zayıflamışsın.

"Biraz ateşim var."

Başını kaldırıp babasının yara bere içindeki yüzüne baktı.

"Ya sen, baba? Sana zarar verdiler mi?"

"Ben," dedi Tomás. Sonra: "Kapıya çarptım, o kadar. Endişelenecek bir şey yok."

Teresita uzanıp yanağından öptü.

"Yalancı," dedi.

"Arkaya," dedi Pepe arabanın kapılarını açarak. Ellerini öne almalarına izin verdi, sonra tekrar kelepçeledi. Kabaca dirseklerinden tutup metal basamağı çıkmalarına yardım etti. İçeri girip oturduklarında, kapıyı çarpıp kilitledi.

"Nereye gidiyoruz?" diye bir kez daha sordu Tomás, ama yanıt veren olmadı.

Kamçı şakladı. At öne atıldı. Birbirlerinin üstüne devrilip, araba sarsılarak hapishaneden uzaklaşırken dik durabilmek için çaba harcadılar.

"Korkuyor musun?" diye sordu Tomás.

"Evet."

"Ben de."

"Ah, baba."

"Ölüm kötü bir şey mi?"

"Zannettiğin kadar kötü değil."

"Ama kurşunlar."

Teresita ürperdi.

"Onlar beni de korkutuyor," dedi.

"Eh, kurşunlar en azından çabuk öldürür, kızım."

Araba arnavutkaldırımı sokakta hoplayıp sıçrıyordu. Önünde ve arkasında sokağa yayılmış giden atlı askerler vardı. Guaymas o sabah sessizdi, içerideyken yasak olan meltem, tuz kokusuyla birlikte ara sokaklardan esiyordu. Arabanın yanına çarpan bir domatesin suyu yüzüne saçılıncaya kadar yüzünü parmaklıklara bastırıp kokuyu içine çekti Teresita.

Yol boyunca dizilmiş insanların bakışları vücudunu delip geçiyordu, fısıldadılar, tısladılar. "Cadı," dedi kadının biri. Erkekler güldü. Arabanın yanından giden iki atlı, ayak uçlarıyla insanları uzaklaştırıyordu.

"Demek böyle öleceğiz," dedi Tomás.

Sokaktan bir ses: "Viva la Santa de Cabora!" Ardından dövüş sesleri.

Teresita parmaklarından tuttu.

"Cesur ol," dedi.

"Olacağım."

Bir yan sokaktan geçip güneşli bir bulvara çıktılar.

"Demek ölüm o kadar da kötü değil?" diye sordu Tomás.

"Hayır, o kadar kötü değil, papá. Hapisten daha iyidir."

Tomás başını salladı.

Teresita başını onun omzuna yasladı.

"Bizi vurmayabilirler," dedi Tomás. "Belki de asarlar!" Daha olumlu bakabilmeyi isterdi ama idam edilmek korkunç bir hakaretti onun için. Öfkesini frenleyemiyordu. Bu salaklar sonsuza kadar onunla eşit olduklarını zannedecekti, hatta daha da kötüsü, ondan üstün olduklarını. Birilerini tekmelemek istiyordu. "Cabrónes!" dedi.

"Darağacıyla ilgili kâbuslar gördüm," dedi Teresita.

Kızını nasıl teselli edebilirdi ki?

"Ah," dedi sonunda, "asılmak o kadar da kötü değildir. Doğru yapabilirlerse, boynun kırılır. Büyük ihtimalle hissetmezsin bile."

"Ah, çok teşekkürler, babacığım. Bir genç kız için daha iyi bir haber olabilir mi!"

Güldüler, ikisinin de ağlamaya niyeti yoktu çünkü.

*

Teresita hiç tren görmemişti ama görür görmez ne olduğunu anladı. Kafese ve zincirlerine, yüzündeki kanlı ısırıklara, boynuna, giysilerinin altındaki korkunç yanma ve kaşıntıya rağmen, istasyonun önünde dev bir yılan gibi uzanan makineyi görünce heyecanlandı.

"Baba, baksana, "dedi. "Bir tren."

"Tanrım," dedi Tomás. "Tren mi?"

Tomás çok yorgundu, öyle yorgundu ki. Gözlerini açık tutmakta zorlanıyordu. Ama başını kaldırdı –herhalde yirmi kilo ağırlığındaydı– ve gülümsedi.

"Evet," dedi. Demek istasyon duvarı önünde kurşuna dizileceklerdi. Olaya tanık olacak izleyiciler çağrılmıştı. Muhabirler, tabii. Asker eşleri.

"Anlaşılan, büyük bir gösteri olacak," dedi.

Arkasındaki dizi dizi vagonlarıyla buharlı bir lokomotifti, dev yılan boyunca dizilmiş askerler gözlerini kısmış siyah arabaya bakıyordu.

Tomás gözlerini açık tutmak için zorlandı ama bulanık görüyordu. Sanki gözlerinin içi kum doluydu. Bileklerindeki yaralar kabuk tutmuş, parmakları kelepçenin acımasız sıkışından şişmiş ve morarmıştı.

Araba sarsılarak durdu. Dışarıdaki askerlerin mırıldanışını dinlediler. İçerisi o kadar sıcaktı ki nefes alamayacaklarını sandılar. Gardiyanlar onları yarım saat boyunca içeride kilitli bıraktı. Sonunda arka kapıyı açıp Teresita'nın kolundan tuttuklarında, Tomás bir köpek gibi sıranın üstünde kıvrılmış, tekrar uykuya dalmıştı. Askerlerden biri ayak bileğinden tutup dışarı doğru çekti, başı yere çarptı.

Gözlerini açıp, "Dikkat etsene, pendejo," diye bağırdı.

Asker yakasından tutup öne doğru itti. Tomás çene üstü toprağa yapıştı.

Teresita, "Yeter!" diye bağırdı.

Aynı asker dönüp Teresita'ya tükürdü.

"Yoksa?" dedi. "Yoksa ne olur, cadı?"

Başka bir asker bağırdı: "Seni kertenkeleye çevirir!"

"Yaquilere yedirir."

Hepsi Teresita'ya gülüyordu.

Babasının kalkmasına yardım etti. Tomás kafasını salladı, başındaki toprağı silkti.

"Hey! Hey!" diye seslendi Pepe. Bir koşu yanlarına geldi. "Mahkûmlara zarar vermeyin," dedi.

"Nasıl görünüyorum?" diye sordu Tomás.

"Çok yakışıklı," dedi Teresita.

Gülümsediler.

*

Tren istasyona en yakın rayda çufçuflamaya başladı. Askerler tüfek namlularıyla Teresita'yı sırtından dürterek, bir inek ya da isteksiz bir katır gibi ittirmeye başladı. Babasının eline uzandı ama dipçiklerle parmaklarına vurdular. "Yürü," dedi Pepe, o da yürüdü. Kelepçeleri şıngırdadı. Kendi kokusunu alabiliyordu, babasınınkini de. Kirli saçlar, ter. Yürürken başı dimdik yukarıdaydı.

"Pislikler," diye mırıldandı Tomás.

Pepe güldü.

"Nereye gidiyoruz?" diye sordu Teresita.

"Hüküm günü," diye yanıtladı Pepe.

Şakır şukur en son vagonu geçtiler. Askerler arka peronda durdu. Sonra, iki yolcu vagonu. İlerideki lokomotif koca bir kalp gibi tekliyordu. Uyuşuk çifte ritmi havaya belli belirsiz bir buhar salıyordu. *Çu-çuf, çu-çuf, çu-çuf.* Vagon pencerelerinin çoğu yüzlerle doldu, gözünü dikmiş bakan kadın ve çocuklarla. Vagonların tepesinde, kum torbalarından siperler ardında tüfekli askerler vardı. Küçük bir merdivenden perona çıktılar, yolcularla göz hizasında ilerlediler, peronun sonuna gelince, üç basamak inip raylar arasındaki kaygan çakıllara geldiler. Teresita bir kez tökezledi, Tomás onu tek eliyle tutup dengesini sağladı. Askerler arkalarından çatır çutur yürüdü.

Yolcu vagonlarını geçip, açık bir yük vagonunun yanına geldiler. Üstüne dizili kum torbalarının tepesinde, yağmacı Yaquileri bekleyen asker ve gardiyanların tüfekleri diken diken yükseliyordu. Tam ortasındaysa, tripodu üstünde bir mitralyöz duruyordu. Yük vagonunun önünde, tepesinde yine sipere yatmış askerler olan boş bir yolcu vagonu vardı. Onun önündeyse, boş yolcu vagonuyla lokomotif arasında, ilkinin aynı bir yük vagonu daha.

"Bir savaş bekliyorlar," dedi Tomás.

Başgardiyan dipçiğiyle ensesine vurdu. Tomás vagonun üstüne devrildi.

"Kes sesini," dedi gardiyan.

Boş yolcu vagonunun yanında bir subay duruyordu. Arkası onlara dönüktü. Üniforması gıcır gıcır. Kasketi yanlamasına takılmış. Dönüp onlara baktı.

"Enriquez!" diye haykırdı Tomás.

Pepe ensesine bir şaplak attı.

Enriquez askerlerden birine dönüp tüfeğini ödünç aldı. Pis pis sırıtan Pepe'nin karşısına gidip tüfeğin dipçiğini alnına geçirdi. Pepe şaşkın bir çığlık atıp kıçüstü yere düştü.

"Fasulye torbası gibi!" dedi Tomás zevkle.

Pepe inleyerek kıvranıyordu.

Tomás, Teresita'ya döndü: "Tanrım, bu Binbaşı Enriquez!"

"Artık binbaşı değilim," dedi Enriquez.

"Yüzbaşı Enriquez?"

"Pek sayılmaz."

"Ne, öyleyse?"

"Cabora'ya yaptığımız küçük ziyaretten sonra," dedi Enriquez, "yeniden teğmen oldum."

Parmaklarını şaklatıp kelepçeleri işaret etti. Bir er, elinde bir dizi anahtarla, Pepe'nin üstünden geçip Tomás ve Teresita'nın kelepçelerini açtı.

"Teşekkürler, efendim," dedi Teresita.

"Hizmetinizdeyim."

Topuklarını birbirine çarpıp başıyla hafif bir selam verdi. Pepe'ye okkalı bir tekme savurdu. Pepe homurdanarak gözlerini açtı. Enriquez ateş saçan gözlerle yüzükoyun yatmış gardiyana bakarak haşladı: "Sen Meksika ordusunun bir askerisin. Bundan böyle onurlu bir şekilde davranacaksın. Burada protokole uygun olarak davranılacak."

Teresita Pepe'ye doğru eğilip avcunu alnında yayılmaya başlayan mor lekeye koydu. Pepe dehşetle gözlerini kırpıştırıp kendini sırtüstü yere attı. Dizlerinin üstünde kalkıp, haki pantolonlu kıçı öne arkaya sallanarak üstünü silkindi.

"Domuz!" diyerek görüşünü bildirdi Tomás.

Teğmenin heyeti içinde on iki yaşlarında bir çocuk da vardı. Dar bir üniforma giymiş, başının üstünde eğreti duran bir kasket takmıştı.

"Er García!" dedi teğmen.

Çocuk öne çıkıp selam verdi.

"Sí, mi teniente!" diye bağırdı.

"Asker, bak bakalım mahkûmlar için su bulabilecek misin?"

"Emredersiniz!"

Çocuk koşup gitti.

"Evet, evet," dedi Tomás. "Çok haklısınız, teğmen. Onurumuzla ölmemize izin verin."

Er García elinde iki teneke kupa suyla geri geldi. Suyu dökmemek için özen gösteriyordu.

"Veriver," dedi teğmen.

Teresita, Tomás'a baktı. İkisi de neler döndüğünü anlamamıştı, Tomás yine de çenesiyle çocuğu işaret etti, Teresita da uzanıp kupayı çocuktan alarak suyu içti. Sıcak ve metalimsi bir tadı vardı. Tomás da ellerini uzattı, çocuk kupayı eline verdi.

Teresita'ya gülümsedi Tomás. "Sorun yok," dedi. "Beyefendilerle birlikteyiz."

Elini Teresita'nın sırtına koyup teğmenle konuştu.

"Nerede durmamızı istersiniz?"

"Durmak mı?"

"Evet," dedi Teresita. "Bilmek istiyorum. Şu işi çabucak bitirelim. Biz hazırız."

"Hazır mı?" dedi Enriquez. "Neye hazırsınız?"

"Kurşuna dizilmeye."

Teğmen adamlarına baktı. Kahkahayı bastılar.

"Kurşuna dizilmeye mi!" dedi.

"Efendim," dedi Teresita, "ben gülünecek bir şey göremiyorum."

"Ah," dedi Teğmen Enriquez, "ama göreceksin."

Astlarından birinin uzattığı belgeyi aldı. Önünde tutarak okumaya başladı:

"Bayan Urrea başkanlığımızca Meksika'daki en tehlikeli kızı ilan edilmiştir."

"Bravo!" dedi Tomás.

Teğmen, Teresita'ya bakıp kaşlarını havaya kaldırdı.

"Öyle misin?" diye sordu.

"Öyle diyorlar."

"Şu andaysa," dedi teğmen, "herhalde Meksika'nın en kirli kızısın."

Teresita hafifçe başını salladı.

Enriquez bildiriyi okumaya devam etti:

"Babası Tomás Urrea ise, devlet düşmanı ve Meksika milleti için genel bir tehdittir. Sonora, Sinaloa ve Chihuahua eyaletlerindeki yerli ayaklanmalarının siyasi, maddi ve manevi destekçisidir."

Tomás başını sallayarak gülümsedi. "O benim," dedi.

"Señor, lütfen."

Teğmen okumaya devam etti. Din karşıtlığından ve Yaqui baskınlarından, devlet düşmanlarına yardakçılıktan, hem orduya hem kiliseye karşı gelmelerden bahsetti. İyi niyetli Mexico City rejimine ve devletin asil önderi, yüce başkan ve general Porfirio Díaz'a karşı ettikleri ağır hakaretleri okudu. Vatan hainliğinden, devrimi teşvik etmekten suçlu bulunduklarını, kanun kaçağı Cruz Chávez yönetimindeki gerillaların süvarilere yaptığı son saldırıya suç ortaklığından kurşuna dizilerek idama mahkûm edildiklerini.

Tomás omuzlarını dikleştirdi. "İşte geliyor," dedi.

"Artık korkmuyorum," dedi Teresita.

"Ancak," diye devam etti Enriquez, "General Díaz ve Meksika hükümetinin engin yüce gönüllülüğü nedeniyle, idam cezası doğrudan sınır dışı edilme cezasına çevrilmiştir."

Teğmen bildirisini katlayıp tüniğinin içine tıkıştırırken öylece bakakaldılar.

"Ne dediniz?" diye sordu Teresita.

"Sınır dışı."

"Sınır dışı?"

"Sınır dışı, evet."

"Enriquez, dostum," dedi Tomás. "Bu bir şaka mı?"

Enriquez tek omzunu silkti.

Sevgili Señor Urrea, özellikle sizin yaşamınıza girdiğimden beridir –şapkasına dokunarak Teresita'ya bir selam verdi– birçok kereler anlamış bulunuyorum ki, yaşamın çoğu zaten bir şakadan ibaret."

"Dur biraz. Yurtdışına mı sürülüyoruz?" dedi Tomás.

Teğmen treni gösterdi.

"Meksika'nın en yeni demiryolu emrinizdedir. Gördüğünüz gibi, bu bir Santa Fe treni. Meksika demiryolları Santa Fe ile ortaklık kurdu ve bu lokomotifle vagonlar bize..."

"Bir saniye!" dedi Tomás.

"Evet?"

"Sürgün mü?"

"Dönmemek üzere. Bence bu iyi bir teklif."

"Ama çiftliğim!"

"Üzgünüm."

"Ya karım, Loreto!"

"Sanırım o da size katılabilir."

"Ama ya Gabriela!"

"Bir eş daha mı?"

"Âşık olduğu kadın," dedi Teresita.

"Ah? Karmaşık bir durum. Sanırım o da size katılabilir."

Tomás alnına bir şaplak attı.

"Diğer seçeneği düşünün," dedi Enriquez.

"Yani ölmeyecek miyiz?" diye sordu Teresita.

Ateşten yüzü solmuştu, bembeyaz yüzünde gözleri bir delininki gibi parlıyordu. Teğmen Enriquez'i tedirgin etmişti.

"Señorita," dedi Enriquez, "bir gün mutlaka öleceksiniz, ama bugün değil."

Teresita, Tomás'ın üstüne devrildi.

"Bir saniye," diye bağırdı Tomás. "Bir saniye! Bizi vuracağınıza, bir tren yolculuğuna mı yolluyorsunuz?"

Teğmen kendi çizmelerini inceledi.

"Öyle görünüyor," dedi.

Er Garcia tekrar yanlarına geldi. Tomás'ı kolundan dürttü.

"Efendim?" dedi. "Sanırım azize bayıldı."

Altmış bir

Casuslar Teresita'nın bayılarak babasının üstüne devrilişini izledi. Vagonlara yerleştirilmiş silahları saydılar. Yük vagonundaki büyük ayaklığın üstünde duran şeytan işi kurşun kusan silahın farkındaydılar. Başlarında Martínez isminde Pima bir binici vardı, iki Yaqui ve ısrarla peşlerine takılan şu sıska Yori çocuk. Trenin yarım mil uzağındaki bir tepede yüzüstü otların arasına uzanmışlardı. "Şimdi gebertelim!" dedi çocuk. Martínez elini havaya kaldırdı. Mavi bandanası kaşlarının üstünden özenle katlanarak bağlanmıştı. Koşucular çoktan kuzeye gitmiş, savaşçıları hapishaneye çağırıyordu. Ama Apaçiler geri çekilmeden önce bir Meksika şehrini daha yakmaya istekli olsalar da, Guaymas'ta bir çatışma gerçekleşmeyeceği Martínez için açıktı. Yo, savaş tren yolunda gerçekleşecekti. Treni durdurmaları gerekti. Teresita'yı kurtarmalıydılar. Herkes ölmeliydi. Atlarının beklediği bir arroyo'ya inene kadar dikenlerle çalıların, kaktüslerle hedionda'ların arasından koştular. Cabora'daki en iyi dört ata sahiplerdi, onları Yori çocuk getirmişti. Martínez bir kez bile ardına bakmadan dereden aşağı koşup dere ağzından geçerek çölün kızıllığına çıktı.

*

Enriquez dört askere Teresita'yı trenin önündeki boş vagona taşımalarını emretti. İlk başta kıza dokunmaya korktular. Sonunda kaldırdıklarında, "Gördünüz mü, çocuklar," dedi içlerinden biri, "saman kadar hafifmiş!" Boş koridorda ilerlerken Tomás bir pervane gibi etraflarında döndü. Koltuklardan birini seçip yatırdılar. Teresita inledi. Gözkapakları titreşti. Boy-

nundaki kabartılardan biri patlamıştı, içinden korkunç sarı sıvılar akıyordu.

"Lütfen," dedi Tomás. "Bana sıcak suyla sabun getirin!"

Peşlerinden gelmiş olan Enriquez başını salladı.

Selam verip koştular.

"Ölecek mi?" diye sordu Enriquez.

"O güçlüdür, teğmen," diye fısıldadı Tomás. "Çok güçlü."

"Eh," dedi teğmen, "o zaman dua edebilirsiniz."

"Nasıl edildiğini öğrenmem gerekecek."

"Bir babaya nasıl dua edileceği öğretilemez, Señor Urrea," diye yanıtladı Enriquez. "Anneler ve babalar dua etmesini rahiplerden daha iyi bilir."

Tomás elini Teresita'nın üstüne koydu.

"Ben... çok kötü bir adamdım," diye itiraf etti. "Tanrı yakarışlarıma neden kulak versin ki?"

Bir kap dumanı tüten su ve havluyla askerler çıkageldi.

Enriquez, Tomás'a eğildi.

"Dostum," dedi. "Tanrı hakkında çok şey bilmem. Bildiğim tek şey en çok eli açık çocuklarını sevdiğidir."

Tomás'ın omzuna vurdu.

"Çocuklar," dedi, "çıkıp bu insanları biraz yalnız bırakalım."

Vagonun her köşesine silahlı bir nöbetçi dikti.

Tomás nereden başlayacağını bilemese de, Teresita'nın kirli elbisesinin üstünü açıp ıslattığı havluyu özenle yaralarına bastırmaya başladı.

Teresita banyosu boyunca uyudu. Tomás ikinci, daha sonra üçüncü bir kap getirttiğinde yerinden kıpırdamadı. Öndeki yük vagonunda Teğmen Enriquez'e katıldığında da uyanmadı.

"Ama bizi neden serbest bırakıyorlar?" diye sordu Tomás, Enriquez'e.

Teğmen askerlerine bakındı, yaklaştı.

"Onu öldürürlerse," dedi, "şehit mertebesine ulaşmış olacak. Anlıyor musun? Bayan Urrea idam edildiği takdirde Mexico City Yaquileri asla zapt edemez. Benim fikrim bu"

Başını salladı Tomás.

"Hâlâ mahkûmsunuz," diye hatırlattı Enriquez. "Bayan Urrea bu yolculukta rahat durmazsa, onu öldürmek görevimdir. Arizona'ya varıncaya kadar."

"Amerika Birleşik Devletleri," dedi Tomás. "Tanrım," diyerek içini çekti, "Amerikalı olacağız."

Teğmen gümüş bir sigaralık çıkarıp Tomás'a ikram etti. Tomás bir sigara alıp Enriquez'in çaktığı kibritle yakarak dumanı ciğerlerine çekti.

"Gringo olmak ölmekten iyidir," diyerek içini çekti teğmen, dumanı burnundan çıkartarak.

"Bilmem ki! Ama, evet, kahretsin, evet."

"Bugün şanslı günündesin, Tomás."

Sigaralarını içtiler.

"Bütün bu askerler kızım için mi?" dedi Tomás.

"Yaquiler," diye yanıtladı teğmen. "Meksika'dan kavgasız dövüşsüz çıkmayı beklemiyoruz." Hüzünle gülümsedi. "Doğruyu söylemek gerekirse, bu yolculuktan sağ çıkan olacak mı, bilmiyorum."

"Ama," dedi Tomás, arkada uzayıp giden trene bakarak. "Bu yolcu vagonları sivillerle dolu."

"Es verdad."

"Sivil vatandaşları savaş bölgesine götürmeniz bana çok tuhaf geldi, sevgili teğmenim."

Enriquez vagonun ucundan bir parça tütün tükürdü.

"Öyle mi?" dedi. "Cabora'da gördüklerinden sonra, hâlâ bu kadar masum musun?"

Tomás gözlerinin içine baktı.

"Ne demek istiyorsun, teğmen?"

"Bayım," dedi Enriquez. "Vahşiler bir tren dolusu masum Meksika vatandaşına saldırdığında liderlerimizin elde edeceği avantajı düşün."

"Ne!"

"Siviller trene resmi emirle bindirildi."

Tomás bir fiskeyle sigarasını yere attı. "Díaz, Kızılderililerin bu trene saldırmasını mı *istiyor*?"

Teğmen bir şey demeden şapkasına dokundu.

Kapıdaki pencereden Teresita'ya baktılar.

"Başkanlık emriyle," dedi teğmen, "kendi karım ve kızlarım da vagonlardan birindeler."

"Cabrónes," diye mırıldandı Tomás.

"Bu tür davranışlar," dedi teğmen, "biz ikimizin neden hiçbir zaman başkan olamayacağımızı açıklıyor."

Adamlarına ıslık çalarak at binmelerini emretti, Tomás'ın aradaki boşluktan geçip vagona girmesine yardım etti. "Vámonos!" diye haykırdı teğmen: Trenin düdüğü öttü, denize açılan

bir yatın çanı gibi üç-dört kez çaldı, lokomotif yalpalayarak çufçufladı ve yola çıktılar.

*

Raylar takırdadı. Vagonlar sağa sola sallandı. Raylar üstünde takırdayan tekerler şarkılar söyledi. Tomás'ın gözkapakları ağırlaştı, önüne düşen başı vücuduyla birlikte sağa sola sallanmaya başladı. Göğüs geçirdi, yüzünü ovuşturdu. Çevredeki arazi sarı flamalar gibi çırpınarak kayıp geçiyordu. Ağaçlar bir görünüp bir kayboluyordu. Sarsıldı. Sallandı. Esnedi. Raylar takırdamaya devam etti.

Başı önüne düştü ve horlamaya başladı.

Kayar gibi bir hareketti, sürekli bir dalgalanma. Denizde de olabilirlerdi. Tren canlı olabilirdi. Teresita'nın deri koltuğu kütük kadar sertti ama onun için kuştüyü gibi yumuşaçıktı. Rüya görürken başı sağa sola sallanıyordu. Erik ağacını ve mor yemişlerini görüyordu, bir zamanlar Huila'nın dua ettiği kutsal yerdeydi ve çoktan unutulmuş dişi domuzla birlikte mavi çiçeklerle dolu bir vadide yürüyordu. Eski arkadaşı Josefina'nın kahkahalarla gülerek kahvaltı edişini görüyordu. Uykusunda o da güldü. Eski dost Josefina! Fina Felix'in başına neler gelmişti, kim bilir?

Gözlerini açtı. Bir an için nerede olduğunu bilemedi. Kalkıp oturdu. Babası arkasındaki koltukta uyuyordu. Tren. Kuzeye giden. Sınıra.

Saçını arkada toplayıp pencereden baktı. Manzara sürekli dalgalar halinde akıyor, büyük bir çarkta döner gibi kıvrılarak trenden ayrılıyordu. Turuncu, kırmızı, bej renkte bir manzara. Soluk mavi, yeşil, gri ve hafif mor. Beyaz.

Dönüp karşı taraftaki pencereden baktığında manzara durağandı. Gözlerini kırpıştırdı. Lokomotifin çufçuflarını duyabiliyordu, sallantıyı hissediyor, takırtıları işitiyordu. Ama her şey durağandı. Tekrar kendi penceresine döndü: Şimdi oradaki pencerede bir tablo kadar kıpırtısızdı. Ayağa kalktı, koltukların arkasına tutunup dengesini sağlayarak ilerledi. Vagonun sonundaki kapı kolayca açıldı. Vagonun önündeki boşluğa çıktı. Rüzgâr saçlarını yüzüne kırbaçladı ama tren hareket etmiyordu. İleriye baktı, uçarken donakalmış büyük bir kartal gördü, açık kanatları onu hiçbir yere götürmüyordu.

Arkasına dönüp tekrar vagona baktı.

Bir çığlık attı.

Orada, bir koltuğa oturmuş, ona gülümseyen kişi Huila'ydı.

Kapıyı itip vagonu gerisingeri tekrar yürüdü.

"Huila?" diye haykırdı. "Huila? Geri mi döndün?"

Huila dönüp etrafına bakındı.

"Demek tren buymuş," dedi. "Hiç beğenmedim."

Teresita ellerinden tutup dizlerinin üstüne çökerek yaşlı parmaklarını öptü.

"Huila!" diye haykırdı. "Seni öyle özledim ki."

Huila başını okşadı.

"Çocuk," dedi. "Biran var mı? Birayı çok özlüyorum."

Teresita başını iki yana salladı, Huila ayağa kalktı, ellerinden çekerek Teresita'yı da kaldırdı.

"Gel," dedi.

Koridora adım attı ve dışarıya çıktıklarında bir tepenin yamacındaydılar.

"Ayakkabılarını giydin mi?" diye sordu Huila.

Teresita aşağı baktı. Ayakları çıplaktı.

"Babam çıkardı herhalde," dedi.

"Çölde ayakkabısız nasıl yürüyeceksin?" diye sordu Huila.

"Daha önce de yalınayak yürüdüm!"

"Baban çok kızacak."

Teresita yanıt vermeye hazırlanırken, mavi bir akıntıda, dümdüz taşlar üstünde yürür buldu kendini.

"Ne hoş değil mi?" diye sordu Huila.

Teresita'nın üç ihtiyarı bir mil ötedeki bir tepede duruyordu. Üç kartopu gibi göründüler gözüne. Amerika karlı olacak, diye düşündü.

"İşte senin ihtiyar cabróne'ler," dedi Huila.

Teresita el salladı.

Bir sinekkuşu başının etrafında dolaştı. Çırpılan minik kanatları koca bir ses çıkarıyordu. "Sesin arı gibi," dedi kuşa. Başını bir kez daha turladı. Kanatlarından gelen esintiyi teninde hissediyordu. O minik öpücük seslerini cıvıldayarak uçtu gitti.

"Hangi tarafa?" diye sordu Huila.

"Sola," dedi Teresita.

"Hep kalbin yönüne uçar, bu küçük piç kurusu."

El ele tutuşmuşlardı.

Altın balıklar Teresita'nın ayağını gıdıkladı.

Beyaz çiçeklerle kaplı bir tepeyi tırmandılar. Su yerçekimine karşı koyarak peşlerinden geldi.

"Buraya hiç geldim mi?" diye sordu Teresita.

"Zaten hep buradaydın."

"Huila," dedi. "Bana yardım et! Hemen yardım et! İşler çok kötü. Gün geçtikçe kötüye gidiyor. Bunu durdurmama yardım et."

"Ah, olmaz, çocuk," dedi Huila. "Ben bu taraftayım, sen o tarafta. İşine karışamayız."

"Yardım et!"

"Buradayım, değil mi?"

Bulutsu bir dokunun içinden geçtiler.

Teresita görmeye başlıyordu. Burada her şey daha parlaktı. Masmavi gökyüzü yıldızlarla doluydu.

"Bak," dedi Huila.

Yıldızlar düz çizgiler oluşturdu. Çizgiler yatay ve dikey olarak genişleyip gökyüzünde bir parmaklık oluşturdu ve görünmez olana kadar her yöne doğru dağıldı.

"Bak," dedi Huila.

Yıldızlar kabardı. Alt tarafı eriyen buz parçaları gibi iyice büyüdü. Gümüş rengiydiler. Küçük küreler oluşturdular, üstünde ve çevresinde bir milyon, onlarca milyon parlak gümüş küre.

"Ben pek iyi bir öğrenci değildim," dedi Huila. "Bunu öğretsin diye Tanrı için ölmem gerekti. Ama şimdi de sana öğretiyorum. Bak."

Teresita gümüş kürelere baktı. Her kürenin içinde bir resim vardı. En yakın yıldıza döndü, ta uzaklarda değil, dokunabileceği kadar yakın bir yıldız. Ve onun içinde, kendi yüzünü gördü. Bir sonrakinde de. Bir sonrakinde de.

"Bak," dedi Huila.

Baktı.

O kürede treni kendi sürüyordu. Bir sonraki kürede çocuktu. Üçüncüsünde güzel elbiseler giyinmiş, bir şehrin sokaklarında yürüyordu. Kucağında çocuklar vardı. Hamileydi. Bir silah tutuyordu. Çırılçıplak yıkanıyordu. Yüzünü göremediği bir adamla sevişiyordu. Kendi düğünü. Siyah giysilerle yas tutarken. Bacakları havada bebek doğururken. Bazı küreler o kadar uzaktı ki, Teresita kendini zar zor seçebiliyor ya da başkaları arasında küçük siyah bir şekil olarak görebiliyordu. Hepsi çok açıktı ama bazıları görülemeyecek kadar küçüktü. Tüm gökyüzünde o vardı. Döndüğünde arkasında da kendini gördü: Kitap

okurken, yemek yaparken, vaaz verirken, elleri bir çocuğun üstünde, ata binerken, uyurken.

"Bu nedir?" diye sordu.

"Ne güzel değil mi?" dedi Huila.

"Evet."

"Bu sensin," dedi Huila.

"Anlamıyorum."

"Sensin. Bütün senler, bütün olası senler. Olabileceğin şeyle ilgili, sonsuza kadar, sayısız seçenekle çevrilisin. Bunların hepsi senin kaderin."

Huila bir küreye dokundu. Çan gibi hafifçe çınladı küre. İçinde, Teresita trende oturuyordu.

"Bu bir sonraki anın," dedi Huila.

Teresita dönüp baktı.

"Hepsi. Hayatının her anı, her saniyesi bunun gibi görünür. Anlıyor musun? Her zaman için bir seçenekler evrenindesin. Hayatının her anı yapacağın seçimle istediğin yöne gidebilir."

"Nasıl?

"Seçim yapmayı öğren."

"Nasıl?"

"Görmeyi öğren. Bu senin hayatın, Tanrı'nın gördüğü haliyle. Her günün her anı."

Teresita suyun içinde durup ellerini kürelere uzattı.

"Çoğumuz," dedi Huila, "düz bir çizgide zar zor ilerleriz. Sabah kalkıp, bütün gün koyunlar gibi yürürüz. Tam önüne bak. Ne görüyorsun?"

Teresita önündeki küreye baktı.

"Kendi yüzümü."

"Hayatımızı kendi aynalarımıza yürüyerek harcarız. Yolda yürürken gördüğümüz tek şey kendimizizdir."

Kollarını açtı.

"Yana bak."

Teresita başını çevirip trenin penceresine baktı. Tomás hâlâ uyuyordu. Huila gitmişti.

"Huila!" diye bağırdı. "Neredesin?"

"Yanındayım," dedi Huila'nın sesi. "Her zaman olduğum yerde."

"Gitme!"

"Gitmeliyim."

"Huila!"

"Önüne bak."

Teresita önüne döndü.

Çalıların ardına sinmiş Yaqui bir savaşçı gördü. Elinde bir tüfek vardı. Trene bakıyordu.

"Uyan!" dedi Huila.

Teresita oturdu. Tren sallanıyordu. Tekerler üstünden geçtikçe raylar takırdıyordu. Babası horulduyordu. Etrafına bakındı ama vagonda başka kimse yoktu.

*

"Hepimizi mahvettim," dedi babasını uyandırarak.

"Doğru," dedi Tomás. "Tanrı'yla tanışmaman iş açısından daha iyi olurdu."

"Affet beni."

Tomás ahalinin özdeyişlerinden birini tekrarladı: "Her kötülüğün içinde bir iyilik vardır."

"Buna inanıyor musun?" diye sordu Teresita.

"Neden olmasın!"

Uzanıp kızının dizine vurdu.

"Şu halimize baksana," dedi. "Bu güzel tren yolculuğu!"

"Teğmen Kızılderililerin güneş batarken saldıracağını söylüyor," dedi Teresita.

"Evet. Öyle diyor."

"O saatte bir kanyona girecekmişiz."

"Pusu Kanyonu," dedi Tomás. "Görsel bir isim!"

"Yavaşlayacakmışız."

"Ve onlar da saldıracak. Evet, evet. Herkes ölecek. Sen hariç."

Kaplarla yemek getirdiler. Fasulye, patates. Tortilla, kahve.

Öğle yemeğini bitirdiğinde, başını kaldırıp Teğmen Enriquez'in kapıdan baktığını gördü Teresita. Bir işaret yapıp girmek için izin istedi. Teresita başını salladı.

"Şimdi ne var?" dedi Tomás.

Enriquez yaklaştı.

"Hasta bir çocuk," dedi. Utanmış gürünüyordu.

"Ha?" dedi Teresita.

"Gene mi!" dedi Tomás.

Enriquez başını öne eğdi.

"Adamlarımdan birinin çocuğu. Bayat sosis yemiş galiba.

Bayağı hasta. Annesi geceyi çıkaramayabileceğini düşünüyor." Ellerini kaldırdı. "Ne yapacağımı bilemedim. Sizi istediler."

"Getirin," dedi Teresita.

"Emin misin?"

"Getirin."

Enriquez vagonun sonuna gidip dışarı çıktı. Yük vagonundaki askerlere bağırışını duydular.

"Baba?" dedi beklerlerken. "Hiç mi eğlenmedin?"

"Ah, eğlendim tabii."

"En sevdiğin kısım hangisiydi?"

Tomás düşündü.

"Erik ağacı," dedi.

Enriquez yanında bir kadın ve bir askerle geri geldi. Kadının kucağında küçük bir çıkın vardı. Kusmuk ve kaka kokusu. Dizlerinin üstüne çöktü.

"Kutsa bizi, Teresita," dedi.

Teresita elini kadının alnına koydu.

"Çocuğu ver," dedi.

Kadın bebeği uzattı.

"Yemyeşil," dedi. "Ölecek mi?"

Enriquez'le Tomás başlarını uzattı. "Bak şimdi," dedi Tomás, Teresita'nın mucizelerinden duyduğu ani gururla kendini de şaşırtarak.

Kundağı açıp bebeğin buruş buruş yüzüne baktı Teresita. Çocuk homurdanıp yaygarayı bastı. Minik yumruklarını sallamaya başladı.

"Çok hastalanmış, annesi," dedi.

Elini bebeğin alnına koydu. Minik gömleğinin altına sokup göbeğine dokundu. Çocuk ağlamaya başladı. Elini üstünden geçirdi. Dua etti. Yüzüne yaklaştırıp bir şeyler fısıldadı. Çocuk sakinleşti. Yüzüne bakıp gülümsedi. "Uyudu," dedi Teresita. "Soğuk çay verin. Varsa, té de canela."

Kadın da ağlıyordu.

Teresita'nın ellerine yapışıp öptü.

"Viva la Santa de Cabora," dedi asker.

"Tam da," dedi Enriquez, "buna ihtiyacımız vardı!"

*

Savaşçılar Canón de la Emboscada boyunca pusuya yatmıştı. Martínez ve adamları yüzden fazla kişi toplamayı başarmış-

tı. Ahalinin yanında Meksikalılar da kayaların, creosote'lerin arkasına gizlenmişti. Rayların her iki tarafında saklanmış tüfekliler vardı. Meskit'lere tırmanmış keskin nişancılar. Vadinin sonunda, ilk yaylım ateşinden sonra hemen hasar görmüş trene saldırıp henüz ölmemiş askerlerin işini bitirmeye hazır, hızlı atlılar.

*

"Kimseyi öldürmeyin," dedi Teresita.

"Eğer," diye yanıtladı Enriquez, "vahşilerin bu trendeki insanları katletmesine izin vereceğimi sanıyorsanız, aklınızı kaçırmışsınız demektir."

"Öldürmeyecekler."

"Öldürürler."

"Ateş etmeyecekler."

Enriquez güldü.

"Küçükhanım," dedi, "ben hayatım boyunca Kızılderililerle savaştım. Ateş edecekler. Gözümüzün yaşına bakmayacaklar. Kimseye acımayacaklar."

"Ben de," diye yanıtladı Teresita, "hayatım boyunca bir Kızılderili'ydim. Size ateş etmeyeceklerini söylüyorum."

Enriquez yumruğunu duvara geçirdi.

"Küçükhanım! Beni çok zor bir duruma düşürüyorsunuz! Kendi ailemin de arkadaki vagonlarda olduğunu size hatırlatırım! Çocuklarımı tehlikeye mi atacaksınız?"

"Sizi de çocuklarınızı da kurtaracağım."

"Küçükhanım!"

"Yeter!" diye bağırdı Tomás. "Artık dayanma sınırıma geldim!"

"Savaşçıların ateş etmemesini sağlayacağım," dedi Teresita.

"Gururun günah olduğunu sanırdım," diye çıkıştı Enriquez.

"Bu gurur değil. Beni dışarı çıkarın, yük vagonuna. Ateş etmeyeceklerdir."

Enriquez kafasını salladı.

"Ölmek mi istiyorsunuz?"

"Daha önce de öldüm. Yine öleceğim. Sizi ve adamlarınızı kurtarmayı teklif ediyorum. Beni oraya çıkartın!"

Tomás bir yerlerden bir şişe bulmuş, dibini bulmakla meşguldü.

"Kendinizi ne sandınız? Burada emirleri ben veririm. Siz değil."

"Kim olduğumu biliyorum," dedi Teresita. "Ne olduğumu da."

Enriquez gözlerine bakamıyordu. Tomás'ın içkisini o içmiş gibi hafiften başı döndü. Bu kir pas içindeki kıza ne diyeceğini bilemiyordu. Yüzüne bakamıyordu.

Parmaklarını gerdi. Bıyıklarını düzeltti. Parmağını Teresita'ya doğru tuttu.

"Bakın," dedi. "Size bir şans vereceğim. Böyle şehit olmak istiyorsanız, sizi yük vagonuna çıkartıyorum. Ama vahşilerin ilk kurşununda kıyamet kopar. Anladınız mı? Hepsini yok ederiz. Tek kişi bırakmayız."

"Ateş etmeyecekler."

"İlk kurşunda."

"Anlaştık. İlk kurşunda."

Enriquez başını sağa sola salladı.

"Bana bir içki ver," dedi Tomás'a.

*

Martínez'in emri herkese ulaşmıştı. Tren vadiye girsin. Yokuş yukarı giderken yavaşlayacaktır. Pusu Kanyonu'na tamamen girdiğinde, her iki taraftan ateş açın. Önce askerlere ateş edin, sonra pencerelere. İlk vagondaki Teresita'yı vurmayın.

*

"Treni yavaşlatın," diye emretti Teresita.

"Estás loca," diye yanıtladı Enriquez.

"Hemen. Kanyona varmadan treni yavaşlatın."

"Neden?"

"Böylece beni görebilirler."

"Ben de sizin kadar çıldırmış olmalıyım."

"Kanyonun ağzına vardığımızda," dedi Teresita, "durmalarını emredeceksiniz."

"Ne!"

"Savaşçılar," dedi. "Kanyona girmemizi istiyorlar."

Tomás kapıdan başını uzattı, "Daha ölmedik mi?" deyip kapıyı çarparak kapattı ve tekrar vagona döndü.

"Babam sarhoş olmuş," diye görüşünü belirtti Teresita.

"Onu kim suçlayabilir?"

Enriquez emri makiniste iletti. Tren yavaşladı. Bacadan koca bulutlar süzülürken frenler gürültüyle gıcırdadı.

*

"Geliyor," diye bağırdı öndeki gözcü. Yakındaki bir savaşçı bir an ayağa kalkıp kolunu başının üstünde salladı. Herkes nişan aldı.

*

Teresita yük vagonunun ortasında durmuştu. Uzun tripodun üstündeki mitralyözün başına Enriquez'in kendisi geçmişti. Vagonun içine saklanan Tomás koltukların arasına sinmişti. Askerler damda ve arkadaki yük vagonunun üstündeki kum torbalarının ardında siper almıştı.

"Yavaşlasın," dedi Teresita.

"Yavaş zaten."

"Duralım! Şimdi!"

Enriquez adamlarına işaret verdi.

Zaten çok ağır giden tren yavaşlayarak durdu. Tekledi. Burnu taştan duvarların dar ağzına girmişti.

"Yavaşça ileri," dedi Teresita.

Enriquez tekrar işaret etti. Tren yalpalayarak ilerledi. Önce lokomotif, sonra kömür vagonu kanyona girdi. Yük vagonu da girince, Teresita tekrar bağırdı:

"Dur!"

Enriquez işaret verip makineli tüfeğinin başına geçerek levyeyi çekti.

"Calma!" diye seslendi.

"Ateş etmeyin," dedi Teresita.

"Calma, muchachos!"

"Ateş etmeyin."

İzlediklerini hissedebiliyordu. Orada olduklarını biliyordu. Çepeçevre çalılar kardeşleriyle, dostlarıyla, yandaşlarıyla doluydu.

Ellerini kaldırıp önüne doğru uzattı. Sonra iki yanına. Orada öylece durdu; kıpırtısız, zayıf ve her nasılsa bir şekilde korkutucu.

Trene nişan almışlardı.

Çalılardan yükselip kendine nişan alan bir savaşçı gördü Enriquez.

"Ateş etmeyin," dedi adamlarına.

"Kimseye zarar vermeyin!" diye seslendi Teresita.

Savaşçı tüfeğini indirip, kafası karışmış bir halde onlara baktı.

"Calma," dedi Enriquez.

Ahaliden biri artık dayanamadı. Bir nara atıp trene koştu. Üstünde yalnızca bir peştemal vardı. Yanaklarına boydan boya çizgiler çekilmişti.

"Kimseye zarar vermeyin!" diye bağırdı Teresita.

Savaşçı trene kadar koşup avcunun içiyle bir kez vurdu. Nara attı. Bir kez daha vurup tekrar çalılara koştu.

Adamlar çığlıklar attı. Görünmez adamlar. Kuş gibi öttüler. Tüylerinin ürperdiğini hissetti Enriquez.

Tomás küt diye vagonun kapısını açtı: "Galiba az önce altıma işedim!"

"Calma!" diye bağırdı Enriquez.

Orada öyle, gözlerinin önünde dururlarken, tren kalp atışına başladı. *Çu-çuf, çu-çuf, çu-çuf.*

"Bayan Urrea," dedi Enriquez, "bence hepimiz öleceğiz."

Teresita pusuya yatmış adamlara seslendi:

"Kardeşlerim! Gitmek benim kaderim! Gitmeyi ben seçiyorum! Kimseyi öldürmeyin! Kimseye zarar vermeyin!"

Sessizlik.

"Gidelim," dedi. "Hemen."

Enriquez deli gibi el salladı. Makinist vagonunda gizlenmiş adamları vardı. Sonunda içlerinden biri onu görüp başını içeri uzattı. Lokomotif koca bir çuf sesiyle tekrar öne atıldı.

"Viva la Santa!"

Adaçayı ve creosote'ler arasında haykırışlar yükseldi.

"Viva Teresita!"

"Viva la Santa de Cabora!"

Tren ağır ağır hareket ediyordu, Enriquez ıstırap içindeydi.

Teresita hiç kıpırdamadı. Gözlerini kanyona dikmiş, elleri havada duruyordu. Enriquez gözlerine inanamadı. Çevrelerinde on, otuz, elli, yüz silahlı savaşçı ayağa kalkmıştı.

"Ateş etmeyin!" diye bağırdı Teresita. "Ateş etmeyin!"

Onlara mı kendisine mi bağırdığını bilmiyordu Enriquez, umurunda da değildi. Hepsine birden bağırıyordu. Ve savaşçılar ileri atıldı. Koşup rayların üstünden atladı. Tren yavaş ya-

vaş hızlandı, savaşçılar tüfeklerini kaldırdı. Ama ateş etmedi. Trenin önünde uzanıp rayların döndüğü yerde kaybolan iki sıra oluşturdu. Bütün adamlar ses çıkarmadan durmuş, başlarının üstünde tuttukları tüfekleriyle Teresita'yı selamlıyordu.

Enriquez de kalkıp yanına gitti. Tomás arkalarındaki basamaktaydı, yürüyüp o da ikisine katıldı.

Azizeleri yaşamlarından kayıp geçerken sessizce durup saygı duruşunda bulundu savaşçılar. Tomás bazılarının ağladığını gördü.

Tren artık iyice hızlanmıştı. Makinist tırmanırken çekiş gücü kazanabilmek için yanıklardan raylara kum boşalttı. Tren sarsılarak inledi, etraflarında döne döne kıvılcım ve buhar yükseldi, düdük öttü ama savaşçılar kıpırdamadı.

Yokuşu çıkıp kanyondaki büyük dönemece geldiler, adamlar iki sıra boyunca hiç kıpırdamadan durdu.

"Bakın!" diye haykırdı Teresita. "Şuraya bakın!"

Eliyle gösterdi.

Tomás oraya baktı: Rayların yanındaki son bayırda, atının üstünde oturan Buenaventura'yı gördü. Oğlu gülüyordu. O kocaman aptal Teksas şapkası elindeydi. Şapkayı başının üstünde salladı.

Sonra, sanki bütün her şey, Meksika, Cabora ve savaşlar, Başkan Díaz ve Yaquiler, Mayolar, Apaçiler, Pimalar ve Guasaveler, Şeriler, Tarahumaralar ve Tomochitecolar kötü bir kâbusmuş gibi kaybolup gitti.

Artık önlerinde geceden başka bir şey yoktu.

Gece ve büyük, karanlık Kuzey Amerika.

YAZARIN NOTU

Teresa Urrea gerçek bir kişilikti. Onun halam olduğunu zannederek büyüdüm. Anlaşılan o ki, büyük büyükbabam Seferino Urrea, Tomás'ın en büyük kuzeniymiş. San Diego Mesa College'daki César A. González hakkında okuyacağım yüzlerce belgeden ilkini gösterene kadar, Teresita bir aile efsanesiydi. Çocukluğumdan beri hikâyesinin peşinde olduğumu söyleyebilirim ama yaşamını ciddi olarak araştırmaya 1985 yılında Boston'da başladım.

Teresita'nın vaazları, hapishaneye giden arabada General Bandála ile konuşmaları ve Cruz Chávez'in Peder Gastélum'la Tomóchic'te yaptığı hararetli tartışmanın kaynağı Lauro Aguirre'ye ait notlardır. Bulunması zor olsa da, yardımsever bir kütüphaneci tanıdığınız varsa, yazılarının mikrofilmlerine ulaşmanız hâlâ mümkün. Romanın sonuna doğru Aguirre'ye gördüklerini anlatan yaşlı kadının hikâyesi Sonora, Benjamin Hill'den 101 yaşında bir curandera'ya aittir. Bundan bir on yıl önce kardeşim Alberto Urrea tarafından teybe kaydedilmişti. İlk kez bir kaynakta yer alıyor.

Huila'nın öğretileri Sonora, El Júpare'li Mayo, şifacı Maclovia Borbón Moroyoqui'nin bilgilerine dayandırılmıştır. Maclovia, kuzenim Esperanza Urrea'nın anneannesi ve öğretmeniydi. Kitapta anlatılan ilaçları öğrendiğim birkaç kişiden biri de Esperanza'dır.

İki öğretmen daha burada bahsedilmeyi hak ediyor: Elba Urrea, ölümünden önce Teresita'yla ilgili bir sandık dolusu belge, mektup, resim ve gazete haberi veren curandera-hechicera teyzem. Arizona'daki Rancho Teresita'dan Chiricahua Apaçisi şifacı adam "Manny" benimle çok şey paylaştı.

Bunlar gibi birçok başka kaynağın da, bazı ayrıntıları okuyuculara değiştirerek aktarmamı istediklerini belirtmeme izin verin. Bir yazar olarak bana gösterilen bütün Yaqui, Mayo ve şifacılık sırlarını açıklamanın keyifli olacağı öğretilmişti bana. Ama bu türden bir açığa vurma yanlış olacaktı. Bu nedenle bazı küçük ayrıntıları değiştirdim, bazı gizli isimleriyse kendime sakladım. Yazılı formüller doğrudur ve Teresita'ya atfedilen "mucizelerin"

hepsi kayıtlardan, görgü tanıklarının arşivlerdeki yazılı ifadelerinden alınmıştır.

*

Bu kitabın yazılması yirmi yıllık bir alan çalışması, araştırma, yolculuklar ve karşılıklı görüşmeler sonucunda mümkün olabildi. Teşekkür etmem gereken kişiler bu metne birçok sayfa eklemeyi gerektirecek kadar fazla. Bütün bu yolculuk boyunca yazarlar, akademisyenler, din adamları, curandera ve Şamanlardan yardım gördüm.

Kaynaklara ve bu gibi şeylere ilgi duyanlar için, internet sitemde (www.luisurrea.com) "Teresita" başlığı altında tam bir kaynakça ve kişiler listesi yer almaktadır. Zekice tasarlanmış sitemin tasarımcısı Michelle McDonald ayrıca güncellemeleri de yapmaktadır.

Teresita araştırmacıları için oldukça önemli birçok kitap var. Herkes aynı yerden başlar: William Curry Holden'ın *Teresita*'sından. Zengin detaylarıyla, iyi yazılmış eski bir metin. Lauro Aguirre'nin yazdığı (birçok başka isimle de bilinen) *Tomóchic!* ilginçtir, çünkü –birlikte yazılmamışsa bile– Teresita tarafından düzeltildiği söylenmektedir. José Valades'in 1930'larda güneybatıda büyük coşkuyla karşılanan yazı dizisi, daha sonra *Porfirio Díaz contra el gran poder de Dios* isminde ince bir kitapta toplanmıştır. Tomóchic'i ve Teresita'nın çatışmadaki rolünü daha iyi anlayabilmek için Heriberto Frías'in *Tomóchic*'iyle başlamalısınız. Eksiksiz bir Tomóchic tarihi olan, *God and Guns Against the Power of Government*'ı Paul Vanderwood yazmıştır. Teresita hakkındaki, kuşkusuz güzel romanı, *La insólita historia de la Santa de Cabora*'yı okumadığımı itiraf ettiğim için, Brianda Domecq belki beni affeder. Kendi yazdığım romanı etkileyebilecek edebi bir metin okumak istemediğimden, kitabın ilk bölümünde kullandığım alıntı dışında, Bayan Domecq'in romanı hakkında en ufak bir fikrim yok. Ancak onun tarihi yazılarını, Arizona Historical Society gibi yerlerde, okumuşluğum vardır.

Cömert desteklerinden dolayı Lannan Foundation'a büyük bir minnet borcum var. Aldığım ödül bunun ancak çok küçük bir bölümü.

Son olarak, özenli editörüm Geoff Shandler, bu epiğin üstünden defalarca geçmiş, ele avuca sığmaz bir metni kırpıp bi-

çerek en son şeklini vermiştir. Çalışmamı daha iyi ellere teslim edemezdim. Kitabı yazma aşamasında her şeyi kırıp geçerken, Geoff'un yanında, Little Brown'daki herkes de nezaketini ve desteğini esirgemedi: Diğer birçoklarıyla birlikte Michael Pietsch'e, Liz Nagle'a, Shannon Byrne'e, Peggy Freudenthal'a, editör Melissa Clemence'a, düzeltmen Katie Blatt'e teşekkür ederim. Sandra Dijkstra Ajansı'ndaki herkes de bana göz kulak olup kariyerimin sürmesini olası kılıyor, Lynne Pleshette Ajansı'ndan Mike Cendejas benim içim Hollywood'la savaşıp rüyaların gerçekleşmesini sağlıyor.

Sinekkuşu'nun Kızı'nın yaratılmasında, Cinderella da yorulmak nedir bilmeden çalıştı. Her akıllı koca böyle söyler ama benim durumumda bu gerçekten doğru; onun yardımları olmasa, kitap da olmazdı.

Urrea ailesinden burada sayamayacağım kadar çok insan bana saatlerini, günlerini, yıllarını verdi. Lütfen internet sitesine bakınız.

Hepinize teşekkürler. Y gracias, Teresita.

TEŞEKKÜR

TK

Dipnotlar

1 İsp. Sürtük. (ç.n.)
2 İsp. Çiftlik. (ç.n.)
3 İsp. Büyük çiftlik. (ç.n.)
4 İsp. Yumurta ve rom ile yapılan bir kokteyl. (ç.n.)
5 İsp. Amca. (ç.n.)
6 İsp. Kovboy. (ç.n.)
7 İsp. Kaba. (ç.n.)
8 İsp. Sık kullanılan bir küfür, gerçek anlamı cinsel organdaki kıl. İşe yaramaz, salak ya da geri zekâlı anlamında kullanılıyor.
9 İsp. Siktiğimin işe yaramazı. (ç.n.)
10 İsp. Kovboy; hakaret anlamında kullanılıyor. (ç.n.)
11 İsp. Haydut. (ç.n.)
12 İsp. Beyler. (ç.n.)
13 İsp. İspanyol kökenli olmayan Amerikalı ve Kanadalılar. (ç.n.)
14 İsp. Tarçın. (ç.n.)
15 İsp. Kahverengi şeker. (ç.n.)
16 İsp. Ova. (ç.n.)
17 İsp. Kabile Reisi. (ç.n.)
18 İsp. Meskalin içeren peyote benzeri bir kaktüs. (ç.n.)
19 İsp. İshal. (ç.n.)
20 İsp. Tanrım. (ç.n.)
21 İsp. Şal. (ç.n.)
22 İsp. Sandalet. (ç.n.)
23 İsp. Kulübe. (ç.n.)
24 İsp. Gerçek anlamı keçi veya boynuzlu olan yaygın bir küfür; ama genelde güçlü karekteri olan insanlara karşı, bir çeşit saygı ifadesi olarak kullanılıyor. (ç.n.)
25 İsp. Testi. (ç.n.)
26 İsp. Arkadaşım. (ç.n.)
27 İsp. Eşek. (ç.n.)
28 İsp. Jöle şeker. (ç.n.)
29 İsp. Becerikli. (ç.n.)

30 İsp. Etkin maddesi meskalin olan kaktüslerin suyundan yapılma bir içecek. (ç.n.)
31 İsp. Tabii olur. (ç.n.)
32 İsp. Sakin ol. (ç.n.)
33 İsp. Melez. (ç.n.)
34 İsp. Dışarı. (ç.n.)
35 İsp. Benekli at. (ç.n.)
36 İsp. Patron. (ç.n.)
37 İsp. İhtiyar. (ç.n.)
38 İsp. Meksika rodeosu. (ç.n.)
39 İsp. Şapka. (ç.n.)
40 İsp. Sessizlik. (ç.n.)
41 İsp. Hiç. (ç.n.)
42 İsp. Cüce. (ç.n.)
43 İsp. Eh, ne güzel işte. (ç.n.)
44 İsp. Bok. (ç.n.)
45 İsp. Meydan. (ç.n.)
46 İsp. Tamamdır çocuklar. (ç.n.)
47 İsp. Kertenkele. (ç.n.)
48 İsp. Bir şey değil. (ç.n.)
49 İsp. Ben bir silahşorum. (ç.n.)
50 İsp. Ben hallederim. (ç.n.)
51 İsp. Pis bir büyücü. (ç.n.)
52 La chingada, İspanyolların Meksika'yı işgalinde önemli rol oynamış olan yerli bir kadını, La Malinche'yi temsil ediyor, la chingada'nın oğlu/kızı/piçi de Meksika'da ağır bir küfür olarak kullanılıyor. (ç.n.)
53 İsp. Gerçek anlamı manda (su bufalosu) olan çok yaygın bir küfür. Türkçedeki "lan" gibi herkes için kullanılabiliyor ve çok ağır bir hakaret değil. (ç.n.)
54 İsp. Kalça, kıç. (ç.n.)
55 İsp. Şarlatan. (ç.n.)
56 İsp. Karides kokteyli. (ç.n.)
57 İsp. Bira ya da tekilalı salsa sosu. (ç.n.)
58 İsp. Dere. (ç.n.)
59 İsp. Hamur açma tahtası ve oklava takımı. (ç.n.)
60 İsp. Sen tam bir erkeksin, cabron. (ç.n.)
61 İsp. Pek de tatlı dilli. (ç.n.)
62 İsp. Amerika Birleşik Devletleri. (ç.n.)
63 İsp. Geçit. (ç.n.)

64 İsp. Fransız koyunu. (ç.n.)
65 İsp. Her şey yolunda. (ç.n.)
66 İsp. Temizlik. (ç.n.)
67 İsp. Şifacı. (ç.n.)
68 İsp. Göçmen. (ç.n.)
69 Tevrat ve İncil'de Yahudilerin Mısır'dan çıkışını anlatan bölüm. (ç.n.)
70 İsp. Akarsu. (ç.n.)
71 İsp. Bu delilik. (ç.n.)
72 İsp. Kardeşim. (ç.n.)
73 İsp. Ölüm, Niño Chepito bizi ölümden döndürecek! (ç.n.)
74 Fr. Çok tuhaf, dostum. (ç.n.)
75 İsp. Şeytan gibi çığlıklar atarak, şafakla geldiler. Atları yoktu; koşuyor, geyik gibi sıçrıyor, akbaba gibi uçuyorlardı. (ç.n.)
76 İsp. Saçmalama. (ç.n.)
77 İsp. Kuzey. (ç.n.)
78 İsp. Domuz sosisi. (ç.n.)
79 İsp. Şehir meydanı, merkezi. (ç.n.)
80 İsp. Bir çeşit kaktüs. (ç.n.)
81 Cebrail. (ç.n.)
82 İsp. Büyücü kâhine gidiyoruz. (ç.n.)
83 İng. Kaliforniya, Teksas ve Meksika'da bulunan hızlı bir kuş çeşidi. (ç.n.)
84 İsp. Fasulye. (ç.n.)
85 İsp. Çok fazla arı. (ç.n.)
86 İsp. Krem karamela. (ç.n.)
87 İsp. Kuzeyli. (ç.n.)
88 İsp. Neler oluyor burada? (ç.n.)
89 İsp. Küçük vahşi evin. (ç.n.)
90 İsp. Zaragoza'dan geliyorum. (ç.n.)
91 İsp. Aşk bir savaştır. (ç.n.).
92 İsp. Sokak müzisyeni. (ç.n.)
93 İsp. Rosto. (ç.n.)
94 İsp. Burada emirleri ben veririm. (ç.n.)
95 İsp. Tam bir erkek. (ç.n.)
96 İsp. Pulque Evi, Halkımın Ruhu –Pulquería, Meksika'da çok yaygın olan maguey kaktüsünden yapılan pulque içkisinin satıldığı yerlere denir. Mayalı bu içecek protein açısından zengin ve fakirler için de önemli bir besin kaynağı

dır. O zamanlar yerliler arasında popüler, ama İspanyolların sevmediği bir içecek olan pulque, her zaman için yoksulların içeceği olarak bilinir. (ç.n.)

97 İsp. Totem. (ç.n.)

98 İsp. Bugün nasılsınız? (ç.n.)

99 İsp. Tanrı sizi korusun, kutsasın. (ç.n.)

100 İsp. Köylü. (ç.n.)

101 İsp. Evet. Bunlardan. Bütün bunlardan. Bu azizler ve günahkârlar martavalından. (ç.n.)

102 Anadilde yer fıstığı. (ç.n.)

103 Anadilde avokado. (ç.n.)

104 Anadilde hindi. (ç.n.)

105 İsp. Kanı kaynıyormuş kızın. (ç.n.)

106 İsp. Orman. (ç.n.)

107 İsp. Bırak kızı pendejo! (ç.n.)

108 İsp. Görürsün gününü buey! (ç.n.)

109 İsp. Dayaktan gebertiriz seni! (ç.n.)

110 İsp. Tepeleyin şunları! (ç.n.)